ALMANAH

1981

TURISTIC PENTRU TINERET

1981 ALMANAH turistic pentru TINERET

UNIUNEA TINERETULUI COMUNIST

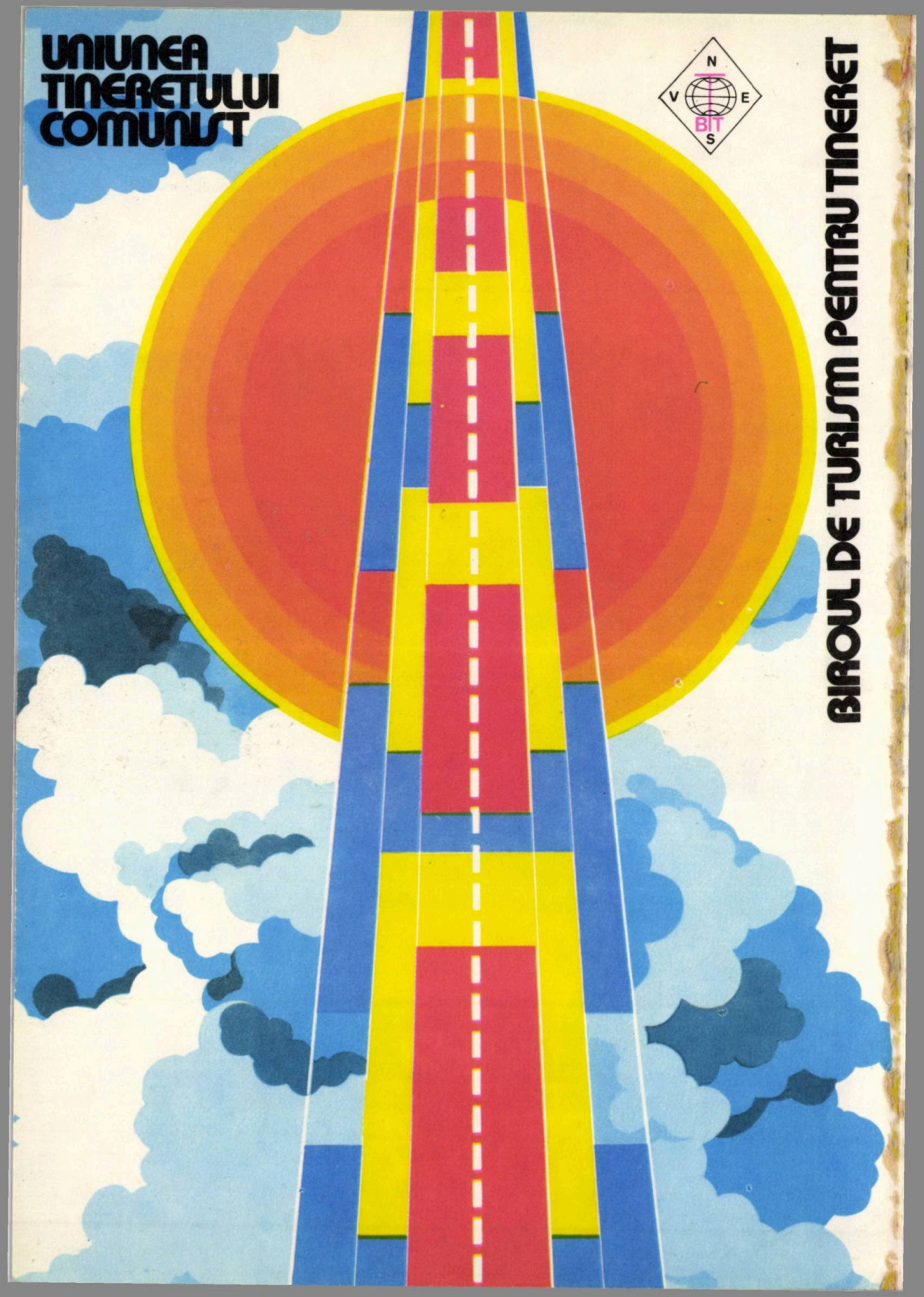

BIROUL DE TURISM PENTRU TINERET

MUZEUL PRESEI SEVER BOCU
JIMBOLIA
Nr. .....

ALMANAHUL
TURISTIC PENTRU
TINERET 1981

Trebuie să organizăm
distracția, viața, jocul;
tineretul trebuie
să poată dansa,
să știe să și iubească,
dar totodată trebuie
să știe că toate acestea
nu trebuie să-l abată
niciodată
de la obligațiile sale
față de patrie,
față de cauza socialismului
și comunismului!

NICOLAE CEAUȘESCU
Din Cuvîntarea la deschiderea Forumului tinerei generații

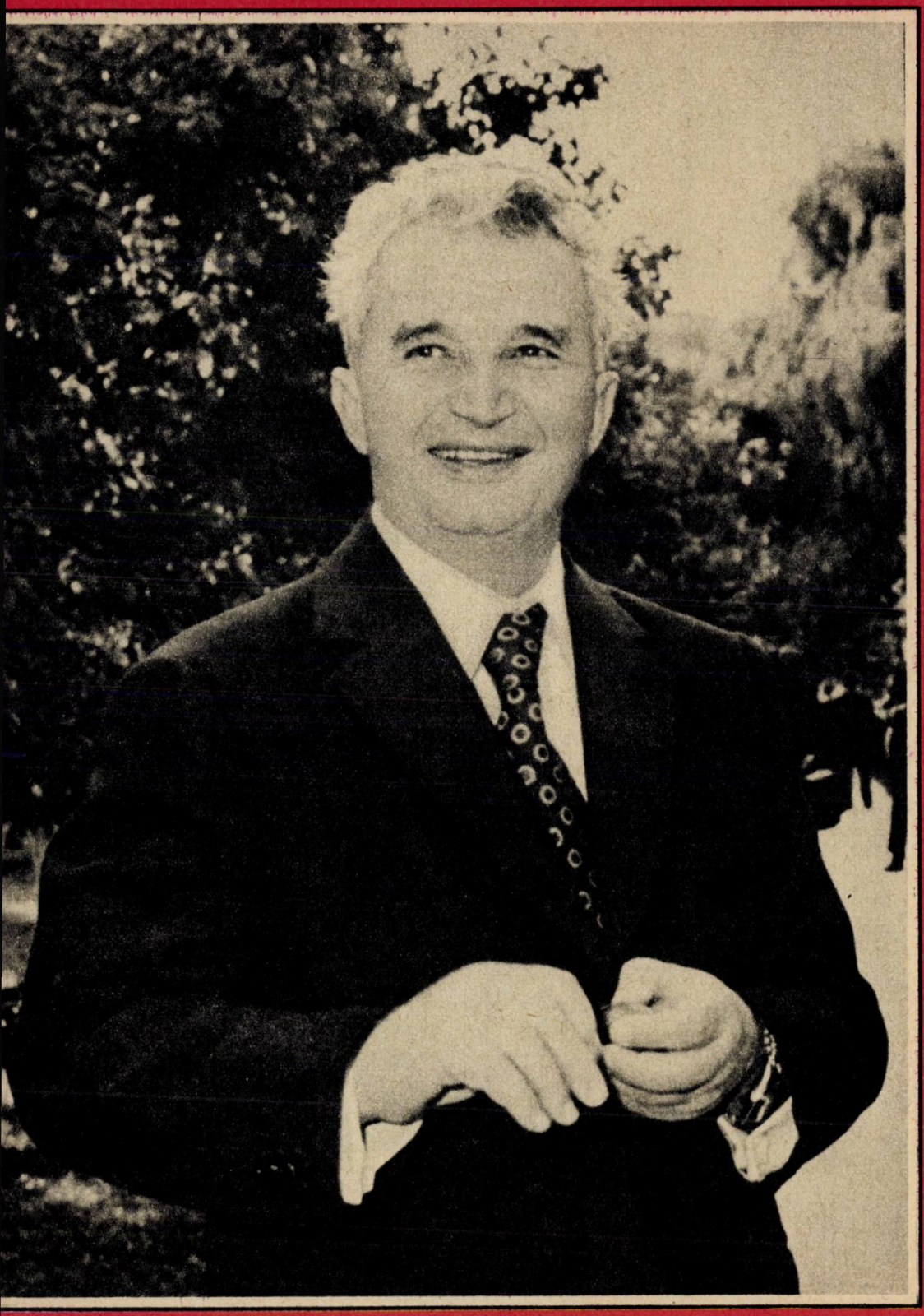

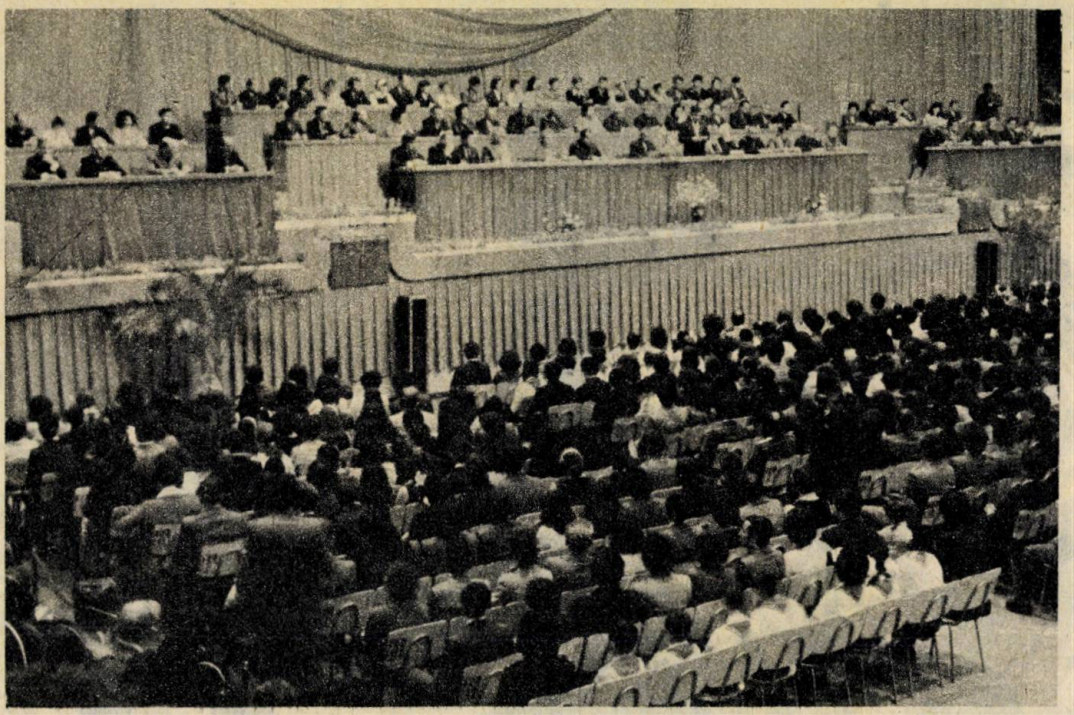

Cel mai important eveniment din viața tineretului patriei, în anul 1980, a fost prilejuit de lucrările Forumului tinerei generații

SUB CONDUCEREA PARTIDULUI, A TOVARĂȘULUI NICOLAE CEAUȘESCU ÎNSEMNATE VICTORII ÎN CONSTRUCȚIA SOCIALISMULUI ȘI PUTERNICĂ AFIRMARE A PATRIEI NOASTRE PE ARENA MONDIALĂ

Marea sărbătoare a țării, a întregului nostru popor, prilejuită de împlinirea a șase decenii de la făurirea Partidului Comunist Român, care s-a desfășurat într-o ambianță de puternic entuziasm, de efervescență politică și elan creator în muncă, a fost un moment de bilanț. De pe culmea celor 60 de ani de luptă revoluționară, partidul a privit retrospectiv drumul parcurs, activitatea desfășurată în fiecare perioadă istorică, rezultatele obținute în îndeplinirea misiunii ce și-a asumat-o, aceea de a conduce poporul român pe drumul victoriei revoluției socialiste, al edificării unei noi orînduiri sociale în țara noastră. «**Se poate afirma** — sublinia tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU** în expunerea prezentată la adunarea festivă din capitală, consacrată aniversării a 60 de ani de la făurirea P.C.R. — **că Partidul Comunist Român s-a identificat întru totul cu interesele vitale ale clasei muncitoare, ale întregului popor, că în întreaga istorie zbuciumată a poporului român nu a existat niciodată un partid politic care să fi servit cu atîta abnegație interesele întregii națiuni, ale bunăstării și fericirii ei, ale întăririi independenței și suveranității României. Tocmai de aceea Partidul Comunist Român și-a cîștigat încrederea și respectul întregului popor, care vede în el, în politica sa internă și externă, garanția dezvoltării continue a țării, a ridicării gradului de civilizație și bunăstare materială și spirituală ale maselor, a făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate și a comunismului în România.**»

Într-o ambianță de puternică însuflețire și avînt creator, oamenii muncii din țara noastră — români, maghiari, germani și de alte naționalități — strînși uniți în jurul partidului, își consacră întreaga energie înfăptuirii cu succes a mobilizatoarelor sarcini trasate de cel de-al XII-lea Congres al Partidului Comunist Român, care va marca un moment de imensă însemnătate în viața patriei, în mersul ei neabătut înainte pe calea înfăptuirii Programului partidului de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism.

Retrospectiva anilor de istorie nouă și prefigurarea trecerii la o nouă treaptă a edificiului nostru socialist reliefează un bilanț grandios. Iar în această uriașă epopee a muncii și avîntului creator al poporului, condus de partid, se evidențiază în mod strălucit anii ultimului deceniu și jumătate, anii care au trecut de la Congresul al IX-lea al partidului — **perioadă care a intrat în mintea și sufletele noastre drept cea mai fertilă, cea mai bogată în înfăptuiri și victorii din întreaga istorie a țării.** Atunci, forța politică conducătoare a României, partidul nostru comunist, a încredințat speranțele și viitorul țării tovarășului Nicolae Ceaușescu. Această hotărîre a partidului a proiectat România într-o nouă epocă, aceea a materializării celor mai înalte idealuri ale națiunii noastre. Suflul nou deschis de Congresul IX și amplificat de Congresele X, XI și XII, de Conferințele naționale ale partidului, a determinat un dinamism fără precedent, prefaceri cu adevărat uriașe în toate domeniile vieții economice și sociale, progrese mărețe în dezvoltarea României pe calea socialismului. Sub puternica influență a gîndirii revoluționare, înnoitoare a tovarășului Nicolae Ceaușescu, partidul a mobilizat clasa muncitoare, țărănimea, intelectualitatea, întregul popor, la transpunerea în viață a celei mai energice și cuprinzătoare strategii de dezvoltare, menite să promoveze România socialistă, într-o perioadă istorică relativ scurtă, în rîndul țărilor dezvoltate ale lumii.

1980, cel de-al 36-lea an al libertății noastre, așezat la cumpăna dintre două cincinale, a reprezentat o nouă etapă a muncii rodnice, aureolată de importante izbînzi. Este semnificativă dezvoltarea continuă a forțelor de producție, a bazei tehnico-materiale — domeniu hotărîtor al progresului societății și înfloririi națiunii, temelia de granit a suveranității și independenței patriei. «În 30 de ani de construcție socialistă — arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu — România a parcurs un drum lung, mai multe etape istorice, de la o țară cu o economie slab dezvoltată, denumită eminamente agricolă, la o țară industrial-agrară, în plină înflorire. Vorbind la figurat, putem spune că România este astăzi, din punct de vedere industrial, de 33 de ori mai puternică, mai bogată decît în 1950».

Pe baza trainică a acestei dezvoltări economice impetuoase **a crescut substanțial nivelul de trai al poporului**, preocupare fundamentală a partidului nostru, țelul suprem al politicii sale. În cincinalul care s-a încheiat, a fost asigurată sporirea veniturilor medii reale ale oamenilor muncii cu circa 29 la sută, față de 18—20 la sută cît se prevăzuse inițial. S-au realizat astfel cele mai substanțiale majorări de retribuții din toți anii construcției socialiste. Definitoriu pentru preocuparea partidului de creștere a nivelului de trai al poporului este și **amplul program al construcțiilor de locuințe:**

aproape jumătate din populația orașelor țării locuiește astăzi în apartamente construite în perioada după Congresul al IX-lea.

A cunoscut prefaceri fundamentale învățămîntul de toate gradele, care asigură poporului nostru un nivel de instruire dintre cele mai avansate; **au înregistrat o puternică înflorire în acești ani cultura, întreaga viață spirituală, literar-artistică a țării.**

Aniversarea a 60 de ani de la făurirea partidului nostru a fost, totodată, un moment cu largi deschideri spre viitor, fapt firesc în activitatea P.C.R., pentru că încă de la crearea sa, la 8 mai 1921, el s-a situat cu fața spre viitor.

In perspectiva dezvoltării economice a României o deosebită semnificație revine consfătuirii de lucru de la C.C. al P.C.R., din 29—30 mai 1980, cînd secretarul general al partidului a pus într-o lumină nouă, profund științifică, eficientă, rigorile **noului mecanism economico-financiar,** care trebuie să joace un rol activ în mobilizarea eforturilor oamenilor muncii în vederea desfășurării cu rezultate cît mai bune a activității economice, în implicarea fiecărui om al muncii în soluționarea efectivă a tuturor problemelor pe care le ridică buna desfășurare a producției, creșterea în ritm tot mai susținut a eficienței economice.

Toate aceste înfăptuiri de seamă, care au schimbat imaginea țării și au înnobilat profilul spiritual al omului, sînt rezultatul **întăririi continue a partidului, dezvoltării și perfecționării rolului conducător al partidului** — rol care, potrivit viziunii tovarășului Nicolae Ceaușescu, se realizează tot mai mult, în etapa actuală, prin integrarea organică a partidului în viața societății. Se cuvin, de asemenea, reliefate **uriașele progrese realizate în adîncirea democrației socialiste.** Astăzi societatea noastră dispune, atît la nivel național, cît și la nivelul unităților economico-sociale, al orașelor și comunelor, de un cadru organizatoric care asigură efectiv tuturor oamenilor muncii cele mai largi posibilități de a participa la conducerea treburilor statului, a treburilor obștești.

Mai mult ca oricînd s-a vădit în răstimpul acestei extrem de fecunde perioade, ca o realitate fundamentală a societății noastre și un izvor al forței ei de neînvins, **unitatea indisolubilă dintre partid și popor,** faptul că partidul și poporul formează un singur trup, un singur cuget, o singură voință.

În elaborarea acestei politici și înfăptuirea sa cu succes, în întărirea organizatorică și politică a partidului, în obținerea a absolut tuturor victoriilor măreție ale acestui deceniu și jumătate care a schimbat atît de profund în bine destinele patriei noastre și ale poporului, **MERITELE PRINCIPALE ȘI ROLUL HOTĂRÎTOR REVIN TOVARĂȘULUI NICOLAE CEAUȘESCU.** Prin întreaga sa activitate în fruntea partidului și statului, tovarășul Nicolae Ceaușescu s-a afirmat ca un înflăcărat promotor al noului, un militant hotărît împotriva a tot ceea ce este învechit, depășit de realitate, ce frînează mersul înainte, veghind neobosit ca întreaga politică a partidului să fie cu adevărat emanația voinței și aspirațiilor clasei muncitoare, ale poporului, în deplină concordantă cu cerințele vremii, cu schimbările care au loc în societate.

Mesajul adresat la 8 mai tovarășului Nicolae Ceaușescu de Comitetul Politic Executiv al Comitetului Central al P.C.R., Consiliul de Stat, Guvernul Republicii Socialiste România și Biroul Marii Adunări Naționale este străbătut de o idee-forță, aceea că **«pentru marile succese pe care le-a obținut în această perioadă pe calea progresului și bunăstării, a înfloririi socialiste a patriei, poporul nostru poartă Partidului Comunist Român, dumneavoastră personal, tovarășe Nicolae Ceaușescu, cea mai fierbinte și nepieritoare recunoștință».** Dealtfel, înmînarea Titlului de Onoare Suprem «Erou al Republicii Socialiste România» tovarășului Nicolae Ceaușescu și tovarășei Elena Ceaușescu reprezintă tocmai expresia acestor ardente sentimente: expresia dragostei profunde pe care partidul, poporul, țara o poartă secretarului general al partidului, tovarășei sale de viață și muncă, de luptă pentru cauza dreptății și libertății celor ce muncesc, pentru demnitatea și fericirea națiunii noastre socialiste.

România — stat socialist, independent și

suveran — s-a afirmat ca o prezență vie pe arena mondială, ca un factor din cei mai activi în frontul forțelor înaintate ale contemporaneității, luptătoare pentru cauza păcii și progresului omenirii.

Nicicînd nu a fost numele României atît de cunoscut și stimat ca în prezent; nicicînd cuvîntul ei nu a fost atît de ascultat și de apreciat; nicicînd nu a fost atît de mare numărul prietenilor ei pe toate meridianele. Iar **TOATE ACESTEA SÎNT INSEPARABIL LEGATE DE NUMELE TOVARĂȘULUI NICOLAE CEAUȘESCU**, întreagă această politică, prodigioasă și prestigioasă, purtînd amprenta gîndirii și acțiunii revoluționare a secretarului general al partidului, președintele Republicii, care și-a dobîndit merite inestimabile atît în elaborarea, cît și în înfăptuirea politicii externe a României. Iar **viața, practica** — supremul criteriu al oricăror teze teoretice — **a confirmat pe deplin justețea orientărilor de politică externă a României.**

Avînd ca virtuți permanente și fecunde viziunea științifică, realistă a problemelor, principialitatea și caracterul constructiv, adîncul umanism — trăsături decurgînd din aplicarea fidelă a principiilor materialismului dialectic și istoric la fenomenele mondiale — **această activitate prodigioasă se bucură pretutindeni în lume de o înaltă prețuire și considerație**, care se răsfrîng asupra prestigiului și autorității întregii țări.

În întreagă această perioadă **s-a manifestat cu pregnanță unitatea dialectică strînsă, indisolubilă, dintre politica externă și cea internă a partidului și statului.** Activitatea internațională a României a răspuns în cel mai înalt grad aspirațiilor de pace, înțelegere și bună conviețuire ale poporului român, legitimelor sale preocupări de a se bucura de condiții internaționale de destindere, securitate și cooperare, care să-i permită să-și concentreze toate energiile edificării noii orînduiri în România. Totodată, îmbinînd organic îndatoririle și răspunderile naționale cu cele internaționale, politica externă promovată de partidul și statul nostru în acești ani a corespuns în cel mai înalt grad intereselor clasei muncitoare de pretutindeni, a slujit cauza generală a socialismului — de nedespărțit de aceea a păcii — aspirațiile profunde de libertate, independență națională și progres ale tuturor națiunilor, ale întregii omeniri. **Nu a fost cauză dreaptă care să nu se fi bucurat de sprijinul și solidaritatea poporului român, să nu fi avut în președintele țării noastre pe cel mai vajnic și ferm susținător.**

Principialitatea, dinamismul, spiritul novator, imprimate politicii externe românești — în cea mai dinamică și mai bogată în roade etapă din întreaga istorie a țării noastre — și-au găsit expresie în preocuparea constantă pentru **amplificarea legăturilor internaționale ale României**, ceea ce a dus la realitatea faptului că în ultimul deceniu și jumătate s-a dublat numărul statelor cu care România are relații diplomatice. Deosebit de importantă este însă nu numai latura «cantitativă», ci și nivelul înalt al dezvoltării acestor relații, al participării României la viața internațională. Astfel, activitatea internațională principială și consecventă, constructivă, de larg ecou, intensa activitate de contacte ale tovarășului Nicolae Ceaușescu, vizitele și istoricele itinerare efectuate în zeci de țări, nenumăratele convorbiri cu șefii de stat și de guvern cu prilejul vizitelor acestora în România sau al unor întîlniri internaționale, a prezenței în foruri și reuniuni internaționale au determinat **creșterea continuă a prestigiului României în lume, conferind autoritate și largă audiență pozițiilor sale în marile probleme ale actualității.**

Cu tenacitate și perseverență **România a susținut dreptul imuabil al fiecărui popor, de a-și alege nestingherit calea dezvoltării politico-sociale și economice, de a-și afirma ființa națională, de a-și rezolva singur treburile proprii,** aceasta constituind o cerință esențială a menținerii și consolidării păcii. România a militat pentru consacrarea și generalizarea acestui drept sacru al popoarelor, și-a ridicat glasul ori de cîte ori a fost nesocotit și încălcat.

În acest spirit, **România s-a pronunțat și a militat pentru abolirea definitivă a politicii imperialiste, colonialiste și neocolonialiste, de forță și dictat,** de împărțire a lumii în sfere de influență, pentru o politică nouă, democratică, de egalitate și respect reciproc între state și popoare.

În tot acest deceniu și jumătate, **TOVARĂȘUL NICOLAE CEAUȘESCU A ADUS CONTRIBUȚII SUBSTANȚIALE, DE O VALOARE INESTIMABILĂ ÎN FORMULAREA UNOR CONCEPTE NOI, ORIGINALE, REALISTE, ÎN PROBLEME MAJORE ALE LUMII DE AZI — securitatea europeană, programul dezarmării, edificarea noii ordini economice și politice mondiale, democratizarea relațiilor internaționale, rolul țărilor mici și mijlocii în viața internațională** și altele — manifestînd în permanență inițiativă și venind cu propuneri concrete pentru soluționarea acestor probleme în interesul tuturor popoarelor, al păcii și civilizației omenirii.

Animat de nobilele țeluri ale păcii și progresului, secretarul general al partidului, președintele României, a relevat în permanență **necesitatea conjugării eforturilor tuturor statelor — mari, mijlocii și mici — a unirii tuturor forțelor democratice, progresiste, revoluționare ale contemporaneității,** în numele celor mai scumpe idealuri — pacea, libertatea, progresul omenirii. Îndeosebi după ce situația internațională a cunoscut o puternică accentuare a încordării, generînd grave primejdii la adresa păcii, partidul și statul nostru, prin glasul cel mai autorizat, acela al tovarășului Nicolae Ceaușescu, a chemat să se dea dovadă de înaltă răspundere pentru destinele omenirii, **să se facă totul pentru reluarea și adîncirea cursului destinderii, pentru pacea și securitatea lumii.** Convingerea exprimată la cel de-al XII-lea Congres al P.C.R. de tovarășul Nicolae Ceaușescu, și anume, că prin lupta și acțiunea unită a popoarelor va fi asigurat triumful păcii, a stimulat eforturile României, a tuturor forțelor progresiste, în lupta pentru o lume mai bună și mai dreaptă, a păcii, cooperării și înțelegerii internaționale.

Omagiul și mulțumirea fierbinte pe care întregul nostru popor le aduc secretarului general al partidului, președintelui republicii, pentru slujirea cu nețărmurită abnegație și devotament, a intereselor supreme ale patriei, pentru tot ceea ce a făcut și face în vederea ridicării ei demne în rîndul națiunilor lumii, sînt însoțite de angajamentul ferm, din adîncul ființei naționale, de a nu precupeți nici un efort pentru a fi la înălțimea marilor țeluri ale epocii de glorie pe care o trăim și pe care, pe bună dreptate, o numim «**EPOCA CEAUȘESCU**» — pacea, socialismul, progresul și bunăstarea, făurirea acelui viitor de aur la care au visat fiii cei mai buni ai neamului.

Sarmizegetusa dacă – Sarmizegetusa romană

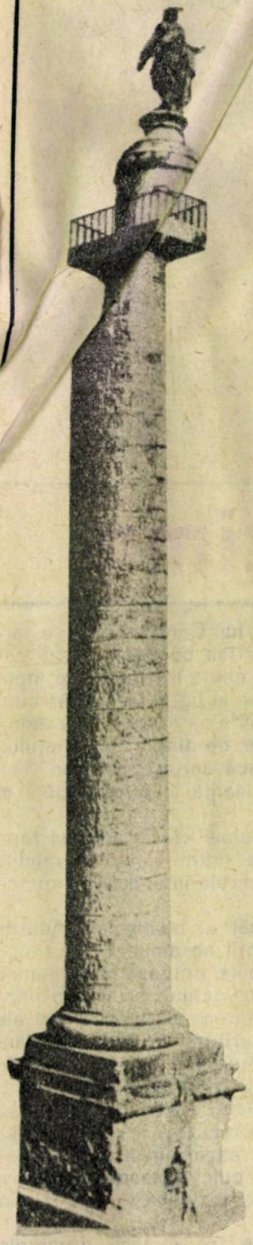

Columna lui Traian

Vara anului 106. O diplomă militară romană descoperită la Porolissum (astăzi Moigrad, județul Sălaj) atestă sfîrșitul celui de al doilea război împotriva dacilor și totodată întemeierea unei provincii — DACIA. Timp de 165 de ani, destinele meleagurilor dintre Carpații Orientali și Dunăre sînt indestructibil legate de istoria Imperiului roman. Aceeași dată marchează totodată și o răspîntie în existența a două orașe: Sarmizegetusa Basileion, capitala regatului dac, falnica cetate din munții Orăștiei era cucerită și ștearsă literalmente de pe fața pămîntului. La cca. 30 km vest de ruinele vechii capitale dace, Decimus Terentius Scaurianus, primul guvernator al noii provincii, punea la scurt timp temelia noii metropole, botezînd-o în cinstea împăratului cuceritor: Colonia Ulpia Traiana Augusta Dacica. Ridicată în sud-vest, depresiunii Hațegului, pe un loc unde nu existase nici o așezare dacică anterioară, noua ctitorie imperială, masiv colonizată de cetățeni romani veniți de pe întinsul întregului imperiu și cu veterani ai celor două războaie dacice, este onorată de la înființare cu rangul de «colonia» — cea mai înaltă formă a organizării orășenești din imperiu. De-a lungul întregii stăpîniri romane, orașul rămîne principalul centru politic, administrativ, cultural și religios al Daciei romane, depășit fiind, spre sfîrșitul sec. II e.n., ca dimensiuni și număr de locuitori, doar de municipiul Apulum (Alba Iulia de astăzi).

În cuprinsul unei inscripții onorifice dedicate în anul 118 împăratului Hadrian, apare, alături de titulatura oficială a noii metropole, și denumirea de Sarmizegetusa, numele vechii capitale a lui Decebal. Dovadă de netăgăduit că, pentru populația autohtonă daco-romană, noțiunea de capitală nu putea fi disociată de numele Sarmizegetusei. În cursul sec. II e.n., numele noii capitale se simplifică în acela de colonia Sarmizegetusa, titulatură preluată sub această formă și de izvoarele antice. Același nume, purtat de cele două capitale, a dat naștere, încă de la sfîrșitul antichității, confuziei referitoare la identitatea topografică a celor două așezări. Abia săpăturile inițiate între cele două războaie de profesorul clujean Constantin Daicoviciu au dat la iveală impunătoarele ruine ale orașului roman de peste 20 000 de locuitori, numeroasele edificii cu caracter civil și religios, marele amfiteatru cu 5 000 de locuri; sub ruinele lui nici un vestigiu al unei așezări dace. Descoperirea după 1950 în Munții Orăștiei, pe dealul Grădiștea Muncelului, a vestigiilor cetății de scaun dace, datorată aceluiași neobosit om de știință clujean, au permis lămurirea definitivă a străvechii enigme. Care, uneori, în lipsa unei documentații temeinice și recente, își mai face reapariția chiar și în paginile unor foarte serioase publicații europene.

HORIA C. MATEI

Al cincilea anotimp

Ţara aceasta e frumoasă oricînd, în orice anotimp, vara cînd din spicele cîmpiei dunărene călăreţ şi cal abia se zăresc — după cum ne încredinţează bătrînul Herodot — toamna cînd îşi leapădă fructele nucii din jurul Hurezului ori iarna cînd zăpezile cad peste şindrila acoperişurilor de casă din ţinuturi moţeşti...

Dar e un moment de dulce cumpănă între primăvară şi vară, între ghiocel şi garoafă, între cireaşă şi piersică — poartă tăiată în lespede înflorată prin care trecem spre un tărîm aşteptat, al legendelor poate, spre un atotimp — al cincilea — care e călătoria, peregrinarea, hoinăreala.

Ne gîndim cu emoţie la drumurile care ne aşteaptă, la locurile de popas şi în sîngele nostru primenit, cuib de imagini şi senzaţii, vor coborî păsări cu pene răsfirate în evantalii suave, frunze lunecînd din creştetul împădurit al Rodnei, stropi de apă netezită de peşti din unda Oltului.

Închidem pleoapele ca în aşteptarea unui dar promis şi — primit pe pleoape, în vis, în cuvinte — gîndul vacanţei ne dă tulburare şi încîntare, bucuria e prevestită de surîs.

Încerc să mi le închipui, atît cît îngăduie coloana cu slove de tuş, minunile care ne vor ilumina vacanţa, fermecate meleaguri făcînd să vibreze pana cronicarului de azi şi de totdeauna.

Îmi răsare sub peniţa mai subţire, ca piciorul de furnică zidul aurit al Voroneţului cu pîlpîitoare conture zugrăvite în oglinda de mortar. Pare Voroneţul o fructă fantastică demnă de «Istoria ieroglifică» a lui Cantemir ori de iarmaroacele valahe descrise de Pann, fructă căreia dacă-i îndepărtezi coaja lucitoare i se arată ochiului miezul cu culori în fierbere, cu plăsmuiri subtile ale lunii, în nopţile de dragoste ale ţărînii cu cerul... Nu departe de tîmpla Voroneţului, verdele Arburei spintecă aerul cu mişcări reci, fluide, iar Humorul cheamă în turle clopote şi umbre de voievozi.

Văd Ceahlăul, la poalele căruia argintul topit al lacului aşezat între munţi de către mîinile oamenilor răsfrînge tiparele unei cetăţi a muncii şi a luminii.

Şi vin la acest ospăţ al închipuirii pădurile Haţegului în care zimbrii ne amintesc de timpii Descălecătorilor, cîmpiile untoase ale Olteniei, străjuite de fîntîni cu trunchiuri sculptate brâncuşian de ploi şi de vînturi, şi apele lenese ale Deltei din care pescarii-mineri «extrag» fără ostenire aurul si argintul viclean zbătîndu-se în năvoade, al peştilor cu burţi de caisă coaptă.

Trecerile de la un meleag la altul sînt navalnice, dorurilor de Dunăre le urmează gîndul de a înnopta pe un cerdac maramureşean, lîngă firidele Agapiei, unde vreai să-ţi culci pleoapele ostenite de atîtea privelişti, se insinuează zăpada din marămile Rucărului.

Te chem, călătorule, să străbaţi drumurile României, gazdă a frumuseţii, cu încredinţarea că toate ferestrele te aşteaptă şi că ai prilejul de a te întîlni cu sufletul şi zestrea unui popor de-o veşnicie tînără, stăpîn pe istoria sa, viteaz, şi în acelaşi timp, bun, cald şi drept...

La Dunăre

Dunărea scaldă de milenii ţărmurile de lut înflorit ale cîntecului nostru popular.

«Dunăre, Dunăre,/
Drum fără pulbere...»

Dunăre, argint de miazăzi, e un hotar al amintirii, memorie a istoriei noastre. A oglindit bărbile oştenilor vechimii, rătăcite apoi în pădurea spicelor crescute pînă la gîtul cailor — ne-o spune Herodot — şi a cules pentru o clipă înfierbîntatul chip al împăratului împăraţilor, tînărul Alexandru.

Hotar tragic între pămîntul apărat cu strășnicie de dacii lui Decebal, fiul regelui Scorilo şi strălucitoarele armate ale Romei, într-o iarnă de demult, cu trestii înghețate şi zăpezi albăstrind sub viscole.

I-a fost dat acestui pămînt, prin vreme amenințat şi rîvnit, să aibă în braţele bărbaţilor săi hotare de neclintit. Da, lor, acestor braţe, destinul geologic le-a adăugit magnificul hotar: Dunărea. Nu există filă din istorie prin care să nu curgă Dunărea. Celor mai mulţi dintre voievozii noştri le-a revenit datoria sfîntă de a-l înfrunta la Dunăre pe năvălitor şi marele fluviu e cuprins în cerneala bătrînilor cronicari, amestecată cu lacrimi şi ceară înmiresmată. Cronicarul fără seamăn al pămîntului şi al văzduhului vibrînd sub aripi de păsări, Eminescu, rechemînd din cenuşă şi amintire umbra lui Mircea, îi aşeza pe buze mînia înţeleaptă a gospodarului de ţară veghind cu ochi treaz pentru ca arme vrăşmaşe să nu tulbure aşezările oamenilor săi, dar şi răcoarea Dunării:

«Eu nu ţi-aş dori vreodată să ajungi să ne cunoşti,/
Nici ca Dunărea să-nece spumegînd a tale oşti...»

Barba lucind de mirodenii a lui Darius cunoscuse şi ea vîntul lunecînd asupra Dunării. Poporul întreg, cu păduri şi oraşe de lut, cu case şi dobitoace, cu ziduri de cetate şi cuptoarele piinii, s-a simţit apărat, ocrotit de acest hotar cu pilpîiri domoale. Dunărea scînteiază în cîntecele noastre firesc şi o ştim în graiul nostru ca într-o casă de ţară. Hotar azi al ţării socialiste, hotar care ne apropie de popoare frăţeşti, Dunărea pare o stemă lichidă a frumuseţilor României, un însemn heraldic, trainic, dovedind vechimea pe acest tărîm a urmaşilor eroilor Sarmisegetusei.

Dunărea a devenit pentru noi cleştarul fertil în care se răsfrîng minunile contemporane, linia — să zicem — care leagă hidrocentrala de la Porţile de Fier cu Combinatul siderurgic de la Galaţi. Ajunsă spre vărsarea în mare, cu braţele ei despicînd Delta, pare o filă de portativ pe care oamenii au înscris numele cu sunet muzical ale satelor şi oraşelor lor. Comunicăm prin Dunăre, prin mijlocirea secretă a miliardelor de păsări călătoare, cu lumea misterioasă a piramidelor, cu izvoarele Nilului (Istros, vechiul nume al Dunării, a fost botezat aşa de către geografii ţării lui Ramses şi a reginei Nefertite). Dunărea e o sinteză a frumuseţilor României, e pe hartă, ca într-o operaţie suav-copilăroasă de aritmetică, linia de total.

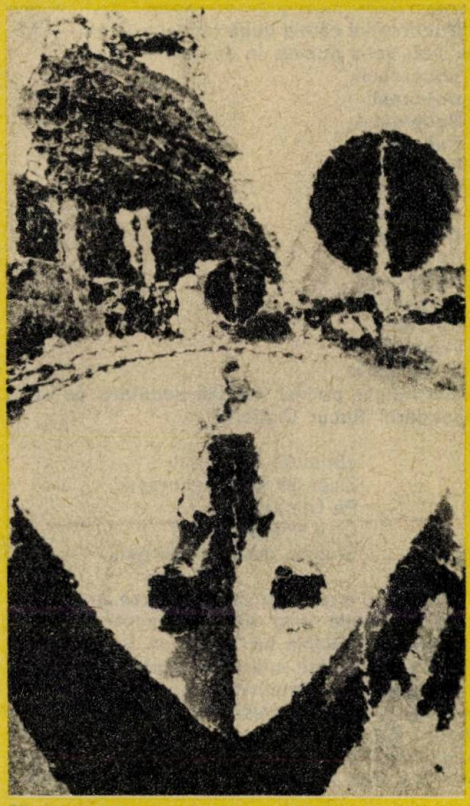

Dunărea a devenit pentru noi cleştarul fertil în care se răsfrîng minunile contemporane

Dunăre, Dunăre, pe malurile tale răsună azi ciocanele muncii, construim vapoare şi burta lor metalică, împinsă în ape — mări şi oceane — pare să le umfle, imperceptibil. Scînteile forjei se ating în valurile tale foşnind de peşti repezi. Fluviu al tuturor anotimpurilor, al femeilor cu ochi negri, fluviu viril şi nostalgic, treacă peste unda ta păsări de pace, răsune în pîlniile tale de ape voci calde. Fie ca lespezile tale netezite de lună, ierburile sărate ale adîncului tău, lutul cu miros de fructă şi sudoare de dragoste din ostroave, nisipul tău înţelept, plantele tale răsfirate de peşti, să rămînă la fel de frumoase prin veacuri, să ne bucure viaţa.

Aşez aceste file ca petalele vechilor nuferi peste apa ta, las cîntecele prietenilor mei să se amestece cu cîntecele tale. Te logodesc cu cîmpurile şi Carpaţii, cu dealurile şi cu adîncul minelor din Apuseni!

Cu pană de croitor te evoc, cu dragoste de totdeauna, Dunăre, Dunăre...

Cetatea lui Bucurel Ciobanul

Bucureștiul căruia după Ionescu-Gion — străinii i-au scris numele în deosebite feluri:

Bocoresch,
Bokorest,
Bocerestya,
Bukuresch,
Bocoresti,
Bucureszti,
Bukuresztach,
Bokorvschia,
Bogrist,
Bochioresti,
Buijuresti,
Bucresi,
Pogrest,
Bukorezice;

a fost ridicat, potrivit tradiției populare, de către legendarul Bucur Ciobanul:

«Bucurel Ciobanul
Zicea să facă Bucurescii
Pe Dîmbovița
Că e apă de spălat
Și cîmp mare de-alergat...

Din vechi izvoare și din prețioase gravuri de epocă datorate unor artiști francezi și nemți, peregrini în Valahia lui Țepeș ori Brîncoveanu, orașul ne apare într-adevăr cu «apă de spălat» — «faimoasa gîrlă Dîmbovița», cum o numea Paul de Alep — și, mai ales, înconjurată de uriașe păduri. An de an, începînd de la 1 500 toporul dulgherului a intrat în pădurea bucureșteană pentru a face loc caselor tîrgoveților. Orașul a crescut, cu case boierești, șosele podite cu drugi de lemn și curți cu dobitoace, răpindu-i pădurii largi teritorii. Hanurile orașului cu nume ciudate izvorînd din fantezii neguroase — hanul lui Urlă-n sus, hanul lui Înjungă-urs, hanul Zlătarilor — erau durate cu lemnul bun al codrilor Vlăsiei. În chioșcuri de mesteacăn, închipuite de meșterii locului după cele țarigrădene, se adunau, în mijloc de pădure, frumoasele orașului despre podoabele cărora poetul anonim spune:

«La brîu cu paftale,
Paftale cu bolduri
Lăsate pe șolduri,
Paftale cu zale
Lăsate pe șale.
Cerceluși
În urechiuși,
Degețele
De inele.»

Focurile — o permanență tragică a istoriei bucureștene — au pustiit pădurile. Ceea ce a rămas după ele au doborît în anii nedreptelor cîrmuiri mîini prădalnice.

Amiezile de vară aruncă arșițe peste oraș, sînt tot mai fierbinți lespezile, adierile vîntului sînt veșnic rîvnite... Ne gîndim la un plan măreț care pentru bucureștenii generațiilor ce ne vor urma ar însemna un dar neprețuit: să înconjurăm cu gigantice păduri tinere orașul lui Bucur, să-i reîmprospătăm văzduhul, să logodim răcoarea frunzei cu cristalul și marmura!

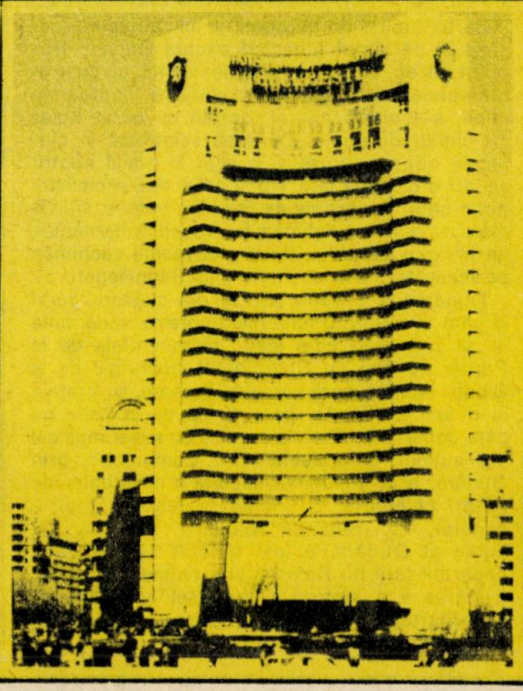

În tindă își îngălbenește foile un ceaslov. Zeci de muște au fost cîndva sacrificate între coperțile de piele jupuită, clămpănite cu grijă. Iată-l: colțurile filelor sînt subțiate de pipăit. Urme de sudoare și de ceară s-au depus peste bucoavnele înțelepte. Scărița de la pod așteaptă pașii hoțului de pupeze. Și de cireși.

Dar el întîrzie...

Stă la Iași, înconjurat de mîțe, în bojdeuca lui, asudînd pe fila albă din fața sa?

Poate.

Înainte de a ieși din casă, privesc o poză veche. Ea înfățișează un popă cu o barbă hirsută. E — a fost — bărbatul Smărăndiței. Zgîtie de fată, de ce nu l-ai așteptat pe Nică al lui Ștefan a Petrii? Ai îmbătrînit printre prescuri, fată proastă și rea. Îl puteai urma pe răspopit. În dragoste. În legendă. În nemurire...

Callatis

Întemeiat de coloniștii greci din Heraclea pontică în anii de început ai domniei regelui macedonean Amyntas, orașul Callatis, Mangalia de azi, are o vechime de aproape 2500 de ani. Pus sub proteguirea zeiței agriculturii, Demetra, Callatisul a fost locuit de către cultivatori și negustori de grîu. Îmbogățit an de an cu piețe și monumente, găzduind ateliere de ceramică și teracotă vestite, orașul a fost o adevărată podoabă a Pontului Euxin adăugată șiragului de cetăți început cu Apollonia și Messembria, continuat cu Tomis și Histria, Cheronesos, Theodosia, și Sinope. Tezaurele monetare callatiene, stelele funerare, statuetele de fum ars, colorate, asemănătoare celor plăsmuite de meșteri tanagrezi, sînt mărturii ale unei așezări în care frumosul

părea normă obligatorie de convieţuire. Asediat adesea de pe apă şi de pe uscat, Callatisul s-a apărat cu nobilă străşnicie cutezînd prin vreme să înfrunte armatele Romei sau ale Bizanţului.

Oraşul, care e aşezat pe temeliile cetăţii risipite acum, păstrează încă, e drept vag, ceva din eleganţa callatiană. În culorile şi în aerul său s-au conservat, cu mireasma vechimii, tremurătoarele contururi ale edificiilor cu frontoane delicate ori colonadele templelor, muzical orînduite printre frunze de cireşi şi de acantă. Cerdacurile caselor sînt potopite de dalii sălbatice, de nalbe cu lujere neverosimile, domestice găinuşe licăresc lîngă garoafe albe, rochiţa-rîndunicii pîlpîie lîngă regina nopţii şi viţe sterpe sule peste ferestrele cu geamuri mici, se caţără pe streşini şi se învălătucesc pe acoperişurile de olane roşii.

Nu ştiu de ce arhitecţii moderni, mai puţin inspiraţi la Mangalia decît oriunde, au preferat să construiască pe ţărmul mării blocuri cenuşii, impersonale, confortabile desigur, dar inspirînd tristeţe. Măcar dacă ar fi fost utilizate olanele roşii în locul tablei smolite...

Oraşul grădinilor de nalbă, cu minarete exotice profilate pe cer, cu nisipul ţărmului cu o scînteiere unică, trebuie ferit de monotonie. Marea, la Mangalia, are culori schimbătoare, orele, vîntul, trecerea anotimpurilor împrumută apei nuanţe imprevizibile, încărcînd pînza pictorului. La capătul lui iulie apa e argintie, pulberea luminoasă a moartelor statui pare topită în ea. În inima lui august valurile sînt roşietice, amintind lemnul corăbiilor scufundate demult. În septembrie, marea capătă irizări de mărgean. Argint topit, prelins din lespezi netede, curge pe coame de val, cioburile amforelor sîngeră lîngă ţărm.

Orele vacanţei se trec aici limpezi, într-o linişte totală.

Mangalia scînteiază discret în evantaiul litoralului românesc, ca o soră pămînteană a lunii. Călătoria noastră se termină aici. Totuşi, o întrebare doar: de ce Mangalia şi Constanţa nu şi-ar recăpăta adevăratele lor nume, Callatis şi Tomis?

Veronica pădurii de aramă

Dintre toate cuplurile de îndrăgostiţi din lume, unul mi-e cel mai drag: Mihai şi Veronica.

Istoria pămîntului, înainte de a fi o istorie a pustiirilor, e un grandios ţintirim, al iubirilor stinse, cu flori de cîmp umbrind lespezi crăpate, cu ţărînă dulce şi culori dispărute. Cu uitare. Cu nemurire, totuşi.

Îndrăgostiţii de care vă vorbesc au la creştet, în somnul în care au coborît, inscripţii gemene:

Mihai Eminescu 1850—1889

Veronica Micle 1850—1889

La Văratic, Veronica îşi petrecea vacanţele, într-o casă simplă cu stîlpi albi de cerdac, pe care suiau iederi molatice şi lujere de rochiţa rîndunicii. Nu departe de turlele cochete, plantate pe uriaşa navă a mînăstirii, începea pădurea. Oamenii îi spun eminescian «pădurea de aramă» şi cred că în prag de septembrie, îmbrăcat cu pelerină neagră de şiac, poetul cu chip stelar străbătea potecile umbroase pentru a o întîlni pe iubita «cu mîini subţiri şi reci», duducuţa de la Iaşi, care le uimea pe gazdele sale monahiceşti cu frumuseţea ochilor mari şi cu năvala părului blond, căzînd pe umeri.

Drumul, străbătut într-o pace tulburată doar de saltul prin crengi ale veveriţelor roşii şi cenuşii, drum cu ferigi şi ciuperci abia întrezărite prin frunzele anotimpurilor vechi, e la fel ca în vacanţele celei pe care poetul o alinta, anagramîndu-i numele: Verona, Vreona, Vanover...

Mormîntul Veronicăi e într-o poiană, sub un nuc bătrîn înconjurat din toate părţile de căsuţe cu acoperişuri de şindrilă despicate de ploi şi zăpezi. Un grilaj de fier, o fotografie încastrată în granit şi, izvorîte din lut, garoafe sălbatice, pîlpîitoare...

Pădurea de aramă freamătă, fastuoasă, dincolo de grădini. Tînărul cu pelerină de şiac nu i-a mai trecut de prea mulţi ani pragul. Într-o zi de iunie, în 1889 ochii lui s-au închis pentru

totdeauna într-o casă din Bucureştiul înfierbîntat de arşiţi. La puţine zile de la coborîrea în lut a poetului, o caleaşcă veche, cu dantele în ferestruici, poate, o aducea din laşul amintirilor pe Veronica, aici, în satul alb, cu case mici, ca satul caprei cu trei iezi din basmul humuleşteanului.

Aici s-a sfîrşit...

Pe nedrept ignorată de biografi pripiţi, judecată cu prea multă asprime adesea, Veronica Micle — între altele, de ce se uită că opera literară a poetesei nu e lipsită de o vibraţie originală, remarcabilă pentru timpul în care a trăit? — trebuie înconjurată cu admiraţie şi respect. Pentru fiinţa a cărei trecere prin lume s-a curmat aici, la Văratic, s-au scris cele mai frumoase versuri din cîte sînt şi vor fi în limba românească. Datorită geniului eminescian, Veronica a păşit printre siluetele celor mai celebre dintre iubitele pămîntului. Alături de poet, ea e pentru eternitate vie, într-o poveste de dragoste al cărei trist farmec şi a cărei suavă amărăciune trec dincolo de filele de carte, în timp...

Se înnoptează.

Garoafele ostenite de propria mireasmă îşi coboară fragila alcătuire peste lutul diafan. Peste o icoană a dragostei...

Chemările mării

Dunărea a rămas în urmă...

Cîmpia în care înaintăm e potopită în liniște de amiază. Pe lanurile goale acum, paiele sînt presate, tăiate cu muchii egale și uriașele «pietre» galbene așteaptă să fie ridicate în trunchiul unei piramide.

Tîrînd vrejuri leneșe prin țărîna fierbinte, pepenii cu miez galben strîng în suava lor alcătuire soare înmiresmat, soare răcoros. Degetele gospodarilor ating obrazul adolescentin al tomatelor prăfuite care par podoabe străvechi găsite în lutul dobrogean, bulgări de chihlimbar și aur roșu, iar piersicile sînt pui de pasăre cîntătoare pe care a crescut puf străveziu.

Și peste tot, aerul palpită, greu de arșiți și somn.

Drumul e monoton. Spectacolele geologice sînt tot mai rare. Apar viile purtînd pe araci dulcea amărăciune a vinului ce va să vină. Cînd îl sorbi, toamna, pleoapele aproape se închid, pentru ca nici lumina să nu mai coboare în noi în chipul știut, am vrea ca prin vin să primim și culori, și sunete, și licăriri solare. Și așa se și întîmplă.

Drumul se continuă printre ogoare albe aproape, arborii sînt tot mai puțini, umbra lor și ea mai săracă.

Dorința de a ajunge la mare devine *imediată*. Ultimii kilometrii se îndură greu. Dincolo de cîmpuri nu se mai zărește nimic. Acolo e marea. Umbre foarfecă țărmul: pescărușii. Aerul capătă gust de sare.

Întîlnirea e totdeauna plină de emoție. Albastră, cu vîrfuri de val verzi și albe, marea abia însinuată pînă acum în sîngele tău îți umple toate intimele cămări, istoria își interferează traiectoriile incandescente cu clipa prezentă. Orașul cu piețe de marmură podite cu solzii mozaicurilor, orașul termelor și ai marilor arene, cu temple și grădini, vechiul Tomis l-a înspăimîntat pe poetul latin cu asprimea iernilor sale. Dar verile? E greu de crezut că poetul n-a trăit farmecul verilor tomitane, că n-a călcat cu încîntare nisipul țărmului ori că nu și-a împodobit casa cu zemoasele fructe ale anotimpului cel mai drag inimii sale.

Cît despre pasul legănător al femeilor, despre ochii lor și despre gleznele bronzate se puteau scrie adevărate imnuri și ode. S-au năruit temple și fîntîni, peste statui s-a așezat lut înflorit, focul din far s-a primenit, s-au risipit ferestre și trepte de casă și peste amintirea Tomisului a crescut un oraș nou. Dar frumusețea tomitancelor a rămas...

Apa mării se sparge de diguri, miriade de stropi rotunzi inundă plajele și aproape de vapoarele încremenind la orizont își lunecă spinările lucioase, delfinii. Jocul lor e netulburat, acești copii nu cunosc odihna. Spinările lor negre retează cristalele valurilor. Orașul miroase acum a frunză. Sînt orele odihnei. Oamenii au plecat spre marile blocuri. A rămas pe țărm numai forma trupurilor lor, în care clipă de clipă, marea toarnă apă nouă...

GHEORGHE TOMOZEI

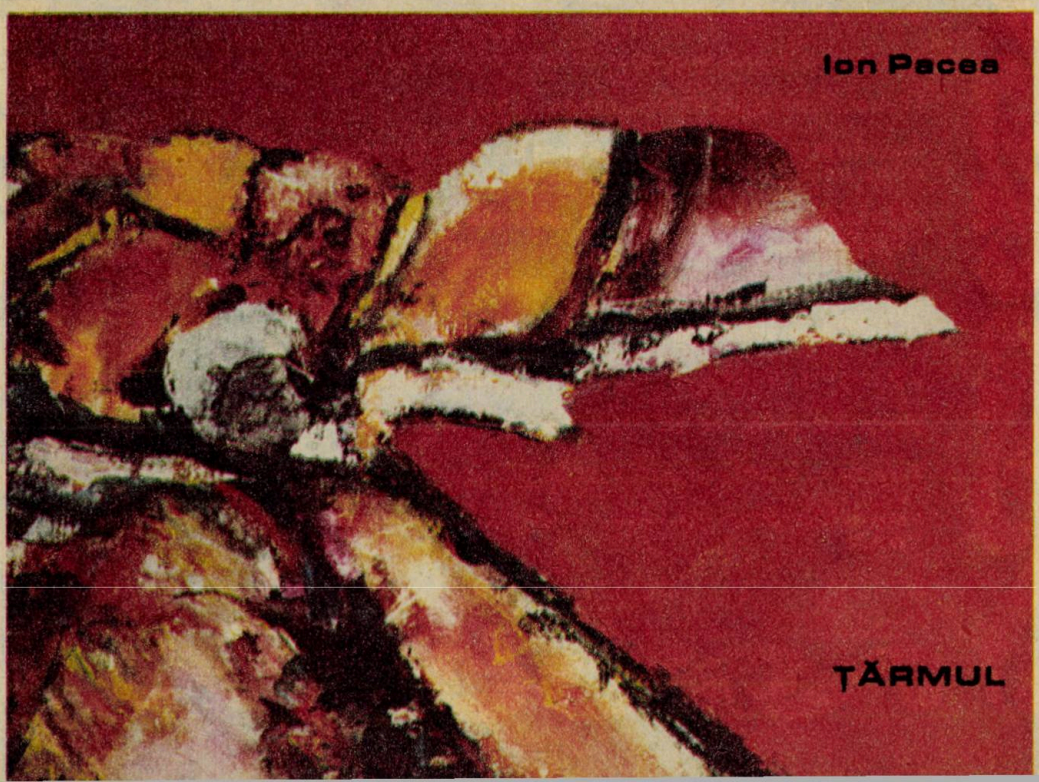

Reflecţii despre fericire

Pentru mine fericirea îngerilor nu are nici un înţeles. ALBERT CAMUS

Fericirea grabnică curînd oboseşte. DIMITRIE CANTEMIR

Viaţa e luptă necurmată; unii sînt fericiţi mai devreme, alţii mai tîrziu, iar alţii niciodată. EURIPIDE

Nu, nu doresc să fiu fericit dacă fericirea te face să devii orb la durerile altora. ANDRE GIDE

Aici, pe pămînt, vrem să fim fericiţi. HEINRICH HEINE

În anii mei tineri, fericit mă făceau zorile. J.C. FRIEDRICH HOLDERLIN

Fericire pentru toţi... prin rîvna tuturor. H. IBSEN

De fapt, poate nu e altă fericire decît aceea care stă în opera ce ai făcut-o pentru alţii decît pentru tine. N. IORGA

Omul rău nu se pricepe să trăiască fericit JUVENAL

Parcă ţi-e ruşine să fii fericit cînd vezi anumite mizerii. LA BRUYERE

Prin aur şi mărire nu sîntem fericiţi. LA FONTAINE

Fericirea nu li se pare atît de oarbă decît acelora care nu s-au bucurat de ea. LA ROCHEFOUCAULD

Fericit cel care a întîlnit un prieten vrednic de acest nume. MENANDRU

Ce ticăloşie să te simţi descumpănit de fericirea altora şi să fii copleşit că le merge din plin! MONTESQUIEU

Nu e uşor să suporţi fericirea cu un suflet liniştit. OVIDIU

Înţeleptul este făuritorul fericirii sale. PLAUT

Scopul e să fii fericit. Nu se poate ajunge la asta decît foarte încet. Trebuie o stăruinţă de fiecare zi. JULES RENARD

În orice situaţie te-ai afla, nefericit eşti numai din amor propriu. JEAN-JACQUES ROUSSEAU

Ferice-i omul ce-a slujit virtuţii. SAADI

Oamenii aştia sînt fericiţi pentru că li-i drag ceea ce fac... SAINT-EXUPERY

...Şi fericirea, dacă nu-i înfrînată, devine o povară. SENECA

Ştiinţa este partea cea mai însemnată a fericirii. SOFOCLE

Fericirea nu e uniformă decît la sursa ei. Fiecare zi are o altă floare. STENDHAL

Pace, fericire, frăţie între oameni — iată de ce avem nevoie pe lumea asta! MARK TWAIN

JOCURILE TINERETULUI —

Forme atractive de petrecere a vacanței, a timpului liber

Expresie elocventă a grijii permanente a partidului și statului nostru, personal a secretarului general al P.C.R., **tovarășul Nicolae Ceaușescu**, pentru creșterea continuă a nivelului de viață al oamenilor muncii, **Decretul nr. 149/1978 privind organizarea și dezvoltarea turismului de masă** statuează că această activitate constituie o formă importantă de înfăptuire a recreării și odihnei active, a întăririi sănătății și educării oamenilor muncii, a întregului nostru tineret.

Decretul stabilește responsabilități concrete pentru toți factorii cu atribuții în aceste domenii, reuniți în comisii pentru turismul de masă, organizate la nivel central, la nivelul județelor și unităților socialiste, ca organe reprezentative și obștești pe lîngă Uniunea Generală a Sindicatelor din România și Uniunea Tineretului Comunist.

Prezență dinamică în mișcarea turistică din țara noastră, **Biroul de Turism pentru Tineret** din cadrul **Comitetului Central al Uniunii Tineretului Comunist**, înființat cu 13 ani în urmă, ca organism specializat, însărcinat cu organizarea și coordonarea întregii activități turistice a tineretului, a pus întotdeauna în centrul preocupărilor sale transformarea turismului într-un instrument specific, în măsură să contribuie eficient la realizarea sarcinilor muncii educative pe care o desfășoară organizația revoluționară a tineretului în rîndurile acestuia.

Identificînd valențele turismului în educarea politico-ideologică, patriotică și civică a tinerilor, în formarea unui larg orizont cultural, în educarea lor etică și estetică, în călirea organismului, dezvoltarea fizică armonioasă și refacerea capacității de muncă, în perfecționarea pregătirii profesionale și formarea unor deprinderi și îndemînări utile în viață, **Uniunea Tineretului Comunist**, prin organismul său specializat — **Biroul de Turism pentru Tineret** — inițiază numeroase programe turistice, tematice, specializate, montane, nautice, etc. — cu un larg caracter de masă, la care participă anual milioane de tineri — muncitori, elevi, studenți, oameni ai muncii din întreprinderi și instituții.

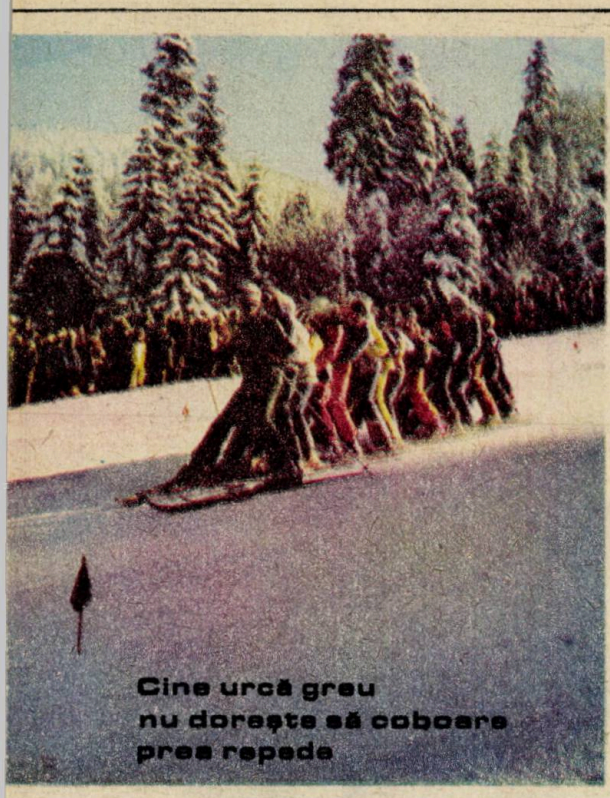

Cine urcă greu
nu dorește să coboare
prea repede

În condițiile realizării cu succes a prevederilor **Programului Partidului Comunist Român** de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism, a creșterii veniturilor oamenilor muncii și trecerii la săptămîna redusă de lucru s-au creat premise noi pentru extinderea considerabilă a numărului tinerilor participanți la acțiunile turistice de masă. Totodată, potrivit Decretului, participanților la acțiunile turistice de masă li se acordă o serie de facilități, datorită cărora aceste activități sînt accesibile oricărui tînăr — om al muncii din țara noastră.

Exercitîndu-și atribuțiile ce-i revin în cadrul comisiilor pentru turismul de masă, **Uniunea Tineretului Comunist** a adoptat o serie de măsuri privind inițierea unor noi programe turistice, în spiritul indicațiilor de partid, îmbunătățirea conținutului educativ, cultural-artistic și sportiv al manifestărilor turistice de masă, înfăptuirea unor acțiuni cu faze succesive — de la faza pe unitate la faza de nivel național. În acest context se cuvin menționate acțiunile: **Drumeție și orientare turistică, Cursa nautică pe Dunăre, Circuitul ciclo-turistic al tineretului, Raliul tineretului** etc. De o amplă adeziune s-au bucurat acțiunile comemorative desfășurate în cursul anului 1980, dedicate principalelor evenimente din istoria țării și a poporului, ca de exemplu: **Întîlnirea tineretului cu istoria** — la Costești, în județul Hunedoara, **Pe aici nu se trece** — la Mărășești, precum și altele asemănătoare — la Izlaz, Padeș, Adamclisi, Țebea, cărora li se adaugă numeroase manifestări educative organizate la nivelul județelor.

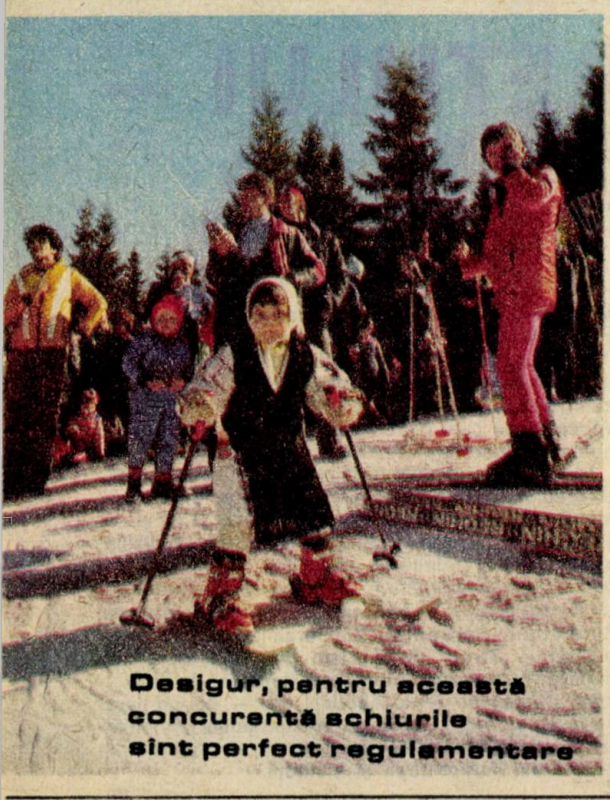

Desigur, pentru această
concurență schiurile
sînt perfect regulamentare

De un real succes s-au bucurat și se bucură în rîndul tuturor tinerilor acțiunile organizate sub genericul **Jocurile tineretului,** cu variantele lor **Serbările zăpezii** și **Serbările mării,** care, datorită conținutului bogat și atractivității acestora, vor deveni, credem, tradiționale.

Concepute din inițiativa **Uniunii Tineretului Comunist,** în spiritul prevederilor Decretului privind turismul de masă și realizate în cadrul programului de activități al **Comisiei Centrale pentru Turismul de masă,** cu participarea tuturor factorilor, atît **Serbările mării,** cît și **Serbările zăpezii** sînt organizate pentru tineri și cu participarea lor directă la înfăptuirea bogatelor programe pe care acestea le includ. Prin aceste manifestări s-a urmărit găsirea unor forme noi, calitativ superioare, care să continuie tradițiile turismului popular din țara noastră, ca de exemplu manifestările organizate de clasa muncitoare de Armindeni. Ca urmare, **Jocurile tineretului** au fost concepute și organizate ca ample acțiuni de masă, cu numeroase programe educative, distractive, instructive, la stabilirea conținutului lor pornindu-se de la preferințele tinerilor și de la dorința de a asigura un cadru optim pentru manifestarea talentelor, înclinațiilor, preocupărilor lor, într-o atmosferă de destindere, recreere și optimism.

Bucurîndu-se de participarea a numeroase grupuri de tineri din zonele în care s-au desfășurat și din județele limitrofe — în cazul **Serbărilor zăpezii** — Predeal, Poiana Brașov, Izvorul Mureșului, Semenic și Păltiniș, iar în cazul **Serbărilor mării** — Costinești și salba de stațiuni de pe litoral, **Jocurile tineretului** au prilejuit, pe parcursul a 2—3 zile, numeroase activități, printre care — jocuri pe zăpadă, pe nisip și pe apă, întreceri la disciplinele sportive

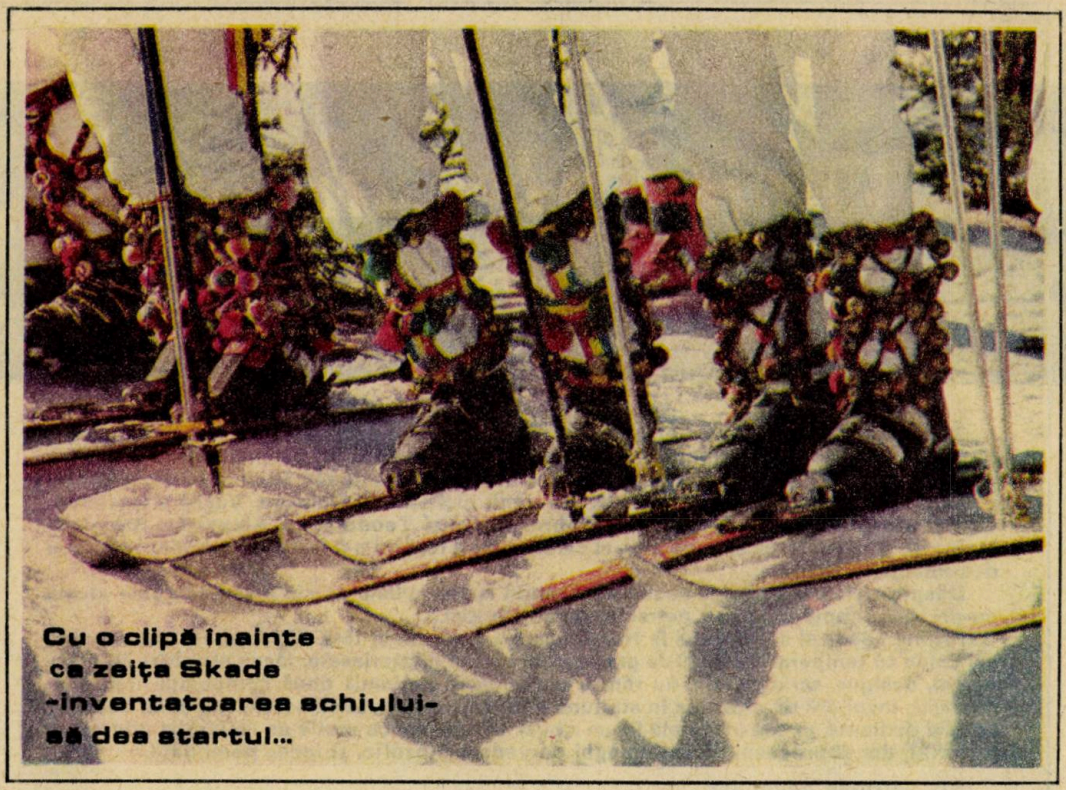

Cu o clipă înainte ca zeița Skade -inventatoarea schiului- să dea startul...

specifice anotimpului, spectacole muzicale și coregrafice, seri de poezie patriotică și de dans, manifestări folclorice, acțiuni de drumeție și orientare turistică, concursuri de genul **Cine știe cîștigă**, întîlniri cu activiști de partid și U.T.C., cu personalități ale vieții științifice, culturale, social-politice, cu specialiști din industrie și agricultură etc. Jocurile pe zăpadă, nisip și pe apă, replici moderne ale minunatelor obiceiuri din folclorul nostru sau din tradițiile marinărești, au constituit momente de mare atracție, prin dinamismul și hazul imprimat serbărilor, momente de apreciere a îndemînării și aptitudinilor protagoniștilor.

Înfruntînd cu vigoare gerul iernii sau arșița verii, băieți și fete s-au întrecut pe pîrtiile de schi și săniuș sau pe patinoare, pe nisipul cald al plajei sau pe valurile mării la diferite sporturi, dovedind multă măiestrie și o bună pregătire fizică.

Caracterul de competiție, imprimat de organizatori acestor jocuri, au prilejuit dispute atractive, dominate de sportivitate, și etalarea unor reale calități, proprii tineretului nostru — instruit, îndemînatec, voios, iubitor de muncă, cu încredere în forțele proprii și dornic să trăiască viața nouă făurită de partid.

Serbările au fost în același timp și un festival al fanteziei participanților întrucît, alături de organizatori, ei au fost aceia care au știut să asigure cadrului de desfășurare un pitoresc deosebit, prin costumațiile inedite și decorarea reușită a sălilor, aleilor și terenurilor de sport.

Carnavalurile, serile de dans, celelalte manifestări menționate, fac din **Jocurile tineretului** acțiuni complexe cu reale valențe instructiv-educative și recreative.

Din experiența acumulată pînă acum rezultă că asemenea acțiuni, care, fapt dovedit, se bucură de o considerabilă audiență în rîndul tineretului, necesită o susținută muncă organizatorică, atît în perioada pregătirii, cît și în cea a desfășurării lor, reunind efortul tuturor factorilor cu răspunderi în organizarea turismului de masă cu cel al organelor locale și al participanților, în condițiile unei coordonări perfecte pe baza unor scenarii și programe originale, bine concepute, subordonate scopului propus. Factorii de răspundere din cadrul **Uniunii Tineretului Comunist** au adoptat măsurile ce se impun ridicării, odată cu întregul turism pentru tineret, a calității acestor acțiuni la cote de exigență superioare.

Transmiterea de către televiziune a unor reportaje filmate de la aceste serbări, a avut, pe lîngă rolul de-a informa opinia publică asupra preocupărilor din acest domeniu, și pe acela de a extinde către factorii educaționali metodologia organizării unor astfel de manifestări, cu scopul realizării unor acțiuni turistice de masă asemănătoare și în alte regiuni, eventual la nivelul unităților în care lucrează mari colective de oameni ai muncii, la nivelul localităților și județelor.

În ceea ce-l privește, **Biroul de Turism pentru Tineret** va asigura realizarea unor scenarii și programe perfecționate, receptiv la orice propunere din partea tinerilor sau a specialiștilor, va urmări sporirea numărului acțiunilor de acest gen și a numărului de tineri participanți, va depune eforturi pentru o mai bună și mai promptă colaborare cu toți factorii din cadrul **Comisiei Centrale pentru Turism de masă.**

FLORIN VLADU

Vasile Alecsandri la Herculane

Renumita stațiune de pe Valea Cernei, Băile Herculane, cunoscută încă din vechime, de pe vremea daco-romanilor, a avut, de-a lungul veacurilor, oaspeți celebri. Între ei, scriitorii au căutat-o în primul rînd, pentru efectul apelor sale tămăduitoare, dar și pentru peisajul în cadrul căruia este plasată. Au venit aici Dinicu Golescu, Vasile Alecsandri, George Coșbuc, Lucian Blaga, Liviu Rebreanu, Ionel Teodoreanu, Alexandru Brătescu-Voinești, Nicolae Iorga și mulți alții, al căror nume a fost ori n-a fost înregistrat de memoria documentelor scrise.

Despre șederea poetului Vasile Alecsandri la Herculane există însemnări care atestă cu precizie timpul cînd și-a petrecut vacanțele aici...

Primul popas al scriitorului la Herculane s-a petrecut în 1847. Făcea zilnic tratament în băi calde cu temperatura de 30 de grade, cum singur mărturisește, făcea plimbări, se odihnea și, desigur, scria poezii. Au rămas din această perioadă două compoziții literare: o Romanță, inspirată de prezența în stațiune a unei frumoase bucureștence, căreia, dealtfel, i-a fost dedicată, și cea intitulată Pe un album. Ultima are ca motiv de inspirație pitorescul locurilor, dar abordează, dintr-un unghi de vedere filozofic, și ideea perenității.

Iată versurile poemului:

În zadar vuiește Cerna și se bate
De-a ei stînci mărețe, vechi, nestrămutate,
Și-n cascade albe saltă pe-al lor sîn...
Apa-i trecătoare, pietrele rămîn!

În zadar și anii s-adun cu grăbire,
Trecînd peste inimi ce-au gustat iubirel
Suvenirul dulce de-un minut slăvit
Printr-a vieții valuri stă-n veci neclintit!

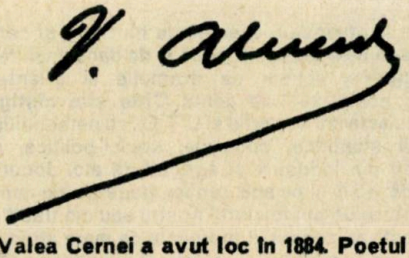

Al doilea popas al lui Vasile Alecsandri pe Valea Cernei a avut loc în 1884. Poetul devenise de mult bardul național cel mai iubit, era încărcat de glorie, era adulat. Vestea sosirii lui în Banat s-a răspîndit repede printre intelectualii provinciei, așa încît i s-a făcut o primire sărbătorească: a fost întîmpinat de o delegație de 50 de cărturari din Mehadia, Orșova, Lugoj, Timișoara, Caransebeș. Poetului i-a fost adresat un cald salut de bun venit și s-a exprimat bucuria bănățenilor de a-l avea printre ei pe acela care, prin opera sa, «susține tăria conștiinței naționale» a poporului român. În același salut, reprezentanții bănățenilor — dintre care nu lipsea Coriolan Brediceanu, tatăl compozitorului — îl asigurau pe scriitor în legătură cu receptarea operei sale în Banat: «...Unde poveștile tale au delectat — a spus cel însărcinat cu rostirea cuvîntului de primire — la noi au produs lacrimi de bucurie, unde baladele tale au încîntat, la noi au produs visuri de aur, unde operele geniului tău au produs admirație, la noi au făcut neînvinsibilă însuflețirea pentru limba și națiunea noastră».

Vacanța petrecută la Herculane în 1884 a însemnat pentru Alecsandri, dincolo de tratamentul medical efectuat, și un prilej de scurte vizite, ca invitat, în diferite localități ale Banatului. El a redactat, totodată, și a expediat de aici și cîteva scrisori unor prieteni ca Titu Maiorescu, Ion Ghica, Papadopol Calimah. În epistola trimisă acestuia din urmă scria: «Ne găsim aici de o lună și vom mai ședea vreo trei săptămîni, ocupați a boteza reumatismele în apă de pucioasă. Localitatea e frumoasă, petrecerile simple». Aceasta e o apreciere care pledează și explică motivele prezenței bardului de la Mircești în stațiunea ce își cucerise, încă de pe atunci un binemeritat renume internațional.

LETIȚIA BLAGA

ILUSTRATA DE LA HERCULANE

Gara stațiunii

Vedere generală

Foto: VICTOR STAMATE

TÎNĂRA GENERAȚIE A ROMÂNIEI SOCIALISTE - FACTOR ACTIV ÎN MIȘCAREA INTERNAȚIONALĂ DE TINERET

Acționînd cu consecvență pe plan internațional, în spiritul politicii externe principiale, profund științifice a partidului și statului nostru, al inițiativelor și contribuției de însemnătate istorică ale tovarășului Nicolae Ceaușescu secretarul general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România, tînăra generație a patriei, organizațiile sale comuniste, revoluționare, militează neabătut pentru sporirea continuă a aportului tineretului și studenților de pretutindeni la rezolvarea — în consens cu voința și opțiunile fundamentale ale popoarelor — a problemelor vitale ale omenirii.

O expresie clară a poziției active a tineretului din patria noastră în perimetrul mișcării internaționale de tineret, precum și a prestigiului și considerației de care se bucură în cadrul acestei mișcări o constituie faptul că UTC și UASCR dezvoltă astăzi contacte și raporturi de cooperare cu peste 500 de organizații la nivel național, regional și internațional, de diferite orientări politice, filozofice, ideologice și religioase. La Forumul tinerei generații din patria noastră, care s-a desfășurat în luna mai a acestui an, au fost reprezentate 132 organizații de tineret din 82 de țări și 62 de uniuni studențești din 57 de țări.

U.T.C. și UASCR situează constant în centrul activității lor internaționale dezvoltarea raporturilor de prietenie și colaborare cu organizațiile de tineret și studenți din toate țările socialiste, aducînd astfel o contribuție concretă la întărirea prieteniei, solidarității și unității țărilor socialiste, la creșterea continuă a influenței și prestigiului ideilor socialismului în lume.

Printr-o multitudine de modalități — participări la congrese, vizite de studiu și documentare, seminarii bilaterale, schimburi de lectori, de redactori ai presei de tineret ș.a. — s-a avut în vedere promovarea schimbului rodnic de opinii, informații și experiență, mai buna cunoaștere reciprocă a realizărilor și contribuției aduse de tineretul din fiecare țară, în funcție de condițiile concrete în care acționează, la opera de edificare a societății socialiste și comuniste, dezvoltarea sentimentelor de prietenie, stimă și respect mutual.

În același timp, UTC și UASCR dezvoltă strînse relații de prietenie și solidaritate militantă cu tineretul mișcărilor de eliberare națională, cu organizațiile din țările în curs de dezvoltare, nealiniate.

Sprijinim lupta tinerilor din aceste țări pentru dezvoltarea economico-socială independentă, asigurarea suveranității popoarelor asupra bogățiilor lor naționale, lichidarea subdezvoltării și instaurarea unei noi ordini economice internaționale.

UTC și UASCR organizează, în fiecare an, cursuri de pregătire a cadrelor pentru organizații de tineret și studenți din țări în curs de dezvoltare ale Africii, Americii Latine, Asiei și Orientului Apropiat. Scopul principal al acestor cursuri este de a facilita oaspeților de peste hotare cunoașterea istoriei și activității actuale a poporului nostru, a modului de organizare și conținutul muncii UTC, a metodologiei activității cu tinerii.

Expresie a solidarității active a poporului și tineretului nostru cu popoarele și tineretul din țările în curs de dezvoltare este și faptul, că în România, învață peste 15 000 cetățeni străini, provenind din aceste țări.

Uniunea Tineretului Comunist dezvoltă continuu legăturile de prietenie și colaborare cu peste 100 de organizații comuniste, revoluționare ale tinerei generații din țările capitaliste, sprijinind lupta tinerilor din aceste țări împotriva exploatării și dominației monopolurilor — naționale și transnaționale — pentru apărarea drepturilor și libertăților democratice, pentru schimbări înnoitoare în societate.

Totodată se dezvoltă și se diversifică dialogul și cooperarea cu organizațiile socialiste, social-democrate, liberale, radicale, democrat-creștine, din întreaga lume, cu organizații de diferite orientări politice, ideologice și religioase sau afilieri internaționale reunite pe platforma comună a luptei pentru pace, securitate, dezarmare și în primul rînd dezarmare nucleară, independență, democrație și progres.

Un loc însemnat în structura cooperării o dețin relațiile UTC-UASCR cu organizațiile internaționale la care sînt afiliate (Federația Mondială a Tineretului Democrat, Uniunea Internațională a Studenților, Mișcarea Internațională a Tineretului și Studenților pentru Națiunile Unite, Federația Internațională a Sportului Universitar), precum și cu numeroase alte organizații internaționale și regionale de tineret și studenți, militînd pentru manifestarea acestora ca reale și eficiente tribune ale cooperării, ale dialogului pe linie de tineret.

Dînd expresie spiritului de inițiativă și responsabilitate cu care acționează în mișcarea internațională de tineret, U.T.C. a fost, în 1980, gazda și organizatoarea unor însemnate manifestări internaționale care, prin conținutul lor, se adaugă drept noi și substanțiale contribuții la seria inițiativelor îndreptate în direcția activizării eforturilor tinerei generații în edificarea unei lumi mai bune și mai drepte. Menționăm, în acest sens, seminarul internațional consacrat securității, dezarmării și cooperării în Europa, la care au fost reprezentate numeroase organizații de tineret de diferite orientări politice și ideologice din 23 de țări semnatare ale Actului Final al CSCE, precum și seminarul bilateral între Uniunea Tineretului Comunist și Mișcarea Panafricană a Tineretului (MPJ), care a dezbătut problematica deosebit de actuală a lichidării fenomenului anacronic al subdezvoltării și instaurării unei noi ordini economice internaționale.

În vara anului 1981, România va fi gazda Jocurilor Mondiale Universitare (Universiada) — manifestare de prestigiu sub auspiciile Federației Internaționale a

Rolul şi contribuţia studenţilor la lichidarea fenomenului subdezvoltării — seminar, Bucureşti, 17—20 octombrie 1979

Sportului Universitar care va reprezenta, neîndoielnic, un aport concret la dezvoltarea mişcării sportive studenţeşti, la întărirea şi extinderea raporturilor de prietenie, stimă şi respect reciproc dintre tinerii lumii.

Tînăra generaţie a patriei noastre a salutat cu deosebită satisfacţie adoptarea, de către sesiunea din 1979 a Adunării generale a ONU, a rezoluţiei, propusă de România, privind marcarea, în 1985 — momentul aniversării a patru decenii de la crearea Organizaţiei Naţiunilor Unite — a «Anului internaţional al tineretului: participare, dezvoltare, pace». De altfel, această iniţiativă s-a bucurat de o largă rezonanţă în mişcarea internaţională de tineret şi studenţi în cercuri ale tinerei generaţii de diferite orientări politice şi ideologice, întemeiată pe speranţa firească a transformării «Anului Internaţional al Tineretului» într-o manifestare de amploare, de natură să ofere cadrul unui complex de acţiuni menite să sensibilizeze opinia publică mondială şi, cu precădere, factorii de decizie politică la nivel naţional, regional şi internaţional, în legătură cu condiţia economică, socială şi culturală a tineretului contemporan.

Ar comporta în conceptia tineretului din patria noastră o importanţă deosebită ca manifestările iniţiate la diferite nivele în cadrul «A.I.T.» să favorizeze creşterea aportului tineretului, al organizaţiilor sale naţionale, regionale şi mondiale la dezbaterea şi soluţionarea problemelor fundamentale ale epocii noastre — înfăptuirea unui climat de pace, securitate şi colaborare în Europa şi în întreaga lume; încetarea cursei înarmărilor şi realizarea dezarmării generale, în primul rînd a dezarmării nucleare; lichidarea fenomenului subdezvoltării şi instaurarea unei noi ordini economice internaţionale; creşterea rolului O.N.U. şi democratizarea vieţii internaţionale; soluţionarea paşnică, prin tratative, a problemelor litigioase între state; lichidarea oricăror forme de discriminare rasială şi socială, extinderea şi diversificarea cooperării economice, tehnico-ştiinţifice şi culturale între popoarele lumii.

«A.I.T.» poate constitui, deopotrivă, un bun prilej pentru identificarea unor soluţionări adecvate a problemelor specifice ti-

Bucureşti, 1978

nerei generații, mai ales a celor privind condițiile sale de viață, muncă și educație, locul și rolul tineretului în dezvoltarea națională, în participarea la organizarea și conducerea societății.

Din perspectiva pregătirii Anului Internațional al Tineretului, ar fi extrem de utilă examinarea problemei elaborării unui instrument internațional atot cuprinzător privind tînăra generație, care să consacre, într-o sinteză actuală, principiile privitoare la drepturile și responsabilitățile fundamentale ale tineretului. Elaborată în spiritul Cartei Organizației Națiunilor Unite și cu luarea nemijlocită în considerație a mutațiilor profunde pe care le-a cunoscut omenirea în ansamblu și, în cadrul ei, tînăra generație. Carta referitoare la tineret ar urma să constituie un document unitar de platformă care să consacre sub multiple aspecte (economic, social, politic, științific, cultural) statutul activ al tinerei generații în condițiile epocii contemporane și în perspectiva dezvoltării acesteia, drepturile și, deopotrivă, răspunderile majore ale tineretului pe plan național și internațional.

Ar putea fi luată în considerație, în același context, stabilirea unui organism de legătură între Organizația Națiunilor Unite și mișcarea de tineret, care să aibă în atenție realizarea periodică a unor consultări, pregătirea și organizarea, în viitor, a unor reuniuni internaționale pe probleme privind tineretul, a altor acțiuni legate de aspecte specifice actuale ale tinerei generații.

Fondul larg de opțiuni și aspirații existent în rîndul tineretului contemporan indică posibilitatea realizării periodice a unei conferințe mondiale, cu largă participare a tineretului de pretutindeni care să devină cadrul unui rodnic și democratic schimb de opinii, informații și experiențe în legătură cu rolul tineretului în societate, căile de sporire a contribuției sale la dezvoltarea națională, la edificarea unei lumi a păcii, înțelegerii și cooperării între națiuni.

U.T.C. și UASCR, Asociația Tineretului și Studenților din România pentru Națiunile Unite sînt animate de dorința de a acționa cu toată energia pentru pregătirea și marcarea, în 1985, a Anului Internațional al Tineretului, pentru extinderea și diversificarea continuă a canalelor de comunicație între Națiunile Unite și mișcarea de tineret, pentru promovarea, sub auspiciile O.N.U., a unor inițiative de natură să sporească eficiența acțiunilor întreprinse de tineret, să asigure ameliorarea statutului și rolului său în societate.

Tineretul României socialiste, avînd mereu vii, în memorie și în acțiune, înflăcăratele îndemnuri date de tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretarul general al partidului, la Forumul tinerei generații din luna mai 1980, se va manifesta tot mai activ și responsabil în mișcarea internațională de tineret, pentru ca generațiile tinere — purtător firesc al prezentului către viitor — să-și pună în valoare imensul potențial de acțiune transformatoare de care dispun în slujba idealurilor nobile de pace, independență, securitate, dezarmare, democrație și progres.

DAN MIHAI BÂRLIBA

MUNTELE

cercul de turism

formă de dezvoltare a pasiunilor la tineri

Drumeția și turismul, forme ancestrale de manifestare a oamenilor, sinonime ale deplasării și cunoașterii din vechi timpuri a spațiului geografic și de viață al umanității, au înregistrat în ultimul secol o dezvoltare spectaculoasă, devenind în prezent un fenomen social-economic cu o largă răspîndire.

Țara, mirifică plăsmuire de frumuseți naturale încinse de cununa Carpaților și bordate de Dunăre și Marea Neagră, a păstrat înscrise în datina pămîntului românesc bogate tezaure spirituale, port popular, manifestări tradiționale pe care turismul, apărut de timpuriu la noi le-a cinstit cu toată prețuirea.

În secolul trecut, fie că se numea «societăți» sau «cluburi turistice», mugurii pasiunii pentru turism alimentați de mari înaintași ca Mihai Haret, Bucura Dumbravă, V. Pușcariu ș.a. s-au dezvoltat pe rînd, creîndu-se o adevărată mișcare turistică. Cadrul natural cu varietatea și frumusețea peisagistică a formelor de relief armonios clădite și de o mare atracție purtînd nume de Carpați, Deltă, Litoral, Dunăre sau pur și simplu Cîmpia Română oferă pasionatului de drumeție «cîmp larg» de cunoaștere și acțiune pentru neostoita sa sete de frumuseți.

Cercurile de turism ca formă organizatorică statuată odată cu organizarea pe baze științifice a turismului și apariția turismului de tineret, reunesc tineri pasionați de cunoaștere, de petrecerea plăcută și utilă a timpului lor într-un cadru natural pitoresc. Cercurile de turism, continuatoare ale tradițiilor înaintașilor, sînt chemate să desfășoare la nivelul organizațiilor U.T.C. din întreprinderi, licee și comune, activități turistice și educative pentru membrii lor. Ele constituie adevărate «creuzete» ale ideilor înălțătoare în spirit, ale viselor înaripate proprii tinerilor pasionați de cunoașterea a tot ce-i mai frumos pe pămîntul românesc și în cultura neamului.

Cadru adecvat de cultivare a trăsăturilor morale, civice și etice ale tînărului comunist, cercurile de turism sînt totodată școli ale voinței, pasiunii și instruirii multilaterale ale membrilor lor. Una din trăsăturile fundamentale este atașamentul și spiritul de întrajutorare ce se formează între membrii cercului respectiv.

Există peste 7 000 de cercuri de turism îndrumate de Biroul de Turism pentru Tineret cu un număr însemnat de membri care, pe lîngă o bună camaraderie exprimată în toate situațiile, manifestă grijă permanentă pentru cultivarea dragostei față de natura patriei, păstrării patrimoniului turistic, apărării integrității acestuia. Programele de activități ale cercurilor includ o tematică diversificată cu multiple valențe educative și turistice, adecvate tinerilor, preferințelor și pasiunii comune a acestora — turismul — contribuind la cunoașterea și înțelegerea politică și patriotică a trecutului istoric și realităților prezentului socialist.

Pasiunea comună dublată de cunostințe de specialitate într-un anumit domeniu ale mai multor tineri, a generat tot mai mult în ultimii ani apariția unor cercuri de turism specializat (cuprinzînd elevi, studenți și muncitori) între care speologia, alpinismul și turismul montan, etnografia și folclorul, arheologia, fotografia și filmul turistic sau expedițiile nautice, turism ce se bucură de o largă audiență în rîndul tinerilor. Biroul de Turism pentru Tineret a inițiat și sprijinit permanent preocupările tinerilor de a-și dezvolta aptitudinile și cultiva pasiunile în diferite domenii ale turismului, punînd la dispoziția cercurilor de turism materiale și programe turistice, iar a cercurilor specializate echipamente specifice profilului lor în vederea realizării activităților propuse.

Acțiunile cercurilor de turism ce îmbrățișează toată țara, din Maramureș în Delta Dunării și din Bucovina la Porțile de Fier, reprezintă expresia interesului și dragostei față de țară desfășurată pe fondul manifestărilor amplei redescoperiri artistice și spirituale care este Festivalul Național «Cîntarea României» — imn al muncii și creației —, marcînd chipul nou al țării, evocat odinioară și de Vlahuță în inegalabila «Românie Pitorească».

Adevărații pasionați de turism, tinerii dezbărați de prejudecățile confortului citadin, acei membri ai cercurilor de turism gata oricînd să asculte tainicul glas al naturii și să pornească pe cărările ei, vor păstra și regenera permanent vechea și gingașa legătură a omului cu natura, chemările acesteia dînd un tonic sentiment de supraviețuire.

LIVIU MINCU

TURISMOLOGIA — o nouă ştiinţă?

Turismului, în zilele noastre, i se consacră eforturi pe măsura locului pe care-l ocupă, ca dimensiune a civilizaţiei contemporane. Există, cum prea bine se ştie, în mai toate ţările lumii, organisme oficiale, departamente sau ministere, care au sarcini nemijlocite de a coordona, la nivelul exigenţelor actuale, întreaga mişcare a turismului. Există state ca Austria, Grecia, Italia, Spania, Elveţia al căror venit naţional se realizează, adesea într-o proporţie covîrşitoare, din încasările valutare provenite de la străinii aflaţi în turism de pasaj sau de sejur. Asemenea state, dar şi multe altele, între care şi ţara noastră, consideră turismul ca una din ramurile cele mai dinamice ale economiilor lor naţionale.

Iată de ce, în paralel cu preocupările din interiorul fiecărei ţări, în ultimele decenii au fost create o serie de instituţii cu caracter internaţional care, prin consensul unanim al membrilor lor, şi-au asumat rolul de a-şi aduce contribuţia la dezvoltarea continuă a mişcării turistice. Între ele, O.M.T., Organizaţia Mondială a Turismului (fostă U.I.O.O.T.). joacă un rol important. S-a impus, de asemenea, Centrul de Documentare Turistică al Organizaţiei Mondiale a Turismului, unde între anii 1959—1975, s-au tipărit 65 de liste de bibliografie şi cîteva suplimente anuale în care sînt menţionate lucrările consacrate turismului din întreaga lume, însoţite de scurte prezentări. Academia Internaţională a Turism, cu sediul la Monte Carlo, ca şi Federaţia Internaţională a Jurnaliştilor şi Scriitorilor de Turism, contribuie la propaganda în favoarea turismului care dincolo de aspectul economic, şi-a relevat, în toate timpurile, şi valenţele lui ca act de cultură şi cunoaştere între popoare.

Acest interes deosebit pentru turism a generat în rîndul cercetătorilor preocupări şi întrebări noi. **Unii au cerut chiar recunoaşterea ştiinţei turismului.** Argumentele lor **se sprijină** pe însăşi complexitatea fenomenului şi pe implicaţiile pe care le determină el în variatele sfere ale activităţii materiale, dar şi în psihologia umană. În consecinţă, odată ideea emisă, au **apărut, studii care furnizează elemente** noi în sprijinul recunoaşterii **turismologiei** ca ştiinţă.

Cei mai fervenţi susţinători ai ideii continuă **să fie cercetătorii Asociaţiei Internaţionale** a Experţilor Ştiinţifici ai Turismului, cu sediul la Berna. El au reuşit să înscrie problema pe ordinea de zi a unuia dintre cele mai importante congrese ale Asociaţiei — **cel de-al 26-lea.**

În cadrul acestui forum ştiinţific, ale cărui lucrări s-au desfăşurat între 5—12 septembrie 1976 în Grecia — la Atena şi pe insula Zakynthos — participanţii au susţinut cu ardoare recunoaşterea noului concept. După părerea lor, **turismologia** trebuie să aibă un caracter autonom şi să fie formată din ramuri ca: **economia, geografia, marketingul, planificarea, jurisprudenţa, psihologia turismului.**

În ce mă priveşte, consider că specialiştii care pledează pentru noua ştiinţă — **turismologia** — se sprijină pe o realitate incontestabilă: fenomenul numit turism, aflat într-o continuă expansiune.

VALENTIN BORDA

MAI PUNE-MI ENESCU

Mai pune-mi Enescu,
Rapsodia a doua.
Nu va veni la mine cu vioara
ca la patul nemuritorului pictor.

Mai pune-mi Enescu,
discul e bun,
picupul vechi încă merge,
şi acul şi sufletul nu s-au tocit.

Nou este acul. Inima nu.

Mai pune-mi,
mai pune-mi Enescu.

TIBERIU UTAN

9 noiembrie 1980

de la costinești...

Se spunea «Tabăra albastră» în urmă cu 20-30 de ani. Cuvenită reconstituire etimologică a mersului mării. Ultimul deceniu a redimensionat însă fundamental ge grafia locului, astfel încît, astăzi, acolo unde corturile se aranjau odinioară în cartiere bizare, s-a ctitorit o geometrie nouă în consonantă cu «prozodia» edilitară a celor mai moderne staţiuni turistice.

Situată de-a lungul unei splendide plaje de pe litoralul românesc al Mării Negre staţiunea Tineretului Costineşti, inaugurează verile noastre, revendicîndu-i pe bună dreptate, statutul de «solstiţiu» perpetuu al bucuriei şi tinereţii. Aici vin cele mai multe din trenurile vacanţei. Zilele ori săptămînile petrecute aici au culoarea luminii. Se aleargă în voie pe imensa pajişte a mării. Serile sînt unice, muzica discotecilor desprinzîndu-se parcă din însăşi făptura lor. Străzile sînt în miniatură şi se circulă pe ele cu picioarele goale. În intimitatea campingului, a căsuţelor, vilelor, bungalowurilor şi hotelurilor, viaţa se redescoperă pe sine, derulîndu-se după «normele» unui cotidian cu totul şi cu totul particular. În imediata vecinătate a cerului se spun poveşti de dragoste şi valurile sînt geloase pe ochii îndrăgostiţilor. Lumea are aceeaşi vîrstă şi se joacă. Se joacă nu neapărat din nevoia unei frugale întoarceri la copilărie ci sub semnul unei terapeutici a gesturilor dezinvolte a risipirii de sine a înşurubării în clipa cea repede care nu mai fuge ca altădată, zăboveşte, zăboveşte.

La Costineşti anotimpurile nu au vîrstă şi vremea este ca de nemurire. Nisipul de aur al plajei îşi mărturiseşte nemărginirea. Frunzele capătă zbuciumul apei şi dimineţile se succed fără grabă, ca o discretă zbatere de pleoapă.

Dar, mai înainte de a fi un spaţiu al armoniilor perfecte şi un ţinut în perimetrul căruia frumuseţea cotropeşte, deopotrivă, privelişti şi lucruri, Costineştiul este prin excelenţă un continent al tinereţii. Nu mai puţin de 60 000 de tineri vin aici, anual, aici unde ei se numesc impropriu oaspeţi pentru că de fapt sînt acasă. La un loc cu soarele, cu marea şi, mai ales, cu fericirea de a se şti împreună sub ocrotirea unei păci desăvîrşite.

...la izvoru mureșului

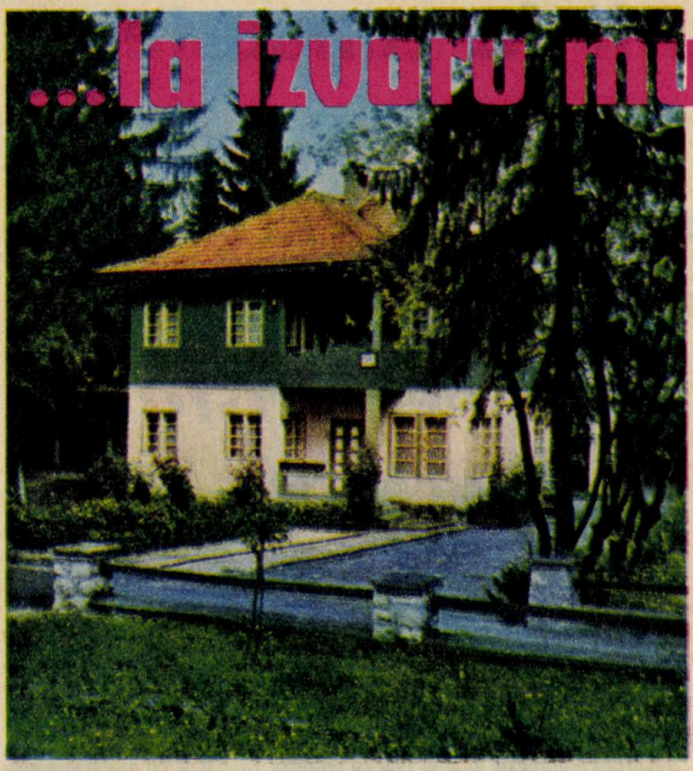

BTT se prezintă

A te învecina cu Mureșul, exact în locul unde el începe să-și ctitorească ființa, este, fără îndoială, un privilegiu. Un privilegiu pe care îl concretizează, cum se poate mai simplu, orice popas în «Stațiunea Tineretului Izvoru Mureșului». Aici «categoria socio-vegetală» cea mai des întîlnită o constituie pădurile. De oriunde ai privi, ele se îngemănează numai cu răsăritul. Amurgurile și nopțile nu fac decît să reîmprospăteze «condiția fizică» a luminii. Pădurile și muntele antologhează aici cosmosul în secvențe unice.

La Izvoru Mureșului nu există anotimp favorit. Toate lucrează în egală măsură, pentru frumusețea locului. Vara, o mînă nevăzută desenează pe aer dîre lungi de răcoare, izvoarele vorbesc în șoaptă și umăr la umăr cu brazii călătorul «inspectează» văzduhul și intimitatea poienelor. Pe simezele văilor, iarna, se instaurează ninsorile, care își văd de treabă în liniște cu o exactitate aproape didactică. Pe luciul pîrtiilor de schi se pledează cu fantezie cauza... echilibrului.

Intrate în compoziția peisajului cabanele au nume de legendă, Ileana Cosînzeana, Făt-Frumos, Singuratica și atîtea altele ce întocmesc un fișier onomastic de excepție.

Stațiunea Izvoru Mureșului este un orășel bucolic, unde se găsesc de toate: hoteluri și ringuri de dans, terenuri de sport și săli de spectacole, biblioteci și jocuri mecanice. Dar, mai înainte de toate acestea, la Izvoru Mureșului există, în stare naturală, multă, multă tinerețe. Și nici nu s-ar putea altfel aici unde, pentru a le înțelege cu adevărat, pădurile și văzduhul, izvoarele și muntele, văile și cerul te obligă să le primești în propria ta ființă.

ȘTEFAN MITROI

Contribuţii la cunoaşterea geologică a bazinului Petroşani, a cîmpurilor miniere şi a ramei cristaline a acestui bazin

Născut în satul Cara, Judeţul Cluj, prof. dr. Emil Pop, *de la catedra de Tehnică Minieră şi Geologie din cadrul* Institutului de Mine Petroşani, *a urmat cursurile Facultăţii de Ştiinţe Naturale la* Universitatea din Cluj — *specialitatea Geologie, pe care o absolvă în 1938. În 1939 este asistent la catedra de Geologie şi Paleontologie a* Facultăţii de Mine şi Metalurgie *de la* Şcoala Politehnică *din Timişoara. Odată cu reforma învăţămîntului, în 1948 e transferat la* Institutul de Minereuri *Timişoara, ca şef de lucrări, apoi conferenţiar şi în 1949 îşi ia doctoratul la* Universitatea *din Bucureşti, în specialitatea geologie. Catedra de geologie tehnică a* Institutului de Mine *Bucureşti îl primeşte în anul 1952 ca profesor, iar o dată cu mutarea acestui* Institut *la Petroşani începînd cu anul 1957, deţine funcţia de şef al Catedrei de geologie care din 1973 este catedra de Tehnică Minieră şi Geologie.*

Ne-am adresat prof. dr. Emil Pop, pentru a vedea cum se prezenta din punct de vedere geologic Bazinul Petroşani la venirea dînsului în Petroşani.

— Odată cu venirea mea în acest bazin am constatat la faţa locului că geologia lui şi a cîmpurilor miniere cuprinse de acesta erau foarte puţin cunoscute şi în mare parte chiar greşite. Drept urmare, prima intenţie de lucru în activitatea ştiinţifică a fost organizarea cercetării geologice asupra bazinului şi angajarea atît personală cît şi a întregului colectiv al catedrei ca treptat să contribuim la cunoaşterea geologică a întregului Bazin Petroşani, a cîmpurilor miniere şi a ramei cristaline a bazinului. Studiile făcute s-au bazat pe datele furnizate de cartările geologice de suprafaţă făcute de către colectivul catedrei, pe datele lucrărilor de foraj executate în tot bazinul de Întreprinderea de Prospecţiuni şi Explorări Geologice a Ministerului Minelor Bucureşti (I.P.L.) şi I.S.E.M. a Comitetului Geologic Bucureşti, precum şi lucrările miniere subterane executate de întreprinderile miniere în fiecare cîmp minier.

Începînd cu 1958 s-au luat pe rînd teme de cercetare pe cîmpurile miniere din bazin şi s-au studiat pînă astăzi cîmpurile miniere Lonea-Jieţ (şef lucrări ing. Mircea Ionescu), Petrila — Livezeni-Sălătruc (prof. dr. Emil Pop şi şef lucrări ing. Mircea Ionescu), Dilja-Iscroni (prof. dr. Emil Pop şi asistent geolog Ana Dobrescu), Aninoasa (conf. Valeria Popa), Vulcan — Paroşeni (prof. dr. Emil Pop şi şef lucrări Mircea Ionescu), Lupeni (şef lucrări ing. Nicolae Ungureanu şi şef lucrări ing. Mircea Ionescu), iar în prezent este în studiu cîmpul minier Uricani-Hobiceni (prof. dr. Emil Pop). Studiile menţionate au fost făcute, cele mai multe pe bază de contracte şi de către colective mixte cuprinzînd cadre didactice, specialişti din producţie şi studenţi. Lucrările asupra cîmpurilor menţionate au fost prezentate în sesiuni ştiinţifice şi multe dintre ele publicate în buletinul Institutului de Mine Petroşani sau alte publicaţii din ţară şi străinătate. În toate lucrările indicate s-a urmărit amănunţit geologia cîmpurilor respective cu privire specială asupra tectonicii subsolului şi asupra stratelor de cărbune, în urma lor clarificîndu-se foarte mult situaţia geologică a bazinului Petroşani şi a cîmpurilor miniere de aici.

— Care a fost ideea orientativă în aceste studii?

— Ideea care ne-a călăuzit în mod permanent a fost legarea cît mai strînsă a învăţămîntului cu cercetarea şi producţia, aceasta pentru considerentul că am fost încredinţaţi că numai o astfel de muncă ştiinţifică poate fi cu adevărat folositoare activităţii productive din Bazinul Petroşani precum şi ştiinţelor geologice. Totalitatea lucrărilor asupra acestui bazin, elaborate de colectivul de geologi al catedrei se ridică la un număr aproximativ de 32 lucrări din care personale 22. În prezent se lucrează pe bază de contracte temele: «Geologia cîmpului minier Uricani cu privire specială asupra stratelor de cărbuni şi a tectonicii cîmpului» (executant prof. dr. Emil Pop), «Studiul geologic al ramelor cristaline ale bazinului Petroşani» (executanţi conf. Valeria Popa, şef lucrări ing. Nicolae Ungureanu, asistent geolog Ana Dobrescu), «Studiul peşterilor (castrului) din bazinul Petroşani» (executant asist Elena Poporogu).

— Cum se prezintă astăzi situaţia Bazinului Petroşani?

— Sintetizînd datele din toate lucrările elaborate, rezumativ putem afirma că din punct de vedere stratigrafic depozitele care compun acest bazin se sprijină pe un fundament cristalin (gnaise, micaşisturi, filite, cuarţite, calcare cristaline), şi sînt separabile în 5 orizonturi de componenţă petrografică deosebită şi de vîrste deosebite. Astfel sînt: orizontul 1 (Bazal)

gros pînă la 600 m, compus din conglomerate gresii și argile, totul colorat în roșu vișiniu, vîrsta determinată este aceea de Rupelian, depozitele sînt fără fosile și fără cărbuni. Urmează orizontul 2 (productiv inferior) gros pînă la 500 m, de vîrstă oligocen superioară sau Petroșaniană, compus din gresii, argile, marne, marmo-calcare și 20 de strate de cărbuni, iar pe alocuri este abundent fosilifer conținînd resturi (impresiuni de frunze, fragmente de trunchiuri, etc) și resturi de animale (cochilii, oase de vertebrate și solzi de pește). Este de menționat că din straturile de cărbuni cele mai importante sînt stratul 3 (de grosime 5—80 m), stratul 5 (de grosime medie 5 m), stratul 13 (de grosime medie 2,5 m). Cărbunii se exploatează în minele Jiet, Lonea, Petrila, Dîlja, Livezeni, Aninoasa, Vulcan, Paroseni, Lupeni, Bărbăteni, Uricani și Hobiceni. Calitativ cărbunii sînt huile, în jumătatea de vest a bazinului și cărbune brun superior în jumătatea de est. Orizontul 2 este urmat de orizontul 3 mijlociu zis și «superior», gros de pînă la 400 m de vîrstă acvitaniană; se compune din conglomerate, gresii și argile; depozitele sînt în general de culoare verzuie, roșie-vișinie, rareori gălbuie și sărac fosilifer, neconținînd strate de cărbuni. Orizontul productiv superior este orizontul 4, gros pînă la 650 m de vîrsta burdigaliană, compus dintr-o succesiune de gresii și argile, rareori conglomerate și 10 strate de cărbuni. Depozitele în general sînt de culoare cenușie, rareori gălbuie și abundent fosilifere, cu resturi de plante și mai ales cu resturi de animale de origine marină, stratele de cărbuni sînt în general subțiri sub 1 m grosime, iar cel mai important este ultimul, avînd grosimea de 1 m. Există cărbune dar nu se exploatează. Ultimul orizont este orizontul 5 terminal, gros pînă la 500 m, de vîrstă tortoniană, compus dintr-un pachet foarte gros de pietrișuri în care la anumite nivele se intercalează strate subțiri de nisipuri, de argilă roșie sau verzi, de tufuri dacitice albe și chiar cărbuni șistoși, depozitele avînd o culoare generală gălbuie, nefiind fosilifere decît cu puține impresiuni de plante.

— Cum se prezintă din punct de vedere tectonic Bazinul Petroșani?

— Din punct de vedere tectonic stratele din cuprinsul Bazinului Petroșani sînt în primul rînd cutate sub forma unui larg sinclinal orientat nord-est, sud-vest și cu flancurile asimetrice cel nordic ridicat la 60 — 90° sau chiar dat peste cap și încălecat de rama cristalină în jumătatea de vest a bazinului. Sinclinalul mare în jumătatea de est a bazinului mai este completat cu 2 microsinclinale — unul la nord numit sinclinalul Petrila-Dîlja, altul la sud, numit sinclinalul Sălătruc-Iscroni și de un microanticlinal situat între cele două microsinclinale în regiunea Slătinioara: în al doilea rînd bazinul este tăiat în lung de numeroase falii de diferite feluri normale și inverse dintre care menționăm, ca mai importante falia marginală de nord, falia marginală de sud și falia Jiului de vest. De asemenea Bazinul Petroșeni mai este tăiat și de numeroase falii — decroșări transversale. Faliile longitudinale și faliile — decroșării transversale se încrucișează destul de frecvent iar din încrucișarea lor au rezultat numeroase blocuri tectonice în fiecare cîmp minier. Blocurile tectonice respective se găsesc unele față de altele la nivele diferite, adică unele sînt pe verticală mai sus, altele mai jos. De aceea în fiecare cîmp minier exploatarea straturilor de cărbuni este silită să se facă separat, pe blocuri.

— Care este originea depozitelor orizonturilor Bazinului Petroșani?

— Ca origine depozitele celor 5 orizonturi provin din alterarea fizico-chimică a rocilor înconjurătoare ale bazinului, rezultînd o serie de produse sedimentogene care au fost transportate de rîurile înconjurătoare și depuse în apele unui fost lac care a existat în bazin din timpul oligocenului mediu pînă în tortonian, iar stratele de cărbuni provin de pe urma unui material vegetal care s-a depus în apele lacului după moartea plantelor crescute în pădurile de mlaștini și pe meleagurile bazinului în timpul oligocenului superior și a burdigalianului cele din orizontul productiv inferior și a oligocen burdigalianului cele din orizontul productiv superior. Procesul de sedimentare atît a rocilor sterile cît și a cărbunilor a fost coordonat de o mișcare de subsidență, adică fundul Bazinului s-a scufundat în sacade din timp în timp pe verticală în jos.

— Ce alte regiuni miniere din țară ați mai studiat?

— Înainte de venirea mea în Bazinul Petroșani m-am ocupat stăruitor de bazinele cu cărbuni din Banat: Bozovici, Mehadia, Caransebeș, unde am ajuns la rezultate științifice interesante și cred valoroase pentru știință și producție.

— Cum se prezintă din punct de vedere economic bazinul Petroșani, în comparație cu celelalte bazine din țară?

— Economic, Bazinul Petroșani este cel mai important bazin cu cărbuni al țării noastre, cărbunii fiind de bună calitate și ceruți cu stăruință în multe ramuri industriale. Se exploatează din ce în ce mai intens cu trecerea anilor și cu creșterea nevoilor economiei naționale.

— Ce alte preocupări ați avut în domeniul specialității?

— În domeniul geologiei am contribuții aduse la răspîndirea științei geologice în rîndul maselor, acestea manifestîndu-se sub formă de conferințe, broșuri, tipărite și diafilme cu teme geologice.

— Cîte lucrări științifice ați reușit să realizați pînă în prezent?

— Multe; din toate categoriile de activitate; am realizat peste 110 lucrări, ele făcînd parte din activitatea științifică, didactică și de răspîndirea științei geologice.

...Și preocupările prof. dr. Emil Pop în domeniul geologiei continuă mai departe pe linia de pînă acum, antrenînd în continuare atît colectivul catedrei, cît și studenții din cercul științific studențesc al catedrei.

RODICA ARDELEAN

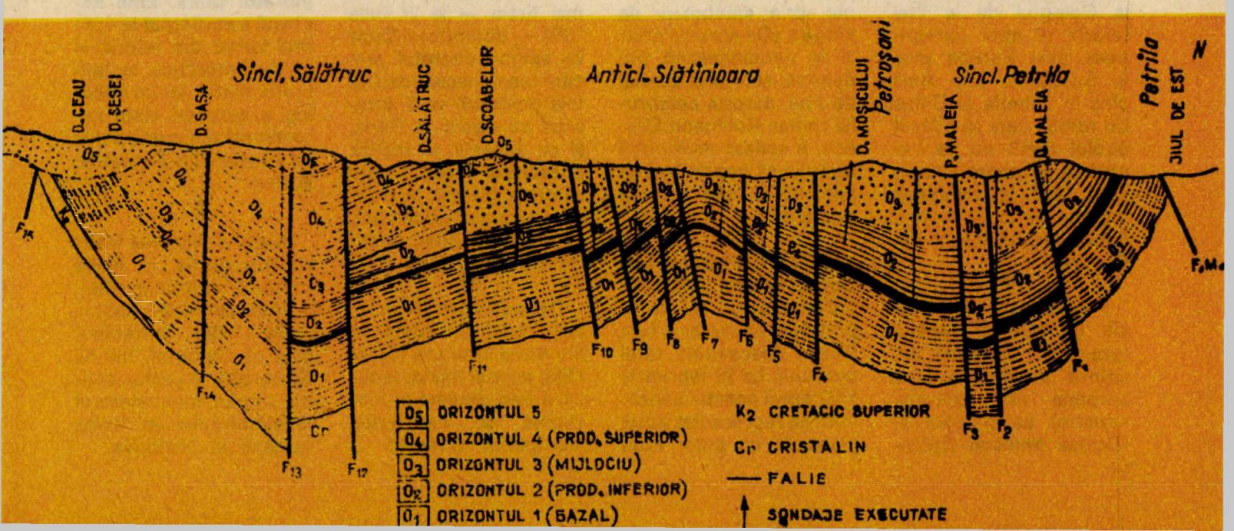

Nasc și la Moldova oameni...

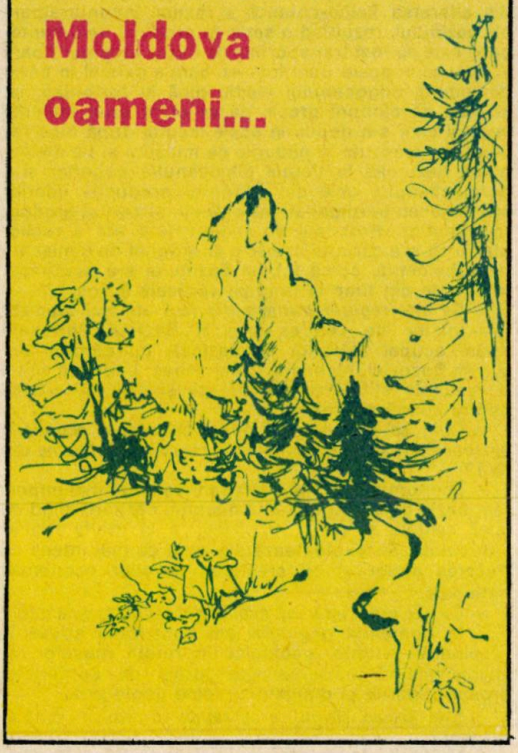

Pînă la sfîrșitul secolului al XIX-lea, în fruntea listei marilor călători români rămînea neîntrecutul Nicolae Milescu Spătarul, cel ce studiase la Colegiul de la Trei Ierarhi și apoi peregrinase prin Europa pînă în Suedia și prin Asia pînă în Siberia și China. Un român care să fi făcut ocolul lumii nu se cunoștea. El apare abia în anul 1898 în persoana inginerului B.G. Assan, fiul morarului Assan din București.

●

Printre mutilații pedepsiți cu tăierea nasului (practică răspîndită din adîncă antichitate pînă aproape de vremurile noastre) se numără și Nicolae Milescu Spătarul. Cărturarul moldovean a rămas fără nas în urma unor uneltiri împotriva lui Ștefăniță-Vodă. Se spune că el și-a recăpătat nasul în Germania, prin «slobozire de sînge». (De aceeași cruntă și neomenească pedeapsă, scriitorul Daniel de Foe, autorul celebrului roman Robinson Crusoe, a scăpat mulțumită faptului că poporul a silit autoritățile să-i acorde grațierea.)

●

În 1837 s-a creat la Iași Conservatorul filarmonic-dramatic, al cărui principal animator a fost Vasile Alecsandri, tatăl poetului. La 23 februarie 1837 elevii acestui așezămînt au reprezentat două piese de un autor mult jucat într-o vreme, Kotzebue, intitulate: «La peirus» și «Văduva vicleană».

●

Prima femeie din țara noastră care a predat în învățămîntul superior a fost Elena Densușianu, care a ocupat catedra de oftalmologie a Facultății de medicină din Iași.

●

Un caz unic în analele medicinei mondiale: doctorul Alexandru Taicu, din Iași realizează, la 24 august 1909, prima autooperație de hernie din lume. Cazul stîrnește senzație în cercurile medicale de pretutindeni și revistele de specialitate îl comentează în articole detaliate, însoțite de fotografii («La presse medicale», Paris, septembrie 1909. și altele). Taicu s-a operat singur pentru a avea un subiect inedit la teza de doctorat și a reușit, obținînd aprecieri unanime. El a lucrat singur pe propriul său corp, timp de 60 de minute, sub anestezie prin puncție lombară, cu stovaină. Tot singur și-a scos firele, din rana cicatrizată, după 6 zile.

●

Numirea lui Costache Negri, la sfîrșitul anului 1859, ca reprezentant al Principatelor la Constantinopol, a însemnat începutul activității diplomatice românești, oficiale, peste hotare; un început lipsit de autonomia necesară. Dar un an mai tîrziu — la 27 iulie 1860 —, domnitorul Cuza va semna decretul prin care Ioan Alecsandri (fratele poetului) va fi acreditat ca agent la Paris, și cu aceasta se realiza adevăratul început care va duce, treptat, la crearea corpului diplomatic necesar relațiilor noastre cu toate țările.

●

Despot-Vodă (Ioan Iacob Eraclid), domn al Moldovei între anii 1561—1563, poet și militar iscusit, a fost student în medicină la Facultatea Montpellier (Franța).

Profesorul Nicolae Iorga a fost savantul român cel mai cunoscut și mai prețuit peste hotare în anii din primele decenii ale secolului nostru. Începînd din 1921, cînd și-a inaugurat cursurile la Sorbona și seria de conferințe de la College de France și pînă la sfîrșitul tragic al vieții sale, ilustrul istoric și savant a fost permanent în atenția înaltelor instituții de cultură din Europa și America, fapt care a dus la onorarea sa cu diferite titluri științifice. Între altele reamintim conferirea titlului de doctor honoris causa de către universitățile din Oxford (1930); Paris (1931) și Roma (30 ianuarie 1933). Cîteva zile mai tîrziu — la 10 februarie 1933 — Nicolae Iorga era ales membru activ al Institutului Franței.

●

Marele nostru savant Emil Racoviță (născut la Iași) — creatorul speologiei — care ne-a deschis gustul turismului subpămîntean și a dat o eroică pildă personală prin călătoria sa spre Polul Sud, a fost unul din promotorii organizării drumeției în țara noastră. Din îndemnul și sub conducerea sa se întemeiază în noiembrie 1921, la Cluj, prima societate românească de turism din Ardeal, care a purtat numele de «Frăția Munteană». Ca explorator polar, Emil Racoviță a participat la «primul iernat din istorie în apele antarctice la latitudini mari», iar ca speolog a cercetat viața cavernicolă din peste o mie de peșteri din Europa și Africa.

●

Autorul primului tratat de topografie, în limba română, apărut în 1854, a fost Dimitrie Asachi (1820—1868), matematician și topograf, fiul lui Gheorghe Asachi, scriitor român, întemeietorul învățămîntului în limba română în Moldova.

călătorind de la un pol la celălalt

TURISMUL

factor de sănătate, civilizaţie şi cultură, de pace şi bune relaţii între popoare

Fenomen naţional şi internaţional, inerent progresului uman, dar şi dependent de acesta, turismul a încetat definitiv de a face parte din preocupările secundare ale civilizaţiei. Prin amploarea care a luat-o, în special în ultimele trei decenii, turismul a depăşit stadiul preocupărilor unor entuziaşti sau privilegiaţi, devenind un fenomen de masă — în anumite zone ale globului şi pentru anumite perioade ale anului. Turistul modern străbate drumuri la distanţe de zeci de mii de kilometri de casă, căutîndu-şi acum itinerare naţionale, continentale sau intercontinentale şi este chiar cu gîndul la cele în cosmos. Zilele noastre au născut un «homo turisticus», în adevăratul înţeles al cuvîntului.

Ca şi electricitatea, turismul nu are încă o definiţie cuprinzătoare datorită implicaţiilor diverse şi adînci, dificil de măsurat: economice, sociologice, culturale, geografice şi altele, dar tot ca şi electricitatea, a pătruns impetuos în viaţa şi activitatea oamenilor din importante zone ale globului, înscriind în statistici cifre din ce în ce mai mari.

Fluxul turistic mondial

Ţinînd seama de principalii factori care contribuie la dezvoltarea turismului: factori de atracţie locală, economici, demografici, psihosociali, politici, promoţionali şi de calitatea serviciilor, specialiştii în acest domeniu se referă continuu la creşterea activităţii turistice, interne şi internaţionale, atît în ţările cu tradiţie turistică dar şi în celelalte ţări, intrate recent în circuitul turistic internaţional. Folosind date statistice medii, din anuarele O.N.U. şi din publicaţiile O.M.T. şi făcînd extrapolările posibile pentru viitor, credem că ne putem face o imagine în ceea ce priveşte fluxul turistic mondial în diferite perioade şi în raport cu populaţia Terrei.

— în milioane de persoane —

anul	populaţia	turişti total (în exterior)	procente
1950	2500	100 (25)	4
1970	3500	700 (168)	20
1980	4500	1650 (285)	37
2000	6—6500	3000 (450)	46—50

Judecînd după aceste date, vedem că acest fenomen a luat şi va lua amploare în raport de progresul economic şi social al popoarelor.

Nevoi şi posibilităţi de a face turism

Dar care sînt «curenţii» care împing oamenii spre drumeţie? Care sînt «magneţii» care-i atrag pe turişti într-o parte sau alta a ţării respective sau a globului? Condiţiile moderne de viaţă şi de muncă cer luarea unor riguroase măsuri, individuale sau sociale, de reconfortare fizică — prin odihnă şi tratament, în afară de mediul obişnuit, precum şi îmbogăţirea cunoştinţelor din contactul cu altă lume, cu alţi oameni, cu altă cultură şi civilizaţie. În acest context, turismul duce şi la relaţii mai bune între oameni. Solicitările turiştilor nu depind însă numai de nevoile lor, ci şi de alţi factori printre care timpul liber şi posibilităţile lor materiale. Pentru salariaţi, concediile plătite şi timpul liber săptămînal creează posibilităţi de a solicita servicii turistice. În raportul pe care secretarul general al O.M.T. l-a ţinut în luna septembrie 1979, în cadrul Adunării generale, se arată că «dreptul la odihnă, la timp liber, la concediu plătit şi acestea folosite în turism, ca formă de folosire a timpului

Piramidele egiptene de la Giseh, aproape de Cairo sînt monumente funerare de dimensiuni colosale destinate depunerii sarcofagelor faraonilor. Deşi erodate de scurgerea secolelor, ele uimesc şi astăzi. Piramida lui Kheops la inaugurare avea o înălţime de 146 metri dar astăzi este de... 138 metri. Pentru întreaga construcţie au fost utilizaţi peste 2,5 milioane metri cubi de piatră.

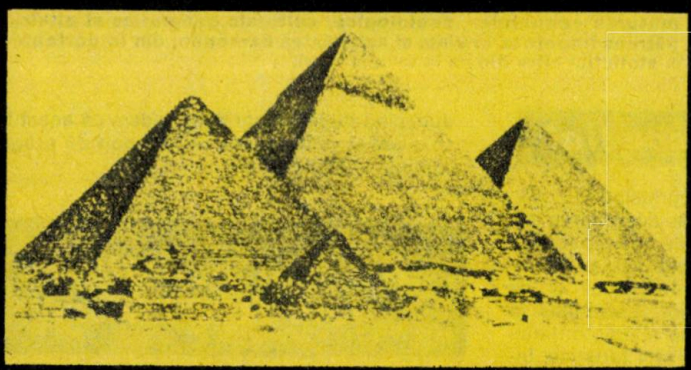

Se afirmă că singurul «obiect» terestru care s-ar putea vedea de pe Lună ar fi... uriaşul zid chinezesc. El a servit ca mijloc de apărare şi a fost ridicat în secolul III i.e.n. Zidul are o lungime de peste 3 000 000 metri, este înalt de 10 metri şi dispune, din loc în loc, de metereze.

O importantă distincţie internaţională — «Mărul de aur» a fost decernată de către FIJET ţării noastre, mai precis Bucovinei pentru inegalabilele sale monumente.

liber, este — în toate societățile civilizate — unul din obiectivele prioritare de satisfacere socială». Dar tot din același document rezultă că mai sînt continente, în care marea masă a populației nu-și poate satisface nici nevoile elementare de trai, dar să mai poată solicita și servicii turistice. Pentru a satisface nevoile esențiale: hrană, locuință, sănătate, educație — apreciază experții — mai trebuie 45 de ani în Africa, 42 de ani în Asia și 38 de ani în unele zone ale Americii Latine.

În raport de posibilități, arată statisticile, circa 80 la sută din turiști sînt locuitori ai Europei și Americii de Nord. Desigur, nu toată populația acestor țări poate practica turismul. Chiar din țări puternic dezvoltate economic, în vacanță pleacă doar circa 50 la sută din populație. Pentru categorii socio-profesionale cu venituri modeste, se acordă anumite facilități și subvenții, mai ales pentru perioade de extrasezon. Legislațiile unor țări socialiste prevăd și subvenții substanțiale pentru satisfacerea unor motivații turistice, în țară sau străinătate, ca parte integrantă a politicii de ridicare a nivelului de trai și a calității vieții.

Creșterea populației globului, cu unele aglomerări pe spații mici, modificările produse în structura socio-profesională, în gradul de cultură și educație a populației, creșterea longevității și altele sînt factori importanți în solicitările turistice.

Tineretul, care reprezintă mai mult de jumătate din populația globului, precum și persoanele vîrstnice a căror medie de viață a crescut simțitor în unele țări sînt solicitanți de servicii turistice, desigur cu specificul vîrstei și preocupărilor respective. Referindu-se la turismul pentru tineret, Robert Lonati arăta că tinerii «Prin călătorie vor avea posibilitatea de a deveni mai responsabili, vor realiza o mai bună cunoaștere a lumii prin contacte directe, li se vor insufla noi aspirații și, totodată, vor fi antrenați ca să înțeleagă și să accepte diversificarea adîncă, dar nu ireconciliabilă a comunității internaționale.»

Turismul de sănătate

Pentru cei obosiți și pentru cei bolnavi turismul pune la dispoziție în anumite locuri și zone, adevărate uzine de sănătate — prin climă, liniște, aer nepoluat, soare, ape minerale. Centrele de sănătate pe care turismul le pune la dispoziția turiștilor completează și chiar înlocuiesc în multe cazuri așezămintele spitalicești obișnuite. Astfel, ministrul sănătății din Franța atrăgea atenția că experiența făcută în anumite state a dovedit cu prisosință că toate cheltuielile făcute cu o cură termală sînt larg compensate de reducerea zilelor de spitalizare și invaliditate, ca și de micșorarea cheltuielilor cu medicamente și medici. În acest scop, din țările nordice ale Europei se îndreaptă către plajele însorite ale Mediteranei și Mării Negre, zeci de milioane de turiști, anual. În același timp, zecile de stațiuni de odihnă și tratament ale Franței, Cehoslovaciei Poloniei, României sînt tot mai frecventate de turiști autohtoni și străini. La fel, din zonele Americii de Nord se revarsă spre sudul continentului și chiar în Europa, zeci de milioane de turiști cu aceleași scopuri: sănătate, refacere, odihnă.

Turismul cultural

Dar independent de folosirea acestor factori naturali sau împreună cu ei, numeroși turiști caută și locuri în care să-și satisfacă și motivația de a cunoaște istoria, cultura, obiceiurile, folclorul precum și condițiile actuale de viață materială și spirituală — a oamenilor din alte zone și țări. Nu întîmplător, învățatul francez Volney scria la sfîrșitul secolului al XVIII-lea: «Am citit și am auzit repetîndu-se că dintre toate mijloacele de a împodobi spiritul și de a forma judecata cel mai eficace este să călătorești.» Realizările arhitecturale, sculpturile și picturile din trecut, construcțiile făcute cu scopuri militare, religioase sau administrative aflate în aer liber sau în muzeele din Spania, Grecia, Italia, Uniunea Sovietică, Iugoslavia, Cehoslovacia, România, China, Egipt, Iran, Peru, Mexic și din alte țări, ca și creațiile contemporane, atrag un număr mare de turiști.

În ultimii ani, a luat o mare amploare turismul de congrese științifice astfel că, de la 1,5 milioane de congresiști — în anul 1968, s-a ajuns la circa 6 milioane în anul 1975 și se prevăd 45 de milioane pentru anul 1985. Vizitele în diferite țări a unor delegații vizează și obiective de cunoaștere. Dealtfel, se și afirmă că turismul contribuie la extinderea bunelor relații între state, la amplificarea și diversificarea legăturilor politice, economice și cultural-științifice dintre țări, în consens cu voința de pace a tuturor popoarelor lumii.

Baza materială a turismului

Dar solicitările pentru satisfacerea motivațiilor turistice nu pot fi onorate dacă în zonele și localitățile cu posibilități turistice nu se crează condiții materiale pentru asigurarea serviciilor necesare: cazare, masă, tratament, agrement și mijloace de circulație; restaurarea unor vestigii ale trecutului, național și internațional. Hotelurile, motelurile, hanurile au în prezent peste 7 milioane de camere destinate acestui scop; s-au creat rețele hoteliere naționale și internaționale, unele din ele ca «Holiday Inn Inc» din S.U.A. cu 1 718 unități în țară și străinătate. Au apărut tot felul de restaurante, baruri, săli de conferințe, piscine și alte locuri de agrement. În zonele cu factori naturali de cură, la mare sau la munte, s-au creat stațiuni întregi pentru odihnă și tratament, dotate cu aparatură modernă.

Cum turismul implică deplasare, mijloacele de transport perfecționate s-au înmulțit pentru nevoi locale, naționale, continentale și intercontinentale. Autoturismele personale sînt tot mai mult folosite pentru nevoi turistice, chiar și pe distanțe mari: de la 165 231 427 de autoturisme — în anul 1969, s-a ajuns la 320 000 000 — în anul 1978 și se prevede dublarea în anul 2000. Pentru transportul grupurilor se folo-

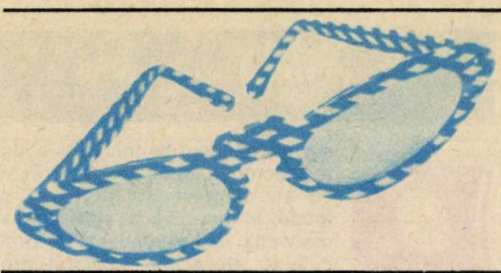

sesc autocarele. Circulația auto a creat nevoia modernizării șoselelor, construirii de autostrăzi, apariția stațiilor de benzină și a stațiilor de service între localități. În afară de căile de circulație actuale, autostrada vest-est, ce va trece și prin România, va ușura mult dezvoltarea turismului auto european. Dar una din cele mai spectaculoase evoluții dintre mijloacele de transport turistic a avut-o aviația, mai ales pentru mari distanțe De exemplu, transportul din Europa în S.U.A. cu avionul supersonic «Concorde» se realizează în 3 ore. Construirea unor avioane care să zboare și mai repede, sau chiar de rachete pentru călătorii turistice terestre și extraterestre, nu va rămîne mult timp numai în domeniul imaginației.

Dezvoltarea turismului implică și bune servicii, cu cadre perfecționate în toate domeniile și, în acest sens, s-au înființat școli și centre de calificare și perfecționare a personalului respectiv. Nu este lipsit de importanță a aminti că lucrătorii din turism în relațiile lor cu turiștii străini sînt ca și ambadadorii țării lor față de acești oameni și deci trebuie să facă totul pentru a-și reprezenta cît mai bine țara.

Cum «produsul» turistic este destinat să se «consume» pe loc, turiștii urmează a se deplasa într-acolo și deci ei trebuie să fie bine și veridic informați prin mijloacele de comunicare în masă, prin publicitate și relații publice, ziariștii și scriitorii de turism avînd un important rol în acest domeniu.

Turismul — factor de progres

Prin satisfacerea motivațiilor turistice ale oamenilor, mai ales în domeniul sănătății și cunoașterii; prin crearea de bune relații între persoane și popoare; prin contribuția la dezvoltarea unor localități și zone precum și în venitul național al țării respective, turismul este un fenomen necesar și de progres pentru omenire. Factorii care se ocupă cu dezvoltarea turismului trebuie să aibă grijă ca scopul economic să nu devină singurul scop, iar fluxul mare de turiști în anumite locuri și perioade ale anului să nu ducă la deteriorarea obiectivelor turistice de valoare. Iată cîteva acțiuni în acest sens. Măsurile luate în unele țări de a se limita circulația turistică, mai ales cu mijloacele auto, în apropierea unor obiective de mare valoare, ca de exemplu cele din Atena; de a nu se construi hoteluri în zona piramidelor din Egipt; de a se supraveghea mai bine unele obiective pentru a nu fi deteriorate de turiștii «sălbatici». Toate acestea au ca scop păstrarea nealterată a bunurilor turistice de valoare națională și internațională.

Interesul popoarelor este ca turismul să capete extindere și în alte țări și zone, decît cele tradiționale, pentru a deveni o mișcare generală și universală, un catalizator de noi relații între oameni și popoare, un fenomen important al civilizației pe planeta noastră. Pe lîngă rolul fiecărui stat în parte în dezvoltarea turismului național și internațional, un important rol îi revine Organizației Mondiale a Turismului — O.M.T., organism ce grupează peste 100 de state.

România — țară a turismului

În contextul acesta internațional și mai ales în ultimii 15 ani, turismul românesc modern a luat o amplă dezvoltare. În documentele de partid și de stat, în cuvîntări și interviuri ale tovarășului Nicolae Ceaușescu, nu de puține ori s-a pus și problema dezvoltării turismului intern și internațional al României, asigurarea acestuia cu mijloace materiale moderne și cu cadre corespunzătoare. Înființarea în anul 1971 a Ministerului Turismului a creat cadrul instituțional adecvat pentru coordonarea întregii activități turistice a României. Pentru dezvoltarea bazei materiale a turismului s-au investit, în perioada 1966-1980, circa 12 miliarde de lei care au dus la ridicarea pe întreg cuprinsul țării a noi spații de cazare, restaurante, baze de tratament, mijloace de agrement, în afară de mijloace de transport local, național și internațional care deservesc și turismul. În România s-au asigurat, pînă în prezent, circa un sfert de milion de locuri pentru cazarea turiștilor, au apărut orașe și sate turistice, s-a creat un modern centru de calificare și perfecționare a cadrelor; au fost puse în valoare bogățiile turistice ale patrimoniului nostru național.

Datorită condițiilor materiale create în anii construcției socialiste, prin veniturile personale și sociale cît și timpului liber acordat, solicitările pentru satisfacerea de motivații turistice au crescut mult ajungîndu-se ca în turismul organizat să poată fi asigurate servicii turistice în anul 1979 la peste 11 milioane de cetățeni ai țării noastre, iar în anul 1980 numărul acestora depășind jumătate din populația țării, în afară de turiștii ce pleacă pe contul lor pe itinerariile turistice ale patriei.

Și turismul internațional al României a cunoscut o largă dezvoltare datorită realizărilor interne precum și datorită politicii externe de prietenie și pace a țării noastre. Alături de scopul economic, în turismul internațional al României se pune un important accent pe crearea climatului de cunoaștere și bune relații între popoare. Ca și cu alte ocazii, în interviul pe care tovarășul Nicolae Ceaușescu secretarul general al partidului, președintele țării, l-a dat unor ziariști de la Radioteleviziunea japoneză arăta că turismul are un rol important nu numai din punctul de vedere economic, dar și pentru buna cunoaștere a popoarelor, el fiind un important factor de înțelegere, colaborare și pace în lume. În condițiile turismului modern, numărul turiștilor care au venit în România, în anul 1980, a fost de 6,7 milioane, de 67 de ori mai mulți decît în anul 1960 și reprezentînd circa 2,4 la sută din totalitatea mondială turistică a anului 1980 România a devenit o țară a turismului modern și în toate anotimpurile.

Prof. dr. STELIAN STREJA

Foto: **MIRCEA HUDEC**

Cîntec

De atîți bărbați de seamă
Plin e marele cerdac
Al acestei țări sublime
Unde doru-i fără leac,

Unde merii dau în floare
Pe coline prea cuminți,
Unde cîntecul ne-ajunge
Pururea dinspre părinți;

De atîți bărbați de seamă
Plin e dulcele chilim
Al acestei limbi române
Intru care veșnicim,

Intru care cele patru
Vînturi aspre se-mblînzesc
Instelînd cu tei albaștri
Graiul nostru românesc.

De atîți bărbați de seamă
Pe vecie pline sînt
Ale cerului firide
Și-ale bunului pămînt;

Ceru-i plin de ei asemeni
Unor aurite ploi
Și pămîntul tras prin veacuri
E podit doar cu eroi.

Dacă n-ar fi fost atîția
Bravi și fără somn bărbați
N-am mai ști unde se află
Piatra munților Carpați,

C-au rîvnit-o mulți s-o pună
Tot la alte temelii —
Dacă n-ar fi fost atîția
Bravi bărbați din prima zi,

Dacă n-ar fi fost atîția
Morții stavilă punînd
Să ne ocrotească steaua
Vieții noastre pe pămînt.

DAN VERONA

ARHEOLOGIE

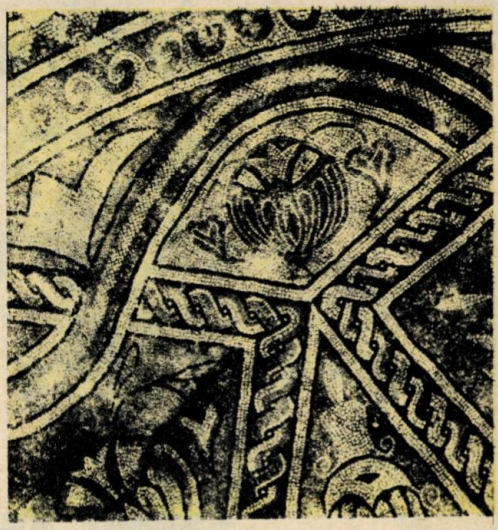

Detaliu dintr-un cerc central al covorului de mozaic

La Tomis după 17 secole

Trece oare cineva prin Constanța fără să arunce măcar o singură privire asupra faimosului mozaic roman ? Fără îndoială că nu ! Mii și mii de oaspeți ai frumosului oraș de pe țărmul Pontului Euxin, l-au și vizitat în cele aproape două decenii de cînd a fost descoperit, acest admirabil monument de artă continuînd a fi privit cu plăcere și în prezent ; mai ales în sezonul de vară cînd turiștii sosiți pe litoral iau cu asalt nu numai plajele cu nisipul lor de aur, ci și prețioasele vestigii ale antichității. *„Să nu faci o cît de mică escală la Edificiul roman cu mozaic ar fi direct o impietate față de valorile culturale ale trecutului !“* — ne-a împărtășit de curînd, la fața locului, un vizitator dintr-o țară nordică. Și cîtă dreptate are : mozaicul respectiv este deosebit de prețios pentru ceea ce reprezintă din punct de vedere artistic ; în aceeași măsură constituie și o pagină vie din lunga istorie (peste 2 500 de ani) a celui mai vechi oraș aflat la frunțariile țării noastre. Mai întîi acest oraș-cetate s-a numit Tomi, apoi Tomis ; ceva mai tîrziu Tomoi, Tomos, Tomoe, Tomeis, Tomiton, Tomoes, Constantiana, Constantia ; Küstendje, pe vremea ocupației otomanilor, iar azi, Constanța.

Printre numeroasele suveniruri pe care ni le-a lăsat bătrînul Tomis este și mozaicul căruia îi consacrăm aceste rînduri și care, după aprecierea specialiștilor, datează de aproximativ 1 700 de ani — din vremea cînd prezenți pe aceste locuri erau romanii.

Împrejurările în care au fost scoase la lumină mozaicul și întregul ansamblu de construcții care-l înconjoară, deși deosebit de interesante, sînt totuși puțin cunoscute și merită a fi amintite. Totul a început în 1959, adică în perioada în care de-altfel a început să se desfășoare în întreaga țară activitatea de descoperire a majorității dovezilor materiale ale prezenței daco-romane pe aceste meleaguri. Cine și-ar fi închipuit numai cu vreo douăzeci de ani în urmă că pe faleza din spatele vechii primării a orașului Constanța, la doi pași de piața dominată de statuia genialului poet Ovidiu, sub un imens munte de moloz adunat acolo încă din evul mediu, se ascunde cel mai mare „covor“ de mozaic din întreaga lume (2 000 m.p.) ?! Poate că mozaicul respectiv n-ar fi fost descoperit dacă lopețile unor constructori, n-ar fi întîlnit, și cu totul întîmplător, ziduri de o vîrstă aproape bimilenară. Și dacă, bineînțeles, o echipă de specialiști perseverenți condusă de regretatul Vasile Canarache și alcătuită din cîțiva arheologi, tineri pe atunci, A. Rădulescu, A. Aricescu, ș.a., la care se asociase un talentat restaurator, pe nume Carpuz, n-ar fi dus cercetările lor pînă la capăt. Evenimentul — descoperirea mozaicului — era atît de important încît într-una din primele săptămîni de la dezvelirea celor dintîi porțiuni ale imensului pavament, au sosit aici, din toată țara aproape o sută din cei mai cunoscuți specialiști în materie, ceea ce a făcut ca un

mare săptămînal bucureștean să-și deschidă paginile cu titlul atractiv : *Toți arheologii la Tomis !* Nici nu era de mirare. La cinci metri sub nivelul actual al orașului Constanța, se ascundea, de peste 17 secole, un admirabil mozaic, lung de 100 metri și lat de 20, din care n-a fost recuperată decît o treime, restul fiind distrus de prăbușirea, în decursul vremurilor, a zidurilor. În antichitate, mozaicul, un imens covor policrom reprezentînd figuri geometrice, florale, zoomorfe, etc., de o rară frumusețe, era după cum s-a stabilit de la început, expus permanent cerului însorit al acestor locuri. Săpăturile arheologice nu s-au limitat doar la descoperirea mozaicului : s-a „mers" și mai adînc, pînă la încăperile de sub el, aflate la nivelul anticului port Tomis. A fost o adevărată revelație : aici se aflau magaziile portuare, nu goale, cum s-ar putea presupune, ci doldora de mărfuri depozitate în 11 încăperi boltite (azi reconstituite), în care printre alte produse, arheologii au găsit 150 de amfore conținînd coloranți, colofoniu, diverse rășini, minereu de fier, lingouri metalice și chiar cuie sau piroane. O parte din produse erau deja pietrificate în cele 17 secole care trecuseră de cînd se aflau depozitate. Nu lipseau din aceste magazine ale vremii respective nici ancorele atît de necesare corăbiilor. Un „set" de 8 ancore, nounoute, parcă-și așteptau clienții...

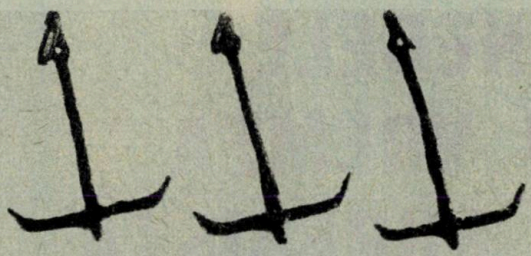

Tot în depozitul cu mărfuri din încăperea boltită nr. 3 au fost găsite și cantități însemnate de lingouri de fier, minereu de fier brut, precum și opt ancore întregi pentru corăbii

Așadar, în timp ce pe uriașa terasă pavată cu mozaic și împrejmuită de ziduri înalte placate cu marmură, negustorii vremii, zarafii, navigatorii încheiau tranzacții ca într-o bursă a zilelor noastre, dedesubt, la numai cîțiva metri se și livrau mărfurile — totul la doi pași de cheiul de acostare a navelor.

Azi, o construcție impunătoare, ridicată de către *Direcția monumentelor istorice* protejează prețiosul mozaic roman, ferindu-l, pentru multe secole de acum înainte de distrugere. Ca pe una din cele mai prețioase comori.

B. SURU

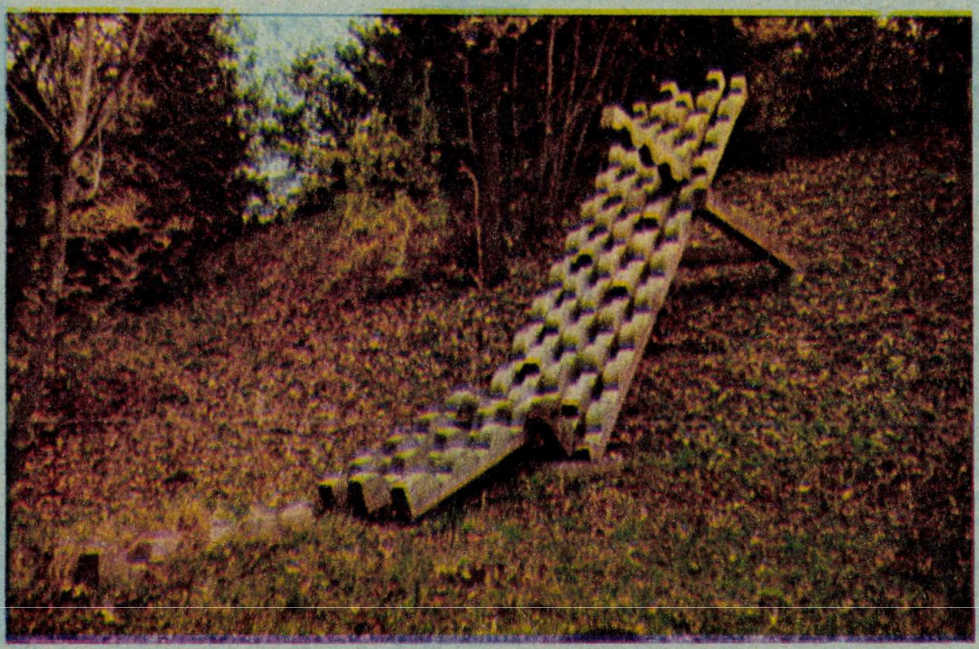

Leonard Răchită — «Cascadă» (lemn).

MONEDELE DIN VREMEA LUI BUREBISTA

Existența pe teritoriul țării noastre a unui mare număr de monede emise în timpul Republicii romane este un fapt cu atît mai semnificativ cu cît numărul lor întrece monedele de același fel descoperite pe alte teritorii mai apropiate de Roma și unde stăpînirea romană a fost mai timpurie.

Acest fenomen este interpretat prin dezvoltarea deosebită a societății geto-dace, din punct de vedere politic și economic, începînd cu secolul I î.e.n. dezvoltare care culminează cu unificarea tuturor triburilor geto-dace într-o formațiune statală puternică condusă de Burebista. În această perioadă, denarul, moneda Republicii romane a pătruns masiv în Dacia răspunzînd nevoii de monedă unică a statului centralizat dac.

Dar în același timp cu circulația monedelor de proveniență romană statul centralizat dac al lui Burebista a iniocuit emisiunile vechi tribale, cu altele după modelul monedei romane. Acest fapt este confirmat de descoperirea a 14 ștanțe monetare la Tilișca jud. Sibiu și a altora în alte localități din țară. În urma acestor descoperiri numismați reputați ca Bucur Mitrea, Octavian Iliescu, Constantin Preda și Gheorghe Poenaru Bordea, au ajuns la concluzia că geto-dacii au trecut la emiterea unor monede cu putere de circulație generală, imitînd moneda Republicii romane. Așa se explică descoperirea pe teritoriul țării noastre a unui număr atît de mare de monede (circa 30 000) depășind numărul monedelor de acest fel, din oricare altă țară din lume în afară de Italia.

Pe lîngă datele despre dezvoltarea economică și politică a societății la un moment dat, pe monede se reflectă excepțional arta epocii în care au fost emise.

Frumusețea acestor piese descoperite la noi în țară, modelarea nuanțată și expresivă a portretelor întîlnite pe monedele din timpul Republicii romane ne-a sugerat ideea de a pune în evidență valoarea artistică a unora dintre ele.

Create sau găsite la noi fac parte din patrimoniul național și cunoașterea lor de către marea masă a populației contribuie la educația patriotică și estetică.

Admirînd talentul gravorilor antici am încercat să descifrăm semnificația reprezentărilor de pe aceste monede, aparținînd artei romane, monede copiate și de numismatica geto-dacă.

Varietatea reprezentărilor pe monedele bătute în timpul Republicii romane este extremă. Cel mai frecvent sînt reprezentate zeități sau obiecte legate de cult. Privind chipurile portretizate vom observa că zeițele erau reprezentate după maniera foarte lumească purtînd mărgele, cercei, împodobirea fiind inspirată din firesc. Am putea deduce din aceasta,

Fig. 1 și 2 — *Monedă daco-getică (avers și revers) tip Ocnița Cărbunești datată în jurul anului 200 î.e.n. Colecția Muzeului orașului București.*

Figura 3 — *Monede daco-getice de tip Adincata-Mînăstire, emise începînd cu mijlocul secolului al II-lea î.e.n. Colecția Muzeului orașului București.*

cu rezervele de rigoare, că și chipurile reprezentate nu sînt străine de tipologia epocii, cu atît mai mult cu cît în acea vreme reprezentările figurilor umane erau încă mult influențate de arta etruscă în esența ei realistă. Dar nu numai atît, demitizarea (căci de demitizare ar fi vorba cînd zeițele sînt reprezentate cu înfățișare umană) o vom observa parcurgînd mitologia greacă și romană. Multe concepte abstracte, legate de cultul zeilor au fost reprezentate prin personificarea lor, prin reprezentarea zeității în statui sau pe monede.

Astfel, unele concepte morale și-au găsit expresia în aceste personificări cu atribute morale bine stabilite, răspunzînd nevoii de ordine, de frumos, de perfecțiune a anticilor.

Preceptele morale sau cultul legat de anumite zeități erau destul de complicate, unele erau atribuite mai multor zeități. Întruchipate în statui sau imprimate pe monede chipurile lor devin concrete iar cultul, preceptele morale ale fiecăruia vor fi mai clare, mai individualizate, mai ușor de a fi reținute și propagate.

Așa, de exemplu s-a întîmplat în cazul zeiței Salus, al cărui cult avea inițial o semnificație oarecum politică și socială, exprimînd starea de bine a Republicii în timp de pace și de război. Mai tîrziu cînd a fost introdus la Roma cultul lui Esculap, importat din Epidaur avînd semnificație mai clară, a fuzionat cu Salus căpătînd sensul de sănătate, robustețe fizică, estompînd înțelesul prea vag de binefacere publică. Toate aceste sensuri, personificate în statuia zeiței Salus sau reprezentate pe monede, dau imaginației un sprijin material.

Cele mai multe divinități romane au fost preluate din lumea greacă, altele au fuzionat cu divinități romane. Tot așa s-a întîmplat și cu reprezentările lor pe monede: chipurile, fizionomiile au fost în unele cazuri preluate din reprezentările grecești, altele create de romani. Putem spune deci că arta monetară a Republicii romane este rezultatul unei fuziuni între arta monetară idealizantă elenă și arta realistă etruscă.

Reprezentările figurilor de zeități pe monede ne-au permis să facem unele comentarii privind realizarea artistică a acestora. Căci măiestria — am putea spune neîntrecută — a gravorilor din timpul republicii, a reușit să redea în multe cazuri fizionomii concordante cu atributele zeității respective. Privind capul Spaniei personificat — ca o femeie pe monedă, vom observa un chip frumos (cum ar fi putut să fie altfel Spania) cu părul lung, căzînd în plete răvășite, avînd pe față o expresie de discretă melancolie, tristețea învinsei, dar pe care se remarcă parcă și o umbră de speranță sau poate de încrîncenare, e greu de spus.

În alte cazuri de personificări din timpul Imperiului intențiile gravorilor sînt evidente: Dacia este reprezentată după ce a fost învinsă, ca o femeie cu mîinile la spate, stînd pe trofee de luptă, înclinată, sau, mai tîrziu personificată ca femeie cu chip frumos, cu o ținută demnă ținînd în mîini două stindarde ale legiunilor romane stabilite în Dacia, adică Dacia Felix.

După cum am mai arătat, emisiunile monetăriilor oficiale romane vor fi greu dacă nu imposibil de deosebit de cele bătute în Dacia, deci putem presupune că poate unele monede au fost bătute chiar pe teritoriul Daciei, acolo unde au fost găsite ștanțele, reproducînd denarul roman republican.

ION DONOIU

Figura 4 — *Grupaj de monede emise în timpul Republicii romane cu chipul Spaniei, Amfitritei și al Vestei. Colecția Institutului de Arheologie.*

Figura 5 — *Monedă de argint reprezentînd Dacia pe trofee de luptă.*

Figura 6 — *Monedă de bronz reprezentînd Dacia purtînd două stindarde ale legiunilor a V-a Macedonia și a XIII-a Gemina*

ȘANTIERUL ARHEOLOGIC DE LA ALBA IULIA

situat în cartierul de locuințe Cloșca IV

din Platoul Romanilor

În cursul anului 1980, lucrările edilitare și de extindere ale cartierului de locuințe din zona Platoului Romanilor au atins două necropole ale așezărilor romane și prefeudale de la Alba Iulia.

Sub egida Muzeului Unirii, un colectiv de muzeografi format din profesor muzeograf Mihai Blăjan, șeful șantierului și profesor doctor în arheologie Alexandru Popa în colaborare cu Centrul de Cercetări Antropologice din Iași, sub îndrumarea științifică a Academicianului prof. doctor Ștefan Pascu a efectuat săpături de salvare ale vestigiilor arheologice semnalate în zona respectivă.

Pînă în prezent au fost desvelite 15 locuințe romane (bordee și fundații ale unor construcții de suprafață), un cuptor de ars var, un atelier de prelucrare a pietrei, două fîntîni și 85 de morminte aparținătoare celui de al doilea oraș roman de la Apulum (Colonia NOVA APULENSIS). Celelalte morminte (peste 365) aparțin așezării prefeudale și feudale timpurii de la Alba Iulia și datează din secolele VIII—XII.

Mormintele conțin schelete de copii, femei și bărbați de toate vîrstele, orientate după ritualul creștin de înmormîntare. Inventarul acestora constă din vase, obiecte de podoabă din fier și bronz, amnare, vîrfuri de săgeți, lame de cuțite și monede care ne asigură datarea acestor complexe funerare.

Descoperirile de la Alba Iulia aduc noi contribuții arheologice la cunoașterea realităților materiale și spirituale ale puternicului centru roman Apulum amplasat în zona Mureșului Mijlociu. Totodată ele aduc la lumină importante vestigii din perioada de formare a poporului roman, prilejuind cercetarea unuia dintre cele mai întinse cimitire din Transilvania din această vreme.

Paralel cu acțiunea de salvare a mormintelor se vor efectua studii antropologice menite să clarifice importante probleme de demografie istorică a etapei de plămădire a NEAMULUI ROMÂNESC.

CORNELIU MOCANU

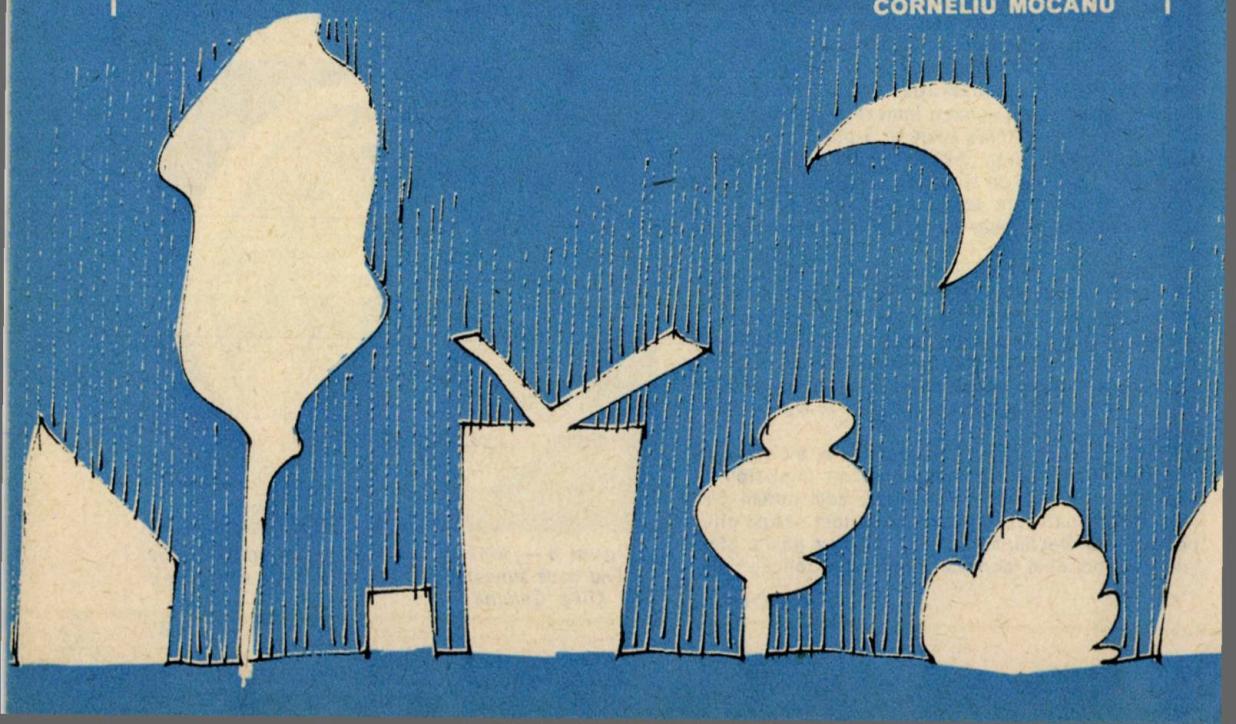

Pe şantierul arheologic de la Alba Iulia. Prof. Mihai Blăjan, prof. doctor Alex. Popa şi antropologul Const. Fedorovici.

Mormînt dublu, prefeudal, secolul al X-lea (soţ şi soţie).

Vedere generală a necropolei de la Alba Iulia.

Nimic nu prevestește evenimentul, extraordinara întorsătură. Rîul izvorăște limpede și sprinten, ca orice alt rîu, de sub stîncile masivului Ciucaș, își trăiește copilăria scurtă sărind din piatră în piatră, jucîndu-se cu păstrăvii argintii, execută un slalom elegant printre țancuri de calcar și streșini de păduri ca după aceasta să pornească hotărît spre miază-noapte, către platformele netede, tot mai joase ale depresiunii Bîrsei. Kilometrii se succed cu siguranță, albia se lărgește, brațele cîmpiei sînt tot mai învăluitoare dar, pe neașteptate, Buzăul — căci așa se numește rîul — pare că încremenește locului, reflectează și brusc face o cotitură și-și croiește cale înapoi spre miază-zi.

RÎUL

Oamenii poate c-au privit din vechi timpuri cu mirare această mutație spectaculoasă și probabil pentru a evoca etern acest act de voință, de îndrăzneț neconformism, au statornicit aici o așezare pe care au denumit-o Întorsura Buzăului.

De fapt, și în legendele din partea locului, Buzăul e voinicul care, neispitit de o viață tihnită, pe sub sălcii plîngătoare de cîmpie, a preferat să aleagă alt drum și să-și petreacă tinerețea înfruntînd stîncile, furtunile înălțimilor, abisurile, pentru a putea ajunge mai repede la marea cea mare.

Aceste interpretări mitologice mi-au apărut cu tîlc nou străbătînd drumul modern care se definește acum între Întorsura Buzăului și Buzău. În cîțiva ani, oamenii, vrînd parcă să reediteze creația multimilenară a rîului, au croit de-a lungul său, în carnea dură a muntelui, una dintre cele mai pitorești șosele din țară, cu serpentine amețitoare și viaducte și poduri care au pus la încercare măiestria făuritorilor de drumuri. Astfel, vechiul drum de care dintre Brașov și Buzău a intrat în stăpînirea camioanelor grele ca și a automobilelor cu turiști dornici de incursiuni inedite. Noul drum, menit unei circulații intense cu multiple valențe economice și turistice, mi-a apărut ca un element hotărîtor în dezvoltarea șiragului de așezări străvechi de pe Valea Buzăului. Un drum care preface sate, schimbă destine, precum rîul însuși și-a săpat cîndva altă cale în stîncă.

Străbătută azi de drumul aflat în plină modernizare, comuna Nehoiu mi-a apărut și mai aproape de visul localnicilor: un viitor oraș conturat de pe acum de siluetele blocurilor unui prim cartier, de un hotel turistic, de străzi canalizate și asfaltate. De fapt, în această localitate se realizează puternic și coordonatele noi, superioare, ale vechii îndeletniciri a oamenilor de pe valea Buzăului: lemnăritul. Dacă odinioară molizii doboriți în pădure ajungeau doar decojiți pe șlepurile de la Dunăre pentru a lua calea străinătății, azi, bogăția forestieră buzoiană, ca din întreaga țară, cunoaște agregatele moderne de prelucrare încă de la ieșirea din gurile de exploatare ale pădurilor. Întreprinderea de industrializarea lemnului dezvoltată la Nehoiu pare de departe o navă uriașă, fumegînd între munți. Lungi linii de gatere transformă buștenii în stive imense de cherestea iar halele imense ale unei fabrici de mobilă dau aceluiași lemn strălucirea unor creații finite. Dar în contextul înfăptuirii spectaculosului drum de pe valea Buzăului, am văzut oamenii acestor locuri antrenați fără precedent la stîrpirea unei amenințări seculare. E vorba despre alunecările năpraznice de dealuri cu sate cu tot, de fluviile de noroi care deveniseră în anii exploatării prădalnice a pădurilor un fel de curiozitate turistică europeană.

RÎUL

Mulți dintre sinistrații de odinioară participă azi la vasta acțiune de prevenire și refacere a zonelor erodate, inițiată de partid și de stat. Se construiesc diguri, se fac consolidări de toate tipurile în fruntea alunecărilor de teren, se captează toate izvoarele canalizîndu-se pe albii de beton pentru a nu mai antrena argila. Un tablou cu totul reconfortant al efortului neobișnuit pe care-l depun oamenii în această campanie ți-l oferă un popas în apropierea comunei Cislău, acolo unde Buzăul efectuează o largă curbură înainte de a intra în depresiunea Pătîrlagele. Aici, parcă un întreg deal, de la vîltoarea prăpăstioasă a apelor pînă la hotarul brazilor, a îmbrăcat un veșmînt de beton și piatră, stavilă trainică împotriva eroziunii.

RÎUL

Admiri azi pe valea Buzăului renăscută și noile păduri de brad, molid și fag. În toată zona întîlnești pepiniere, hectare de vlăstare care an de an, metodic și stăruitor, prin grija oamenilor, au recucerit coastele munților altă dată vlăguite.

Sate străvechi precum Crasna, Pătîrlagele, Bădila reîntineresc prin casele lor noi iar într-o comună, cum e Gura Siriului, oamenii preconizează o adevărată stațiune balneoclimaterică care s-ar putea împlini lîngă cele două izvoare de ape sulfuroase de la poalele muntelui și în umbra marelui baraj hidroenergetic care se desăvîrșește aici.

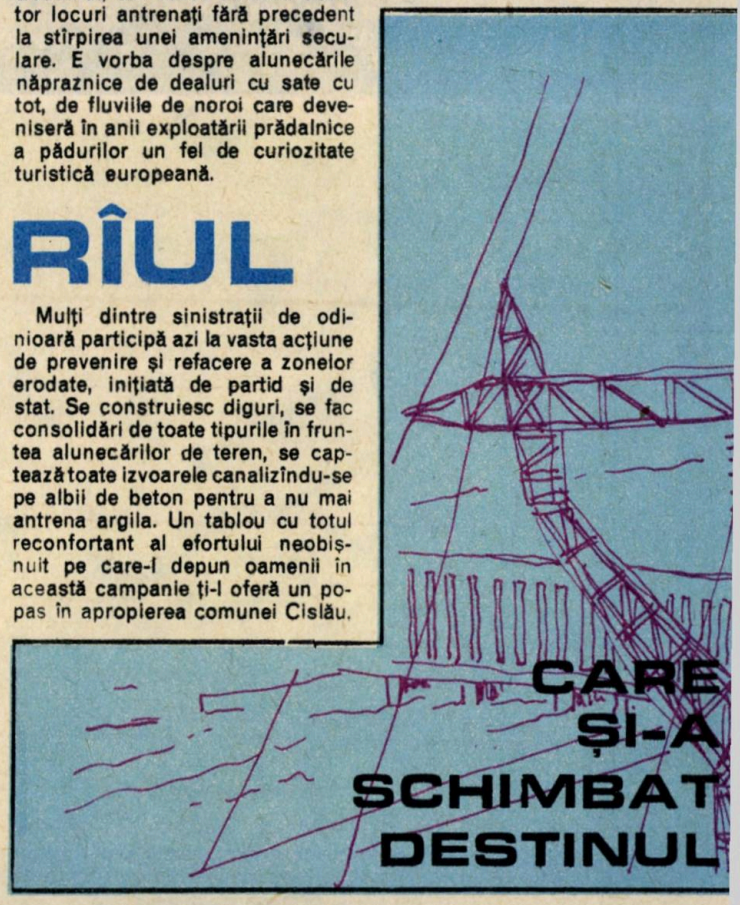

CARE ȘI-A SCHIMBAT DESTINUL

De aici, se deschid ademenitoare drumuri către toate piscurile Buzăului, pe văile Biscăi Mari și Biscăi Mici, în ritm vesel de tren liliputan, forestier, pe poteci pieptișe, către trecătoarea Tabla Suții, unde vitejii din primul război mondial au lăsat crucile albe ale amintirii jertfei lor supreme...

Dar cîte alte frumuseți unicate ale naturii nu sînt aduse azi mai la îndemîna tuturor de modernul drum de pe valea Buzăului! Rezervațiile naturale de la Tisa și Viforniţa cu molizii lor de peste 400 de ani; «Sarea luiBuzău» — ciudatele calcare din ere preistorice, de mult acoperite de mările neogenului, care au irupt ca niște meteoriți ai adîncurilor din undele rîului în dreptul satului Bădila sau, de-a dreptul fascinante, «tierbătorile» — așa numiții vulcani noroioși — izbucniri naturale de hidrocarburi lîngă sondele de țiței de la Berca-Arbănași!

Iar la Măgura, alt deal ca o «gură de rai» de lîngă apa Buzăului, te întîmpină azi povestea pe care de mai multe veri încoace cîteva zeci de meșteri artiști o împletesc tot mai captivantă din piatră albă și fantezie nesfîrșită.

Cu vremea, vom admira aici un întreg deal acoperit de statui, ca de o turmă albă încremenită printre arbori și flori. Și va fi ca un portal uriaș pe sub care rîul se desparte de munți și se rostogolește impetuos către cîmpia cea mare unde-l așteaptă însetat orașul căruia i-a dat numele, Buzăul, cu noua sa constelație de edificii și uzine.

NOE SMIRNOV

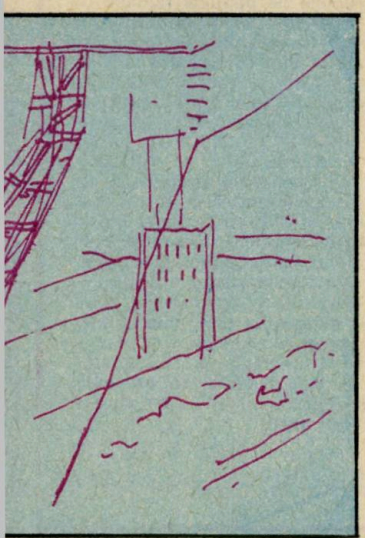

ȘTIAȚI CĂ...? * ȘTIAȚI CĂ...? * ȘTIAȚI CĂ...?

... Actualului municipiu Cluj-Napoca i s-a acordat titlul de «municipiu» în timpul romanilor în anul 124 al erei noastre?

... Palatul Baroc din Oradea, operă a arhitectului vienez Franz Anton Hillebrand, care găzduiește din anul 1971 «Muzeul Țării Crișurilor» are 365 de ferestre, simbolizînd zilele anului?

... În cea mai veche farmacie din Sibiu «La ursul negru» înființată din anul 1494 funcționează astăzi un muzeu al farmaciei?

... În complexul edificiului roman cu mozaic, important obiectiv turistic din Constanța funcționează o nouă unitate muzeală. «Colecția de curiozități Mercurius»?

... Prima asociație turistică muncitorească din România a fost «Prietenii naturii»?

... Cel mai vechi drum de fier din țara noastră a fost linia Oravița-Baziaș inaugurată la 1 noiembrie 1856? Linia ferată București-Giurgiu a fost deschisă traficului trei ani mai tîrziu?

... Prin depunerile sale aluvionare, Delta Dunării înaintează în mare; o dovadă a acestui fapt o constituie și vechiul far de la Sulina; construit în anul 1802 la gura brațului se află în prezent la circa 2 km de țărmul mării.

... Numărul speciilor de pești care cresc în apele Deltei Dunării este de circa 60 iar al speciilor de păsări de peste 300?

... În pădurea Snagov (35 km depărtare de București) trăiesc cîteva exemplare seculare de fag caucazian (Fagus orientalis var. falux), specie extrem de rară în țara noastră?

... Una din cele mai vechi străzi din București, actuala Calea Victoriei au luat ființă în anul 1691 pe timpul lui Constantin Brâncoveanu, fiind denumită ulterior «Podul Mogoșoaiei» iar din 1877 — Calea Victoriei?

— Stațiunea de odihnă situată la cea mai mare altitudine este Păltinișul din județul Sibiu, cu altitudinea de 1460 m.?

... Cele mai calde izvoare de apă minerală din țară se găsesc la Băile Herculane, ele atingînd temperatura de ±55° C.

... Peștera cea mai lungă din țară este Peștera Vîntului din Munții Apuseni lîngă localitatea Sumcuiuș), din ea fiind măsurați în prezent 21 523 metri?

... Izvoarele termale de la Băile Herculane, au fost folosite pentru prima dată de romani, după cucerirea Daciei (sec. II e.n.). Ei le-au numit «Ad. aquas Herculi sacras», fiindcă le închinaseră legendarului erou mitologic Hercules?

PLANTA TINEREȚII VEȘNICE

Astăzi, în întreaga lume interesul cercetătorilor pentru medicamentul de origine vegetală cunoaște o nouă înviorare, constituind totodată un semnal de alarmă pentru înaltul grad de poluare a organismului uman cu substanțe sintetice.

Din acest imens tezaur verde oferit de natură, extractele din păducel constituie unul din importantele medicamente de origine vegetală.

Păducelului i se mai spune și planta vieții sau planta «tinereții veșnice», cunoscută fiind, mai frecvent, în medicina populară sub denumirea de *mălaiul cucului*, iar savanții l-au botezat CRATAEGUS.

Planta este cunoscută în întreaga Europă și i se conferă aceleași virtuți terapeutice întocmai cum asiaticii cred despre Ginsen. Din punct de vedere al compoziției chimice, atît fructele, cît și florile și frunzele se caracterizează printr-o bogăție de substanțe. De exemplu, în părțile înflorite cu frunze se găsește acidul crategic, care este de fapt un complex și, la rîndul său, este format din: acid crategolic, acid neotegolic, acid acantolitic, acid ursolic, acid oleanolitic; derivați de natură flavonoidică: hiperozidul, un ramnozid al vitexinei, leucantocianidină, un hepatoxiflavonibiozid cu acțiune cardiotonică, cvercetină, acid clorogenic, acid cafeic, amigdalină, vitamina C, sorbitol, colină; amine: amilamina și trinetilamina; ulei volatil ce conține aldehidă anisică; taninuri de natură catehică, pectine, săruri minerale etc.

Fructele conțin, la rîndul lor, taninuri de natură catehică, vitamina B1 și vitamina C, antociani, flavonoizi, acizi, tartric, citric, ursolic, oxalic, nicotinic, clorogenic, sorbitol, colină, acitel colină, glucoză, fructoză, pectine, ceară, ulei gras, substanțe minerale.

Dată fiind complexitatea compoziției chimice a acestei plante medicinale, produsele farmaceutice din frunze, flori sau fructe acționează pe de o parte asupra aparatului cardiovascular, pe de altă parte asupra sistemului nervos central. Prin acțiunea lor simpaticolitică, hipotensivă și vasodilatatoare, în special asupra coronarelor, și acțiune sedativă, asupra sistemului nervos central, face din aceste produse să fie folosite cu predilecție în tulburări funcționale sau organice asupra sistemelor de mai sus. Fructele au și o ușoară acțiune astringentă și de dizolvare asupra unor calculi biliari sau urinari.

În doze terapeutice, extractele de păducel constituie unul din cele mai importante medicamente de origine vegetală cu rezultate foarte bune în practica medicală. Preparatele de crataig sînt folosite ca reglator cardiovascular, ca vasodilatator general, cu predilecție asupra coronarelor util fiind în angina pectorală, modificator miotrop cardiac, precum și o marcată acțiune hipotensivă. De asemenea, produsele de crataegus au acțiune de potențare a produselor digitalice. Dar este și un bun sedativ vegetal, folosit fie singur sau în asociere cu alte medicamente, așa cum sînt: extraveralul, pasinalul, spasocromona. Frunzele cu flori intră în extractul fluid de crateg, tinctura crateg etc.

Ca indicații se folosesc în palpitații, dureri cardiace, angină pectorală, spasme vasculare, tahicardie, aritmie, hipertensiune arterială, iritabilitate însoțită de insomnie, tulburări de climax, zgomote în urechi, distonii neurovegetative etc.

Infuzia de flori se prepară astfel: o linguriță de flori la o ceașcă de apă fiartă, se beau două-trei cești pe zi.

Tinctura de crataegus: 20 picături înainte de culcare, timp de 3 săptămîni, în hipertensiune. Cu acțiune hipnotică și antispastică se folosesc la culcare 40 de picături.

Extractul fluid de crataegus: se folosesc înainte de masă 10—15 picături, de 3 ori pe zi.

O mixtură des folosită, cu acțiune antispasmodică:

Rp/tinctură de belladonă 1 gr.
tinctură de crataegus
tinctură de parsiflora 10 gr

Se folosesc 20 picături în puțină apă, de două ori pe zi, în caz de nevroze.

Rp/Tinctură de parsiflora
Tinctură de crataegus 3 gr.
Valeriană 4 gr.
Apă de mentă ad. 100 gr

Se ia o linguriță cu puțină apă ca sedativ cardiovascular.

Vin de crataegus:
Vîsc 100 gr.
Flori de crataegus 50 gr.
Vin alb 1 litru.

Se macerează timp de o săptămînă. Se bea de două ori pe zi înainte de repaos un pahar de vin, în tulburări de menopauză, insomnii, tulburări cardiace.

O caracteristică a tuturor preparatelor de crataegus o constituie faptul că efectul se instalează încet, dar durează mult, ceea ce este conform cu funcțiile fiziologice ale organismului. Fructele de păducel folosite cu succes în stări de oboseală ale miocardului și în afecțiuni coronariene face din acestea un adevărat medicament. Ele pot fi folosite ani de-a rîndul, ca orice aliment, neavînd nici un efect toxic.

Folosirea zilnică a produselor de păducel după vîrsta de 30 ani este considerată a fi cel mai sigur și eficace remediu de întărire, întocmai cum este considerat în acupunctură punctul nr. 36 din meridianul stomacului.

Planta fiind la îndemîna tuturor cetățenilor țării, este în interesul lor de a beneficia de efectele sale binefăcătoare, atît în stări de boală, dar și cu rol preventiv de aceea o recomandăm cu căldură tuturor

Farm. HORIA BUCUR
Dr. TEODOR CABA

PETRU CERCEL
un mare călător din secolul al XVI-lea

Tradiția și vocația călătoriei la români își au sorgintea în negura vremilor. Cauzele sînt diverse: nevoia organică, intimă a românului **de a se călători,** plăcerea mișcării în spațiu și peisaj; interesul determinat de asigurarea existenței omului sau animalelor; prezența în misiuni diplomatice, politice, culturale și militare; deplasarea pentru studii în metropolele lumii; deplasarea pentru interese economice individuale sau colective. Au existat, desigur, și călători, aventurieri, și pribegiți ai soartei, și nonconformiști, și vînători de himere, și revoltați, și ostracizați. Au existat și romantici în plin ev mediu, și fanatici după orizonturile infinite, și savanți-exploratori celebri și femei romînce, cuceritoare de noi repere geografice pe altitudine, latitudine sau longitudine. Despre aproape toți s-a scris, într-un fel sau altul: în memorii, în acte oficiale, în articole lungi de-o șchioapă, în epistole confidențiale. Unora li s-au dedicat, pe bună dreptate, volume întregi: biografii, studii, antologii. S-au consemnat în ele fapte științifice, relevîndu-se contribuția românilor la sporirea tezaurului de gîndire al omenirii. Aproape deloc nu s-a vorbit, nu s-a insistat în mod expres pe **sentimentul** călătoriei, atît de propriu tuturor inamicilor inerției, indiferent de speța în care i-am putea încadra. **Ca și cînd călătoria, accesul în spații terestre necunoscute n-ar constitui o dimensiune a existenței în toate epocile.** Ca și cînd deplasarea, mișcarea, evadarea din perimetrul geografic habitual — și, revenirea, apoi, la căldura sa — n-ar fi de milenii, o practică, pentru unii, un vis pentru alții, poate pentru cei mai mulți...

Despre Petru Cercel, privit în postură de **homo viator** nu s-a scris mai nimic pînă acum. Or, din capul locului, cred că, dincolo de mobilurile care i-au impulsionat gestul, fiul lui Pătrașcu cel Bun, fratele vitreg al lui Mihai Viteazul, domnitorul Munteniei, între 1583—1585, a fost un călător prin vocație. Un medieval romantic, fără noroc, un pic aventurier, dar un călător poet, trist sau entuziast, după cum i se înfățișau visului său de a ajunge domn circumstanțele.

Petru Cercel a umblat prin lume mînat de interese politice, în primul rînd. Drumurile sale din Europa în Asia nu se motivează însă întotdeauna numai astfel. Ele sînt adesea și consecințe dorului **de a se călători** a prințului, pentru a vedea sau revedea locuri, peisaje, cetăți, pentru a cunoaște oameni noi, pentru a se face el însuși cunoscut. Prințul muntean era un nestatornic, se considera un nedreptățit, avea mania gesturilor largi, de efect, era și grandoman și mitoman — ipostaze și trăsături de caracter care, din perspectiva cercetării noastre, nu-l pot acuza.

Dar pe unde și cînd a voiajat în neobișnuita sa viață acest **«om deosebit prin însușirile sale și foarte simpatic prin spiritul, învățătura și frumusețea sa de voievod pletos...»** (N. Iorga)?

Prima plecare din țară s-a întîmplat în 1555, în august la zece ani. Era însoțit de fratele său Pătrașcu și amîndoi se îndreptau spre Constantinopol, ca ostatici. În Capitala Imperiului otoman, în insula Rodos, în Trebisonda, Cipru Caramania și Damasc și-a consumat Petru Cercel aproape paisprezece ani, cei mai frumoși ai tinereții. Era supravegheat de autoritățile alisomănești, ba chiar închis sub pază severă, dar cu tot claustrul, a văzut și a învățat multe. În 1569, după ce înșelase sau cumpărase vigilența paznicilor, a fost găzduit de Doamna Chiajna, care se stabilise temporar la Alep, în Siria.

Odihna în casa Mircioaiei, drumul în Siria au constituit începutul seriei de călătorii care va urma. Nu toate, cum am spus, au la origine **numai** motive politice. Prințul — născut în 1545 — avea o cultură elevată, pe care se simțea obligat să și-o lărgească umblînd. Dacă numai obsesia obținerii tronului valah l-ar fi pus mereu pe drumuri, nu cred că ar fi stăruit în învățarea atîtor limbi străine și nici nu s-ar fi exersat în practicarea versului — scris și rostit — în graiul lui Dante și Petrarca. Dealtfel, s-au păstrat dovezi — mai ales în memoriile genovezului Franco Sivori, secretarul său — că Petru Cercel s-a arătat preocupat de înfățișarea cetăților vizitate, de opulența artistică a acestora: în 1581, de exemplu, la Veneția, admira tezaurul **San Marco, Sala Consiliului celor zece** și **Arsenalul.** Dar încă în 1570—1571, după popasul din Alep, călătoria la Constantinopol, mai întîi, apoi în Muntenia — încercînd să ia tronul — și răgazul pe care și l-a îngăduit, la Brașov, nu i-au oferit, oare, prilejuri de a se extazia, ca un turist modern, în fața moscheelor de pe malul Bosforului, a palatelor adăpostite în mănăstirile țării sale, a peisajelor unice, traversînd Carpații, a arhitecturii severe din burgul transilvan? Iar mai tîrziu, pribeag fiind prin Polonia (1572), prin Viena (1575), prin Italia (1577), prin Franța (1579), să fi trecut Petru Cercel orb pe lîngă monumente și opere de artă fără egal? Or, dimpotrivă: acum și impresionat de ceea ce vedea i-au încolțit în suflet gînduri de viitor, ctitor și edil în țara natală: **biserica din Căprești-Argeș mănăstirea Mislea,** repararea, amplificarea și transformarea unor construcții mai vechi — **mănăstirea lui Neagoe Basarab de la Curtea de Argeș, mitropolia, palatul, biserica domnească din Tîrgoviște, biserica din Scheii Brașovului.**

La curțile imperiale și regale ale vremii călătorul român avea sprijinitori și prieteni apropiați: în Germania pe cardinalul Morone, în Roma pe carmelitul Parizola (aceștia doi îi vor înlesni o audiență la papa Grigore al VIII-lea), în Franța pe însuși Henric al III-lea, regina mamă, Ecaterina de Medicis, și regina consoartă, Luisa de Lotaringia. **«Petrus Demetrius principes de parte Valachiae»,** cum îi plăcea să-și spună în anii sejurului francez, era numit aici «foarte dragul nostru verișor și bun prieten». Cu siguranță că un

asemenea statut la curtea franceză avea implicații extrem de favorabile pentru Petru Cercel și în sensul pe care-l investighez în acest articol: participarea la vînători regale, excursii privilegiate prin Paris și, poate, în restul Franței, invitații la recepții oficiale, cunoștința atîtor personalități ale epocii, bucuria vizitării nemijlocite a operelor de artă, a palatelor. Protecția franceză, ca și cea italiană, îi vor înlesni de fapt, în 1580—1581, un drum plin de speranțe pe itinerarul: **Paris, Turin, Veneția, Ragusa, Constantinopol.** Ultima escală s-a prelungit pînă la 15 august 1883, cînd a pornit în cea mai frumoasă călătorie a sa: cu însemnele domnești, în sfîrșit cucerite, cu un alai voievodal pe măsura funcției și a firii sale, Petru Cercel se îndrepta, din nou, spre Muntenia. La 7 septembrie, după 28 de ani de pribegie, intra în București. Nu a domnit, practic, decît 20 de luni, căci în aprilie 1585 a fost mazilit. De acum încolo, trecerea lui Petru Cercel prin lume a fost, parcă, o trecere printr-o noapte cu stele fără strălucire. Călătorul nu mai putea fi senin, era hărțuit, fugărit, urmărit, închis: **Codlea, Hălchiu, Maghеruș, Mediaș, Chioar, Hust...** În Transilvania își găsise, la început, ascunziș în casa unui cioban, într-un sat. La Mediaș a fost trădat și arestat. Abia, în 1587 va reuși să evadeze din temnița din Hust, o evadare ca-n filme, cu ajutorul unei frînghii, în 30/31 august. Domnia îl obsedează, acum, parcă și mai tare. Se va îndrepta de aceea, din nou spre Veneția, prin Casovia și Viena. În 1588 putea fi întîlnit în **Loretto,** în **Roma,** și, iarăși, în **Veneția.** În 1589, Petru Cercel primea vești îmbucurătoare de la Constantinopol. S-a și grăbit să-și recapete tronul. Zadarnic! În timp ce se afla pe drum, susținătorul său, Stevus pașa a fost înlocuit cu Sinan, protectorul lui Mihnea. Totuși, s-a prezentat în fața sultanului pledîndu-și cauza. Orgoliul l-a dus însă la pierzanie: un demnitar afirma sus și tare că pretendentul la tronul Țării Românești n-ar fi copil legitim. Acesta spunea un adevăr, în fond, de vreme ce Petru venise pe lume dintr-o dragoste tîrzie a lui Pătrașcu cel Bun cu Voica, femeia ce n-a trăit la curte ca soție de domn. Petru Cercel n-a găsit atunci, în fața sultanului puterea de a se stăpîni: și-a descărcat nervii pălmuindu-l pe defăimător. Suveranul turc, mirat și revoltat de un asemenea gest, a decis repede: impertinentul va fi aruncat între zidurile negre, reci ale închisorii **Cele șapte turnuri.**

...Sfîrșeau, astfel, pentru totdeauna, visurile, speranțele și ființa celui care, dacă nu și-ar fi iubit țara natală, nu ar fi perseverent cu atîta ardoare să devină domn și nici n-ar fi slăvit-o în convorbirile cu personalitățile de rang major ale Europei timpului său, pe toate drumurile, în toate popasurile pe care le-a făcut, liber fiind.

În **Cele șapte turnuri,** Petru Cercel a stat claustrat pînă în febuarie sau martie 1590. A fost scos de aici cu nasul și urechile tăiate, desfigurat deci. Pe cînd se îndrepta spre insula Rodos, alt loc de detențiune, exvoievodul muntean, învățatul cu o informație și cultură renascentistă a fost aruncat în mare, să fie hrană pentru pești...

IULIU POPPER
în Țara de Foc

Prezența românilor, ca exploratori și călători în diferite colțuri ale lumii se remarcă, mai cu pregnanță, începînd cu a doua jumătate a secolului trecut. Dar și înainte, românii au călătorit și au avut contribuții mari la tezaurul de cultură și civilizație al omenirii. Să amintim iarăși numai cîteva nume: Nicolaus Olahus (1493—1562), prieten cu Erasmus din Rotterdam ajuns mitropolit primat și regent al Ungariei; Nicolae Milescu Spătarul (1636—1708), cel care, între 1675—1678, a îndeplinit, din însărcinarea lui Aleksei Mihailovici, o misiune diplomatică în China, a desenat una dintre primele hărți ale Chinei și a scris două lucrări de notorietate: **Itinerar siberian** și **Descrierea Chinei;** Dimitrie Cantemir (1673—1723), autorul primei istorii despre creșterea și descreșterea puterii otomanilor, prieten cu Petru cel Mare, țarul Rusiei.

În secolul al XIX-lea, românii încep să călătorească intens dincolo de Mediterană și de Atlantic, fiind mînați nu numai de gustul aventurii, ci și de acela al cercetării științifice, al explorării în premieră a anumitor zone ale globului. Unul dintre acești călători este și inginerul Iuliu Popper...

Născut la București în anul 1857, Iuliu Popper a dovedit, de mic, pasiune pentru îndeletnicirile practice și o curiozitate pentru nou, pentru necunoscut, în general. A absolvit Școala politehnică din Paris și s-a angajat, pentru scurt timp, ca lucrător-inginer, la Campania Canalului de Suez. Dorul de patrie îl recheamă pe meleagurile natale, dar nu mai înainte de a întreprinde o primă călătorie în Extremul Orient. Apoi, între 1881—1883, «chemarea depărtărilor» îi poartă pașii, din nou, prin China, Japonia, Siberia, Alaska. O lucrare tehnică i-a solicitat prezența la New-Orleans, în 1884, alta — în Cuba, unde a ridicat planul orașului Havana și a portului de aici. În anii 1884—1885 Iuliu Popper lucrează ca redactor la **Diario de los Forasteros** din Ciudad de Mexico. În 1886 se afla la Buenos Aires. Priceperea sa în domeniul tehnicii îl impune atenției oficialităților, care îl angajează

să facă prospecțiuni și studii geologice pentru o viitoare explorare a aurului din zona numită Capul Fecioarelor, situată la intrarea în Strîmtoarea Magellan. Curînd însă, chiar în același an, inginerul român organizează o expediție de explorare a Țării de Foc. Corpul expeditionar a părăsit rada portului Boca la 7 septembrie 1886. După o escală la Montevideo, vasul ancorează la Puntas Arenas de Magellanes. Din Puntas Arenas, Iuliu Popper a traversat strîmtoarea și a debarcat în vestul insulei Porvenir, în Țara de Foc. Astfel, în anul 1886, românul a început explorarea «capătului lumii locuite», cu scopul de a-i pune în valoare bogățiile.

Iuliu Popper a trăit în această parte a lumii timp de șapte ani, timp în care a descoperit munți, cursuri de apă, văi și alte forme de relief. Unora le-a dat denumiri românești, în amintirea țării sale, cum sînt: Rio Rosetti, Rio Ureche, Culmea Lahovary. A întîlnit populații puțin cunoscute în acea perioadă, cum sînt indienii Onas, indienii Alacaluzi, indienii Yaghani, pe care le-a descris. Între Capul Panas și Capul Sudnay, exploratorul român a făcut măsurători trigonometrice, ajungînd la concluzia că, în ultimele decenii, apele oceanului s-au retras. În același timp, din însărcinarea guvernului argentinian, Iuliu Popper a întemeiat exploatări aurifere în El Paramo. Între 1889—1890 a explorat ținuturile strîmtorii Lemaire, ale canalului Beagle și cîteva lanțuri de munți și cursuri de apă.

Este interesant că Iuliu Popper, pentru a putea plăti salariile muncitorilor de la exploatările aurifere, a bătut chiar monedă de aur în perioada acțiunii sale în Țara de Foc. În 1891 a pus în circulație mărci poștale pe care era reprezentat un glob în flăcări și inițiala P(Popper). Trebuie amintit, de asemenea, că exploratorul român s-a situat alături de băștinași, care erau exploatați nemilos de către unii căutători de aur. El a atras atenția în numeroase rînduri guvernului argentinian asupra acțiunii de exterminare a fuegienilor. În acest sens, el are meritul că a ținut o serie de conferințe la Institutul geografic argentinian, prin care a prezentat situația tragică a acestor populații, vînați cu cîini dresați.

Din păcate, în anul 1893, Iuliu Popper a murit subit, în condiții enigmatice.

Contribuția lui la cunoașterea Țării de Foc este incontestabilă. O dovadă este și faptul că pe hărțile recente din Argentina, promontoriul sudic al estuarului Rio Grande este menționat cu numele de Țara Popper.

HENRY COANDĂ
călător în China

Întîmplarea se petrecea la începutul acestui secol, cînd Henri Coandă nu avea decît douăzeci de ani...

După absolvirea Liceului militar din Iași, viitorul savant a plecat în Germania, pentru studii la Charlottenburg, Spandau și Berlin. La Berlin, ca să-și satisfacă pasiunea pentru sculptură, frecventa atelierul renumitului maestru german Rudolf Marcusse. Aici, pe lîngă învățătura despre conturul formelor trecute prin mîna artistului desăvîrșit, care se visa să devină curînd-curînd, a intrat în contact direct cu membrii unor grupuri de pelerini spre Africa de Nord. A participat chiar la o expediție în această parte a lumii. Rămăsese însă cu nostalgia prilejuită de primul contact cu lumea asiatică, cînd, împreună cu fratele său, Petre, îmbarcați pe vaporul «Dobrogea», au trecut prin Bosfor și au ajuns, prin Gibraltar și Atlantic, la Rotterdam, apoi la Paris. În 1907, la Berlin fiind, lui Coandă i s-a ivit prilejul să călătorească la Ierusalim.

La plecarea din Berlin a tînărului de douăzeci de ani, obiectivul excursiei sale era bine precizat: debarcarea în portul Haifa și vizitarea Ierusalimului, cu monumentele sale antice; în plus, studentul politehnician și-a propus să cerceteze unele probleme privind rezervele de petrol și alimentarea cu apă a acelor regiuni. Urma să se întoarcă în Europa și să-și reia preocupările cotidiene: studiile tehnice, sculptura, jocul de rugbi, dragostea pentru sportul cu automobilul...

S-a întîmplat însă că, aici, la Haifa, Henry Coandă a întîlnit un francez, pere Olivier, care se îndrepta spre ochiul continentului galben, spre a ajunge la Pekin, cum se numea pe atunci orașul Pekin, capitala de acum a Republicii Populare Chineze.

Grupul condus de pere Olivier era compus din unsprezece oameni numai bărbați. Al doisprezecelea va fi românul Coandă care, atras de ineditul și dificultățile unei asemenea întreprinderi îndrăznețe, se alipise grupului de pelerini; intenționa să-și încerce rezistența la efortul aspru, prelungit, dar, mai presus de orice, nu voia să piardă prilejul de a vedea China; știa că, în felul acesta, va privi peisaje aride sau magnifice, oameni și o civilizație multimilenară.

Așa se face că, într-o zi, avîndu-l în frunte pe filosoful și diplomatul în teologie Olivier, drumeții au pornit, din Haifa, spre miraculoasa țară, China. Călătoria au început-o pe jos, **per pedes apostolorum,** cum se spune. Au mers zile și nopți, pe arșiță și la lumina lunii. Au răbdat adesea de foame și foarte des de sete, ăi, oamenii, și cămilele și asinii care-i însoțeau. După mii și mii de kilometri, de la Haifa la Ispaham, apoi la Teheran, prin Tibet și prin deșertul Gobi, cei doisprezece expeditionari au ajuns la Pekin «frînți, jupuiți, pîrjoliți de soare, dar vii», cum își va aminti savantul mai tîrziu.

Călătoria în China a lui Henri Coandă, în condițiile și la vîrsta cînd a fost efectuată, demonstrează, și în acest fel, spiritul înclinat spre cunoaștere și explorarea necunoscutului, spirit concretizat, cum prea bine se știe, în descoperiri și realizări științifice unice și originale.

MIHAI TICAN-RUMANO
un mare îndrăgostit de Africa

Începînd cu secolul al XIX-lea, călătorii români, peregrini pe meridianele globului, n-au ocolit niciodată Africa. I-au atras spre acest continent dorința de a-l cunoaște și gîndul de a putea împărtăși, la întoarcere acasă, impresiile despre oamenii și locurile văzute. Piramidele și sfinxul, cele trei mari fluvii — Nilul, Congo și Nigerul —, Sahara cu nisipurile ei, jungla și pădurile virgine i-au fascinat pe marii călători români. Cîțiva dintre ei, cum sînt Sever Pleniceanu și Ion L. Catina, s-au lăsat implicați direct în lupta băștinașilor împotriva colonialiștilor. Alții, ca Mihai Tican-Rumano, s-au erijat în observatori ai vieții popoarelor de pe continentul african, au scris despre ele și au atras atenția lumii întregi asupra condițiilor grele pe care trebuiau să le suporte din cauza exploatării străinilor. Dealtfel, Mihai Tican-Rumano, datorită cărților sale dedicate continentului african, poate fi considerat ca unul dintre cei mai statornici prieteni români din trecut ai popoarelor africane. El a cunoscut nemijlocit viața autohtonilor, a bătut cu piciorul întinderi nesfîrșite ale continentului, a stat de vorbă cu oamenii, le-a studiat obiceiurile, le-a înțeles durerile și aspirațiile. După multe călătorii prin lume, acesta afirma, către amurgul vieții sale: «Neastîmpărul m-a purtat prin cele două Americi, Africa, Asia, Australia și Europa. (...). Cel mai drag însă dintre toate (continentele, n.a.) mi-a fost Africa. De ce? N-aș

putea spune. A fost ceva mai presus de puterea mea de înțelegere. L-am iubit».

O dragoste sinceră, așadar, i-au purtat pașii de cîteva ori pe pămînturile din sudul Mediteranei. Prima dată la vîrsta de 13 ani, cînd, după un popas la Neapole, în drum spre America de Sud, s-a oprit la Mogadiscio, pe coasta Oceanului Indian. A revenit în Africa, obsedat de prima impresie, abia în 1923. Atunci, însoțit de prietenul său belgian, Georges Laffite, pe care l-a întîlnit în portul La Plata, a străbătut continentul vreme de 13 luni, cu opriri lungi în orașele sau în localitățile rurale din Africa Occidentală și Centrală. A vizitat cu acel prilej, și a vînat în pădurile lor, zone din Senegal, Guineea, Liberia, Mauritania, Coasta de Fildeș, Congo, Angola, Nigeria, Gabon. După alți doi ani, în 1925, plecînd de data aceasta din Barcelona, călătorul român va întreprinde o expediție cinegetică de-a lungul fluviului Congo. Apoi, în 1934, pornind din România, pe ruta Constanța, Istanbul, Bosfor, Marea de Marmara, Marea Egee, Pireu, Beirut, Haifa, va ajunge la Alexandria, în Egipt, la Port Said și la Addis Abeba.

Mihai Tican-Rumano a dedicat oamenilor și locurilor africane mai multe cărți, unele publicate în limba spaniolă. Astfel, în 1927 a văzut lumina tiparului, la Barcelona, primul său memorial de călătorie: **La vida del Blanco en la Tierra del Negro (Viața albului în țara negrului)**, vol. I—II. În 1928 i-au apărut alte cărți inspirate de călătoriile africane: **Perdidos entre las fieras (Pierduți printre fiare), El hombre-mono y sus mujeres (Omul maimuță și femeile lui), La danza de los canibales (Dansul canibalilor), El monstrua del agua (Monstrul apelor), El lago de los elefantes (Lacul cu elefanți), El en corazon de la selva virgen (În inima pădurii virgine)**. După călătoria din 1934, la București, scriitorul a publicat, în două ediții, volumul monografic **Abisinia.** În afara acestor cărți, Mihai Tican-Rumano a publicat zeci și sute de articole de popularizare a întîmplărilor trăite în timpul călătoriilor sale în inima Africii. Toate s-au bucurat de un deosebit succes și au atras atenția asupra unui continent încă prea puțin cunoscut, cu deosebit de grele probleme sociale și politice, dar cu aspirația dintotdeauna la libertate a popoarelor sale. În cuprinsul lor, ca și în cărțile citate, scriitorul se dovedește un adevărat prieten al africanilor. Trecînd prin orașe. de exemplu, el înregistrează nivelul mai ridicat de viață al locuitorilor, dar compasiunea și simpatia lui sînt arătate față de negrii care îl însoțesc în expediții, oamenii umiliți și exploatați nemilos de albii care îi tratau ca pe niște animale de muncă. Pentru această atitudine a lui, pentru prietenia manifestată față de băștinași, românul călător a fost primit pretutindeni cu ospitalitate. Unul din șefii de trib întîlniți în cale a și exprimat, dealtfel sentimentele față de oaspete ale «supușilor» săi:

«— Nu-ți va lipsi nimic din ceea ce dorești, omule alb. Îți voi spune ceea ce te interesează. Vino un moment în locuința mea și pe cînd te vei odihni, eu mă voi ocupa de toate».

Aceste cuvinte sînt expresia unor gînduri frumoase la adresa românului Mihai Tican-Rumano, mare călător în Africa în anii 1908, 1923—1924, 1925 și 1934. Ele sînt mărturii de simțire sinceră față de un om aparținînd unui popor care niciodată nu a nutrit sentimente de ură față de alte popoare.

37 mărci din emisiunea „cap de bour" într-o singură colecție

Cu prilejul expoziției «Philaserdica '79» de la Sofia, o colecție de mărci românești a obținut Marele premiu de onoare. Colecția aparține lui Fritz Heimbüchler din R.F. Germania și nu este numai o colecție de mărci poștale, ci și de studiu, de istorie poștală. Este o colecție care se întinde pe o perioadă foarte lungă (1822—1872), deci care cuprinde și scrisori cu ștampile prefilatetice, adică de dinaintea apariției primelor mărci poștale românești, celebrele «Cap de bour». Bineînțeles, punctul forte al colecției l-au constituit cele 37 de mărci din prima emisiune «Cap de bour», din care 12 bucăți pe scrisori și un fragment, cu o francatură mixtă (81+27 parale), purtînd ștampila IASSY, care este o mare raritate. Colecția cuprinde 7 mărci neștampilate din prima emisiune, 2 de 27 parale, 2 de 54 parale, 2 de 81 parale și 1 de 108 parale) și 30 de mărci ștampilate, în care sînt incluse atît cele 12 mărci pe scrisori cît și fragmentul cu francatură mixtă.

Cele 12 scrisori cuprind următoarele mărci: 4 de 27 parale din care 3 stampilate IASSY și una BAKEU, 7 de 54 parale din care 2 ștampilate BAKEU, 2 GALATZ, 2 IASSY și una DOROHOI, precum și una de 108 parale purtînd ștampila BERLAD.

În nici o altă colecție nu a existat un număr atît de mare din aceste mărci, știut fiind că în colecția Caspary au fost 31 bucăți, în colecția Ferrary 29, în colecția Burus 26, în colecția Tomasini 22, în colecția Cohen 18, iar în colecția Leon doar 15 bucăți.

Trebuie subliniat că nu este prima dată cînd o colecție de mărci românești obține Marele premiu de onoare (premiu care se acordă doar după ce colecția respectivă a obținut trei medalii de aur la expoziții mondiale patronate de F.I.P.), deoarece mărcile românești se bucură de un mare prestigiu pe plan filatelic mondial, adevărate piese de rezistență în colecțiile de valoare din întreaga lume.

ADRIAN MITU

NICULAI GHIMPU
la aproape 70 de ani

Dicționarele străine omit, prin tradiție ori din ignoranță, numele marilor călători români: Nicolaus Olahus, Constantin Cantacuzino, Nicolae Milescu, Dinicu Golescu, I.C. Drăgușanu. Alți *drumeți* care au dus faima noastră în lume sînt aproape neștiuți chiar în țara natală: Samuilă Dămian, primul român ajuns în Lumea Nouă, prin 1748, Dora d'Istria, cea care a urcat pe Mönch, în Alpi, în 1855, Dumitru Dan, recordmanul mondial al celor 100 000 km făcuți pe jos, între 1910—1915, Radu Milescu, buzoianul care a traversat, tot pe jos, masivul Himalaia de la nord la sud. Evocarea lor e prilejuită acum de un *eveniment* petrecut nu de mult chiar sub ochii noștri: *Un bucureștean intrat în al 69-lea an de viață s-a întors dintr-o călătorie în jurul lumii!* Numele lui: NICOLAE GHIMPU.

A plecat la 11 noiembrie 1976 și a revenit la 24 noiembrie 1979. A călătorit cu trenul, cu avionul, cu vaporul, cu «ogarul cenușiu» și pe jos. A dormit în hoteluri de lux, în corturi de beduini, sub cerul limpede, pe pămînt, și — de frica animalelor — chiar în copaci! A umblat prin cinci continente: Europa, Asia, Africa, America de Nord și de Sud, Australia. A făcut escale în Hawaii și Fidji. Regretă că nu a ajuns în Insula Paștelui și la Polul Nord. A bătut, în schimb, caldarîmul unor orașe — metropole cu rezonanțe — pentru mulți — încă exotice: Damasc, Latakiah, Palmirya, Amman, Tripoli, Casablanca, Agadîr, Montreal, Cleveland, Dallas, San Francisco, Vina del Mar, Rio de Janeiro, Daireny, Tokio, Singapore, Sidney, Camberra, Adelaide, Perth... În R.P. Chineză a văzut capitala, zidul chinezesc și mormintele vechilor împărați. În Pakistan a fost frapat de mulțimea cerșetorilor din Karachi. În Australia, la Perth, a fost primit de guvernator și de primar chiar în ziua cînd orașul își serba a 150-a aniversare. În Egipt a văzut piramidele și sfinxul. Pe cînd vizita New Yorkul, în iulie 1977, metropola a rămas o noapte întreagă în... pană de curent!

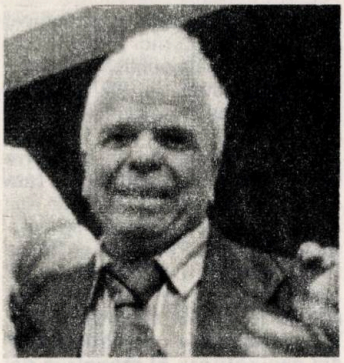

Din S.U.A., Nicolae Ghimpu a cules și amintiri frumoase: întîlnirea cu senatorul Edward Kennedy, la Boston, vizita la NASA, în Florida, și — poate dintre toate ce mai năstrușnică — vizita la F.B.I.

— *Cum ați ajuns «agent secret», nene Ghimpule? I-am întrebat.*

— În multe orașe obișnuiam să fac vizite prin spitale. Clădirea din Washington a F.B.I. seamănă cu un spital. Cînd m-am apropiat, mi-am dat repede seama că nu e instituție medicală, dar nu mai vroiam să renunț să o văd. Am insistat, s-a dat un telefon, eu am așteptat, apoi, însoțit de doi oameni înarmați, am văzut lucruri pe care nu le voi uita, într-un loc pe care nu cred că l-au cercetat mulți străini. Eu l-am cercetat, aș spune «cu deamănuntul», la 8 martie 1977. Ba, m-am ales și cu un «autograf F.B.I.» în jurnalul de călătorie.

Amintiri deosebite are Nicolae Ghimpu de pretutindeni: de la O.N.U., de la Acapulco, din Guatemala și Bolivia — unde a fost primit de șefii celor două state —, din întîlnirile cu alte somități politice ale țărilor cutreierate.

— Cele mai fericite momente le-am trăit — îmi spune convorbitorul — cînd am întîlnit români: constructori, marinari, trimișii noștri la ambasadele din străinătate, sportivi...

— *E adevărat că ați întîlnit, în Mexic, echipa de gimnastică a României?*

— Cum să nu fie adevărat? Am vorbit cu toate fetele, le-am încurajat, le-am felicitat, ne-am fotografiat și am băut limonadă împreună.

Am citit semnătura gimnastelor: Nadia Comăneci, Itu Cristina, Marilena Neacșu, Vlădăroiu Marilena, Gheorghiu Gabi, Eberle Emilia, Ofelia Iosub.

— *Văd că și Ilie Năstase figurează în colecția dumneavoastră de fotografii...*

— Cu Năstase și Borg m-am văzut în Argentina (23—25 sept. 1978). După ce ne-am împrietenit, Ilie m-a întrebat: «Vrei să vorbești cu cei de acasă?» N-am știut ce să-i răspund. Marele tenisman mi-a înțeles ezitarea, m-a luat la hotel și a făcut comandă cu București. «Vorbește cu cine vrei și cît vrei». Eu mi-am chemat la telefon soția și băiatul. Ne auzeam vorbind după doi ani.

Dialogul cu Nicolae Ghimpu nu s-a încheiat aici. Mi-a povestit atîtea despre călătoria lui ce a durat trei ani și 13 zile prin 30 de țări. La plecare din casa lui, m-a rugat să comunic cititorilor adevărul că «aventura» sa de acum e consecința unei predispoziții timpurii pentru practicarea sportului și turismului, ca modalități de cunoaștere a propriilor calități fizice și de cunoaștere a lumii. Dovadă că așa stau lucrurile sînt cursele cicliste la care a participat în tinerețe, turul României pe jos (1933—1934), excursia prin nouă țări europene, în 1974.

— Acum, la 69 de ani, mi-a spus marele călător, mi s-a împlinit urarea pe care mi-a făcut-o, în 1934, revista de sport și turism *România pitorească*: «Acest înconjur al României fiind prima sa încercare pe acest tărîm, îi dorim în viitor o călătorie mai însemnată, un înconjur al Europei sau chiar al Globului».

Nicolae Ghimpu, născut la 15 iulie 1912 în Jorăști-Galați și-a văzut visul împlinit. Reușita aceasta îl alătură, de acum încolo, constelației românești de mari globtroteri.

Grupaj realizat de
VALENTIN BORDA

...și totuși februarie

zarea coborîse și ea
din paradisul pierdut
al copilăriei și
rămase acolo tăcută.

era un început de
primăvară timpurie
drumul înzăpezit abătut

se chinuia să-și
îndrepte văile
acolo albe

la marginea
aceea de sat
tăinuit.

Destin

În orașul acela pe care
nu-l cunoșteam încă
trecuse un Om, și
ținea în mînă un cărbune aprins

Ploaie de vise se cernea
peste el, și peste case
și peste oameni, și
străzi luminîndu-le

De atunci orașul e altfel
și parcă-l știu.

De atunci orașul
străzile lui au o istorie
mai ales oamenii, oamenii au
ce povesti în casele lor
albe și-nălțate aidoma
statuilor eterne.

CORNELIA BARBU

Au mai rămas țărani

Mireasma se revarsă-n grele valuri
Copacii așteaptă tainică vestire,
Cărunți și truditori din fire —
Au mai rămas țărani pe dealuri.

Din albul zorilor pînă-n-noptat
Dezmiardă pămîntul lucrînd
Pe pod păstrează încă mirosind
Trifoi și fîn pentru iernat.

Se zbat cocori sub geana zării
La poarta lor se aud pași
Sînt gînduri bune ori copii poznași
Veniți din vreun oraș al țării.

Ogoarele ne botează cu daruri
Arborii așteaptă tainică vestire
Cărunți și truditori din fire
Au mai rămas țărani pe dealuri.

PETRU NOVAC DOLÎNGĂ

Foto: ARMAND ROSENTHAL

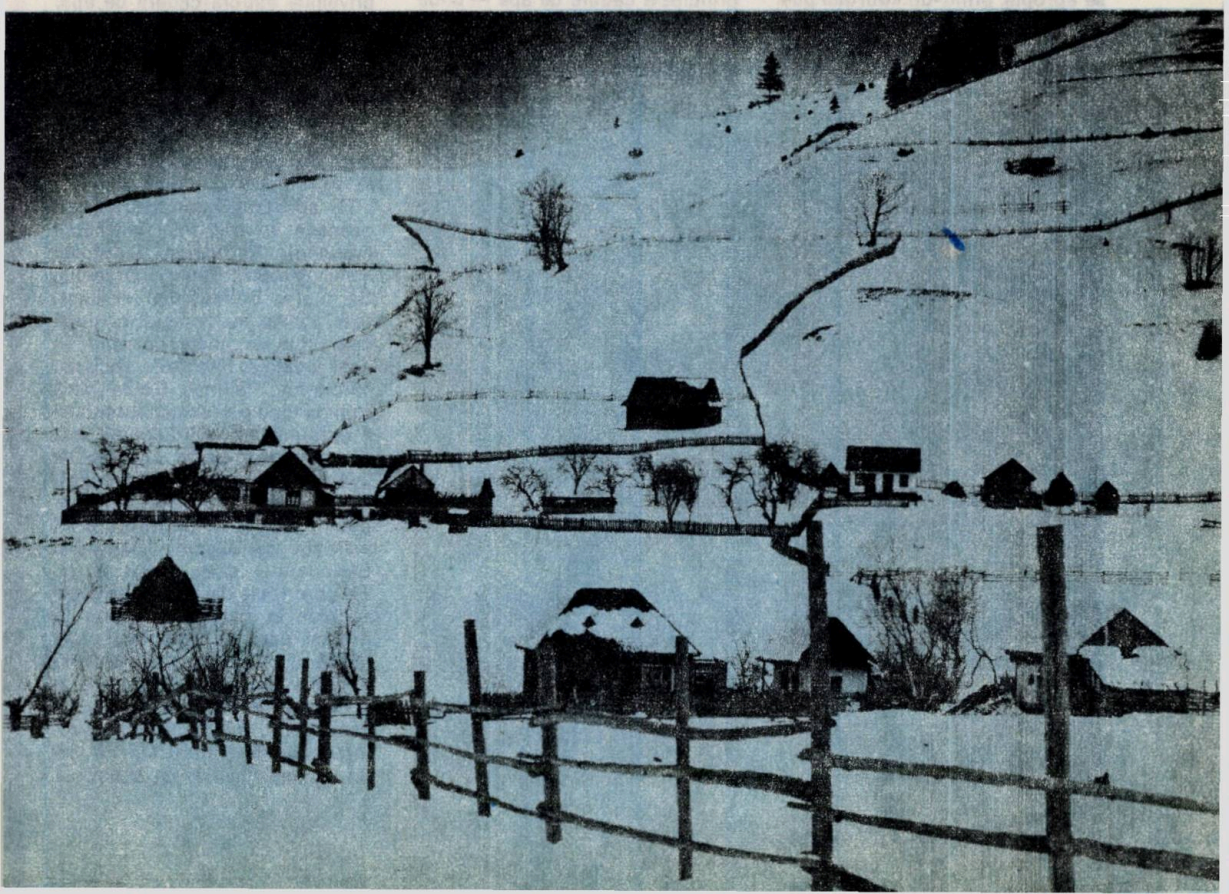

Periplul cascadelor românești

Cascadele românești, deși nu înregistrează înălțimea, debitul sau lățimea căderilor de apă de aiurea, se remarcă totuși prin spectaculozitatea lor, prin farmecul deosebit pe care îl conferă zonelor în care se înscriu...

Cele mai cunoscute sînt Duruitoarea, Bilea, Urlătoarea, Putna. Duruitoarea a fost dealtfel imortalizată într-o plastică descriere lăsată de Alexandru Vlahuță în atît de cunoscuta sa «Românie pitorească»: **o pînză lată de apă ca laptele, care se desfășoară ca de pe un sul, s-aruncă de la o înălțime ametitoare într-o copcă de piatră care o prinde la vreo zece metri mai sus de albie, și apoi o toarnă în jos, răsfirînd-o ca o coadă de păun peste pieptul rotund al unei stînci.** Cascada își vestește prezența, celui care se apropie, printr-un «duruit» puternic, de unde și numele. Ea se află în inima acelui **uriaș cu fruntea în soare**, cum numea Vasile Alecsandri, masivul Ceahlău, pe cursul pîrîului Rupturi care, prin intermediul Văii Schitului, își duce apele în lacul de la Bicaz. Căderea de apă măsoară 60 m.

În masivul Bucegi se remarcă Urlătoarea, foarte accesibilă din Bușteni, constituind dealtfel unul din punctele de atracție ale împrejurimilor acestei frumoase stațiuni de pe Valea Prahovei. Mai aproape de adevăr ar fi Cascadele Urlătoarelor pentru că, în afara principalei căderi de apă, mai există și altele, mai mici este adevărat, dar destul de spectaculoase, desfășurate pe cîteva zeci de metri mai sus pe cele două pîraie, Urlătoarea Mare și Urlătoarea Mică, pîraie ce își vor contopi, apoi, apele într-un singur curs. Cine urcă, este adevărat cam pieptiș, versantul pe lîngă principala cădere de apă — unde se opresc, din păcate, cei mai mulți vizitatori — nu va fi deloc dezamăgit de ceea ce va descoperi acolo, ci din contră.

Aș aminti, de asemenea, cascada Putnei, «Săritoarea Putnei», cum plastic o numesc localnicii, cădere de apă pe rîul cu același nume, în inima Vrancei, la curbura Carpaților. Deși aceasta nu depășește 12 m înălțime, învolburarea vijelioasă a apelor, cu valuri ce se izbesc spumegînd printre stîncile din cale, îi conferă un loc de frunte între cascadele românești.

Să poposim la o altă minune naturală, o cădere de apă ce se avîntă în gol, este adevărat sărind din treaptă în treaptă vreo zece praguri, pe 150 m. Este vorba de Cascada Cailor din masivul Rodnei, care împodobește de asemenea cursul unui mic pîrîu, Izvorul Cailor. Este ușor accesibilă și destul de apropiată, la numai aproximativ o oră și jumătate de mers pe jos, de Complexul turistic maramureșean Borșa, din Valea Vișeului. Aș face aici o mică paranteză. Se spune că Iguacu, celebra cascadă sud-americană, își etalează frumusețea și măreția îndeosebi noaptea, la lumina lunii. Și Cascada Cailor are un «timp» al său, dacă pot spune astfel. Dar nu noaptea, ci ziua. Mai precis, cea mai frumoasă privelițe asupra căderii de apă, înspicată de spumă albă, o putem surprinde dimineața, la aproximativ două ore de la răsăritul Soarelui, cînd este luminată direct și din plin. Mai tîrziu, umbra care o încinge face să-i scadă din farmec, dar desigur nu într-atît încît să fii tentat s-o ocolești.

O adevărată concentrare de cascade se află însă în Munții Apuseni. Săritoarea Ieduțului, Vălul Miresei, Moara Dracului, Săritoarea Bohodeiului — denumiri foarte semnificative după cum bine se poate constata — apoi Iadolina, Răchițele, Bulbuci, Vîrciorog, Păltinet, Coiba Mică (ultima fiind o cascadă subterană a cursului Văii Gîrdișoara), iată numai cîteva dintre căderile de apă din această arie muntoasă. Sînt formate în general din una-două trepte și nu depășesc 30 m înălțime, cu excepția Săritoarei Bohodeiului care atinge 80 m. Ele contribuie din plin la farmecul zonelor în care se înscriu. În același timp nu este mai puțin adevărat că și celelalte elemente naturale din zonă contribuie la scoaterea în relief a frumuseții cascadelor. Așadar, peisaje spectaculoase. Nu întîmplător, în urmă cu mai bine de un secol, un

Săritoarea Ieduțului

călător străin ce a vizitat aceste locuri avea să afirme plin de admirație: **Ținutul are un caracter într-adevăr romantic, grandios și cu timbru de sălbăticie.** Bergner, acesta este numele călătorului, se referea în speță la acel sector al văii Arieșului dominat de muntele Bedeleu. Or, nu trebuie să uităm că în versantul abrupt al acestui munte se poate vedea și vălul înspumat al apei care formează cascada La Hurducate. Descrierea respectivă se potrivește, desigur, foarte bine aproape oricărei alte zone din Munții Apuseni, unde sînt prezente și căderile naturale de apă.

În mod firesc trebuie să ne oprim și în Munții Banatului, arie ce rivalizează cu Apusenii în bogăția de astfel de forme. Îndeosebi în valea Beușniței, străbătută de pîrîul omonim, lung doar de cîțiva km, dar al cărui curs reprezintă în fapt un șir neîntrerupt de căderi de apă, mai frumoase și spectaculoase fiind însă cele trei din sectorul mijlociu. Prima și cea mai mare dintre acestea cade ca o perdea transparentă de la 12-15 m peste abruptul de tuf calcaros. A doua, mai vijelioasă, este constituită din trei șuvoaie dispuse simetric: un fir subțire în mijloc și două mai late în părți. Ceva mai sus strălucește prin pădurea deasă cea mai sălbatică dintre toate, numeroase perdele și șuvițe de apă întretăindu-se peste un imens bloc de travertin înnegrit. Efectul fonic al tuturor acestor căderi de apă devine impresionant atunci cînd apele micului rîu sînt umflate de ploi. Trebuie să menționez și faptul că întreaga vale a Beușniței este inclusă în rezervația naturală omonimă, o garanție sigură a păstrării peste veacuri a frumuseții ei neasemuite.

Sperăm că acest adevărat periplu, de această dată imaginar, le va putea sugera cititorilor unul posibil, real. Pentru că orice iubitor al naturii este atras de priveliștea, care dealtfel nu poate fi transpusă fidel în cuvinte, pe care o oferă o cădere de apă și, în continuare, de firul argintiu al apei care, scăpat din acest joc acrobatic, se dezmeticește parcă și fuge speriat la vale, poate spre o nouă «acrobație», poate spre liniștea unei văi netezi. În mod sigur însă zvîrcolirile argintii ale cascadei continuă să stăruie în privirile și auzul drumețului, mult timp după ce acesta a părăsit-o.

SILVIU NEGUȚ

MICRO-SIOANE

Darvinism

«Eu n-am să-i dau pisicii asteia nimic»
«Să crape!»
«Nici nu vreau s-o văd!»
Nu bănuia că printr-o asemenea hotărîre
hrănea șoarecele!

Uimire

Mă mir și acum de faptul că atunci, cînd, cu ochii
mei, văzînd cum a căzut copacul
i-a căzut și umbra!

Efemer

A venit iarna,
totul e alb
totul e ca într-un vis
dar pentru el totul s-a pierdut:
urmele din vară, pe iarbă!
La primăvară va spune cu siguranță:
unde sînt urmele din iarnă
pe zăpadă?

Poem

— La acest vers, spune el, am meditat 10 ani:
«Dimineața răsare soarele!»
— Formidabil!, s-a bucurat prietenul, pot să
adaug și eu unul?
— Cum să nu?
«Iar seara apune»

Artă

Creația și-o interpreta chiar el
Creația lui extrem de fină
aproape un pahar de cristal
și în focul mărturisirii
l-a spart!

VASILE BĂRAN

ȘTEFAN ȘTIRBU «Din poveștile lui Moș Dumitru»

Laudă limbii române

Ar trebui să scriem un imn cît marea cea mare
cît zarea albastră-n amiaza de vară
să ne-ncapă ființa și visul și zborul
și mai ales dulcele, neasemuitul grai
al limbii române;
Ar trebui să se-aprindă o stea luminoasă ca soarele
să ne-ncapă imnul pentru iarbă și spic și iubire
și plînsul pentru fiecare furtună
rostogolită prin veacuri peste glia străbună
peste dealuri și munți, peste — ograda cu vite,
peste trupul nostru-ndoindu-se, niciodată frîngîndu-se,
ar trebui să se-aprindă o stea luminoasă și mare
pentru maica prin veacuri veghindu-ne firea,
pentru — pururea vie — limba română!
Libere-au curs, libere curg izvoarele patriei,
liberi cresc arborii noștri, liber se coace și grîul,
liberi durăm orașele și casele și visele noastre
la temelia lor stau rîvna și vrerea străbunilor;
necontenit arzînd întru patria liberă,
întru ceru-i senin și-ntru cîntec —
leagăn le-a fost și leagăn ne este —
pururea tînără — limba română!

FLORENTIN POPESCU

TÎRGUL DE FETE

Moții știu că mulți dintre părinții și bunii lor s-au luat în iulie, cam pe la dricul verii, cum spun ei. Notarii satelor caligrafiau atunci, ca-n cancelariile domnești, certificatele de căsătorie, cu litere ba îngroșate, ba subțiate de piană, purtată mai degrabă prin aer, decît pe hîrtie. Apoi cu aceeași caligrafie, la nici un an după ce li se năsteau pruncii, scriau certificatele de naștere. Aceste acte pogane (mari pentru nemoți — n.n.) pe care omul le privea cu mîndrie, mai ales cînd noul născut era ficior, erau așezate apoi cu grijă în fundul cufărului, sub țoalele de zestre. Se scriau certificatele de căsătorie a doua și a treia zi, după ce fetele, petrecute la brîul subțire de mîna feciorilor, coborau de pe Muntele Găina, de la Tîrgul de Fete.

...Tîrgul de Fete. Această datină străbună, care an de an, în a doua jumătate a lunii iulie, adună fetele și flăcăii din întreaga Țară a Moților. Dintotdeauna, acest ceremonial, poate cel mai vechi și cel mai frumos dintre datinele românești, este anunțat peste văile munților de tulnice cu chemări dulci, purtate lin către cele patru zări de tulnicărese moațe, îmbrăcate în ii și fote scumpe. Fetele de aici știu nu doar să mănînce cu eleganță și distincție un măr — cum zicea, demult, un fin observator al lor, Geo Bogza — ele știu mai ales să-și spună dragostea, tandrețea naturală, noblețea, în acest cînt purtat de tulnice, care e numai a lor.

Se așezau apoi, mai mult rușinoase, cît să le stea bine și așa cum se cuvine, pe lada de zestre, pentru a fi alese de neveste. Erau ele alese — să recunoaștem — încă de acasă. Cunoșteau strînsoarea în brațe a flăcăilor, își dăruiseră gura, gurii lor, dar așteptau această zi de vară care să-l aducă pe alesul inimii în cerere de nevastă, aici, pe Muntele «Găina», care i-a zămislit și crescut. Tîrgul de Fete, acest frumos obicei, născut din dragoste de oameni, din puritatea lor sufletească, din sfiiciunea aleasă a acestor oameni, petrecută din generație în generație, ca un dar de suflet — Tîrgul de Fete, de ieri, de azi, de mîine. Căci dintotdeauna se zice așa:

— Salvină, am venit să te iau de nevastă!

— Cum de nu, Ioane...

Acesta este Tîrgul de Fete. Către el urcau acolo, sus, îmboldite de neostoita dragoste, de jocul alături de alesul inimii — Țarina Abrudului.

Se vînd și azi aici, în acest nou, înnoit, neîntinerit tîrg al fetelor, tulnice, ciubere și ciuberașe, fluiere și furci scrise cu briceagul, cireșe și bucate alese, străiți și velințe de zestre. Dar singurul lucru care nu se tîrguie niciodată — și nu se vinde — este dragostea, care cu timpul devine aprigă și ea se apără așa cum și-au apărat libertatea și demnitatea acești oameni aspri și buni cu furca și toporul. Dar orice ar zice legendele, și-s multe, «Tîrgul de Fete», ideea de a-i etala frumusețea și gingășia nu se poate naște decît în capul unei codane care, deși frumoasă, se temea pe semne să nu îmbătrînească în tîrnațul părinților săi.

AL. IANCU

Pentru tinerele gospodine dornice de noi și noi combinații... culinare oferim

REȚETA
scriitorului italian
ANTONIO AMURI

Soția mea este o gospodină excelentă. Face prăjituri minunate și ar fi cu adevărat un păcat să-i răpești bucuria refuzîndu-i bunătățile. De aceea vreau să vă dau una din rețete, copiată pe furiș din carnetul ei secret.

Puțină atenție:

Se ia un vas mare; se gonește cățelul din bucătărie și se îndepărtează de pe masă cuburile lui Lorenzo. Vasul se unge cu unt și se pregătesc 300 g. de stafide. După ce se măsoară 200 gr făină, se dau la o parte mîinile lui Lorenzo din vas curățind imediat podeaua unde a răsturnat punga cu restul de făină. De întrebat vecina dacă prăjitura ei, făcută după rețeta mea, a fost apreciată de oaspeții de sîmbătă. De căutat telul în lada cu cărți a lui Antonio, pentru bătut ouăle. Se spune Robertei să aducă două ouă din frigider și se iau personal alte două ouă după ce s-a curățat locul unde Roberta le-a scăpat pe cele precedente. De rugat Luigi să răspundă la telefon. De răspuns la telefon și de curățat receptorul de făină și unt. Revenit în bucătărie. De scos Lorenzo din vasul cu ouă și făină și de spălat bine pe mîini. De spus Robertei că sună la ușă. Idem Luigi. De mers la ușă și de curățat apoi clanța. Din nou în bucătărie unde cu grijă se scoate din forma unsă cu unt o jumătate de kg de sare, luîndu-se după aceea lui Lorenzo din mîini cutia cu restul de sare. De atras atenția Valentinei să nu-i mai dea mîncare cățelului că tot a mîncat făina și ouăle. Alte două ouă și altă făină după ce a fost pocnit Lorenzo. De calmat Lorenzo cu un vas de făină și pahar de lapte ca să-și facă prăjitura «lui». Altă formă unsă cu unt și comandă pentru 50 gr. de drojdie, apoi curățat iar telefonul. Revenire în bucătărie unde totul este întins pe podele plus Lorenzo mînjit din cap pînă în picioare. De rugat cățelul să lingă măcar stafidele. De telefonat cofetarului să trimită un carton de prăjituri. În final, un antinevralgic dizolvat într-o jumătate pahar cu apă rece.

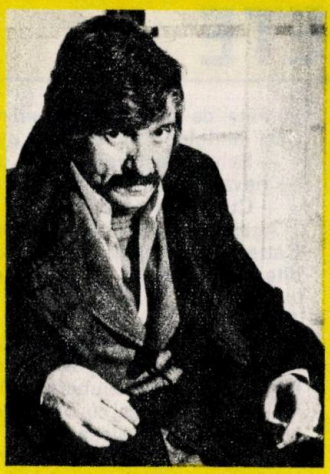

Întîmplări cu scriitori

O carte ca aceasta («Întîmplări cu scriitori») nu putea avea în actualul moment literar alt autor decît Mircea Micu

Întîmplările se constituie într-o plină de savoare și lirism istorie a ultimelor decenii de literatură română. Personagii pe care le știm doar din evocări rigide, din studii «de specialitate» ne apar din cartea lui Mircea Micu așa cum sînt (ori au fost) în viața de toate zilele. Cu păcate inocente ori cu viclenii subtile, oameni ce colorează cu un surîs clipa diurnă, copii mari care ne captează simpatia și dragostea. Iubiți scrisul dar iubiți-i și pe... scriitori! pare a zice mucalit autorul, după ce a încercat toate ispitele ale meșteșugului literaturicesc: poezie, proză, teatru, dedat parodiei dar și literaturii pentru copii, înzestrat cu hărnicie și har, contrazicînd zgomotos pretinsa lipsă de humor a transilvănenilor.

Chiar cînd își imaginează întîmplări năstrușnice (îngroșînd vădit pasta coloristică) Mircea Micu nu face altceva decît o bună eseistică. El execută cu migală de ceasornicar excelente parodii **de stil,** *vorbind cu voci multiple, îmbrăcînd cu lesniciune veșmintele «victimelor» sale și proliferînd (reale ori inventate) adevăruri totdeauna credibile.*

«Întîmplările» oferă o privire prin gaura cheii în ograda literaturii române contemporane, dar autorul lor e mereu discret: ca unul de-al casei (și-al ogrăzii) el știe să păstreze nealterat misterul scrisului, el nu «demitizează» comod truda scriitorilor, ci îi familiarizează pe cititori cu lumea cărților, face mai uman contactul dintre autor și... beneficiar.

Mircea Micu ridiculizează bizantinismul unor relații, morga emfatică a unor Narcișii caligrafiei, el propune o exprimare firească, logic-populară, punînd meseria de scriitor în rîndul meșteșugarilor firești, despodobind-o de pene puerile.

«Întîmplările» vădesc o reală voluptate portretistică, posibilitatea exprimării concise, gust pentru culoare. Scriitorii care alimentează jocul «întîmplărilor» se pot considera onorați de modul în care sînt înveșniciți în vitraiul cu pîlpîiri de frescă naivă al frazei narative.

Originală (dacă nu efectiv singulară) cartea lui Mircea Micu îmbogățește zestrea de cărți bune a Editurii Sport-Turism care o editează.

GHEORGHE TOMOZEI

Vineri

A troznit vreo creangă undeva?
Spune-mi, dulce inimă a mea,
pe ce foc s-o pun, pe ce jeratec,
în lumina sfîntă de Văratec?

C-a venit o iarnă de colaci;
cînd vorbești, doinești și apoi taci.
Taci, trăiești și să trăim frumos,
nici o clipă nu e de prisos.

Dacă-aevea vrem putem plini
Idealul nostru de a fi.

ION NICOLESCU

9 ianuarie 1981

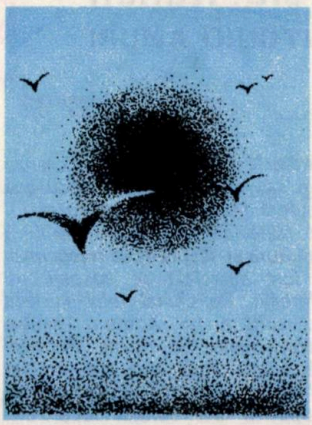

Zăpada ca o visare

Noaptea sub stele
zăpada-i visare aievea,
lumină albastră
ce sieși pămîntul în tihnă
și-o naște cînd blînd peste lume
se-așează o clipă supremă de pace
un fel de-mpăcare între
ființe și lucruri
egale-ntrutotul
cînd noaptea sub stele
zăpada-i visare aievea

VICTOR NIȚĂ

Elegie la Oltet

Lîngă Oltet, eu m-am gîndit la tine,
o pasăre-nghetase în azur.
era lucirea brațelor întinse
sau veșnice zăpezi căzeau în jur?

Cai albi îngenuncheați frumos în iarbă
păreau ieșiți din marmure sub cer;
și eu simțeam cum coama lor trimite
spre fila mea mesajele de ger.

Acolo am știut, privind cîmpia,
citind silabe adîncite-n lut,
că bucuria și tristețea lumii
adesea au același început...

Cai aripați își fluturau pe dealuri
superbe coame ninse cu azur.
Tu-m-așteptai cu brațele întinse
în largul mării fără de contur!

ION LOTREANU

Îmbrăcată în alb

O sanie cu patru cai
îmi zboară pe sub tălpi de plai
mă cheamă derdeluș nebun
la gura unui sat din drum

mă fură gînduri mai hai-hui
să fiu pe placul nimănui
ca să-mi aprind în ochi doi sori
să mă trezesc în sărbători.

EUGENIA CRĂCIUN

Caii

pădurile de cai ce stau sub ierburi
cai de oșteni trecuți cu sabia în moarte
de-ar învia o clipă doar în vînt
să-și zboare coamele superbe către astre

dar unde sînt nemuritorii noștri cai
ce-au înflorit pe umerii albi de țară
trăgînd spre orizont cîmpii române

iată-i, iată-i în lungul căii lactee
bici de fulgere suind
iată-i cu pulbere de stele nechezînd —
și cerul tot s-a luminat

GHEORGHE DARAGIU

TEZAUR MARAMUREȘAN

Drumurile țării care ajung în nordul maramureșan, la Sighetul Marmației, sînt — printr-o fericită înmănunchiere — grele de simboluri contemporane: de-o parte calea de fier evocă pe amețitoarele viaducte dintre Salva și Vișeu una din entuziastele opere de început ale măreței ctitorii, socialiste; celălalt drum, de automobile, trecînd prin codrii legendari ai munților Gutîiului,

leagă Sighetul de Baia Mare, această superlativă expresie urbanistică a unui ținut ridicat la un înalt ritm de dezvoltare economică. Dar, de oriunde te-ai apropia de străvechea vatră maramureșană, vei sta să asculți pe malurile Izei povestea care e a Sighetului însuși și a oamenilor care l-au durat pe aceste plaiuri. Fiindcă, în volbura acestui rîu cu nume suav, auzi ori ți se pare că auzi, de departe, dinspre culmile Țibleșului, de pe toată valea pe care o străbate ca și de pe aceea a Vișeului cu care merge umăr lîngă umăr sub streșinile de calcar ale Toroiagei, acel strigăt al pădurilor, chemare și cîntec, descîntec al unei îndeletniciri străvechi. Poate că de acolo, din codrii adînci, au pornit primii locuitori ai Sighetului. Drumul în istorie li-l croia însăși valea, cursul apei, arcul tot mai larg de lumină al cîmpiei.

De veacuri, arborii doborîți în pădurile Maramureșului au călătorit întîi spre Sighet. Dar nu numai pe apa Izei, în mari covoare de bușteni ci și pe umerii țăranilor, sub înfățișări surprinzătoare.

Căci dintotdeauna lemnul a constituit universul familiei maramureșene. Încă de acolo, din mijlocul pădurilor, la Ieud și Cuhea, la Berbești ca și la Mara, stejarul a devenit în mîna cioplitorului casă și blid, gherghef și jucărie pentru copii, poartă și greblă, întreaga constelație casnică limitată de cele mai firești frumuseți. Valoarea lor funcțională dar mai ales estetică se face și azi simțită în satele Maramureșului în bună vecinătate cu uneltele gospodărești din metal și sticlă cumpărate de la magazin...

Am rememorat acest drum milenar vizitînd muzeul anume amenajat în orașul Sighetul Marmației. Au fost reunite aici cele mai alese dintre miile de obiecte de etnografie și artă populară pe care un dascăl pasionat, Francisc Nistor, le-a adunat de-a lungul a două decenii de căutări și umblet cu desaga la spinare, prin satele dragi domniei sale.

A fost salvată astfel de la măcinare între ziduri umede o colecție unică, de mare valoare, care adaugă, în condiții moderne de conservare și expunere, un nou tezaur la șirag ul de muzee ale țării consacrate artei populare, civilizației țărănești din toate timpurile.

Bineînțeles, predomină în acest proaspăt muzeu etnografic din nordul Transilvaniei acele lucruri minunate pe care țăranii creatori le-au întrupat din lemn. Din stejar, molid, tisă, răchită, coajă de mesteacăn. De la vestitele și monumentalele porți, înnegrite de vreme, purtînd pecetea a 2—3 veacuri pînă la ace de lemn; de la uriașe șuruburi de pive (ca niște ciudate sculpturi moderne) pînă la piepteni și pipernițe, toate cioplite cu migală și dragoste în trunchi de copac.

— Și ca o necesitate sufletească pentru frumos!... îmi întărește gîndurile un tînăr muzeograf.

Și ghidul meu printre străvechile frînturi de arbori din Maramureș mă oprește anume în fața unor obiective în care el vede chintesența acelei gîngășii artistice întrupate în unelte de fiecare zi. Iată, bunăoară, fusul cu zurgălăi, un fus cu o măciucă alcătuită din 25 de membrane de lemn, îmbinate măiastru fără clei și fără ținte, închizînd în cavitățile lor, ca în celulele unui fagure, mai multe pietricele. În timpul rotirii fusului, pietricelele joacă, bat în plăcuțe și scot un sunet vesel, imprimă un ritm sporic gesturilor torcătoarei. Sau să ne referim la leagănele maramureșene, expresie a dragostei pătimașe față de prunci. Leagăne mari, obișnuite; leagăne de grindă, leagăne de umăr. Purtînd copilul în acest leagăn aninat de umăr, mama maramureșană mergea oriunde: la izvor, la pădure, la pășune, la tîrg. Și toate aceste leagăne sînt încrustate cu cele mai alese ornamente ale artiștilor locali. Printre care, așa cum deslușim și pe porțile mari, și pe lăzile de zestre, și pe cuiere, și pe stîlpii caselor, se distinge sacrul însemn al soarelui, simbol fără îndoială al unui îndepărtat cult al lui Helios.

Rînd pe rînd, sutele de obiecte care-ți trec prin față îți conturează un univers integral, cu totul caracteristic, cu nume blînde de străveche rostire românească: Bîrsana, Ieud, Rona, Săpînța, Cosău, este ale căror mîini și minți ingenioase au meșteșugit toate aceste hrebăne și știubee, șuruburi uriașe de pive, pluguri și grape, vîrtelnițe și melițe, căprioare de casă și porți de șură. Iar dacă la această paradă a civilizației și culturii lemnului din Maramureș, muzeografii sighetenii au adăugat o superbă colecție de covoare și cergi, au făcut-o parcă pentru a aminti vizitatorului că și renumitele culori ale acestor țesături au fost extrase tot din lumea vegetală: albastrul din drapiță, roșul din cojile prunului sălbatec, galbenul din mușețel, negrul din ceapa de arin negru...

Bogăției de impresii cu care ieși încărcat din acest muzeu al Sighetului Marmației, orașul însuși vine parcă să-i aducă o hotărîtoare împlinire. În anii construcției socialiste, în acești ani de dezvoltare masivă și armonioasă a tuturor ținuturilor țării, Sighetul a dat meșteșugului artizanal milenar o replică industrială amplă, nu mai puțin strălucitoare, devenind o adevărată cetate a lemnului. Un combinat cu șase fabrici pentru prelucrarea lemnului, un modern grup școlar aservit profesiunilor din acest domeniu, furnire estetice și plăci aglomerate mult solicitate la export, zeci de tipuei de mobilă, iată expresiile moderne ale meșteșugului tradițional ridicat pe treapta producției industriale socialiste.

ION SMEADU

Un popas turistic pentru zilele vacanței:

DRAGOSLOVENI

Ajungînd pe meleagurile Vrancei, în ținutul podgoriilor, pașii, dar mai ales gîndul ne vor purta, fără îndoială, și la Dragosloveni — acolo unde a trăit și a creat mulți ani Alexandru Vlahuță, autorul fermecătoarei «Românii pitorești», scriitorul care a cunoscut atît de bine și a descris atît de frumos meleagurile patriei, de la Porțile de Fier și pînă la Sulina, din Buzău și pînă în codrii Sucevei.

Precum odinioară cînd îi avea ca oaspeți pe Delavrancea, Caragiale și Grigorescu — musafiri totdeauna așteptați și primiți cu bucurie și nerăbdare —, conacul poetului ne primește cu liniștea sa de poveste, cu vegetația care-i înconjoară zidurile. Din curte, bustul lui Vlahuță ne privește și el blînd, sfătos, zîmbind parcă, aidoma unui bătrîn ce ne îmbie să-i trecem pragul casei...

Despre conacul de la Dragosloveni, construcție impozantă în această lume a podgoriilor, unde Vlahuță s-a retras spre sfîrșitul vieții, Gala Galaction scria undeva că devenise unul din principalele cenacluri

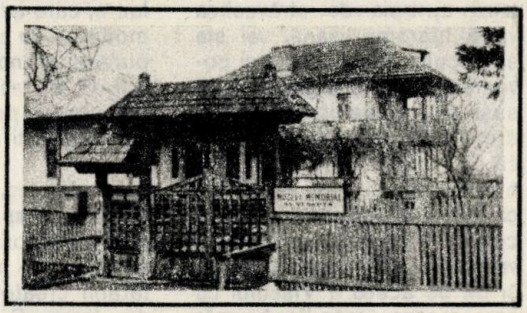

din țară unde se întîlneau cîțiva dintre cei mai mari oameni de cultură de la noi. În încăperile clădirii aveau loc adevărate ședințe în care se citeau versuri, piese de teatru, schițe. Adesea cei patru prieteni de care aminteam porneau în călătorii pe cărările munților, prin păduri și prin sate. Fostul socru al lui Vlahuță, Mihalache Gîlcă își amintea și vorbea cu plăcere despre aceste «voiajuri» ale creatorilor, despre marea lor dragoste pentru natură, pentru oameni...

Pășim cu emoție pragul muzeului memorial în căutarea atmosferei de odinioară...

UMOR

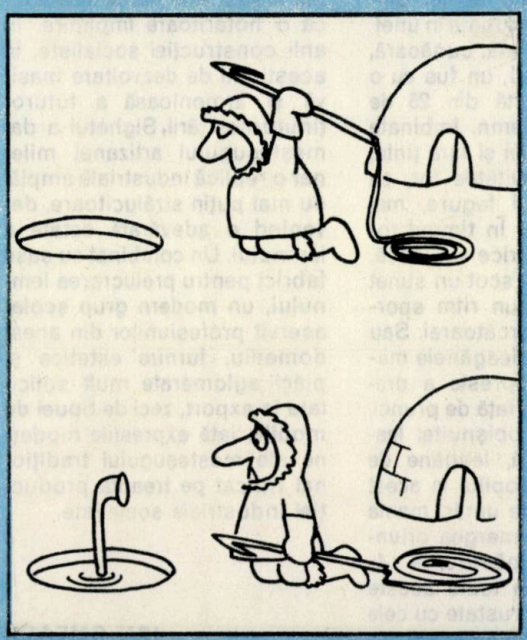

La parter interioarele celor patru camere nu se deosebesc cu nimic de odăile obișnuitelor case vrîncene; piese de mobilier, scoarțe, obiecte de uz casnic dau vizitatorului o idee despre viața țăranilor din Vrancea acelor timpuri în care Vlahuță trăia și scria la Dragosloveni. Dar ochiul descoperă imediat prezența scriitorului. Fotocopii după unele manuscrise, scrisori, fotografii, opere ale pictorului Nicolae Grigorescu evocă biografia autorului «României pitorești». Din fotografii îl vedem elev în cursul primar, apoi îi cunoaștem primele încercări literare aflate sub puternica înrîurire a lui Eminescu. O altă serie de exponate ni-l prezintă pe scriitor în perioada anilor 1893–1869 cînd scotea revista «Viața», importantă mai ales prin aceea că în paginile ei apar cîteva dintre cele mai importante schițe ale sale: «Socoteala», «Cițiva paraziți» ș.a.

Un capitol aparte, am spune, ocupă în muzeu epistolele pe care Vlahuță le-a trimis lui Caragiale (dovadă a marii prietenii dintre cei doi scriitori în perioada cînd dramaturgul se exilase la Berlin.

Emoționantă, interesantă și plină de semnificații este și scrisoarea pe care Vlahuță o adresa la 29 ianuarie 1898 Casei Școalelor și prin care anunța planul lucrării «Geografia pitorească a României» lucrare amplă, prevăzută cu o iconografie adecvată, adresată elevilor Alături se poate vedea rezoluția Ministerului Cultelor și Instrucțiunii Publice prin care «...planul lucrării se aprobă așa cum este expus...»

La 9 martie 1893 Vlahuță este propus membru corespondent al Academiei, dar propunerea e refuzată — gest explicat prin publicarea unei scrisori în «Constituționalul», scrisoare prin care poetul își justifică refuzul.

Odată cu pătrunderea în ultima încăpere a muzeului de la Dragosloveni pătrundem, de fapt în ultima etapă a vieții scriitorului; aci vedem o fotografie a mormîntului său de la cimitirul Șerban Vodă și, în fine, un impresionant, dar și emoționant document — testamentul lui Al. Vlahuță întocmit «azi 3 mai, 1913 ora 10 dimineața».

Ajuns afară — la capătul unei călătorii în universul vieții și operei scriitorului Al. Vlahuță — călătorul încearcă să cuprindă cu privirea totul — conacul, satul, dealurile și pădurile —, fermecat parcă de frumusețile și bogățiile eterne ale pămîntului românesc.

GABRIELA BURUIANĂ

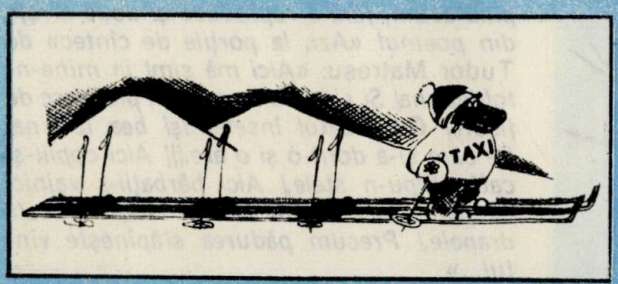

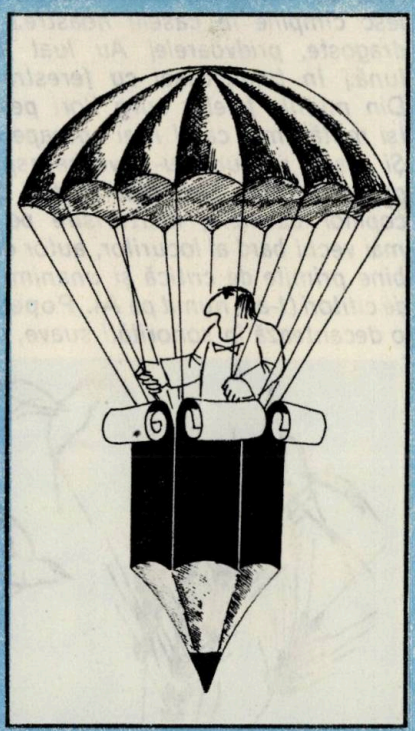

RAPSOZI POPULARI DIN TELEORMAN...

«*Pămînt din care floarea-și desface nuntă-n soare,/ Teleorman, lumină mărită din lumină,/ Legendele-ți torc cerul de-a pururi la izvoare/ Și rodul tău făclie-i curgînd peste grădină.// Teleorman, iubire de cîntec fără moarte/ Ci oameni pururi tineri și drumuri care cresc,/ Fie dar, dalbă floare-n splendoarea ei să poarte/ Lumina ta de viață și augur românesc.*»

Sub semnul acestor inspirate și înaripate versuri semnate de tînărul poet N. Lupu *stau astăzi — la ceasul unor împliniri nemaicunoscute de meleagurile teleormănene — cele mai multe din poemele închinate patriei de către rapsozii populari ai acestei părți de țară. Ei, acești poeți țărani ai Teleormanului, trăiesc poezia și cîntecul muncii prin toate fibrele ființei lor. De aceea* Florea Burtan *într-un frumos poem intitulat* Sat românesc *mărturisește:* «*Năvălesc cîmpiile în casele noastre,/ De atîta dragoste, pridvoarele/ Au luat foc de la lună./ În tinda casei cu ferestre obosite/ Din mîinile fetelor curg flori peste fire.../ Își mută omul casa/ Mai aproape de soare/ Și seara, scuturîndu-și vorbe aspre/ Peste gardul satului/ Deschide cartea/ Și citește copiilor basme.*», *mărturisire pe care un mai vechi bard al locurilor, autor de volume bine primite de critică și unanim apreciate de cititori (l-am numit pe* Al. Popescu-Tair) *o decantează în sonorități suave, ușor nostalgice, pretutindeni și întotdeauna însă străbătute de lumină:* «*Cîmpie a mea, teleormăneană cîmpie,/ aur topit în cîntarea cîntărilor mele,/ cîmpie a pașilor mei călători spre lumină,/ cîmpie cu aur de stele,/ chemarea ți-aud în mătasea grîului copt,/ în frunza mîngîiată de vînt,/ aur topit în cîntarea cîntărilor mele...*».

La poeții născuți și crescuți sub zodia anilor de împliniri contemporane, sentimentul identității cu destinul cîmpiei capătă nu numai forme originale și convingătoare, ci și ritmuri energice, ca la Laurențiu Drăgușin *în poemul sugestiv intitulat* Sînt orele cîmpiei: «*Sînt frate cu drumul și urma de roți,/ cu liniștea ierbii purtată-n chimir,/ cu sîngele nopții uitat pe la porți,/ cu tot ce se zbate, cu tot ce e șir.*» *sau ca la un alt poet al sevelor robuste și al soarelui —* Constantin Drăcea-Cîrligeanu *care scrie:* «*Și de-ar fi să bem fîntîna care curge peste noi/ Cînd iubirea e cunună în credința dusă-n fructe/ Și columna nesfîrșită-i un sărut de buze moi/ Nopțile solare suie corul lumii neștiute.// Peste inimi trece cîntul cu luminile spre astre/ Către marginea de vreme ce-o purtăm sub frunți și pleoape/ E destinul rază pură de pe chipurile noastre/ Cu știute ziduri nalte ce ne cheamă mai aproape.*»

Teleormanul — altădată ținut de sărăcie și secetă, astăzi unul din județele-grînar ale României, se cere cîntat în poeme, surprins în culorile pictorului, țesut în covoare și păretare, în fine înflorit cu puterea mîinii și transmis urmașilor frumos, îmbogățit material și spiritual. Aceasta este, de fapt, și rațiunea, asumată conștient și sentimental, de rapsozii populari — cei care încearcă (și nu de puține ori reușesc) să eternizeze clipa. De aceea nu vom putea socoti întreg acest buchet de versuri din care am citit pînă acum, fără a reproduce și două strofe din poemul «Azi, la porțile de cîntec» de Tudor Matreșu: «*Aici mă simt în mine-ntotdeauna/ Și simt cum mugurii plesnesc de floare/ Cum satul însetat își bea lumina/ Pe care și-a dorit-o și o are./// Aici copiii-și caută chipu-n stele,/ Aici bărbații-s vajnici ca pămîntul./ Acum ei sînt stăpîni peste drapele,/ Precum pădurea stăpînește vîntul...*»

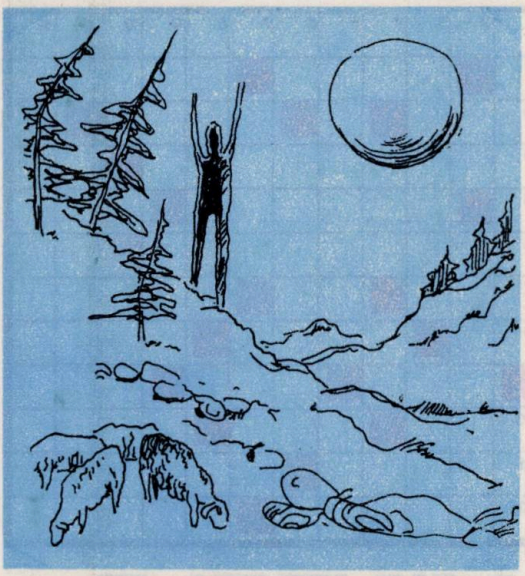

...ȘI DIN VRANCEA

Vrancea — pămînt al legendelor și al frumuseților naturii, un ținut bogat în tradiții folclorice și în creații populare de neasemuit — între care, fără îndoială înainte de toate se află balada «Miorița» — reprezintă din vechi timpuri istorice și o vatră în care au visat și au scris poeți populari de reală valoare, originali și interesanți prin universul de idei propus cititorilor lor, prin frumusețe și firescul sentimentelor surprinse în versuri.

Astăzi, mai mult ca oricînd, însă, creația populară vrînceană, stimulată și promovată, afirmată plenar în cadrul Festivalului Național «Cîntarea României», cunoscute trepte de înflorire deosebite.

Scriitorii-țărani din Vrancea de azi sînt rapsozii împlinirilor contemporane, mesagerii lirici ai înnoirilor petrecute în anii din urmă pe aceste străvechi meleaguri de istorie legate de numele lui Ioan Vodă Viteazu, Ștefan cel Mare, Alexandru Ioan Cuza ori de cele ai unor țărani deveniți vestiți ca Moș Ion Roată din satul Cîmpuri.

Poeții de azi ai Vrancei activează în cercuri și cenacluri literare pe lîngă căminele culturale sau casele de cultură din orașele apropiate, unii dintre ei publică poezii în presa locală sau în cea centrală, sînt prezenți cu creații în culegerile literare județene ori la serile și șezătorile literare din județ. Cîntînd patria și frumusețile ei, dragostea de pămîntul natal și de valorile lui materiale și spirituale, scriitorii-țărani ai Vrancei contemporane se înscriu în rîndul creatorilor de real interes.

Nicolae Bornaz, *de pildă, din cercul literar al căminului cultural din Urechești, crează o adevărată artă poetică — simbolică pentru creația colegilor săi de vis și poezie: «Dreptul de a vorbi despre patrie/ — scrie el — / Ți-l dă patria însăși/ Pentru că te cunoaște din luptă,/ Pentru că te cunoaște/ din muncă,/ Pentru că te cunoaște din suferință,/ Din visare, din mîhnire, din biruință.// De aceea vorbele noastre au acoperire/ În valori nepieritoare./ În tot ce ni-i drag, în tot ce ne doare:/ Se-nțelege adînca iubire/ De oameni, de pămînt și de soare.» Același înălțător și suprem sentiment este surprins de* Ioan Grigore *în versuri respectînd rigorile clasice, dar purtînd seninătatea cerului de primăvară: «Iubirea de țară, iubirea de mamă,/ E sfînt jurămînt din străbuni moștenit,/ De-aceea ecouri șoptite mă cheamă,/ Ca plaiul românilor astăzi să-l cînt./.../ Iubirea de țară, ca și cea de mamă,/ Săpată-i în sufletul neamului meu,/ Și-așa cum rezistă Columna Traiană/ Așa fi-va ea pentru mine mereu.» Poezia lui* Constantin Ghiniță *— din cercul literar «Poesis» din Mărășești — denotînd o mai bună cunoaștere a regulilor liricii moderne, cuprinde confesiunea unui autor cu o vastă experiență de viață, confesiune rostită în cuvinte și comparații pe cît de simple pe atît de sugestive și de convingătoare: «Cinstit îmi este pasul/ și inima-mi se varsă ca o toamnă,// ca un olar bătrîn,/ pămîntul îl prefac într-o fecioară.// cu mîinile mele puține, mă semăn grîu sub brazda de zăpadă// și rămîn Poetul Tăriei,/ maicei mele cu ochi mari ca zarea,// adunînd într-una/ jertfa mea cu iz de primăvară.»*

Nu putem încheia această scurtă călătorie lirică fără a mai cita alt tînăr poet — Toma Dalica *din Năruja, păstrîndu-se și el în rigorile poeziei populare, pe alocuri naiv, niciodată complicat în formule străine propriei structuri. Iată, de pildă, o originală definiție a poetului: « Dacă vrei poet să fii/ scrie, frate, poezii:/ despre dealuri, munți și văi,/ despre fete și flăcăi,/ despre ape curgătoare,/ despre păsări călătoare,/ despre ploaie, despre vînt,/ despre tot ce-i pe pămînt.»*

FLORENTIN POPESCU

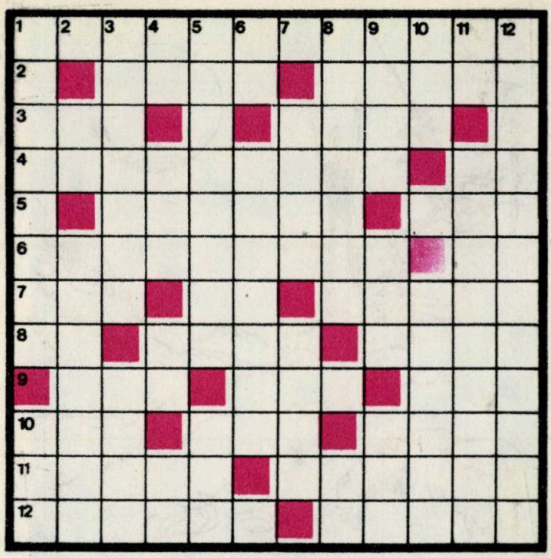

ÎNGRĂȘAMINTELE

ORIZONTAL : 1) Îngrășăminte ușor solubile în apă, folosite sub formă granulată cu 16—18% P_2O_5, recomandabile tuturor culturilor agricole. **2)** Plantă cerealieră anuală, cultivată pentru furaj, recomandată a fi plivită chimic și îngrășată fazial, ale cărui soiuri de cultură, mai cunoscute, sînt Cenad 309 și Tîrgu Frumos 9 ● Realizator al recoltelor bogate. **3)** Cui special ● Numărul limită maximă de tone la hectar de făină de calcar ce trebuie aplicat solului în vederea plantării solului cu soia (fiind sensibilă la un pH acid). Fertilizarea solului și crearea de condiții optime de dezvoltare a plantelor folosind substanțe bacteriene, organice sau minerale ● Bere ! **5)** Sulfatul de potasiu, unul dintre îngrășămintele de culoare albă, cu reacție acidă, potrivit pentru plantele care nu suportă clorul (pl.) ● Amalgamați în vechea chimie. **6)** Denumire dată anumitor hibrizi considerați ca făcînd parte dintr-o specie nouă, cu însușiri și caractere moștenite atît de la grîu cît și de la secară ● Club sportiv (abr.). **7)** Formă fonetică pentru eu ● La țară ! ● O suprafață de pămînt pregătită în vederea însămînțării. **8)** Două sute la romani ● Cu temperatură relativ ridicată ● Acumulare de lichid (med.). **9)** Altă plantă cerealieră cultivată pentru furaj și pentru industrie care reacționează pozitiv la îngrășăminte prin sporirea producției și ameliorarea calității ● Element chimic ● La seceriș ! **10)** Insulă în arhipelagul Salomon ● Poștă, telegraf, telefon (abr.) ● Arma trandafirului. **11)** Practică ● Îngrășămînt care are în compoziție sodiu (este natural sau sintetic), ce se prezintă sub formă de cristale și se aplică deodată cu îngrășămîntul cu fosfor sau cu amendamente de calciu. **12)** Reziduu obținut în urma arderii care se folosește ca îngrășămînt potasic sau ca îngrășămînt complex ● Nume generic folosit pentru cele mai importante plante agricole.

VERTICAL : 1) Îngrășăminte minerale, simple, mixte sau complexe — care sînt și cele mai numeroase — ce se obțin în fabrici de îngrășăminte, special organizate, cele mai frecvente fiind pe bază de azot, fosfor, cu microelemente etc. ● Ab urbe condita (abr. lat.). **2)** Unguent de la țară ● Valoarea lor cantitativă și calitativă este direct influențată de aplicarea științifică a tratamentului cu îngrășăminte, pe lîngă desfășurarea normală a întregului proces agricol specific fiecărei plante. **3)** Element care determină o întreagă categorie de îngrășăminte chimice solubile în apă (în parte acest element este luat de plante din soluția solului, în parte se fixează în complexul coloidal) ● Plantă erbacee ! (Succisa pratensis). **4)** O mare perioadă de timp ● Tot ca la Moldova ● Pe zece ! ● Leu ! **5)** Încolțită ● Din mers. **6)** Fază avocalică ! ● Un atribut demn de Păcală. **7)** Construcție horticolă perfecționată care poate fi specializată și pentru culturi pe medii artificiale ● A înzestra. **8)** Nume propriu ● Zaharia Georgescu. **9)** Pompă ● Alte perioade mari de timp ● Corp ceresc cu lumină proprie. **10)** Nu duce lipsă ● Aderă la o cauză. **11)** Cută ! ● Îngrășăminte obținute din diferite culturi de specii din genurile Azotobacter, Nitrosomonas etc., îngrășăminte a căror eficacitate maximă este în cazul solurilor suficient de bogată în substanțe organice. **12)** Substanțe bacteriene, organice sau minerale folosite pentru fertilizarea solului și crearea de condiții optime de dezvoltare a plantelor cultivate.

Dicționar : AAA, IEU, ALU.

LIVIU PINTILIE

OBICEIURI

Mai e nevoie să subliniem că omenirea şi-a dovedit fantezia prodigioasă şi-n modul în care celebrează venirea noului an pe diferite meridiane ale planetei? Ba, aş putea afirma că întîmpinarea anului prilejuieşte o diversitate de obiceiuri şi tradiţii neegalată de nici un alt eveniment de pe parcursul celor 365 de zile.

Ne sînt atît de bine cunoscute nenumăratele şi expresivele manifestări folclorice care decorează întîlnirea dintre ani în ţara noastră. Să vedem ce se întîmplă în alte zone ale lumii... La masa de revelion a islandezilor, de pildă, tronează o plăcintă denumită «rusipuuro» în care, într-un colţ al ei, sînt ascunse cîteva boabe. Despre cel în a cărui porţie se nimeresc, se spune că se va căsători în noul an, iar dacă e căsătorit, că va avea un copil. Iată un gen de răvaş în plăcintă care nu supără pe nimeni!... Dar, la alte popoare, sărbătoarea Anului Nou e folosită şi pentru prognoze... meteorologice. Astfel, germanii aleg 12 cepe, simbolizînd zilele anului, le taie cozile, le crestează şi le scobesc puţin, toarnă sare în fiecare scobitură, apoi le înşiră pe masă. Cînd bate ora 12, prognoza este gata: cepele care au înghiţit sarea înseamnă luni ploioase, iar cele în care a mai rămas sare: luni secetoase. Mă întreb dacă această tradiţie nu-i inspiră şi pe meteorologii de profesie?!...

În virtutea aceleiaşi dorinţe, de a cunoaşte devreme surprizele anului, fiecare cetăţean din capitala Spaniei încearcă să înghită 12 sîmburi de struguri în ritmul celor 12 bătăi care anunţă miezul nopţii. Cel care reuşeşte această performanţă este asigurat că va avea o «fericire fără nori», în tot cursul anului care vine. Se pare că acest exerciţiu tradiţional cere un anumit antrenament pentru a fi executat fără greş. Dar, firi mai practice, unele popoare folosesc prilejul Anului Nou pentru a rezolva şi probleme personale. De exemplu, în Japonia, indiferent de data la care s-au născut, oamenii îşi sărbătoresc ziua de naştere la revelion. De fiecare zi de 1 ianuarie, japonezul se consideră cu un an mai în vîrstă. Astfel, poate avea loc ciudăţenia ca un copil născut la 30 decembrie să împlinească la 1 ianuarie... un an!

O mare diversitate de procedee se remarcă şi în ceea ce priveşte modul în care oamenii îşi adresează urările de Anul nou sau îşi exprimă bucuria la sosirea acestuia.

În Birmania, cei dragi sînt stropiţi cu apă, urare şi simbol de rodnicie; în Cuba, locuitorii Havanei umplu un ulcior cu apă din ajun şi în clipa cînd orologiile vestesc cumpăna anilor, aruncă apa pe fereastră, urînd anului care vine un drum bun şi limpede ca apa. Ceea ce, trebuie să recunoaştem, e mai puţin alarmant pentru trecătorii de pe stradă decît în cazul oraşelor italiene unde, un străvechi obicei cere ca în noaptea de revelion să se arunce pe fereastră, în semn de noroc, tot ce se consideră că este învechit şi inutil în casă!

Risipitori şi darnici îi face Anul Nou chiar şi pe scoţieni! Atît de generoşi încît fiind invitaţi la revelion aduc gazdei în dar un bulgăre de cărbune şi un hering. Conform tradiţiei, cărbunele simbolizează căldura pe tot timpul anului (ceea ce azi poate să aibă un sens cît se poate de propriu) iar peştele întruchipează belşugul.

Dar cum sacul tradiţiilor de Anul Nou e fără capăt (ceea ce nu se poate spune despre spaţiul pe care-l avem în acest almanah), am să mai adaug doar o singură exemplificare culeasă de pe glob: locuitorii Sudanului socotesc că de anul nou fiecare om trebuie să facă altceva decît face în mod obişnuit. Aşa că, de pildă, tinerii sînt poftiţi să cînte balade bătrîneşti iar moşnegii să execute dansuri tinereşti! Să vedem ce socotiţi nimerit pentru dumneavoastră!

VIRGINIA MIHU

COMPLEXITATEA SEMNIFICANTĂ A OBIECTULUI

Se vorbește mult despre obiecte și, mai ales, despre reificare, conturîndu-se un fenomen grav și complex al vieții contemporane, un efect al producției de serie mare și al tehnicilor ce o fac posibilă, dar estompează valoarea umană a lucrurilor. Utilitarul desprins de mediul cultural complex în care își poate împlini rosturile semnificative, prin care se înscrie într-o economie etică a întregului vieții noastre, a devenit de multă vreme subiectul unor critici operate de creatorii de obiecte tridimensionale, obiecte realizate în materiale cu o tradițională demnitate artizanală — porțelanul sau sticla — și care trebuie să redimensioneze chiar sensul funcționalității stricte. Este dificilă o cercetare a semanticii obiectului întrucît trebuie operată simultan cu o remodelare a pragmaticii lui, mai ales că în această zonă, de o concretitudine strictă, nu se pot realiza analizele și disecțiile uzuale în sfera limbajelor considerate «convenționale» și secunde. În acest context ne reține atenția un grup de tineri creatori din Cluj-Napoca ale căror preocupări au un caracter inedit la noi. Ei lucrează, în moduri diverse, la construirea unei mitologii a utilitarului care să poarte obiectul — compact și inert — dincolo de pura funcționalitate și de convențiile decorativului înțeles, și el, ca satisfacere a unei anume «funcții» de ornamentare dublată — prin ilustrativ — cu o vagă încărcătură de sens major.

Vorbind mai întîi de preocupările Adrianei Popescu, încercăm să facem o introducere prin sfera, aparent restrictivă, a utilitarului. Ansamblul de obiecte pe care îl prezentăm acum a fost conceput în tiparele uzuale ale recipientelor decorative, cu o funcționalitate redusă și cu un model constructiv — de rezolvare fizică a raportului între formă și rost — deosebit de simplu. Conceperea fiecărei piese ca parte a unui ansamblu introduce posibilitatea combinării și compunerii a diferite funcții minimale, oferind în paralel și posibilitatea articulării diverse a părților în construcții variabile. Dincolo de aceste ipoteze obișnuite design-ului, Adriana Popescu a recurs la niște soluții inedite de proiectare a altor registre ale lumii obiectuale în lucrările sale. Sînt sugestii ale recipientelor compact închise, sugestii realizate prin îmbucarea părților si iluzia unei transparențe neîntrerupte, prin modelarea diversă, cu sugestii biomorfe, a sticlei. Transparența modulată devine vîscozitate, iar conturarea simplă și firească a structurilor de consistențe diferite începe să dezvăluie o stranie alchimie în care se transformă, succesiv, surprinzător, apa pură a cristalului. În aceste suspensii plutesc reziduuri de cele mai diverse soiuri și demnități — ovoidul compact, avînd parcă un sîmbure metalic, de mercur, stă deasupra unei foi scrise ce se conservă în sticlă asemenea insectelor captive. Prețiozitatea se constituie cu adevărat în planul sensului, al acestei transparențe de arheologie minimală ce se acumulează în obiectul minor. Conținătorul este ipostaziat în terminal al circuitelor perisabilității și încăpățînatei persistențe a fragmentului, în loc al depunerii — ca într-un zăcămînt — pentru tot ce ajunge la capătul uzurii.

Un alt sticlar, Valeriu Semenescu ne propune mirifice șarje de metal lichid în cuve transparente și colorate, care accentuează sugestia elasticității curgerii și coagulării. Materialul nu este folosit, nici de această dată, numai în sensul iluzionismului propriu, al sugerării unei chimii interioare, imanente, ce se face manifestă. În sticlă, lucrurile care sînt citate, ca anvelope ale prețiosului strop de translucidă materie, devin omogene — conținut și conținător se întîlnesc în pragul opririi gestului natural ce le-a construit și relevă punctul straniu în care actul se închide în lucru, în obiect. Sticla este folosită în sensul ei major de filtru vizual, de lentilă lămuritoare, și ne putem imagina o «probă a transparenței», o probă etică a lucrurilor — deci a noastră — așa cum cîndva se făceau probe ale apei și focului.

Tot Valeriu Semenescu ne propune niște vase îmbucate, cu vrejuri interioare pe al căror traseu se stinge claritatea în opacitate rugoasă — vase ce ni se par a fi construcții telescopice în spațiile interioare ale sticlei. Aceste obiecte sînt adevărate evenimente vizuale, care se dezvăluie și se ascund, succesiv, obiecte care îmbină claritatea prezenței prin transparență — deci prin dematerializare, cu opacitatea lucrului impenetrabil, a cărui cunoaștere este oprită tocmai de puternica densitate a materializării, de coaja consolidată ce domină miezul virtual.

Alexandru Antik ne introduce în zona creației de porțelan, unde posibilitățile travestirii tehnice a materialelor și iluzionismul sînt marcate de o veche tradiție. Totuși, nu acestea sînt resursele de meșteșug la care recurge el. Lucrările lui Antik se întemeiază pe descifrarea, în zona limitată impusă de condițiile artificiale ale materialului, a unor posibilități de măsurare a granițelor configurării sale. O rețea proiectată asupra bulgărelui de lut ne arată limitele consistenței sale, sugerînd un experiment asupra închegării pămîntului din ape. Mutat în cuve și redus la scara laboratorului, acest model al genezei devine accesibil și, mai mult, începe să fie intuit ca posibil act invers, de desfacere a coagulării prezente în obiectele domestice, bine definite — deci cu un grad ridicat de stabilitate. În acest moment înțelegem cu adevărat importanța acestei cercetări a universului mic al obiectelor — al bibelourilor chiar — ce devin izvor de acțiuni, obiecte în care se dezvăluie continuarea dialecticii transformării și procesualității din materie. Această

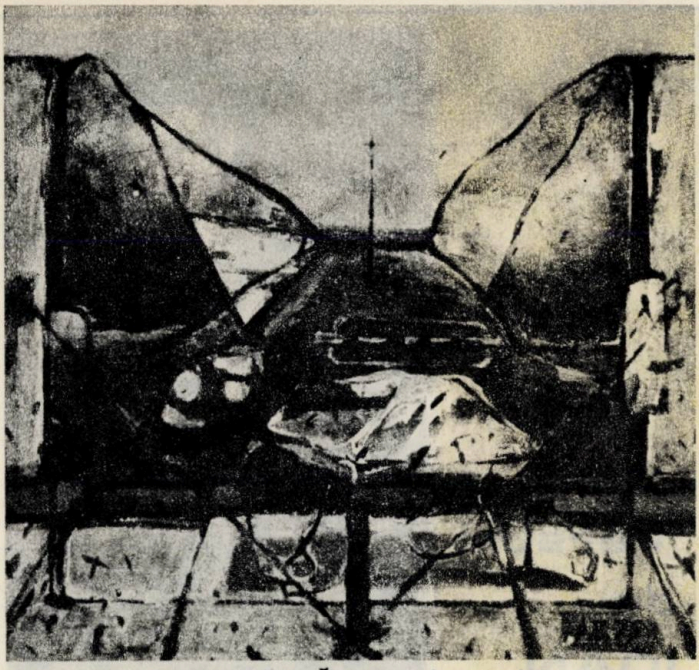

ADRIAN BUBĂ — «Marele canal»

ȘTEFAN CÎLȚIA — «Buchetul de flori»

continuare se întîmplă necesar și recuperator prin participarea noastră la prezența neanimată — dar semnificativă — ce ne înconjoară și trebuie continuu reintrodusă în circuitul energetic al vieții. În teorie, reificarea este o încheiere a procesului de transformare din materie conform unei necesități conjuncturale a noastre — practic, vedem că nevoia noastră de a ne opune mărginirii, de a depăși determinările limitative, nerodnice, fără perspective, ne fac apți de a revalorifica așa-zisul «reziduu», depășind poluarea vieții cu prezențe inerte.

Titu Toncian pune în termeni clari problema folosirii materialului ceramic ca suport al unei cercetări generice asupra construcției — ca modelare și descoperire a relicvelor — și asupra realității ei primare. Nu putem spune dacă lucrările sale cuprind, într-un fel de mimesis al asimilării într-o materie purificată, obiecte existente sau trimit la așa ceva. Este un prag la care porțelanul funcționează față de lumea obiectelor compuse din diferite materiale, rezumativ și unificator, analog ca efect fotografiei în alb-negru față de viziunea cromatică. Poate că din acest motiv lucrările sale au o extensie spațială ce este potențial continuă — nu sînt simple obiecte compacte, ci zone ale unei lumi largi. Sîntem departe de figurina antropomorfă ce ne ridiculiza prin poză și reducție, punîndu-ne la îndemînă un popor liliputan. Sîntem departe și de o estetică a fragmentului, în care voluta, spre exemplu, nu poate fi decît bănuită ca formă integră. Totu Toncian se înscrie în cadrul unei gîndiri plastice seriale, în care formele compacte sînt reduse la o stare elementară, construită cu un gest simplu — dar complet — și astfel sînt apte de a primi firesc diverse determinări situaționale din mediu, astfel încît să fie generată o întreagă configurație-senzor, o structură care dezvăluie un ghem de interacțiuni formative. Obiectul funcționează în acest caz ca un revelator ce developează imaginea actelor naturale de construire a stărilor și transformărilor din istoria relațiilor noastre cu mediul aparent neutru.

Ion Sumedrea lucrează complementar, construind obiecte ce se îmbină aproape arhitectonic în ansambluri centripete. Actul citirii acestor lucruri se construiește pe dimensiunile descoperirii unor miezuri și potriviri între

straturile lucrului, ale contemplării rotunjimii proprii fiecăruia dintre acestea. Construcția este complex edificată, prin detalii de diferite calități cuprinse în zone largi, subîntinse de un singur gest modelator. Ne aflăm în fața unui tip de obiecte «pentru reverie și mirare», uneori misterios indefinibile.

Obiecte tainice ne oferă și Arina Ailincăi, obiecte ce refac concentrat spațiii planetare. Una dintre lucrări ne duce cu gîndul la planeta de ape, la oceanul creat de Tarkovski în Solaris. Alte lucrări — un ansamblu spațial de obiecte — reface în compunerea unor forme lenticulare o înlănțuire galactică: suprafața fiecărui element fiind marcată cu însemne geometrice de constelații. Sînt lucrări care au o dinamică implicită, conținută în rotunjimea conturului și în suprafețele bombate, duble, despărțite de straturi de umbră. Astfel de globuri ce sintetizează cartografii cerești au fascinat întotdeauna prin condensarea adîncimilor bănuite și a limitelor astrale, necuprinse senzorial, într-un obiect — model al lucrului semnificativ, ce condensează ideatic și întrupează zone ale incertitudinii cunoașterii, ale ipotezelor unificatoare. Lucrarea reprodusă aici are un ton polemic față de toți cei ce nu înțeleg această șansă a visării prin obiect, în transparența lucrurilor. «Tehnocratul» este ființa dezumanizată de manipularea simplu utilitară a produselor, de cuantumuri valorice strict convenționale și cantitative, personaj pentru care materia ar trebui să se transforme cameleonic, din orice stare a ei, în plus-valoare economică, pierzîndu-și orice sens cosmic și întreaga elasticitate a viului. Împotriva acestei atitudini mutilante, pentru rostul nou, umanist al produsului în lumea noastră, pledează toate atitudinile artiștilor «decoratori» pe care i-am prezentat, creatori care ilustrează un loc comun, dar fundamental al gîndirii plastice contemporane: importanța lecturii și investigației în zonele marginale ale universului artificial, redescoperirea unor sensuri majore în infrastructura actelor noastre, integrarea cosmică a noului creat de om în orice materie, tradițional lipsită de investire cu demnitatea receptării profunzimilor meditației și de eficiența social formativă.

RADU PROCOPOVICI

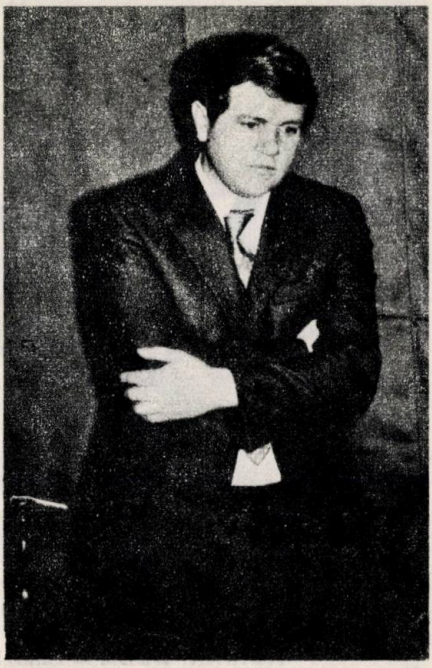

Versuri de IOAN ALEXANDRU

MOȘTENIRE

Decebal și Horia unde sînt
Mihai și Gelu-n care cimitire
N-am avut să-i îngropăm pămînt
Și-au plecat de-a dreptu-n nemurire

Trași pe roată și decapitați
În exil și-n altele prigoane
Cei mai blînzi și cei mai luminați
Îi mai știm din cîteva icoane

Crucile de lemn au dispărut
Ploile și vremuri de urgie
Și cît pot ulcioarele de lut
Rămînea prin veacuri mărturie

Cînd murea un om la căpătîi
Se dădea un pom în iarba deasă
Și veneau copiii nimănui
Cît era o creangă neculeasă

Ce averi au mai rămas de noi
Numai un Ardeal de oseminte
Și vom ști în zilele de-apoi
Cît au fost de drepte și de sfinte

SUCEVIȚA

Ce gînd ascund pereții dinafară
Zugrăviți din turle pînă jos
Că nevederea-i tot interioară
Că ce e dincolo e mai frumos

Că-ntîi ce-i mai departe ți se-arată
Ce-i mai aproape ce-i de nepătruns
Și-ngenuncheat pe treptele de piatră
Începi urcușul vămilor de sus

IMN

Vulturul devine călător
Cînd începe-aripa să și-o-ntindă
Dacă nu se răstignește-n zbor
N-are ceru-n ce să îl cuprindă

Cum și trandafirii nu ajung
La mireasmă și desfoliere
Pînă sîngerează îndelung
Pînă dau prin jertfă de-nviere

CASA ZUGRAVULUI

Fereastra rece ușa încuiată
Și după ea zugravul a murit
Lumina toamnei nu se mai arată
Decît pe ce-a rămas nezugrăvit

Incolo simți fragilă că o doare
Că rana proaspătă nu s-a închis
C-abia plecată mîna truditoare
A-ntors cu ea ceva în paradis

ȘURDEȘTII

Iar s-ajungă-n cer cît mai curînd
Turla se subție și-mpuțină
Să lovească-n accperămînt
Prin smerenie și rădăcină

Singura cale de a cuceri
De-a propune-n cosmos stăpînire
E-ngăduință, prin a nu mai fi
Decît milă și nădăjduire

TRADIȚIE

Cei vechi trăiau în corturi de pămînt
În strai ușor de cînepă și lînă
Se strămutau cu turmele păscînd
Unde era pășune și fîntînă

Numai altarul era construit
Din piatră necioplită spartă
Și uns pe creștet și descoperit
Ținea la ceruri neamului de poartă

Un sanctuar să fie la mijloc
Pînă la el degrabă să ajungă
De-i întîlnea în cale nenoroc
Să aibă stînca-n care să îl frîngă

Aceste locuri sfinte au rămas
Singura prin vremuri mărturie
Că un neam în jurul lor a mas
Pînă s-a mutat la veșnicie

ARCUȘ

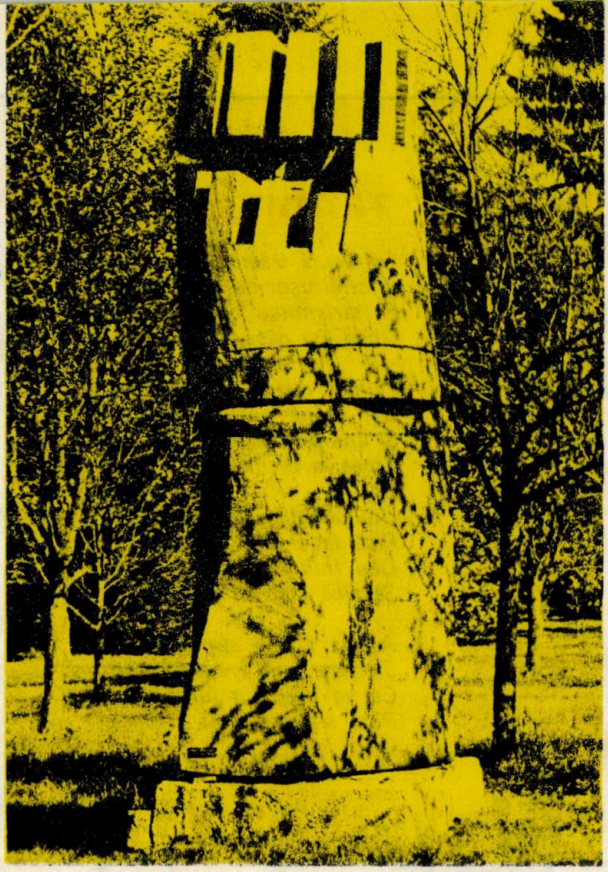

SAVA STOIANOV — «Dansul generațiilor» — Arcuș 1978

însemne majore ale debutului

Am vizitat în acest an, 1980, Arcușul, tabără a sculpturii în lemn care a reușit să însemne, în anii existenței sale, un loc de lucru al tinerilor sculptori și, într-un fel, loc al consacrării lor în echipe complexe, ce au fost distinse prin prezența unor creatori consacrați. Colegialitatea specifică atelierelor de sculptură a dat nota majoră a acestor întîlniri între generații, întîlniri care, asemenea Măgurii sau Galațiului, au dăruit, cu generozitate, locului ce le-a găzduit o nouă demnitate culturală, o demnitate ce nu este mai puțin o cinstire a muncii înțeleasă în sensul său cel mai complex. Locul a fost marcat cu «însemne» culturale, cu discrete împliniri ale naturii fericit găsite în artificiu, în acea zonă a creației sculpturale a românilor care știe atît de bine să prelungească spațiul și materia naturală în simbol, în sinteză săvîrșită de om în consens cu natura.

Șansa maturizării unui sculptor prin proba de foc a realizării monumentale și a integrării sculpturii într-un mediu natural eligibil — în anumite limite ale «spiritului locului» chiar — ni s-a părut deosebit valorificată în acest loc. Posibilitatea revenirii în aceeași tabără și a desăvîrșirii unui ansamblu închegat organic, maturizat în suita mai multor ediții ale taberei, singularizează cele cîteva prezențe pe care le-am ales spre exemplificare. Un ecou brâncușian, de o constantă prezență în creația plastică românească de azi, un elan și o speranță a rotunjirii «însemnelor» prin dezvoltări complete — cît de complete pot fi ele — definește optimismul acestor dăruiri.

Liviu Russu a realizat un ansamblu de trei piese ce definește un perimetru concentrat, de reflectare și concentrare a însemnelor propuse. Sînt variații sau, mai bine zis, diferite versiuni concentrate ale motivului porții, a pragului care introduce într-un loc de seamă, într-o aură de sens. Aripile simetriei au fost delicat arcuite de sculptor pentru a marca, dincolo de puterea lor centralizatoare, cea care a nuleat cosmosul, un fel de integritate a locului, un caracter de autentică totalitate pe care «largul», deschiderea spațială a întinderii îl ascunde. Monumentalitatea acestor zidiri plantate în natură se realizează și prin discreta intervenție — o intervenție modelatoare — a crestăturii, însemn de memorie asemenea celor de pe răbojuri. Haşura devine anonimă prin repetarea indefinită, întîlnind exemplaritatea arcadei arhetipal totalizatoare și a semnului de răscruce, a locului de adunare. Pitice sau elansat implantate, ascunzînd tainic ori forînd perspective concentrate, uneori larg deschise, iar alteori axial focalizante, sculpturile lui Liviu Russu valorifică spațial un concept grafic — un semn pur — astfel încît, prin întreită enunțare, să determine un centru ideal în locul cuprins de ele, un loc în mijlocul căruia se presimte o vatră potențială. Este un ambient al perenității noastre asumate, chiar un sistem de orientare pentru o imaginară arheologie ce nu se poate opri la urmele materiale.

Leonard Răchită a conceput pentru acest loc — loc pe care tot mai mult dorim să-l scriem cu majusculă — o cascadă și un vîrtej. Sfidînd inerția materiei abstractizate, sculptorul a construit compoziții pe ritmuri ce dezvăluie o arhaică fizică empirică și, nu mai puțin, o practică a confluenței elementelor, realizînd un fel de variante ale plutirii — sau ale plutelor îmbinate cu unda apei. Trunchiul, bîrna au fost puse în echilibru cu pantele peisajului, astfel încît pulsul meandrei înscrise în ele să pară a crește ori a se adînci în sol. Lemnul, înțeles ca material și canal pentru un dialog integrator al omului cu natura, lemnul fiind pe jumate al naturii și pe jumate — transparent — artificiu, elementul structiv primar al trunchiului înspicat doar de bardă pentru a primi cele mai largi ecouri de îmbinare cu elementele, acestea sînt premisele acestor spectaculoase evocări ale acvaticului în sculptură. Rezultatul major, rezultatul spiritual dobîndit prin reducția la arhaic, este regăsirea sensului ritmurilor sim-

ple, ritmuri pe care natura și geometria s-au întîlnit la români din cele mai vechi timpuri. Cu totul deosebit ni se pare modul în care Leonard Răchită rezolvă problema nodului de forțe care ține mănunchiul de văluriri și, în același timp, îl înscriu într-o dinamică nesfîrșită a spațiului. Liniile de forță se pot continua la infinit, nu știm bine în ce punct fac marea bulă tangentă la cer, iar izvorîrea este discret învelită în căușul îmbinării cu pămîntul. Însumarea axelor paralele sau a celor gradat divergente în răsfirarea vîrtejului ni se pare o concentrată soluție la zona de confruntare între unu și multiplu, între simplu și complex, între undă și întinderea de ape ce-și caută locul, cuprinderea.

În același context al înțelepciunii deduse din lemn pentru împletirea și împăcarea elementelor se înscrie, în selecția aceasta sumară, Cerul lui Gheorghe Zărnescu. Este o sculptură de o rotunjime primară, totuși imperfectă, marcată de însemne incizate și patinate, înălțată pe un suport jos, sprijinit pe niște picioare scurte, îndesate. Ne amintește de vechi reprezentări ale bolții cerești sprijinită de ființe greoaie, străine de imponderabilul ce trebuiau să-l prelungească, în viziunile zoomorfe, pînă în lumea pămînteană. Din nou, întîlnim o aproximare a geometriei imaginate a naturii în tiparele unor volume cvasi-funcționale ce amintește de alcătuiri artizanale. Ni se pare potrivit să evocăm, ca imagine paralelă, legendarul «greu al pămîntului» cu care intră în dialog acest «cer». Miracolul unei tradiții a lemnului stă în puterea de a metamorfoza divers masa construită din fibre a copacului, sugerînd atît trecerea pădurii în mitic, cît și germenele vegetal, receptacol și rod al cerului — în sens ecologic. Bolta construită de Gheorghe Zărnescu ne plasează în sfera sintezelor vizuale care au justificat anume construcții mitice, plierea ei părînd a îmbrăca efectiv un miez cuprins în straturi de imponderabil. Așezată pe un suport, această boltă înstelată de crestături — însemne stă în echilibru cu mediul înconjurător, real, pare transparentă ca energie și putere de a cuprinde, rămînînd o reprezentare a elementului celest la scara noastră, un simbol al echilibrului dintre om și cosmos. Ne este bine cunoscută această unificare antropometrică a nivelelor lumii prin sinteza însemnului — semn artificial, pus la răscrucea dintre om și natură — sinteză a unei culturi ce se reintegrează naturii, așa cum o căutăm cu un constant interes în arta noastră populară. Modernitatea este mereu și autentic refăcută pe aceste baze, într-un mod unic, prin aceste mecanisme ale articulării elementelor în ființa ambiguă a lemnului. Apetența pentru cercetarea transparenței semnificative a naturii sub unghiul metamorfozelor lemnului ni se pare meritul real al taberei de sculptură de la Arcuș, loc în care vedem cum se disting valori noi ale sculpturii noastre, împlinindu-și visul monumentalității complete, cea care se înscrie armonios în natură. Această tabără, acest loc, au o geografie anume, fiecare lucrare relevînd o altă față a naturii ce așteaptă însemnele noastre și marcînd o centrare a semnificației pe care o putem deduce din imanența naturii.

RADU PROCOPOVICI

GHEORGHE ZĂRNESCU — «Cer» (lemn).

LIVIU RUSSU — «Zidire» (lemn)

Versuri de NICHITA STĂNESCU

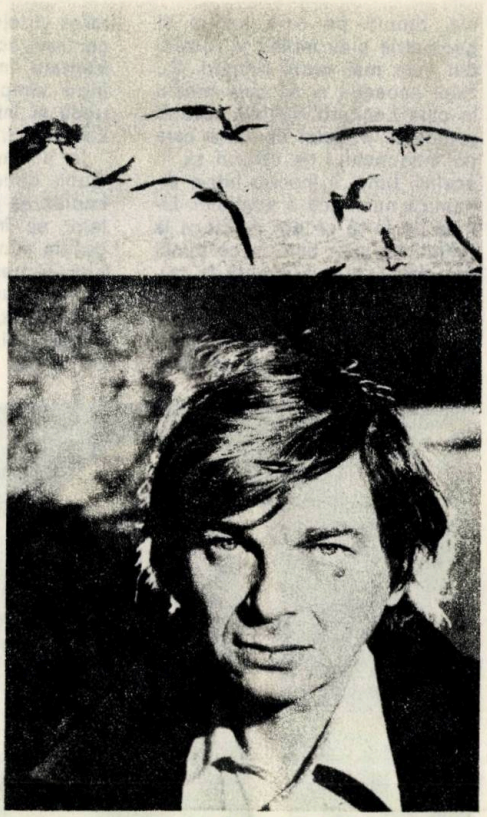

Foto: A. MIHAILOPOL

ÎNTÎLNIREA

Se înfrăţise peştele cu apa
iar stele cu cerul îmi păreau
că sunt totuna cum e sapa
cu cîmpul plin de grîuri şi de plopi cu ram

Venise ea la mine beteşugă
mai şchiopătînd, din ochi clipind
cu o de tot de tandră rugă
părîndu-mă că-s viu murind.
I-am zis atunci un bloc de gheaţă
tresaltă focurile dintre noi
căci, doamnă, domnişoară, frigul ne învaţă
că nu putem fi decît doi,
că unul este singuratec
că una este singuratecă
că însăşi platina se clatină
şi stelele depind de datină.
În verigheţi, i-am zis.
În verigheţi, mi-a spus.

PEISAJ CU BĂTRÎNI

Se spărsese o stea peste cer
că ne vedeam scheletele prin noi
şi fulgii cei flocoşi din ger
noi îi şi beam drept apă fiartă cu noroi.

ne apucase-un fel de gheară scurtă
pe unii din priviri
pe alţii din ficaţi sau burtă
pe alţii din iviri.

Ne-am spăimîntat cu toţii şi ne-am adunat
în cîmpenescul nostru sat
şi bărbile bătrînii şi le-au fost amestecat
nici unul de din noi nu a aflat
decît atît că plesnise-o steauă peste cer
şi-n toiul verii noastre este iarnă şi e ger.

STRIGARE DE NUNTĂ CĂTRE DORA

Toţi bărbaţii serioşi
au părul zburlit spre alb
marea zbura ca un munte
dar cine mai stă ca să asculte
peştii muriţi?
Noi la început ne făcurăm casă
într-o inimă de lup flămînd
din care plăpînd
îndesam peste ceruri mireasă.
Apoi lupii murind pe zăpezi
nepîngărîndu-ne cu foamea lor
coborîrăm noi doi spre livezi
tot de-ale stelelor.
Apoi dezbrăcaţi de acele vechi inimi
le-am înfipt înlăuntrul nostru
mai oarecari şi mai nimeni
aflîndu-ne rostul
după care,
doamne ce sărutare!
Iar împrejururi
tot stelele alea, de-a pururi.

MIRAREA CA FORMĂ A ADEVĂRULUI

De l-aş întreba pe munte de mai poate să fie munte
mi-ar răspunde doar cu-n deal şi-o vale,
şi pe deal de l-aş întreba de poate să mai fie deal
mi-ar răspunde doar cu-n ţărm şi-o mare.
Şi pe mare de-as mai întreba-o obosit
dacă ar vrea să mai fie mare
mi-ar răspunde cu o stea din infinit,
cu o pasăre preazburătoare
peste ochiul maică-mi ce m-a născut
şi tăindu-mi ombilicul
singurul pe care eu l-am fost avut
legămînt cu infinitul.

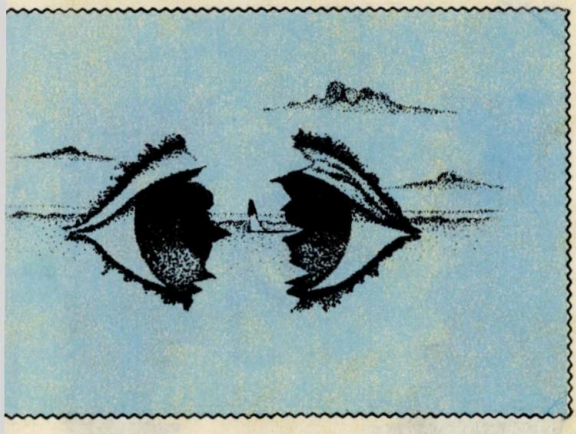

DAIMONUL MEU

Daimonul meu vine de departe
în gazda făpturii mele
eu ştiu cînd vine căci mă izbeşte
cu ploi de stele.
Îmi umflă gleznele, ţiitoarele mersului
îmi pîlpîie inima ca pe o flacără
îmi usucă limba ca pe un deşert sălbatic
pe care numai leul din leoaică se adapă,
îmi spulberă ochii ca pe două spurcăciuni
ale vederii
se şterge el cu sprîncenele mele
îşi pune cuvîntul lui în creierul meu
albindu-l cum cerul le-a albit pe stele
şi uită să spună de ce a venit
şi pleacă mai fanic decît tot universul
şi mie îmi lasă amintire doar versul
şi cuvîntul aurit
şi se duce şi mă lasă
şi de mine nici nu-i pasă
de mine care-i sînt casă
bărbat ţeapăn şi zîmbit.

NOD

Îl scărpinăm pe înger la subţiori cu-o stea
dar dînsul mi se mofturea,
l-am vînturat cu o cometă,
dar dînsul se făcea egretă,
i-am dat cu plopii fără soţ de-a dreptul peste cap,
el nu pleca de umbra lor
iar eu de el presimt că n-o să scap.
Am pus-o pe nevastă-mea
ca să-i gătească inimi fierte de la vulturi
cu usturoaie grele ce mă usturi
chiar tu, domnia ta.
Dar el stătea bolînd şi bleg şi moale
făcînd pe mine cerul tot deal-vale.
M-am zvîrcolit sub el ce m-am mai zvîrcolit
pînă sămînţă m-am ivit.
L-am alungat cu-n fir de grîu
pe îngerul cel rău
ce şi-a văzut chiar chipul său
în bobul grîului cel miruit.
Şi cînd s-a dus, oh, ce poveste,
făcu din zidul aerului respirat, ferestre,
dar mi-a luat chiar şi muierea,
vedeţi voi prieteni, dintr-o vreme
stelele mă plîng ca mierea,
şi am devenit mai lipicios
carne pe os
piele pe carne şi gutui
şi azvîrlit din starea mea dintîi.

DOINĂ

Sacul gol al nimicului
deşerta stele
de-aceea în faţa zidului
văd numai ielele.
Scînteinde a oglinde
şi zburînd ca otrava
visului de mai-nainte
cînd ţineam noi toţi lui slava
cînd pe Făt-frumos noi toţii
l-am încotoşmănit
de zbierau în coruri hoţii
că i-am furgăsit;
şi-l pusesem de-a-ncălare
şi-l pusesem foarte sus
de nu mai avea pămîntul zare
şi nici vreun apus.
Oh, voi vremuri fericite
reveniţi-vă!
Oh, voi lupi
renaşteţi-vă!
Cînd aveam treabă pe lume
şi lumea era
cînd treabă pe ceruri stele
încă mai aveau
văleu, maică...

COLINDĂ

Slăbiseră stelele pe cer
din lepădare de lumină
iar pe pămîntul nostru fulguia
cu ştiri din altă lume.

Noi în de noi ne sfîşiam
dar ele ne-nghețară
mai spînzurați de cîte-un ram
mai morți vărsați pentru o țară.

Oh, şi veniră deodată
nimicurile aripate
de ne făgăduirăm nouă
că aer sîntem, frate, frate.

După aceea dispărură
zăpezile se dezgheţară
şi o luam de la făptură
încă o dată şi-inc-o dată
amuşinînd a primăvară
cum cîinele, căţeaua lui
cum steaua, botul cerului
cum mortul, viaţa.

OVIDIUS

Fractură de timp este existenţa mea
şi viaţa mea cum calul săgetat ca să nu sufere
la saltul lizierei cea mai grea
căzînd nu-n nuferi ci în numere.

De ce m-am mai născut ca să slujesc
pe cei sortiţi pieirii?
Ba da ca să-i înţepenesc
în verbul nemuririi.
Al dracului de verb ce ne dai trupuri
tu, blestematule cuvînt
care mirării mele a mirării
din trupul tău îmi faci mormînt.

DORĂ

Eu nu credeam că pot să fiu iubit
şi de aceea niciodată n-am urît.
Eu nu credeam că pot să fiu frumos
şi de aceea niciodată nu am fost gelos.
E drept că îmi făcusem buzdugan
din clipa cea care-o trăiesc
zvîrlită tocmai peste Bărăgan
spre grîul cel împărătesc.
Ah, doamne, cînd am fost iubit
de multă vreme eu eram murit
şi numai de aceea reînviu
că dragostea nu are de vreme nici tîrziu.

LA O EXPOZIŢIE

Cu un străfund al globului cel pămîntesc
ca dînsul stau.
Vă zic: eu nu mă mai rotesc
decît în neştiutul A
şi-n vaietul lui au.
Voi toţi sînteţi deasupra mea
voi rădăcini de arbori
sînteţi cerul meu de nevisat
fiertura care o străbat
mă lasă orb şi-n sine-mi împărat.
V-aş ţine locului dacă n-aş şti
că nu există-n veci mişcare
că totul este aparenţă şi culoare
şi suflete din ce în ce mai gri.
Dar nu, nimic nu se roteşte
nimic, vă zic, nimic nu mişcă,
nici glonţul care aparent împuşcă,
ci numai Mona Lisa cînd zîmbeşte
şi-atît.

Desen de C. VELUDA

CĂTRE OCHI

Lacrimă tu, din ce restrişte tu, cazi în jos?
Nu morţii trebuiesc plînşi, ci nenăscuţii.
Ochiule, tu nu eşti în stare, tu,
să faci o casă celor care vor să vie?
Tu, străfund de ochi
tu nu poţi să descrii munţi mai frumoşi
pentru cei care nu s-au născut încă?
Ochiule frumos, privirea ta e o moştenire din
străbuni.

Ochiule frumos, tu nu eşti în stare să vezi o lume?
Ochiule frumos, nu în lacrima ta e bizuinţa
nenăscuţilor.

Hai, ochiule frumos
scrie cu privirea ta
un cîntec pentru nenăscuţi.

George Enescu

«George Enescu»
tablou în ulei
de elevul
CĂTĂLIN MOȘ
(Beiuș)

Am început acest an în toamna căruia se vor împlini cei 100 de ani de la nașterea marelui compozitor **George Enescu.**

Scriitoarea **Georgeta Mircea Cancicov** *ne-a încredințat o scurtă proză inspirată de clipele trăite alături de familia Enescu, surprinzînd ceva din atmosfera Țețcanilor, loc de liniște și creație din inima Moldovei natale.*

Am nimerit-o tare prost de data aceasta la Luminiș. Să-mi închipui că Pinx Enescu poate avea momente de o violență chiar nedreaptă era de necrezut. Știu eu de ce spun nedreaptă? Voi afla.

De ce a izbucnit în felul acesta? Izis Maruca se uita înmărmurită la el. Însă ea porni cu strălucitul ei rîs, teatral, chiar, în hohote izbucnite din cînd în cînd. Uitîndu-se mirată la Pinx și necrezînd ceea ce este în stare să facă. Era chiar de necrezut. Striga și trîntea capacul de la pian de mai multe ori. Totul era un infern. Pe deasupra, afară se stîrni furtuna. În salonul Luminișului, de obicei, plutea armonia și liniștea. Brazii de pe alei și din jurul clădirii se îndoiau sub bătaia vîntului. Vîjîiala stîrnită afară făcea să nu-ți mai auzi vorba. Pinx trînti iar capacul de la pian, apoi strigă tare, ca de ascultare:

— Deschideți ușile, ferestrele, vreau să plec.

— Ce o fi? se întreba Ana, jupîneasa de la Țețcani.

Muta, altă jupîneasă de acolo, deschidea timid ferestrele.

— Nu mă înțelegeți, repeta Enescu. Toate ușile, toate ferestrele.

Maruca începu iar să rîdă în hohote. Dar parcă și cu o ezitare în glas. Rîsul acela era cam deplasat acum, așa, în cadrul furtunii de afară și din casă.

— Nu mă înțelegeți? striga iar Pinx.

Maruca amuțise. În fine! Dar nu mult timp. Începu și ea să strige tare.

— Que voulez-vous, que je comprenne a votre attitude. Qu

Casa din Liveni unde s-a născut George Enescu la 7/19 august 1881, azi Muzeu memorial

alors peut-être que vous êtes en train de composer cette fois un drôle d'Oedipe. Il faut nous prevenir mon cher ami. Ce potin, par hasard c'est une future symphonie? Mais enfin, Pinx, c'est miserable ce que vous faites.

Situația a devenit și mai rea.

— Nu admit să mai fiu contrazis, a zis Pinx. Am cerut să mi se facă mămăliguță la dejun. De ce nu mi-ați făcut? De ce? Vreau să știu. Am spus de atîtea ori — cu brînză de burduf vreau să fie mămăliguța. Nu m-ați înțeles? Nici asta nu pot avea? Cer ceva atît de greu?

— Cum? ha, ha, ha! interveni Maruca. Atunci acesta e motivul declanșării incalificabilei dumitale revolte. Ha, ha, ha!, continuă. Vrei mămăliguță. Și mie îmi place mămăliguța aici la Tețcani. Doar nu mîncăm mămăligă la București, nici la Paris. Numai la Tețcani. Ați uitat? se adresă celor prezenți, parcă motivînd ireșul din casă. Și atunci începu altă cavalcadă. Ce nu se mai auzi vreodată la Luminiș.

— Să se deschidă toate ferestrele, toate ușile. Vreau acest lucru.

Muta s-a repezit iar la ferestre și la uși, deschizîndu-le, însă cu multă timiditate. Auzind că se vorbește de mămăliguță ea crezu că totul s-a potolit și le închisese pe toate, așa, cam pe furiș.

Ana a revenit și ea în salon văzînd furtuna dezlănțuită de Enescu, și s-a dus repede să deschidă restul ușilor și ferestrelor. Prin casă mișunau una după alta Muta și Ana, ca fugărite de dihănii.

— Singura care mă înțelege în casa asta. Multumesc Ana — i se adresă mai calm Enescu, sesizînd-o cît e de precipitată și pusă pe treabă.

Profitînd de aparenta liniște statornicită, Izis se adresă Anei cu un glas pierdut.

— A intrat satana în casă, Ana dragă. Și nici Pinx n-a fost ferit de vîrtej...

— Nu cred domnițo, că doară n-a mai fost așa ceva niciodată.

— Tocmai. Numai din pricina mămăliguței e atîta zgomot.

Deși vorbeau tare ca să se audă, vorbele se prelingeau pe lîngă urechi, fără a fi total descifrate din cauza zgomotului ce nu mai contenea afară. În salon năvăli mirosul puternic de brad, de pădure. Și huitul vîntului de-afară și curentul provocat de Pinx dădea o stare ciudată în jur. Enescu stătea în mijlocul salonului continuînd să dea noi dispoziții, cel puțin ciudate...

— Nu-i deajuns! Să se deschidă și ușile de jos.

Muta se repezi pe scări să execute dorința dirijorului acestei furtuni. Izis era redusă la tăcere de tonul categoric al soțului ei. Dar numai pentru scurt timp, căci imediat începu și ea altă serie de vorbe.

— Pinx, Pinx, nu mai suport curentul. Mergeți cu toții în apartamentele dumneavoastră, strigă ea celorlalți, cu părul vîlvoi de atîta vînt și curent. Candelabrul cu lumînări, ce atîrna prins de tavan în lanțuri groase, se mișca fără oprire. Ce-i batjocura asta Pinx? Ce-i?

— Vreau, vreau o furtună adevărată și în casă și afară, ripostă Pinx. Dar n-am reușit. Apoi, brusc, schimbă ordinele. Închideți ușile, ferestrele...

Izis luată prin surprindere de noua turnură a lucrurilor se repezi și ea să le închidă. Blănurile de pe divan căzuseră și ele pe jos, părul bănurilor strălucea ca ghiața din cauza luminii stranii de afară care se așternea și pe mobila gălbuie roșiatică și pe brocarturile din minunatul salon al Luminișului. Decorul era wagnerian. Furtuna nu încetase. Enescu trînti ușa și părăsi salonul. Ieși în grădină. Ne uitam pe fereastră. Brazii se îndoiau tare de parcă se ploconeau în fața lui. El și-a dat capul pe spate și se uita la cer. Chipul său strălucea de fericire. Era în mijlocul furtunii.

— Așa ceva nu s-a mai întîmplat! Ce vrea oare să facă? De cîteva zile se comportă ciudat. E și foarte neliniștit, irascibil. În fiecare zi vrea mămăliguță. Nu mai pricep. Vezi Ana dacă nu s-au spart ferestrele din camera mea, puse capăt agitației Izis.

Enescu grăbi pasul pe drumul din grădină, aproape fugea de-a-lungul brazilor. Iubea mult brazii aceia. Îi plantase chiar el. Fagul de lîngă casă părea că se bucură de apropierea lui Enescu. Mișcarea crengilor aducea în grădină mireasma munților, șopotul izvoarelor și mirosul mușchiului de pădure.

Izis, multă vreme, pînă s-a obișnuit la Luminiș, îl sîcîia pe Enescu să-i taie vîrful, fiindcă îi lua vederea spre munți.

— Scumpa mea Izis, riposta Pinx, acest lucru nu se va întîmpla niciodată. În glas se simțea o imensă deziluzie față de dorința soției. Nu înțelegea cum poate cere așa ceva...

— Jalnicii mei brazi ai Luminișului. Și ce miresme aduc ei odată cu căderea amurgului. Vîntul aduse vorbele lui Pinx pînă la urechile noastre.

Apoi totul s-a liniștit. Enescu respirînd aerul primenit de-afară și luînd cu sine liniștea ce se așternea printre copaci, pe alei, se închise în camera sa.

Pentru o clipă nu se mai auzi nimic. Apoi clapele pianului, atinse de degetele maestrului, au început să ridice sunete de vis. La Luminiș s-a statornicit atmosfera sfîntă și tainică ce-l înconjura pe Pinx. Cei aflați în casă s-au retras în colțurile lor, așezîndu-și trupurile obosite în fotolii adînci.

Acum liniștea trebuia ascultată.

GEORGETA MIRCEA CANCICOV

Bucureștii nu sînt Londra, Cairo sau New Mexico și totuși, modest ca populație, orașul rezistă sonic la presiunea posibilă a celor peste o sută de mii de vehicule. Numai dacă pe Dîmbovița ar suna și niște vaporașe, fie dînsele și de agrement, cum s-a fost visat în gura secolului nostru, ar fi ce-ar mai fi. Rezistența urbei apasă pe umerii unui regulament, pe puncte, unul dintre acestea marcînd interzicerea claxonatului, indiferent de, bine-ar fi: indiferent de orice. Noi, pietonii, nu sîntem totdeauna atenți, la fel cum noi, șoferii, nu sîntem totdeauna atenți. În consecință: eu apăs, tu apeși, el apasă pe un buton (manetă, manivelă, pară-de-cauciuc), mod în care eu calc, tu calci, el calcă punctul din regulament. Cîteodată eu calc, tu calci, el calcă pe Icsygrecul de circumstanță, pietonul. Mai intervin și clipele de sărbătoare, reunind surpriza, spaima, injuria, oprobiul, fluieratul, amenda, cîte și mai cîte! Toate sînt valabile pentru cel de la volan, dar și pentru cel visîndu-și un volan, unul, cît de Trabant va fi el! Urmează și pingelele rupte prin sala pașilor pierduți, apelul la limba multă și dulce a avocaților și martorilor. Mai urmează și unele reparații capitale vizînd craniul, traheea sau aripa (evident a vehiculului). Straniu de interesant ar fi faptul că un impact constați că se produce fie că nu claxonezi, fie că da. La mijloc, ca de obicei, claxonează adevărul. În fond, ce s-ar întîmpla dacă aproape toate vehiculele bucureștene, simultan, și-ar dezvălui sonor ființa?... Atunci, decibelii ar decima populația urbei, mai abitir decît bacilul Koch, altcîndva sau, și mai odinioară, ciuma lui Caragea.

Și totuși, trăim într-un conglomerat urban aerisit și silențios. Vacarmul cetăților suprapopulate, lipsite de sfîntul regulament al ne-claxonatului, ne este străin ca și Groenlanda.

Acum cinci decenii, Bucureștii se făleau cam cu actuala populație a cartierelor Titan și Balta Albă, plus un procent dintre șoferii timpului. Ce făceau șoferii timpului? Ce să facă?! Ei conduceau și, contrar punctului regulamentar, abia introdus printr-o ordonanță, claxonau. Adică, vorba lui Coco: «Ordonanța renunțării la klaxon e din 1931 și de fapt, imediat după publicarea ei, s-a renunțat la ordonanță». Tot într-un bilet de papagal, răsfățul păsării curcubeice atinge istoria literaturii: «Incontestabil că în București e mai mult zgomot decît activitate... Bucureșteanul înjură mașina cînd klaxonează, că a klaxonat, și o mai înjură și cînd, înfiorat de tăcuta lunecare a cauciucurilor trecute pe lîngă el, nu a klaxonat. Propozițiile care încep cu Idiotule! sunt făcute pentru toate cazurile unui automobil în funcție».

Același Coco, iscoditor și hîtru, adică bucureștean de Oltenia, ține să se adreseze chestorului Botez, nașul ordonanței cu pricina, «dacă suntem în cîștig sau în pagubă» și dacă «au dispărut accidentele ori s-or fi înmulțit» după înterzicerea claxonatului. Simulînd socratic dialogul, Arghezi își răspunde la ureche, zgomotele fiind, ați ghicit, interzise: «Motocicletele trag cu pușca toată ziua în tot orașul, tramvaiele și autobuzele tîrăsc după ele o hărmălaie cumplită. Ți se pare că la intrarea în strada dumitale a unuia din aceste vehicule, începe să se dărîme, casă cu casă, toată strada și dacă ai avut plăcerea să adormi, te trezești sărit din pat în mijlocul odăii, lovit în cap cu o grindă, năuc, zăpăcit și cu întrebarea ce s-a putut întîmpla, explozie sau cutremur. Și dacă ațipești din nou, catastrofa se repetă cu o regularitate de 10 minute. Așa se explică temperamentul arțăgos din ultimii ani al Bucureștilor...» Pe vremea aia, conchide șugubățul Coco, între omul pe pingele și omul de la volan stăruia o demnă amiciție, întrucît «amîndoi merg paralel cu 4 km pe oră», astfel că «între Atheneu și strada Lipscani se poate fierbe o mămăliguă gustoasă și pînă la Banca Națională se pot prepara pe îndelete și ochiurile moi, pentru ca șoferii și pietonii să poată lua o masă colegială, oprind pe loc în piața Sf. Gheorghe, și o cafea turcească».

Dînd gluma la spate, unde totuși se retrăgea spre odihnă și liniște bucureșteanul acelor ani? Sigur că la «panaramă» unde, în preajma «femeii cu barbă» se oprea să-i chestioneze odrasla: «la spune, fetițo, femeia asta cu barbă e maică-ta? — Nu, domnule, e tata!» Sau, fotogenic și atras de «mirajul magic al dolarului», se grăbea să concureze pentru a obține rolul scobitului-în-dinți în nu știu care peliculă autohtonă. Sau, cum descoase Al. Bilciurescu, expert în subiect: «Orișice blondă fadă crede că are farmecul irezistibilei Mary Pickford; orișice brună anostă e convinsă că reproduce pe Pola Negri. Dansatoarele lăboase de la Varieteu vor să aibă în trup ritmul grațios al Lyei de Putti... Băiatul de prăvălie cu ochelari în ramă descoperă într-o zi că seamănă cu Harold Lloyd...» Ce nu face bucureșteanul ca să scape de claxonatul interzis!...

Sigur că nici azi bucureșteanul n-ar putea declara, cu dreapta pe cord, că-i atît de liniște în juru-i încît ar putea să audă, vorba Poetului, «cum se izbesc de geam razele de lună». Ar fi și nefiresc, o metropolă nu-i o peșteră și, în definitiv, pînă cînd și-n peșteri mai picură cîte-un țurțure fastuos. Și bine face.

MIRCEA CONSTANTINESCU

CONSTANTIN TĂNASE sau despre un monument bucureştean

Se zvonise aşa: de după un colţ îşi face apariţia un nas misterios.
Mai apoi, după 5 minute, iată-l şi pe Tănase...

Într-o seară încăpătoare pentru Loja *unui Manet şi pentru* dansatoarele *unui Degas, pentru sărutul visat de Chagall, la restaurantul parizian* El Caron *se petrecu o scenă căreia, accidental, i-au lipsit şi pictorul, şi poetul. Spre a o reuita în vreo pînză, în vreo scenă de roman, în vreo poemă rimbaldiană... La o masă, să ne închipuim pe Constantin Tănase cu soţia şi cu actriţa Mia Apostolescu — bunicii noştri au încurajat-o în plin boom al carierei sale, — iar la alta, nu departe, vă invităm să-l zăriţi, discret, pe Charlie Chaplin. Cînd «căutătorul de aur» se ridică şi porneşte să-şi danseze partenera, atît de inimitabil cum ne-am aştepta să se expună, într-un dancing, viitorul «dictator», consumatorii de duzină şi de sută, recunoscîndu-l iute şi preaiubindu-l, aplaudă frenetic. Aplaudă şi Tănase, de ce n-ar fi făcut-o? Mai mult de-atît, la dansul următor, în atmosfera de cordială aşteptare — există o pînză specială în care se îmbracă spectatorii unui spectacol improvizat de celebrităţi, — Tănase, ca şi cum s-ar fi simţit cumva dator, invită şi el pe Mia la dans şi face faţă cu bine, dată fiind statura sa deloc chapliniană. Charlot observă «concurenţa». Chestionează pe un ober cine-i misteriosul personaj cu nas atît de proeminent. I se răspunde, sentenţios de repede:* Cred că un american bogat şi excentric. *După care, oberul face ce face şi se-apropie de masa lui Tănase şi-i comunică, dulcegăros ca o joffre dublă, că mister Chaplin vrea să-l cunoască.* I-am zis că sînteţi american, aşa am crezut, *se scuză tipul dar, vorba franţuzului, benefică şi pe cheiul Dîmboviţei, «cine se scuză, se acuză». Pricina confuziei voite îşi avea scaunul în aceea că actorul român bramburea după bunu-i plac limbile de circulaţie iar oberul mirosise asta.*

Tănase sări. Încurcat: «American? Asta-i bună! Te rog să te duci imediat şi să-i spui că sînt român. Înţelegi. **roumain**... artist din Bucureşti. **Bucarest. comprenez**»? *Oberul se execută întocmai şi, nu peste mult timp, cei doi actori se ridică, se întîlnesc undeva, între mesele lor, şi-şi întind mîinile cu simplitate fiecare rostindu-şi, fără farafastîcuri de prisos, numele aproape simultan: Chaplin! şi celălalt: Tănase. Orchestra, îndemnată discret reia o melodie dansantă, prilej cu care ambii proaspeţi prieteni îşi reînvită partenerele...*

Dar cine era acest Tănase Constantin? (Că despre mister Chaplin, tot omul cunoaşte cîte ceva). Păi, fusese institutor, pedagog profesor, subofiţer, iar în timpul liber, măscărici, apoi interpret ocazional, apoi actor, apoi unul dintre marii noştri actori, cel care, între atîtea altele, a dezrobit music-hall-ul românesc de muzica şi textele din import. Dacă a importat de la Paris saxofonişti, pentru că nu aveam, anumite tehnici decorative, pentru că aveam dar erau caduce, şi a introdus şi bărbaţi în corpul de balet, în pofida unei tradiţii locale încerte. Tănase. În schimb, în ceea ce reprezintă valoare perenă în contribuţia sa artistică, a fost un actor naţional, interesat ca puţini alţii de actualitatea românească de ultimă oră. Avea dreptate V. Eftimiu cînd scria: Unui străin venit la Bucureşti, vara, singurul lucru pe care i-l poţi arăta e un peisaj din Cişmigiu şi feeriile moderne organizate de inepuizabilul Tănase — mare actor de comedie, dansator, cîntăreţ şi animator. *Timp de 26 ani, între 1919 şi 1945, el va interpreta sute de cuplete, în duet şi solo, costumat în mahalagiu, ţăran, malagambist, ofiţer, curtean, fotbalist, gigolo, ministru, chiar şi în Napoleon şi, hm, Chaplin... Pe lîngă turneele din ţară, iarnă de iarnă, şi din străinătate, Tănase a fost în primul rînd al Bucureştenilor. Grădina de vară Cărăbuş (azi de nereconstituit...) de pe Academiei, i-a fost sediu central, însă a cîntat şi dansat de asemenea şi la Eforia, Savoi, Roxy (pe Lipscani), Ileana (în Obor), Marna (pe Calea Griviţei) etc. Controlînd ca nimeni altul pulsul momentului, îngrijindu-se şi asistînd personal la alcătuirea repertoriului, la regie şi scenografie, Tănase a cucerit încă de la prima reprezentaţie publicul bucureştean care, apoi, i-a rmas fidel toată viaţa; o fidelitate reciprocă deoarece scenetele marelui actor erau prolectate şi interpretate în absolut pentru acest public, directorul Cărăbuşului mergînd pînă la ieftinirea biletelor (studenţii şi elevii intrau oricum gratuit) în perioadele de acută criză economică.*

Să ne amintim de Nea Ghiţă, cetăţeanul indignat şi aferent costumat, pălmuind pe scenă fantoşele potentaţilor vremii: Alte sporuri pe chirie/ Şi-ţi reduce din simbrie/ Murdărie pe trotuar/ Apa ţi-o dă la cîntar/ Baie ia doar don'primar./

Păi pînă cînd?/ Scarlatină cu toptanul,/ N-au murit destui tot anul,/ Nu mai pot să rabd, măi vere/ Toți pungașii-au azi avere/ Păi pînă cînd?/ Eu muncesc ca vai de mine/ Mâncînd pîine cu măsline/ Și n-am pantaloni pe mine,/ Păi pînă cînd? Și-n ăst timp alții cu droaia/ Se tot plimbă la Sinaia,/ Să nu-njuri de vorba aia?/ Toți se-njură prin jurnale,/ Jafuri, șperțuri, mușamale,/ Lupu cică hoț e Take,/ Take cică-i Mihalache,/ Mihalache cică-i Pache/ Păi pînă cînd?...

Să ne amintim de același cetățean revoltat, argotic de data asta: Pă ce eu mandea par exemplu/ Plătesc global, plătesc și semplu/ Pă ce?/ Plătesc la fisc, la primărie/ Pă apa care-o fi să vie/ Plătim fațade și trotuar,/ Dar un'te uiți, e tot murdar/ Plătim pă vînt, plătim pă aer/ Plătim așa ca niște fraieri/ Pă ce?...

Vestită și prin introducerea charlestonului în Europa, «sirena tropicelor» cum fusese supranumită Josephine Baker e adusă la București de Tănase... Impresionată de portul chivuțelor bucureștene, ilustra actriță de 22 ani nu și-a revenit, după sosire, pînă ce Tănase nu i-a făcut cadou maldăre de flori, numai s-o liniștească. Spre a drege găurile din bugetul trupei — experiența cu montările fastuoase prieinuite de Baker a costat proporțional! — directorul Cărăbușului *promite publicului Capitalei o... luptă cu tauri. Era prin 1927 și după serioase complicații cu autoritățile în drept, din Spania își fac apariția la București 12 tauri și 15 toreadori (raportul să nu ne mire, așa cum nu ne mai miră, azi, numărul însoțitorilor unei echipe sportive prin turneele de pe alte meridiane). Fiind cunoscut de «glumeț» și pontagiu, cum ar zice Mateiu Caragiale, Tănase a fost lăsat în pace de autoritățile române pînă cînd, pe cerul albastru-prăfos al Bucureștilor s-au împlîntat răcnetele taurine, dublate de cele atît de Olé-umane. Prefectul poliției refuză realmente să autorizeze ținerea corridei. Se mizase, deci, pe-o glumă adică pe tauri din carton... Dar la porțile Orientului pare totul posibil, inclusiv o corridă. Așa că Tănase cazează pe toreadori la hotelul Paris, pe Academiei, iar pe tauri în niște*

țarcuri speciale unde, treptat, bietele animale se blegesc peste măsură, de trai bun și odihnă «în deplasare». Totuși, anemia lor începe să-i bage în sperieți pe bunii locuitori dimprejur. Așa cum toreadorii îl sperie pe organizator prin desele mici-mari avansuri solicitate în graiul lui Sancho Panza și cheltuite, la chefuri tari, după tipicul aceluiași călăreț. Vajnicii peninsulei se mai țin și de scandaluri nocturne, intrigînd recepția hotelului, intrigînd și pe Tănase, ce înapoi nu mai poate da. Pînă la urmă, la Arenele romane are loc și mult așteptat premieră, căci, mai vrînd, mai nevrînd, autoritățile își dau consimțămîntul. Taurii se înviorează și ei o clipă, auzind știrea și amintindu-și că sînt tauri. Consemnul e ca bietele cornute să nu fie ucise decît... simbolic, pentru a proteja delicatețea publicului; adevărul e că publicul nu s-a înghesuit la «luptele» cu taurii, care, curînd, rămîn de capul lor, stăpînii plecîndu-le departe, pe la casele lor... «Bosul» decide parcarea lor undeva în țară; aci nu se termină ghinioanele, deoarece un văcar, încins cu brîu roșu, fu pe cale de-a da ortul popii neștiind dînsul ce atîță mai bine pe nemernicele cornute! Așa că mare fu mila Domnului cînd s-a reușit vînzarea lor unui regiment: bucătarii au servit multă vreme soldaților o «delicioasă ciorbă românească de văcuță...»

Un teatru de revistă îi nemurește numele; dar nici o arteră bucureșteană. Nici o statuie, fie și bust. Mai cu seamă că în 1980, marele actor s-a hotărît să împlinească o sută de ani.

MIRCEA CONSTANTINESCU

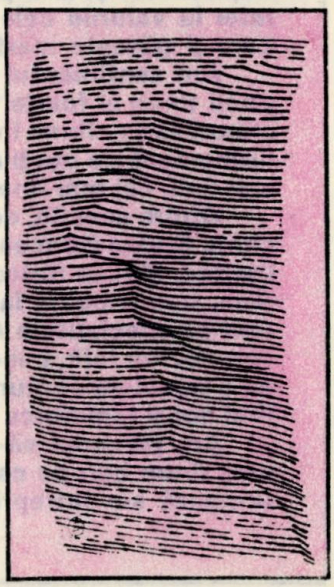

6

POEȚI TINERI

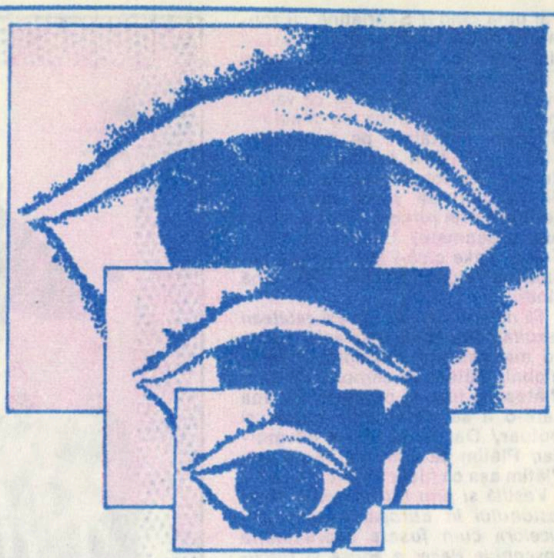

A fi tînăr nu este neapărat o vîrstă biologică, cu atît mai mult cu cît în literatură generațiile se constituie după un anume criteriu de prospețime și de receptivitate la un anume tip de sensibilitate, la un anume tip de evoluție a spiritualității literare.

Mi-aduc aminte că în jurul anilor 1960—1970 se încheiase o generație de poeți prin moartea fulgerătoare a lui Labiș, zic se încheiase nu în sensul că s-a produs un unghi nou în poezie,o nouă generație s-a născut de vîrste mai mici sau mai mari decît vîrsta vie, ultimă, vie, a lui Labiș.

În jurul anilor 1960 apăruse un nou fel de a vedea poezia și nu un fel de a aborda sensibil realul.

Desigur acest fapt ține și de destinul mai general al țării și de o schimbare a conjuncturilor critice, precum și o recepționare cu mult mai largă a spațiului non literar survenit de după sfîrșitul războiului, de asemeni, și de ratificarea noilor valori ale umanismului socialist.

Acest fapt nu înseamnă cîtuși de puțin că valorile de imediat de după război și-ar fi pierdut întrucîtva eficiența și măreția pentru că mă refer la valorile cele adevărate iar nu la impostură, fenomen negativ care-și găsește marfa sa în fiecare nouă generație.

Am sentimentul că odată cu Traian T. Coșovei precum și cu alți poeți tineri și foarte tineri, care s-au afirmat în cărți de poezie, sau urmează să se afirme în mod iminent, noua generație anunță încă o seamă numeroasă de poeți aflați deocamdată la stadiul publicării lor în presă, sau unii, cei mai tineri chiar la stadiul prim al debutului în presă.

Dintre aceștia, de la cel mai tînăr dintre ei, elev de liceu David Ioachim, Ștefan Boncea, sportiv cunoscut din ce în ce mai mult în cercurile literare, Mircea Raicopol, inginer de depoluare a apelor, Dușa Mihaela-Ana, traducătoare la IPAC-București, Laurențiu Amira Aristofan referent de specialitate ARCOM la secția turco-arabă, și Augustin Frățilă, compozitor folk, cunoscut ca atare, cu toții neasemuitor unul cu celălalt au o trăsătură comună și anume o prospețime cu totul și cu totul anunțînd noi și temeinice virtualități literare.

Am plăcerea să-i propun cititorului și totodată am bucuria să le urez drum bun pe calea lungă și spinoasă a cercetării poetice pe care urmează s-o întreprindă.

prezentați de NICHITA STĂNESCU

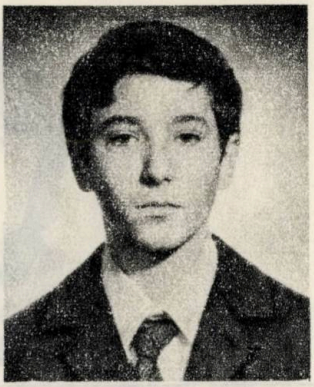

DAVID IOACHIM

* * *

Cînd nici măcar
tobele-acelea nu bat,
ca să fiu dus,
odată,
pe-ntinsul,
fără de sfîrşitul platou 7
şi stau,
într-un ungher,
pe pămînt,...
e toamnă
şi frunzele cad
cum n-au căzut
nicicînd pîn-acum,
atît de puţine.

* * *

De aceea lupul tace. Tu rîzi
Dar lui i-e frică. Rîsul tău
E-aidoma flăcărilor de care fuge
Dar cu-un oarecare farmec.

De aceea lupul fuge. Tu rîzi
Dar lui îi place. Rîsul tău
E-aidoma unei lupoaice.

De neînvins ţi-e rîsul, ca şi
Colţii spre care el se-ndreaptă
Cu o voluptoasă teamă.

* * *

Incorigibil ţi-e fîlfîitul aripilor sacre deasupra
Neputinţei mele.
Oare ce s-ar întîmpla dac-aş zbura şi eu cu
Ochii?
Nu crezi c-ar încremeni plutirea Ta
În aerul greu de Timp ce-ai fost
Odată?

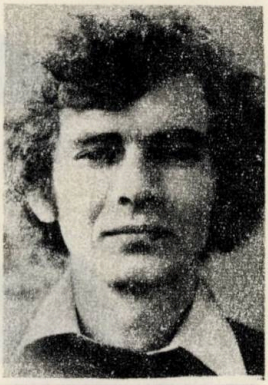

MIRCEA RAICOPOL

MULŢIMEA ŞI INDENTITATEA

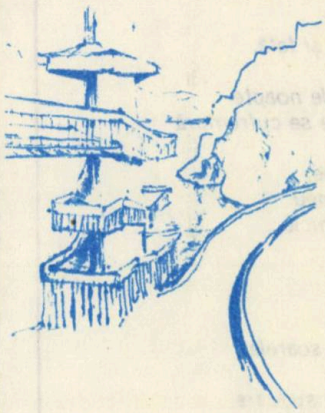

Biruitoare luna,
de două ori
ea,
a nopţii
şi-a lacului.

Cît poate fi luna?
Cît noaptea,
cît lacul

Cine sunt eu,
cine e noaptea,
de eşti?

A mea
şi a nopţii,
tu,
de două ori,
biruitoare

PE ULTIMUL ŢĂRM

Abandonate —
ziua şi noaptea
pe ultimul ţărm.
Copiii bătrîni
se-ngîndă-n conture
de case,
de păsări,
de cîntece multe.

Pustia
întunecată nu este
nici ziua, nici noaptea,
nici pe ultimul ţărm.

PRO MEMORIA

Cînd spun
că totul
nu este
decît împărţire,
între cei condamnaţi
şi cei graţiaţi,
afară,
copacii cu
frunze ghimpate
îşi lasă umbra
peste cuvinte.

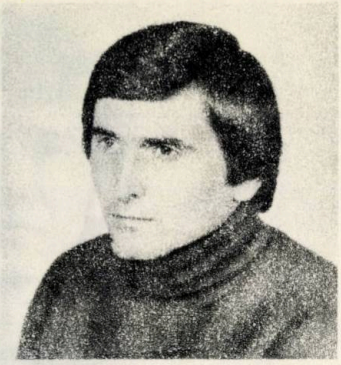

ȘTEFAN DONCEA

RĂNIT DE PURITATE

La miezul nopții
prin norii sufletului meu
trec păsările cerului;
sînt tot mai curat
copil al Cuvîntului
fără vină de mamă și tată,
de soră și frate,
de ziua despărțită de noapte.
Sînt ecoul prin care se cutremură
viața suspinelor
cu lumina în lume.
În arbori sîngele meu
înfrunzește de veșnicie.

ASFINȚIT

Păsările fugeau cu soarele
spre capătul zilei.
Tata se odihnea în sudoare,
la umbra cailor din cîmp.
Taina celui ce-i păzea
îmi venea
prin cuvinte
de la cai.

ÎMPOTRIVA LUI NEWTON

Privesc meticulos păsările cerului,
cu aburul respirației;
le întreb din dragoste
dacă se tem de legea gravitației.
Ele îmi răspund simplu:
«Noi n-am auzit niciodată
de numele lui Newton!
Noi zburăm fiindcă
este legea noastră să zburăm.»
Am deslușit astfel în inima lor,
zborul transparent
al Cuvîntului.

MIHAELA DUȘA

MAI TREBUIE DOAR PIETATEA

Bătrînii la ferestre depărtînde
Tăcerea cimitirului marin
Dubloni printre recife cunoscute
Delfinul alb în vis arată drum.

Mai trebuie doar pietatea.

SFINX BEAT

Și dacă sufletul e un sfinx beat
un pin care privește spre depărtările...
Care morgană oglinzilor întoarse și voi
presimțirea timpanului?

Lumina urcă treptele unui răsărit ca laptele.

REMEMORARE

Sub pupilele tale dăltuite de rugă
dansez mai somnolentă decît o știucă
știu. am emis un buchet ca de alge marine
înfruntîndu-mă
și ți-am cerut cîteva galere mai verzi
așa cum plîng eu, troienită de iezi.

Dar vino aici pe țărmul care se rotește ca o elice,
am putea să-ntîmpinăm în noi o peșteră.

Iubitule, dimineața, noi în fața mării
— era pustiu și alb mai neted ca neteda lucire albă.

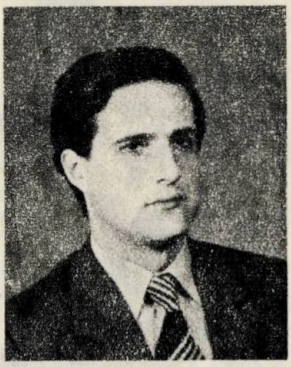

LAURENȚIU AMIRA ARISTOFAN

DELTAICA ÎNTOARCEREA

Iau rîul în sus, pieptiș
alături cu stoluri de păstrăvi;
cobor în ape ca într-un vin bun
ascuns la rădăcină de arbore,
cobor urcînd spre deltaica întoarcere

ULTIMA CĂLĂUZĂ

Ca orice pîndar la ușile somnului
mă calc mai întîi bine în picioare
să mi se piardă urma.
Ascult apoi prin noapte călăuza strigînd
cu lovitura de alcool
trimisă drept în creier.

MARINĂ

Spre far cu tata, dig și țaparine,
Prin fumul alburiu de pipă,
Tăiați în midii, sîngerați la vine
Bătaia peștelui ne-nfrigurează-n pripă.

Un barcagiu, nisip și salvamar. —
La cafeneaua goală dintre pescărușI
Cînd toate au un gust de sare amar,
Mi-l dai să-l simt, ți-l las să-l gusti.

Lumina farului se-ntoarce-n voltă:
E aumirire bruscă de meduze,
Jivină hăituită-n moldă
Și dacă nu, nici reușita de pe buze...

AUGUSTIN FRĂȚILĂ

JOC DE DOI

Viața mea,
privire
lunecată printre pleoape.
Părinții
îmi dansează pe retină
încă,
să mă nasc îndelung,
Uneori
gura mea ca un pîntec;
Altfel,
trupul; — gest prăbușit în gînd,
Zidire inversă
starea de om.
Oricît, repetîndu-mă,
pentru o singură moarte
doar
îmi ajung.

SOLDATUL

Trist
m-am întors acasă
de la prietenul
pe patul morții.
I-am spus rugîndu-l,
— nu muri.
nu muri pînă cînd îți sînt încă dator,
nu lăsa datoriile mele
împreună cu averea ta
să treacă în gîndurile
ce se întind de pe acum înspre mare,
— căci recunoștința pentru tine
ar fi umilința mea către ei
Trist m-am întors acasă plîngîndu-l.
El nu mi-a spus nimic.
El știa.
Probabil
mai murise.

Tismana face parte dintre «satele turistice» ale țării, decretate ca atare acum cîțiva ani.

Tismana face parte dintre satele pe care le-am descoperit — le-am redescoperit — relativ recent. Nu, n-a fost niciodată un sat ignorat, uitat, a fost doar, ca să zicem așa, un sat «amînat». A fost un sat pus deoparte, «amînat pentru altădată», așa cum, în minele de aur, filoane adînci și scumpe se sigilează și se păstrează ca-ntr-un depozit. Ani și ani, Tismana a fost sigilată în propriul ei depozit montan, tăinuit de păduri seculare. Cu ani în urmă, după războiu, angajați în procesul reconstrucției și al industrializării accelerate, priveam satul, după cum observa un vizitator, «prin parbrizul tractoarelor», ele însele vital necesare pentru schimbarea unei milenare condiții. Ce ne putea spune o mînăstire străveche, un sat străvechi dintr-un cuib alpin, fără agricultură, fără pămînturi pentru recolte? Dar a trecut timpul, tensiunea deceniilor cinci și șase a încetat și, atunci, am redescoperit, cu liniștea cuvenită, satul. Am redescoperit, în același timp, vacanța la țară, am învățat să preferăm adesea hotelurilor și stațiunilor moderne, sufocate de turiști, de automobile și ringuri de dans, liniștea satului străvechi, hatura lui, monumentele lui, oamenii lui, arta lui.

Tismana e un asemenea sat de vacanță, care are din toate cîte ceva. Are o natură fastuoasă, privegheată de munții blînzi, dar încărcați de exuberanță vegetală ai Gorjului. Are o mînăstire-cetate din veacul al XIV-lea, cea mai veche ctitorie domnească din cîte mai dăinuie astăzi la noi («cap și lavră mînăstirilor a toată țara românească», cum spune cronica), capodoperă de arhitectură, păstrătoare de amintiri, de ecouri ale istoriei de care se sprijină ființa noastră, ascultîndu-se și regăsindu-se pe sine. Are oameni frumoși, bărbați frumoși și femei frumoase, gospodari cum puțini sînt alții, dovadă casele lor, case mari, înstărite, tefere, case de dăinuire, de veșnicie, dar și case-podoabă de artă, cu arhitecturi răsfățîndu-se în forme, motive, ritmuri, polifonie, ca și dealurile din jur, încărcare cu vii și livezi. Are, în sfîrșit, un folclor, o artă populară încă vii, străvechi și prospete în același timp, spontane dar și canoce pînă la limită, arheologia lor confundîndu-se cu perpetua naștere, pînă la încîntarea și deruta cercetătorului.

Ne vom opri, în cele ce urmează, la acest ultim aspect, ce se degajă, ni se pare nouă, cu o forță aparte, cu o culoare aparte, impunînd locul ca pe unul dintre cele mai interesante ale Olteniei și ale țării. Fiindcă într-o vreme în care artele populare, artele, mai bine zis, trec printr-o seamă de întîmplări, ades dramatice, în ce privește destinul și caracterele lor specifice, amenințate de primejdia destrămării, a pierderii autenticității, o cooperativă meșteșugărească cum este «Arta casnică» din Tismana propune o idee de salvare care, păstrînd specificul și autenticul, nu le îngheață, nu le transferă trecutului, ci, dimpotrivă, le aduce în azi și le trece în mîine.

Traian Burtea, președintele cooperativei, este de trei decenii în fruntea acestei «academii a artelor populare» (cum a numit-o un confrate), autoare de somptuoase covoare, de ii și fote, de oprege și vilnice, de trăiști și ștergare, de confecții artizanale de toate tipurile, de toate modelele, celebre la noi, celebre în încă vreo 30 de țări. Și este el însuși, și asta nu numai de trei decenii, ci de o viață (are 65 de ani), un împătimit în a dezlega și pricepe, cu acul și cu suveică, acele manuscrise cu ieroglife bizare, care se cheamă ii, acele tainice însemne ritualice, derivate din rostul vestimentar, care se cheamă brîie, acele cîmpuri-grădini, ticsite cu flori și păsări, fastuoase ca niște basme, narative ca niște balade, care aici, în Gorj, se cheamă covoare, chilimuri sau scoarțe. Odraslă de țărani-artiști din Ungurenii Tismanei, coborîtor dintr-un vechi crîng de meșteri, Burtea știe, de mic, să coasă și să țeasă la războiu și la gherghef. O solidă cultură etnofafică (a citit cam tot ce se poate citi în materie) și o ucenicie atentă și pasionată la școala-atelier de artă a Aretiei Tătărăscu, celebră în vechiul Gorj, i-au ascuțit priceperea într-un domeniu în care mulți sînt veniți, dar puțin chemați. Astfel că, în fruntea celor vreo 3 000 de cooperatori-artiști din Tismana, Traian Burtea, de fapt «academia» de arte pe care o păstorește, își îngăduie o ambiție, afirmată tot mai apăsat pe parcursul acestor ani: cea de cenzor artistic, cea de arbitru de valori într-un domeniu în care, precum se știe, valorile, de mai multă vreme, în condiția în care satul etnografic dispare, dispar și ele, sau își schimbă capricios poziția în actul creației, în căutarea unor constante noi. Cooperativa tismăneană, cu alte cuvinte, vrea să fie, pe cît îi permite statutul ei, un paznic al autenticului și al specificului. Un Premiu I pe țară la Festivalul național «Cîntarea României» i-a răsplătit tocmai această ambiție. Condiția, zice Burtea, e «să dai fiecăruia ce-i al lui», adică să nu transpui pe pînză sau piele motive specifice crestăturii în lemn, culese de pe lada de zestre, nici să împleteșți în-

tr-o scoarță flori și izvoade desprinde de pe ulcioare sau străchini, fiindcă rezultă kitsch-ul. Arta populară nu cunoaște astfel de transferuri inabile, chiar dacă izvoarele ei, indiferent de material, se află în același ritmuri, semne, simboluri ce-i prezidează ansamblul dintr-o adîncă vechime. Vorbind despre material, o altă condiție, după opinia interlocutorului nostru, este să respecți elementul tradițional, adică să faci ii din pînză adevărată, nu din pînză cu fibră de nailon, și să lași arniciul arnici, nu să-i substitui firul de plastic. La Tismana se lucrează cu pînză topită, cu arnici și aba fabricate după vechi rețetare rustice. Elementul material, în creația populară, are un rol decisiv în a fixa ceea ce se poate numi însăși gramatica acestei arte. Înlocuindu-l, produci o artă agramată. Numai pătruns de astfel de adevăruri, numai pornind de la ele, clădind pe ele, poți accede, după credința lui Burtea, la trepte noi sau la cote noi.

Ce vor să însemne aceste «trepte» sau «cote noi»? Ele vor să însemne așezarea tradiției într-un alt cadru, cel al epocii noastre, cel al gustului și al sensibilității contemporane. Cei ce se ocupă (și Traian Burtea este unul dintre aceștia) de problemele artelor etnografice au observat, în ultimul timp, o vădită trecere de la ceea ce ne-am deprins a numi «arta clasică», acea artă decantată de experiența multor generații, la un fel de «baroc» al acesteia, care, mai mult sau mai puțin spontan, dar în proporții de masă, își anexează forme noi, un decor mai bogat și culori mai multe, altădată necunoscute. Această trecere se integrează unui proces mai amplu, cel al tranziției de la creația populară la artizanatul contemporan, al cărui exponat este și cooperativa Tismanei. Cooperativa, la ceasul de față, face și trăiești din păr de capră, dar și genți doar cu inserții din păr de capră, face și rustice cojoace, dar și moderne mantouri, deduse doar din vechiul cojoc. Cojoacele «autentice» sînt pentru membrii ansamblurilor artistice, nu și pentru publicul pe care, firește n-ar avea nici un sens să încercăm să-l convingem să se îmbrace în arhaica vestă de miel mițos. Creînd confecții noi, nu copiate, ci inspirate din vechiul strai românesc, interpretat și adaptat gusturilor moderne și cerințelor specifice ale unor piețe externe, cooperatorii Tismanei s-au impus, mai mult decît alții, prin grija de a păstra o notă națională și rustică de o pregnanță aparte. Ei nu se mărginesc, «valorificînd» folclorul, la elementele sale de suprafață, la așanumitele «aplicații», ci au în vedere datele de esență. Ei, întorcîndu-se la costumul tradițional, preiau din el nu doar podoabe, ci elemente de linie, de croială, de contextură a materialelor, preiau adesea și tehnici, deci nu împrumută elemente facile, nu transcriu pe veșmîntul modern ilizibile (prin absența traducerii, a interpretării) «citate folclorice», ci, printr-un migălos travaliu, fac folclorul comprehensibil, ba chiar simpatic generațiilor tinere ale epocii. Ei, prin aceasta, nu falsifică, ci lucrează în duh, confirmîndu-și lor însile o matrice stilistică ce se arată deosebit de generoasă pentru gustul modern. Receptăm, prin creația lor, memoria unor forme, a unor categorii, a unor elemente de structură ale artei noastre populare, al cărei clasicism primar devine, iată, în cazul Tismanei, nu un baroc, ci mai curînd un neoclasicism

Ceea ce ne face să privim «satul turistic» care este Tismana, cu noutățile lui și cu experiențele lui, ca pe un loc — ca pe o vatră a satului românesc — care secretă încă veșnicie.

ILIE PURCARU

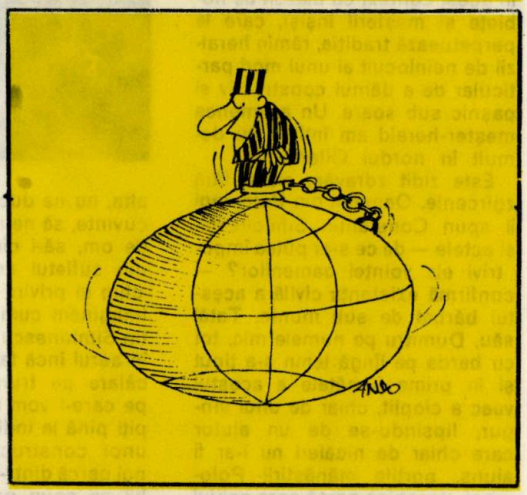

Desen de ȘERBAN DRĂGUȘANU

un bărbat și o bardă

Prin lungul șir al meșterilor din Carpații românești, prin lucrarea lor încă vie, s-ar putea reconstitui o umanitate, pînă în reperele fundamentale ale civilizației ei. Meseriile vechi rămîn în acest context cu blazon de noblețe și meșterii înșiși, care le perpetuează tradiția, rămîn heralzii de neînlocuit ai unui mod particular de a dăinui constructiv și pașnic sub soare. Un asemenea meșter-herald am întîlnit nu demult în nordul Olteniei.

Este zidit zdravăn, clădit fără zgîrcenie. Oamenii din Polovragi îi spun Constantin Simionescu și actele — de ce s-ar putea împotrivi ele voinței oamenilor? — confirmă existența civilă a acestui bărbat de sub munte. Tatăl său, Dumitru pe numele mic, tot cu barda pe lîngă lemn s-a ținut și în prima jumătate a acestui veac a cioplit, chiar de unul singur, lipsindu-se de un ajutor care chiar de nicăieri nu i-ar fi ajuns, porțile mănăstirii Polovragi, deschise parcă spre ochiul de întuneric al peșterii cu același nume. Din cheile adîncite de Olteț în calcarul dur al Carpaților, prin ceea ce oamenii locului ziceau că se chema altădată plutire sălbatică, lemnul venea către ei încă dintr-o vîrstă mai veche a lumii, și dacă acest Constantin Simionescu, pe urmele tatălui său, se învrednicește și astăzi să despartă de lemn tot ceea ce crede el că ar prisosi frumuseții acestuia, o face pentru că altfel nu se poate. Printre atîtea meserii ale lumii, dintre care prea multe se sting cu zile, aceasta, a lui, mai dăinuie doar prin el și prin cîțiva oameni asemeni lui, împătimiți adînc într-o anume îndeletnicire, chiar dacă nu aleŭ din ea, totdeauna, vreun spor de luat în seamă pentru viața de zi cu zi. Cine altcineva decît el și acești oameni asemeni lui, încăpățînați și mîndri pînă la beteșug, s-ar mai îndîrji să ajute această meserie să nu se piardă, să dăinuie?

Dar asemenea vorbe, pînă una alta, nu ne duc nicăieri... Cu alte cuvinte, să ne apropiem mai bine de om, să-i cîntărim cu balanța din sufletul nostru mîndria din chip și privire și, totodată,să ne imaginăm cum rotește Constantin Simionescu o bardă străveche în aerul încă tare al Polovragilor, călare pe trunchiurile stejarilor pe care-i vom afla curînd contopiți pînă la indistincție în făptura unor construcții descinse între noi parcă dintr-un alt veac. Umerii lui ne spun prea puțin, sînt înguști și par chiar firavi, dar, dintr-o dată, trunchiul omului se îngroașă voios și puterea i-o bănuim acumulată acolo, în jumătatea de sus a făpturii, unde știm toți că inima bate, bate mereu. Pentru că numai o bătaie viguriasă de inimă, vrea omul să zică, dar nu-și prea găsește cuvintele, poate ajuta barda să se rotească întruna, însă nu cu silnicie, dimpotrivă, cu bucuria recunoscută a cailor de a alerga.

La Fărcășești, în Gorj, Constantin Simionescu a restaurat doar din bardă o veche bisericuță din lemn. În Bujorenii de Teleorman a ridicat din temelie un han, tot din bardă mînuită cu agerime și sîrg. Șița unei construcții din Bujoreni de Vîlcea, de asemenea, poartă semnătura lui apăsată, risipite pe sutele de mii de muchii ale lemnului. Aici, în Polovragi, sau la Tismana, sau în Dumbrava Sibiului, unde barda lui a încropit aproape din nou, timp de patruzeci de zile, o moară și un joagăr ca în vremuri mai vechi, sau la Petroșani, unde a dat gata un han nou-nouț, de asemenea croit după chipul și înfățișarea hanurilor din vechimea adîncă a locurilor, sau în Troianu de Vîlcea, în ctitoria de altădată a lui Gheorghe Magheru, de ani în șir, îndeobște în anotimpurile în care sudoarea omului dă în sclipăt sub soare mai cald, Constantin Simionescu poate fi mereu aflat peste scaunul de dulgher moștenit din strămoși, ciudat și stingher ca o șa pentru un bidiviu care nu s-a născut încă, cu ochii ațintiți spre cioaca de care agață zburătura de lemn ce va deveni, după numai două sau trei mișcări chibzuite, fie șiță cu flori, fie ciocîrlan de streașină.

Este de neînchipuit ce poate săvîrși un om, cu puterile lui, cîte sînt, nici mai multe nici mai puține decît puterile înaintașilor lui, nesfîrșite decît prin răbdarea tainică topită în ele, ajutat fiind de o unealtă în care investește o nădejde adîncă și tonică. Pur și simplu așa, ca și cum am fi trăit aievea un vis, am văzut la Polovragi tocuri de uși, scînduri vinjoase de podele și bîrne de susținere inimaginabil de robuste, modelate de Constantin Simionescu doar din bardă, încît oricine ar fi fost ferm convins de adevărul adevărat și neted că, dacă și-ar fi prins mintea cu ele un nepriceput, fără doar și poate, l-ar fi prins dimineața veacului următor. Și Constantin Simionescu, acest bărbat inimos, din Polovragii Gorjului, nici excesiv de

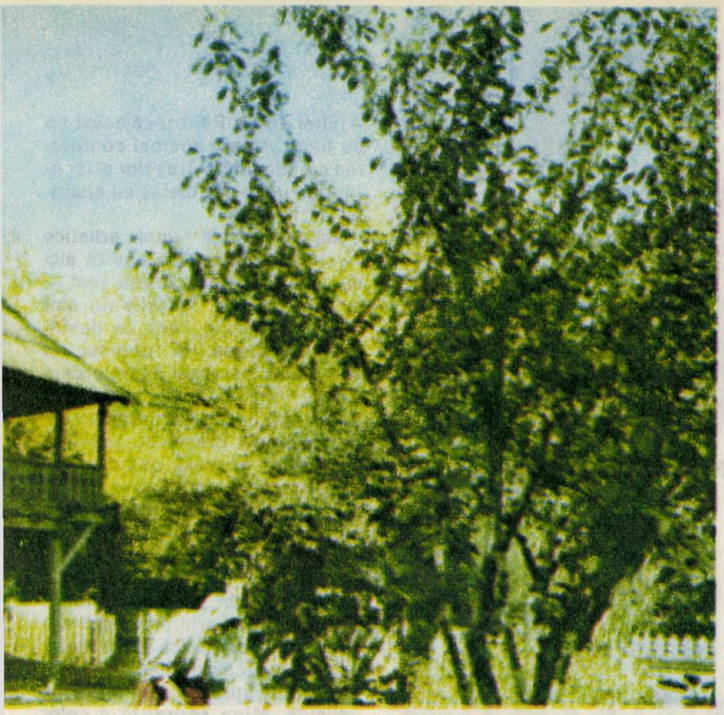

modest, nici neîngăduit de sigur de sine, ne-a supravegheat uimirea firească decent, chiar sfios și, din cînd în cînd, dacă se mai și ivea prilejul, se hotăra să ne destăinuie și cîteva din necazurile sale: nu totdeauna, pentru ceea ce face, primește cît trebuie, sau cît ar spera el să-i aducă soției ce-l așteaptă sub munte, de cîte ori este plecat, cu rachiuri subtile de afine sau cu vinuri toarse din fraga pădurilor. Și nu legile statului le are el în vedere, ci faptul că tot soiul de oameni, chemați, dar mai ales nechemați, învîrtind fel de fel de hîrtii, peste capul legilor și peste datini, fac ei ce fac și tot izbutesc să scadă prețul muncii cinstite.

Însă, peste necazurile de o zi sau două, Constantin Simionescu știe să scoată din lemn și altceva decît vaier și icnet. El nu numai barda s-a învățat s-o rotească sub soarele Polovragilor. Întîmplător sau nu, el știe să înalțe spre aceeași tărie și cîntecul tors din taragotul de paltin, sau din cavalul de prun cu cinci găuri, sau din fluierul delicat de cireș. Adică tot din lemnul în care, atunci cînd trebuie să trăiască și să-și țină familia, izbește vîrtos, fără milă, cu barda. Cu cavalul, cu taragotul și cu fluierul participă Constantin Simionescu și la Festivalul național al muncii și creației **Cîntarea României** și participă s-ar spune cu un spor neîndoielnic, de vreme ce pereții casei sale sînt plini de diplome și distincții. Vreți o sîrbă? — ne întreabă. Vreți o învîrtită? Vreți o ungurească? Sau vreți ceva mai fin — mai ne spune —, ceva ce se cîntă doar din fluiere din pai de secară? Dar paiul de secară, îi răspundem zîmbind, deja nu mai e lemn. Și mai credem în asemenea clipe că ar trebui să ne reîntoarcem, acum, împreună cu Constantin Simionescu, la lemnul adevărat.

Au mai rotit și alții barda sub soarele lumii, însă altfel, cu alte țeluri, uneori mult prea tulburi ca să fie ajunse. Și dacă, totuși, sub poala umbroasă a Carpaților meridionali, acest Constantin Simionescu, pe urmele tatălui său Dumitru, se mai învrednicește și astăzi să mai desparță de lemn ceea ce crede el că ar prisosi frumuseții acestuia, o face pentru că altfel nu se poate. Printre atîtea meserii ale lumii care se sting cu zile, aceasta, a lui, mai dăinuie doar prin el și prin alți cîțiva oameni asemeni lui, care pot fi numărați pe degetele unei singure mîini. Într-adevăr, în alt fel nu se poate: există în lumea aceasta, tot mai multe la număr, îndatoriri contractate demult, în vîrste mai vechi ale locurilor, pe care trebuie totuși să le ducă cineva la un capăt, purtîndu-le crucea cu o încăpățînare și cu o mîndrie duse pînă la beteșug. Cine altcineva s-ar îndărji să ajute această meserie să nu se piardă într-o uitare care nu ne-ar mai spune nimic?

MIHAI PELIN

Cîntul I

Se aud bătînd la Zboina
clopote în toiul nopții!
Stau parcă pe trei biserici
scufundate în pămînt.

Pădurarii spun că bate,
de prea plin, pieptul pădurii,
bacii spun că în paftale
bat soldați ce nu mai sînt...

Eu, în umăr ros de stîncă,
ghemuit, ascult cum sună
clopotele. Și doar umbre
de călări se văd cum trec...

Clatină cu mine cerul
și-n eterna lui rotire,
sînt doar steaua căzătoare
ce aleargă spre înec...

Cîntul II

Se vînează pe planetă,
viața e o vînătoare.
Se întinde plasă deasă,
se aruncă gloanțe-n pușți.

Fluieră pe cerul neted,
trist, o pasăre și moare...
Doamne, arcul nu-l întinde
frunțile să ni le mușți!

În Carpați rămînă pace!
Cadă vulpile-n capcane,
păsările mari de pradă
care poartă moarte-n clonț.

Pe noi lasă-ne cu rîul,
lasă-ne cu doina sfîntă,
nu ne face țintă fixă
nici de stronțiu, nici de gionț!

N. GRIGORE MĂRĂȘANU

Din ciclul «Cazemata albă»

ANONIMUL VENEȚIAN

DIN NOU LA VENEȚIA

Atenție, motor!

Nefiind una din finalitățile intenționate, o vie pledoarie pentru turism se realizează în filmul artistic, poate mai convingător decît oricum altcumva. Poate pentru că el folosește imaginea vizuală, care în epoca noastră a căpătat cea mai mare putere de seducție, poate pentru că are posibilitatea să ne poarte în minimum de timp în cele mai îndepărtate colțuri ale lumii. Dar mai ales pentru că, fiind artă (atunci cînd este) filmul ne prezintă locuri, peisaje, orașe, priveliști *alese* de ochiul operatorului sau regizorului, împrumutînd tuturor acestora o atmosferă aparte, sensuri și semnificații pe care noi, aflați la fața locului, poate nu le-am recepta. Nu vreau să spun că arta deformează și modifică realitatea, ci că ea *dezvăluie* și *esențializează*. Și mai posedă încă un atribut, care nu este deloc de neglijat în cazul discursului nostru și anume forța de sugestie. Propaganda turistică nu este un scop în sine pentru film — personajele sale străbat locuri diferite purtate de necesitățile acțiunii, personalitatea orașelor și a spațiilor naturale nefiind prezentată și explicată ci doar sugerată. Ceea ce provoacă în spectator dorința aprinsă de a vedea el însuși, cu proprii săi ochi, peisajele *incomplet* apărute în film. De cîte ori n-ați exclamat la sfîrșitul vizionării unui film: «Vai, ce locuri frumoase!»

Sînt multe orașe în lume care, aș putea spune, mi-au devenit familiare datorită filmelor. Nu mă voi referi în cele ce urmează la tipul de filme — carnet de călătorie — ca acela din care făcea parte minunatul serial **Spectacolul lumii** realizat cu cîțiva ani în urmă de Ioan Grigorescu pentru televiziune sau recenta și inspirata incursiune în universul și civilizația incașă oferită de Andrei Zincă. Pentru că acest tip de filme vizează tocmai conturarea personalității orașelor și locurilor pe unde s-a trecut cu aparatul de filmat.

Mă voi referi la filmele artistice — și nu-mi propun a epuiza aici subiectul, de altfel foarte vast — în care orașele, locurile nu sînt decît decorul în care se desfășoară acțiunea. Și pornesc în cercetarea osmozei secrete care există între acțiune și loc, în filmul artistic, cu certitudinea că, în cazul unei creații cu adevărat valoroase, această osmoză devine funcție estetică.

În ultima vreme, orașul care pare să-i atragă cu predilecție pe cineaști este Veneția. Desigur, condiția de excepție a acestui oraș justifică, pe lîngă monumentele sale arhitectonice sau atmosfera romantică a canalelor pe care lunecă gondole, interesul regizorilor spre a-l imortaliza pe peliculă. **Mica romanță** a celor doi îndrăgostiți în pragul adolescenței nici nu-și putea găsi un cadru mai fericit ca Veneția, tinerețea și optimismul lor contrastînd cu vechimea și tristețea lagunei, ei aducînd în acest loc credința în perenitatea frumosului. Așa după cum revederea tîrzie a celor doi foști îndrăgostiți, foști soți din remarcabilul film **Anonimul venețian** n-ar fi avut aceeași suculență în alt oraș. Povestea lor, destinul lor, semăna cu destinul Veneției, era început și terminat acolo. Imaginea filmului ne proiecta în spațiul unei Veneții obosite, agonice, cu o atmosferă nostalgică, contururile pierzîndu-se într-un sfumato, într-o veșnică ceață născută din respirația lagunei. Simțeai mirosul de alge, mirosul greu al canalelor și un «gout de fin du monde»

Nu același lucru se întîmplă în filmul **Din nou la Veneția**, a cărui poveste se putea petrece oriunde altundeva, unde Veneția nu avea aceeași funcționalitate. De unde putem limpede trage concluzia că ochiul care vede spre a arăta trebuie să înțeleagă și să asimileze, să-și asume acel «ceva» care conferă nota distinctivă a fiecărui oraș sau loc în parte.

Roma a fost și ea «exploatată» de cineaști. Dar filmul care a reușit cel mai bine să ne creeze senzația că sîntem chiar în Roma, iar nu într-o sală de cinematograf, a fost după opinia mea, **Vacanță la Roma**. Urmărind imposibila poveste de dragoste

dintre un ziarist (Gregory Peck) și prințesa Angliei (Audrey Hepburn) parcurgem cu ei un lung traseu printre vestigiile Romei, de la impunătoarele siluete ale operelor arhitectonice la «Zidul plîngerii» sau «Grota mincinoșilor». O cu totul altă Romă ne este oferită privirii de **Roma, oraș deschis** a lui Rosellini și o alta de F. Fellini în **La dolce vita** din care nu pot uita plutirea lui Marcelo Mastroiani prins de un elicopter în lungul cadru panoramic filmat din înaltul cerului Romei cu care debutează filmul.

Un alt teritoriu la fel de ofertant de a servi drept cadru cinematografic este pămîntul Greciei, unde soarele mediteranean creează o luminozitate aparte. **Adio, domnule Chips,** cu Peter O'Toole și Petula Clark ne poartă printre vestigiile neasemuitei arte grecești, refăcînd un traseu mitologic, dar și printre sobrele clădiri medievale ale unui colegiu englezesc — deosebirea fundamentală dintre cele două tipuri de atmosferă; nordică și sudică, sugerînd deosebirea alcătuirii interioare a spiritului celor două personaje. Și în mai noul film **În căutarea lui Jupiter,** cu Anie Girardot și Philippe Noiret, ne este oferită o perspectivă atractivă a însoritului peisaj elen, dar aici, peisajul este mai mult un pretext pentru furtunoasa aventură a reconstituirii unei celebre opere de artă.

Parisul este și el prezent în numeroase filme, dar — ori memoria mea este de vină, ori cineaștii nu ne-au restituit așa cum se cuvine acest miraculos oraș — nu-mi pot aminti prezența lui în filme decît prin veșnicul Tour Eiffel, prin reconstituirile, din butaforie, a unui Paris de mult apus, dar nu mai puțin fascinant, din **French can-can, Montparnasse '70** sau prin scurte secvențe: Notre Dames în **Quasimodo,** o panoramă în **Alibi pentru un prieten,** sau **Distratul** a lui Pierre Richard Tuilleri-ul în **Conversația,** ceea ce mi se pare foarte puțin.

De asemeni, New-York-ul mi-a rămas doar cu impunătoarea perspectivă a Manhattan-ului și a Statuii Libertății sau cu imagini fugitive luate cu ocazia urmăririlor din diverse filme polițiste. San Francisco în schimb, este privilegiat din acest punct de vedere, el beneficiind de ochiul lui A. Hichtcoock în **Vertigo** sau de acela al lui D.H. Wells, ca personaj, în **Mașina timpului,** sau oferindu-și pantele vertiginoase urmăririlor din seria cu Mark polițistul.

De asemeni, pădurile polone și intinderile rusești ne sînt restituite în deplinătatea lor poetică, în feeria lor asimilabilă basmului în **Pădurea de mesteceni** (A. Wajda) și respectiv **Siberiana** (A.M. Koncealovski).

În rest, Elveția este văzută prin ochii unui comerciant în **Pana de automobil** (cu Alberto Sordi) Amsterdamul în **Urmărire** la **Amsterdam,** schimbarea gărzii la Londra în **Colombo, la Londra** vestul Americii în toate filmele western și lista ar putea continua dar ar fi inoperantă pentru tema de față fiindcă aceste filme nu subliniază personalitatea orașelor respective decît în mică măsură, ele nu ating acea măiestrie a fuziunii dintre loc și poveste despre care vorbeam. (N.B. nu discut aici calitatea artistică a filmelor în sine ci numai în raport cu tema propusă).

Trebuie să remarc că nici cinematografia noastră nu a făcut **îndeajuns** pentru a imortaliza poezia Bucureștiului, ori a Clujului, ori a Timișoarei, etc, că nu s-a creat un film românesc care să aibă unul din orașele patriei ca personaj principal. E adevărat, cartierele noi cu care se mîndresc bucureștenii, spre exemplu, sînt prezente în lungi secvențe în filme ca: **Tată de duminică, Ora 0, Drum în penumbră** și altele, că litoralul Mării Negre a oferit multor pelicule cadrul propice, mai ales în muzicale și comedii, dar încă nu avem un film de referință în acest sens. Mult mai mult decît peisajul urban i-au inspirat pe cineaștii noștri magnificele peisaje montane. De la **Dacii** la **Lumina palidă a durerii, Cursa** și **Vînătoarea de vulpi,** plaiurile mioritice au fost arătate, spre bucuria noastră, cu dragoste pentru natura patriei, din toate unghiurile și în toate anotimpurile. Și aș cita aici un film de excepție, **Nunta de piatră** în care se realizează plenar osmoza dintre loc și acțiune despre care vorbeam la început.

Dar cele mai stranii, poate și pentru că erau închipuite, ele fiind de fapt expresia vizuală a unor realități interioare, psihice — tulburătoare prin forța de sugestie — mi se par a fi cele din **Călăuza, Solaris** și **Andrei Rubliov,** capodopere ale cineastului sovietic Andrei Tarkovski.

Desigur, discuția ar putea continua, fiecare dintre noi avînd în memorie mii și mii de imagini prin care cea de-a șaptea artă ne-a făcut cunoștință cu peisajele planetei noastre și cu munca nobilă a omului de a-și crea un mediu ambiant care să-i exprime și să-i păstreze trecerea lui prin lume.

LILIANA DUMITRESCU

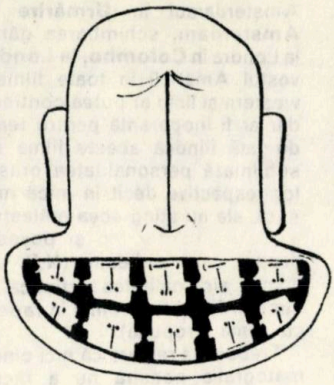

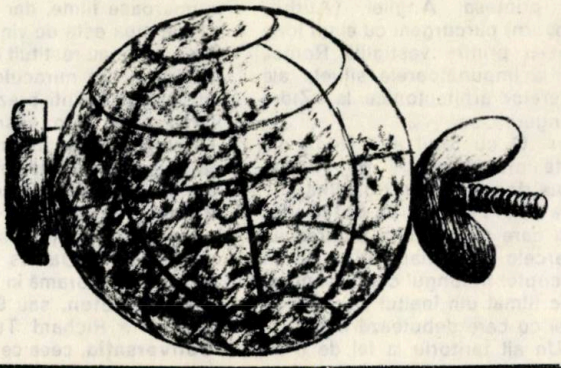

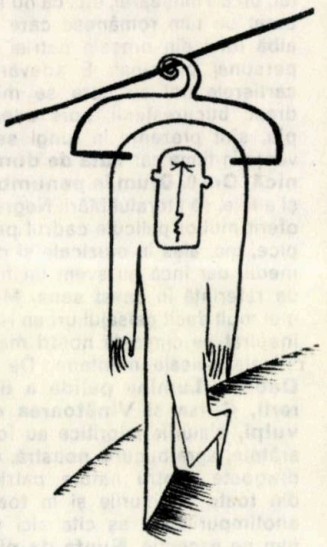

SORIN POSTOLACHE

Foarte mulţi cred că sînt trecut de 50 de ani. Adevărul este că m-am născut doar de 34 de ani. Aşa stînd lucrurile, restul reprezintă zvonuri mai mult sau mai puţin înzestrate cu umor.

După liceu, fiindcă îl am la bază, am încercat să fac mai multe lucruri. Unele utile. Pînă la urmă m-am decis şi în cîţiva ani am reuşit să termin facultatea de instalaţii pentru construcţii.

Într-o zi, şi asta s-a petrecut cu 8 ani în urmă, am fost angajat la revista «Flacăra». Fiind redactor, în prezent, îmi împart viaţa între diferite trenuri şi autostopuri, scriind şi făcînd fotografii. Noaptea, de cele mai multe ori, mi-o pierd desenînd.

În cei 15 ani de cînd mîzgălesc hîrtia am expus la diferite saloane din ţară şi străinătate, am publicat în majoritatea ziarelor şi revistelor. Un singur record am: nu am reuşit niciodată, dar absolut niciodată, să public în revista de specialitate «Urzica», în ciuda faptului că, acolo, în paginile ei, s-au scris foarte multe lucruri despre mine.

Cînd băiatul meu cel mare, Bogdan, care are trei ani, mi-a spus, într-o zi, că ar vrea să fie caricaturist, a fost prima dată cînd am vrut să-l bat. «Băiete, i-am spus, bagă-ţi minţile în cap».

Să rîdem cu ei

1. «Deci: în deceniul al şaselea, un colonel din deceniul al cincilea încercînd să semene cu un locotenent din deceniul al doilea care era în realitate un actor din deceniul al patrulea» **(G. Bălăiţă).**

2. «Fiind foarte inteligentă, se documenta întotdeauna în problemele naţionale şi internaţionale la coafor» **(S. Below).**

3. «...a trecut pe strada mea în ziua în care a plecat fără să mă părăsească, iar eu m-am dus cu el fără să plec» **(Cervantes).**

4. «Ei, dacă cu prima soţie a fost un eşec, cu a doua a fost şi mai rău» **(W. Saroyan).**

5. «Un bou mănîncă mult cînd munceşte. Dar el mănîncă şi cînd nu munceşte» **(P. Faure).**

6. «E un local chinezesc pe East Forty-ninth Street, condus de nişte australieni». **(J. Updike)**

7. «Le port cu mine de cînd am murit, Înălţimea-voastră, făcu Pedimonte» **(Pl. Pardău).**

8. «Dumnezeu nu este artist, şi nici domnul Mauriac» **(J.P. Sartre).**

9. «Sînt neliniştit din pricina lui Scherbaum fiindcă e un om dar berlinezii vor fi neliniştiţi din pricina cîinelui fiindcă nu e un om» **(G. Grass).**

10. «Toate elementele telefonului există în rinoceri» **(J.M.G. Le Clezio).**

ILEANA LIMAN

— Alo, alo!... Vă dau cuvîntul de onoare că asistenţa medicală e gratuită, dar spuneţi-mi, vă rog, nici acum nu auziţi?!...

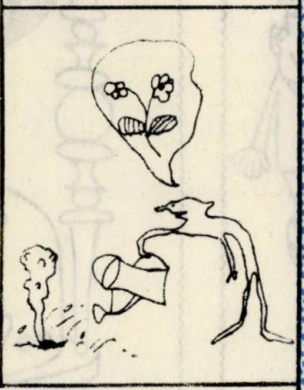

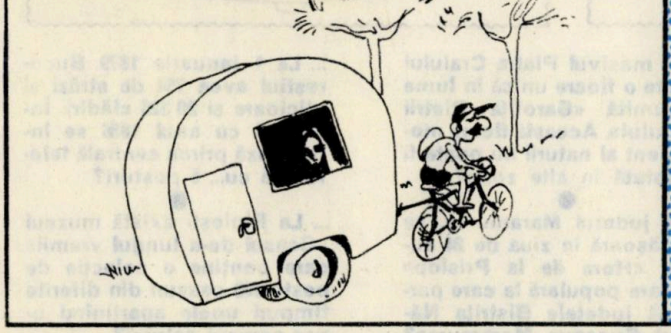

Marin Sorescu

LA BUCUREŞTI

— parodie —

Cînd veni io la Bucureşci,
Amza Pellea nici nu auzise
De frecspresia knock-out — scrisă,
Că de vorbit, cine-o observă. Care
Avea să facă mulţi purici
În cinematografia neoasă.
— Bă, am zis io, prea sînt
Singur — ca un somon în susul
Curentului — printre impiegaţi
Aştia, că uitai să vă spun,
Veniserm cu rapidul Ştefan cel Mare,
Chit că sînt din Doij (adică,
Nu pot să spun, mai de la
Miază Noapte).
Nici nu pusăi bine piciorul pe peron
Că şi găsii răspuns la o întrebare
Pe care trebuia să mi-o pun mai tîrziu.
Unde fugim de acasă?
La Bucureşci, la Bucureşci [să
Ascult radio, să văd un tv acolo).
— Alo, hamal, strig io pe unu — la
Un dialog, aşa, la întîmplare
Şi nu prea — cară-mi şi mie valiza
(Ca o balenă cu infinite burţi).
Da el mă mirosi repede, după
Glasul tremurat, mă descoperi,
Ce mai. — Ascultă, suflete bun
La toate, văzuşi din trin cum fugeau
Corcoduşii înapoi? — Văzui. Şi ce?
Nu era semnalu pe verde?
— Cînd ţi-o veni să te-ntorci acasă
Să te sui în corcoduş, auzi tu. În
Corcoduş! Acu, ştiu şi eu, s-o fi
gîndit el la ramuri, nu s-o fi
gîndit el la ramuri...

MITICĂ CHIMION

ILUSTRATĂ DIN VAȚA DE JOS

Vața de Jos a primit de puțini ani statutul de stațiune balneară de interes republican.

Alături de frumoasele case ale moților, construite în ultimii ani, se înalță trei noi și moderne pavilioane balneare însumînd peste cinci sute de locuri, unde sînt asigurate serviciile medicale și tratamentele la un nivel ridicat.

M-am interesat ce se întîmpla în Vața de Jos în perioada premergătoare anului 1965 și nu am aflat decît că era o comună slab dezvoltată economic și stațiune balneară fără renume

În ultimii cincisprezece ani Vața de Jos a devenit un centru industrial notabil pe harta județului Hunedoara, centru ce are deja schimburi economice cu întreprinderi din întreaga țară și chiar din străinătate.

Cele trei unități industriale existente, o fabrică de cherestea, o exploatare minieră și o secție pentru materiale de construcții, găsesc solicitanți pentru materiile prime pornite de aici și materialele finite, în industria lemnului, în industria chimică, în industria metalurgică și în alte domenii.

Zootehnia și producția vegetală făcute cu îndemînare și conștiinciozitatea cu care moții fac totul, au dus la sporirea an de an a bogăției acelor cooperative agricole existente în comună.

Casele moților sînt acum pline de bunăstare avînd întreg confortul civilizației moderne, televizoare, aparate de radio, frigidere, mașini de spălat, etc., dovedind încă o dată, dacă mai era necesar, justețea politicii partidului de dezvoltare uniformă și multilaterală a României socialiste.

FL. DOROBĂȚ

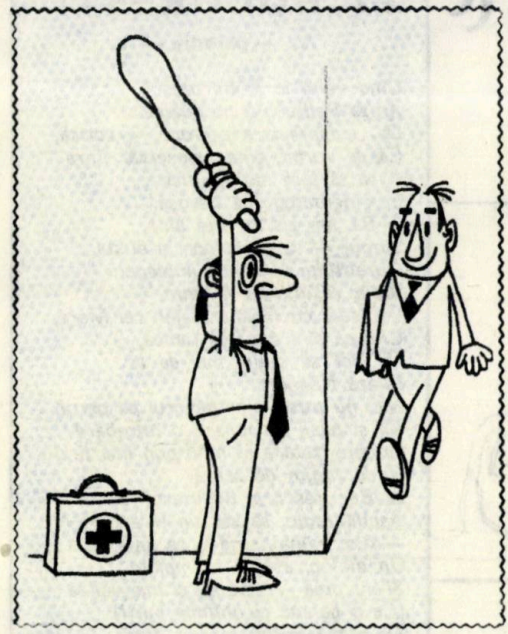

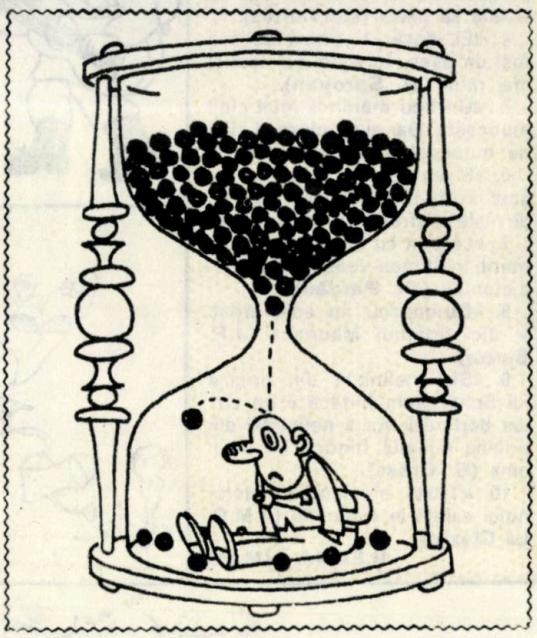

NOTE

... La Hălmagiu (județul Alba) într-o autentică atmosferă de sărbătoare populară se întîlnesc în fiecare an în luna iulie, tinerii din împrejurimi la «Tîrgul sărutului» sau «Bîlciul gurilor»?

... În masivul Piatra Craiului crește o floare unică în lume denumită «Garofița Pietrii Craiului». Această floare monument al naturii nu poate fi adaptată în alte zone?

... În județul Maramureș, se desfășoară în ziua de 24 august «Hora de la Prislop» serbare populară la care participă județele Bistrița Năsăud, Suceava, Maramureș?

... La 1 ianuarie 1879 Bucureștiul avea 754 de străzi și ulicioare și 20 323 clădiri. Începînd cu anul 1886 se înființează prima centrală telefonică cu... 5 posturi?

... La Ploiești există muzeul «Ceasul de-a lungul vremii» care conține o colecție de peste 300 ceasuri din diferite timpuri unele aparținînd unor oameni celebri?

TURNUL DIN HUNEDOARA

Desen de **LUCIA MARTIN**

Un ziarist încearcă de cîtăva vreme să ne convingă, prin articole şi chiar prin televiziune că Hunedoara pe care o cunoaştem în plină dezvoltare industrială, aglomerează la această oră, o serie de valori în diverse domenii, că pămîntul Hunedoarei păstrează şi creează lucruri şi oameni de unicat.

De cîtăva vreme, o pictoriţă, venită tot de pe acele meleaguri, obsedată de drumul înserat al Zlastului la poalele castelului lui Ioan de Hunedoara încearcă să mă convingă că turnul Neboisa, turnul înclinat al castelului, este mai fascinant decît turnul din Pissa, şi parcă cu încăpăţînare şi durere, desenează aproape zilnic imaginea pe care ochiul ei de artistă a reţinut-o imaginea turnului Neboisei.

Am luat drumul Hunedoarei, drumul curiozităţii, un drum la capătul căruia aşteptam confirmarea iubirii a doi hunedoreni.

La porţile oraşului ne-a primit, la o oră tîrzie, o şarjă de foc, ne-a primit deci o Hunedoară aşteptată, aceea a industriei, am străbătut oraşul, oraşul atestat în secolul XIII, prin lumina ferestrelor noilor blocuri, ajungînd în oraşul vechi căutînd umbra grea majestuoasă a castelului Huniazilor.

Casa de lîngă castel mi s-a părut un privilegiu pe care un om al naturii, silvicultor de meserie a ştiut să şi-l găsească pe o stîncă în vecinătatea masivităţii seculare.

Contemplînd dominaţia nocturnă a castelului am avut revelaţia descoperirii ciudatului turn al Neboisei care străjuieşte contemplativ poarta castelului. Turnul Neboisei, ciudată combinaţie de muchii şi faţete, un bătrîn străjer cu capul înclinat pe cerul cenuşiu al unui început mult prea devreme de iarnă, ţi se pare o clipă de zdruncinare a legilor echilibrului, o îndrăzneală pe care şi-a permis-o măiestria vechiului constructor. L-am văzut întocmai ca în desenele pictoriţei. Mă aşteptam din moment în moment ca prin ferestrele sale să svîcnească într-un zbor de aripi, zeci de porumbei albi.

Fascinantă imagine, imagine fascinantă care mi-a confirmat, într-o revelaţie de-a dreptul surprinzătoare temeiul iubirii unui hunedorean.

A doua zi dimineaţă, cînd acasă la mine dansa zburdalnic viscolul iar tramvaiele bucureştene puneau probabil la grea încercare răbdarea locuitorilor mai tînărului oraş, hunedorenii scăpaţi de astfel de griji, mergeau liniştiţi la locurile lor de muncă fără viscol şi cu cîteva grade în plus în mercurul termometrului.

Porneau spre o altă «minune» a plaiurilor hunedorene, o minune vie, o minune care probabil a muncit şi a luptat ani şi ani pentru a ajunge ceea ce este.

Am ieşit din Hunedoara luînd drumul Călanului. Ne-a însoţit un soare obosit care nu putea şi poate nu voia să domine fumul masiv al furnalelor, dar care îmbrăţişa blînd străvechile întinderi.

Călanul nou, cu blocuri şi mulţi copii. Nouă şi policlinica în care îşi duce activitatea doctorul Caba. Cele 23 de canapele, rodul recunoaşterii rezultatelor obţinute sînt puse la dispoziţia tuturor celor ce vor să-şi încredinţeze sănătatea bătrînei acupuncturi.

Şi cel ce se numeşte doctorul Caba, te întîmpină cu zîmbetul deschis al moldoveanului acomodat la viaţa unei alte părţi a ţării, pe un pămînt la fel de străvechi şi primitor. Zeci de bolnavi la uşa cabinetului, peste 3 000 pe an, atestă faptul că acupunctura a cîştigat teren, iar termenul găsit pentru acupunctură de şansă pentru sănătate aparţinînd ziaristului cu sufletul hunedorean, mi s-a părut cel mai nimerit văzînd copii mişcîndu-se, copii care nu au cunoscut mişcarea, bătrîni recăpătîndu-şi sănătatea.

Respirînd aerul Hunedoarei, cunoscîndu-i istoria şi oamenii, am putut înţelege de ce un ziarist şi o pictoriţă iubesc Hunedoara, oamenii ei, de ce li se pare o minune Turnul Neboisei ce străjuieşte înălţimea molatecă a dealului Sf. Petru încărcat de istorie şi am înţeles de ce şi-au numit copiii Neba şi Petra.

ANGELA MITRICĂ

MAI APROAPE DE NATURĂ

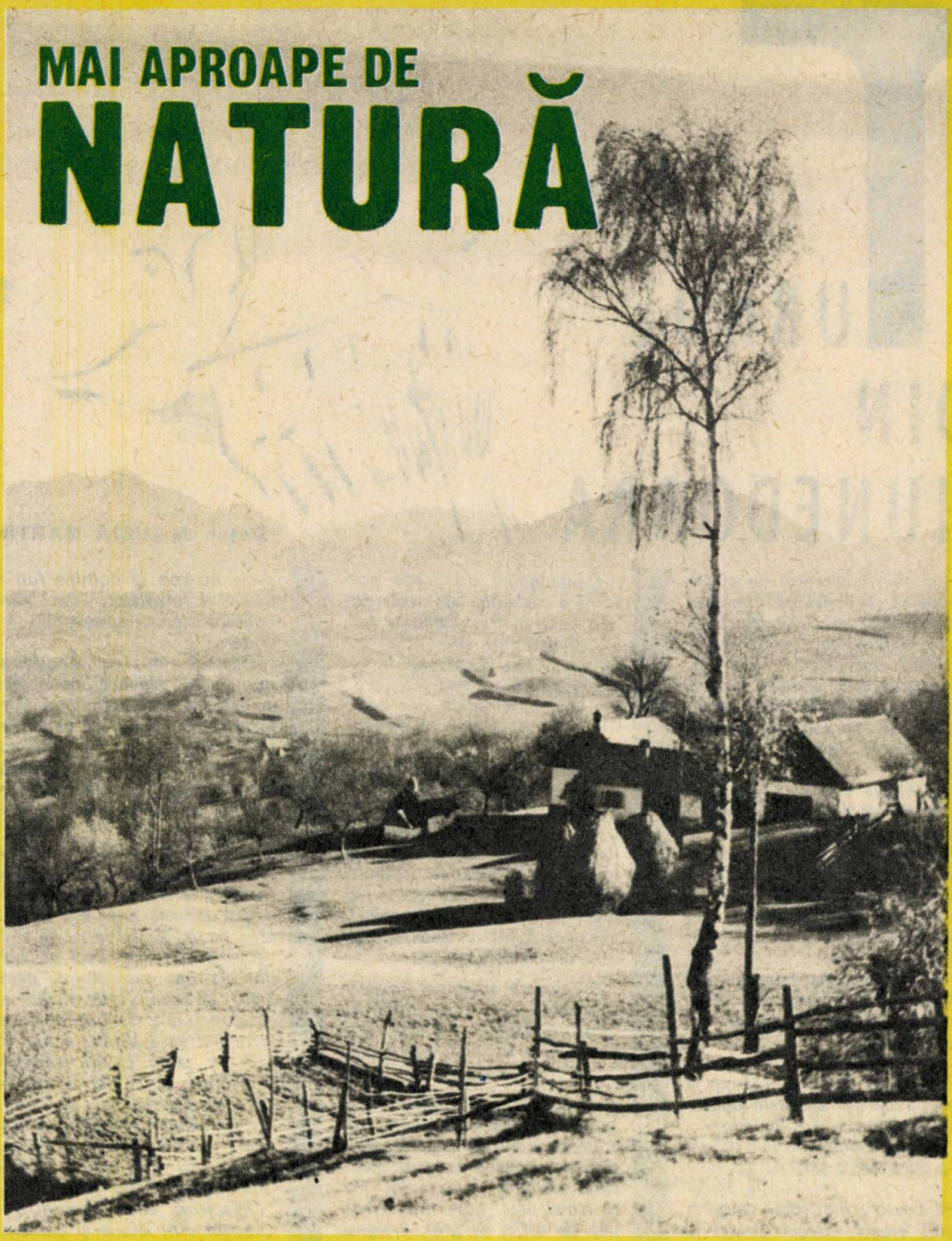

Foto: A. MIHAILOPOL

...ORIOLUS ORIOLUS

Pentru insul originar din sat, sau cum s-ar spune de la țară, este ciudat să ajungă să se «documenteze» chiar în satul în care s-a născut și a copilărit. A călători înseamnă în bună măsură a te «documenta». Spun asta și trebuie să observ că accepțiunea ce se dă noțiunii de «documentare» nu este numai imprecisă, dar și minată de un abuz. Detaliul semnificativ nu ți se oferă atunci cînd te dai jos

din tren sau din autobuz și, înainte de a-ți pipăi legitimația de reporter, vrei să-ți confirmi ideea preconcepută. Mai folositoare se dovedesc «documentările» inocente.

De la un timp, mă duc în Corșorul meu gorjenesc să «fur» amănunte cu privire la natură. Căci, multă vreme, am privit animalele și vegetația cu o încîntare indiferentă, fugitiv, fără reveniri. Și astfel am ajuns să urmăresc reacțiile gîștelor, pisicii, porcului și cîinelui în desenul animat girat de W. Lantz. E bine așa? Aș spune că nu e bine deloc. Nu am știut, de pildă, pînă de curînd cum arată o veveriță la față. Acest animal prin excelență gimnast, ce se «produce» la marele trapez al naturii, ale cărui picioruțe sînt atît de obișnuite cu poteca îngustă a ramurei, are și el mutrișoara lui, foarte expresivă, puțină, inteligentă chiar, de o finețe infinită. Acum doi ani și mai bine, într-o primăvară tîrzie, fratele meu Nicolae a prins o veveriță. El susținea că e vorba de un pui, că e deci un exemplar lipsit de experiență, altfel n-ar fi picat din salcîmul scuturat, exact în mîna lui. Era prima dată cînd priveam o veveriță de foarte aproape. Avea o fețișoară frumoasă, cam slăbuță, ascuțită, tăiată în unghiuri mici, prea puțin asemănătoare cu desenele din manualele de zoologie sau din dicționarele de profil. N-are nici un rost să lungesc descrierea, mutra unei veverițe captive, chiar și numai pentru cîteva minute, este expresia deplină a spaimei și a agilității.

Tocmai părăseam ograda, împreună cu Nicolae, cînd am auzit venind de peste pîriu, din satul Luculești, niște ritmuri care mi s-au părut deodată ciudate. O clipă nici n-am știut unde mă aflu. Apoi m-am dezmeticit. Satul vecin e paralel cu satul nostru, le despart în linie dreaptă vreo cinci sute de metri. Dacă un cetățean din satul nostru îl strigă, cu palmele făcute pîlnie la gură, pe altul din satul vecin, comunicarea se realizează în bune condițiuni. Totul e să ai puțină dicție și să lungești silabele pînă aproape de urlet. Atunci însă, cînd părăseam ograda în care contemplasem figura slăbuță a veveriței, între cele două sate nu se întîmpla o conversație strigată. Din Luculești veneau puternice sonuri de muzică ușoară: cînta ABBA. «E în concediu unul din băieții lui X...» M-am lămurit. «Mag»-ul adus tocmai de la oraș emitea la tensiune maximă, cîteva sate puteau asculta către ora prînzului nu pe Maria Lătărețu, nici pe Ion Dolănescu, nu pe Rodica Bujor, nici pe Benone Sinulescu, ci Voulez-vous și Chiquitita. Au urmat Bee Gees cu Tragedy și Eruption cu One way ticket... M-am dus în cameră, mi-am scos carnețelul și am notat în el: «Cînd pleci în concediu la țară, să nu iei cu tine mag-ul sau casetofonul. Cîntecul păsărilor e mai liniștitor!»

Prin părțile noastre, cel mai interesant cîntă o pasăre pe care sătenii o numesc pișcanflorea. Acum vreo trei ani, am vrut să aflu ce fel de pasăre e acest sau această pișcanflorea și i-am întrebat pe bătrînul Ion Popa, rămas cel mai vîrstnic bărbat din sat: «De unde-i vine numele?» El a ridicat degetul spre cer, adică spre locul de unde vin sunetele divine emise de acea pasăre și mi-a spus: «Ascultă mai atent și vei afla singur!» Numele păsării cîntătoare vine, deci, chiar de la muzica ei abrupt scandată: piș-can-flo-rea. Se spune, în sat, că pasărea aceasta e foarte frumoasă, că are pene colorate splendid și că aleargă după ciori, le fugărește prin aer. M-am gîndit la privighetoare. Pînă cînd, la București, într-o seară am dat peste o carte despre păsările României, scrisă de Robert Ritter von Dombrowsky, intitulată chiar Păsările României (vol. 1, 1946) și subtitrată în latinește Ornis Romaniae. În familia Oriolidae există o pasăre cu aripi și coadă negre, cu ciocul brun-roșietic și picioare albastre prinse pe fond galben-viu, numită pe lung iriolus oriolus oriolus, pe scurt grangur, și mai pe scurt graur. Între cele treisprezece nume românești ale acestei viețuitoare misterioase (grangure, gangure, cinflor, zamgiră, doicăfiră, flueraș ș.a.) sînt și două care m-au interesat îndeosebi: pișcă-n flori și pișcanfloare. Citeam paginile cărții lui Dombrowsky și strigam cu vocea joasă a minții: «Evrika!» Aceasta e pasărea care-mi tăia, acum peste un sfert de veac, cu sunete minunate somnul, visele și trezia. În mod curios, ceea ce ni se pare splendid în cîntecul graurului numit pișcanfloarea nu este expresia vreunei bucurii, ci un reflex de apărare: cei doi soți tipă cînd sînt iritați și cînd simt că elegantul lor cuib e amenințat. Și urmăresc, într-adevăr, ciorile, stăncuțele și coțofenele care au imprudența de a se apropia de cuibul lor...

De obicei, nu prea mai avem răbdare să ascultăm și să privim natura cu atenția cuvenită. Sîntem orbi la minunile vegetale și surzi la cîntecele păsărești care fac aerul mai altfel de cum îl știm de la respirat. Tămîioara cu petale trandafirii, numită viorea și toporaș, este mai parfumată pe dealul dinspre munte decît în pagina cărții de botanică. Iar ciocănitoarea verde numită și vîrdare, nu-i chiar ca în desenul animat de la ora paisprezece duminicală. Am «spionat»-o în ograda din Corșor: zboară de obicei jos, razant cu pămîntul, e rapidă, pică direct la țintă de parcă e scăpată din pistolul unui campion olimpic de tir, e sobră și are un fel de chivără roșie pe capul ei lunguieț. În tot ceea ce face, ciocănitoarea verde se proptește în coadă, acesta e sprijinul ei în viață. Privește în jur cu cîte un ochi, dă capul într-o parte și-n cealaltă, incomodată parcă de ciocul care găurește fibra pluților și care dă acestei păsări un nume profesional și ușor de memorat...

În ograda casei părintești ascult cîntecul păsărilor, le studiez penetul mai strălucitor ca sidefui, ori mai întunecat ca smoala, amețesc privind săriturile veverițelor, văd cu groază cum vicleanul păianjen țese plasa în care se încurcă o muscă al cărei cap e supt apoi cu voluptate, urmăresc cum rîndunicile se duc la marginea cuibului încropit cu migală spre a arunca peste bord găinațul (simț sanitar), în fine dau noaptea capul pe spate pentru a privi cel mai spuzit cer din lume...

Probabil că plecînd din satul natal, indiferent la ce vîrstă se întîmplă această despărțire, iei cu tine doar o jumătate din copilărie. Cealaltă rămîne acolo unde a prins contur ființa întreagă. Și atunci, ești nevoit să faci călătorii de «documentare» pentru a-ți completa copilăria. Universul sătesc este, muzical vorbind, de o armonie perfectă. O pasăre cîntă ca un xilofon, alta parcă are un nai ascuns sub gușa ei verzuie, iar ciocănitoarea bate pur și simplu cuie în lemnul gorunilor ca-ntr-un sicriu.

O concluzie la întoarcerile mele spre matcă, la aceste «documentări» prin care încerc să mă țin de poalele foșnitoare ale naturii-mamă: Cele mai duioase păsări sînt cele ce cîntă fără a fi văzute de ochiul omenesc...

ION LOTREANU

Documentare... în satul natal

VĂ RECOMANDĂM UN TRASEU

MASIVUL CEAHLĂU

- dintr-un jurnal de drumeție -

HARTA UNEI FORTĂREȚE STRĂVECHI

După ani îndelungați de ascensiuni, în fața ochilor turistului încercat, hărțile geografice au un grai deosebit, aproape magic. Liniile sinilii șerpuitoare, petele cărămizii, mai palide sau mai dense, de pe hartă, capătă în imaginația lui înfierbîntată dimensiuni fantastice. Asemenea orbului care sub degetele apăsate pe litere reliefate simte însăși existența obiectului desemnat, turistul pătimaș se ridică din țesătura strîmtă a hărților la proporțiile uriașe ale realității. Micul cerc albăstrui abia vizibil printre cetele unor culmi i se leagănă deodată dinaintea ochilor ca un lac de cristal căscat în căușul muntelui; în simpla trecere de la culoarea gălbuie la cea cafenie închisă de pe hartă, turistul simte adevărata încleștare a pămîntului la aburcarea din depresiune a masivelor muntoase, schimbarea bruscă a vegetației și a temperaturii, trăiește încordarea sporită a urcușului.

Cercetarea hărții masivului Ceahlău prilejuiește deopotrivă turistului invederat ca și tînărului amator de mari ascensiuni, aceeași înaripare a imaginației. Cu o formă aproape circulară, mărginit din toate părțile de ape, masivul Ceahlăului, privit pe hartă, pare mai de grabă planul unei fortărețe uriașe. Ce se ascunde dincolo de aceste șanțuri strategice, formate de albiile Bistriței, Bistricioarei, Bicazului și Bistrei? Oare o fi existînd și un drum tainic, subpămîntean, către inima acestei cetăți a vînturilor? Pentru turiștii vechi toate acestea au încetat de mult să mai fie niște taine. Și totuși, în fiecare an, ei pornesc din nou către culmile înecate în neguri ale masivului, fremătînd de aceeași sete neistovită a înălțimilor lui. Ce-i atrage acolo cu puterea aceasta de descîntec, parcă întinerindu-i?

Vom ști aceasta numai suind pe urmele lor, reușind să trecem peste punțile șanțurilor de apă din jurul muntelui, înfruntîndu-i străjile: ploile, furtunile.

Vom împături acum harta, ne vom arunca rucsacurile pe umăr și vom porni la drum lung...

PE VALEA PÎNGARAȚILOR

Am părăsit un orășel cochet, cu case multicolore, de piatră și cărămidă: Gheorghieni. Un oraș caracteristic Transilvaniei, cu o doză ceva mai mare de căldură, de comunicativitate. Să fie așa din pricină că drumul pe care am apucat aici ne va duce în curînd în pragul bătrînei Moldove?

Am întocmit un itinerar oarecum ciudat, un adevărat Tur al Ceahlăului. Dar fără biciclete.

Deocamdată, abia am început prima etapă a acestui tur: Gheorghieni—Lacul Roșu, 26 de kilometri. Pînă la kilometrul 8 nimic deosebit: coame domoale, împădurite, de o parte și de alta; alături, ca un tovarăș statornic de drum, pîrîul Belchea; cîteva vaci roșcate decorează pitoresc pășunile, un băietan își crestează un toiag pe marginea drumului, cîțiva excursioniști ne fac cu mîna din pragul cabanei Aluniș. Numai pieptul începe să ne tresalte tot mai nesățios înfiorat de o boare dulce, amețitoare, ca o vrajă care ne cuprinde treptat!...

Da, aceasta-i pricina vrajei; ne-am încolăcit pe serpentine din ce în ce mai dese și iată-ne acum pe culmea Pîngăraților! Apa Belchiei am uitat-o pe fundul văii, ca pe o panglică de mătase albă; scînteiază de acolo; orașu-i în urmă, hăt departe, cu acoperișurile lui cărămizii; spre răsărit se desfac culmile semețe ale Giurgeului care parcă numai cu zîmbetul fugar al unei șosele argintii ne amintesc ispititor de comoara pe care o țin la sînul lor: Sovata; și înainte de toate ni se înfățișează în tot farmecul lui largul defileu al Mureșului, unde acesta își trăiește copilăria zvăpăiată!...

Aici, pe culmea Pîngăraților, simțim pentru prima oară fiorul tare, de adîncă împrospătare, al călătoriei în care ne-am avîntat. E un fel de botez al munților.

CU BARCA PRINTRE MUNȚI

Drumul coboară apoi din ce în ce mai adînc. Munții care au crescut deodată, ca prin farmec, de o parte și de alta a șoselei, tind parcă să ne acopere ca o boltă. O boltă, deasă, de brazi tineri, puternic mirositori.

O exclamație: o geană de apă a sclipit brusc pe fundul văii, apoi o perdea de arbori a acoperit-o, ca să apară îndată din nou, mai întinsă, mai lucitoare! Lacul Roșu!

Peste cîteva minute afundăm domol în apa încremenită a lacului lopețile bărcii în care am urcat. E o liniște de vis prelung, din revărsat de zori. Se aude limpede fîșîitul bărcii pe apa grea, verde, ca de aramă coclită. Toată seva pădurilor de un verde închis, care se povîrnesc de jur-împrejur, pare că se scurge în apa aceasta.

Tulpini dezgolite de brazi, negre, parcă carbonizate, ies din adîncul apei din loc în loc, uneori atît de dese încît trebuie să le ocolim peria. Ai impresia că-s niște stîlpi, poate pentru năvoadele pescarilor. Dar pe urmă îți dai seama că nu-i așa, că sub pîntecul bărcii în care plutești zace de mult timp o pădure întreagă! Ce cataclism s-a petrecut oare aici?

Ne găsim pe un lac lung de 2400 de metri cu o lățime uneori de 150 de metri. Pîraiele Roșu, Dănțuraș, Licaș și al Oilor vin pînă la gura lui lacomă dăruindu-i ape proaspete, încercînd să potolească setea arzătoare a acestui balaur încolăcit pe fundul văii. Poate de aceea, i se spune și Lacul Ucigașului, Ghilcoș. S-a născut violent, zdrobind vieți omenești. Cu mai bine de 14 decenii în urma nu exista. Susura aici printre brazi pîrîul tînăr al Bicazului, la poalele unei pajiști însorite, împestrițată de ghemele albe și negre ale unei turme. Dar în miezul muntelui din preajmă se fărîmase ceva; poate că și munții au inimă și inima Ghilcoșului îmbătrînise. A mai fost de-ajuns o singură zguduitură și deodată, într-una din diminețile anului 1838 o parte din munte s-a prăvălit cu vuiet afund peste vale, astupînd calea Bicazului, îngropînd sub codrii și stînci turma de oi și pe meșterii stînii. Și pe locul acela s-a ivit mai tîrziu un lac de cleștar... ar spune legenda. Și aceasta-i chiar realitatea. Barajul înălțat prin prăbușirea muntelui a început să strîngă apele pîraielor ca într-un pumn uriaș. Bicazul a reușit să-i scape printre degete și să alerge vijelios pe drumul croit de el printre munți. Dar lacul a crescut neîncetat, dînd frumuseților de negrăit din jur o oglindă pe măsura lor. Și liniștea aceasta mare prin care plutim parc-ar vrea să ne amintească mereu că aici se află mormîntul unui munte, în fața căruia trebuie să ne reculegem...

ZI DE POPAS ÎN STAȚIUNE

Sfîrșitul primei etape a turului nostru turistic ne obligă la odihnă. Nicidecum din pricina oboselii; frumusețile naturale care se împletesc în jurul nostru ca o imensă cunună de cetini, calcar și cer albastru, ne reține cu mii de brațe moi, înmiresmate, nevăzute. Le cădem pradă cu plăcere...

E o vale adîncă, adăpostită de vînturile năprasnice. Prospectele medicale informează lapidar: climat subalpin, umiditate scăzută, aer ozonat, aerosoli rășinoși. Mulți poposesc aici în căutarea liniștii. În diminețile însorite vin pe malul lacului și privesc îndelung suprafața lui umedă, încremenită. În asemenea clipe, muntele Suhard, din stînga, înalt de o mie de metri, își răsfrînge în apă culoarea roșietică a stîncilor lui. De aici, denumirea Lacul Roșu.

Dar pe oamenii veniți aici la odihnă îi așteaptă în stațiune și un ștrand artificial, cluburi, cinematograf, restaurante. Vilele numeroase, colorate în fel și chip, par noaptea lampioane uriașe chinezești, agățate printre brazi, pe coastele văii.

Duminica, așezarea Lacului Roșu capătă ceva din veselia zgomotoasă a crîngurilor din preajma orașelor la sărbători tradiționale: excursioniștii de o zi, care sosesc neîncetat cîntînd în camioane și autobuze, prinzesc la iarbă verde; cele trei cabane sînt înțesate și toate culmile din jur: Suhardul mic și mare, Licașul, Lohovașul și Cheile Bicazului devin un vast și populat parc.

Apoi, umbrele munților se lungesc tot mai mult, un vîntișel răcoros de seară începe să adie, mașinile părăsesc una cîte una stațiunea care a intrat din nou în tăcere, ca într-o pîclă. Numai ici și colo, la fereastra luminată a vreunei vile, cineva așterne melancolic cu grijă slove către cei dragi, din acest leagăn minunat al Carpaților, dătător de noi puteri...

PRIN GURA IADULUI

Există o cabană singuratică, pitită printre brazi, tocmai în capătul de răsărit al așezării Lacului Roșu. Drumețul care ajunge aici în timpul nopții, vede în dreapta cabanei umbra unui turn uriaș, profilat pe cerul vînăt. Imaginea aceasta stranie nu-l părăsește nici după ce s-a cuibărit în așternutul primitor al cabanei. Undeva, în apropiere, un turn străvechi, al cărui vîrf se pierde în neguri, își lasă umbra copleșitoare asupra cabanei ușoare, de bîrne.

Abia dimineața, drumețul își dă seama că turnul acela nu este altceva decît o stîncă se-

meață, un dolmen cu dimensiuni ciclopice, vestita Piatră a Altarului, piatră de încercare a multor alpiniști. Ei au înălțat pe fruntea acestui pisc marea stea roșie care nu-i va înșela niciodată pe cei îndrăzneți...

Dar prezența acestei pietre colosale aici pare că s-ar datora și altei meniri. De departe, ea seamănă mai mult cu o strajă împietrită care veghează de mii de ani, la intrarea celei mai înfricoșătoare trecători din țara noastră: Cheile Bicazului, supranumită și Gura Iadului.

Drumul nostru înaintează pe aici...

La început, valea e blîndă. Dar pătrundem într-un tunel de cîțiva zeci de metri, săpat de oameni în ieșitura de gresie care astupa calea. Și deodată, la ieșirea din grotă, la picioarele noastre se cască o groapă imensă, dezgolită de arbori, sfîșiată, de parcă torente de stînci s-ar fi scurs către fundul ei întunecat. Bicazul, în strînga noastră, a făcut aici un salt acrobatic, ca oțelul strălucitor izbucnit pe jgheabul furnalului, și iată-l acum pe fundul abisului ca un pîrîiaș abia vizibil.

Drumul coboară răsucindu-se ametitor. Gura Iadului ne înghite flămîndă, vuind, cenușie. Pătrundem pe un culoar din ce în ce mai strîmt, mai umed. Deasupra noastră, pereții verticali înalți de sute de metri par că-și lipesc frunțile sus, acoperindu-se, copleșindu-ne sub greutatea lor fantastică. Am intrat oare pe țărmul munților care se bat cap în cap?!

Aici, poate mai tulburător decît oriunde, stîncile măcinate, terasele etajate ale culmilor, îți dau imaginea luptei milenare dintre munte și apă. Iată, vedem acum șuvoiul Bicazului parcă sugrumat între fălcile munților aproape încleștate și totuși, peste mii și mii de ani, și aici poate că se va desface lenevoasă în bătaia soarelui o vale largă, înverzită!

În acest tunel natural, îngust și parcă înăbușitor, deasupra căruia la sute de metri abia de mai zărești o șuviță de văzduh albastru, am fost martorii unei scene neașteptate: ghemuit sub stîncă un om pescuia. Pluta undiței svîcni brusc și pescarul o trase iute. Un păstrăv se zbătu prin aer ca o rază jucăușă de soare, dîndu-ne impresia că omul acesta smulge muntelui, din adîncuri numai de el știute, așchii de argint...

SE ZĂRESC TURNURILE CEAHLĂULUI...

Pîn-la stînă am urcat pieptiș, gîfîind, prin ploaie. Și n-am făcut rău. În coliba cea mare a ciobanului, acolo unde ține butiile cu burdufurile cu brînză și caș, arde un foc mare, îmbibîndu-ne hainele cu mirosul greu al fumului dar și muindu-ne oasele în dogoarea lui. Și ceaunul uriaș cu mălai auriu nu întîrzie să clocotească agățat peste flăcări.

Mîncăm împreună, așezați cu toții roată în jurul focului. Gătejele trosnesc, hainele se usucă în jurul colibei dulăii stînii — vreo șapte — lătră simțind oamenii străini și ospăt lacom.

Numai badea Toader șade mai deoparte cu ucenicii săi în ale ciobănitului și desvelește oala de pămînt adusă de mezin. E plină cu ciorbă gătită de baba lui din sat. Măcar o dată pe săptămînă tînjește să mănînce bucate făcute de soață-sa și trimite în sat pe cîte unul din băieți. Pare aspru cu ei dar nouă, zîmbindu-ne șiret deoparte, ni-i laudă cu mîndria dascălului mulțumit de sîrguința elevilor săi. Și la urmă, adaugă:

— Apăi cînd m-oi duce de pe aici, s-aibă cine rămîne...

Ochii lui negri și grei, cu o pătrunzime reținută. își lasă privirile peste zări. De aici, coliba rotundă a lemnarilor se vede cît

o coajă de nucă. Sîntem uimiți c-am urcat atît de mult. Ploaia nu ne-a dat răgaz să ne mai uităm în urmă. Dar acum, cînd cerul e limpede ca lacrima, zările ni se deapănă la picioare, în contururi clare, ca valurile unei mări verzi încremenite în amurgul unei furtuni.

De cîte mii de ori n-o fi privit baciul Toader această imensitate tăcută și totuși el o cuprinde și acum în ochi cu o turbare mută, cu palmele împreunate pe bîtă, ca într-o rugă de seară!...

Urcăm mai departe, cînd prin poieni luminoase, cînd printre brazi înalți și neclintiți. Ne aflăm încă în zonă subalpină, covoare nesfîrșite de fragi se întind în calea noastră.

Cineva, mai nerăbdător, care ne-a luat-o înainte, ne strigă deodată din pragul unei pășuni care se luminează prin brădet:

— Veniți! Se vede Ceahlăul!

LERUI... LEREA

● E în febra călătoriei spre Polul Nord.

● Arată de parcă ar fi omul peșterilor! — Cred și eu, doar e speolog...

● I-am trimis de la Predeal fotografiile din parc, tehnicolor.

● Între vîrful fierbinte al unui DA și prăpastia înghețată a lui NU, se întinde larga cîmpie a lui POATE.

● Nuca ideilor profunde n-o poate sparge orice vederiță.

● Cine oare o fi descoperit circulația sub apă? Submarinul sau peștii?

● Scrie și în științele naturii. «Adoptarea la mediu este teoria lui Darwin»

HARALAMBIE LEREA

Oare priveliștea care ni se deschide în față este atît de măreață ori efortul nostru încununat de izbîndă îi dă acest fior tulburător? Imaginea din fața hărții ne revine în minte. Da, iată contraforturile bolovănoase de calcar, turnurile pierdute în slava cerului, crenelurile înfricoșătoare ale cetății închipuite a Ceahlăului! Ea se înalță brusc din brîurile de brazi care o încing, toată numai de piatră, cu ziduri prăpăstioase și turle ascuțite. Este de necrezut ca toată această priveliște de basm să fie opera apei! Ea a descompus de-alungul mileniilor aceste conglomerate și blocuri de calcar, surpîndu-le dantelîndu-le, dîndu-le înfățișarea unor ruine uriașe! Impresia aceasta este întărită de vălătucii norilor care se ridică dintre crestele de calcar. Parcă acolo, între zidurile fortăreței, ar fumega un cazan imens. N-o fi chiar baba Dochia aceea care-și face tiertura pe culmi?

Trebuie să ajungem acolo, să vedem totul! Acum, culmile Ceahlăului ne cheamă cu o putere vrăjită...

ÎN LOC DE „BUN SOSIT"

Niciodată nu mi s-a părut un munte mai înșelător! De zeci de ori am crezut că în curînd vom urca în șaua marilor culmi și tot de atîtea ori am început un nou urcuș din ce în ce mai istovitor! Pămîntul umed, acoperit de frunze veștede, alunecă, bolovănișul se scurge pe panta abruptă, potecile se încurcă.

Dar iată, pădurea subalpină a încetat, am trecut peste înălțimea de 1500 de metri! Ne întîmpină arbori pitici, jnepenii, enuperii, liliacul de munte, tufișurile alpine. Ne aflăm la porțile uriașei fortărețe. Sînt închise zdravăn. Trebuie să găsim un drum furișat după ce suim prispa de piatră a Ocelașului Mic, cu cele opt stînci ale lui, proptite aici ca niște sentinele. Sînt niște stînci cu forme ciudate; pe lîngă ele te strecori cu teamă; numele lor au o rezonanță nu mai puțin stranie: Scăldătoarea Vulturilor, Dochia, Piatra Detunată, Bîtca Neagră, Panaghia...

Șaua cea mai de sus a Ceahlăului, Ocelașul Mare este strînsă între două țancuri înfiorătoare. Gardul Stănilelor și Piciorul Șchiop. Deasupra se rotesc vulturi amenințători; în jos, prăpastiile îți rînjesc cu gurile căscate; nu mai ai înpeni de care să te agăți, smulgi doar mușchii moi și pietrele la urcuș. Cerul era senin; s-a învolburat deodată. Norii trec repede pe deasupra capului; muntele vuiește izbit de vînturi; e frig. Urci cu credința că acolo, sus, pe culmea muntelui, vei regăsi soarele, liniștea. Încă o sforțare! Norii ne-au învăluit cu totul! Începe să plouă repede. Dar ce-i asta? Picăturile reci de ploaie s-au transformat în rafală de mitralieră; au înghețat, te pișcă pe obraji, grindină în lege! Am ajuns pe Ceahlău!

PE „SCAUNELE ZEILOR"

Abia la cabana cu numele legendarei Dochii de pe vîrful Ceahlău ne-am dat seamă cu compătimire de marea tragedie a bătrînei și nesocotitei ciobănițe.

În timpul verii, cînd soarele mîngîie și aceste culmi, toamna și iarna năvălesc aici din senin. Vin ascunse în negura norilor, scoțînd urlete războinice, împroșcînd cu săgeți de gheață.

Am nimerit o dimineață senină și am sorbit priveliștea măreață a Ceahlăului ca dintr-o cupă ametitoare. Printre norii care se împrăștiau, întinderile de jur împrejur se desluseau treptat de la albastrul safirului la verdele de smarald al cîmpiilor îndepărtate. Se zărea Transilvania, dincolo de imense sloiuri de calcar; înspre Piatra Neamț se învălureau pături de grezie.

Ne aflam pe niște trepte stîncoase și nu știam ce eveniment unic trăiam. Locul acesta se numește «La scaune» și el amintește de scaunele zeilor, care în vechile credințe erau închipuite de obicei pe vîrfuri de munte. S-ar părea că zeii au înghețat și ei odată cu baba Dochia. Nici dinspre vîrful Toaca, din apropiere, nu se mai aud sunete de toacă, ce chemau în vechime credincioșii la rugăciune.

Și totuși, pe aceste culmi fermecate, astăzi urcă de mii de ori mai mulți oameni. Nu pentru a săruta jilțurile reci, de piatră ale zeilor, nici pentru a psalmodia rugăciuni inutile. Vin aici pentru a înfrunta semeția stîncilor, pentru a aspira cu nesaț aerul tare al biruinții, pentru a-și umple sufletul cu frumusețea de negrăit a patriei.

EPILOG

Pe vremuri, Ceahlăul era socotit un munte sfînt. În umbra lui s-au perindat multe așezări monahale.

Și noi, drumeții de azi, trebuie să recunoaștem Ceahlăului o putere magică: aceea de a te urmări mult timp, poate chiar toată viața, după ce l-ai cunoscut odată.

Am coborît prin partea lui de miază-noapte. Am trecut pe la vestita cascadă a Duruitoarei. Și am simțit în vuietul ei, care străbate codrii adînci însăși vocea bătrînului munte.

Am poposit la noua amenajare turistică de la Durău și-n farmecul nopții din valea aceasta liniștită, conturul întunecat al Ceahlăului ni s-a părut mai apropiat de acela al unui moșneag aplecat cu blîndețe asupra nepoților.

Am coborît pe șoseaua care mărginește marele lac de acumulare de la Bicaz avînd mereu în dreapta imaginea cenușie a Ceahlăului, l-am asemuit cu o locomotivă a cărei iuțeală vroiam s-o întrecem.

La baraj am ajuns în același timp: noi, autobuzul și muntele oglindit în apele mării alpine create aici. De fapt, Ceahlăul, în umbra căruia s-au săvîrșit atîtea fapte istorice, a cunoscut aici cel mai de seamă eveniment din viața sa. El a vegheat la nașterea primului torent de scîntei electrice din noua istorie a țării. Vuietul acestui generator de energie a acoperit sunetul cascadelor sale, a curmat iureșul străvechi al plutelor de pe Bistrița, dar o nouă tinerețe a prins să-și freamăte hora în jurul muntelui, în orașele renăscute, în luminile hidrocentralelor care se înlănțuie acum pînă la apa Siretului.

Și astfel, Ceahlăul pare azi un monument uriaș închinat marilor biruințe ale omului.

S. MIHAIL

MINIGHID SPEOTURISTIC

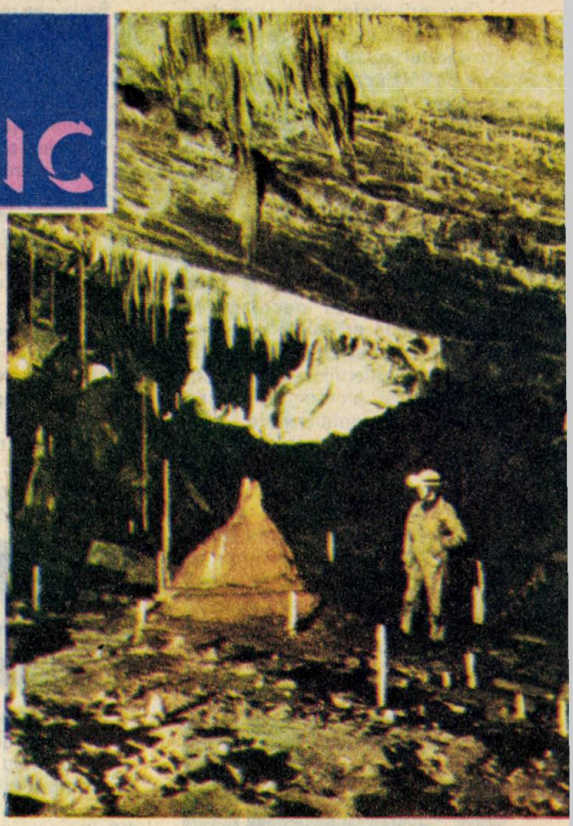

Cu vreo doi ani în urmă scriitorul Pop Simion lansa în **România Pitorească** un ademenitor și poetic îndemn la cunoașterea lumii de fantasme a peșterilor carpatine. **Vă îndemn** — scria el — **din cînd în cînd; lipiți-vă urechea de firul ierbii și ascultați Cățelu Pămîntului, pogoriți în peșteri, aceste temple de stranie frumusețe, să deslegați sigilii, taine, semne, peceți, prinzînd în auz, ca dintr-o fantastică orgă de dincolo de vreme, șoaptele pămîntului strămoșesc.**

Să pogorîm, dar cum? Cum ne pregătim pentru întîlnirea cu peștera? Cu ce ochi trebuie s-o vedem? Cum ne echipăm? Cum pătrundem în inima muntelui fără a-i profana splendorile multimilenare? Speologii profesioniști — puțini la număr — și speoamatorii constituiți în cercuri cunosc, evident, răspunsul la aceste întrebări și la încă multe altele. Ei folosesc orice prilej pentru a împărtăși din experiența lor tinerilor dornici de drumeții montane cu popasuri în mirifica lume subpămînteană, pentru a-i face să înțeleagă această lume și s-o ocrotească, pentru a-i feri de primejdiile care-i pîndesc dincolo de flacăra pîlpîitoare a lămpilor de carbid sau de conul luminos al lanternelor.

Dacă n-ați mai pătruns într-o peșteră și n-aveți la îndemînă un speolog sau un bun cunoscător, nu vă aventurați de unul singur dincolo de prima poartă sau fereastră a tainicei lumi ivită în cale oricît de ispititoare vi s-ar părea! Este un legămînt nescris al speologilor profesioniști și amatori. Numai Norbert Casteret, speologul numărul unul al lumii, își permitea acest risc în tinerețe, iar în zilele noastre și-l permite speologul la modă Paul Courbon. Dar ei sînt excepțiile care confirmă regula. Preferați, pentru început, peșterile amenajate. În țara noastră nu sînt multe (deocamdată) dar sînt.

Anul trecut s-a dat în folosință turistică prima peșteră românească amenajată după cele mai moderne principii. Este vorba despre Peștera Urșilor de la Chișcău (jud. Bihor), tezaur speologic de valoare internațională ieșit la iveală în 1975 în urma unei explozii obișnuite dintr-o veche carieră de calcar aflată la 482 m alt. în vecinătatea Țării Beiușului. Îndată după neașteptata descoperire, comorile concreționare intacte și de o frumusețe neasemuită au fost păzite cu strășnicie de doi membri ai cercului **Speodava**, care și-au instalat cortul chiar pe buza despicăturii făcute de explozie. A urmat o îndelungată și susținută muncă de cercetare și amenajare sub egida Institutului de speologie **Emil Racoviță**, devenit proiectantul principal al complexei lucrări.

În primăvara trecută, imediat după inaugurare, turiștii au asaltat peștera. De ce? Pentru că la hotelul peșterii conduce o panglică de asfalt, iar cei 1500 m ai etajului fosil se pot parcurge pe alei betonate, prevăzute cu balustrade, în ținută de automobilist, ascultînd explicațiile ghidului sub lumina reflectoarelor. Totul este pus la punct iar peștera nu arată cu nimic mai prejos, de pildă, decît celebra Peșteră Postojna din Iugoslavia. Cele trei galerii amenajate, a Urșilor, a Lumînărilor și Emil Racoviță, sînt la fel de încărcate cu podoabe grele de calcit. Pe pereți draperii și sofisticate basoreliefuri. Din tavan atîrnă păduri de stalactite plîngătoare, străvezii, albe sau colorate. Pe podea cresc complicate domuri și stalagmite alături de coloane zvelte sau masive ce susțin bolțile. Etajul inferior, subfosil, declarat rezervație științifică, ascunde unul din cele mai bogate și intacte cimitire cu oseminte de Ursus spelaeus, acel uriaș locuitor al cavernelor dispărut în negura mileniilor. Și să nu uit: pentru a ieși din vrăjita, rece (9—9,5°) și umeda (97—98%) lume a lui Hades numai cu impresii plăcute și... calde, nu neglijați să luați cu voi o flanelă mai groasă!

În țara noastră există încă 4 peșteri electrificate, cu amenajări mai mult modeste. Peștera Muierii de la Baia de Fier (jud. Gorj) a fost prima peșteră electrificată și aceea nu prea satisfăcător. Deși cunoscută încă din neolitic, explorarea ei s-a încheiat abia în 1972. Este dispusă pe patru niveluri și măsoară 3.566 m de galerii și săli. Nivelul superior, fosil, poate fi vizitat fără haine de protecție, alături de ghidul permanent pe care îl găsim la cabana peșterii. Această creație a pîrîului Galbenu (care a părăsit de mult peștera) ne uluiește prin comorile concreționare îngrămădite fără zgîrcenie în Sălile Altarului, a Turcului și mai ales a Minunilor. Există aici stalagmite uriașe și stalagmite-lumînări, domuri scînteietoare și cruste parietale irizante. Unele din ele au forme ciudate și au fost numite Cadîna, Moș Crăciun, Turcul, etc. Nivelul inferior, neamenajat, este declarat rezervație de mare importanță științifică. Aici se află Sala Roșie a dahlitului concreționat sub toate

aspectele clasice, Galeria Ursilor cu podeaua presărată de numeroase resturi scheletice ale ursului de peșteră (peste 100 de cranii), Sala Perlelor (de cavernă) și o splendidă draperie ondulată de calcit (Vălul Mulerii). Tot aici s-au descoperit resturi de cultură umană (unelte de silex din paleoliticul mijlociu, ceramică de tip Coțofeni și Aninoasa, obiecte din bronz și aramă, etc). Este unica peșteră românească în care există o sală avînd pereții și podeaua complet concreționate cu carbonat-apatit.

Peștera Ialomiței (Ialomicioarei sau a Schitului) din Bucegi impresionează de la distanță printr-un impunător portal. Fiind amenajată cu trotuare și scări de lemn și parțial electrificată, se poate vizita în orice anotimp sub conducerea unui ghid. Se crede că Mihnea Vodă, luînd drumul pribegiei în 1510, s-a adăpostit o vreme în gura largă a peșterii. Tot sub bolta de la intrare, călugării Mînăstirii Sinaia au zidit un schit mistuit în 1962 de flăcările unui incendiu. Peștera este săpată la 1530 m altitudine de pîrîul Horoaba. Are numai 804 metri de galerii fosile și active dispuse pe două etaje iar podoaba concreționară este în bună măsură degradată. Deși este o peșteră rece (9—12°), umedă (85—100%) și neprimitoare, fiind situată într-o zonă montană intens circulată, nu este ocolită de drumeții dornici de a ajunge pînă la Cascadă, la Grota Ursilor (și aici s-au descoperit schelete de Ursus spelaeus!) și chiar pînă la Altar.

Peștera de la Vadu-Crișului (jud. Bihor), monument al naturii, are poteci cimentate, scări și podețe și este luminată electric. Poate fi vizitată fără echipament special, în prezența unui ghid de la cabana cu același nume, dar numai pînă la primul sifon. Dincolo de el, pînă la al doilea sifon, se află portiunea cea mai frumos concreționată, interzisă vizitatorilor în vederea protejării ei. Peștera, descoperită în 1903 de un cantonier, are circa 1000 m lungime și e parcursă de un rîu subteran originar din platoul carstic de la Zece Hotare. În adîncul peșterii s-au descoperit mai multe specii de animale pur cavernicole care-i conferă o importanță biospeologică deosebită (specii de vermi, melci și crustacei — printre care și o specie extrem de rară de arhianelid, Troglochaetus beranecki).

Dacă peșterile electrificate (la care s-a adăugat de curînd Peștera Dîmbovicioara) nu vă stau la îndemînă, puteți alege, pentru început, una din cele neelectrificate, dar parțial amenajate și cu ghid: Ghețarul Scărișoara, Peștera Meziad sau Peștera Comarnic. Alte cîteva peșteri au unele amenajări (scări, punți de lemn), dar nu au ghizi: Peștera Bolii, Peștera Tecuri, Peștera Gura Plaiului. Puteți intra în ele, dar numai însoțiți de un bun cunoscător, dotat cu echipamentul necesar.

Este însă periculos să începeți speoturismul cu peșteri mari și grele care au nevoie de unele reamenajări și necesită echipament special: Cetățile Ponorului, Cetatea Rădesei, Ghețarul de la Barsa sau Peștera de la Gura Ponicovei. De asemenea, nu încercați să pătrundeți în peșterile ocrotite de lege, chiar dacă au unele amenajări pentru accesul cercetătorilor, de pildă în Peștera Cloșani, Peștera Topolnița sau Peștera Tăușoare. Ele sînt interzise turiștilor.

Majoritatea peșterilor explorate din țara noastră, orizontale și verticale (avene), al căror număr a depășit în acest an impresionanta cifră de patru mii, se află încă în stare naturală. Unele sînt relativ ușor accesibile, altele dificile, accesibile numai cu tehnică de alpinism subteran sau cu scafandrii autonomi. În peșterile neamenajate pot intra numai speoturiștii care au deja la activ mai multe acțiuni subterane și formează un grup condus de un bun cunoscător, de preferință un speolog amator sau profesionist.

Ar mai fi multe de spus, dar tot ce-i mult strică. De aceea voi termina arătînd ce nu trebuie făcut într-o peșteră dacă dorim să-și păstreze nu numai podoaba concreționară, ci și cea biologică, adică măruntele animale cavernicole, unele adevărate fosile vii care supraviețuiesc de milenii doar în cîteva peșteri sau chiar numai în una singură!

Iată, pe scurt, cîteva recomandări:

● Nu rupeți stalactitele și stalagmitele! Nu desprindeți cristale și alte formații mici de pe pereți și din bazinașe! Nimic nu este mai fragil decît o peșteră. Podoabele ei nu se refac, sînt iremediabil pierdute. Peștera este un sanctuar, un muzeu al naturii care trebuie vizitat numai de cei ce știu să-l respecte, întocmai ca Ermitajul, Zwingerul sau Louvrul.

● Nu modificați regimul de ventilație al peșterii prin lărgirea intrărilor, a galeriilor înguste sau prin practicarea unor intrări artificiale! Peștera se poate usca și încălzi, iar fauna să dispară.

● Nu mînjiți pereții cu iscăliturl scrise cu vopsele, cărbune sau săpate cu dalta! Nu aruncați ambalaje și alte obiecte neputrescibile pe podea! Nu este bun nici reversul, transformarea peșterii într-o încăpere cu podeaua bine măturată și cu pereții lustruiți. A scoate din peșteră gunoiul de liliac și alte dejecții animale, nisipul și argila de pe podea, sau a spăla pereții de argilă și de substanțele introduse de afară odată cu apa de infiltrație, înseamnă a elimina resursele alimentare, a lăsa măruntele vietăți ale peșterii să piară înfometate sau să o părăsească. Peștera va străluci, dar va fi o încăpere moartă, poate pentru totdeauna. Așadar, pentru a nu perturba echilibrul ecologic stabilit de milenii, nu trebuie îndepărtat nimic din ceea ce poate fi folosit de animale ca hrană, nici măcar de a le deranja poziția în care se află. Dacă resturile aruncate de turiști (ambalaje de hîrtie, cutii de conserve, borcane, etc) trebuie neapărat scoase afară, în schimb resturile de alimente, deșeurile textile, tot ce poate putrezi trebuie lăsat. În Peștera Comarnic, de exemplu, am găsit adesea minusculele vietăți depigmentate și oarbe adunate tocmai pe astfel de resturi.

● Nu adunați animalele cavernicole pentru colecțiile școlare sau științifice fără o consultare prealabilă cu un biospeolog! Populațiile animalelor de peșteră sînt mici și efectivul lor poate fi descompletat ușor, fără putință de refacere. În Franța, braconierii peșterilor au pe conștiință numeroase specii de insecte cavernicole care s-au stins din cauză că unele muzee le achiziționau la prețuri fabuloase.

● Nu practicați săpături în umplutura de pe planșeu pentru a nu deranja straturile cu eventuale piese paleontologice, antropologice sau arheologice.

Dr. ȘTEFAN NEGREA
cercetător principal
Institutul de speologie **Emil Racoviță**, București

sate prin care au trecut pictori

Rucăr și Posada, Moinești și Brebu, Vlaici, Vălenii de Munte și Sîmbăta de Sus... Sau Cașin... Sau Scaești... Sînt simple sate, numai cîteva, din Țara Românească, Moldova și Ardeal, sub cerurile cărora pictura românească s-a dezlegat definitiv spre peisaj, spre spiritul rural, spre întîmplările din temeliile civilizației noastre. Nicolae Grigorescu și Ștefan Luchian, Camil Ressu, Nicolae Tonitza, Ștefan Dimitrescu și Henri H. Catargi le-au nemurit în zeci de pînze care deschid tot atîtea ferestre către o lume în lumina căreia culoarea e la ea acasă. Mai mult sau mai puțin, în satele acestea s-a definit statura cunoscută a pictorilor amintiți. Dacă nu mult, măcar un strop din sufletul acestora îl regăsim în personalitatea lor. Și azi, ajunse în muzee, scrise pe rame care conturează capodopere, chiar la hotarul dintre capodoperă și nostalgie, numele lor s-a încărcat de rezonanță, asemeni lemnului din care se croiesc viorile.

Orașele care au fost acum un veac trimit spre noi măcar un semn lămuritor, un fir subțire de lumină dacă nu un snop de raze, adică ne putem imagina, cu ajutorul stampelor de epocă sau al mărturiilor scrise, viața lor de zi cu zi și chiar patina edificiilor lor. Dar satul de acum un secol rămîne pentru noi pierdut în bezna unei nopți fără de seamăn. Chiar dacă au avut un cronicar destoinic, să le fixeze zbaterea sub vremuri, din truda lui se mai alege doar un fulger efemer, născut și stins, și el, în întuneric. Dar, iată, Nicolae Grigorescu, ajuns la Rucăr prin 1871, a decupat din noaptea de acum un veac a satului străvechi de munte imagini cu pregnanță de efigie. *Rucăreancă* și *Circiumă la Rucăr*, *Vatra de la Rucăr* și *Chervan în munți*, *Bîlci la Rucăr* și *Han la marginea drumului* sînt cîteva tablouri ce ne restituie trecutul acestei așezări de oameni cu o putere de sugestie mai profundă decît aceea a cuvintelor. «În *Vatra de la Rucăr* — observa George Oprescu — totul evocă simplicitatea umilă, sărăcia, ca și prestigiul moral ce se desprinde dintr-o viață de muncă». În carul care ține drumul pe prispa unui munte spîn, și am numit lucrarea *Chervan în munți*, se îngrămădește parcă toată suferința românească din trecut, bejenia și nestatornicia, dar și elanul spre un orizont senin. Iar mai tîrziu, cînd pictorul a îndrăgit Posada, pensula lui începe să iveaască peisaje ce explorează în adînc misterul veșnic tînăr al naturii. *Peisaj din Posada*, din colecția Krikor H. Zambaccian, ne apropie întrucîtva chiar de acele subterane răcoroase spre care vorba nu deschide niciodată drum. Tulburătoare sînt și *Casă pe valea Moșneagului*, *Fete torcînd la poartă*, *Luminiș* și *La Orăștii*, lucrări datînd din anotimpurile în care pictorul investighează Valea Prahovei. «Acolo se așează pictorul în vara anului 1887 — scria Alexandru Vlahuță —, în casa unui țăran fruntaș, care mereu se întreabă și nu se dumerește cum poate un boier de la oraș să trăiască atîta vreme singur, în sălbăticia aceea de loc.» De fapt, prin aceste pînze, pătrundem în «ținutul unde o dumbravă tăcută sau o pădure tainică, un ciobănaș rumen sau o fată sprintenă — după mărturia lui Apcar Baltazar — ne spun mai mult și mai pe înțeles decît toată Bretania». Și Nicolae Grigorescu, cum bine știm, trecuse prin Bretania, știa la ce a renunțat și ce cîștigă...

Spre Brebu, Ștefan Luchian călătorește la o cumpănă a vieții, în 1908, de cînd datează și cel dintîi autoportret în care îl vedem cu ochii împăienjeniți de o durere fără leac. Înaintea lui, prin peisajul *Cheile Doftanei* (1879) și acuarela *Bîlci la Brebu* (1902), un Sava Henția recunoscuse primul puterea locurilor de a înrîuri retina unui pictor. Dar Luchian, trecînd de pitorescul de la suprafața lucrurilor, se va împărtăși din fibra lor. Este firesc să nu mai deslușim cronologia pînzelor care s-au zămislit aici, ordinea strictă a zămislirii lor, dar nu e mai puțin adevărat că, adunate la un loc, ele refac cu o minuție rară culoarea și conturul și parfumul unui colț de lume binecuvîntat. El se ridică în priviri asemeni unui gînd întruchipat. Adică Brebu, ca și Moineștii spre care pictorul va călători în anii următori, ar putea să nu mai existe, de vreme ce pastelurile și uleiurile lui Luchian trăiesc, și tot i-am putea reconstitui statura. *Claie de fîn la Brebu*, *Mănăstirea Brebu*, *Curtea mănăstirii Brebu*, *Casa lui moș Gheorghe de la Brebu*, *Turnul de la Brebu*, *Fîntîna de la Brebu*, *Copaci după ploaie la Brebu*, *Peisaj pe valea Doftanei* și *Bucătăria călugărească*, privite în tăcere și investite cu un înțeles al fiecăruia, secretă parcă

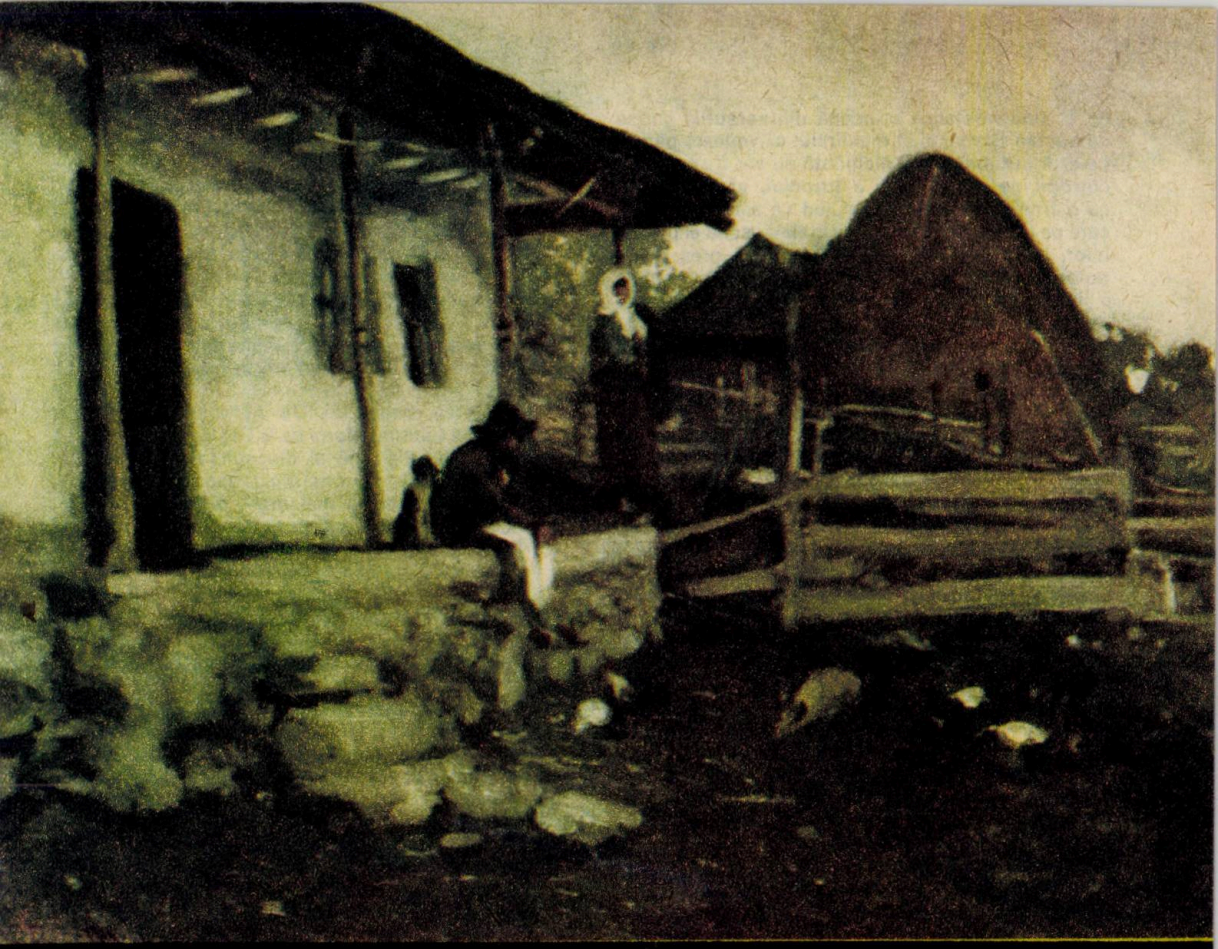

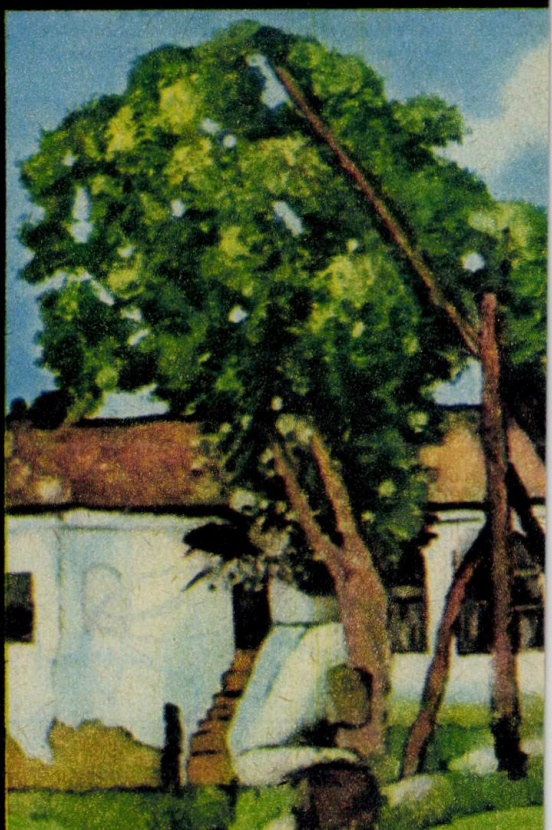

1
3 2

1. *Nicolae Grigorescu — «Țăran pe prispă»*
2. *Ștefan Luchian — «Fîntîna de la Brebu»*
3. *Camil Ressu — «La arat»*

de la sine nostalgia crîncenă din versurile scrise de Lucian Blaga, mult mai tîrziu: «...vedeam păduri ce-ar fi putut să fie şi niciodată nu vor fi...» Acolo, cotropit de o ananghie a trupului, pictorul lucra cu o frenezie epuizantă: «Cred că e ultima încercare pe care o mai fac cu peisajele — scria el prietenilor, la 15 iulie 1908 —, e prea greu, prea peste puterile mele». Şi adaugă: «...şi-n toată preajma o linişte tainică iar pe jos numai un covor verde de parcă îţi vine să stai numai trîntit». Încît îţi vine să exclami: ce noroc pentru acest zugrav lipsit de noroc!... Însă nu înainte de a exclama: ce noroc pentru Brebu!...

Cam în acelaşi timp va ajunge şi Camil Ressu la Vlaici, în ţinutul Oltului, unde îl invitase Alexandru Bogdan-Piteşti, fire ciudată, arţăgoasă, amestec de escrocherie şi extaz, dar investit de la natură cu o rară siguranţă a gustului plastic. Şi ce am mai putea spune astăzi decît că în absenţa compoziţiilor realizate în acest sat din Olt opera pictorului nu ar fi împlinită şi Camil Ressu nu ar fi Camil Ressu?... Descoperind aici vigoarea lumii ţărăneşti, rădăcinile vitalităţii ei, pictorul a desluşit pentru noi cîteva dintre secretele perenităţii românilor în peisajul ce le-a fost hărăzit de istorie. Să privim cu atenţie *Ţărănci din Vlaici*, sau o *Înmormîntare la ţară*, sau *La arat*... O dată, armonia dintre om şi spaţiul dăinuirii lui este evidentă. Apoi, conturul trupului uman introduce în peisaj o fractură, ca simbol de la sine înţeles al despărţirii. În sfîrşit, imaginea ţăranului aplecat peste coarnele plugului, cu o deznădejde deopotrivă de început şi de sfîrşit de lume, readună însufleţitul şi neînsufleţitul în tiparele unui înţeles care ne trimite cu gîndul la Sisif şi la substratul ultim al miturilor fără moarte. Toate aceste izbînzi ale picturii româneşti trăgîndu-şi seva şi de aici, din Vlaici, alt sat înţesat cu simboluri care ţin de mîntuirea şi speranţa civilizaţiei noastre.

Şi dacă ne-am hotărît să întreprindem această călătorie prin lumea satelor bîntuite de pictori, se cuvine să întîrziem preţ de cîteva clipe şi la Caşin, în Moldova. În primul război mondial, din slava unui cer care abia începuse să fie cutreierat de aeroplane, moartea a fulgerat trei ţărani care nu bănuiseră niciodată cît de năpraznică va fi întîlnirea dintre veacul din care veneau şi veacul nostru sofisticat şi neîndurător. Privilegiul de a surprinde această întîlnire într-o compoziţie densă l-a avut alt mare pictor român, Ştefan Dimitrescu, mobilizat într-un război în care înţelegea să lupte cu armele lui. Din nefericire, compoziţia la care ne referim, *Morţii de la Caşin*, a fost distrusă în incendiul din 1938 al Muzeului Militar Central, cînd ţăranii care-şi consumau moartea pe scena ei savant elaborată au mai murit o dată. Totuşi, şi dincolo de această pierdere ireparabilă, strădania artistică a pictorului Ştefan Dimitrescu are înţelesul pe care îl are în istoria artelor noastre plastice.

Şi dacă spaţiul ce ni se oferă nu ar fi limitat, călătoria noastră nu ar avea nici un motiv să încheie aici. Aproape fiecare pictor important al românilor şi-a legat destinul artistic de unul sau altul dintre satele ţării. De pildă, Nicolae Tonitza a vădit predilecţie pentru Vălenii de Munte şi Sîmbăta de Sus... Henri H. Catargi a pictat numeroase peisaje şi scene de muncă în Scaeştii Doljului... Elena Popeea a hălăduit ani în şir jur-împrejur de Bran... Şi sistăm aici trecerea în revistă a satelor prin care au trecut pictori. Din lumea lor, paleta tuturor a revenit îmbogăţită cu o substanţă uneori imponderabilă. Nu o numim, pentru că taina dezlegată a încetat să mai fie taină. În schimb îi intuim dimensiunile, puterea de a fi izvor de elocvenţă şi harul de a adăuga statornicia cu o valoare care nu mai ţine de durata simplă, ci de culoarea şi lumina clipelor în succesiune nesfîrşită.

MIHAI PELIN

Roua

eram tînăr şi fierbinte
rătăcind printre driade
cum să nu-mi aduc aminte
umărul unei cascade

îmi foşneau corole-n minte
dar striveam în ceasuri fade
roua plînsă de cuvinte
spre nescrisele balade

acum port galoşi şi barbă
am pisică şi ador
tot mai mult un fir de iarbă
ce-a fost verde şi e dor

ca baudelaire bolnav de moarte
între sîni sărut o carte

TOMA MICHINICI

ECOUL ECOUL ECOUL ECOUL

și glasurile sale

Templul Cerului din Pecing, de formă inelară, este înconjurat de un zid de piatră foarte înalt. În anumite condiții atmosferice șoaptele celor aflați în preajma peretelui pot fi auzite pînă la 80 de metri!

•

În galeria circulară a catedralei londoneze Sfîntu Paul, ca și în palatul indian Gol Gambal, șoaptele se transmit pînă la 33 de metri de-a-lungul galeriilor aflate la baza cupolelor emisferice.

•

Forma teatrului de vară «Hollywood Cup» din Los-Angeles amintește de suprafața unui trunchi de con circular. Șoaptele propagate de-a lungul suprafeței concave a pereților au o rezonanță egală cu aceea din catedrala londoneză. În catedralele din Gloucester (Anglia) și Ghirgenti (Sicilia) șoaptele se propagă pînă la 25 de metri.

Din punct de vedere etimologic, cuvîntul ecou provine de la numele nimfei Echo care, se spune în mitologie, a fost pedepsită de Hera, soția lui Zeus, pentru că era prea vorbăreață. Hera i-a luat darul vorbirii articulate, lăsîndu-i numai posibilitatea de a repeta sfîrșitul cuvintelor rostite de altcineva. Îndrăgostită de frumosul Narcis, care nu-i împărtășea însă sentimentele, Echo a murit, lăsînd posterității glasul ei.

•

Încă din antichitate s-a observat că sunetele se propagă mai ușor de-a lungul unor pereți concavi. La curtea regelui Midias această constatare era folosită pentru a... asculta pe la uși convorbirile secrete! În același scop au fost, de altfel utilizați și pereții concavi ai grotei «Urechea lui Dionysos» din Sicilia: paznicii ascultau acolo ce vorbeau prizonierii de război.

•

În Sardinia, pe locul unde se află ruinele unui vechi teatru roman, a fost descoperit un ingenios sistem de acustică. Vase de teracotă, așezate în avanscenă, cu gura spre public, îndeplinind rolul unor originale «difuzoare» care serveau la amplificarea vocilor actorilor.

•

Una din sălile palatului Sans-Souci din Potsdam a fost concepută în așa fel, încît o bătaie din palme produce o avalanșă de ecouri care dă impresia de aplauze prelungite. În teatrul regal din Copenhaga, care are doi pereți laterali și cel din partea opusă scenei cu profil concav, sunetele pe care le scot tobele din orchestră alunecă pe suprafața pereților și ajung la urechea auditorilor nu direct de la instrumente, ci reflectate de pereți.

Renumit în toată lumea este și unul din cele două colosuri ale lui Memnon, de pe cîmpul morților de lîngă Teba (Republica Arabă Unită). Giganticul bloc monolit reprezentîndu-l pe faraonul Amenofis al III-lea (sec. XIV î.e.n.) a fost multă vreme privit și admirat datorită «cîntecului» său, o minune fără pereche în lume. Mii și mii de oameni: împărați și regi, generali vestiți, oameni de știință și scriitori, au venit să-l asculte pe «Memnon sunătorul». Ciudata însușire a statuii din cuarțit, aflată la Teba, pe malul apusean al Nilului, se datorează curentului de aer care trece printr-o crăpătură pricinuită de cutremurul din anul 27 î.e.n. Legenda spune că Memnon salută cu ton tînguitor pe mama sa, Eos (Aurora).

•

Numeroase inscripții ale oamenilor celebri din vremea veche, care acoperă soclul și picioarele statuii, dovedesc că cei ce le-au scris au auzit vocea divină. De la zidirea crăpăturii (din ordinul împăratului Septimiu Sever) sunetul a încetat să se mai producă cu putere, totuși un șuier slab ca o urmă de ecou se mai poate auzi. Ceva asemănător poate fi ascultat și în celebrul templu al lui Amon din Karnak, un sătuleț din sudul Egiptului.

• berbecii nu înțeleg cuvîntul motor • un cîntec pentru imprimare • ce este o furtună istorică? • pianul de pe plajă • cine se bronzează la microfon? • un cal în două picioare • graba și gipsul • un aforism • de ce se face apelul la microbuz?

ÎNTÎMPLĂRI ADEVĂRATE
din timpul realizării emisiunilor TV

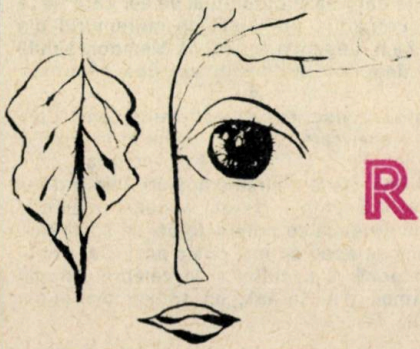

PERMANENTA REDESCOPERIRE A ROMÂNIEI

De foarte multe săptămîni ne obișnuisem ca, duminică de duminică, să luăm loc confortabil în fotoliu pentru a urmări ceea ce crainica anunță în mod lapidar: urmează «Permanenta redescoperire a României» — o emisiune realizată de Adrian Păunescu.

Autorul acestor rînduri nu-și propune comentarea emisiunilor, ci dorește să facă publice multe lucruri bune și rele care nu se văd pe micul ecran și fără de care, probabil emisiunea nu s-ar putea realiza.

Din capul locului trebuie subliniat că pentru fiecare emisiune se depune un volum de muncă imens, totul trebuie elaborat cu maximă rapiditate, dilletantismul și facilul nefăcînd casă bună cu stilul de muncă al realizatorului. Cum se spune în termeni tehnici la televiziune, totul din primul foc, dublele nu se folosesc. Tot de la început trebuie subliniat că Adrian Păunescu nu lucrează niciodată după un plan fix. Viața este în continuă mișcare, trebuie ținut cont de realitate, tot ce-i interesant trebuie imortalizat.

Iată un fapt: duminică, 26 august, s-a transmis prima emisiune de la Constanța. Bănuiesc, stimați cititori, că ați observat că în timp ce i se lua interviul directorului de la Palas care a făcut totul pentru a ne convinge de rasa deosebită a oilor sale, în planul doi niște berbeci se luptau «bărbătește», pentru o cauză știută numai de ei. Amănuntul acesta l-a determinat pe Adrian Păunescu să ceară echipei de filmare o secvență, de cîteva minute, în care lupta berbecilor să fie surprinsă în prim-plan. Aflați că a fost imposibilă refacerea acestei secvențe. Au fost chemați în ajutor cei mai pricepuți ciobani, au fost înlocuiți combatanții, dar ostilitățile nu s-au putut declanșa. Nimeni și nimic nu a putut convinge dobitoacele că o echipă a televiziunii așteaptă cuvîntul: motor. Au fost scene de-a dreptul ilariante pe care spațiul nu ne îngăduie să le comentăm.

Să facem un salt pe harta imaginară a țării, pentru a poposi în județul Maramureș, unde ființează corul de bărbați din Finteuș. Atunci cînd poetul a ascultat repertoriul corului, s-a declarat mulțumit parcă pe jumătate. Drept care l-a întrebat pe dirijor dacă nu mai are pregătite și alte piese.

— Avem, a venit răspunsul dirijorului, dar cred că nu merg...

— Să vedem, mai bine zis să ascultăm, a replicat poetul... Cît privește imprimarea, aceasta este o treabă a noastră.

După primele strofe cîntecul a fost reluat, nu pentru că suna fals ci pentru banda magnetică, deci pentru imprimare.

Vestea s-a răspîndit ca fulgerul și în aceeași zi zeci de oameni îmbrăcați cu sumane, «dintr-o oaie» cîntau pe străzile orașului Baia Mare un cîntec știut de mult, dar parcă uitat: **«Treceți batalioane»**. O întîmplare în aparență minoră ce a avut însă o fantastică înrîurire asupra unei melodii, care pînă în acea zi era fredonată mai mult în gînd. De atunci posturile noastre de televiziune ne-au desfătat nu o dată cu acest admirabil cîntec istoric.

Știți ce sînt furtunile istorice? Noi n-am știut. Despre ele aveam să aflăm la Agigea, atunci cînd Adrian Păunescu intervieva pe Mircea Herbei, omul care răspunde de construirea viitorului port Agigea, portul anului 2000. Noi atunci «călcam» pe mare. Parcă nici nu-ți vine a crede că portul se construiește pe locurile unde în urmă cu numai un an era apă. Cu acest prilej am aflat că furtunile istorice sînt acelea de o putere fantastică care, pur și simplu, «mătură» totul în calea lor. Au căpătat această denumire deoarece se repetă cu exactitate o dată la o sută de ani. Tot ce se construiește pentru mare sau alături de mare trebuie gîndit în raport și cu furtunile istorice.

În martie 1962 a avut loc pe litoralul nostru o asemenea furtună. Toate calculele privind construcțiile de pe tărîmul mării au pornit de la acea dată. Dar cum în ultima vreme natura ne joacă feste, iată că în acel an a fost înregistrată o nouă furtună istorică. Regula a fost încălcată. Foarte mult a avut de suferit noul port Agigea. Stabilpozii, acele forme ciudate executate din beton și care cîntăresc în jur de 4 tone, au fost aruncați ca niște jucării pe distanțe de sute de metri. Fără stabilopozi nimic nu s-ar

putea construi pe mare. Datorită formei lor, de concepție românească, ei au rolul de a sparge valurile, dînd astfel posibilitatea constructorilor să avanseze în mare. Fără prezența lor marea ar eroda malurile și ar pune stăpînire pe mari porțiuni de teren. Prin durata ei, această furtună istorică din februarie a depășit pe toate celelalte: 3 zile și trei nopți. Venită intempestiv furtuna istorică din februarie era gata să facă victime. Draga «Ovidiu» se afla undeva în larg atunci cînd a început furtuna. Inițial nimeni nu i-a dat importanță. Cînd și-au dat seama despre ce este vorba, era prea tîrziu. Cei de pe mal se gîndeau permanent la soarta celor de pe dragă, care erau ancorați cu o singură ancoră. Cînd furtuna și-a mai tocit colții, cîțiva temerari au încercat să abordeze draga, care spre surprinderea și bucuria tuturor se afla la locul ei și încă bine ancorată. Cum a putut rezista o simplă ancoră unui asemenea cataclism? iată o problemă care probabil va fi lămurită de specialiști.

Genericul fiecărei emisiuni «Permanenta redescoperire a României» menționează întregul colectiv care a contribuit la realizarea emisiunii. Mă simt obligat să desprind de pe generic un nume: Silvia Macarie. Silvia nu are voie să uite, nu are voie să greșească, trebuie să se aștepte la orice. Și munca nu este deloc ușoară. Spre exemplu: la Eforie trebuia adus pe plajă un pian. Așa cerea scenariul. Cînd ești la București lucrurile se simplifică. Dar acolo, la Constanța, e cu totul altceva. Telefoane perseverente, intervenții, iar telefoane. Dar pînă la urmă pianul a fost adus pe plajă. În toți acești ani Silvia a trecut cu brio multe momente grele inerente muncii de șef de producție. S-a și împotmolit, atunci cînd a rugat pe colegii de la «Radio-vacanța» să se citească un anunț privind convocarea actorului Mihai Stan, aflat în acele zile pe litoral. N-o să vă vină a crede, dar colegii ei de la «Radio-vacanța» au refuzat să-l difuzeze fără plată, iar cînd suma a fost achitată, au invocat că anunțul nu se poate da deoarece nu se încadrează în formele publicistice. Atunci aveam să aflăm un lucru care pur și simplu ne-a uluit:

— Noi sîntem radio și nu avem nimic cu televiziunea, avea să ne răspundă o tovarășă, ce-i drept frumos bronzată, de unde se vedea că razele soarelui binecuvîntează și dincolo de pereții destul de groși ai clădirii. Inventiva șefă de producție a făcut apel la muzica folk, reprezentată atunci de Doru Stănculescu. Un iubitor al genului, crainic la emisiunile străine, a strecurat anunțul în pofida celor care nu-i găseau rubrica în care s-ar încadra, pentru a fi emis pe unde.

Trebuie spuse cîteva cuvinte și despre «nea Țicu Stănescu», asul de altă dată al curselor cicliste, astăzi un admirabil șofer. Au fost zile cînd la volanul mașinii a făcut chiar și 800 de kilometri pentru a-l duce pe realizator dintr-un cap la celălalt al țării.

Dar cum șoseaua este plină de neprevăzut, mașina condusă de «nea Țicu», nu o dată a fost pe punctul de a se accidenta. Era într-o zi de toamnă, pe șoseaua Brașov-Rîmnicu Vîlcea. Panglica de asfalt era relativ goală. În fața mașinii apare un cal cam speriat care gonește, gonește, gonește. Situație grea, cu atît mai mult cu cît «Nea Țicu» intuiește că duchipalul va acroșa automobilul. Tensiune în mașină. Își păstrează calmul conducătorul auto care, acum mai mult ca oricînd strînge cu putere volanul, așa cum pe vremuri strîngea ghidonul bicicletei. În momentul cînd calul se apropie de mașină și se ridică pe două picioare urmînd a se prăbuși cu toată greutatea lui peste vehicul, «Nea Țicu» pornește vijelios numai cîțiva metri, atîția cîți i-au fost necesari pentru a salva viața celor aflați în mașină. Calul se prăbușește ca un bolid, dar se ridică imediat pentru a-și continua cursa inexplicabilă și nebunească... Și mașina va rula din nou, faptul divers rămînînd de domeniul amintirii.

Dar cum viața nu iartă, iată un caz mai puțin fericit. Echipa de filmare se afla la Crihalma, în județul Brașov. Din dorința de a fi cît mai operativ, electricianul Ion Răceanu nu s-a asigurat atunci cînd a traversat șoseaua, motiv pentru care a fost prins între o mașină și un camion cu peridoc. A scăpat cu viață, dar bandajul de gips nu a putut fi evitat.

*

Din aforismele Eroului Muncii Socialiste Nicolae Gaidagiu întîlnit la Topalu:

«Un genunchi în fund e un pas înainte»

*

Nu-i suficient cînd există o singură echipă de filmare. Totdeauna e nevoie de cel puțin două. De ce sînt necesare mai multe echipe de filmare? Deoarece ele sînt obligate să meargă pe firul celor discutate de realizator, deoarece fiecare lucru despre care este vorba trebuie însoțit de imagine. Așa cum se știe, întreprinderile se întind pe mari suprafețe de teren, iar cel cu care se discută se află deobicei într-un loc fix. Deci echipa în care se afla ca operator de imagine Gh. Stînea se îndrepta cu toată viteza spre Cîmpulung-Muscel locul de întîlnire cu Adrian Păunescu. Pe drum, operatorul vede un peisaj ce se cerea de urgență imortalizat pe peliculă. Numai un minut, un singur minut cere el șoferului. Echipa coboară din microbuz, încep pregătirile de filmare, totul desfășurîndu-se în cea mai mare viteză. În aceleași condiții se efectuează replierea echipei de filmare. Mașina gonește cu toată viteza. Ajung aproape punctuali la locul de întîlnire, Adrian Păunescu se uită puțin, numai puțin încruntat și se trece la treabă. Se trece la treabă este un fel eufemistic de a ne exprima, deoarece atunci se constată că în grabă operatorul Stînea a fost pierdut la locul de filmare neplanificat de pe șosea. Chiar așa! A fost uitat la locul de filmare! Cînd citiți aceste rînduri poate vi se pare curios. Cum poți uita pe cineva cînd întregul efectiv numără cinci oameni?! Vedeți stimați cititori, că se poate foarte bine! Tensiunea nervoasă este atît de mare, grijile sînt atît de multe, încît în asemenea împrejurări poți uita și un om. De atunci, de cîte ori pornește microbuzul, Silvia Căpușneac face apelul.

DAN BÎRLĂDEANU

ÎNTÎMPLĂRI ADEVĂRATE

cînd strugurii se coc Foto: **A. MIHAILOPOL**

BIBLIOTECI

Pentru prima dată termenul de bibliotheke a fost folosit în secolul al III-lea î.e.n. pentru denumirea Bibliotecii din Alexandria, cea mai vestită din antichitate, înființată de regele Egiptului Ptolomeu Soter.

Prima bibliotecă publică, la Roma, a fost fondată de poetul Asinius Pollio în secolul I î.e.n. și își avea sediul în incinta Templului Libertății.

Una din cele mai vechi și mai celebre biblioteci ale evului mediu a fost Biblioteca din Pamfil în secolul al IV-lea.

Primele biblioteci universitare europene au fost înființate în secolele XII și XIII la Paris, Padua (Italia) și Salamanca (Spania).

Biblioteca de stat «V.I. Lenin» din Moscova este cea mai mare bibliotecă națională din U.R.S.S. și prima din lume ca număr de publicații.

Cele mai vechi biblioteci de pe teritoriul țării noastre au fost înființate la Sibiu: prima, din 1300, era o bibliotecă a comunei, iar a doua funcționa pe lîngă mînăstirea dominicană din localitate.

În 1545, pe lîngă gimnaziul luteran din Brașov, fondat de Johann Honterus s-a organizat prima bibliotecă școlară de pe teritoriul țării noastre.

Biblioteca Academiei R.S.R., fondată în 1867, este cea mai veche și mai mare bibliotecă națională de la noi.

Primul regulament de funcționare a unei biblioteci publice din țara noastră a fost întocmit de Gheorghe Asachi în 1840.

Prima sală de lectură a unei biblioteci a fost construită în 1584 la Biblioteca Escurial din Madrid.

Cele mai mari pagube produse bibliotecilor de-a lungul istoriei s-au produs în cel de-al doilea război mondial, cînd cotropitorii hitlerişti au distrus prin ardere cărți de valoare inestimabilă ce nu vor mai putea fi recuperate niciodată.

MIHAI BURDUJA

Cunoscută în trecut drept capitală a unui mare imperiu din istoria omenirii — astăzi numărîndu-se printre marile orașe ale lumii — Londra este un important centru economic, cultural, politic. Și totuși popularitatea faimoasei Londre pălește adeseori în fața unei mici așezări situată în centrul Angliei, pe malul rîului Avon. Localitatea respectivă a devenit celebră fără a se vărsa pentru aceasta nici o picătură de sînge. Ea își datorează renumele unei singure persoane, geniului său creator — această așezare este Stratford-upon-Avon și aici s-a născut «marele Will» cum le place englezilor să-l numească pe cel ce a fost William Shakespeare.

În orice perioadă a anului, indiferent de anotimp — pe furtună sau pe ploaie — întîlnești pe străzile orașului un număr impresionant de turiști veniți din toate colțurile Angliei și ale lumii. Aici nu este neapărat nevoie să știi englezește pentru a găsi casa ilustrului dramaturg. Acești vizitatori se înțeleg între ei datorită aceleași chemări către frumos și către operele durabile, care au dăinuit peste secole; astfel ei au învățat să comunice prin limbajul cunoscut al operei lui Shakespeare, care este la fel de frumoasă și măreață în oricare din nenumăratele limbi în care a fost tradusă.

Stratford-ul păstrează și astăzi amprenta vremurilor trecute. Majoritatea clădirilor nu se deosebesc cu mult de cele de pe vremea cînd trăia marele dramaturg. Sînt case mici, vopsite în alb, împodobite și întărite cu bîrne groase de lemn de culoare neagră sau maro. Tenta lor sumbră este înveselită de nelipsitele flori și arbuști, îngrijiți cu migală și dragoste de actualii locatari, așa cum făcuseră și predecesorii lor în trecut.

Totul este bine păstrat, amintind de perioada în care a trăit Shakespeare, încît este aproape de necrezut că din aceste căsuțe încărcate de povara anilor, sau din vreun ungher al străzilor nu apare «marele Will» cu fruntea umbrită de gînduri cu un manuscris sub braț, meditînd la vreo nouă piesă. Nu, el nu va mai apărea; opera sa însă supraviețuiește ca și amintirile personajelor ei — ambițiosul Richard al III-lea, sîngerosul Macbeth, dragostea lui Romeo și a Julietei, distrusă de certurile familiilor lor, odiosul Falstaff, gînditorul Hamlet — toate întruchipări ale minții lui geniale.

Alături de aceștia, la Stratford se strecoară amenințătoare stafia unei anumite «reclame» ieftine, care, de dragul cîștigului se străduiește să vîndă tot felul de nimicuri cu efigia lui Shakespeare. Numai că, marele Will este prea mare pentru ca numele său să fie umilit de asemenea nimicuri.

Ne depărtăm cu nostalgie de Stratford-upon-Avon avînd ca țel a doua localitate din acest «triunghi cultural» al centrului Angliei — orașul Oxford, dar înainte de a ajunge la destinație, ne oprim în micul orășel Rugby pentru a afla detalii despre existența sa străveche și despre legătura cu sportul care îi poartă numele.

Foarte vechea așezare saxonă de pe aceste meleaguri se chema «Hroca's Burg». Danezii care au stăpînit vremelnic în regiunea respectivă, l-au numit «Richeberie». Pentru ca la recensămîntul întocmit de Wilhelm Cuceritorul între anii 1086—1087, localitatea să fie transcrisă drept «Rokeby», care ulterior a devenit «Rugby». Aici, în 1567, s-a înființat o școală publică unde s-au pus bazele jocului și regulamentului de rugby. Numele celui care în 1823 a luat mingea în mînă și pentru prima dată, a culcat-o între buturile adverse era Willian Webb Ellis. Cel care ne-a povestit aceste amănunte a încheiat cu următoarele cuvinte: «Desigur rugby-ul de astăzi nu mai seamănă cu cel creat de primii săi inițiatori, după cum nici numele localității Rugby nu mai are asemănare cu cel al anticei așezări Saxone».

După un drum de cîțiva kilometri, străjuit de bogate tufișuri de rododendroni ajungem la Oxford — renumit centru universitar.

Marele poet al secolului XIX, Matthew Arnold, care pe atunci preda cursul de poezie la universitatea din localitate, descria în cuvinte înălțătoare «acel dulce oraș cu turlele-i visătoare». Pentru vizitatorul zilelor noastre care se îndreaptă spre oraș, cu mașina ori cu trenul acest amănunt rămîne valabil. De oriunde l-ai privi — dinspre Hinksey Hill sau Botley, dinspre Elsfield sau Serotover, înfățișarea Oxfordului păstrează, la prima vedere, aspectul unui oraș medieval. Dar impresia este repede dezmințită la vederea acestuia «de aproape», astfel încît se poate spune că Oxford-ul este un oraș modern cu «savoare medievală». Printre coroanele bogate ale pomilor admirăm Magdalen Tower-sentinelă singuratică care străjuiește latura orașului înspre Londra, arhitectura zveltă a edificiului Merton Tower și a catedralei St. Mary din centrul orașului și teatrul Sheldon ce se găsește în partea vestică a centrului universitar.

Oxford-ul s-a schimbat odată cu trecerea anilor. Străduțele-i înguste, străjuite de colegii și de căsuțe cochete, frumos îngrijite, cunosc un trafic intens. În ciuda aspectului exterior al clădirilor, în interior totul s-a modernizat. Se încearcă să se țină pasul cu timpurile noi, iar studenții sînt pasionați de problemele actualității, iau atitudine, organizează adunări și atunci cînd cerințele le sînt ignorate, recurg la ocuparea colegiilor la fel ca muncitorii greviști care ocupă întreprinderile în apărarea dreptului la muncă și la o viață mai bună.

Universitatea de la Oxford este alcătuită din mai mai multe colegii: Magdalen, Trinity, Queenis etc. Aproape toate acestea se află în vechile lor așezări; au însă și unele clădiri noi ca Nuffield College, a cărui construcție a fost terminată abia în 1960.

Majoritatea construcțiilor datează din secolulXVII sau din perioade anterioare, grija care se acordă pentru renovarea acestor clădiri este cauza pentru care schelele pentru curățarea construcțiilor au devenit în zilele noastre, un decor obișnuit orașului.

Al treilea obiectiv al călătoriei noastre este orașul Cambridge — situat și el în estul țării. Oxford și Cambridge constituie — cum se spune — «mîndria și fericirea» (the pride and joy) Angliei. Ca și Oxford-ul, Cambridge cuprinde o serie de vechi și renumite colegii, dintre care cel mai vechi este Peter House, înființat în 1284 și unde își desfășoară pregătirea mii de studenți. Ca și Oxford-ul, pare aproape neatins de cuceririle civilizației — tezaurul său de arhitectură medievală fiind o dovadă concludentă în această direcție; și totuși contemporaneitatea a pătruns pînă în cele mai ascunse unghere ale orașului.

Cambridge și Oxford concură în pregătirea studenților în toate domeniile științei și culturii.

Pentru că nu trebuie uitat faptul că în cele două centre universitare și-au făcut studiile personalități celebre — politice, culturale și științifice — din trecutul Marii Britanii, după cum, tot aici, și-au desăvîrșit pregătirea, renumiți cercetători și literați britanici, unii dintre ei distinși cu premiul Nobel. Sînt dovezi elocvente ale seriozității cadrelor didactice în inițierea studenților ca și ale eforturilor acestora de a-și însuși cele mai înaintate cuceriri ale științei și tehnicii moderne.

În anumite perioade, cea mai înverșunată dispută are loc în domeniul sportului, în special atunci cînd are loc concursul anual numit «Rowing Regatta» (concursul de canoe). Lupta este acerbă în joc fiind prestigiul uneia sau alteia din universități.

Părăsim Cambridge-ul ajunși la capătul drumului — ascultînd sunetele grave ale orologiilor numeroaselor sale colegii, răsunîndu-ne astfel în urechi vibrantul mesaj al triunghiului cultural din estul Angliei.

IULIA VLADU

HAZ DE NECAZ

● Să nu vii niciodată la timp, aproape de începerea spectacolului, altfel ceilalți, ar putea crede că ești un om fără ocupație. În timpul executării uverturii, foiește-te în fotoliu și pocnește cît mai tare cu partea turnantă a acestuia. Prin asta nu numai că vei ușura sarcina instrumentistului de la talere dar vei aduce și o notă dramatică în preludiul monoton.

● Pe cît poți mai des, apleacă-te spre soția sau însoțitoarea ta și explică-i cu voce tare conținutul lucrării, componența orchestrei, numele compozitorului, pentru ca cei din jur să știe cu ce om cult au avut șansa să stea alături.

● În timpul executării ariilor, îngînă-le ușurel. Asta va da mai multă încredere executantului și te va înălța în ochii vecinilor.

● La piesele clasice nu uita ca, în liniștea din jur, să sufli actorilor pasajele pe care le cunoști. Gîndește-te ce s-ar întîmpla, de exemplu, dacă Hamlet ar risca să-și înceapă cunoscutul său monolog: «A fi sau a nu fi» fără suflatul spectatorilor din sală.

Zece reguli pentru spectatorii de teatru și concerte

● La concertele filarmonicii să vii întotdeauna cu o lanternă de buzunar și o partitură. Știma pianului ciocănește-o puternic cu degetele pe spătarul fotoliului.

● Proptește-te în spătarul fotoliului și închide ochii lăsîndu-te fascinat de muzică. Dar totodată urmărește cu atenție ca fascinația ta să nu se transforme într-un somn cu sforăituri.

● Cumpără bomboane de ciocolată, preferîndu-le pe cele cu învelișul puternic foșnitor. Dezvelindu-le în timpul concertului, vei atrage asupra ta mai multă atenție decît cel mai genial virtuoz.

● În pauză fă o plimbare la bufet. Acolo se adună majoritatea spectatorilor și este cel mai potrivit loc pentru a declara cu glas tare, fără jenă, că ai ascultat aceeași operă într-o interpretare mult mai bună.

● La concertele cîntăreților renumiți să nu fii zgîrcit cu aplauzele. Un om care se respectă nu va înceta să aplaude și să biseze pînă cînd cîntărețul nu va răguși.

● Numai profanii așteaptă ultima replică a eroului sau acordul final al simfoniei. Tu să ieși din sală cu curaj. După cursa cu obstacole spre garderobă mișcă-ți coatele cu atîta tărie încît să demonstrezi lumii întregi că și cel din urmă poate fi cel dintîi.

Respectă aceste reguli și te vei socoti pe bună dreptate un mare pasionat al teatrului și mare meloman

statuia lui Ștefan cel Mare

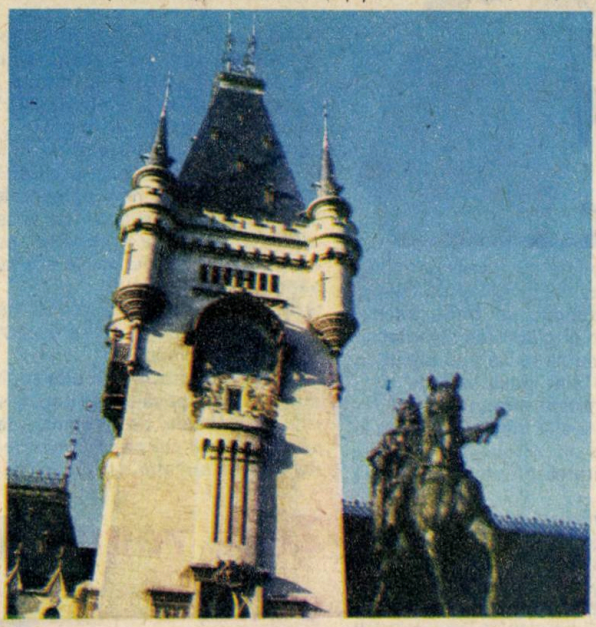

CASA POGOR și începuturile electricității

Într-un parc cu multă liniște din «dulcele tîrg al leșilor» se găsește o casă care mai bine de un secol și-a înscris prezența în cartea de aur a spiritualității românești. Această casă, actualmente «Muzeul de literatură al Moldovei», este fostul sediu al societății literare «JUNIMEA», unde în salonul de la etaj s-au făcut auzite glasurile lui Mihai Eminescu, Ion Creangă, Vasile Alecsandri, Ion Luca Caragiale, Nicu Gane, Alexandru Philippide, A. D. Xenopol, Iacob Negruzzi, Ion Slavici, Titu Maiorescu, Petre Carp, Dimitrie Rosetti și mulți alți oameni de cultură ai acelei vremi.

Dar ce legătură este între această casă și începuturile utilizării energiei electrice în România?

Iașul — acest oraș bogat în mărturii ale trecutului glorios al poporului nostru, oraș al monumentelor istorice, al culturii, dar și al industriei, a fost receptiv atît la promovarea unor mari acte de cultură, cît și la adoptarea diferitelor noutăți tehnice. Pentru început să ne amintim de o invenție — prima sursă de curent electric — pila descoperită de Volta în 1800 pe baza observațiilor făcute de Luigi Galvani în 1786. Pornind de la această invenție, marii fizicieni ai secolului trecut au găsit numeroase efecte și proprietăți fundamentale ale curentului electric, care au contribuit la progresul științei și tehnicii, la evoluția societății. Putem aminti astfel descoperirea în anul 1801, de către fizicianul Davy, a arcului electric — sursă de lumină, cercetările teoretice și practice din domeniul electromagnetismului efectuate de Oersted în anul 1819, descoperirile făcute de Faraday în anul 1831 în domeniul inducției electromagnetice. Nu trebuie uitate nici descoperirile legilor curentului electric, materializate de Ampere în anul 1820, Ohm în anul 1824 și Joule în anul 1826. O aplicație deosebit de importantă a curentului electric a fost telegraful electric inventat de Samuel Moise în anul 1840. După numai 4 ani s-a realizat prima linie telegrafică de utilitate publică, care lega orașele Washington și Baltimore și avea o lungime de 63 km.

Trebuie să remarcăm faptul că, la numai 10 ani de la această premieră mondială, telegraful electric a fost introdus și în țara noastră.

Dezvoltarea rapidă a orașelor în a doua jumătate a secolului trecut impunea adaptarea unor mijloace de comunicație directă între oameni. Succesul telegrafului electric a deschis drum ideii de a transmite prin fir și vocea omenească. Astfel, în aceeași zi, la numai 2 ore diferență, pe 14 februarie 1876, doi americani Graham Bell și Elisha Gray, care au lucrat independent unul de altul, au brevetat telefonul.

În București, la numai doi ani de la brevetarea telefonului, se semnalează existența unui post telefonic, montat la fabrica de aparate telegrafice.

Între anii 1870 și 1885 se poate considera că s-au făcut cele mai importante descoperiri și în domeniul utilizării pentru iluminat a electricității. Astfel în anul 1873 Lodîghin face publice experiențele cu lampa cu incandescență. Iablocicov descoperă lampa electrică cu arc. La Paris în 1878 se experimentează iluminatul electric, și tot în 1878 Edison în-

cepe şirul marilor sale invenţii în domeniul utilizării energiei electrice, prin descoperirea lămpii cu incandescenţă cu filament de cărbune.

Cea mai spectaculoasă aplicaţie a electricităţii, care a constituit şi o mare atracţie de la primele încercări şi descoperiri, rămîne iluminatul electric.

Electricitatea a jucat un rol deosebit de important în transformarea oraşelor. Pătrunzînd iniţial ca sursă pentru un nou sistem de iluminat, la concurenţă cu petrolul sau gazul aerian şi ca nou mijloc de transport prin înlocuirea omnibuselor şi a tramvaielor cu cai cu tramvaie electrice, electricitatea şi-a găsit în scurt timp aplicare în diverse domenii, conducînd la o dezvoltare economică şi edilitară a oraşelor.

Începutul utilizării publice a electricităţii se poate considera noaptea de Anul Nou 1880 cînd A.T. Edison a aprins în laboratorul său din Menlo Parc 700 becuri electrice, fapt care a uimit pe vizitatori cît şi o serie de savanţi ai vremii. Şi tot el realizează în 1882 la New York prima centrală electrică orăşenească.

Să revenim acum la Casa Pogor şi bineînţeles în Iaşii anului 1878.

Prima ştire deţinută pentru folosirea energiei electrice pentru iluminat o constituie anunţul apărut în ziarul «Curierul de Iassi» din 26.01.1878, din care spicuim următoarele: «Clubul Patinorilor — Duminica viitoare în 28 ianuarie, DE LA 7 OARE INAINTE va avea loc o cursă pe ghiaţă cu ILUMINAŢIUNE BRILANTĂ şi anume **una soare electric**, focuri bengalice, focuri de magnezium, făclii ş.a. vor ilumina locul patinatului...»

La 5 iunie 1883, cu ocazia inaugurării statuii lui Ştefan cel Mare, la Copou, s-a montat un «soare electric», adică o lampă cu arc.

Interesul stîrnit de această demonstraţie a determinat Consiliul Comunal al Primăriei din Iaşi să-l trimită pe Leon Negruzzi, primarul oraşului, la expoziţia de electricitate de la Viena... «pentru a observa progresul pe care l-a făcut electricitatea în ceea ce priveşte eclerajul oraşelor». În raportul său, prezentat la întoarcerea de la expoziţia din Viena, pe data de 23 septembrie 1883, Leon Negruzzi nota:

...Din nenorocire, societatea Brush, care s-a însărcinat cu instalarea luminei electrice în oraşul Timişoara, nu a mîntuit încă lucrările sale, ca să avem în Europa, un oraş întreg, cel dintîi iluminat cu electricitate... (şi cu toată întîrzierea, Timişoara a fost totuşi primul oraş din Europa, care la 12 noiembrie 1884, a fost iluminat electric)

În încheierea raportului său Leon Negruzzi propunea: introducerea luminării cu lumină electrică şi numai cu acest sistem în Iaşi. Pare într-adevăr ciudat ca la Iaşi, un jurist şi literat să ocupa de probleme tehnice!

Introducerea iluminatului public electric şi a tramvaielor electrice s-a datorat unor personalităţi de frunte ale vieţii culturale şi politice din Iaşi ca Vasile Pogor, Nicolae Gane, Leon Negruzzi, care alături de oameni de ştiinţă ca Petru Poni şi D. Hurmuzescu au contribuit efectiv la adoptarea celor mai noi cuceriri ale ştiinţei şi tehnicii. Datorită acestor personalităţi în Iaşi s-a adoptat iluminatul şi tracţiunea electrică în timp ce în Bucureşti se optase pentru iluminatul cu gaz şi tramvaie cu cai. Trebuie deasemenea să menţionăm faptul că în Iaşi s-a utilizat de la început sistemul de distribuţie în curent alternativ de înaltă tensiune descoperit de Duprez în anul 1881, spre deosebire de majoritatea oraşelor din România care foloseau sistemul de distribuţie în curent continuu.

Dacă prima Uzină electrică din România a fost pusă în funcţiune în Bucureşti în anul 1883, prima Uzină electrică, menţionată în documentele de epocă, din Iaşi este Uzina Spitalului Sf. Spiridon, pusă în funcţiune în anul 1894 şi care asigura şi iluminatul Teatrului Sidoli, unde dădea spectacole Teatrul Naţional, după încendiul care distrusese Teatrul Mare de la Copou.

Următoarea Uzină Electrică a oraşului Iaşi formată din 2 grupuri electrogene de curent continuu 108 V, fiecare grup avînd o putere de 54 kW, era instalată în subsolul noii clădiri a Teatrului Naţional. La inaugurarea noului edificiu pe data de 1 decembrie 1896 în Piata Teatrului au fost aprinse 12 lămpi electrice cu arc de 12 amperi.

În luna februarie 1897 savantul Dragomir Hurmuzescu a realizat iluminatul electric parţial al Liceului Internat C. Negruzzi din Iaşi, utilizînd o maşină dinamoelectrică şi o baterie de acumulatori.

În luna octombrie a aceluiaşi an odată cu inaugurarea noii clădiri a Universităţii a intrat în funcţiune Uzina electrică a universităţii, care era formată din 2 grupuri electrogene, acţionate cu abur de 65 kW fiecare. Această uzină realiza iluminatul electric exterior, prin 2 stîlpi ornamentali, prevăzuţi cu cîte 3 candelabre electrice ce împodobesc şi astăzi faţada Universităţii.

În anul 1898 prin străduinţa lui N. Gane, care era primarul Iaşului, se realizează iluminatul Pieţii Unirii şi a străzii Golia (astăzi strada Cuza Vodă), montîndu-se 24 lămpi cu arc.

Primul proiect pentru iluminatul electric al străzilor Iaşului a fost întocmit de inginerul Laurenţiu Teodoreanu, care a fost şi primul director al Uzinei electrice publice din Iaşi între anii 1898 şi 1907.

Despre Laurenţiu Teodoreanu şi Uzina Electrică din Iaşi au scris destul de mulţi. Noi vom cita în continuare, un dialog din romanul «La Medeleni» între Olguţa şi Monica:

— Olguţa, de ce-i spui tu Herr Direktor? E neamţ?

— Ţţ, ţi, ţi... E fratele tatei!

— E director de şcoală?

— Cum poţi să spui aşa ceva? Nu l-aş putea suferi. E directorul unei societăţi foarte mari... ceva cu electricitate şi cu nemţi...»

«Herr Direktor» alias inginerul român Laurenţiu Teodoreanu, care-şi făcuse studiile în Germania şi acum era directorul Uzinei electrice din Iaşi nu este altcineva decît fratele lui Oswald Teodoreanu şi deci unchiul scriitorului Ionel Teo-, doreanu.

Uzina electrică din Iaşi avea 3 grupuri electrogene cu abur, tip Ernste Brunne de 400 CP fiecare, care acţionau generatoare monofazate tip Schuckert de 285 kVA/ 3 kV, iar cazanele de tip Babcock-Wilcox foloseau drept combustibil păcura.

Prima locuinţă particulară, unde s-a instalat lumina electrică în Iaşi, a fost Casa Pogor, cunoscută pe atunci sub denumirea de Casa cu ferestre luminate. Şi astăzi în curtea acestei case se mai păstrează doi dintre stîlpii ornamentali turnaţi în anul 1899 la Şcoala de Arte şi Meserii, pe care erau montate lămpile pentru iluminat.

Ing. LAZAR LUPESCU

A fost odată un oraș: FAMAGUSTA

Afrodita la ea acasă

sau escală în Cipru...

...acum cinci decenii cînd insula grațioasei zeițe Afrodita se mai afla sub regim colonial. Cînd se mai păstrau numeroase urme ale trecerii pe aici a lui Richard Inimă de Leu iar Shakespeare era mai copios prezentat la Famagusta, cel mai important port al Ciprului, decît la el acasă, în Anglia. Și cînd, tot aici era locul unde se retrăgeau, ca să-și încheie viața, la fel ca și elefanții din junglă, fostele vedete ale localurilor de noapte din Orient.

Pe vremuri, singura cale de a ajunge în Cipru era călătoria cu vaporul. De la Constanța la Famagusta, portul numărul unu al insulei, navele făceau cam trei zile, dacă, bineînțeles, escala de la Constantinopol nu se prelungea prea mult. Azi, un asemenea voiaj efectuat, nu cu vaporul, ci cu avionul este de cinsprezece ori mai scurt: zborul dintre București și capitala insulei durează doar două ore și jumătate. Cum vizita mea în Cipru a avut loc în 1937, singurul mijloc de a ajunge aici a fost deci vaporul.

Dar ce știam atunci despre această superbă insulă? Foarte puține lucruri! Doar faptul că făcea parte din imperiul britanic; aceasta se și simțea de altfel din momentul debarcării: verificarea documentelor de călătorie se efectua sub ochii militarilor englezi. (Republică independentă, Ciprul a devenit abia în 1960). Mai cunoșteam admirabilul mit al străvechilor eleni potrivit căruia cea mai frumoasă zeiță dintre zeițe, Afrodita, s-a născut din spuma valurilor ce scaldă țărmurile aproape întotdeauna însorite ale insulei. Nimic mai mult.

Trei zile mai tîrziu, iată-mă «expert» în tot ce privește viața de zi și de noapte a Famagustei — portul în care am debarcat. Spre deosebire de alte orașe cipriote (Nicosia, Limasol, Larnaca), Famagusta constituia la vremea respectivă, o adevărată surpriză pentru vizitator. Totul era aici inedit, captivant, surprinzător. Veți vedea imediat!

N-aș dori să încep cu o incursiune în trecutul insulei, dar sînt pur și simplu obligat: la Famagusta, chiar de la primii pași calci pe istorie. La cîteva sute de metri de port călătorul se și află față în față cu zidurile mărinate de cariile vremii ale unei uriașe biserici. («Seamănă leit cu celebra catedrală Notre Dame din Paris», găsesc notat azi într-un blok-notes din acei ani). Nu departe, ruinele unor fortificații peste care a trecut, cu siguranță aproape un mileniu: sînt urmele unei cetăți care a adăpostit — se zice — pe Richard Inimă de Leu regele Angliei în perioada celei de a treia cruciade (1189—1192) cu care prilej viteazul suveran și-a adjudecat pentru o perioadă de timp insula Cipru. Dar pînă la Richard Inimă de Leu au mai trecut pe aici cei mai vechi dintre greci, tenicienii, egiptenii, asirienii, romanii, perșii sau arabii. Insula a fost o perioadă de timp, în evul mediu, un regat înfloritor, marcat de influența franceză. Au stăpînit-o și veneționii care au predat-o turcilor, iar aceștia din urmă au «cedat-o» englezilor. Toate astea și încă altele le-am aflat, cum este dealtfel normal, la muzeul de antichități din Famagusta.

Clădirea muzeului despre care-i vorba arăta foarte bine pe dinafară și se afla — poate se află și azi — la capătul unei șosele bitumate, lucioasă ca oglinda. Șoseaua aceasta, lungă aproape de un kilometru, avea în dreapta și în stînga livezi de lămîi și de portocali, încărcați de fructele celei de a doua recolte a anului. Pe cer se reflecta albastrul Mediteranei, iar în aer plutea parfumul grădinilor...

La capătul șoselei l-am întîlnit pe directorul muzeului.

— De unde sînteți, Sir?, m-a și întrebat.

— Din România, domnule!

— Foarte bine, Sir! Am mai avut doi oaspeți din țara dv., Sir, sînteți al treilea, Sir!

— Încîntat domnule!

Și ca și cum ar fi dorit să-și întărească aserțiunea, preaamabilul director, mă ia de braț și mă conduce pînă în fața unui uriaș panou, acoperit, fără nici un fel de exagerare, de sute de cartonașe: cărțile de vizită depuse de către vizitatorii proeminenți ai muzeului. Dintr-o singură ochire am și zărit cîteva nume celebre. Pe aici trecuse și Nicolae Iorga...

— Aveți o carte de vizită,Sir? mi se adresează din nou directorul.

— Vă mulțumesc, domnule! Nu-i cazul însă să pătrund în acest adevărat panteon. De altfel sînt tînăr; am abia 28 de ani! — i-am răspuns.

Se părea că omul s-a resemnat, mulțumîndu-se doar să-mi umple buzunarele cu numeroase prospecte colorate și bine ilustrate, destinate informării turiștilor asupra tot ce-i interesant și frumos în această fermecătoare insulă. N-am avut însă norocul să rămîn cu prețiosul material documentar. Abia părăsisem muzeul, pașii mă purtaseră, boar cîteva sute de metri pe drumul de întoarcere, și iată, aud clinchetul unui clopoțel. Apoi, o voce oarecum cunoscută:

— Sir, ați uitat, probabil, să-mi plătiți astea!!!

Era directorul muzeului; el în persoană. Cu o mînă ținea ghidonul unei biciclete, cu cealaltă arăta spre prospectele ieșite pe trei sferturi din buzunarul meu. I le-am înapoiat, deși știam că asemenea «pliante» se oferă gratuit în toată lumea. Nu m-am supărat; nici el. L-am urmărit apoi cu privirea, mult de tot, pînă s-a îndepărtat. Îmi plăcea dexteritatea cu care alerga pe bicicletă. Ca un adevărat as. Cu dreapta continua să-și conducă «velocipedul», iar în stînga, ridicată sus de tot, ținea imprimatele «confiscate». Fîlfîiau în bătaia vîntului dinspre mare...

Cîteva minute mai tîrziu am și uitat de toată povestea. Mă amuza deacum altceva: eram singurul pedestru de pe șosea. Toată lumea «călărea» cîte o bicicletă: tineri, vîrstnici, fete, băieți — toți circulau pe două roți. La fel ca directorul muzeului de care mă despărțisem cu puțin timp mai înainte. De unde oare atîtea biciclete? Întrebarea, devenită obsesivă, m-a determinat să opresc pe unul din cicliști solicitîndu-i un răspuns la ceea ce mă interesa. L-am aflat pe loc. Iată-l: După marea criză economică din anii '29—'30, Japonia, pentru a-și salva și dezvolta economia, a recurs la **dumping**, adică la vînzarea de mărfuri pe piața externă la prețuri foarte mici, fapt care conducea la înlăturarea concurenților și la acapararea pieților de desfacere. În felul acesta, cele mai diverse produse industriale fabricate în Țara Soarelui Răsare se vindeau aproape pe nimic în toată lumea. Pe scurt, în Cipru, o bicicletă japoneză nu costa decît foarte puțin: ți-o puteai procura la un preț care la noi nu depășea valoarea unei perechi de pantofi de calitate mai bună. Personal, nu m-am ales cu o bicicletă, întrucît nu mă interesa, ci cu o prozaică minge de fotbal tot de proveniență niponă. Nu m-a costat mai mult de cît m-ar fi costat la vremea respectivă cinci pachete cu țigarete «Tomis», în prețul de cumpărare intrînd și o pompă de umflat mingea. Am profitat, deci și eu însumi de pe urma **dumpingului** japonez...

. . . . . .

Iată-mă în centrul orașului Famagusta. Încep surprizele. Așezarea, cîndva capitală a insulei, constituia o adevărată bijuterie pentru un ochi veșnic iscoditor. Clădirile, cu patina lor veche, cu stilul lor greco-turc, avînd între ele cîte o prăvălioară sau cîte o cîrciumioară, în care se bea duzico sau se înfuleca frigărui de berbec ofereau localității aspectul unui oraș oriental obișnuit. Cu o singură deosebire, cu adevărat senzațională. Pe fațadele unora din aceste clădiri sau pe firmele unor întreprinderi de tot felul, hotel, restaurant, cofetărie și așa mai departe, vizitatorul, spre stupoarea lui, putea citi denumiri legate de numele și opera unuia din cei mai mari cărturari ai omenirii: Shakespeare! Ce-ați zice de pildă dacă ați vedea o frizerie care se cheamă «La Romeo și Julieta», un hotel, «Regele Lear», magazinul «Hamlet» sau «Cleopatra»? V-ați mira desigur. Ce căuta în definitiv numele marelui Will la Famagusta?, m-am întrebat din primul moment. Shakespeare s-a născut și a trăit, după cum știe toată lumea, la celălalt capăt al Europei, în bătrîna Anglie. Piciorul lui n-a călcat probabil niciodată în Cipru. Totuși tragedianul englez era prezent aici, aproape obsedant, cu dramele și personagiile sale. Căutam și un «Richard al III-lea», pe «Negustătorul din Veneția» sau un «Cezar». Ce se întîmpla de fapt? Foarte simplu — mi s-a spus: este vorba de un înalt gest de recunoștință postumă manifestat de bravii locuitori ai acestor meleaguri față de William Shakespeare. Pentru ce? Fiindcă celebrul tragedian a fixat locul unde începe acțiunea din «Othello», pe care l-a scris în 1604, în Ciprul! Și poate fiindcă toată povestea asta constituie și o atracție pentru turiști. Nu știu dacă și azi, după patru-cinci decenii gelosul Othello, și virtuoasa lui Desdemona, mai țin afișul la Famagusta. S-ar putea...

Și acum o scurtă escală în lumea lui Dionysos. Famagusta a fost un important port la răscrucea unor foarte frecventate drumuri pe apă. Și unde-i port există desigur și viață de noapte! Luminile cabaretului se aprindeau la opt seara. Marinarii — i-am văzut — așteptau în fața ușii de pe la șase. Mai tîrziu ceva, pe la nouă, muzica de jazz se auzea din plin pînă departe. Am intrat. Așezat la prima masă liberă, am dat o raită cu privirea pentru a mă familiariza cu tot ce se întîmplă în jur. Cîteva minute mai tîrziu eram deja față în față cu o sticlă de vin gros ca undelemnul, roșu ca sîngele și dulce ca mierea. Ceilalți clienți consumau cu totul altceva: mastică, whisky, coniac — băuturi tari; nici nu le-ar fi trecut prin minte să bea o licoare mai slabă. M-am «profilat» pe vin din mai multe motive: în primul rînd era vorba de un produs local de renume mondial pe acele vremuri, cum e Murfatlarul la noi; în al doilea rînd fiindcă în fața unei butelii de vin puteam ocupa mai multă vreme un loc la masă decît în fața unui coniac, să zicem; în al treilea rînd și cel mai interesant, fiindcă, așa cum am aflat în prealabil, orice consumator al unei sticle de vin primea și un platou plin cu mici gustări, menite să-i mențină permanent trează pofta de băut. Adică, cam cinsprezece-douăzeci de «mizilicuri» unele mai picante decît celelalte: bucățele de ghiuden, de brînză, un pic de fripturi de berbec, cîteva măsline de Volo, o fărîmă dintr-un ou, un pumnișor de stafide sau de alune turcești, precum și multe alte mici bunătăți de care nu-mi mai aduc aminte. Totul intra în prețul vinului, ceea ce era și convenabil, amintindu-mi pe loc de o mică bodegă de pe Calea Victoriei, aparținînd, pare-se, faimosului băcan Dragomir Niculescu. Și aici «mizilicurile» se ofereau gratuit consumatorilor de țuică, dar erau mai puțin consistente: doar cîteva ridichi de lună, conopidă murată și foarte rar, cîte o măslinuță.

Afrodita la ea acasă

Pe la miezul nopții, cabaretul s-a transformat într-un adevărat local de petrecere: lumea cînta, bea și dansa. Peste toate astea se auzea un permanent clinchet al paharelor de cristal ciocnite între convivi, menite parcă a completa loviturile sincopate ale tobosarului și stridența saxofoanelor. Localul în care mă aflam nu avea program artistic, dar avea «artiste», răspîndite aproape la toate mesele. În schimb se dansa cu frenezie, tot timpul. De fapt, aici am dorit să ajung: la dans...

Mai întîi o scurtă precizare: la masa la care mă aflam s-a mai aciuit cineva, un bărbat între două vîrste; pe parcurs ne-am împrietenit. Era maltez, mecanic pe un vapor sub pavilion panamez dar se numea Samy. Cînd mica orchestră s-a pornit, la un moment dat, pe un **șimi**, Samy, companionul meu de masă, s-a ridicat să facă un dans. După «protocolul» localului pînă să ajungă la rigul de dans trebuiau îndeplinite cîteva condiții. Deci, maltezul a dat peste cap, ce-a mai rămas din paharul său de gin, s-a ridicat a pus scaunul la loc, și-a controlat ținuta, după care, semeț, și-a îndreptat pașii spre... casieria localului! Am crezut că dorește s-o invite la dans. Nu! A băgat mîna în buzunar, a scos ceva bănuți din care a depus o mică sumă la «cassă», primind în schimb o fișă metalică, un fel de jeton; după aceea și-a rotit ochii peste tot salonul și în fine, a găsit ceea ce căuta: o parteneră de dans. Stați, nu s-a terminat: Samy, amicul meu de o noapte, se apropie de viitoarea sa parteneră, face o reverență în fața ei, la fel ca la cadril sau la balurile cu marchize și conți, avînd însă grijă să-i arate jetonul. Fata acceptă, îi întinde brațul, după care cuplul se îndreaptă, în fine, spre ringul de dans. Între timp, mica piesă metalică — fișa, adică jetonul, cum vrem să-i spunem — trece discret din mîna lui Sami în corsajul partenerei. Întrucît **șimi**-ul era prea scurt (jumătate a fost «mîncat» de preambulul dansului), maltezul nu reușește să apuce decît un singur tur. Cum Sami prevăzuse și o astfel de posibilitate (cumpărase de la început două jetoane), se decide s-o ia de la început. Dar — să vedeți — îl paște din nou ghinionul. De data asta, orchestra nu mai executa un **șimi**, ci un **blekboton**, dans pe care, din păcate, nu-l știa.

Povestea asta cu dansul am înțeles-o, dar puțin mai greu. Despre ce era vorba? Domnișoarele «artiste» nu erau altceva decît ceea ce se numește în limbajul adecvat **taxi-girls**, cîștigîndu-și existența din cota parte a taxei pe care proprietarul cabaretului o percepea asupra dansului. Învățînd lecția, am intrat și eu pe ring, cu mai mult noroc decît marinarul maltez. Chiar un noroc dublu. În primul rînd am prins un dans întreg. În al doilea rînd am dat peste o parteneră deosebit de interesantă și bună cunoscătoare a vieții locale.

— Ce-aș putea să văd mai deosebit la Famagusta?, am întrebat-o după dans.

— Jungla!

— Jungla?, am interpelat-o uimit. Ce, ne aflăm în inima Africii?!

— Nu, Jungla de la Famagusta! Vizitați-o și apoi stăm de vorbă! — mi-a răspuns ea.

. . . . . .

Fata s-a ținut de cuvînt. A doua zi la prînz m-a condus la locul promis. Arătîndu-mi un pîlc de căsuțe mi-a zis:

— Asta-i Jungla! De-acum încolo, descurcă-te singur!

Am pătruns astfel într-o lume puțin obișnuită. Nu credeam că există așa ceva. O adevărată surpriză a surprizelor. Iată despre ce era vorba: în fiecare din acele căsuțe locuia cîte o femeie, cel mult două. Nici un singur bărbat. În prima clipă credeam că mă găsesc într-un cartier cu case deochiate, ca să folosesc un eufemism. M-am înșelat. Această felioară de oraș nu era altceva decît un fel de rezervație care adăpostea o anumită categorie de femei. Un loc — poate unic în lume — unde se aciuiau, ca să fiu cît mai clar, pentru a-și petrece cea de a doua parte a vieții, foste artiste de cabaret, obosite după un îndelungat stagiu desfășurat în cele mai diverse porturi ale orientului. La vîrsta de patruzeci de ani, cel mult la patruzecișicinci de ani, o fostă cîntăreață sau dansatoare într-un local de noapte, care a înghițit zi de zi sticle întregi de băuturi tari, își încheie definitiv cariera. În porturile și orașele aflate în jurul tropicelor — unde și clima influențează — o asemenea carieră se încheie la treizecișicinci de ani. Nimeni nu mai angajează femei cu o «asemenea vîrstă». Nici la Dakar, nici la Casablanca, nici măcar la Marockeș în inima Africii. Altele, tinere le luau locul. Încotro, deci? În Cipru! Caritatea publică era gata întotdeauna să le ajute: le punea la dispoziție un pașaport bun pentru Cipru. Veneau deci și se instalau aici, la marginea orașului Famagusta, unde constituiau o adevărată curiozitate pentru oaspeții insulei.

Am vizitat cîteva dintre aceste nefericite surate ale Afroditei. Căsuțele lor? modeste, dar bine întreținute! Pereți inundați de mici amintiri din «vremuri de glorie», cîte o iconiță, flori, nenumărate poze etalate cît mai la vedere. «Uite — zice una din ele — fotografia asta e din Alger; ah, ce carieră făcusem la Alger. Și ce **gaj**! (în argoul cabaretelor: remunerația de fiecare seară). În cea de alături, adaugă ea, sînt fotografiată la Gibraltar; tipul de lîngă mine era un bey din Maroc. Ce știi dumneata? În fiecare săptămînă venea să mă întîlnească! Ultima oară am lucrat la Beiruth; eram regina localului»! Din ce trăiau aceste femei aici la Famagusta? Din micile lor economii și din «cîte ceva» lăsat la plecare de către turiști sau de cîte vreun marinar cu mîna largă. Și totuși, ce simțămînt remarcabil de demnitate aveau! Nu primeau nimic gratuit. Ceva trebuia să dea în schimb. O austriacă eșuată aici de cîțiva ani, oferea oaspeților un pahar de **soda** (sifon); alta, o portocală gata curățată; o a treia «vindea» vizitatorilor o istorioară de dragoste, mai mult sau mai puțin interesantă. Cea mai dramatică întîlnire a fost cu o belgiană; la primirea vreunui dar nu oferea în schimb, ca aceste surate, un pahar de sifon, o portocală sau un lowe-story, ci, pur și simplu, punea sub ochii celui care îi venea în casă, o placă de celuloid: radiografia propriului ei ficat; nu era mult mai mare decît pumnul unui bărbat. Ciroza i-l redusese la asemenea proporții minime, după ce bineînțeles, suportase toate băuturile posibile. Probabil că era singurul lucru pe care-l putea oferi...

Aceasta era Jungla de la Famagusta. De ce-i spunea așa? Cineva din partea locului a încercat să explice: «Știți, desigur, elefanții cînd simt că li se apropie sfîrșitul, se retrag în junglă. Vor să moară discret în desișul pădurii seculare». S-ar putea!

F. URSEANU

Enigme ale ştiinţei

O TULBURĂTOARE IPOTEZĂ:

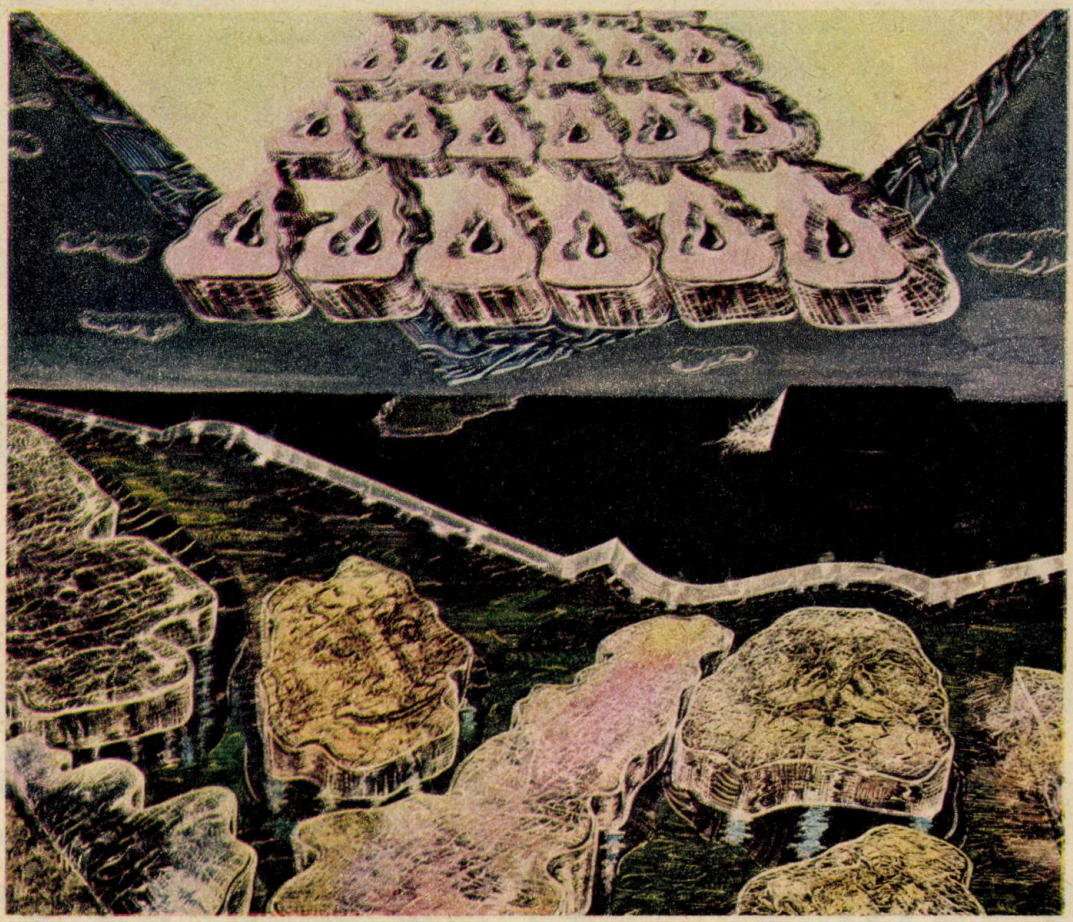

„KLEE" O MISTERIOASĂ MIRĂ T.V.

Deci, tovarăşe Vasile Perial, lucraţi în domeniul comunicaţiilor radio la mare distanţă: unde?

La Centrul de emisie radio, al Întreprinderii pentru exploatarea flotei Navrom-Constanţa, la aşa numita «Staţie de coastă».

— Şi realizaţi legături radio cu navele româneşti aflate pe toate mările şi oceanele lumii?

— Prin intermediul staţiei noastre se transmit mesaje radio către vasele aflate oriunde pe glob: în mările Americii, Japoniei, Australiei etc.

— Şi probabil, legăturile radio pînă la antipod nu vă mai satisfac, din moment ce abordaţi problema comunicaţiilor radio cu alte civilizaţii din Galaxie?

— De mulţi ani mă preocupă o serie de probleme ce pot fi incluse în categoria enigmelor ştiinţei. În acest fel am încercat să dau o interpretare, originală, cred eu unui fenomen inexplicabil din punct de vedere ştiinţific.

— Care e această ipoteză?

— În anul 1953, timp de cîteva zile, între 14 şi 17 septembrie, posturile de televiziune din Marea Britanie au fost perturbate de o miră cu indicativul «*Klee*», miră ce se suprapunea, pe o durată de cîteva minute, peste imaginile staţiei TV britanice. Cum postul perturbator nu era britanic, s-a presupus că semnalul acela provenea de la un post de televiziune aflat la mare distanţă, într-o ţară de limbă engleză. În urma investigaţiilor făcute, s-a stabilit că a existat la Houston-Texas o staţie TV cu indicativ asemănător, dar ea nu mai funcţiona din 1950. Nu se putea găsi nici o explicaţie recepţionării acelei staţii cu o întîrziere de 3 ani.

— Şi a fost dezlegată enigma?

— Abia în 1976 s-a emis o ipoteză care încerca să explice acel ciudat fenomen ce avusese loc cu 23 de ani înainte. Se presupunea că semnalul staţiei din Texas *a călătorit* în Cosmos timp de un an şi jumătate şi apoi, intîlnind o suprafaţă reflectantă, a revenit înapoi pe pămînt după 3 ani cît trecuse de la închiderea staţiei.

— Şi cum vi se pare această ipoteză?

— Nu rezistă unei analize mai serioase. Un semnal transmis omnidirecţional se propagă radial, deci intensitatea cîmpului se reduce invers proporţional cu pătratul distanţei. Un semnal radio ajunge după 1,5 ani la o distanţă de peste $1{,}4 \cdot 10^{13}$ km depărtare de pămînt, la limitele unei sfere imaginare cu suprafaţa de $2{,}5 \cdot 10^{33}$ m^2. Cînd emisia se face de la sol, se acoperă numai o emisferă cu jumătate din această suprafaţă. Dacă staţia de televiziune din Houston avea o putere de 10 kW în antenă, semnalul său ar fi avut $8 \cdot 10^{-30}$ W/m^2 la limitele acestei emisfere. Să admitem acum că semnalul emis de staţia TV «Klee» s-a propagat în spaţiu timp de 1,5 ani şi a întîlnit o suprafaţă reflectoare. Chiar dacă semnalul ar fi fost reflectat integral, lucru greu de crezut, un receptor de televiziune din

anul 1953 a cărei sensibilitate era de 100 microvolt, ar fi necesitat un semnal de 10^{-12} — 10^{-10} W/m² spre a produce o imagine la limita inferioară a calității, submediocră, cum a fost probabil semnalul captat de receptoarele din Marea Britanie. Deci un semnal de 8.10 $^{-}$ W/m², ce era de 10 milioane de miliarde de ori mai slab decît cel necesar, nu putea perturba recepțiile TV engleze.

— Și atunci, ce credeți că s-a recepționat?

— Chiar dacă am accepta ideea că semnalul stației «Klee» a întîlnit în spațiu o suprafață reflectantă concavă, orientată corespunzător unei focalizări a energiei în direcția Pământului — lucru de domeniul fanteziei în condiții naturale — și tot se ridicau o serie de probleme legate de concentrarea energiei în fascicul la distanțe atît de mari. Spre exemplu, un fascicul laser cu diametrul de cîțiva milimetri, cu o bună directivitate, atinge o mie de metri diametru cînd este proiectat pe Lună. Și Luna se găsește numai la 1,2 secunde distanță de Pămînt. Iar Pămîntul s-ar afla la o distanță de $4{,}8.10^{-7}$ secunde de ipotetica oglindă reflectoare din spațiu, astfel că, secțiunea fasciculului dirijat spre Pămînt ar depăși cu mult conturul globului.

— Ce suprafață are o emisferă terestră?

— Suprafața unui disc cu diametrul de 12.740 km este de peste 120 milioane de kilometri pătrați. Numai această suprafață trebuie luată în calcul aici. Dacă pe această suprafață, oglinda reflectoare și-ar concentra energia într-un fascicul avînd 10^{-12} W/m², ea ar trebui să aibă o suprafață de $1{,}5.10^{31}$ m², și s-ar încadra pe bolta cerească într-un arc de cerc de 20°. Dar o suprafață reflectoare cu asemenea dimensiuni, de formă concavă nu există în spațiu. Dacă ar fi, atunci și alte semnale radio ar fi fost reflectate de ea, prezența ei devenea cunoscută de mult timp.

În acest caz, oglinda reflectoare ar fi cuprins întreaga boltă cerească.

CHEIA ORICĂREI COMUNICĂRI: CODUL ...

— După dvs., referirile la oglinda concavă rămîn simple speculații. Atunci cum ar putea fi interpretată prezența acelor semnale, cu o întîrziere de 3 ani de la data transmiterii?

— Nu rămîne decît o singură explicație mai plauzibilă: semnalele stației «Klee» au fost detectate la o distanță de cel puțin 1,5 ani-lumină, de către ființe raționale aparținînd altei civilizații și apoi retransmise spre recunoaștere, împreună cu un mesaj al lor. Probabil că, diverse sectoare din jurul soarelui au fost baleiate de fascicule dirijate, iar în perioada 14—17 septembrie 1953, ele au explorat zona din spațiul interplanetar unde se află Pămîntul. Dacă înregistrarea acelei mirc se făcea atunci împreună cu întregul fond de zgomote ce parazitau imaginea și care probabil făceau parte din mesaj, poate am fi reușit să descifrăm, cu ajutorul unor computere moderne, mesajul acelei civilizații. Însă în acea epocă nu fusese realizat terecordingul, așa că *mesajul* acelor posibile ființe raționale a fost pierdut pentru totdeauna.

— De ce mesajul provenit de la o civilizație cosmică trebuia însoțit de mira «Klee»?

— Prezența mirei era necesară pentru ca noi să recunoaștem mai întîi un semnal propriu, cunoscut din punct de vedere al sistemelor noastre informaționale, la care era asociat *mesajul* propriu-zis, într-un limbaj propriu altor ființe raționale. Nu toate ființele din Univers trebuie să se asemene din punct de vedere biologic, chiar dacă sînt evoluate: noțiunile și fenomenele cunoscute în diferite lumi pot fi de o mare diversitate.

— Atunci cum am putea înțelege mesajul unor ființe deosebite mult de noi?

— S-a căzut de acord că orice civilizație cosmică evoluată ar fi capabilă să trateze informația în cod, poate efectua operații logice. Desigur, ar fi greu de transmis informații prin intermediul unor sisteme logice ce folosesc simboluri diferite, din moment ce ființele aparținînd altor civilizații au concepții și raționamente ce nu pot fi interpretate în mod identic de ale noastre. Pentru ca mesajele trimise de o civilizație să devină inteligibile altei civilizații trebuie găsită o *cheie* care să facă posibilă descifrarea lor. Poate că o astfel de cheie era cuprinsă în conținutul mirei «Klee», sub formă sonoră sau video și ea ne-ar fi permis dezlegarea mesajului.

— Și dacă mesajul nu conține o astfel de cheie. Sau noi nu puteam înțelege nici sensul cheii?

— Există riscul ca unele mesaje provenite de la alte civilizații să nu poată fi înțelese de noi, din cauza deosebirilor ce pot exista între organele noastre de simț, și cele ale ființelor din alte lumi. Poate că nu peste tot în Univers, organismele sînt constituite din compuși ai carbonului. Este posibil ca și alte elemente, precum siliciul sau fluorul, în condiții specifice anumitor planete, să intre în alcătuirea materiei vii *locale*. În acest fel, ființele altor lumi ar avea probabil, organe de simț cu totul deosebite de cele ale noastre. Însă dacă ele văd sau aud în alt domeniu al spectrului optic ori audio, vor putea converti semnalele noastre potrivit condițiilor lumii lor, din moment ce aparțin unei civilizații tehnice. Mai greu, dacă nu imposibil, ar fi să înțelegem mesajele unor ființe situate la un nivel mult superior, evoluate cu milioane de ani față de noi, ce folosesc în comunicările lor forme ale activității cerebrale necunoscute în lumea noastră. Este

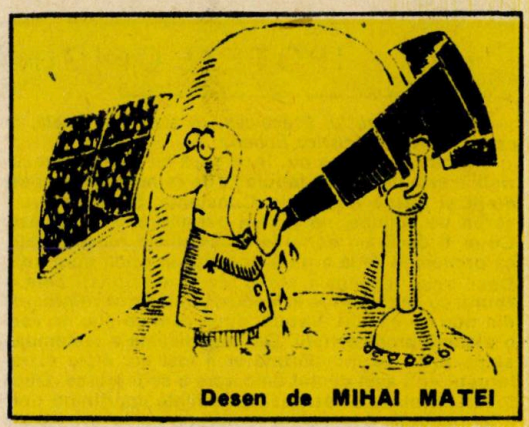

Desen de MIHAI MATEI

cunoscut cazul unui francez care recepționa emisiunile de televiziune direct, prin intermediul creierului. Chiar și legăturile telepatice, la oameni, țin deocamdată tot de domeniul necunoscutului. Sînt indivizi ce percep culorile cu ajutorul palmelor. Și cazul matematicienilor minune, ce pot efectua operații cu numere formate din zeci de cifre, scapă înțelegerii noastre. Parapsihologia este încă în fașă, la noi, pe Pămînt.

— Deci era posibil ca mesajul să nu fie descifrabil chiar dacă se făcea înregistrarea sa atunci.

— S-ar putea ca mesajul adiacent mirei «Klee» să nu fi fost sesizabil din cauza disimulării sale într-o formă ce scapă posibilităților noastre de înțelegere și percepție. Și dacă privim lucrurile sub acest aspect, putem considera destul de probabilă existența unor contacte cu alte civilizații, stabilite încă de mult timp, însă noi le interpretăm greșit, ori pur și simplu le negăm din moment ce nu le putem explica. În acest sens, un exemplu îl pot constitui mult discutatele OZN-uri. Poate că ele sînt mesageri ai altor lumi, unde sînt cunoscute forme de energie ori mijloace de agregare a materiei, diferite de cele cunoscute de noi.

ANI-LUMINĂ = SPAȚIU ȘI TIMP

— Ar exista o posibilitate practică de restabilire a legăturilor cu presupusa civilizație cosmică ce a transmis mesajul său prin mira «Klee»?

— Mira «Klee» era o transmisie ce avea ca scop semnalizarea și recunoașterea unei prezențe raționale, dincolo de limitele sistemului solar. De aceea ar fi necesar să se încerce obținerea unor legături radio cu civilizația care a lansat acel mesaj. Iar forma de comunicare să o constituie tot semnalele stației «Klee» pe frecvența folosită în 1950. Să se transmită, pe frecvența sa, imagini și simboluri din lumea noastră, la care să fie anexată sau suprapusă mira «Klee» și în acest fel corespondenții noștri vor recunoaște răspunsul la mesajul lor. Desigur că «tăcerea» noastră de 30 de ani va da indicații greșite asupra distanței care separă cele două civilizații, însă după cîteva schimburi de mesaje, eroarea ar putea fi înlăturată.

— În jurul cărei stele ar putea gravita planeta locuită de această presupusă civilizație?

Se va spune că la 1,5 ani-lumină nu se găsește nici o stea, deci nu ar fi posibilă existența unei planete acolo. De aici a pornit confuzia în interpretarea originii fenomenului de recepție radio cu întîrziere. În primul rînd nu se știe exact care a fost distanța parcursă de semnalul stației «Klee». Stația din Texas a funcționat cîțiva ani, așa că la cei 1,5 ani se mai pot adăuga încă un număr oarecare de ani. Alfa Centauri este situată la 42 ani-lumină iar steaua lui Barnard la 5,9 ani-lumină. Steaua lui Barnard are două planete: una cu masa asemănătoare celei a lui Jupiter, iar cealaltă, cu jumătate din masa acestei planete. Dar e puțin probabil să existe ființe vii pe planete cu forța de gravitație mare. Totuși sistemul acestei stele poate avea și planete mai mici ce nu au fost încă descoperite.

Mai este posibil ca mesajul să fi sosit de pe o planetă a unei stele aproape stinse, a cărei temperatură a scăzut atît de mult încît nu mai este vizibilă și poate fi detectată numai în spectrul infraroșu. Se va spune în legătură cu această afirmație că, stelele la sfîrșitul vieții lor se transformă în stele neutronice. Astrofizica nu și-a spus încă ultimul cuvînt în privința evoluției stelelor, așa că ar fi prematură respingerea aprioric a unei astfel de posibilități.

Există și varianta retransmiterii mirei «Klee» de către o sondă automată ce călătorește prin Galaxie. Ronald Bracewell, de la Universitatea Stanford-California, a interpretat «paradoxul Stormer» (adică ecourile cu durată de cîteva secunde în comunicațiile radio) ca avînd origine artificială și indică drept sursă a lor, o stație automată aparținînd unei civilizații extraterestre, ce se găsește pe o orbită în jurul Lunii. Așa cum stația automată din ipoteza lui Bracewell, ar retransmite către civilizația originară mesajele din direcția Pămîntului, tot așa s-ar explica și recepția mirei «Klee», ca un astfel de ecou, cu cel puțin 1,5 ani întîrziere. În acest caz, însă, stația automată ar retransmite semnalele captate către civilizația de apartenență aflată la distanțe mult mai mari decît stelele din imediata vecinătate a Soarelui, la zeci sau sute de ani-lumină.

IPOTEZE ORIGINALE LA CONSTANȚA

— Știți, ipoteza lui Bracewell, cu stația automată, ar cam avea iz de «science fiction»

— Poate da, poate nu. Însă dacă lui Ronald Bracewell, îi este permis să fabuleze, de ce nu ar avea acest drept și Vasile Perial din Constanța. Și fiindcă veni vorba de ficțiune, ne putem permite și alte ipoteze: Ce-ar fi dacă am considera semnalele recepționate, ca provenind de la o navă cosmică în drum spre noi? Doar spun legendele Maya, de Quetzalquati care a zburat cu un car de foc în Venus, urmînd a se reîntoarce din nou pe pămînt. Venus, după cum se știe nu este o planetă propice vieții. Din altă planetă a sistemului solar, oricît de îndepărtată ar fi fost ea, niște extratereștri ar fi avut destul timp spre a se întoarce. Dacă totuși Pămîntul a fost vizitat de ființe aparținînd unei alte civilizații, o astfel de civilizație nu își are sediul în sistemul planetar al Soarelui, ci într-una din planetele unei stele situate la o distanță de 4—20 ani-lumină. Navele cosmice ar străbate această distanță în 4 000 —20 000 de ani. Dacă acceptăm ideea că hărțile lui Piri Reis, ce redau atît de amănunțit detalii geografice ale globului, au fost făcute de extratereștri, ei nu au vizitat Pămîntul într-un trecut prea îndepărtat, din moment ce conturul Americilor și Antarcticii a rămas neschimbat.

— Ipoteza este mult prea îndrăzneață. Nu sînt dovezi despre vizita pe Pămînt a unor extratereștri!

— Ar fi posibil ca o astfel de vizită să fi avut loc acum 3—4 000 de ani, cînd erau construite piramidele, pentru că harta de la Top Kapi este cartografiată într-o proiecție asemănătoare celei obținute fotografiind Pămîntul dintr-un punct situat la 40 000 km deasupra orașului Cairo. Dar în acel loc se găsesc piramidele, cele mai mari construcții ale epocii, ce puteau fi luate drept punct de reper de către niște călători cosmici ce efectuau o hartă a Pămîntului văzut din spațiu. Navele cosmice, ce aparțin unor civilizații cosmice mai avansate ca civilizația noastră, au desigur viteze mult mai mari decît cele ale noastre și, folosind propulsia atomică sau fotonică, pot întreprinde călătorii între sistemele astrale, într-un timp incomparabil mai scurt decît navele pămîntene. O astfel de navă poate se reîntoarce pe Terra (vizitată ultima dată acum 3—4 000 de ani) și ființele de la bordul său au surpriza de a constata că pămîntenii ce se aflau atunci în epoca bronzului sau fierului, acum emit în spațiu semnale de televiziune.

— Să admitem și versiunea aceasta. Dacă semnalele «Klee» proveneau de la o civilizație ce s-ar găsi pe o planetă a unei stele apropiate, vizibilă pe cer sau invizibilă, ce radiază în infraroșu, în amîndouă cazurile putem cunoaște poziția stelei pe cer. Cum însă vom localiza sursa semnalului dacă și în viitor se vor recepționa emisiuni transmise de la bordul unor nave cosmice ori stații automate aflate într-o regiune necunoscută a cerului? Recepțiile mirei «Klee» au fost sporadice; puține minute, timp de cîteva zile.

— Fenomenul a avut într-adevăr un caracter aleator și determinarea poziției, în acest caz, ar presupune menținerea în alertă continuă a cîtorva radiotelescoape. Mai practic ar fi ca emisiunile ce vor avea loc, pentru stabilirea unor legături radio, cu ființe aparținînd altor civilizații, să se facă cu ajutorul unor *antene directive*, orientate spre anumite zone ale cerului. Fiecare antenă ar transmite semnale cu caracteristici proprii, adică mira «Klee» ar avea în componența ei bare orizontale sau verticale, diferite ca număr, de la un caz la altul. Sau marginile mirei ar prezenta un anumit număr de zimți, specific fiecărei suprafețe de cer. Se poate împărți bolta cerească în 9—12—16 astfel de sectoare și fasciculele dirijate spre ele vor purta semnalul lor de identitate, altul pentru fiecare porțiune de cer. Recepția va fi făcută cu mai multe receptoare de televiziune obișnuite, cît mai sensibile, avînd antenele orientate spre toate direcțiile bolții cerești. Semnalul captat va avea semnul distinctiv al zonei în care a fost dirijat. Și dacă la emisie, pe imagine va fi marcată și data emisiei, în momentul recepționării vom cunoaște timpul necesar propagării semnalului, dus-întors, cu o eventuală întîrziere produsă de prelucrarea sa.

— Văd că ați prevăzut totul. Dar analiza Dv. nu are vreun viciu? Nu se poate strecura nici o eroare în ipoteza originii artificiale a semnalului «Klee?»

— Timp de un an am supus la tot felul de critici această ipoteză. Nu vreau ca ea să declanșeze o alarmă falsă așa cum s-a întîmplat atunci cînd Jansky a recepționat în 1932, prima dată, «radiozgomotul galactic». Sau cum a fost atunci cînd studenta Jocelyn Bell, de serviciu într-o noapte la Radiotelescopul Mullard de la Cambridge, a înregistrat la osciloscop niște impulsuri cu durata de 1,3372795 secunde. Impulsurile au fost atribuite «omuleților verzi», misterioase ființe galactice, dar Hewish a demonstrat proveniența lor naturală, ele fiind o emisiune radio a pulsarilor, corpuri cerești necunoscute pînă atunci. Ar exista o singură modalitate de producere a unor emisiuni radio de mare putere în spațiul interstelar.

PĂMÎNTENII AU CUVÎNTUL...

— Care este această modalitate?

— Sînt posibile emisiuni stimulate, de tip maser.

— Ce mecanisme ar sta la baza formării lor?

— În anul 1964 s-a descoperit că radiosursa «W-49», din constelația Cygna, prezintă un spectru de emisie caracteristic frecvențelor radio ale radicalului hidroxil OH. Liniile de emisie ale acestuia corespund frecvențelor de 1612, 1665, 1667, 1720 MHz. Dacă o radiosursă cu spectru larg emite una din frecvențele ce corespund unei tranziții, ea este absorbită de OH. În acest fel, este furnizată energia de pompaj care excită atomul. Ulterior energia acumulată astfel, poate fi eliberată sub forma unei emisii stimulate. În cazul recepționării semnalelor din radiosursa W-49, s-a constatat că ele erau puternic polarizate, cînd plan, cînd circular. Dacă emisia se făcea în urma încălzirii moleculei de OH, undele nu puteau fi polarizate. Mai tîrziu s-au găsit în spațiul cosmic cele mai diverse molecule organice, ca amoniacul, formaldehida, etc. De reținut că, primul maser construit, cu frecvența de 23 870 MHz., era pe bază de amoniac. De fapt, americanul Alain Barett sugera posibilitatea utilizării emisiunilor stimulate a norilor de hidroxil, de către civilizațiile cosmice, în scopul realizării legăturilor între diverse lumi.

— De unde poate proveni energia de pompaj, în cazul unei emisii stimulate prin proces maser?

— În cazul radiosursei W-49, s-a presupus că energia de pompaj își are originea în radiația ultravioletă a hidrogenului ionizat. Aglomerările de hidroxil au fost localizate în regiuni ale spațiului aflate la distanțe de mii de ani-lumină, unde se găsesc stele în curs de formare, protostele ce radiază puternic în ultraviolet. Alți autori atribuie energia de pompaj reacției de formare a hidroxilului.

— Și frecvența semnalului «Klee» ar corespunde uneia dintre frecvențele spectrului de emisie al gazelor sau moleculelor organice identificate în spațiul cosmic?

— Celor 12 canale de televiziune le erau alocate frecvențe situate între 48 și 230 de MHz. Nu știu pe ce canal a lucrat stația «Klee». Dar frecvențele din domeniul indicat mai înainte sînt extrem de mici, în comparație cu frecvențele ce corespund liniilor de emisie ale moleculelor organice.

— Deci nu poate fi vorba de emisie maser?

— Cînd emițătoarele lucrează în regim supraexcitat, apar distorsiuni neliniare sub formă de armonici. Ele sînt oscilații a căror frecvență este un multiplu întreg al frecvenței fundamentale. Armonicele sînt cu atît mai intense cu cît etajul final este mai excitat. Pentru suprimarea lor sînt prevăzute filtre la ieșirea emițătoarelor. Dacă emițătorul stației «Klee» a lucrat fără aceste filtre în urma unei defecțiuni, este posibil ca el să fi radiat pe o armonică situată în domeniul frecvențelor radio a moleculelor din Cosmos. Însă armonica 8.ª sau a 10^a au o putere atît de redusă, încît, este greu de luat în considerare o astfel de idee.

— Probabil, în legătură cu subiectul acesta s-a arătat totul. Spuneați la început că de mulți ani vă preocupă o serie de enigme ale științei. Care dintre aceste enigme vi se pare cea mai extraordinară sau mai greu de elucidat?

— În mod cert, întîmplările aproape fantastice din Triunghiul Bermudelor, pot fi încadrate în această categorie. Dar despre aceasta cu altă ocazie.

N. GRIGORE MĂRĂȘANU

Fenomen astronomic

Oamenii de știință au uneori tendința de a lipsi de poezie lucrurile! — relatează nu de mult cu un pic de ironie, ziarul belgian «Le Soir» care apare la Bruxelles. Un exemplu l-ar constitui — arată publicația respectivă — taina din jurul deosebitei strălucirii a unui astru în timpul nopților de iarnă, așa denumita «stea de la Bethleem», taină pe care un profesor american, Robert Victor caută s-o explice. În acea noapte cînd ea luminează atît de tare — arată savantul — asistăm doar la un fenomen astronomic: conjuncția (întîlnirea) dintre planetele Marte și Jupiter, care fuzionînd ne oferă iluzia optică a unei singure stele deosebit de strălucitoare, mult mai luminoasă decît cele două planete văzute separat.

Ziarul adaugă că verificarea fenomenului poate fi făcută în regiunea sud-est a emisferei noastre.

o fotografie care a făcut înconjurul lumii

secvențe din camara societății de consum

SUBDEZVOLTAREA
anomalie flagrantă a lumii contemporane

Una din ideile majore, de larg interes și audiență în opinia publică mondială, impusă de însești realitățile vieții economice și sociale, de cerințele progresului în lume, este aceea a edificării unei noi ordini economice internaționale. Cu mai bine de un deceniu în urmă, cînd ideea noii ordini se afla doar într-o fază incipientă, **România socialistă, președintele ei, tovarășul Nicolae Ceaușescu, s-au situat printre promotorii transformării revoluționare a sistemului de relații economice și politice dintre state, aducînd în prim planul actualității internaționale necesitatea realizării acestui deziderat istoric.**

Cît de actuală și stringentă este problema edificării noii ordini o dovedește și faptul că, la propunerea României și a altor state, la New York s-a desfășurat în a doua jumătate a lunii august și începutul lunii septembrie 1980 o sesiune specială a Adunării Generale a O.N.U. consacrată acestui subiect. S-a pornit de la realitatea lumii de azi potrivit căreia statele dezvoltate au devenit mai bogate, iar marea majoritate a lumii a devenit mai săracă, **țările rămase în urmă fiind în situația de a lupta mai mult pentru a supraviețui decît pentru a se dezvolta.**

Din numeroasele date și fapte evidențiate cu prilejul sesiunii speciale a Adunării Generale a O.N.U. menționăm următoarele:

● Țările în curs de dezvoltare, în care trăiesc două treimi din populația globului, nu dispun decît de 9 la sută din producția industrială și de 5 la sută din potențialul tehnico-științific al omenirii;

● Raportul dintre venitul mediu anual pe locuitor în țările dezvoltate și în cele în curs de dezvoltare este de 14:1, iar la polii celor două grupuri de state discrepanța este de 166:1.

● Consumul de calorii este, în medie, de 3-4 ori mai mic în țările sărace decît în cele dezvoltate, iar cel de energie — de 20 de ori.

● Datoria externă a statelor lumii a treia s-a ridicat în 1980 la 450 miliarde dolari;

● Nouă zecimi din ceea ce reprezintă rezultatele muncii popoarelor din țările slab dezvoltate este însușit de companiile transnaționale;

● 50 milioane de oameni pier anual de foame: 20-25 la sută din copiii celor trei continente ale subdezvoltării mor înainte de a împlini 5 ani.

Pe bună dreptate, un raport al O.N.U.D.I. preciza: «Lumea a treia s-a trezit în zorii noului deceniu mai săracă decît acum zece ani». Cu perspectiva sumbră ca, în lipsa unor măsuri concrete, care să contribuie la lichidarea subdezvoltării, la sfîrșitul acestui secol — potrivit estimărilor Băncii Mondiale — două treimi din cele 4 miliarde de indivizi la cît se apreciază că va crește populația țărilor în curs de dezvoltare, vor fi «săraci absoluți».

Sesiunea specială a Adunării Generale a O.N.U. s-a încheiat fără a-și atinge scopurile propuse, deoarece **unele țări capitaliste dezvoltate nu sînt dispuse să renunțe la vechea ordine care le asigură privilegii și poziții dominante.** Consensul realizat asupra textului viitoarei strategii internaționale a dezvoltării nu are decît valoarea unui document de bune intenții cît timp nu vor fi negociate mijloacele capabile să ducă la atingerea obiectivelor acestei strategii.

Dar, așa cum sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu, «omenirea, popoarele nu vor mai putea suporta adîncirea în continuare a decalajelor, concentrarea la un pol al lumii a bogăției și la celălalt a mizeriei și sărăciei. Pacea și colaborarea nu se pot realiza fără lichidarea subdezvoltării, fără instaurarea noii ordini economice internaționale».

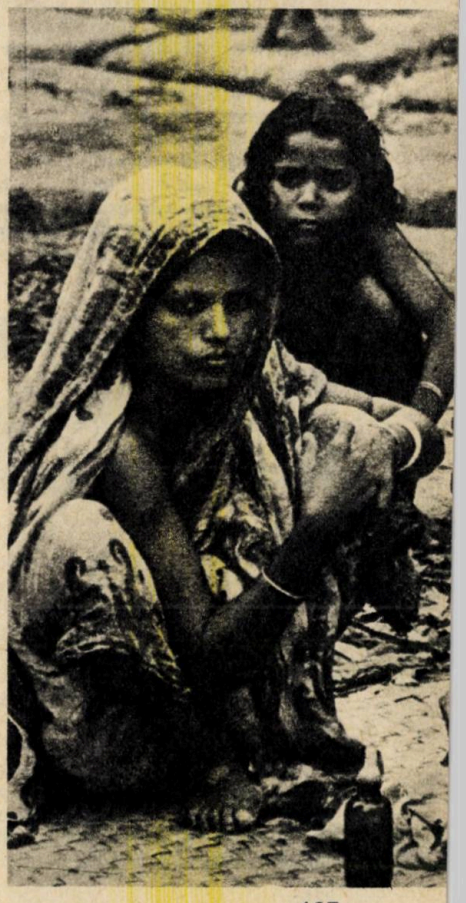

Cînd dreptul la muncă este exercitat zilnic... căutînd de lucru

Un ziarist francez a avut ideea — văzînd marele număr de şomeri, aşteptînd la rînd, pe cîteva sute de metri, în faţa unui birou de plasare a braţelor de muncă — să calculeze cam pe cît s-ar întinde un asemenea şir al celor fără de lucru din Franţa, mai întîi, iar apoi din întreaga lume capitalistă. Şi, spre surprinderea sa, calculul a arătat că, **dacă s-ar aduna toţi cei pe care «societatea liberei iniţiative şi a tuturor posibilităţilor»** (cum denumeşte o anumită propagandă societatea capitalistă) **îi privează de unul din cele mai elementare drepturi ale omului — dreptul la muncă, aceştia ar forma o coloană de peste zece mii de km.**

Cîte asemenea «fiinţe necunoscute» (ziarul «**Le Monde**» a publicat un studiu intitulat «**Şomerul — fiinţă necunoscută**», parafrazînd titlul unei celebre cărţi «Omul — fiinţă necunoscută») există astăzi în lumea occidentală? **O cifră estimativă, pentru cele 24 de ţări capitaliste, membre ale O.E.C.D., arată că numărul şomerilor depăşeşte 20 de milioane.** În Statele Unite — potrivit datelor oficiale — sînt aproape 8 milioane: «în Anglia nu s-a înregistrat un asemenea nivel înalt al şomajului din anii crizei generale» — scrie «**Guardian**»; «Franţa nu a cunoscut niciodată asemenea număr mare de şomeri» — adaugă «**Le Figaro**»; «În Australia cifra celor care nu au de lucru este cea mai mare din ultimii 40 de ani» — relatează «**Melbourne News**».

Şi asemenea citate ar putea fi continuate. **În condiţiile adîncirii recesiunii,** care a cuprins în chingile ei economia mondială, nici o ţară nefiind scutită de efectele sale, **numărul şomerilor din ţările capiliste este în continuă creştere.** «Comunicatul O.E.C.D. privind evoluţia de pe piaţa muncii — scria ziarul vest-german «**Die Welt**» — arată că la sfîrşitul lui 1981 s-ar putea să existe nu mai puţin de 27 de milioane şomeri».

Din rîndul acestora, cei mai mulţi — cam 40 la sută — sînt tineri sub 25 de ani, pe care societatea pur şi simplu îi respinge. **Tot mai mulţi absolvenţi de şcoală îngroaşe rîndurile şomerilor,** diploma universitară devenind «diplomă de şomer». «Singura lor certitudine — scria ziarul american «**New York Post**» — este incertitudinea zilei de mîine». **Zilnic, aceştia îşi exercită dreptul la muncă... fiind pe drumuri în căutarea unui loc unde să poată lucra.**

În studiul menţionat, semnat de Martial Lemoine, ziarul «**Le Monde**» scria: «**De ce această nedreptate, de ce această tăcere faţă de cei osîndiţi să nu aibă de lucru, deveniţi cetăţeni de categoria a doua?** Ce crimă au comis aceştia ca să fie privaţi de dreptul la muncă? În mod paradoxal, între toate celelalte categorii sociale oprimate, de la imigranţi la handicapaţi, şomerul este prezentat, în basme de adormit copiii, ca un adevărat om fericit: el nu munceşte deloc sau lucrează «la negru»; la 20 de ani este prea tînăr, la 50 prea bătrîn. **Societatea capitalistă — productivistă nu este lipsită de alibiuri bune pentru a camufla egoismul său faţă de cei pe care îi respinge ca pe nişte ciumaţi».**

Iată de ce, în **ţările occidentale ia amploare lupta celor ce muncesc pentru asigurarea locurilor de muncă, care pentru ei înseamnă garantarea dreptului la o viaţă decentă.** Din acest punct de vedere — scria ziarul britanic «**Morning Star**» — în ţările capitaliste începutul anului 1981 se anunţă deosebit de agitat pe frontul conflictelor sociale».

„Egalitatea şanselor" în impasul unor flagrante inegalităţi

În numeroase state din Occident unul din drepturile elementare ale omului — dreptul la învăţătură — este puternic afectat de rînduielile sociale din aceste ţări. **Copiii proveniţi din familii de muncitori, îşi văd din ce în ce mai mult îngrădit accesul în şcoli şi universităţi.** Astfel, pentru numeroşi tineri se spulberă mitul «şanselor egale», startul spre inegalitate marcîndu-i pe tinerii respectivi tot restul vieţii.

«Copiii de muncitori — scrie ziarul «Stuttgarter Nachrichten» — sînt defavorizaţi în sistemul nostru şcolar. Date recente arată că la licee şi în universităţi numărul celor proveniţi din mediile muncitoreşti are tendinţa de a se micşora». «Nu este departe ziua — adaugă publicaţia niponă «The Japan Times» — cînd instruire superioară vor putea primi numai tineri proveniţi din cele mai bogate familii».

Iată doar cîteva date semnificative:

- În S.U.A., 2,4 milioane de tineri între 7 şi 19 ani nu sînt încadraţi în sisteme de învăţămînt;
- În R.F.G., din zece copii de muncitori, numai unul reuşeşte să devină elev de liceu;
- În Belgia, taxele universitare s-au dublat în cursul anului şcolar 1979—1980;
- In Italia, 8 la sută din copii între 10—15 ani sînt nevoiţi să abandoneze şcoala şi să se întreţină prin muncă necalificată;
- În cele nouă ţări vest-europene, membre ale Pieţii comune, există peste 10 milioane de analfabeţi;
- Pe întreaga planetă, peste 250 milioane de copii

și 600 milioane de adulți sînt lipsiți de o instrucție elementară.

De unde rezultă că în societatea capitalistă «șansele sînt egale pentru toți», dar egalitatea operează numai pentru cei bogați. Săptămînalul britanic «**Labour weekly**» scria: «**Cea mai gravă acuzație pentru o societate este să nu poată folosi aspirațiile și energia tinerilor ei**».

A trece cu vederea nelegiuirile grupărilor neofasciste înseamnă a ignora lecțiile istoriei

Oamenii din țările occidentale au început să se teamă să mai circule pe stradă, să-și trimită copiii la școală, să frecventeze teatre și cinematografe, localuri și instituții publice. Recrudescența activității grupărilor neonaziste, în special expansiunea continuă a terorismului, care a culminat în ultimele luni cu masacrele de la Bologna (Italia), München (R.F. Germania), Paris (Franța), îngrijorează profund opinia publică internațională. În fața acestor acte criminale și-au pierdut orice credibilitate asigurările liniștitoare că ar fi vorba de «cazuri izolate», de «indivizi cu preocupări excentrice» sau de «apariții marginale» în viața societății capitaliste. Cînd la Bologna clădirea gării a fost aruncată în aer, ucigînd sub dărîmături femei și copii, cînd la Munchen explozia bombei criminale a făcut zeci de victime printre participanții la un festival pașnic, iar apoi la Paris, cînd tavanul unei sinagogi, s-a prăbușit peste ființe nevinovate, a devenit clar pentru oricine că neonaziștii, grupările fascisto-teroriste au trecut, după antrenamente și pregătiri minuțioase, la teroarea oarbă de masă. Mai mult: devine tot mai evidentă primejdia reală pe care recrudescența fascismului o comportă pentru omenire.

Pe bună dreptate se pune întrebarea: ce valoare au peroratiile despre drepturile omului, cînd chiar în țările în care, anumite cercuri, discută despre drepturile omului pe alte meridiane, în statele respective adepții lui Hitler și Mussolini mărșăluiesc pe străzi, săvîrșind atentate criminale, iar milioane de oameni nu-și mai văd asigurată securitatea fizică, liniștea de toate zilele, viața?

În R.F. Germania, Franța, Spania, Italia, Statele Unite, Belgia, Anglia etc. au apărut o serie de organizații paramilitare, teroriste și neofasciste. Ele se numesc «Wehrspartgruppe Hoffmann» (R.F.G.), «Movimente Sociale Italiano» (Italia) «Fuerza Joven» (Spania), «Federația acțiunii naționale și europene» (Franța), «National Front» (Anglia), «Vlaamse Militanten Arden» (Belgia) etc.

Căutînd să dezvăluie rădăcinile acestui fenomen din țările capitaliste, a căror orînduire prezintă semne evidente de instabilitate, în timp ce sectoare ale opiniei publice se află în derută, iar absența unor autentice valori morale apare tot mai evidentă, ziarele occidentale arată că apariția și extinderea neofascismului și terorismului au fost favorizate de o serie de factori de natură politică, economică și socială. Neofasciștii și cei sub oblăduirea cărora apar și își desfășoară activitatea, încearcă acum să speculeze — la fel ca și hitleriștii în anii '30, cînd își recrutau adepții din rîndul celor ce încercau zadarnic să caute de lucru și pescuiau în apele tulburi ale societății bîntuite de criză, șomaj, inflație — o situație în multe privințe asemănătoare, să creeze o atmosferă de teamă, să abată, prin diversiune rasistă, prin propagarea urii față de alte rase și popoare, atenția de la problemele reale cu care sînt confruntate țările occidentale.

Iată de ce, în țările din Occident se ridică cu putere glasul de protest al opiniei publice, al cercurilor politice democratice, progresiste, care atrag atenția asupra faptului că a trece cu vederea proporțiile tot mai îngrijorătoare ale activității grupurilor teroriste înseamnă, practic, a ignora lecțiile trecutului.. «**Societatea** — menționează revista americană «Newsweek — **nu-și mai poate permite să subestimeze pericolul sau rădăcinile lui**». Iar ziarul italian «**La Stampa**» cere ca «**față de aceste fenomene trebuie adoptată atitudinea cea mai drastică**».

Este de înțeles că în această situație **se înmulțesc avertismentele acelor cercuri, inclusiv ale presei, care se situează pe o poziție conștientă, se fac auzite chemările la o ripostă unită și hotărîtă. «În lupta împotriva terorismului** — scrie ziarul vestgerman «**Hannoversche Allgemeine**» — **forțele democratice trebuie să ajungă la un limbaj comun**».

Pe chipurile lor se poate citi doar dezolare și disperare. Zi de zi vin la centrele de plasare a brațelor de muncă pentru ca să audă același refren: «Regretăm, dar nu avem nimic pentru dv.». Fotografia de mai sus, care prezintă «sala de așteptare» a unui birou de plasare a brațelor de muncă din Germania occidentală, nu se deosebește de imaginile asemănătoare din Marea Britanie, Franța, Italia, Statele Unite, Japonia, Olanda, Belgia etc. Toți acești șomeri își exercită zilnic unul din cele mai elementare drepturi ale ființei umane, dreptul la muncă-stînd ore în șir la birourile de plasare în așteptarea unei posibile angajări, care nu mai vine.

Revista italiană «Europeo» dezvăluie ce înseamnă să fi «străin într-o țară străină». Iată un grup de emigranți nord-africani, pe o stradă din Roma, în așteptarea zadarnică a unei angajări. Cei de acasă, din țara lor, probabil îi cred fericiți, la volanul unei limuzine luxoase, bucurîndu-se de splendorile unei «dolce Vita», așa cum numai în filme se poate vedea. Iar ei așteaptă, așteaptă... să aibă ceva de lucru ca să nu se culce iarăși și iarăși flămînzi.

Recesiunea economică, care a cuprins în chingile ei întreaga economie mondială, se face tot mai puternic simțită în țările capitaliste dezvoltate. Una din ramurile economiei serios afectată a fost industria siderurgică. În cele nouă țări vest-europene, membre ale Pieții Comune, numărul muncitorilor concediați în ultimii cinci ani numai din industria siderurgică a fost de 122.000. Alte 80—90 de mii de locuri de muncă vor fi lichidate în următorii doi ani s-a anunțat la sediul Pieței Comune de la Bruxelles. Aceasta explică de ce în momentul în care două firme vest-germane au anunțat închiderea a două mari întreprinderi, cîteva zeci de mii de siderurgiști din Dortmund (în fotografie) au organizat o puternică demonstrație pe străzile orașului, cerînd garantarea locurilor de muncă și condiții mai bune de viață.

«Vrem să trăim în pace!», «Nu mai vrem o nouă Hiroșimă!». Acestea au fost lozincile repetate de nenumărate ori de zecile de mii de cetățeni, adunați în parcul memorial de la Hiroșima, locul unde în 1945 a fost lansată prima bombă atomică, ucigînd 150 000 persoane. Adunarea de la Hiroșima a adoptat o rezoluție prin care se cere tuturor statelor să întreprindă măsuri concrete în vederea dezarmării și în primul rînd a dezarmării nucleare, pentru ca omenirea să fie ferită de ororile unui război nuclear.

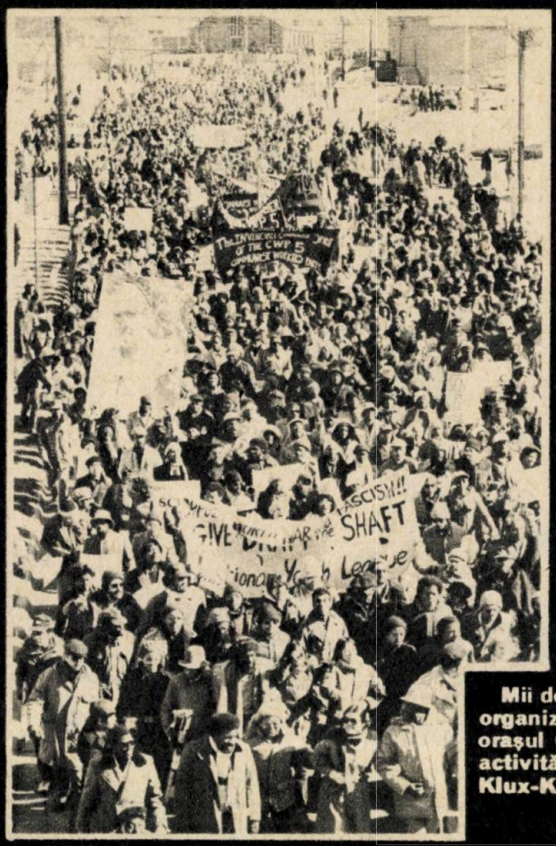

Mii de delegaţi, reprezentînd peste 400 diverse organizaţii din Statele Unite s-au adunat în oraşul Greensboro pentru a protesta împotriva activităţii organizaţiei teroriste şi rasiste Ku-Klux-Klan.

La Londra, ca şi în alte localităţi din ţările vest-europene, s-au desfăşurat numeroase demonstraţii de protest împotriva recrudescenţei neofascismului, cerîndu-se autorităţilor să ia măsuri ferme prin care să bareze calea grupărilor neo-naziste şi teroriste.

Un important marş pentru pace a fost organizat pe străzile capitalei Danemarcei, oraşul Copenhaga. Participanţii s-au pronunţat împotriva instalării de rachete nucleare în Europa, cerînd măsuri concrete pentru întărirea încrederii, pentru dezangajare militară, pentru întărirea securităţii şi cooperării pe continent.

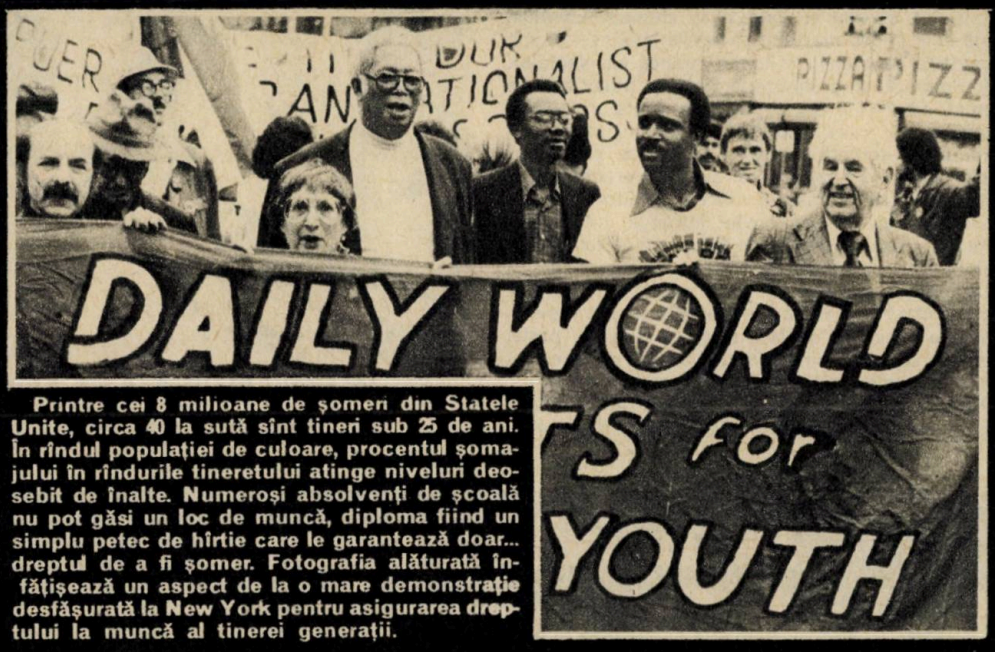

Printre cei 8 milioane de şomeri din Statele Unite, circa 40 la sută sînt tineri sub 25 de ani. În rîndul populaţiei de culoare, procentul şomajului în rîndurile tineretului atinge niveluri deosebit de înalte. Numeroşi absolvenţi de şcoală nu pot găsi un loc de muncă, diploma fiind un simplu petec de hîrtie care le garantează doar... dreptul de a fi şomer. Fotografia alăturată înfăţişează un aspect de la o mare demonstraţie desfăşurată la New York pentru asigurarea dreptului la muncă al tinerei generaţii.

Obscurantismul — liman amăgitor al naufragiului social:

În ultimii ani, numeroși tineri și vîrstnici din țările capitaliste au căzut sub influența nefastă a unor secte religioase care, prin sloganuri înșelătoare, răspîndesc idei periculoase, profund dăunătoare individului. «**Sute de mii, poate milioane de persoane, trebuie smulse din ghearele acestei hidre a sectelor, ale cărei tentacule se întind tot mai mult asupra Americii și Europei occidentale**» — scrie revista franceză «**PARIS MATCH**». Acestei teme, activistul social american Ted Patrick, în colaborare cu romancierul Tom Dulack, i-au consacrat o carte intitulată «**Eliberați-ne copiii**». «Subiectul — arată revista franceză — este atît de dramatic, atît de fantastic, încît autorii au preferat să lase faptele să vorbească».

Într-o lume afectată de criza economică, în care zeci de milioane de oameni nu au de lucru, nu au nici o perspectivă a zilei de mîine, într-o societate în care violența și drogurile sînt subiecte cotidiene, degradarea fizică și morală a membrilor săi apare ca ceva firesc. **Ce altă viziune asupra vieții și educației tinerilor ar putea să garanteze o societate în centrul căreia se află nu omul și nevoile sale materiale și spirituale, a cărei forță motrice este nu egalitatea oamenilor, ci profitul?**

«Profitul este singurul mobil al tuturor celor care îndeamnă, inițiază sau propagă ideile mistice ale sectelor» — scria ziarul american «**Daily World**». «Într-adevăr, patronii, urmărind profitul, subvenționează diverse secte, avînd nevoie de muncitori supuși, care cred că fericirea nu li se cuvine aici, pe pămînt, cît sînt în viață, ci în «lumea cealaltă», adică cînd sînt în mormînt. Aceasta însă nu-i obligă pe patroni să creadă în ideile mistice ale sectelor, ei îmbuibîndu-se și ducînd o viață de huzur aici pe pămînt. La rîndul lor, «maeștrii» sectelor, diverși «mesia», mai marii unor grupări cum sînt «Copiii domnului», «Îngerii cerului», «Biserica scientologică», «moonismul» etc., tot soiul de practicanți ai astrologiei și chiromanției, vraci și ghicitori, escroci deveniți profeți, într-un cuvînt întreaga industrie a șarlataniei este dominată de țelul primordial al profitului» — scrie «Daily World».

La aceasta se cuvin adăugate sublinierile ziarului francez «**Le Monde**» care scrie: «Concluzia inevitabilă este aceea că sectele sînt, cel puțin în parte, protejate de către toți aceia care doresc ca tineretul să nu fie angajat din punct de vedere politic și social».

Pornind de la «mila aproapelui», propovăduitorii acestor secte speculează slăbiciunea sau disperarea unora, credulitatea și înapoierea altora, pentru a face averi uriașe. În fața tribunalelor din multe țări capitaliste au fost intentate procese patronilor diverselor secte și culte mistice care au dezvăluit afacerile tenebroase ale acestora. Dintre toate cazurile cel mai elocvent pare a fi cel al «părintelui spiritual» al «Templului poporului», Jim Jones, care, îndemnîndu-și adepții să părăsească tot ceea ce era «lumesc», să dăruiască tot ce aveau «templului», a strîns zeci de milioane de dolari. Dezvăluindu-se afacerile tenebroase ale sectei — pentru a împiedica aceste dezvăluiri a fost ucis un congresman american, Leo Ryan, și alte persoane care îl însoțeau — «părintele spiritual» și-a sfătuit adepții să ia parte la o «sinucidere colectivă», sperînd să rămînă cu banii. Cei care au refuzat otrava au fost împușcați sau înjunghiați. Astfel au fost ucise 914 persoane. A fost și el, la rîndul său, omorît de «locotenenții» săi, care au vrut să pună mîna pe bani, dar au fost în cele din urmă arestați.

Sociologul francez Alain Woodrow, în lucrarea sa «**Noile secte**» concluzionează: în «imensul haos cultural, care zguduie din temelii bătrîna civilizație occidentală», «incapabilă să mai ofere răspunsuri la întrebările ce frămîntă categorii largi de tineri», nu este greu de înțeles apariția acestor «erzațuri mistico-ideologice».

infernul dintr-o casă pentru „recuperarea" drogaților

De la „mila aproapelui" la abominabila crimă de la Jonestown

Infernul dintr-o casă pentru „recuperarea" drogaților

La New York am fost la «Phoenix House», de pe strada 74, nr. 164 West. Este o casă pentru «recuperarea» drogaților. Nu pot să uit și nu voi uita cît voi trăi chipurile descompuse de droguri ale tinerilor «pensionari», privirea lor fixă, halucinantă, mișcările sacadate, de păpuși automate. Și mai ales, nu pot să uit și nu voi uita niciodată acele țipete și urlete aproape animalice, zbuciumul nefiresc, epuizant din acel adevărat infern, zgomotele sinistre provocate de ființe omenești măcinate și, în același timp, abrutizate de otrava drogurilor.

Eram doar de cîteva zile la New York. Suficient pentru a vedea că uriașa metropolă, cu viața sa trepidantă, adăpostește un mare număr de narcomani — un milion după ultimele statistici. Chiar în cartierul newyorkez Manhattan South, unde acționează renumitul locotenent Kojack (din serialul cu același nume, care a rulat la televiziune), poți întîlni pe stradă persoane ale căror trăsături și a căror comportare diferă de a celorlalți semeni din jur. Privindu-i îndeaproape îți poți da lesne seama că respectivii sînt drogați. Naivii, ca și cei pe care necazurile și loviturile vieții îi aduc în pragul disperării, se lasă ademeniți și acceptă oferta «binevoitoare» a traficanților. Numai că, odată prinși în capcană, le va fi teribil de greu să scape. O singură țigară pe zi, azi — devine un pachet peste o lună; o singură injecție sub piele azi — cere peste cîteva luni una direct în venă, iar mai tîrziu chiar sub limbă.

Am format numărul 595—5810 și ne-a răspuns dl. Kevin McEneaney, director la «Phoenix House», care ne-a fixat o întîlnire chiar la sediul căminului pe care îl conduce, situat în apropiere de Columbus Circus. În clădirea modestă de la «Phoenix House» viața nu este deloc ușoară și nici veselă. «Tratamentul» — deosebit de dificil — durează cîte doi-trei ani.

După cum ne-a declarat dl. Kevin McEneaney, «la droguri recurg de obicei cei dezavantajați în societatea americană». Potrivit opiniei sale «se simt frustrați și nu se pot acomoda în societatea de azi în special tinerii sub 25 ani, care reprezintă 40 la sută din numărul celor ce consumă narcotice. Prin droguri ei încearcă să scape de teamă, de griji, de preocupările pentru viitor. Orice oboseală a corpului, a minții — se soluționează prin substanțe «stimulante», care au la bază tot droguri. Cei loviți de necazurile vieții sau lipsiți de speranță în viață, recurg la tranchilizante. Mulți nu știu, alții însă cunosc realitatea, dar nu se pot sustrage în alt fel problemelor vieții. Odată porniți pe panta drogării există prea puține căi de întoarcere. Toxicomania constituie un fenomen deosebit de periculos pentru societate: din rîndul toxicomanilor provin cei mai mulți infractori și criminali, cei mai mulți cerșetori și vagabonzi. În această lume pestriță înflorește și prostituția».

Directorul McEneaney ne-a facilitat întrevederea cu două «cliente» ale casei pe care o conduce — Cristine și Vivian. Nu ne-a permis însă să le fotografiem, nici nu ne-a divulgat numele complet. Cele două tinere, în vîrstă de 18 și 19 ani, ne-au relatat în amănunțime viața lor de consumatoare de droguri.

Au început de la o vîrstă fragedă (11 și 12 ani) să fumeze marijuana, țigările fiindu-le «oferite» de alți tineri ca și ele. Pentru atragerea victimelor de vîrste fragede se recurge și la copii de 8 sau 9 ani care, de dragul unor cîștiguri infime, sînt cuprinși în rețeaua distribuitorilor de droguri. Dar, pe nesimțite, ei — de curiozitate sau incitați de alții — încep să folosească otrava distrugătoare, devenind astfel plasatori-consumatori. Așa s-a întîmplat și cu interlocutoarele noastre. După ce și-au dat seama că, din ceea ce «cîștigau» ocazional, nu pot plăti nevoile crescînde de droguri cerute de organismul lor intrat pe calea otrăvirii, au căzut pe panta prostituției. În primele zile, ele fumau o țigară — cel mult două, cu marijuana, după care «se simțeau bine». Mai apoi au început coșmarurile, pe care nu le puteau alina decît prin injecții. «Nici nu vă puteți închipui ce viață duce un toxicoman — ne spune Cristine. Este un infern, nu viață de om». Pentru narcomani, degradarea personalității umane are loc într-un ritm rapid. Cele două fete din fața noastră, care doar rareori îndrăznesc să-și ridice ochii din pămînt, poartă pe față, ca și în ființa lor, drama spre care au fost împinse din fragedă tinerețe de o societate pentru care omul nu înseamnă decît obiect de exploatare.

Fiecare ar dori — după cum ne-au declarat — să-și refacă viața. Vor reuși oare? O parte din cei «vindecați» în casele de «recuperare» — ne-a spus directorul de la «Pheonix House» reiau consumul de droguri, sfîrșindu-și viața în mod dramatic; alții își termină «cariera» în temniță, pentru crimele sau jafurile comise.

Kevin McEneaney ne spune că «mobilul uriașei creșteri a consumului de droguri în Statele Unite este profitul». Din suferințele milioanelor de consumatori de droguri, dintre care mulți își încheie viața în chinuri, profită patronii filialelor de «pushers» (plasatori de droguri) — ne-a spus directorul de la «Phoenix House».

Cine sînt însă adevărații profitori ai businessului drogurilor? Vă amintiți de secvențele din serialul Kojack, cînd vajnicul locotenent al poliției newyorkeze era pus în imposibilitatea să continue cercetările, întrucît acestea atingeau anumite persoane «suspuse», lezau personalități politice marcante. În viața de toate zilele lucrurile se petrec aidoma. **Marii profitori ai comerțului cu droguri sînt** — după cum arată revista «Monthly Review» — **«oameni onorabili», veritabili «stîlpi ai societății».** Astfel se explică faptul că, în ciuda măsurilor ample întreprinse de oficialități pentru combaterea traficului de droguri, comerțul ilegal cu stupediante continuă.

«Toxicomania — scria nu de mult ziarul **«International Herald Tribune» — nu mai este astăzi doar o boală americană. Ea a fost contractată și de Europa occidentală, unde consumul de heroină este în creștere, iar victimele sale sînt tot mai numeroase, în special, în rîndul tinerilor».**

Să răsune mereu cîntecul de bucurie al muzelor

Care este dorința dumneavoastră cea mai fierbinte?

Dacă s-ar pune această întrebare în cadrul unui sondaj de opinie la scara întregii planete, răspunsul cvasiunanim ar fi, neîndoielnic, PACEA. O pace adevărată, în condiții de libertate și independență, care să asigure prosperitatea și progresul tuturor popoarelor, să garanteze viața celor peste 4,5 miliarde de oameni de pe planeta noastră.

Astăzi, mai mult ca oricînd, pe primul plan stau asigurarea păcii, independenței, a dreptului popoarelor de a fi libere, a dreptului omenirii la viață și la pace — spunea tovarășul Nicolae Ceaușescu, în cuvîntarea rostită la deschiderea Forumului tineretului din mai 1980. **Se discută mult în lume despre drepturile omului; dar se uită, sau nu se vrea să se ia în seamă, dreptul fundamental al fiecărui popor, al omului, la independență, la pace, la viață. Orice fel de drepturi ar fi discutate, nimic nu e mai de preț decît libertatea, pacea și viața.**

Apelul vibrant adresat de tovarășul Nicolae Ceaușescu de la tribuna înaltului forum al tinerei generații din țara noastră ca, în **numele dreptului fundamental la viață, să se facă totul pentru ca în lume să se asigure pacea**, a stîrnit în rîndurile tinerilor reprezentanți de pe toate meridianele lumii, prezenți în sala Congresului, un puternic ecou. Ei și-au exprimat adeziunea deplină față de ideea înfăptuirii unei strînse colaborări între tinerii de pe întreaga planetă în lupta împotriva războiului, a asupririi și distrugerii, pentru triumful vieții.

Într-adevăr, în zilele noastre, **oprirea cursei înarmărilor, trecerea la măsuri efective de dezarmare, constituie problema nr. 1, prioritatea priorităților, obiectivul fundamental al forțelor social-politice ale contemporaneității.** Înainte de orice, în joc sînt însăși viața fiecărui locuitor al planetei, civilizația întregii omeniri. **Dreptul la viață este primul și cel mai important drept al omului,** iar cursa înarmărilor constituie cea mai flagrantă negare a acestui drept.

Istoria a consemnat: primul război mondial s-a soldat cu circa 30 milioane de victime; cel de-al doilea — cu 80 de milioane. Dar un al treilea război, purtat cu armele nucleare, în cazul în care nu va fi evitat? Firește, nu se pot face previziuni, dar unele date ne dau, în această privință, o imagine cu adevărat de apocalips:

● Bomba atomică de la Hiroșima, în 1945, a curmat viața a 150 000 de persoane; forța de distrugere a armamentului nuclear acumulat pe planeta noastră este apreciată în prezent la 250 000 de Hiroșime;

● Puterea unei singure bombe nucleare de 50 megatone este de zece ori mai mare decît totalitatea explozivilor folosiți în cel de-al doilea război mondial;

● O singură salvă de rachete nucleare de pe un submarin atomic echivalează, ca putere, cu cîteva mii de bombe ca cea de la Hiroșima. Această unică salvă ar putea transforma trei continente de mărimea Europei într-un deșert radioactiv;

● Numai în Europa sînt depozitate armamente care pot ucide pe fiecare locuitor al continentului nu o dată, ci de... 200 de ori.

Iată de ce trebuie apărat dreptul la viață, la libertate, la independență! Iată de ce, în numele vieții și libertății, popoarele, tinerii de pe tot globul sînt hotărîți să împiedice un război nuclear prin acțiuni ferme în direcția dezarmării și nu prin construirea unor **locuințe subpămîntene,** cum recomandă publicația americană **Personal Survival Letters!** Căutînd să speculeze frica oamenilor și să abată atenția de la adevăratul obiectiv al luptei popoarelor, în diverse țări occidentale s-a pus la punct un înfloritor bussiness cu **adăposturi antinucleare,** al căror preț atinge 250 000 dolari! Dar popoarele știu bine că salvarea planetei nu constă în construirea de **adăposturi antiatomice.** Viața de cîrtiță, oricît de «în roz» ar fi ea prezentată de o anumită presă, nu constituie salvarea într-un cataclism nuclear. Oamenii catacombelor — judecînd după exemplul locuitorilor atolului Bikini, care nu se pot întoarce pe pămîntul natal nici acum, la peste două decenii după experiența nucleară efectuată acolo, deoarece viața le-ar fi periclitată — ar fi pur și simplu condamnați la moarte, în cazul unei conflagrații nucleare, adăpostul devenind pentru ei cavou.

Răsună, cu valoare de simbol, cuvintele de adio rostite de ultimul supraviețuitor al unui astfel de adăpost, din finalul cărții lui Mordecai Roshwald, intitulată **Ultimatum — ultimele zile ale unui război atomic:**

Aud acordurile simfoniei «Eroica» de Beethoven. E minunată muzica. Dacă reactorul funcționează, ea va răsuna încă ani și ani. Mor, și omenirea moare și ea. Eu însumi sînt această omenire muribundă. Dar muzica să rămînă. Nu știu de ce, dar vreau ca muzica să rămînă. Ceva să rămînă!

Desigur, omenirea nu dorește un astfel de final! Pentru ca să supraviețuiască, **singurul mijloc sigur și eficace de apărare este nu izolarea în subterane inutile, ci lichidarea a înseși mijloacelor de exterminare, făurirea unei lumi fără arme și fără războaie, a păcii și colaborării între toate popoarele.**

SĂ TACĂ PENTRU TOTDEAUNA ARMELE, PENTRU CA SĂ RĂSUNE MEREU CÎNTECUL DE BUCURIE AL MUZELOR!

Grupaj realizat de
NICOLAE PLOPEANU

Nume destinate să intre în istoria medicinii

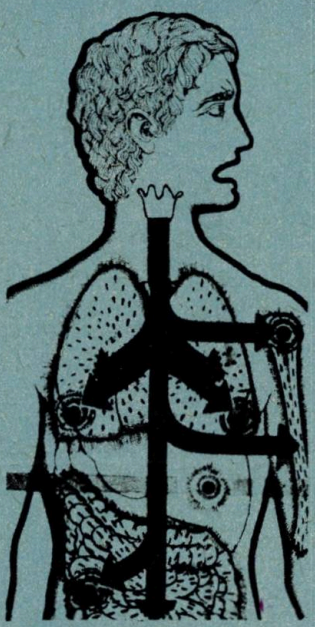

Internat într-un spital din Kalmar în urma unui colaps, suedezului Herman Anderson (48 ani) a încetat să-i bată inima! În urma unor masaje externe, a declanșării unor stimulatori electrici și a unor injecții, inima a reînceput să funcționeze. În decurs de numai două ore, operația s-a repetat de... 17 ori, iar inima a încetat să bată și și-a reluat activitatea tot de atîtea ori.

*

Cînd, în urma unui accident, Antonio Ramirez, în vîrstă de 8 ani, originar dintr-un sat din provincia Toledo, a fost supus unei radiografii, s-a constatat că micul Antonio, avea inima situată în partea dreaptă, apendicele în stînga, iar multe alte organe așezate cu totul anormal în corpul său. Antonio nu s-a plîns niciodată de vreo durere care s-ar datora «originalității» sale anatomice.

Inginerul Michael Steers din Manchester (Anglia) are o neobișnuită «însușire»: Atunci cînd dă mîna cu cineva se produce o descărcare electrică care-i scutură serios pe celălalt. Deși a fost supus unor examene foarte atente, misterul «omului electric» n-a putut fi descoperit. Specialiștii îl studiază iar prietenii îl... evită!

*

În urma unui accident de automobil, fără urmări grave, Elizabeth Clifford din Londra, spre stupefacția generală, a rămas cu o însușire neobișnuită. De fiecare dată cînd sărută pe cineva (soțul, cei patru copii, rude, prieteni) cel sărutat primește și o ușoară descărcare electrică! Cu toate analizele la care a fost supusă, misterul n-a putut fi elucidat.

*

O altă englezoaică, Henniker Thorp din Reading, a intrat și ea în mod glorios în analele medicinii. La vîrsta de 99 de ani s-a îmbolnăvit de... oreion!

Iugoslavul Ale Duotovici a reprezentat pînă la adînci bătrînețe un adevărat fenomen medical. El suporta cele mai grele lovituri în cap, fără nici o urmare nefastă. Astfel, el putea sparge cu capul cea mai tare ușă, o sticlă de sifon sau se putea da cu capul de pereți fără să pățească nimic.

Zvonko Vojakovic (Iugoslavia) este probabil unul din puținii oameni din lume care au imunitate înăscută față de veninul șerpilor. Veninul l-a ajutat cîndva să se însănătoșească. Un epilog neașteptat în urma unei mușcături de șarpe s-a constatat și în cazul cetățeanului Carlos Aular din Caracas. În urma unei mușcături de viperă, acesta s-a aflat cîteva zile între viață și moarte întrucît îngrijirile medicale au fost date cu întîrziere. În schimb Aular care fusese bolnav de ulcer duodenal, s-a vindecat complet de această boală.

*

Un oarecare Izechill Edds (New York), s-a născut fără urechi. Nici nu avea orificii pe locul obișnuit al urechilor. Însă auzea destul de bine cu gura deschisă. A murit în 1881. Tot în anul 1884, italianul A. Abulio a fost declarat inapt pentru serviciul militar, fiind «suferind de cord». Medicii militari au declarat că va mai trăi cel mult un an. Dar Abulio a trăit cu mult peste... o sută de ani! În tot acest timp niciodată n-a fost supărat pe medicii militari care i-au pus un diagnostic atît de greșit, deoarece niciodată n-a suferit din cauza lui.

Singurul om din lume căruia i-a crescut a treia serie de dinți este cetățeanul Fanny Williams din Stone Wall (Mississippi). După împlinirea vîrstei de 65 de ani, el a simțit o violentă durere de dinți; ducîndu-se la dentist, acesta a constatat că bătrînului îi creștea o a treia serie de dinți. Italianca Giovanna Perasca, la 58 de ani rămăsese complet știrbă. Spre surprinderea tuturor, la 78 de ani, în urma unor mari dureri i-au ieșit patru dinți.

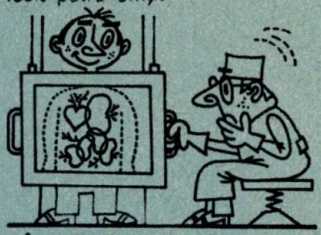

Învățătorul iranian Mahmud Vaziri, cu toate că s-a născut cu patru rinichi, cu inima și splina în partea dreaptă a corpului și fără apendice, este un foarte activ sportiv. Datorită unei perseverențe rar întîlnite și a unei voințe de fier, polonezul Josef Filipowicz, care s-a născut cu mîinile paralizate, a învățat să se folosească de picioare ca și de mîini! Astfel se spală, se rade, își aprinde țigara și chiar desenează, colorează cărți poștale, fotografiază și developează filmele singur. Este căsătorit și are o fată.

note de drum

Prin Paris de unul singur

. Orașul imperial, uriaș, grav, orașul marilor bulevarde, marilor lumini cu Sena coloană vertebrală, plină și noaptea de **bateaux-mouches**, cu turiști însetați să mai treacă în catastif o nouă plăcere de gen, turiștii în fine care trebuie neapărat să urce în turnul Eiffel, să dea o raită prin Pigalle, să contemple Notre Dame, Pantheonul, Hotel des Invalides, Places des Vosges, să treacă grăbiți prin Louvru și pe la Jeu de Paume, turiști pentru care se negociază totul, pălăriuțe, stilouri, ghiduri, înghețate, vederi...

Dar... dar... există un Paris al parizienilor. un Paris al cîntăreților ambulanți, al studenților care acompaniați de o chitară dizează versuri din Eluard, sau al fetei aceleia cu acordeonul din stația de metro de sub Piața Bastiliei, care cu o voce răgușită și gravă cîntă acel arzător cîntec de dragoste: «Tes yeux ont traversé mon coeur»... Ochii aceștia într-adevăr, ai Parisului, îți traversează inima ca păsări curate alegînd din apele Senei hrană pentru sufletul lor.

Întîlnești citeodată, cum mi s-a întîmplat și mie, o fanfară întreagă, la colțul dintre bulevardele Raspail și Montparnasse, cu arii mexicane mai ales, trecătorii aruncă cîte-un ban în șepcile lăsate pe trotuar și trecînd mai tîrziu prin apropiere îi vezi pe cîntăreți, gălăgioși într-un bistrot, cu un pahar de bere în față și mușcînd dintr-un **croque-monsieur**, adică dintr-o tartină de pîine prăjită cu șuncă sau salam.

În fața centrului Pompidou, deodată în zece-douăspreze locuri se cîntă și se dansează, se prezintă numere de circ, sau cîntăreți solitari își formulează prezența în pline de nostalgii sonorități.

Marele centru cultural Pompidou, sediu de expoziții și bibliotecă, e parcă un vapor, sau o uzină chimică, dar mai degrabă un Turn Babel în miniatură sau mașina ciudată și îndrăzneață a lui Robur Cuceritorul, din cunoscutul roman, al vizionarului, să-i zicem local, Jules Verne.

Am admirat aici, la etajul cel mai de sus retrospectiva lui Dali, autorul «Jurnalului unui geniu», dovedind că titlul unei cărți se poate justifica uneori și prin pensula scriitorului.

Mă îndreptam din nou spre centrul Pompidou, avid să-l revăd «îmblînzitoarea de serpi» a vamesului Rousseau care la etajul doi cu un egoism feroce ridiculizează nume care se cred mai mari și treceam pe Rue Quincampoix; e sîmbătă 12 aprilie și un saxofonist singuratic suferă într-un **soul**. Pe jos un pachet de GITANES strivite. O fată de vreo 16 ani îmbrăcată în negru și cu o eșarfă violetă s-a rezemat de-un stîlp de afișaj și privește strangulată de emoție pe saxofonistul singuratic.

Mai încolo un saltimbanc strigă și spune că șomerii și copiii sînt invitații lui, face apoi cheta și bea în același timp dintr-o sticlă de Evian, nu vă speriați e apă minerală.

E moda violetului și peste tot trec ca într-o poezie de Bacovia femei și fete în bluze violete, în pantaloni violeți sau cu eșarfe violete.

Norii subțiri sînt violeți, din cînd în cînd soarele ca un spadasin francez din secole trecute străbate neașteptat norii cu o floretă de aur pur.

În piața din fața centrului Pompidou porumbeii se așează fără teamă, alt artist solitar de circ face lume în jurul lui, mai mulți americani probabil, filmează, saltimbancul are o recuzită simplă: o măturâ, o vioară și-un clește.

Arabii care dansează în piața din fața centrului Pompidou nu prezintă de fapt un spectacol. Ei nu fac cheta ca ceilalți. Trei chitariști reproduc o melodie de-a lor, trei bărbați și două femei dansează. Dansează pentru ei. Cele două femei nu par arabe. De fapt e o petrecere între prieteni, în aer liber, cine vrea se uită, cine vrea nu, în orice caz toți acești tunisieni sau marocani au o teribilă sete de soare, visează cu toții la soarele mai puternic, la soarele sudului, aici sîntem aproape de Marea Nordului.

Aici la Beaubourg însă mai vedem multe alte lucruri, un copil vopsit cu verde și roșu, pe față, ca într-o nuvelă binecunoscută a lui Caragiale, iată și un tip se tîrăște pe cioburi de sticlă pledînd pentru plăcerea de-a fi fachir.

Noaptea coboară peste Paris. De la etajul 5 al centrului Pompidou se vede tot Parisul și departe, dominînd sever, e Sacre-Coeur de Montmartre și-n spatele lui e Place du Tertre, unde pictorii acum nu mai sînt boemi, sînt simpli portretiști profesioniști, meseriași excelenți care uimesc turiștii cu precizia fotografică a portretului făcut la comandă.

Cobor din centrul Pompidou, străbat prin noapte Parisul, merg mult pe jos și în stația de metro Pont-Neuf se sărută un ochelarist, un blond cu părul tuns perie și cu mușchi de gimnast, cu o fragedă mulatră antileză, frumoasă ca o reclamă de ciocolată.

Bineînțeles și ea e îmbrăcată în mov, mă sui și eu în metro, metroul care e sîngele Parisului, mai mult decît Sena, metroul cu oameni serioși și gravi, metroul cu oameni simpli, metroul vieții de fiecare zi, moment de concentrare în goana nebună a ambiției, a dorinței de a exista și se vorbesc în acest metro poate toate limbile pămîntului, vezi reprezentanții tuturor raselor și în mod firesc își văd cu toții de treabă, fiecare pierdut în gîndurile lui.

Balconul din Verona

Există la Verona *desigur cel mai celebru balcon din lume. Un balcon modest, cam părăginit de vreme, de o eleganță și o insolență însă care sfidează peste secole stupiditatea unui moment. Momentul care inversșuna pe Montecchi cu Capuleti, deveniți la Shakespeare Montague și Capulet, momentul care — avea să devină însă un monument al iubirii, al victoriei morale a acestui sentiment în luptă cu vicisitudinile soartei și cu ambițiile oamenilor.*

Iedera atacă acum cu discreție împrejurul balconului, înfipt tenace, ca singură excrescență pe zidul elegant, datorită ferestrelor cu arcade, dar zidul are tencuiala căzută, cărămida rînjește peste tot, e o casă ca un decor de operă, la parter ferestre cu gratii, la etaj ferestre mai libere și-n fine balconul înfipt solid și nu-i departe de pămînt și iedera coboară bogată în partea din dreapta, ca niște cozi de șopîrle, casa nu este foarte luxoasă, are la intrare un felinar, înfipt în zid și asta e cam tot.

Sculptura din curte, o statuie de bronz a Giuliettei sau Julietei e opera veronezului Nereo Constantini. O statuie înfățișînd forme gracile, o figură inocentă, delicatețea și smerenia fiind stăpîne aici.

Dușmăniei între Montecchi și Capuleti i-a fost martor Dante, care s-a oprit la Verona ca oaspete al lui Bartolomeo della Scala, seniorul acestui oraș. În nuvela publicată de Luigi da Porto în 1531 e vorba prima dată de nefericiții îndrăgostiți. Luigi da Porto era din Vicenza, oraș aflat la cîțiva kilometri de Verona. Shakespeare s-a inspirat de aici. Desigur autenticitatea poveștii e atestată și contestată cu patimă multă de istorici și literați, iar casa familiei Capuleti sau Dal Cappello e pusă la îndoială, că ar fi fost a Julietei sau că ar fi fost a familiei respective.

Totul pare însă adevărat. Privitorul aflat în curtea acestei case într-o zi de primăvară, sub ploaia nonșalantă de aprilie, se simte singur în fața acestui semn al iubirii veșnice și totul pare adevărat, adevărat ca ploaia, ca zidul pe care-l atingeți!

Îți dai seama că Julieta a existat, că povestea ei de iubire, care i-a zguduit desigur pe contemporani, a existat. Timpul legendelor trecuse, nimeni nu vroia să mai sanctifice, deja cartea de legende era plină și din moment ce familiile au existat, din moment ce casele sînt, străzile și piețele sînt aproape aceleași de ce să ne-ndoim mereu?

Există alături de logica documentelor o logică a viului și-a bunului simț, care chiar atunci cînd rătăcești printre documente, poate ea singură îndrepta pe drumul adevărat și atunci pot să vă spun: la Verona se poate simți că Romeo și Julieta au existat și că toată povestea lor este adevărată.

Au privit desigur și unul și altul tot ce face azi deliciile turistului și tot ce face zilnic bucuria veronezului: calmele ape ale lui Adige, în care se oglindește Castelli Vecchio, amfiteatrul roman din Piazza Bra și toată această largă, multicoloră și frenetică Piazza Bra, Piazza delle Erbe — unde se pare că a avut loc duelul culminînd cu moartea lui Thibalt, Porta Borsari, San Zeno, San Fermo, sau Giardino Giusti.

Iar la Porta Leoni, în San Francesco al Corso, se află un sarcofag de piatră veroneză unde tradiția spune că a fost locul de odihnă al trupului mort al Julietei.

Eram într-o cafenea, la **Cavour,** *în Piazza Bra. Era 26 aprilie și ploua peste Verona. În jurul meu era plin de studenți, cu pălării mari lunguiețe, pline de insigne, unii cu cozi de vulpe la pălării, se refugiaseră aici din cauza ploii. În piață fusese un fel de spectacol, studenții veniseră unii fără să-și lase pelerinele și măștile, de la masa mea se vede și amfiteatrul roman și primăria. Băieții vorbesc tare, o fată cîntă la chitară. Un bărbos se-apropie de ea, fata aruncă chitara și se-aruncă unul în brațele altuia. Alt băiat împletește la părul blond al unei fete nu prea drăguțe, dar care aflu că este «la finanzata di Berinasso», deci logodnica lui Berinasso, cine o fi Berinasso, cine știe?*

Și plouă peste Verona, plouă ca-ntr-un oraș din centrul Europei, deși pînă-n sudul continentului nu mai e departe.

Se lasă seara peste Verona, studenții de la **Cavour** *nu beau și nu mănîncă nimic, dar cîntă și vorbesc tare și-n drum spre Piazza delle Erbe, trec pe Via Cappello, revăd casa Julietei, în noaptea de primăvară, după ploaia destul de tristă, cu arcadele înțepenite-n zid, cu balconul încleștat în cărămidă, cu iedera atîrnînd ca pulpanele unei rochii de bal, măturînd pămîntul.*

DUMITRU DINULESCU

arborele

UN UNIVERS ÎNCREDIBIL

SPECII DIVERSE, MAI PUȚIN CUNOSCUTE

CURIOZITĂȚI DE PE TOATE MERIDIANELE LUMII

În Brazilia crește un arbore pe care brazilienii îl numesc „taşezeiro". Acesta trăiește în simbioză cu niște furnici deosebite, numite „de foc", sau taşiz. Trunchiul arborelui este de culoare maro închis, neted, frunzele sînt de un verde țipător, care, în mijloc, par a fi violete din cauza nervurilor. E suficient să te apropii de acest arbore și să-l atingi, și de sus îți va cădea în cap o puzderie de insecte îndîrjite. Simbioza furnicilor „de foc" cu taşezeiro începe încă din momentul apariției arborelui. O dată cu semințele coapte, vîntul împrăștie și furnicile.

„Laghetta lintearia" se numește un copac de pe insula Jamaica a cărui tulpină este acoperită de o țesătură fină care amintește dantela. „Tulul" natural scos cu atenție de pe copac poate fi folosit ca material perfect pentru confecționarea de șaluri, pelerine și alte fabricate. Sînt cunoscute și alte plante care pot fi folosite pentru obținerea de „dantele naturale". În Mexic și în California, de pildă, este răspîndit un anume gen de cactus din frunze dantelate din care se fac manșete și gulere care se spală foarte bine. Iar în Uniunea Sovietică, în scopuri similare, se folosește un gen de plantă denumit „luf" care crește în Crimeea și Caucaz. Din aceste plante se fabrică coșulețe, pălării și pantofi.

Un gram de ginseg costă mai mult decît un gram de aur. Dar ce e ginsegul ? E miraculoasa „rădăcină a vieții" din medicina orientală. Rădăcina aceasta, a cărei configurație amintește corpul omenesc, se găsește în taigaua din Ussuri. Cei mai vestiți exploratori o găsesc cu greu în locurile cele mai puțin accesibile, pe pante abrupte, ascunse de soare.

Oamenii s-au obișnuit să audă despre arborele de pîine, arborele de cauciuc, de chinină ș.a. — ca fiind cu toții niște pomi exotici și foarte utili. Profesorul Melvin Calvin de la Universitatea californiană, laureat al Premiului Nobel, a descoperit că arborele euphora, crescînd rar și pierdut în cîteva regiuni izolate ale lumii, are exact aceleași însușiri ca și țițeiul brut. Purificat, el poate fi folosit întocmai ca și orice benzină. Nu-i deloc fantezie pură a spera ca în viitor, alături de sondele de extracție petrolieră, să se întindă și marile plantații de euphora. Dacă ne gîndim la criza de energie !...

Băștinașii din Brazilia numeau „cauciuc" produsul pe care-l obțineau din arborele Hevec, ce crește pe malurile Amazonului. Termenul „cauciuc" își arată chiar originea sa. În limba vechilor locuitori ai Braziliei, cuvîntul „cau" înseamnă copac, iar „uciu" — a curge, a plînge. Deci copacul care plînge. Săpăturile arheologice care s-au făcut în Honduras au arătat că în secolul al XI-lea e.n., cauciucul a fost întrebuințat și de băștinașii de aici pentru facerea diferitelor obiecte.

În 1638 soția viceregelui din Peru, contesa Chinchona, s-a vindecat de malarie cu ajutorul scoarței unui arbore necunoscut europenilor. În cinstea primei femei albe care s-a vindecat de malarie în acest fel, arborele a fost numit „cinchona" (sau china) iar substanța ce se obține din coaja lui și care distruge plasmoidul malariei, a fost numită chinină. Ulterior studiind structura moleculară a acestei substanțe, chimiștii au putut crea un preparat artificial — mijloc eficace împotriva malariei. Din scoarța acestui arbore exotic se extrag și alte medicamente tonice.

Palmierul Babassu, arbore ce crește în stare sălbatică pe milioane de hectare în bazinul Amazoniei, atinge o înălțime de 20 metri și produce pînă la o tonă de nuci pe lună. Cînd se îndepărtează coaja foarte tare, apar peste 100 kg. fructe asemănătoare migdalelor, avînd însă gustul, mirosul și aparența miezului nucilor de cocos. Uleiul pe care-l conțin, în cantitate mai mare decît nucile de cocos, poate fi folosit pentru prepararea margarinei, altor produse grase, comestibile, precum și a săpunului. Reziduurile rămase după extracție servesc drept hrană pentru animale. Coaja tare, utilizată așa cum se prezintă sau transformată în cărbune, este un bun combustibil. Cele mai bune specii de babassu cresc în Brazilia.

Arborele gimnastic care se găsește în Mexicul de Nord-vest, precum și în California, este denumit în acele locuri în mod diferit : bugum, buium, cirio. Botaniștii îl cunosc sub denumirea de „Idria columnaris".

În primii ani ai vieții sale, bugumul nu prezintă nimic deosebit. Mai tîrziu, pe măsură ce se dezvoltă, crescînd în înălțime, el capătă înfățișarea unui morcov gigant. Bugumul poate atinge înălțimi deosebit de mari. Se întîmplă însă uneori ca acest arbore să înceapă să se îndoaie, ajungînd cu coroana la pămînt și sprijinindu-se în ea. Din această cauză a și fost denumit „arborele gimnastic".

Scurte popasuri prin capitale ale lumii

ADEN (Yemen). Unul din puținele orașe ale lumii în care nu există cursuri de apă permanente, apa potabilă fiind asigurată din fîntîni cu o adîncime de 60 m. În unii ani nu cade nici o picătură de ploaie.

AMSTERDAM (Olanda). Aeroportul «Central Shiphol» cu un trafic anual de peste 12 000 000 de pasageri este considerat printre cele mai mari și mai moderne din Europa, fiind unicul din lume de pe care decolează în fiecare zi două avioane de pasageri în același moment și în aceeași direcție, spre New York.

BERLIN (R.D.G.). Grădina zoologică din Friedrichsfelde, întinsă pe 120 ha, unde animalele sînt grupate pe regiuni geografice și lăsate să trăiască liber, constituie o adevărată mîndrie a berlinezilor.

BOGOTA (Columbia). Una din cele mai populate capitale ale Americii de Sud și cel mai mare centru urban de altitudine (2 260 m) din întreaga lume. La 40 km de oraș se găsește celebra «Catedral de Sal» (catedrala de sare), unul dintre cele mai valoroase monumente ale străvechii culturi chibcha. Aici, în peretele gros de sare a fost săpată timp de un secol o sală imensă, construcție originală, care mai tîrziu a fost transformată în catedrală (capacitate 10 000 persoane). La «Museo de Oro» se află o colecție de 10 500 de obiecte de aur, capodopere ale artei chibcha și quimbaya, unice în lume.

BUENOS AIRES (Argentina). Cel mai mare oraș de limbă spaniolă din lume și singurul oraș sud-american cu metrou. Hipodromul «Palermo» cu cele 90 000 de locuri ale sale se bucură de reputație mondială. «Tatro Colon» are cea mai mare scenă de operă din lume (35 m) și 3 700 de locuri. Capitala este tăiată de două bulevarde magnifice, perpendiculare unul pe celălalt, socotite a fi printre cele mai frumoase din lume.

CARACAS (Venezuela). În centrul orașului s-a construit cea mai modernă «stradă a magazinelor» din lume. Tăiată într-un masiv stîncos, ea are numeroase serpentine care ocolesc magazinele lipite de stîncă asemenea celulelor unui fagure.

COPENHAGA (Danemarca). Orașul oferă într-o formă concentrată tot ceea ce se găsește în marile orașe ale lumii: canalele Veneției, arcadele Romei, palatele Parisului, camerele de comerț ale Londrei sau zgîrie-norii New-Yorkului. În 1910, aici a avut loc Conferința internațională a femeilor socialiste care a ales data de 8 martie ca ziua internațională a femeii.

DELHI (India). Orașul, supranumit în antichitate «Roma asiatică», se mîndrește cu o adevărată minune a Indiei, celebra coloană de fier, ridicată acum 1 500 de ani, înaltă de 10 m și cu o greutate de șase tone, care n-a prins nici pînă azi rugină.

GEORGETOWN (Guyana). Catedrala anglicană în stil gotic, unică în felul ei, este considerată cea mai mare clădire de lemn din America de Sud și totodată cea mai mare biserică de lemn din lume. Grădina botanică și zoologică care întrunește exemplare din toată fauna și flora ecuatorială și tropicală, este considerată printre cele mai frumoase din lume.

HAVANA (Cuba). Aici se desfășoară splendida «Via Blanca», autostradă fără nici o intersecție, unică în lume.

HELSINKI (Finlanda). Fabrica de faianță și porțelan «Arabia» este cea mai mare din Europa. Teatrul orășenesc «Kaupunginteatteri», este considerat ca cea mai frumoasă clădire de teatru din Europa.

KABUL (Afganistan). În oraș există un singur muzeu, organizat în 1922, care cuprinde colecții arheologice, etnografice și cea mai valoroasă colecție numismatică preislamică din lume. Puritatea cerului capitalei afgane, luminozitatea și farmecul nopților sale i-au inspirat marelui poet persan Firdousi, nemuritoarea poveste de dragoste dintre eroul Zah și frumoasa Rudabeh.

KINGSTON (Jamaica). Cel mai mare oraș de limbă engleză din Indiile de Vest. Capitala dispune de unul dintre cele mai frumoase porturi naturale din lume. În «Royal Botanical Gardens» se află cea mai frumoasă colecție de orhidee din lume.

MADRID (Spania). «Museo de la Real Armeria» cuprinde cea mai valoroasă colecție de arme din cîte se cunosc în lume. «Museo del Prado» se numără printre cele mai faimoase muzee de pictură și sculptură ale lumii.

MONTEVIDEO (Uruguay). Parcul «Prado», cel mai vechi și mai frumos din oraș numără peste 800 de varietăți de trandafiri, cea mai bogată și mai valoroasă colecție din lume.

OSLO (Norvegia). Parcul Frogner, care acoperă 30 de ha, cuprinde 150 de sculpturi realizate de Adolf Gustav Vigeland, și formează un complex artistic din bronz și granit, unic în lume.

PORT au PRINCE (Haiti). Piața de fier din oraș, unde negoțul este practicat în exclusivitate de femei, este una dintre puținele piețe de acest gen din lume.

QUITO (Ecuador). Un fenomen curios îl constituie faptul că ziua este egală cu noaptea: se face brusc ziua la 6 dimineața și subit noapte la ora 18. Mînăstirea San Francisco, cea mai veche biserică din America de Sud, este toată poleită cu aur și împodobită cu picturile și sculpturile indianului Capiscara.

RANGOON (Birmania). Sanctuar celebru al budiștilor din întreaga lume. Ioc de pelerinaj, frecventat de credincioșii veniți de pretutindeni. În Grădina zoologică se află singurul elefant alb din lume cunoscut. Aici se înalță Shwe Dagon (Pagoda de aur) cea mai mare și mai vestită dintre pagodele lumii, pentru a cărei construcție începută în anul 58 î.e.n., s-au folosit 25 tone de aur și 100 de tone de argint. Din secolul al VIII-lea pagoda are și un clopot de bronz de 25 de tone.

SANAA (Yemen). Denumit de poeți «Perla Arabiei», Sanaa a rămas pînă în zilele noastre unul din cele mai pitorești locuri din întregul Orient. Toate porțile se închid o dată cu rugăciunea de seară. Oamenii și caravanele care n-au apucat să treacă prin ele înainte de închidere, riscă să înopteze în afara zidurilor.

SANTO DOMINGO (Republica Dominicană). Primul oraș întemeiat de europeni pe continentul american. În catedrala Santo Domingo, cea mai veche din întreaga emisferă vestică, se află cenușa marelui călător Cristofor Columb. Universitatea Santo Tomas este cea mai veche universitate de pe continentul american.

TANANARIVE (Republica Malgașă). Ceea ce uimește dînd orașului aspect unic în lume este culoarea violet-albastră a celor 12 coline ale orașului formate din șisturi cristaline și roci vulcanice și culoarea roșie-aprinsă a pămîntului. Palatul Manampisoa, ridicat de regina Rasoherina este considerat a fi «cel mai frumos din lume».

TEHERAN (Iran). Aici se află un bazar celebru, unul din cele mai vechi și mai mari din Orientul Mijlociu. El își datorează faima vînzării renumitelor covoare persane.

VADUZ (Lichenstein). Uzina de aparate termotehnice creată cu 109 ani în urmă, este cea mai veche din Europa. O intreprindere unică în felul ei în Europa este fabrica de dinți artificiali, care produce anual peste șase milioane de elemente protetice. În castelul de la Vaduz se află colecția personală a prințului Franz Josef al II-lea, tezaur de valoare incalculabilă, cu picturi dintre care multe n-au fost văzute niciodată.

VATICAN (Vatican). Cel mai important monument al orașului este celebra Basilica di San Pietro, cea mai mare biserică a lumii catolice, un model semnificativ al arhitecturii renascentiste și baroce. Pe tavanul decorat între 1508 și 1512 de Michelangelo, se află nouă panouri desprinse din Geneză, una din cele mai frumoase fresce din istoria artelor.

WASHINGTON (S.U.A.). Primul oraș din istoria omenirii construit exclusiv pentru funcția de capitală. Biblioteca Congresului, fundată în 1800, avînd peste 14 100 000 de volume, 28 415 000 de manuscrise, 3 083 000 de mape și hărți și numeroase partituri muzicale se numără printre cele mai mari din lume.

MIHAI BURDUJA

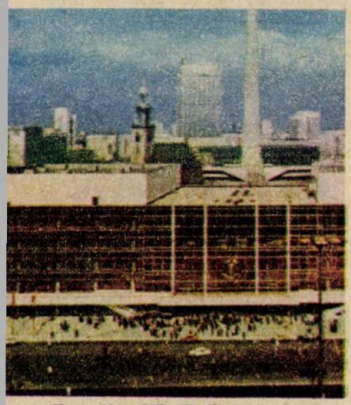

Berlin (R.D.G.)

Bamako (Mali)

Rangoon (Birmania)

Sofia (Bulgaria)

Havana (Cuba)

Brazzaville (Congo)

La mansardă

Fostul pachebot de lux «France», cumpărat de un armator norvegian se numește acum «Norway» și după cum relatează revista vest-germană «Scala» este destinat efectuării unor călătorii de agrement spre Marea Caraibelor. Conform acelelași surse, 45 000 de locuri pentru o asemenea croazieră au și fost contractate.

În cursul anului de curînd încheiat transatlanticul respectiv se afla la Șantierele navale din Bremerhaven ale firmei Hapag-Loyd pentru a i se aduce unele modificări tehnice. Una din aceste modificări constituie o idee cu totul originală dacă nu bizară: marele coș al pachebotului «Norway», fost «France», conform proiectelor arhitectului Wandbord din Oslo va adăposti 16 șiruri de încăperi destinate călătorilor. S-a putut ajunge la această formulă întrucît coșul respectiv devine inutil prin reducerea puterii mașinilor de la 160 000 cai la 25 000 cai. Cu alte cuvinte coșul prin care pînă nu de mult ieșea fumul și aburul motoarelor va fi amenajat acum cu cabine suplimentare. Fiind situate la mansarda navei s-ar putea ca prețul acestor cabine să fie mai scăzut decît cel al cabinelor de lux sau de clasa întîi.

Teatru în tren

Spectacol de teatru în tren — iată un interesant experiment semnalat de ziarul «Le Monde». O tînără companie de teatru condusă de doi talentați animatori, Cristian Roy și Emile Salvador a jucat într-un vagon de cale ferată, în plin mers al trenului, o piesă adaptată după un text de Cehov. Intitulat «Compartimentul nefumătorilor» (foarte potrivit locului), spectacolul a durat o oră, adică, după acum afirmă cotidianul parizian, exact timpul în care trenul respectiv parcurge distanța dintre gările Nevers și Vichy. Spectacolele au fost reluate de trei ori ultimul avînd loc la 22 septembrie 1980.

Acest turneu teatral sui-generis se înscrie în cadrul unei acțiuni culturale pregătită timp de doi ani, făcîndu-și abia recent debutul într-unul din cele mai importante trenuri franceze; cel care leagă Parisul de Marsilia. Trenul pleacă din Paris (gare de Lyon) la 8,45, iar spectacolul începe la 10.

Pălăria din nou la modă

O veste transmisă nu de mult de Agenția France Presse și reluată de ziarul «Le Monde» ne pune la dispoziție o noutate în domeniul modei bărbătești; a devenit «șic» a se umbla cu capul acoperit.

«Purtatul pălăriei — se notează — a luat o dezvoltare deosebită în rîndul populației masculine americane și o dată cu aceasta a crescut și cifra de afaceri a fabricanților. Astfel, Asociația industriei de pălării bărbătești anunță că cifra lor de afaceri a atins 825 milioane dolari în 1979 după ce în urmă cu cîțiva ani nu depășise 300 de milioane dolari. După cum afirmă asociația respectivă, pălăriile stil «Western» sînt atît de solicitate de către cumpărători încît cu certitudine fabricanții nu vor putea face față comenzilor decît în cursul anului 1981.

Literatura închisorilor

Asociația scriitorilor germani (e vorba de cei din vest n.n.), scrie ziarul «Hannoversche Allgemeine», a ales un cadru puțin obișnuit pentru congresul său asupra temei «Literatura în închisori»: citadela de la Spandau. Ea — citadela — constituie un decor pitoresc sub lumina rece a unei nopți cu lună. Totuși acest peisaj nu e prea agreabil pentru unul sau altul dintre participanții la congres ca de pildă pentru Peter Falada, condamnat la închisoare pe viață, el însuși scriitor și care, după șase ani de detențiune, a obținut pentru prima dată, cu ocazia congresului, autorizația de a trece pragul închisorii. Tînărul plăpînd avea aerul unui om îngrozit și emoționat și și-a citit textul său de proză fără a se opri o clipă; practic dintr-o suflare. Dar mai înainte ca ultimele aplauze ale celor prezenți să se fi oprit, gardienii care îl însoțeau l-au și redat singurătății celulei sale.

Un lucru e cert, adaugă ziarul, cărțile scrise în închisori sau despre închisori nu fac necazuri. Dimpotrivă, afacerile sînt înfloritoare în acest domeniu. Exotismul, pentru a relua o expresie mereu utilizată în cursul acestui congres, se vinde tot mai bine. Răufăcătorii care știu să scrie despre experiența lor în închisoare cu o pană îndemînatică și în același timp știu să convingă editorii de a le publica operele, pun mîna pe importante drepturi de autor.

Milioane de ouă proaspete aruncate în mare

Peste trei milioane de ouă proaspete au fost aruncate în mare cu scopul de a se ușura greutatea cargoului «Pep Ice» sub pavilion danez, eșuat pe un recif de corali în canalul Mozambic. Operația s-a făcut în urma indicațiilor date de armatorul J. Ment Larsen, unul din proprietarii firmei Pepnautica din Copenhaga.

Vasul norvegian «Bison» sosit la locul naufragiului n-a reușit a salva nava daneză, astfel că și restul încărcăturii de ouă — peste zece milioane de bucăți — s-a pierdut după cît se pare. Nu aruncate în mare ci pur și simplu fiindcă n-au putut fi transferate de pe cargoul naufragiat pe vaporul venit în ajutor.

...Asta nu înseamnă că odată cu desenul de mai jos posedați cîteva valori ale cunoscutei serii filatelice «Cap de... Bour».

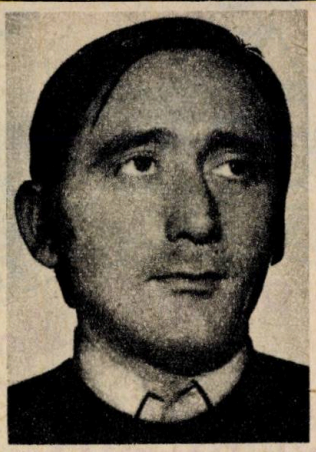

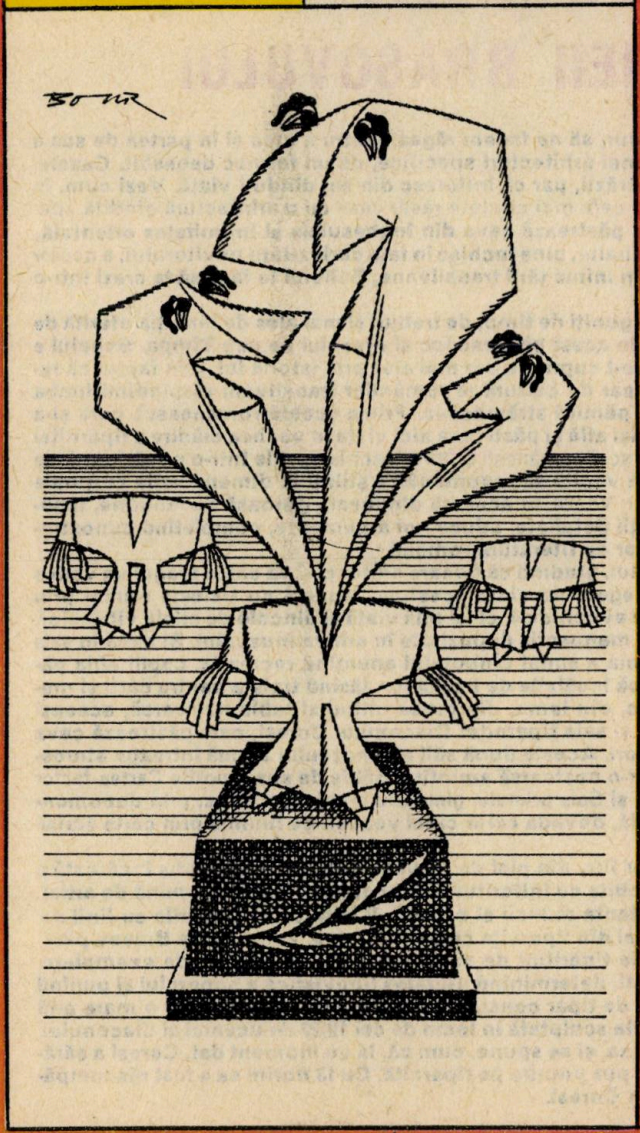

OCTAVIAN BOUR

— Ca grafician, și de unsprezece ani membru al U.A.P., ați devenit foarte cunoscut. Chiar așa, de ce desenați?

— Desenez pentru că nu mă mai pot opri. Asta pentru că am început încă de mic, din clasa întîi primară cînd tata îmi aducea în fiecare sîmbătă o gazetă ceferistă, care avea un colț cu desene pentru copii. Îmi plăceau și-mi doream să fac și eu așa ceva. Am urmărit de atunci, mereu, reviste, ziare, «urzici».

— Deci sînteți un autodidact?

— Da. Am învățat să desenez înainte de a intra la arte plastice. Cum am mai spus, îmi place să desenez, îmi place să mă lupt cu hîrtia, cu peniță, cu liniile care, ca niște fiare sălbatice, nu se lasă stăpînite, îmi place cînd, îmblînzite, acestea se așternu, așa cum doresc eu, pe coala imaculată.

— Ați publicat anul acesta o carte superbă «Aforisme fără cuvinte». Pentru cine desenați?

— Desenez pentru oamenii care privesc și gîndesc în același timp. Desenez și pentru oamenii care privesc, dar nu văd, sau nu concep să gîndească în fața unei caricaturi. Desenez și pentru ei, sperînd să le «bruschez» comoditatea de gîndire, sperînd să-i fac mai receptivi la fenomenul estetic în general, sperînd să contribui și eu la formarea omului nou.

— Se vorbește din ce în ce mai mult că ați avea un stil. E adevărat?

— Știu eu? Aș zice că m-am străduit să ajung la un stil simplu și elegant, dar vedeți dumneavoastră, acum mi s-ar putea reproșa lipsa de modestie. Oricum, decît falsă modestie mai bine lipsă. E bine să ai stil, desigur.

— Ce vă preocupă mai mult, ideea sau desenul?

— Unii spun că este de ajuns o idee bună, chiar la un desen prost. Sînt convins că e mult mai bine să fie bune și ideea și desenul.

— Cu toate astea excelați în acuratețea desenului și pentru asta mulți vă invidiază, chiar și prietenii.

— Nu-i nimic. Eu îi consider prieteni pe toți cei ce fac caricatură, deci și pe aceia care mă invidiază. Pe mine mă întristează disputele dintre colegi și mă întreb cum de au unii timp pentru așa ceva.

— Deci nu v-ați certat nici cu șeful.

— Bineînțeles că nu. Șeful meu este Rău (Aurel) și steaua mea este revista «Steaua» din Cluj-Napoca, unde lucrez de 12 ani. Dar, despre omul rău, mai bine între patru ochi.

I. PREDO

MUZEUL PRIMEI ȘCOLI ROMÂNEȘTI DIN SCHEII BRAȘOVULUI

Trecînd prin Brașov, uităm, desigur, să ne facem răgaz pentru a urca și în partea de sus a orașului, în Șchei, loc păstrător al unei arhitecturi specifice, de un farmec deosebit. Casele, agățate parcă pe piatra povîrnită a străzii, par că înfloresc din ea, dîndu-i viață. Vezi cum, în locurile cele mai abrupte, în colțurile cele mai ciudate răsar case cu o arhitectură gîndită special pentru acel loc. Străzile înguste, păstrează ceva din înghesuiala și intimitatea orientală, spărgînd din răceala curților cu porți înalte, bine închise în fața curiozității privitorului, a acelor curți specific ardelenești. Deși aflat în inima țării transilvane, Șcheiul te face să te crezi într-o altă lume. Aproape de poveste...

Desigur că nu trebuie să ne lăsăm goniți de timp, de treburi și mai ales de tentația oferită de Poiana Brașov și să uităm a poposi în acest pitoresc loc al orașului de sub Tîmpa. Scheiul e important nu numai prin pitorescul ce-l cuprinde dar mai ales prin istoria lui, prin faptul că reprezintă așezarea românească ca focar de cultură al românilor transilvani răspîndind limba poporului în toate ținuturile acestui pămînt strămoșesc. Prima școală românească care și-a durat existența în Șcheii Brașovului își află și păstrează aici viața în vechea clădire a tiparniței diaconului Coresi. Azi, Muzeul primei școli românești **și-a redeschis porțile într-o nouă formă de organizare, cu o tematică îmbogățită venită să argumenteze științific dimensiunile culturale ale școlii. Directorul muzeului,** Oltean Vasile, **în această dimineață geroasă de ianuarie, însoțește un grup de elevi. Le dă explicații detaliate, aduce noi** argumente, **completînd cunoștințele elevilor însușite în timpul lecțiilor de literatură română.**

Fără a ne opri la descrierea muzeului, gîndind că fiecare cititor ce-i va călca pragul va vedea singur, vom povesti cîteva lucruri legate de viața acestuia. Muzeul nu trăiește numai prin sălile lui ce respiră prin porii timpului evocîndu-l, el își află viață și dincolo de sticla vitrinelor, o viață ascunsă și tainică a filelor de manuscris depozitate în arhiva muzeului. Și dacă în sala de clasă Anton Pann **ai impresia că abia a sunat clopoțelul anunțînd recreația, copiii abia părăsind-o, lăsînd locurile din bănci încă încălzite de trupul lor, lăsînd traista pentru cărți și merinde abia agățată de «sciotca» mare, din lemn, din grabă uitînd și tabla neștearsă, aceeași impresie de trecere prin timp îți lasă și sala tiparniței Diaconului Coresi, care păstrează ceva din mirosul de tuș al ultimelor tipărituri. Aceste două săli ale muzeului adună întreaga atmosferă a timpului evocat, păstrînd-o într-o neștearsă amintire. Sălile de sus, numite** Cartea-factor de unitate națională, Cartea brașoveană **și** Sala primului gimnaziu brașovean, **aduc, prin documentele de carte de o valoare inestimabilă, dovada celor cinci veacuri de lumină prin carte scrisă în Șcheii Brașovului.**

Sînt expuse cărți originale, a căror file, din piei de «ieduț», conservă caligrafia încărcată a cărturarilor vremii. Filele sînt împodobite cu înfloriturl minunat executate de o mînă de artist, care, din dorința de a sublinia importanța muncii și a cărții, îi încarcă înfloriturile cu linii de aur. Cărți, cărți rare, izvodite nu numai din tiparnița coresiană, care, venit aici la Brașov părăsind Tîrgoviștea, în 1559, a scos 35 de tipărituri de carte, multiplicate în sute de exemplare, răspîndite în toate ținuturile românești, determinînd unitatea lingvistică a poporului și punînd bazele limbii noastre literare. Munca de tipar consta în xilogravură, presupunînd o mare artă și un mare efort. Fiecare pagină trebuia sculptată în lemn de cei 10,20 de ucenici ai diaconului. Întreaga muncă o făcea pe cheltuiala sa, și se spune, cum că, la un moment dat, Coresi a sărăcit. Intrat în conflict cu creditorii i s-a pus poprire pe tiparniță. Cu 13 florini ea a fost răscumpărată de un alt cărturar și restituită lui Coresi.

Aici se spune cum alte cărți au fost găsite în funduri de beciuri, neștiute de nimeni, folosite ca «pietre» sub butoaiele cu murături, altele zăceau prăfuite în poduri de case sau biserici. Acum, întreg acest nepreţuit volum de carte rară a fost adunat de pe întregul judeţ şi depozitat în arhiva muzeului. A început o nouă muncă de deslușire a acestora. Nu putem înțelege exact ce înseamnă această muncă decît dacă vedem ce înseamnă astfel de manuscrise. În cea mai mare parte ele sînt bine conservate, dar aproape fiecare filă conține și cîteva adnotări care încep, de regulă, cu aceste cuvinte: pentru ca să se știe,... urmînd apoi însemnarea faptelor respective. Aceste adnotări devin prețioase documente ce demonstrează circulația cărții, dar și o inedită istorie locală. Se descriu fapte, întîmplări, conflicte, se surprinde viața acelor vremi. Au fost descifrate 4000 de asemenea însemnări. Dar cîte mii mai stau nedescifrate?! Îți mai trebuie o viață...

Deocamdată, există 60 de metri liniari de arhivă nevalorificată. Scrisori, documente privind legăturile cu Moldova și Muntenia, 800 de protocoale în chirilică și latină și cîte altele. Fiecare descifrare descoperă noi aspecte din bogata istorie a acelui timp, din preocupările, cultura și tradiția secolelor XV—XVI, toate dovedind nivelul cultural al cărturarilor vremii. Restituirea acestor documente prezentului este o datorie, și înseamnă o nepreţuită muncă. Așa au fost scoase la lumină cel mai vechi Palimier românesc, cuprinzînd texte cu capitole premergătoare scrisorii lui Neacșu către judele Brașovului, așa s-a aflat primul calendar almanah al literaturii noastre, datat 1731, sau (manualul școlar din secolul XI—XII) Omiliarul, ce presupune existența unei școli de predici, a unui sistem de învățămînt bizantin, carte scrisă pe piele de capră, tot acum s-a aflat și cel mai vechi manual de filozofie, cuprinzînd maxime ale filozofilor antichității grecești și latine, precum și ale unui filozof român, Nicodim, remarcat pentru întîia oară. Dar toate aceste restituiri nu sînt decît rodul unui efort, al unei munci depuse de un colectiv mic, restrîns, format din 2-3 oameni, în timp ce volumul de carte ar presupune o muncă desfășurată pe alți zeci de ani continuu, zi și noapte. Poate prezența unui colectiv de oameni aplecați cu interes asupra acestor cărți ar veni în ajutorul acelora ce vor să aducă la lumină și să afle multe din tainele cuprinse în aceste cărți rare, pentru ca să se știe... Sau poate cîțiva studenți de la Facultatea de istorie care ar dori să-și facă aici practica.

Anul acesta se împlinesc 400 de ani de la apariția Cazaniei lui Coresi și a Sporniculuí coresian (adunături de texte) care, apărute în 1580, au adus o pildă de limbă și de cultură. Cazania este socotită capodoperă de limbă românească, și a fost tradusă de Ianeș Mihai. Asemeni, anul acesta se împlinește centenarul nașterii aceluia ce a fost primul director al societății de teatru românesc și inițiatorul acesteia, A.P. Bănuț, pentru aniversarea cărora, aici la Muzeul primei școli românești se pregătesc să se sublinieze încă o dată importanța culturală și istorică.

CORNELIA DJIGOLA

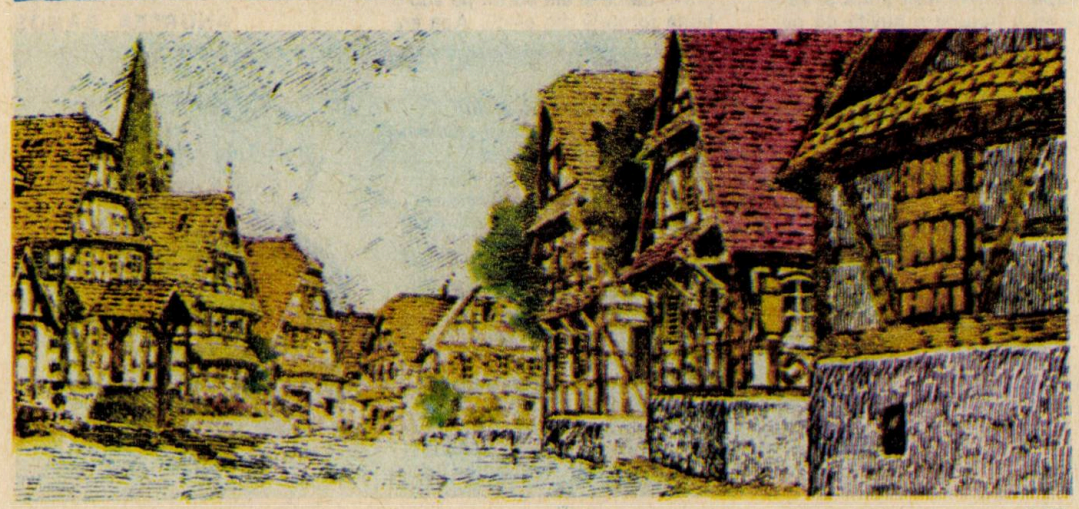

Andreea Baboș este un copil de nota 10. S-a născut la 26 iulie 1969 în București. Acum este elevă la Școala generală nr. 156. Și nu o elevă oarecare ci una dintre cele mai bune eleve ale școlii. Pentru meritele ei deosebite a fost aleasă comandantă a detașamentului de pionieri din care face parte. Acum, Andreea are 12 ani, dar după cum afirmă mama ei, încă de pe la vîrsta de 8 ani a început să aibă preocupări literare. Și, după cum se poate remarca din textul pe care le publicăm în continuare, și care au fost scrise la 9 ani, se pare că are și talent.

Andreea citește mult. Nici nu s-ar putea altfel, atenția ei fiind îndreptată în prezent spre scenarii, regie de teatru și chiar încercări în domeniul dramaturgiei. Uimită de îndrăzneala ei de a încerca să scrie piese de teatru, la o vîrstă atît de improprie pentru așa ceva, am rugat-o să-mi dea pentru publicare una din piese. Mi-a spus că după părerea ei nu are nici una pe care să o considere demnă de a fi publicată. Poate mai tîrziu. Dotată fiind deci și cu simțul responsabilității actului artistic, sperăm ca peste cîțiva ani ea va avea toate șansele să devină o scriitoare de valoare.

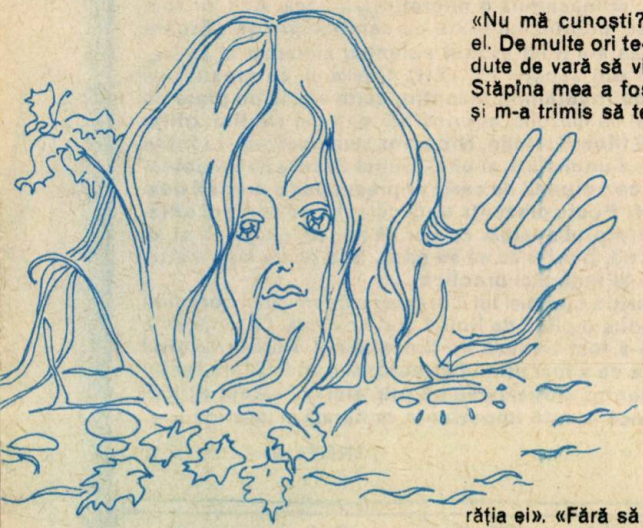

Vara

Stau la fereastră și mă gîndesc la ceva. Nici eu nu știu la ce. Și, deodată, aud un glas: «Primești oaspeți?» Am ieșit afară și zefirul mi-a fluturat o șuviță de păr. «Nu mă cunoști? — mi-a șoptit el. De multe ori te-am auzit rugîndute de vară să vină mai repede. Stăpîna mea a fost impresionată și m-a trimis să te aduc în împărăția ei». «Fără să cer voie părinților și fără bagaje?» am întrebat eu speriată. El a rîs și mi-a arătat un vas de sticlă obișnuit. A intrat în el și mi-a făcut semn să-l urmez. Am băgat un picior, apoi celălalt și mîinile, apoi capul. Unde oare eram? În fața mea era un lac. Zefirul și cu mine ne-am suit într-o barcă și am pornit pe sub o boltă formată din sălcii. Apa era limpede iar pești de diferite culori brăzdau masa aceea de cristal ca niște fulgere. Am crezut că e un vis. Dar n-am avut timp să mă gîndesc. În fața noastră se afla un palat pe care nu puteam să-l asemuiesc cu nimic. Furase puțin din strălucirea soarelui, din cristalul apelor, din culoarea florilor și din albastrul norilor. Am intrat înăuntru. Pe un tron din raze de soare împletite măiestru ședea Vara, îmbrăcată în culorile cîmpului, cu coșiță de aur, cu ochi de un albastru limpede și tăios, cu obraji mai albi ca zăpada. Cu capul în poala ei stătea o fată frumoasă care zîmbea, iar zîmbetele ei se preschimbau în flori. Alături stătea un băiat care cînta din fluier, iar în jurul lui zbura un copil care după cîte am aflat era alizeul. Cînd se apropia de băiatul care cînta din fluier, sunetele se preschimbau în foșnet de spice de grîu. În jur soarele își răspîndea razele.

Am scos un țipăt și m-am trezit cu un vas în mînă, pe care, de uimire l-am scăpat și s-a spart. Pierdusem vara.

ANDREEA BABOȘ

FABULĂ

Lupul și oaia

S-au scris atîtea despre lup
C-aproape nu mai am ce spune...
Dar cel de care mă ocup
E lup minune!
Că dintr-atîția lupi — o droaie —
Al meu a fost mîncat de-o... oaie!

Așa pățanie nefastă —
Cu oaia lupul s-a-ncurcat
Și cînd a luat-o de nevastă.
Ea zilele... i le-a mîncat!

MORALA — scurtă precizare:
E vorba de un lup... de mare!

D.C. MAZILU

ÎN TINEREȚE AM IUBIT O FATĂ...

— Vă rog să scrieți numele exact în carnetul meu.

— Mihalyfalvi Geza

— Profesiunea o voi scrie singur...

— Profesor de limba română la liceul Agroindustrial din Șimleul Silvaniei, oraș devenit acum celebru datorită medicului dr. Ioan Pușcaș.

— Unde ați făcut studiile superioare?

— Am absolvit în 1968, la Cluj Universitatea Babeș-Bolliay secția româno-maghiară.

— Bănuiesc că părinții sînt maghiari de prin aceste locuri.

— Nu sînt de pe aceste locuri. Viața m-a adus aici.

— Cum?

— Lucrarea mea de diplomă este intitulată «Eminescu în literatura maghiară». Căutam material. Cineva m-a informat că în 1890 la Șimleu, într-o revistă maghiară, au apărut cîteva studii avînd ca temă exact titlul lucrării mele de diplomă. Am venit aici, mi-am luat materialul documentar, mi-am susținut lucrarea și m-am stabilit definitiv.

— Spune-mi te rog profesore, cum de a-i ales limba română ca specialitate?

— Aici este vorba de o poveste, frumoasă, frumoasă ca toate poveștile. Poveștile din bătrîni se povestesc, cele din viața proprie parcă e mai bine să fie ferecate sub obroc.

— Nu vreau să fiu indiscret așa că, ne oprim la întrebarea...

În tinerețe am iubit o fată frumoasă, frumoasă. Eu eram maghiar, ea era românca, amîndoi de pe aceleași locuri. O iubeam dar n-o puteam cuceri. Fata era mare iubitoare de literatură română. Ca orice tînăr îndrăgostit doream să-i fiu pe plac și la acest capitol. În nopțile noastre de dragoste cutreeram orașul și ne spuneam versuri. Citeam ca un nebun, i-am învățat pe Eminescu, pe Blaga, pe Arghezi, pe Topîrceanu, pe Sadoveanu, pe Camil Petrescu de care nu m-am mai despărțit...

— Pînă la urmă a-i cucerit-o, v-ați căsătorit?

— Pînă la urmă am cucerit-o, am epatat-o în ale literaturii dar nu ne-am căsătorit. Asta-i viața! În schimb am rămas puternic ancorat de limba și literatura română, care m-au cîștigat definitiv. Am pierdut o fată dar am cîștigat o lume. Am început să citesc sistematic și organizat... Vreau să subliniez faptul că de mic copil citesc foarte mult. Bineînțeles la început haotic. Cu timpul lucrurile s-au așezat. Acum citesc organizat în ambele limbi, cu preponderență însă, în limba română, limbă de care mă simt tare legat atît sufletește cît și profesional. În toți cei 5 ani de studenție la literatura română am avut totdeauna nota maximă — 10.

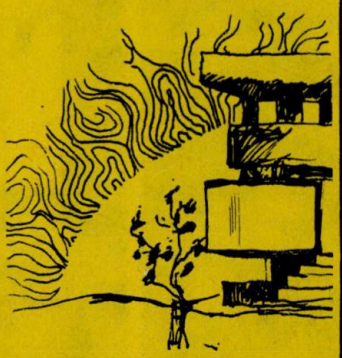

— Ce poet îți place cel mai mult?

— Ioan Alexandru, care mi se pare cel mai realizat din generația sa.

— Ion Caraion are o cu totul altă părere despre poezia lui Ioan Alexandru.

— Îl apreciez ca poet pe Ion Caraion. Ceea ce susține dumnealui despre Ioan Alexandru este un punct de vedere pe care nu numai că nu-l împărtășesc, dar chiar îl și resping. Dar, de asta apar cărți de critică pentru a se spune niște idei...

— Ce gazetar îți place?

— Eugen Barbu, mai ales pentru «Caietele principelui»

— Cine nu-ți place?

— Cei care publică la «Litera».

— Chiar așa, toți?

— Da, chiar așa.

— Spune-mi cîteva cuvinte despre munca pe care o prestezi, cu bucuriile și necazurile ei.

— Îmi pregătesc cu drag și plăcere lecțiile. La sfîrșitul anului constat cu bucurie că elevii mei au bune și temeinice cunoștințe de română. Concomitent cu orele de catedră, mă ocup de editarea revistei «Mugurii Silvaniei» care împlinește 10 ani de apariție. Am descoperit și lansat tineri poeți cu care mă mîndresc.

— Ce-ți dorești cel mai mult?

— Să predau româna în contextul literaturii universale.

DAN BÎRLĂDEANU

Cadouri

Aș vrea să cumpăr un cadou pentru iubita mea. Ați putea să-mi dați un sfat?

— E tînără?

— Nu tocmai.

— E elegantă?

— Nu prea.

— E frumoasă?

— Nimic extraordinar.

— Instruită?

— Puțin.

— Atunci, uite ce sfat îți dau: cumpără cadoul pentru altcineva.

Fetița intră în camera mamei sale și gîtuită de emoție, îi spune:

— Mamăăă... știi... tata... a leșinat în hol, în timp ce vorbea la telefon.

— Minunat, exclamă mama. Asta înseamnă că rochia mea nouă e gata! și că mîine vom pleca în excursie..

Poeme de MIRCEA MICU

Cîntec de țară

Cînd Te privesc, aud peste Carpați
cum cade roua munților curați.

Toți fiii tăi care au fost și sînt
au lăcrimat de dorul de pămînt.

Din vremea vremii care se trecu
ai fost deasupra noastră numai Tu.

Cad în genunchi și mă gîndesc la tine
țară de dor, să fii fără suspine.

Să ne înveți puterea de-a lupta
de-apururi pentru nemurirea Ta.

Tu aripă și mamă, sfîntă grijă
înfiptă-n trupul nostru ca o schijă.

Nedureroasă schijă și ușoară,
rana sublimă-a dragostei de țară.

Stea a nădejdii veșnic luminînd
Tu ne înveți să-ncăruntim iubind.

Stampă de epocă

O cameră fără ecou și-n rame
tablouri vechi, de epocă zburată.
Pianul vechi ca o pasăre ciudată
și un persan prinzînd să se destrame.

E liniște ca-n bolta unei crame
și în fereastra lungă, camuflată
de o perdea de pluș, catifelată
lumina-și plimbă argintate lame.

Din cînd în cînd, din vaza grea, de jad
petale răsucite, resemnate
se leagănă molatice și cad.

Și clapele tresar înfiorate
rîvnind în nemișcare un refren
din valsul nostalgiei de Chopin...

1967

Șoaptă pentru Avram Iancu

De Iancu mi-este dor acum...
Pădurea-i pulbere și fum,
gorunii-n tremurul lor sfînt
se mută, tainic, în pămînt,
Pădurea-i pulbere de-acum,
s-au dus nădejdi din veri de fum
și fiecare frunză s-a
întors în veșnicia sa.
Mai cîntă mierla a pustiu
și plînge-n sufletul meu viu
și de atîta dor de el
mă fac troiță și inel...

Nu l-ați văzut ieri, către zori,
stînd ca o flacără-n ninsori?

Zăpezi

Zăpezi, orgii de alb sonor,
îndepărtate stări de sete
a îngerilor care mor
cuviincioși și pe-ndelete.

Se-adună mieii toți în cer
și-și lasă lîna lor cu milă
să cadă fîșiind prin ger
spre rugătoarea mea pupilă.

Știu un mesteacăn gol, visînd
însingurat, fără să-i pese,
el, fericitul, de curînd
pansat în voaluri de mirese.

Bivol păscînd

Negru şi greu ca un meteorit
căzut din cer în risipiri astrale,
un bivol calm, de nimenea păzit,
trece domol pe cîmpurile sale.
E cît un deal curbat spre infinit
dintru adînc ieşind ca o strigare
a magmei ocrotind un tainic mit
de trăinicie şi de aşteptare.
El e emblema vechiului Ardeal,
un bour sfînt ce din legende vine
imens şi neclintit precum un deal
păzindu-şi partea lui de prospeţime.
În ochii săi profunzi reflectă lin
cer şi pămînt şi frunze în mişcare
şi stelele sclipind ca un destin
aceleaşi: de la Tisa pîn-la Mare.
Nepăsător se duce rumegînd,
miroase iarba ezitînd s-o pască,
el, dintre animalele de rînd,
alcătuirea cea mai diavolească.
Tîrziu, în noaptea neagră ca un vis
adoarme între sălcii viu şi teafăr
cu-n ochi de veghe, pururea deschis,
şi coarnele proptite în luceafăr.

1978

Exerciţiu de toamnă

Acum e toamnă şi mă tem de moarte
deşi Septembrie e princiar;
cheltuie foc şi aur în zadar,
scrie lumini pe faţa mea de var
şi de dorinţa morţii mă desparte.
Adorm tîrziu deşi-aş dormi devreme
cu tîmpla pe un braţ de crizanteme.
Dar e un ceas cînd ascultînd atent
poţi auzi cum trec pe continent
zburînd în cavalcade triumfale
mînji fără de căpestre şi zăbale.
Un trandafir se mută-n altă parte,
barza-şi visează zborul solitar
pe drumuri care nu mai vor s-o poarte.
O sondă a plecat să moară-n Marte...

. . . . . .

Mamei îi scriu din ce în ce mai rar.

Tradiţie în decembrie

Decembrie tîrziu, ceas vechi de noapte
trecînd spre zori. Zăpezile de lapte
sclipind peste grădini, fosforescente,
trag din adînc cuţite violente.
Ademenit cu scărpinat pe burtă,
grăsunul la pămînt se face turtă,
suspină de plăcere şi se lasă
naiv şi greu pe partea cea mai grasă.
Vai, vaerul şi strigătul ce sparge
tăcerea spînzurînd cu mari catarge
şi sîngele! Izvor de roşu vechi
împins ca dintr-o pompă spre urechi,
întîi frumos ca purpurul de seară
apoi, îndurerat se mai coloară
în roşu vişiniu de măr domnesc,
apoi intens celulele vestesc
o putredă vîscoasă izbucnire
ca vinul din coclitele potire.
Apoi mai brun ca vişina brumată,
şi-apoi trecînd spre negru înc-o dată
apoi nimic, un abur şi-o părere
retrasă-n spasmul morţii prin artere.
Pe locul unde-a stat încrezător
e-un soare în amurg, scînteietor,
un steag căzut, o mare de muşcate
sclipind cu uluiri de nestemate.
Răpus, oprit cu strigătu-n grumaz,
îi plînge jumătate de obraz
iar cealaltă, spre nevrutul gide,
cu-n ochi sticlind în agonie, ride!

1967

O FEMEIE ENIGMATICĂ

Locuieşte într-o mansardă, în blocul de vizavi de blocul în care stau eu. O urmăresc de foarte multe luni încît ştiu cam la ce ore pleacă de acasă sau la ce ore se întoarce, cînd se culcă sau cînd se trezeşte dimineaţa. Dar nu i-am văzut niciodată chipul. De fapt, de la postul meu de observaţie, unde stau ore în şir privind forfota străzii sau fac consideraţii în legătură cu viaţa porumbeilor pe acoperişuri, nu pot să-i zăresc decît picioarele, pînă puţin deasupra genunchiului. Prin geamul îngust al mansardei mai pot zări o porţiune dintr-un pat, un fotoliu, unde ea odihneşte cîteodată picior peste picior, o măsuţă, un covor. Necunoscuta se pare că duce o viaţă foarte retrasă. N-am văzut niciodată pe nimeni altcineva în mansarda asta. Persoana, de ce să n-o spun, mă intrigă. Aşa că de la o vreme, atunci cînd o văd că îşi pune pantofii (în casă poartă nişte papuci pe care îi bănuiesc foarte moi, ocrotitori după mersul îndelungat) şi îmi închipui că iese în oraş, cobor val-vîrtej şi o aştept la uşa blocului ei. Dar nu reuşesc să o identific niciodată. Ori nu iese nimeni, ori, dacă iese vreo femeie în minutele acelea în care stau eu la pîndă în stradă, nu are deloc picioare asemănătoare cu ale aceleia pe care le contemplu. Nişte picioare de neconfundat, cu glezne subţiri şi muşchi care parcă nu fac nici un efort atunci cînd le pun în mişcare şi foarfecă aerul. Îmi zic atunci că poate ea s-a răzgîndit şi nu a mai plecat. Mă reped din nou sus la mine în cameră şi privesc vizavi. Acolo nu e nimeni. Cobor din nou în stradă şi o aştept să se reîntoarcă. O aştept răbdător, cîteodată ceasuri întregi. Stau postat chiar lîngă uşa blocului încît unii din locatarii care trec pe lîngă mine m-au luat la ochi şi îşi închipuie că vreau să dau vreo lovitură într-o noapte întunecoasă în apartamentul cuiva plecat în concediu. Puţin îmi pasă de ei. Veghez mai departe şi îmi închipui cum aş merge cu ea, după ce ne-am cunoaşte mai bine, la vreun cinematograf, şi, de ce nu, după ce am dansa într-un restaurant, i-aş face o vizită care ar putea dura pînă dimineaţă. Desigur, nu o singură vizită. Aşa că stau mai departe la pîndă. Pe lîngă mine nu s-ar putea strecura nici un şoarece fără să nu-mi dau seama, scrutez cu atenţie orice femeie care urcă în bloc, şi totuşi, spre seară, văd lumina aprinsă la geamul ei, dar habar n-am cînd a putut să treacă pe lîngă mine şi cum de n-am recunoscut-o.

Ce mai, pînă la urmă nu mi-a rămas decît să mă duc la ea acasă. Îi voi suna la uşă şi atunci cînd îmi va deschide, voi întreba de o familie oarecare. Îmi va răspunde că nu ştie unde stă familia asta, că am greşit uşa, eu mă voi scuza politicos şi mă voi retrage, dar dacă îmi va plăcea voi mai zăbovi sub un pretext oarecare.

Pentru asta nu-mi trebuie cine ştie ce curaj aşa că iată-mă urcînd treptele scării care duce la mansarda femeii. Aş fi jurat că liftul se va strica în ziua asta dar nu-i nimic, pînă la etajul cinci nu e pînă la cer. Mai sînt cîteva trepte. Acum mă aflu în faţa uşii ei. Vreau să sun dar văd că uşa e întredeschisă. O împing şi pătrund într-un mic antreu. Pe un cuier, aşezate în ordine, mai multe veşminte. Fac cîţiva paşi pe un covor minuscul şi ajung în dreptul altei uşi. O împing cu hotărîre şi încremenesc zărind în încăpere cum foiesc de colo colo două picioare minunate în prelungirea cărora nu se află nici un trup.

ULTIMA JERTFĂ

Acum cîteva zile au fost făcuţi prizonieri băieţii ei. Mergeau într-o caleaşcă escortaţi de soldaţi. Micul alai se îndrepta spre un oraş îndepărtat de pe ţărmul mării. Ostaşii mei şi-au recunoscut cu greu duşmanii. Pulberea învăluise călăreţii şi caii într-un nor înecăcios. Cînd, în cele din urmă, războinicii cetăţii noastre desluşiră prin pîclă steagul ce flutura deasupra trăsurii, ţîşniră din pădure asupra străinilor care, luaţi prin surprindere, se apărară stîngaci şi fură ucişi sau prinşi. Cel mai mare dintre băieţi se avîntă în luptă mînuind o sabie dar fu curînd dezarmat. Un braţ îi sîngera atunci cînd seara, după un drum istovitor, a fost adus împreună cu fratele său în faţa mea. Am încercat să-i liniştesc, însă ochii îngheţaţi ai băiatului mai în vîrstă m-au amuţit. Am cerut să fie duşi în încăperile pe care le păstrez deobicei pentru oaspeţi şi să fie trataţi cu bunăvoinţă. Sfetnicii mi-au arătat grăbiţi că asta ar displace poporului meu şi atunci m-am resemnat să-i închidă pe copii în temniţă.

A doua zi s-a întrunit sfatul care avea să le hotărască soarta. Bănuiam că sfetnicii vor propune să ajungem la o înţelegere cu cealaltă cetate, să ne elibereze în schimbul copiilor pe războinicii noştri care erau prizonieri acolo sau să ne dea aur. Nu-mi făceam griji aşa că spaima mea a fost fără margini cînd i-am auzit cerînd ca băieţii să fie ucişi. Ca pedeapsă pentru tot ce pătimisem de zeci de ani de la vrăjmaşii noştri.

M-am ridicat atunci şi, cu glas sugrumat, le-am povestit un amănunt din viaţa mea pe care nu-l cunoşteau. Le-am spus că pe soţia conducătorului oraşului duşman o iubisem cu mulţi ani în urmă. Pe vremea aceea eram un tînăr vesel şi nepăsător ca oricare altul. Tatăl meu purta grija treburilor cetăţii şi mă îndrăgostisem de fata unui sfetnic de-al său. Ştiam că eram pregătit pentru un destin în care ea nu avea loc, aşa că ieşeam pe furiş din palat şi o întîlneam lîngă turnul aproape

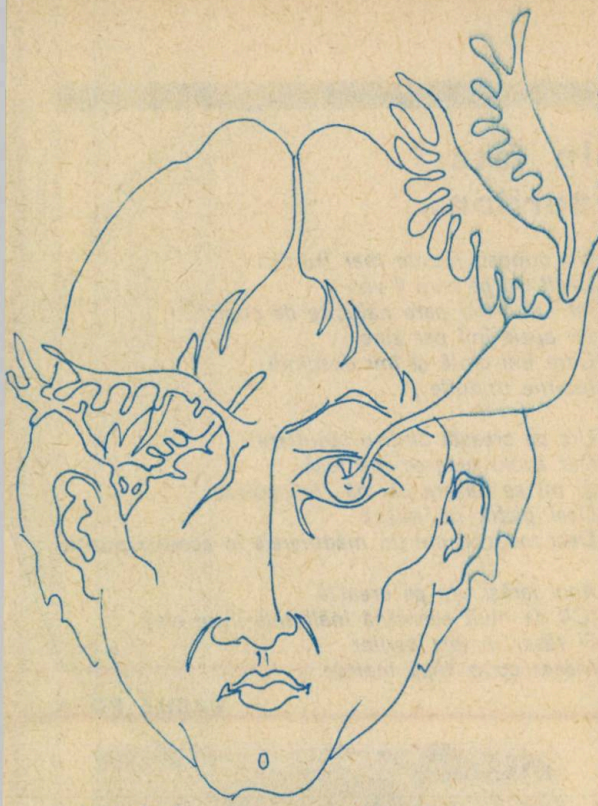

ruinat de la marginea cetății. Acolo ne așezam pe pietrele încinse de soare și ne sărutam nevăzuți de nimeni. Alteori, fugeam în codru călare pe caii luați din grajdurile uriașe ale tatii. Cînd ajungeam la marginea pădurii, coboram din șea și ne rostogoleam îmbrățișați prin iarbă. Chiar dacă uneori mă simțeam vinovat, credeam că îmi voi convinge pînă la urmă părinții să accepte alegerea mea. Nu bănuiam că tatăl fetei, sfetnicul acela ursuz de care mă feream neînțelegîndu-i vorbele și gesturile, avea să ne trădeze și avea să treacă în cetatea vrăjmașă cu întreaga lui familie.

Fata mi-a scris cîteva scrisori în care îmi mărturisea că plecase fără voia ei, fusese luată în miezul nopții și urcată într-o trăsură și nu i se spusese nimic. Cînd și-a dat seama ce se întîmplă era prea tîrziu să se opună. Mi-a mai scris că fusese căsătorită cu conducătorul cetății, un om aproape bătrîn. Era nefericită dar am refuzat să cred și am învinovățit-o. Nu i-am răspuns la scrisori și, poate din mîndrie, poate pentru că mă uitase, nu mi-a mai dat nici o veste. Anii au trecut, am devenit conducătorul cetății noastre și am purtat mai departe războiul cu orașul vecin, atît de hrăpăreț și de crud. Nu m-am înfricoșat de nimic și în fruntea oștilor am alungat de nenumărate ori armatele cotropitoare. Am văzut curgînd mult sînge și nu mi-a fost milă. Însă pe fiii singurei fete iubite de mine nu pot să-i omor, oricare ar fi dorința supușilor mei.

Toate acestea le-am rostit și m-am prăbușit din nou în jilț. Cel mai bătrîn dintre sfetnici s-a ridicat și a vorbit la rîndul său :

„Îmi pare rău, a spus el, pentru suferința pe care ai îndurat-o, însă te învinovățesc că ai tăinuit atîtea lucruri. Cetatea întreagă trebuia să-ți știe durerea și te-ar fi ajutat să te vindeci. Tu nu ai voie să suferi. Tu trebuie să fii cugetul nostru. Am crezut în tine și în singurătatea ta. Demult n-a mai fost în fruntea noastră un om cu atîta aplecare spre jertfă. Te-ai trudit cu toată ființa pentru ca noi să fim fericiți și îți mulțumim pentru aceasta. Credeam că ai rămas singur tocmai pentru a fi cît mai liber și a fi numai al nostru. Zadarnic însă ne minți și te minți pe tine însuți. Pe femeia aceea tu încă o iubești și o aștepți. De aceea, dacă pînă acum ezitam eu însumi să ucidem pe copii, acum o cer din toată inima. Va fi o încercare la care te vom supune. E ultima jertfă care te mai desparte de acel suflet înghețat pe care trebuie să-l ai. Femeia aceea va urî și nu se va mai întoarce niciodată la bărbatul care i-a omorît fiii și astfel orice speranță de-a ta se va risipi și tu ne vei aparține cu totul."

Peste cîteva zile stăteam în fața eșafodului pe care aveau să fie executați cei doi băieți. Oștenii i-au adus în piața largă. Cel mai mare pășea sfidător. Celălalt însă nu înțelegea ce i se pregătește și se lăsa tîrît ca în vis. Mulțimea îi aștepta neclintită. Nu se auzeau strigăte batjocoritoare, așa cum se întîmpla la alte execuții, dar n-am zărit nici o lacrimă pe obrajii femeilor și am priceput că tot ce se desfășura în piață era mînat de o lege absurdă. Vedeam că oamenii își îndreaptă ochii mai curînd spre mine, că de fapt eu eram centrul atenției și nu cei doi copii care aveau să piară.

Băieții urcară pe eșafod. Cel mic deveni neliniștit și începu să plîngă. Fratele lui încerca să-l potolească și-i tot spunea ceva. Călăul vru să pornească execuția cu băiatul cel mai mare dar acesta își împinse fratele spre butucul lîngă care zăcea securea. „Vrea să-l cruțe de vederea sîngelui", îmi trecu prin minte și pentru prima dată mulțimea din jurul meu păru mișcată. Băiatul cel mic începu să urle și să se zbată. Ajutoarele călăului îl țintuiră și securea fulgeră în aerul dimineții. Fratele rămas încă în viață se uită la trupul care se zbătea în valuri de sînge, mă privi și plecă și el capul pe butuc.

După execuție mulțimea se împrăștie în tăcere. Trupurile copiilor fură spălate și duse într-o chilie. Un sol plecă în cetatea dușmană. Curînd, părinții trimiseră oameni care luară trupurile băieților să le înmormînteze.

M-am închis în încăperile palatului. Un gol mi se deschisese în suflet. Pășeam ca orb printre slujitorii care se înclinau bănuind că încercarea la care mă supuseseră fusese prea puternică. Tot ceea ce se petrecea în jurul meu, pe străzi sau pe cîmpurile de luptă unde se războiau oștenii noștri nu mă mai atingea. De aceea am rămas indiferent cînd, peste cîteva zile, din cetatea vrăjmașă, o scrisoare venită pe căi ascunse, scrisă de o mînă pe care o sărutasem de nenumărate ori odinioară, mă vestea că băiatul cel mai mare fusese fiul meu și că el știuse aceasta.

GEORGE ARION

Toamna în munți

Ascultam rîsul ei pierdut — și fata
părea că-ntîrzie, părea că vine.
Ploua mărunt și se zărea doar ceața
apropiindu-se încet de mine.

Să-i șterg cu poalele cămășii ochii
genunchii umezi și pîlpîitori —
un trup de înecat din care neguri
de-argint ieșeau molatice prîn pori.

Redevenea vizibilă. Iar ceața
umplea subțire umbra dintre noi
ca o cenușă leneșă a apei
cu ace noi.

Trăgeam în piept cu bucurie ceața
genelor ei și-a dinților sonori
și înclinîndu-mă ușor înghițeam ceața
pletelor negre, căpcăun de nori

și ceața dulce-a gîtului subțire
și ceața violentă dintre sîni
ceața genunchilor uitați suind rotundă
prin gerurile munților bătrîni —

și boltele se limpezeau pe rînd
luni ude străluncind peste păduri
mari astre ude lunecînd în golul
înaltei, fericitei mele guri.

Poveste din București

Mi se întîmplă astăzi niște lucruri
ca în Scufița roșie, îmi spune
la telefon, sparți ochelarii, rătăcită
în parcul sur lîngă statuia lupului —
și-am mai descoperit și niște vișine
aici, da, o cabină telefonică
plină de vișine — să uiți, să uiți
epuizarea spiritului nostru
care-mplinește patruzeci de ani.

Hai să tăcem puțin, să ascultăm
gurile îngerilor hăpăind la vișine —
la telefon se-aude cel mai bine
în lumea fericită, în orașul
care pe seară habar n-are de ce rîde.

FLORIN MUGUR

În fața zorilor...

Nu cunosc munte mai frumos
Decît cel pe care îl văd
Iar cerul îmi pare nălucire de copil
Iar apele îmi par zîne
Care îmi cîntă și îmi descîntă
Iubirile rînduite

Urc pe creastă dintr-o răsuflare
Dar acolo puterea mă lasă
Și mi se năzare că mă rostogolesc
Deși piatra nu mișcă
Deși mușchii îmi țin mădularele în aceeași poziție.

Apoi iarăși urc pe creastă
(Cît de mult seamănă înălțimile între ele)
Și răsar în fața zorilor
Măcar cu o clipă înainte.

VASILE POPA

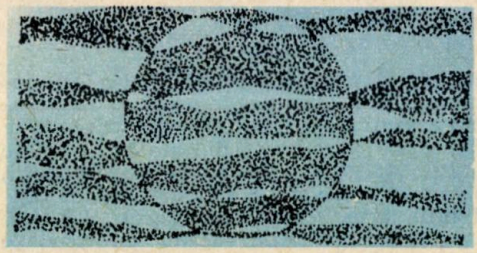

Poemul

Lîngă poem să stai tăcut
ca-n preajma focului aprins
pe schele de-ntuneric ridicat
dintr-un dor al zăpezii, de neînvins
Să arzi în locu-i dacă e nevoie
și schimb să faci de flacără curată
în arderea-i să te purifici într-atît
cît inima-ți în inima-i să bată
În preajma focului aprins să curgă-n sînge
ritmicul pas înstelat al unui mînz pe colină
luminînd odăile copilăriei tale
în înflorita, limpede grădină,
Și dacă va vorbi în locul tău
și însuți te vei simți mai bogat
să-ți lași somnul de prisos într-o glastră
să locuiești o clipă în numele schimbat,
Și dacă va vorbi în locul tău
de parcă dintre buze el ți-a furat cuvîntul
să știi că-n patria limbii vei trăi mai departe
și-i vei semna și tu legămîntul.

LUCIA NEGOIȚĂ

Noi ne iubim prezentul

Noi ne iubim Prezentul — acest gigant statornic
Ce ne ascultă pulsul vibrînd adînc în noi
Cînd fiece secundă, asemeni unui ornic,
Alungă veşnicia şi-o cheamă înapoi.

Şi credem bărbăteşte în viitor, un număr
Unind în el cîmpia, poporul şi Carpaţii,
Ce ne va da tăria, ca umăr lîngă umăr
Să trăinicim cupola acestei mîndre naţii.

TIBERIU VLĂDESCU

Rondelul verii

Ţi-am aşteptat rondelul, vară,
Tu să mi-l spui, eu să ţi-l scriu,
Ca într-un fel de interviu
Pe-o temă caldă şi bizară...

Te pun la suflet, să-l înviu
Cu energia ta solară!
Ţi-am aşteptat rondelul, vară,
Tu să mi-l spui, eu să ţi-l scriu...

Veneai ca un expres în gară,
Nici o secundă mai tîrziu,
Şi-acum mă-ntreb dacă mai ştiu
Cine-i făptura de afară...

Ţi-am aşteptat rondelul, vară...

AUREL STORIN

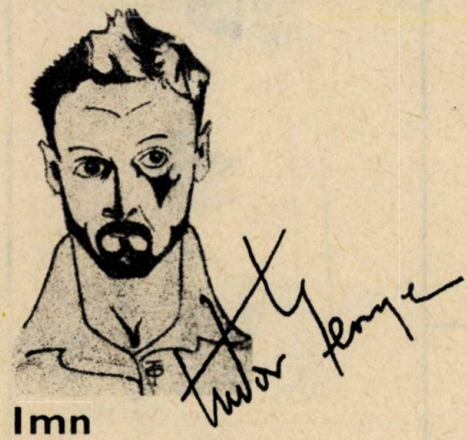

Imn

Din inima-mi ţîşneşte un havuz
Ca iarba prin asfalt, spre primăvară,
Simt soare-n ochi, simt orgă în auz,
Un grav impuls lăuntric şi-ntr-afară!

Sînt purtătoru-acestui cer urmuz,
Încoronat ca de-o sublimă tiară,
Duiosul codru-mi sună din cobuz —
Acuma-i timpul imnului tău, Ţară!

Acuma, cînd zbucneşte din străfund
Prin mii de guri vulcana clorofilă,
Din cupa bărăganului rotund
Eu sorb vigoarea tandră şi vernilă.

În cinstea Ta, slăvită Ţară-nchin
Paharul bucuriei mele, plin!

Bocancii de turism

Blindat îmi stă şi crenelat ca tancul
Cu botu-n soare, lucitor, bocancul:
Gata-i de-asalt să-nfrunte spaţiul, timpul,
Triumfător urcînd sub tălpi Olimpul!

— Ajunge, dragii mei de drumeţie!
Daţi-mi răgaz măcar un ceas şi mie!
Mult hăituiraţi, parc-aţi fi ogari!...
Mai staţi şi voi tihniţi prin vîrf de pari!

Dar, cocoţaţi prin piscuri de ulucă,
Fac alpinism, par tot cu dor de ducă;
Neosteniţi, cu paşi de Guliver,
Bocancii mei mărşăluiesc prin cer!...

Le-am păsuit răgaz o zi întreagă,
Atîta timp cît sufletul să-şi tragă
Şi cît — dedat cu umbletul mereu —
Măcar oleacă să respir şi eu!

Da' nu-i timp de odihnă, căci mai sînt
Tărîmuri neumblate pe pămînt!
Doar cît să fluier, ca un vînător:
Bocancii mi se culcă la picior!

Şi iată-i cu urechile ciulite
Ulmind prin vînt chemări nebănuite
— Ciini credincioşi — cu limba scoasă-afară,
Nerăbdători, s-apuce drumul iară!...

TUDOR GEORGE

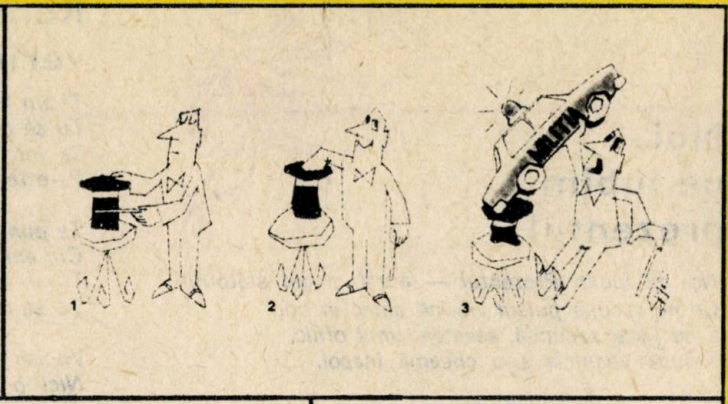

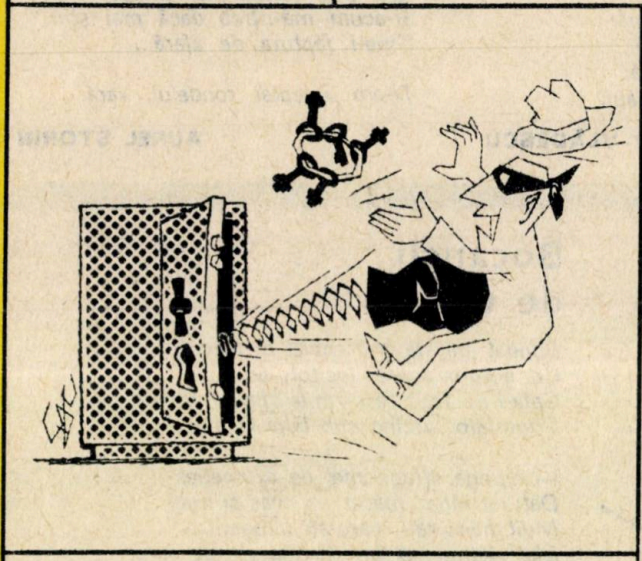

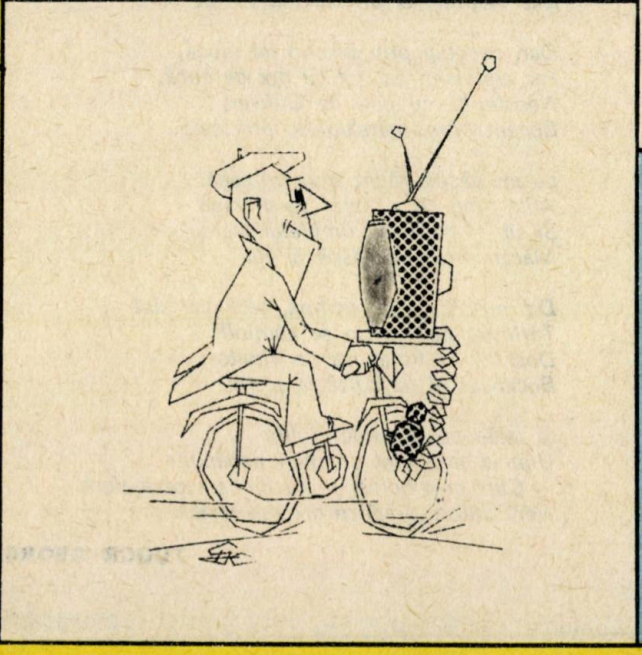

GH. D. CONSTANTINESCU

Născut la 4 iulie 1943 în București.

Debutează devreme, în 1958, la SCÎNTEIA TINERETULUI cu... publicistică.

Publică în majoritatea ziarelor și revistelor din țară, deținînd mai multe premii și mențiuni la concursurile de carjcatură și desene satirico-umoristice.

Participă la expoziții în străinătate și i se reproduc numeroase caricaturi în presa străină.

Este redactor de specialitate la revista URZICA.

Declară: «Desenul trebuie să fie subordonat ideii, caracterizîndu-se prin vigoare, rigoare și calitate!»

Limbile Turnului Babel

După cele mai recente calcule statistice, pe baza ultimelor cercetări lingvistice, oamenii de știință sînt astăzi în măsură să afirme, cu un coeficient destul de ridicat de exactitate cele aproximativ 130 de popoare din lumea întreagă de azi vorbesc 5651 de limbi și dialecte!

•

Dintre aceste limbi, doar o mică parte (în jur de 500) au beneficiat de o studiere sistematică și științifică. Peste 1400 de limbi sînt pe cale de dispariție, fiind vorbite de un număr mic de persoane, ca de pildă limba aborigenilor australieni sau a indienilor nord-americani.

•

Circa 2/3 dintre limbile vorbite pe glob nu posedă o scriere proprie. Există limbi comune pentru mai multe popoare. Așa bunăoară cetățenii Angliei, S.U.A., Canadei și Australiei vorbesc în majoritate engleză, tot astfel cum în America de Sud predomină portugheza. Pe de altă parte există popoare care vorbesc fiecare, mai multe limbi; de pildă în Belgia se vorbește franceza și flamanda, în Elveția — germana, franceza, italiana și retoromana; în Sudan, populația africană vorbește 117 limbi, iar în Congo — 500 (fără a socoti și dialectele locale)!

•

În India există în prezent peste 1500 de limbi și dialecte, dintre care peste 500 nu pot fi clasificate. 87% din populație vorbește una din cele 14 limbi menționate în constituția țării. Dintre aceștia peste 30% vorbesc limba hindi. Urmează apoi limbile pelugu, bengali, marathi, tamili, urdu ș.a.m.d.

•

În numeroasele insule care compun Indonezia, oamenii vorbesc 250 de limbi. În mica țară africană Togo, cu o populație care întrece pe puțin pe cea a capitalei noastre, se folosesc 40 de limbi diferite și o mulțime de dialecte. În timp ce în California se vorbesc mai multe limbi decît pe întregul continent european.

•

Cele mai mari concentrări de limbi se întîlnesc în Himalaia (160), în Africa, respectiv în bazinul Nigerului (280) și îndeosebi în Papua-Noua Guinee.

•

Continentul cu cea mai mare diversitate lingvistică este cel american unde, înainte de sosirea coloniștilor europeni, se vorbeau peste 1000 de limbi ale populației indigene, fapt explicabil prin densitatea foarte mică a locuitorilor cît și prin nomadismul caracteristic vieții tribale.

•

Vorbite azi de aproape jumătate din populația globului (peste un miliard și jumătate), limbile indo-europene, purtătoare ale marilor literaturi naționale, constituie singura familie de limbi răspîndite în toate continentele. Principalelor ei ramuri constitutive, limbile romanice (circa 370 milioane de vorbitori) germanice (circa 400 milioane de vorbitori), slave (circa 270 milioane de vorbitori), iraniene, li se adaugă limbi izolate ca greaca, albaneza, armeana.

•

Limbile semito-hamitice se vorbesc în Peninsula Arabică și în partea de Nord a Africii. Cea mai importantă dintre ele, araba, vorbită de peste 130 de milioane de oameni în Asia și Africa de Nord, este limba uneia dintre cele mai prestigioase culturi ale lumii.

•

Una din cele mai bogate familii de limbi este aceea arabo-altaică, care cuprinde, între altele, maghiara, finlandeza, limbile turcice (cele mai multe vorbite pe teritoriul URSS), mongole și tunguse, între care cea mai cunoscută este manciuriana.

•

Între limbile chino-tibetane, vorbite în China și în țările din sud-estul Asiei, cea mai importantă este chineza (peste 700 milioane vorbitori), care dintre limbile moderne are cea mai lungă istorie (peste 3000 de ani).

•

Din punct de vedere al așezării geografice a limbilor, spaniola ocupă o situație de prin ordin. Caravanele lui Cristofor Columb și ale urmașilor săi au răspîndit-o ca limbă oficială în 20 de țări. Engleza în 16 țări, araba în 13, franceza în 9, germana în 3.

•

Cunoscînd deci 5 limbi putem călători și ne putem simți ca la noi acasă! Putem conversa cu 30% din populația globului și putem citi 80% din cărțile, ziarele și revistele ce apar în lume, presupunînd firește că limbile respective nu depășesc hotarele acestor țări. În realitate, însă, puterea lor de circulație e mult mai mare. Așadar năpasta de care vorbește Voltaire și anume că «Deosebirile de limbă sînt una dintre cele mai mari nenorociri ale existenței noastre», nu e chiar atît de mare...

Lumea și desfătările ei culinare

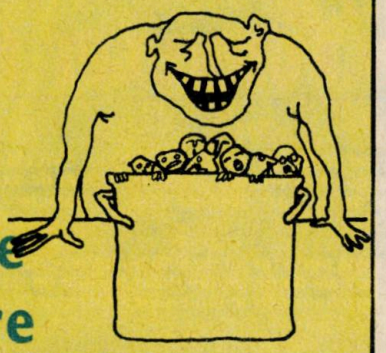

● Gustul omului în materie de gastronomie este subiectiv și extrem de mobil. Obișnuințele alimentare ale oamenilor au fost dictate din totdeauna de instinctul de conservare și nevoia de adaptare la mediu (geografic, climatic etc.). Hrana eschimoșilor, este astfel formată aproape exclusiv din carne și grăsime. Ca produs vegetal ei consumă doar un mușchi pitic, caribou, pe care îl preferă cînd îl găsesc semidigerat în stomacul renului.

● Alte popoare sînt mai ales vegetariene, carnea fiind pentru ele o delicatesă, pe care nu o mănîncă decît la ocazii solemne. Polinezienii de pildă, pe atolurile lor de corali, se hrănesc exclusiv cu roadele arborelui de pîine sălbatec, cocotierului, bananului, cu cartoful dulce etc. Aceeași însemnătate pe care o au aceste plante în Polinezia o are în Africa bananul, ale cărui fructe pot fi denumite pe drept cuvînt pîinea localnicilor. Bucătăria africană folosește carnea de pește, păsări, insecte, șobolani și crocodili. Carnea de struț și cea de elefant sînt dintre cele mai prețuite în Africa.

● La băștinașii din Țara Focului predomină produsele provenite din vînătoare ; în hrana acestora un loc important îl ocupă scoicile.

● Pe insulele Oceanului Pacific se consideră drept cele mai gustoase delicatese lăcustele, în Brazilia furnicile, în Ceylon albinele.

● Indonezianul, pentru care cea mai mare delicatesă este șarpele afumat, n-ar mînca pentru nimic în lume carnea de iepure !

● Călătorul român Sever Pleniceanu, care la sfîrșitul secolului trecut a cunoscut îndeaproape viața locuitorilor pădurii tropicale africane, povestește că trompa de elefant se coace într-o groapă acoperită cu pămînt timp de o zi și o noapte, apoi, curățindu-se de piele, se consumă cu plăcere.

● Băștinașii australieni obișnuiesc să prepare animalele mici sau păsările punîndu-le nejupuite sau cu pene fie în spuză fierbinte, fie pe jar sau pietre încinse la foc.

● Multe popoare au fost și mai sînt consumatoare de insecte. Romanii mîncau cu multă poftă niște larve ale unor specii de coleoptere, pe care le denumeau „cossus". Naturalistul francez Fabre a gustat și el cîteva exemplare de asemenea larve „cossus", și susținea că ar avea un oarecare gust de migdale și de vanilie.

● Indienilor din Amazonia le place să mănînce niște viermi albi, care se adăpostesc în măduva curmalilor.

● În Orientul de Mijloc și în Africa de Nord, lăcustele uscate și fripte sînt foarte apreciate.

● Grecii vechi se ospătau cu greieri.

● Negrii din Congo gătesc mîncăruri din termite.

● La fel, în Malaezia există mai multe moduri de a se prepara mîncăruri din libelule.

● Indienii din Mexic au o puternică preferință pentru larvele unei muște, pe care le consumă uscate.

● Faptul că unele popoare, cum sînt negrii din Antile, consumă lavă porfiroidă aruncată de vechii vulcani și care conține, pe lîngă silicați, magneziu și oxid de fier, a dat de gîndit că această geofagie nu ar fi întîmplătoare, ci se explică prin lipsa unor elemente chimice, în special a fierului, din alimentație.

● Cel mai copios și mai complicat fel de mîncare preparat azi, pare a fi „cămilă la frigare" care se servește la căsătoriile beduinilor : se umplu cîțiva pești cu ouă fierte, peștii se introduc apoi în pui fripți, aceștia în berbeci fripți, iar cu berbecii fripți întregi este umplută o cămilă perpelită pe jar, în protap.

● Amatorii de specialități neobișnuite, ca : friptură de elefant, tocană de tigru, salate de cactus, ciorbe din capete de șerpi etc., își pot satisface poftele în orașul Düsseldorf unde funcționează unul din cele mai originale restaurante din lume.

● De asemenea Societatea Națională de Protecție a Naturii și de Aclimatizare din Franța organizează în fiecare an un prînz al cărui meniu este format din mîncăruri exotice și rarisime. În lista de bucate figurează, de pildă, trompe de elefant, paté de crocodil, șerpi cu clopoței, sarmale din broască țestoasă etc.

● În localitatea Loliond, situată în apropierea rezervației Serenghetti din nordul Tanzaniei se produc cele mai originale conserve din aproape toate animalele ce trăiesc în Africa, începînd cu zebra și terminînd cu crocodilul.

● Pentru francezi melcul această moluscă gasteropodă constituie nu numai un aliment „delicios", ci chiar o mîncare națională. În Franța se mănîncă anual aproximativ 2 500 tone de melci și, interesant de reținut, întreaga cantitate este procurată numai din import. Francezii consumă melci de sute de sute de ani și, conform cerințelor gastronomice, îi culeg și îi

prepară în special în lunile de primăvară, în perioada depunerii ouălor. De aceea numărul lor s-a împuținat.

● În Suedia se mănîncă ca deliciu scrumbii cu dulceață.

● „Mazguf" — o mîncare din pește afumat — este un adevărat deliciu gastronomic cunoscut de o mie de ani numai locuitorilor Bagdadului. Preparatul se pregătește în aer liber, la flacăra unui foc în care arde numai un anumit soi de lemn, care a stat timp îndelungat în nămolul Tigrului ; „Tarf-ul" (așa se numește lemnul) este folosit la afumarea peștelui din apele Tigrului. Apoi, cu peștele astfel afumat, se pregătește „mazguf" cu roșii și cu multă ceapă, mîncare ce se consumă unde a fost pregătită — pe malurile Tigrului.

● Indienii Chipewyan apreciază în mod deosebit labele de urs, dar ei susțin că tinerii devin leneși dacă le consumă.

● La Massaii din Africa răsăriteană, tinerii trebuie să se hrănească numai cu carne și sînge de bou pe care-l obțin deschizînd vinele animalului.

● Se știe apoi, că aproape la toate triburile totemice este interzisă consumarea animalului totem, acesta fiind considerat „sfînt", și „strămoș comun".

● La alte popoare există animale considerate impure. Astfel se întîmplă cu porcul care este interzis în hrana popoarelor arabe.

● În anumite țări europene se pun în supă flori de mac pentru a-i da un gust mai deosebit.

● Mexicanii mănîncă florile de Yucca prăjite în ulei. Chinezii frig carnea împreună cu flori de crin de apă.

● Arabii consumă cu multă plăcere conservele din petale de trandafiri.

● În Franța se prepară chiar o piftie din flori de viorele. Unele rețete de salate englezești cer adăugarea de muguri de lucernă.

● În Anglia s-a format înainte cu cîteva zeci de ani — o ligă a mîncătorilor de flori.

● În Japonia, salata de crizanteme este o mîncare obișnuită.

● Ciudățeniile nu sînt chiar atît de mari, dacă ne gîndim că și noi consumăm... flori, fără să băgăm de seamă : conopida care se mănîncă cu multă plăcere nu este altceva decît bobocul unei inflorescențe, ca să nu mai vorbim de dulceața de trandafiri sau clătitele cu flori de salcîm nedisprețuite de nimeni.

NOTE TURISTICE

● Istoricul grec Herodot (484—425 î.e.n.) a fost un călător pasionat care a străbătut zone ale Orientului Apropiat, Sicilia, sudul Italiei precum și o parte a litoralului Mării Negre, urmărind civilizația, obiceiurile, religia și dezvoltarea tehnică a acestor zone. Despre traci spunea că «după indieni sînt cei mai numeroși» iar despre daci că sînt «cei mai viteji și mai drepți dintre traci».

● La vechii egipteni femeile sterile călătoreau în deșert pentru a consulta anumite oracole celebre în scopul de a ști dacă... vor avea copii.

● Istoricul grec Xenofon (430—355 î.e.n.) este considerat unul din primii scriitori de turism din lume prin lucrarea sa «Anabasis». El a propus ca să se construiască mai multe case de primire pentru... călătorii ce veneau să se trateze la Epidaur sau care veneau la jocurile olimpice.

● Romanii, mai ales în timpul lui August și Dioclețian, călătoreau mult și în scopuri de cunoaștere. În fiecare zi se puteau parcurge 50 de kilometri, iar la fiecare 10—20 de kilometri se afla o casă de odihnă unde călătorii erau așteptați cu hrană, cu paturi, cu posibilități de a face baie; tot acolo se schimbau și caii.

● Pînă la apariția căii ferate (Franța — 1837, Anglia — 1836, S.U.A. — 1850) călătoriile se făceau pe jos, cu carul sau cu vasele. În anul 1836, trenul mergea cu 25 km pe oră, iar în anul 1840 cu 62 km pe oră. În anul 1860 s-au introdus primele vagoane de dormit, în S.U.A.

● Avionul pentru călători a fost introdus în Franța, în anul 1920 cînd a transportat, în tot anul, 1 000 de pasageri, iar în anul 1925 s-a ajuns la 20 000 de pasageri.

● Cețurile ce apar deasupra orașelor datorită fumului, «noroiul marilor orașe» cum le denumesc aviatorii, ca și fumatul, îmbîcsesc plăminii orășenilor astfel că, la un examen medical poate fi ușor deosebit un orășan de un sătean.

● Multe secole, teama de apa mării a făcut ca nici marinarii să nu știe să înoate. Chiar către sfîrșitul secolului trecut se intra cu prudență în apa mării, lîngă țărm, fără costum special de baie ci cu pantalonii suflecați și cu ghetele în mînă. Femeile veneau la plajă în cabine trase de un cal și-și băgau numai picioarele în apă, ferindu-se de binoclurile bătrînilor curtezani. Costumul de baie, cum îl avem noi astăzi și-a făcut loc cu greu în ținuta bărbaților și femeilor.

● Patrimoniul turistic este protejat prin legi în fiecare țară așa că aceia care calcă legea ajung la închisoare ca turistul elvețian Cormineut care vrînd să aibă ca «amintire» o bucată dintr-un bloc de marmură de pe Acropole a obținut o «amintire» de... 9 luni de închisoare.

● Turnul Eiffel, emblema Parisului, este zilnic vizitat și admirat de turiști. mai mulți chiar decît muzeul Louvru și Versailles-ul. Inaugurat la 31 martie 1899 este realizarea inginerului Gustav Eiffel. Turnul are înălțimea de 320,75 metri și este folosit pentru meteorologie, televiziune și ca far pentru navigația aeriană. Turiștii pot urca cu ascensorul la restaurantul din turn.

● După aprecierile scriitorului spaniol Julio Camba «turistul american privește toate lucrurile cu aerul unui cumpărător», «turistul englez admiră orice fără să obosească», «turistului francez nu-i pasă de nimic în afară de... o mîncare bună».

Note de drum din R.D.G.

PAȘI PE UNTER DEN LINDEN

Erau tineri teii pe UNTER DEN LINDEN. Și subțiri. În trunchiurile lor cercurile vîrstei — puține la număr — se strîngeau cu sfială unul într-altul făcîndu-i și mai subțiri.

Erau tineri teii pe UNTER DEN LINDEN; tei cu valoare de simbol pe o stradă cu valoare de simbol, tei plantați după război. După război: două cuvinte întîlnite la tot pasul în R.D.G.; tei plantați după război, palate și teatre refăcute după război, gări și poduri ridicate după război.

După război, obsesie germană
După război leit-motiv al unui popor.

Încercam să înțelegem, încercam să adunăm fapte, gesturi, imagini. Pe UNTER DEN LINDEN (PE SUB TEI) stradă berlineză încărcată de istorie, martoră la istorie, a încerca să înțelegi înseamnă mai mult decît trei-patru cuvinte, înseamnă o datorie. O conștiință. O vîrstă.

De peste 200 de ani strada aceasta flancată de două șiruri de tei nu mai lungă de 1 km între Marx-Engels Platz și Brandenburger Tor (Poarta Brandenburg) a fost și este cea mai frumoasă alee de promenadă a Berlinului. Și cea mai iubită. N-am întîlnit berlinez care să nu ne vorbească cu dragoste de UNTER DEN LINDEN, de clădirile istorice aflate în număr mai mare decît în oricare altă parte a orașului. Aproape toată istoria Berlinului s-a întîmplat pe această stradă.

În timpul celui de-al doilea război mondial UNTER DEN LINDEN a fost complet distrusă. Din celebrii tei rămăsese doar amintirea plutind ca un fum peste ruinele Operei și ale Universității. Astăzi toate monumentele arhitectonice ale acestei străzi, făcînd parte din însăși ființa poporului german au fost restaurate, iar alți tei plantați de-o parte și de alta i-au redat vechea poezie căci UNTER DEN LINDEN este pentru Berlin ceea ce Champs Elysee reprezintă pentru Paris, Ring-ul pentru Viena, Calea Victoriei pentru București. Adică strada care dă personalitate unui oraș, unei capitale. Iar pașii pe o astfel de stradă au greutatea unui ritual.

Erau tineri teii pe UNTER DEN LINDEN. Ne-am oprit lîngă Museum für Deutsche Geschichte (Muzeul de istorie germană), vechiul arsenal (1695—1706) în fața unei clădiri amintind templele romane, majestuoasă în simplitatea sa. Este «Memorialul victimelor fascismului și militarismului» fosta Neue Wache (Noua gardă — 1816—1818). Ploua mărunt, ploaie deasă care parcă nu se mai sfîrșea și totuși sute de persoane sub umbrele așteptau schimbarea gărzii care se desfășoară — indiferent de capriciile vremii — în fiecare miercuri la aceiași oră, 14,30; Am avut noroc, deci. Nu erau numai turiști acolo. Mulți germani veniți în familie cu flori, cu multe flori așteptau tăcuți. În ochii lor am citit pagini de istorie.

Ceremonia sobră, redusă la esențial. Pașii soldaților toți tineri, despicau asfaltul din fața intrării. Țăcăneau aparatele de fotografiat. Am intrat în interior după ce-am făcut și noi fotografiile de rigoare. Pereți simpli, cenușii, reci, o inscripție și în centru, o flacără. Atît. Istorie și nimic altceva. Nimic în plus.

Alături Universitatea Humboldt, la origine palat (1748—1766) transformat în Universitate la propunerea lui Wilhelm von Humboldt. Clădire solidă,

germană, pe două etaje, în stil clasic curat, aproape sobru. Aici învață peste 12 000 de tineri germani și din țări în curs de dezvoltare.

În curtea străjuită de statuile fraților Humboldt (1883 R. Begas) am păşit pe lespezi grele, pe lespezi tocite de atîtea generații de studenți cu gîndul că pe aceleași pietre, poate, vor fi călcat tălpile lui M. Eminescu — student aici la Berlin între 12 decembrie 1872 și 30 iulie 1874.

Sîngele chema sînge, cuvintele năşteau aburi de poeme. Patrie de însoțire destinul lui Eminescu ne urmărește prin timp și spațiu. Ca o pasăre zburînd de-a pururi prin cerurile ființei noastre.

Peste drum de Universitate piața August Bebel, vechiul Forum al Berlinului complet reconstruit după război cu acea grijă pentru detalii specifică germanilor, Forum adunînd în zidurile sale istorie și artă, tradiție și imitație, gotic și baroc, clasic și neoclasic.

Sînt acolo Deutsche Staatsoper (Opera de Stat Germană 1741—1743), St. Hedwigs Kathedrale (Catedrala Sf. Hedwiga 1747—1773), Kommode (Scrinul 1774—1780), vechea bibliotecă regală astăzi incorporată Universității. Și nu prea departe Deutschen Staatsbibliothek (Biblioteca Națională Germană 1903—1913) cu cele peste 5 milioane de volume, una din cele mai mari din lume. Vom răsfoi altădată paginile grele de cuvinte și întîmplări. Dar cu toată graba am aruncat o privire înăuntru. Coloane negre, severe, care intimidau, intrare monumentală specifică epocii wilhelmiene cînd a fost construită. Viața străzii rămînea dincolo de marile vitralii, semne de carte prin care lumina cădea filtrată în șoapte de vocale.

Se apropia seara, ploaia aproape se oprise și prin norii scăpați de blestemul de apă ce trebuie să-l poarte, soarele își trimitea poate ultimele raze peste acoperișuri. Un cer violet spre roșu, aproape ireal, acoperise Berlinul. Începeau să se aprindă reclamele pe UNTER DEN LINDEN dînd străzii un farmec aparte.

Furați de vitrinele strălucitoare nici nu ne-am dat seama cînd, printre tei, aproape roșie în lumina amurgului, a apărut Poarta Brandenburg. Poartă a păcii, Poarta Brandenburg (1789—1791), unul din simbolurile orașului, se află astăzi la granița dintre Berlinul răsăritean și cel apusean. Hotărît lucru istoria ne urmărea, pas cu pas, pe UNTER DEN LINDEN, sau poate noi urmăream, pas cu pas, istoria.

Priveam coloanele duble ale porții, cvadriga romană cu cai înaripați de deasupra și gîndurile ne zburau fără veste spre alte porți, spre porțile noastre din Maramureș, spre lemnul de stejar și de frasin, spre porțile noastre de pe Văile Izei și Stejarului, spre porțile de lume deschise spre lume, spre oameni.

Erau tineri tei pe UNTER DEN LINDEN, tei cu valoare de simbol pe o stradă cu valoare de simbol, tei plantați după război. Tîrziu, întorcîndu-ne pe sub boltile lor romantice, am mai privit odată Poarta Brandenburg, calmă în așteptarea ei, acolo, la granița dintre istorie și realitate.

AUREL ȘTEFAN ALEXANDRESCU

ANDO... ŞI TURISMUL

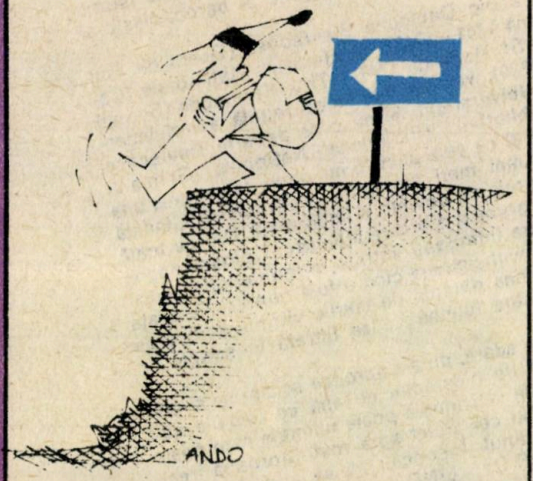

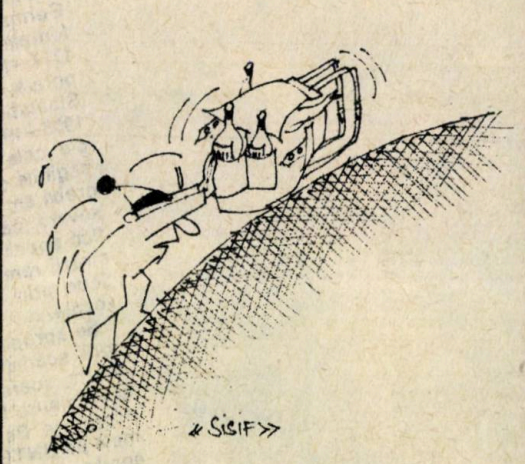

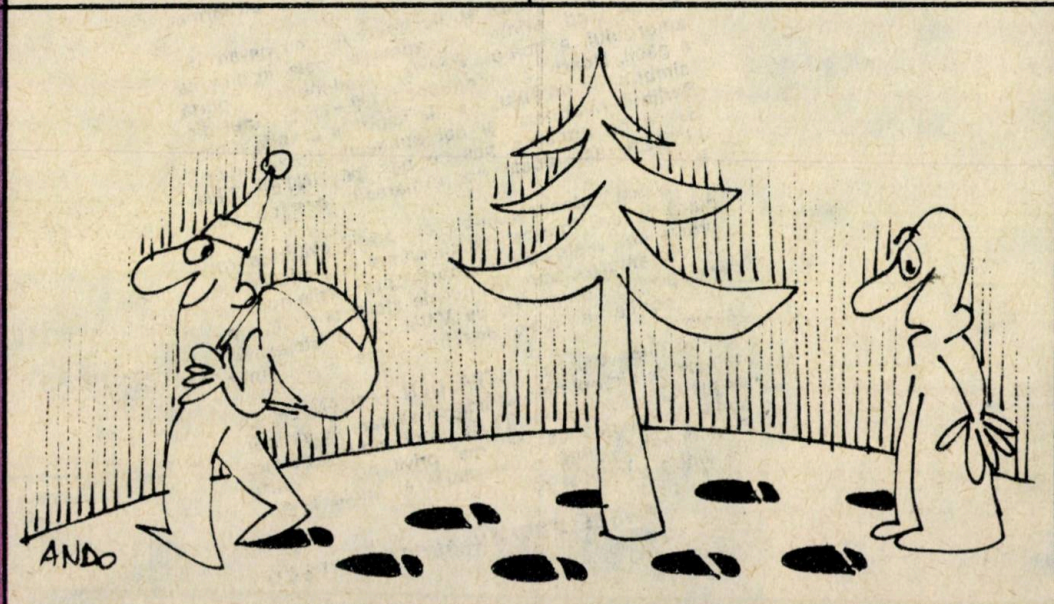

Valea Yosemite

Yosemite Valley, Valea Yosemite din California a fost supranumită, pentru frumusețea sa, **Valea Paradisului** și **minunea continentului,** a celui nord-american desigur. Renume pe care îl merită din plin această vale-canion, străjuită de versanți amețitori, împînzită de căderi naturale de apă — de fapt cea mai mare concentrare de cascade din lume — și plină de viață. Este interesant de amintit că această faimoasă vale-canion sector al uneia mult mai întinse, nu măsoară decît 13 km lungime. La fel de interesant este faptul că Yosemite Valley este axată pe rîul Merced și nu pe... Yosemite, din al cărui curs include doar o mică porțiune.

După cum am mai amintit, această vale cuprinde cea mai mare concentrare de căderi naturale de apă din lume, unele mai frumoase decît altele: cele trei cascade Yosemite, apoi Ribbon, Nevada, Vernal, Illilouette, Widow's Tears (Lacrimile Văduvei), Bridalveil (Vălul Miresei) și altele. Cele trei cascade Yosemite, situate pe rîul omonim imediat înainte de a debuşa în Merced, Upper=Superioară, Middle= Mijlocie și Lower=Inferioară, măsoară împreună 740 m. Numai cea Superioară are singură 436 m. Acestea trei, ca și celelalte dealtfel, sînt spectaculoase mai ales primăvara cînd volumul de apă ce se aruncă peste praguri este maxim. Deosebit de frumoasă este cascada Bridalveil, Vălul Miresei, care își datorește numele faptului că pînza de apă se desfășoară ca un imens văl, lung de 189 m, de un alb imaculat, împodobit cu mii și mii de picături de apă, asemenea unor broderii de perle. Dar cea mai înaltă cădere de apă de aici, și totodată de pe întreg continentul nord-american, este Ribbon: 492 m — așadar cît 10 Niagare la un loc! Ca toate celelalte cascade importante din zonă și aceasta este situată tot pe o vale adiacentă și nu chiar pe cursul rîului Marced.

Imediat în amonte de aceasta, pe aceeași parte dreaptă a văii Yosemite, se află o renumită stîncă: El Capitan, cu un versant perfect abrupt spre vale, înalt de 1 500 m. Altitudinea sa absolută, deci față de nivelul mării, este de 2 318 m. El Capitan este unul dintre cei mai mari monoliți de pe glob și în mod cert cel mai înalt. Monolit în sensul de stîncă dintr-o singură bucată și dintr-o aceeași rocă, în cazul de față granitul. În ultimii ani acest munte a căpătat și o altă faimă: a devenit locul preferat pentru salturi în gol al așa-numiților **skydivings,** termen nou semnificînd **plonjori pe cer, plonjori în aer.** Un fel, un anume fel de paraşutiști. Se aruncă în gol, de sus de pe marginea platformei sub care se deschide peretele amețitor. În zece secunde, care corespund exact timpului necesar pentru deschiderea paraşutei, au coborît aproape 1 000 de m. Sub siguranța cupolei paraşutei mai parcurg doar în jur de 400 m, în timp ce limita standard stabilită de Uniunea Paraşutiștilor din Statele Unite este de 600 m. Așadar o punere în pericol a vieții, ceea ce s-a și întîmplat de mai multe ori.

În afară de această rațiune a interzicerii practicării aici a acestui gen de sport mai este una. Valea Yosemite și implicit El Capitan fac parte dintr-un parc național. Or, după cum se știe, în asemenea sanctuare ale naturii este interzisă orice fel de activitate umană — cu excepția turismului în cazul parcurilor naționale — pentru a nu fi perturbat echilibrul natural existent. Yosemite este unul dintre cele mai vechi parcuri naționale din lume, înființat în 1980 pe baza unei rezervații naturale al cărei act de constituire a fost semnat în 1864 de către Abraham Lincoln. Așadar la numai nouă ani de cînd primul alb a pătruns în Valea Yosemite. Parcul național include în plus multe alte frumuseți naturale.

SILVIU NEGUȚ

UMOR FOTO ● UMOR FOTO

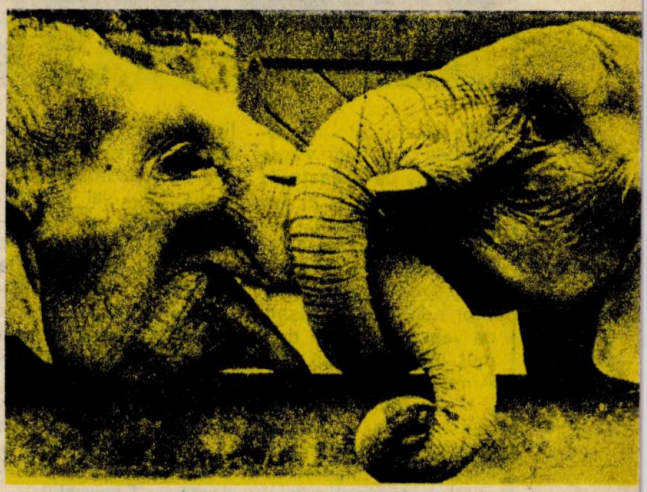

REPLICĂ PESTE TIMP

În drumul lor spre peninsula Capului Verde și înainte de aceasta, la țărmul senegalez al Atlanticului, navele trec pe lîngă insula Goree, a casei tristă faimă — ca loc de concentrare al sclavilor negri de pe coasta de vest a Africii în drumul lor de calvar spre America — este amintită de ruinele fortului construit de colonialiștii francezi, ale temnițelor emanînd miasme insalubre, de tunuri ruginite îndreptate spre mare.

Simbol hulit al crîncenei exploatări, al umilirii Africii, insula Goree, devenită astăzi muzeu — acuzator al colonialismului, al politicii imperialiste de dominație și oprimare, care a cauzat atîtea suferințe popoarelor continentului negru, primește la numai o jumătate de oră de navigație pe mare, replica demnă a unei istorii noi contemporane, așa cum aceasta este făurită, prin voință proprie, de o țară independentă — Senegalul.

De la Porte des Almadies, unde valurile Atlanticului salută coasta de vest a Africii, la colinele ce prefigurează masivul Fonta Djalon, pe malurile fluviului Senegal sau ale riului Casamance — creatoare ale unor oaze de verdeață așezate în calea harmattanului — vînt fierbinte și încărcat cu nisip purtînd pînă departe răsuflarea dogoritoare a Saharei — Republica Senegal se prezintă vizitatorului ca o chintesență a continentului negru. Aflat aici la porțile Africii, descoperi reunite, pe numai 196,192 km² cît măsoară suprafața acestei țări, Africa savanelor și cea a pădurilor tropicale, stepa sahelină și zone aflate sub stăpînirea nisipurilor încinse de secetă.

Oricum ai sosi în Senegal, pe mare sau pe calea aerului, Dakarul — unul dintre cele mai frumoase orașe ale Africii — ți se impune cu amestecul său de tradițional și modern, cu o arhitectură care îmbină elemente ce vin din adîncurile culturii africane cu semne ale trecutului colonial francez. Situată la țărmul oceanu-

lui în peninsula Capului Verde, capitala Senegalului a cunoscut o dezvoltare vertiginoasă — în special după 1960, anul dobîndirii independenței naționale, numărînd în prezent circa 900 000 locuitori și afirmîndu-se ca cel mai important centru economic al țării. Favorizat de așezarea sa geografică, Dakarul s-a impus ca un însemnat nod de comunicații navale și aeriene în traficul dintre Europa și America de Sud, dispune de considerabile facilități portuare și de separare a navelor, de un aeroport modern, primitor.

În apropierea Palatului Independenței, care cu silueta sa de grandoare marchează centrul orașului, se află concentrate sediile administrative și centrele comerciale moderne ale orașului. În pofida unor eforturi făcute pentru dezvoltarea industrială a țării, materializată în construcția unor întreprinderi de autoturisme, ciment, produse petroliere, precum și a unor industrii de prelucrare a materiilor prime din agricultură, Senegalul continuă să fie o țară agricolă. Economia sa este dominată de cultura arahidelor care în anii favorabili agriculturii atinge o producție de 1 milion de tone, aproape o jumătate din veniturile realizate din export datorîndu-se acestora. Vizita la o întreprindere de prelucrare a arahidelor vine să schimbe imaginea limitată pe care o avem despre întrebuințarea acestora. Trecînd printr-un proces tehnologic complex acestea se transformă în ulei comestibil. Reziduurile rezultate pot fi utilizate ca furaje, ca materii prime pentru fabricarea săpunurilor sau ca material energetic.

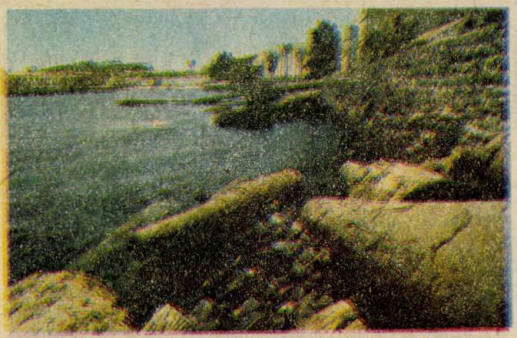

Valurile Atlanticului salută coasta de vest a Africii...

Întîlnirea cu tineretul senegalez ne-a oferit satisfacția de a ne reîntîlni cu prieteni, de care ne simțim apropiați prin rezultatele noastre comune de dezvoltare națională independentă, de largă cooperare internațională, de acțiune militantă pentru pace, pentru o nouă ordine economică internațională, pentru înțelegere între popoare.

Peste tot cuvintele de ordine, îndemnul la muncă, disciplină, efort pentru dezvoltare, găsește în rîndul tinerei generații senegaleze un amplu ecou.

Senegal, pămînt african, pămînt de istorie nouă...

OVID MĂRGĂRIT

PER PEDES... APOSTOLORUM

Mersul înviorează gîndirea

Tot ce este mai valoros în domeniul gîndirii, cele mai bune moduri de exprimare a ideilor îmi vin în minte cînd merg.

GOETHE

Mersul pe jos mă înviorează și mă inspiră. Numai cînd corpul mi se pune în mișcare, începe să mi se miște și mintea.

JEAN-JACQUES ROUSSEAU

Mișcarea este resortul cel mai mare al sănătății; acel ce crede că și-ar procura-o prin inacțiune ar fi tot așa de înțelept ca și cel ce s-ar condamna la tăcere pentru a-și perfecționa oratoria.

PLUTARH

Adevăratul călător e cel care se plimbă, dar care se și așează adesea.

COLETTE

Orice călătorie afară de cea pe jos e, după mine, o călătorie pe picioare străine; a avea la îndemînă canapeaua unui tren, roatele unei trăsuri sau picioarele unui cal, înseamnă a merge șezînd și a nu vedea decît ce ți se dă, nu însă și ce ai voi.

C. HOGAȘ

Să călătorești înseamnă să te naști și să mori în fiecare clipă.

V. HUGO

Drumeția te învață mai multe decît zece biblioteci la un loc.

N. IORGA

Plimbarea în loc deschis, la aer curat, sub cerul liber, pe lîngă că întărește tizicul, împrospătează și întărește spiritul.

SENECA

Drumeția-ți dă foloase multe. Vezi și-auzi minuni ne-nchipuite; noi meleaguri se perindă-n fața ochilor, legi prietenii, devii mai demn și deprinzi frumoasele purtări. Drumețind, agonisești averi, prieteni și cunoașteri — lumea!

SAADI

ITINERAR SIRIAN

Thawra

Eram într-un oraș din Nord, nou construit și într-ucitva asemănător tuturor așezărilor fără istorie din lume. Un loc unde risipirea cuburilor de beton în spațiu închipuia austeritatea unei ordini cu care generația mea nu s-a născut, dar pe care s-a obișnuit să o suporte ca pe o conversiune continuă și, probabil, necesară. Orașul se numește Al Thawra *(Al Saura) și se află așezat pe fluviul Eufrat. Am ajuns acolo după un istovitor drum prin deșert, singura dorință ce-o aveam atunci era să pot face măcar un duș și să mă culc. Orașul la prima vedere nu m-a impresionat prin altceva decît prin verdeața și, mai ales, prin incredibila lui încremenire. Lumina roșiatică a apusului dădea străzilor un aer misterios și neliniștitor. Nimic din agitația foșnitoare a celorlalte orașe arabe, ale căror străzi animate mă făcuseră să mă întreb adesea, ce instinct al traiectoriilor imprevizibile domină multimile în mișcare, care, fără să respecte nici o regulă de circulație, nu se ciocnesc totuși niciodată.*

Pe străzile Al Thawrei nici țipenie de om, deși urbea adăpostește mai bine de 50 000 de suflete. Anevoie am găsit pe cineva, care să ne îndrume acolo unde voiam să ajungem. Că aici, în acest punct, înflorit de vreo zece ani într-un ținut deșertic al unei legendare cîmpii edenice a Mesopotamiei, nimic nu semăna cu ceea ce văzusem pînă atunci, era vizibil de la o poștă! Mașina luneca pe foarte largile bulevarde cu precauția unei nave nimerită, fără voia pasagerilor ei, într-un port din alte timpuri.

Timpul Al Thawrei nu are nimic revolut. Cunoscînd așezarea mai îndeaproape, în intimitatea ei, am înțeles că trebuie să o privesc numai și numai prin proiecția ei viitoare. Sirienii au imaginat acolo, pe malul drept al uriașului Eufrat, un oraș pilot, un prototip al ideii de urbanism și conduită civică revoluționare, pe care ambiționează să o aplice, în timp, în toată țara. Construcțiile, de pînă în cinci etaje, dispun de toate utilitățile necesare, inclusiv bazine de înot, terenuri de tenis, baschet ori volei, ca și alte terenuri amenajate pentru joaca copiilor la fiecare 10—12 clădiri. Printre blocuri distingem cochete vile, ce amintesc, ele singure, în întregul peisaj citadin altfel neutru, influența arabismului în arhitectura locuințelor moderne. Asemenea vile, înecate în vegetație și presărate cu o eleganță a dispunerii aproape pedantă printre block-housuri, conferă străzilor respective o atmosferă aerisită și tihnită.

Deasupra Thawrei cerul Siriei este imens și culorile se desțac la ceasul înserării în tonuri adînci și moi, din care marele lac Assad, crescut în circa barajului Tabka, soarbe cu nesaț, aidoma unui fabulos idol sumerian, spuma policromă a zilelor. Orașul acesta s-a născut din Eufrat, tot așa cum cu două milenii în urmă s-a născut în același loc, dar pe malul stîng al fluviului, cetatea fortificată Jalabar, ale cărei impresionante vestigii se oglindesc astăzi în undele lacului de pe stînca pe care au fost durate. Umbra reginei Alia mai stăruie și acum, se zice, ca un înger de veghe peste bătrînele ziduri ale unei falnice împărății a deșertului.

Hidrocentrala, lacul, constructorii, energeticienii sînt ceea ce s-ar putea numi ctitorii noii cetăți a Thawrei. Verdele eruptiv și tinerețea sînt doar două din simbolurile vitalității, pe care cea mai nouă așezare a Siriei milenare le-a făcut să palpite într-o convingătoare și expresivă heraldică a deșertului învins.

O baladă pe Eufrat

Seara tîrziu, într-o zi de repaus săptămînal obișnuit, sîntem invitați la masă în apartamentul lui Farhan Farhan. unul dintre responsabilii complexului hidrotehnic de pe Eufrat. Altă soluție nici nu prea aveam. Al Thawra nu are nici hoteluri, nici restaurante. Magazinele, cînd sînt deschise, au de toate. Pînă și burlacii își pot asigura fără probleme o masă caldă, îndestulătoare, în asemenea zile. Într-un fel, eram încîntat de perspectiva cunoașterii nemijlocite a vieții domestice într-o familie arabă.

Cina a fost bogată, stropită din belșug cu licori parfumate din fructe, dar și cu alcooluri rafinate și cosmopolite pentru cei amatori. Am mîncat acolo, servite pe mari tăvi de alamă arăbești, cîteva soiuri de pilaf, alături de care gazda a pus «la bătaie» fructe murate. Savante replici în saramură ale murăturilor rădăuțene. Roșiile și castraveții murați, nelipsiți nici în meniurile arabe, au fost în seara aceea primele dovezi ale unei apropieri de gusturi ce ar fi putut să aibă o vechime seculară. Îmi rostesc părerea și gazdele se amuză cu încîntare.

Desigur, am vorbit, am cîntat, am dansat. Tot atîtea prilejuri prin care ne-am arătat cuceriți de aceleași idealuri, de gînduri și simțiri comune. Dar ceea ce avea să-mi dea sentimentul că pe o planetă, ce ar trebui să fie a omeniei oamenilor, 3 000 km sînt o nimica toată, a fost momentul cînd Burhan. tînărul medic și prieten al gazdelor noastre, a găsit prin casă o clavinetă. Un instrument, mi s-a spus, foarte îndrăgit de arabi, un fel de fluier cu claviatură. După cîteva exerciții de familiarizare cu instrumentul, timp în care am ascultat însăilări de melodii arabe amestecate cu solfegii din Bach, Brahms sau Strauss, Burhan își acordă o scurtă pauză și, făcînd cu ochiul amicilor săi, atacă pasajele binecunoscute ale Baladei lui Ciprian Porumbescu. Surpriza a fost cu atît mai mare, cu cît interpretarea lui avea toată încărcătura de nunanțe a partiturii, mai puțin elementele de virtuozitate pe care instrumentul folosit nu le îngăduia. În schimb, Balada căpătase, în interpretarea amfitrionului, o ciudată patină orientală în articularea unor măsuri, fapt care, mărturisesc, îi dădea un farmec aparte. Melodia mi s-a părut perfect asimilată, deși la un diapazon stilistic, firește, diletant. Burhan era totuși medic și doar în studenție mai cîntase într-o formație folclorică arabă.

Mi-a mărturisit după aceea, că a ascultat Balada cu ani în urmă de pe un disc al unui prieten al său care studiase în România. Atunci îl fermecase melodicitatea ei limpede, plină de sensibilitate și a reținut-o cu ușurință. Memoria lui afectivă funcționa fără greș. «Cadoul» său a fost atît de frumos și de neașteptat, încît puterea mea de replică nu s-a putut manifesta altfel, decît prin a elogia, la fel de sincer, talentul și delicatețea gestului prietenului sirian.

Fusesem în seara aceea, acolo, în orașul de pe malul Eufratului, pentru a doua oară stăpînit de convingerea, că ceea ce îi leagă pe oameni cu adevărat, dincolo de granițe ori convenții lingvistice, etnice sau religioase, sînt ofrandele spiritului în libera lui exprimare

Părăseam orașul în zori, sub o briză răcoroasă și calmă, cînd am aflat de la ghid că «al thawra» înseamnă de fapt «revoluție».

Locul unde s-a născut alfabetul

Ras-Shamra. O mică așezare la 16 km Nord de cel mai important port al Siriei de azi, Lattakia. Lecturi și pasiuni mai vechi m-au făcut să renunț la delicii unei după amieze, ce mi se ofereau într-una din stațiunile ozonate de pinii de pe Djebel Al Aouit din apropiere, pentru a-mi creea răgazul necesar unui scurt «pelerinaj la templul scrierii alfabetice»! Ideea aceasta m-a fascinat încă de cînd descoperisem, la rîndul meu, printre file de cărți și reviste, miraculoasele mărturii ale Ugaritului. Însuși toponimicul acesta reverbera în mine într-un fel aparte, care m-a făcut să sper cu toată tăria că într-o bună zi voi putea călca pămînturile și pietrele, pe care mari descălecători ai civilizației au păsit cu multe milenii în urmă. Mi-e greu să redau emoția ce m-a cuprins atunci, cînd cu puțin înaintea amurgului am pătruns, ca într-un vis de necrezut, în sanctuarul imens de la Ras-Shamra: străvechiul **Ugarit.** *O speranță ce nu s-a arătat a fi deșartă.*

Ce-i acest Ugarit? — mă întreb și acum, așa cum poate se întreabă și cei care-i aud pentru prima dată numele. Astăzi, un cîmp cît nu-l poți cuprinde în priviri, încărcat de povara împietrită a ruinelor. O răvășeală apocaliptică de cuburi negre și cenușii, căci pe la 1360 î.e.n. un catastrofal seism a prăvălit «cel mai înfloritor oraș-regat de pe coasta orientală a Mediteranei». O cădere în plină glorie, peste care s-a adăugat, puțin după aceea, năvala potopitoare a «popoarelor mării», din fața cărora ultimii ugaritieni au dispărut pentru totdeauna. Într-un fel, această **fractură** *în existența orașului a permis, dacă putem spune așa, dăinuirea intactă pînă azi a copleșitoarei arhive scrise și a celorlalte mărturii materiale, care i-au determinat pe arheologii anului 1929, cînd s-au descoperit, zice-se, din întîmplare ruinele templului lui Baal sub brăzdarul unui plug, să considere Ugaritul cea mai mare descoperire arheologică a secolului XX. Afirmație întrucîtva îndreptățită și azi, deși, între timp, la vreo 70 km de Alep, spre Sud, nu prea departe de locul în care mă aflam atunci, pe coasta mediteraneană a Asiei Mici, s-a descoperit un alt palat, ce păstra între ziduri de diorit și bazalt peste 20 000 de table și fragmente gravate; o adevărată bibliotecă istorică, juridică, economică și diplomatică a unui regat pînă de curînd necunoscut:* **Ebla.** *Descoperire apreciată acum cel puțin la fel de importantă ca și cea de la Mycene, ori cea din mormîntul lui Tutankhamon!*

Și, dacă Ugaritul a atins apogeul cam pe la 1511 —1400 î.e.n., pe o vatră de civilizație aprinsă cu nouă milenii înainte, regatul eblait de lîngă Alep s-a dovedit o mare putere economică și culturală (nu și militară! — vocație împărtășită, în această privință, și de ugaritieni), încă de pe la 2500 î.e.n. Adică, mult înaintea perioadei de aur a Sumerului, a minoicului, a fenicienilor, a Atenei, a Troiei, a lui Ramses al II-lea și a regatului Damascului.

Ugaritului îi revine epocalul merit de a fi imaginat pentru toate civilizațiile ulterioare (mai puțin cele extrem orientale) sistemul de notație simplificat la 30 de semne pentru sunetele cuprinse într-o vorbire ce îi aparținea întrutotul — ugaritiana. O limbă care s-a constituit și s-a sistematizat într-o vreme, în care limbi puternice, de circulație «internațională» — akkadiana, babiloniana, copta, hitita — puteau bara drumul oricărei alte aspirații de afirmare a personalității lingvistice. Saltul de la ideogramele egiptene sau mesopotamiene la gama celor 30 însemne cuneiforme, dispuse într-un sistem logic de scriere, aidoma alfabetelor în vigoare și azi, atestă o forță spirituală remarcabilă. Dacă vreți, în geneza limbilor este un eveniment analog cu acela al apariției luminii în haos. Este nașterea însăși a ordinei ca principiu director al existenței!

Călcăm pe dalele marelui palat, mîngîind pietrele măiestrit fasonate ale zidirilor, în care Nikmepa, ultimul rege al Ugaritului împresurat de năvălitori și sfărîmat de cutremur, îi scria acum 3300 de ani ocrotitorului său Hammurabi, marele legiuitor hitit, binecunoscut în istorie, că flota ugaritienilor îl va susține împotriva agresiunii «popoarelor mării». Era ultimul act oficial pe care părinții alfabetului îl lăsau eternității. Fenicienii, popor al mării, de cuceritori, **au găsit alfabetul pe pămîntul Siriei antice, la Ugarit.** *L-au preluat și l-au transmis mai apoi grecilor, romanilor, lumii întregi.*

Ugaritul este o imensă ruină trezită din adormire după mai bine de trei milenii! O cădere ireversibilă, în urma căreia nu a rămas decît un singur, dar un mare, un copleșitor de mare monument: **scrierea alfabetică!** *În fața acestui monument învingător al tuturor stihiilor timpului, cuvintele limbii române au vibrat într-o zi la Ugarit ca un ecou al unei simțiri îndepărtate și recunoscătoare.*

CORNELIU ANTIM

LOCURI ȘI OAMENI

De la neuitatul logofăt Luca Arbore încoace, peste priveliștile încîntătoare ale locurilor care îi poartă numele, aerul a vibrat necontenit și adînc. Mai întîi s-au revăzut peste brazii și stejarii codrilor seculari dangătele de argint ale ctitoriei sale, prima așezare care dăinuie aici din anul 1503, apoi, peste această luminată glie răzășească s-au împinzit ca o binecuvîntare, oamenii, cu cîntecele lor de viață, de nuntă și de moarte, de vitejie și de dăinuire.

Străbătînd veacurile și odată cu acestea istoria fierbinte a Moldovei, tentația gîndului și a frumosului pe plaiurile de legendă ale Arborei, s-au păstrat nealterate, s-au transmis cu claritate din generație în generație, pînă la pămîntenii de astăzi, oameni receptivi și sensibili, iubitori de adevăr și virtute, neobosiți ctitori spirituali ai satului nostru contemporan. A deschide porțile acestor minunați mesageri ai sufletului și ai faptelor, este, ca și cum ai deschide ferestrele împodobite ale inimii lor, sau ferecătura de aur a străvechilor cronici.

Nu mai departe, casa cu pridvor de stejar a lui Toader Hrib din Arbore este o baladă a baladelor, o epopee străbătută de lungul ecou al cornului de zimbru, sunet care leagă în nemoarte vremuri și vremuri de luptă și neîntreruptă obîrșie românească. Toader Hrib nu este numai un țăran de sorginte răzășească, inteligent, gospodar și sfătos, ci și un mare iubitor de glie și de vestigiile ei, un iscusit povestitor. Neostenitul condeier bucovinean, în ideia de a-și argumenta cartea sa de mare puritate sufletească intitulată «Cronica de la Arbore» și tipărită de Editura Junimea și-a transformat treptat casa în muzeu istorico-etnografic, urcînd fără tăgadă în cei peste 80 de ani pe care îi are, spre miturile esențiale ale Țării de Sus.

Că își iubește pămîntul străbun și oamenii care s-au petrecut prin aburul vieții, ne stau mărturie vorbele lui pline de har: «În lumea aceasta am venit și eu gol, plîngînd și fără ca să vreu, pe la 22 iunie 1897, la casa părintească de pe ulița ce urcă în Deal la Tapul. Părinții spuneau că le-au părut foarte bine văzîndu-mă băiet albinet, gras și cu ochii albaștri. Dragostea de glie și dorul după domnitorii străvechi, drepți și viteji am căpătat-o cînd eram mai măricel și tata m-a dus la pragul Chiliei lui Daniil Sihastru și la preacinstita lespede a lui Vodă Ștefan cel Mare, de la Putna».

Iubirea de moșie și dorul după marii voievozi ai Moldovei, cum se exprimă Toader Hrib, i-au luminat sufletul și l-au înnobilat ca om. Pentru a se identifica pe deplin cu istoria Moldovei și a țării,

el a colecționat un impresionant tezaur alcătuit după legile pămîntului o impresionantă iconografie pe lemn și sticlă cu o vechime de peste 300 de ani, încrustări artistice în lemn, piatră, ceramică, os și fier, țesături, cusături și broderii, numeroase mărturii ale culturii materiale (unelte de lucrat pămîntul, rîșnițe, mobilier țărănesc, războaie de țesut), lănci, topoare, hangere, obiecte aparținînd unor vestiți haiduci.

Vremurile trecute și prezente sînt investigate cu pasiune de mintea ageră a lui Toader Hrib, de ochiul său scrutător. «Ochii sînt albaștri și eu văd lucrurile cu ochii mei, spune înțeleptul din Arbore, fiindcă nu se știe, ca să se știe, să se mai știe încă, adică să auzim cum au fost, ce au fost.

cum s-au întîmplat, ca apoi să ne putem face o părere despre tot și despre toate. Așa înțelege bătrînul răzeș Toader Hrib lumea, sufletul, viața. El scrutează deopotrivă miracolul rădăcinilor și adîncul izvoarelor, aburul pămîntului și mireasma holdelor, cerul încărcat cu aura miliardelor de ani lumină. Toate acestea le trece prin cugetul său și le fixează apoi în limba cronicii concis și frumos: «Faptele să urmeze legile firii și ale pămîntului, precum copilașul muma lui bună.»

Din pridvorul de stejar învechit al lui Toader Hrib și pînă în odăile nepotului său Gheorghe Cotlet e cale doar de cîteva minute. Aici, te întîmpină stîlpi de casă, vatră cu gîrlici și lozniță care au o atestare documentară de peste 200 de ani, o casă a moșilor și strămoșilor celui care astăzi se numără printre cei mai talentați pictori naivi din Bucovina. Interiorul casei sale se identifică de altfel cu o adevărată expoziție de artă plastică naivă, aparținînd lui cît și altor creatori de frumos iviți în lumea satului.

Țăranul cooperator Gheorghe Cotleț din Arbore ocupă un loc aparte elaborînd o artă de unicat ce tinde să exprime complet esența și atributele ființelor și ale locurilor. Inspirate din realitățile contemporane ale satului, picturile acestui veritabil artizan sînt directe și pline de prospețime, exprimă în toată savoarea un lirism figurat de peisaj bucolic, de lăcașurile și ruinele străvechi ale Moldovei, de chipurile și îndeletnicirile trepidante ale semenilor săi.

Prin grupuri de entități și ființe prin simetrii și asimetrii pictorul țăran Gheorghe Cotleț sugerează cu dezinvoltură măreția culmilor montane, tonusul grav al pădurilor, mișcarea nostalgică a păsării suspendată în spațiu. Perspectiva înconjurătoare este împlinită cu ctitoria logofătului Luca Arbore, care dăinuie în timp și prin creația acestui remarcabil rapsod al culorii. Scriitura picturii constituită din alb-gri, peste care se suprapune o delicată policromie, evidențiază potrivit manierei naive, ceea ce într-o perspectivă corectă ar fi trebuit să rămînă parțial neobservat.

În viziunea lui Gheorghe Cotleț, omul exprimă voioșia sănătoasă a țăranului cu îndeletnicirile și eforturile sale, triumfător în fapte și senin la chip în clipele de răgaz și beatitudine, așa cum îl întîlnim în portretele sale de o candoare rar întîlnită. Repertoriul pictorului țăran de la Arbore, ale cărui teme seduc prin virtuozitatea lor lipsită de orice academism, nu eșuează cum ar fi de așteptat într-un artizanat îngust, de serie, ci urmează deschiderea.

DUMITRAN FRUNZĂ

DE LA AEROSTAT LA DIRIJABIL

Înfiripat din eterna aspirație spre lumină, visul omenirii era să zboare întocmai ca pasărea. În decursul secolelor au fost făcute multe încercări în acest domeniu, dar toate s-au soldat cu eșecuri.

Succesele fizicii și ale chimiei din secolul al XVIII-lea, i-au adus omului cunoștințe asupra gazelor mai ușoare decît aerul. De aici s-a născut ideea de a aplica principiul lui Arhimede nu atît pentru a zbura, cît pentru a pluti în aer. Primii care au realizat această idee au fost fizicianul Charles, și doi fabricanți de hîrtie, frații Montgolfier. Charles a întrebuințat pentru aerostatul său hidrogen, elaborînd științific tehnica ascensiunii cu aerostatul: plasa, nacela și lestul cu nisip. La 27 august 1783 a fost efectuat primul zbor. Frații Montgolfier și-au umplut baloanele cu aer cald.

Apariția locomotivei cu aburi la începutul secolului al XIX-lea a dus la ideea aplicării acestei noi forțe pentru transformarea lor în dirijabile. Primul aerostat prevăzut cu un motor cu aburi a fost construit în 1852 de Henri Giffard. Aerostatul lui, de formă lunguiață, avea fixată dedesubt, cu ajutorul unei plase, «o bîrnă» lungă de 20 de metri. Pe unul din capetele acesteia era fixată cîrma. Sub bîrnă atîrna o mică platformă pentru mașină și navigatori. Henri Giffard a reușit să se deplaseze împotriva vîntului cu o viteză de aproape 3 metri pe secundă. Cu toate acestea, experiențele lui nu s-au bucurat de sprijin și, lipsit de mijloace materiale a fost silit să-și abandoneze cercetările.

În anul 1881, frații Tissandier au prezentat la expoziția de la Paris un dirijabil prevăzut cu un motor electric, care putea să se deplaseze împotriva vîntului cu 2 metri pe secundă.

În anul 1888, contele Zeppelin, a dat experiențelor necesare construirii de aerostate amploarea necesară. La 2 iulie 1900, aerostatul contelui Zeppelin a efectuat un zbor de 18 minute. La 21 octombrie 1900, aerostatul contelui Zeppelin, a reușit să evolueze timp de 4 ore și cincisprezece minute, parcurgînd o distanță de 231 de kilometri. La 20 martie 1915 zeppelinul a apărut deasupra Parisului. La 31 mai 1915 zbura deasupra Londrei.

În noiembrie 1917, zeppelinul stabilește un nou record de distanță avînd la bord 22 de oameni; el străbate o distanță de 6 757 de km, în 95 de ore fără escală.

De aici și pînă la avioanele supersonice s-au făcut însă pași uriași.

DAN MANOLESCU

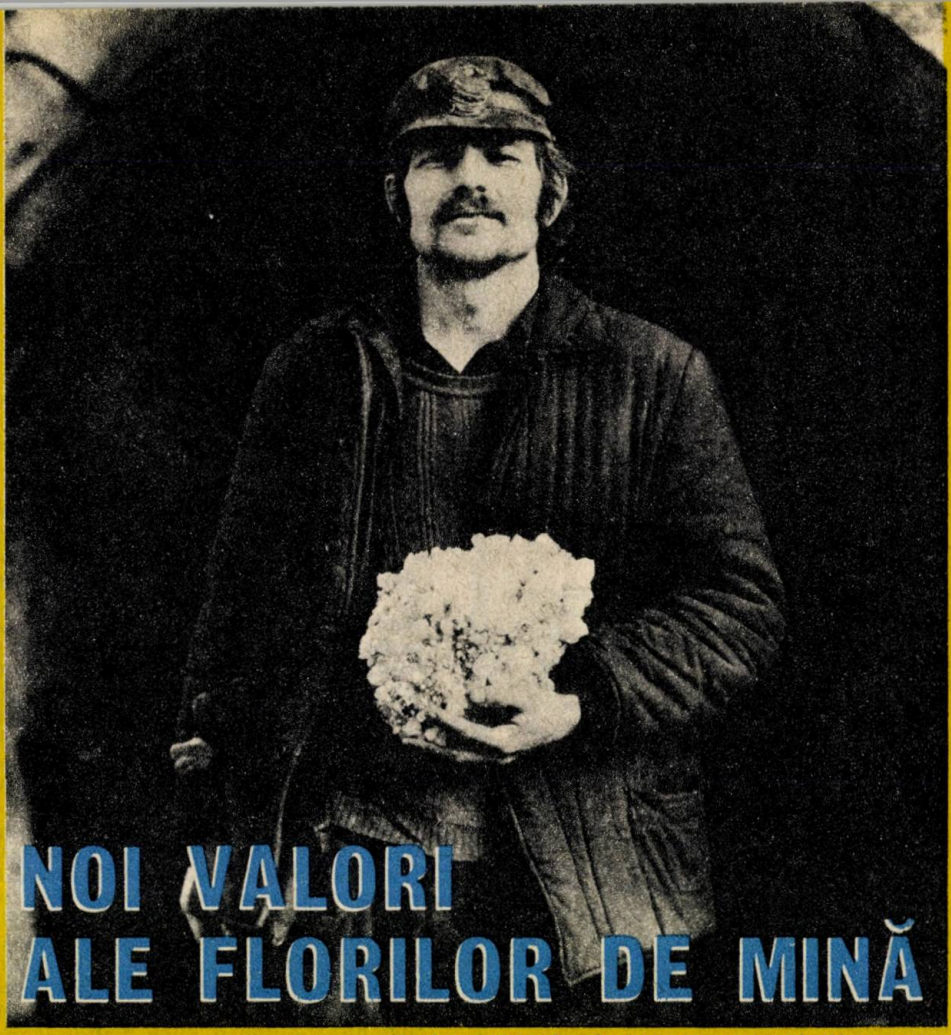

NOI VALORI ALE FLORILOR DE MINĂ

Orice încheietură a mîinii mele
iscă gelozia oricărui mecanism
W. WHITMAN

Am fost invitat într-una din zile acasă, la o mai veche cunoştinţă, maiorul Florin Olteanu. În cadrul a două interviuri, dialogasem cu el asupra unor probleme de istorie veche: colindase mai toţi munţii României şi, pasionat de istorie, mai ales de istoria strămoşilor noştri, adunase foarte multe date, dovezi grăitoare despre vechimea noastră neîntreruptă pe aceste încîntătoare spaţii ale Terrei. Multe dintre acele dovezi le-am publicat împreună în revista Flacăra. Pătrunzînd însă într-un apartament dintr-un bloc din Braşov, aveam să constat că maiorul Florin Olteanu mai avea o pasiune: aceea de colecţionar al *florilor de mină*. Cîteva sute de asemenea flori de mină, dintre cele mai diverse, dar şi dintre cele mai valoroase, îi populau vitrinele mobilelor, alte spaţii din jur. Soţia, împotrivindu-se mai la început acestei ciudate pasiuni (îi încărca apartamentul cu «pietre»), avea să cedeze încet, încet, pe măsură ce le pătrundea semnificaţiile pline de frumuseţe şi de valoare estetică.

— De cînd vă ocupaţi de colectarea, dar mai ales de studiul florilor de mină?

— Mai serios din anul 1958, cînd mi-a căzut în mînă o lucrare de Mircea Eliade. Pînă atunci adunam flori de mină mînat de o anume încîntare a ochiului; privindu-le minute în şir ajungeam să descopăr în ele forme ciudate antropomorfe sau zoomorfe, regăseam, în această delectare, un echilibru sufletesc, descopeream un fel de armonie ascunsă, pe care vroiam s-o fac mai cunoscută celor din jur. Dar nu mulţi oameni sînt dispuşi să contemple în faţa unei flori de mină!

— Din punct de vedere ştiinţific, o floare de mină reprezintă modul şi forma în care s-au cristalizat diferitele minerale, în anumite condiţii de temperatură şi presiune, iar pe unele se mai pot urmări modul şi forma în care cristalele altor minerale sau depus în timp. Se înţelege, în acest caz, ele prezintă interes pentru specialiştii din laboratoarele de cristalografie, mineralogie etc. Pentru dv. ce importanţă mai au?

— Florile de mină pot să satisfacă gustul multor iubitori de frumos, ale celor mai pretenţioşi chiar. Dacă o floare de grădină poate fi luată drept simbol al gingăşiei, al purităţii şi sensibilităţii, dacă te atrage prin miros şi culoare, floarea de mină, pe lîngă varietatea formelor şi a coloraturii, atrage şi ca obiect plin de enigme.

— Iată, să vă susţin ideea, acest cristal de cuarţ este concrescut în forma unei femei!

— Cînd privești o astfel de sculptură naturală ești tentat să-ți imaginezi că omul a fost modelat de natură acolo, în interiorul pămîntului. Dacă floarea naturală, plăpîndă și firavă, simbolizează renașterea naturii, cristalul, îmi place să cred, simbolizează rezistența elementelor în fața timpului; te îndeamnă la filozofare, la autoeducație deci.

— Care sînt criteriile ce stabilesc valoarea unei flori de mină?

— Despre valoare, despre florile de mină în general, despre aceste cristale minerale vorbește în lucrarea sa, «Cristalele României», M. Bleahu, cu destulă competență. În Almanahul «Scînteii», din 1980, a apărut de asemenea un articol instructiv, însoțit de fotografii, iar revista «Pentru Patrie» a publicat mai multe articole despre legile ce le protejează. Eu doresc să reținatenția celor interesați asupra altor valori pe care le au cristalele minerale.

— Care sînt acestea?

— Deci, în afară de valoarea economică, științifică, de valoarea estetică și de unicat, criterii care se iau în calcul la stabilirea prețului de cost, Mircea Eliade, în lucrările sale «Secretele Asiei» și «Cosmogonie și alchimie babiloniană», atrage atenția asupra faptului că, la babilonieni și indieni, *cristalele* aveau unele valori în plus: din punct de vedere biologic, cristalul de cuarț era considerat a fi o formă primară de viață, afirmație îndrăzneață care poate da naștere unor îndelungi dispute, adevăr sau neadevăr neelucidate nici pînă azi. Din punct de vedere medical, cristalele, se considera, aveau valori profilactice și terapeutice, se foloseau deci în tratarea unor boli.

— Ca să nu dau exemplul sării de bucătărie (recomandată și azi de unii medici în tratarea reumatismului), oferiți-ne dv. un alt exemplu, mai exotic, să spunem astfel!

— Se crede și azi, probabil se crede întemeat, că floarea de mină denumită lapiss-lazulli vindecă, purtată la gît, durerile sau afecțiunile laringo-faringiene. Se mai crede, la unele popoare, că unele dintre aceste cristale minerale întruchipează concentrarea forțelor cosmice. Este, desigur, o ipoteză de nuanță mitico-cosmogonică și mistico-religioasă.

— Unii orientaliști, printre cei mai de seamă Constantin Daniel, susțin că și în prezent unele popoare orientale acordă acestor cristale importanță mistico-religioasă.

— Istoria consemnează cazul a doi conquistadori spanioli, Francisco Pizzaro și Fernando Cortez, care, pe lîngă multele lor fără-de-legi comise, au reușit să obțină aur de la niște băștinași, probabil indieni, în schimbul unor mărgele de sticlă. Faptul vine să ne susțină ideea că la unele popoare cristalele aveau sau au valoare mai mare decît aurul.

— Se pare că și Orfeu, în măsura în care acceptăm să credem că a existat, pentru că unii îl contestă, îl cred doar mit, și Orfeu, zic, s-ar fi ocupat de taina sau de studiul, mai pretențios spus, cristalelor minerale. Ce credeți?

— Noi, ca urmași demni ai tracilor, ai geto-dacilor, ar trebui, cu eforturi mai mari, să dovedim că Orfeu, acest trac genial, a existat și numai pentru că a existat a putut să devină și mit. Orfeu, în imnurile orfice Cristalul și Aghata Arborescenta, se ocupa de sau cu studiul acestor cristale, demonstrînd prin aceasta o dată în plus că el, Orfeu, se formase la școlile din India, Babilon și Egipt. În imnul sacru Cristalul, Orfeu vorbește de valoarea științifică a acestei flori de mină care era folosită la aprinderea focului, iar valoarea terapeutică a ei o reliefează prin aceea că,

spune Orfeu, vindecă durerile reumatice.

— Ce propuneți?

— Cei care prin natura funcției, a specialității lor — ingineri, geologi, mineri — se ocupă cu descoperirea sau păstrarea acestui patrimoniu trebuie, atunci cînd descoperă geode cu flori de mină, să le studieze formele antropomorfe și zoomorfe în special, să nu le distrugă, prin neglijență, forma inițială. Apoi, cred eu, atunci cînd florile de mină sînt valorificate la export e bine ca în calculul prețului de cost să se introducă și celelalte criterii valorice pe care le-am arătat aici.

— Mai aveți și alte propuneri?

— Mă gîndesc că ar fi bine ca toți cei care «recoltează» într-un mod sau altul flori de mină, valoroase, în măsură să fie exportate, să fie cointeresați și material, așa cum prevede Decretul 210 referitor la acei care descoperă comori și tezaure.

— Există, credem noi, și acum, mulți posesori de flori de mină, flori de mină care populează vitrinele, care posesori nu știu ce valoare au «pietrele» lor: ce ar trebui să cunoască acești oameni;

— Cei care pînă în prezent nu cunosc valoarea florilor de mină, e bine să ceară concursul specialiștilor în valorificarea lor. Cunosc cîteva cazuri de oameni care au aruncat sau au distrus chiar florile de mină, pentru că nu au știut ce valoare au. Păcat! Le puteau valorifica.

— Unde se pot valorifica florile de mină?

— Bine ar fi să se permită valorificarea florilor de mină prin Consignația, dar aceasta ar implica, din partea celor care cumpără, cunoașterea criteriilor de valorificare, de fixare a costului. Deocamdată, mi se pare că v-am spus, valorificarea este posibilă doar la Baia Mare.

— Cum se pot păstra mai bine florile de mină?

— Nu trebuie ținute în lăzi, în beciuri sau magazii, la diferențe de temperatură, de presiune atmosferică, de umiditate etc; toate acestea le distrug. Trebuie ținute în camere cu temperatură și umiditate constante.

— Dar în geode cum se păstrează?

— În geode, florile de mină au condiții de presiune și temperatură constante, deci foarte bune. În unele țări există specialiști, pictori, geologi, alți artiști plastici care se ocupă cu studiul și valorificarea artistică a florilor de mină. Și la noi, am văzut, sînt unii artiști plastici care se ocupă cu prelucrarea artistică a rădăcinilor, a crengilor de copac, care finisate, capătă anumite forme antropomorfe sau zoomorfe. Aș sugera ca unii dintre acești artiști plastici să se ocupe și cu prelucrarea artistică a florilor de mină. Ar fi un cîștig pentru noi toți.

NICOLAE GRIGORE

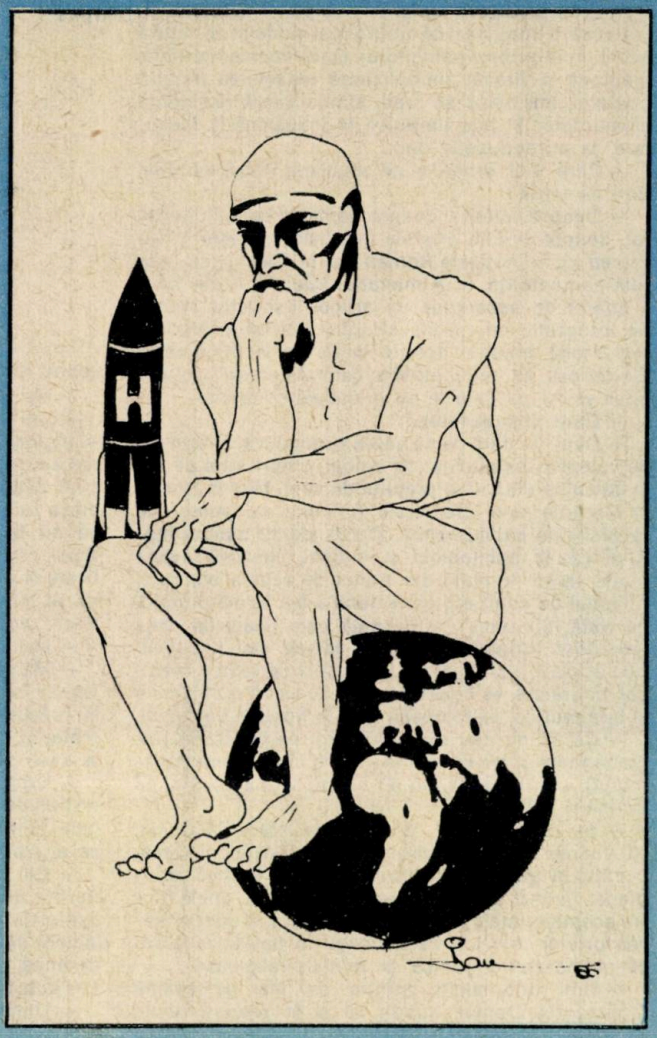

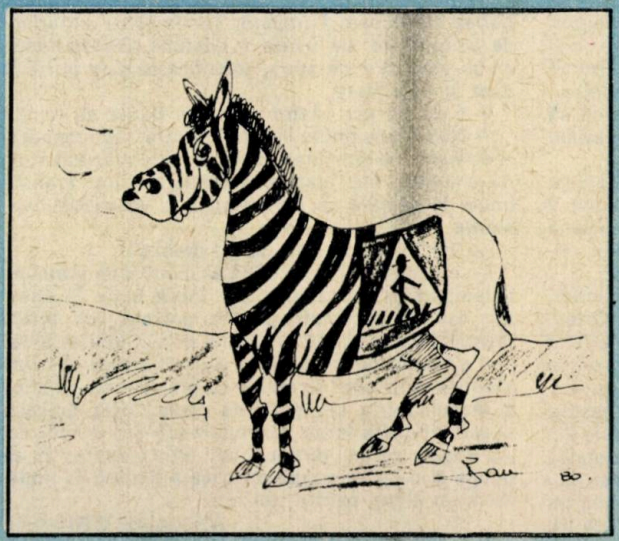

DAN IOANIȚESCU

S-a născut în București acum 25 de ani și a participat, după propria mărturisire, la toate formele de învățământ, inclusiv Academia de științe economice. Mai rămîne... școala vieții.

Practică desenul de mic copil, moștenind înclinația de la tatăl său care i-a făcut toate desenele pînă prin clasa a IV-a.

Publică la FUNIGEI (revista liceului), VIAȚA STUDENȚEASCĂ, SCÎNTEIA TINERETULUI, CALEIDOSCOP, ALMANAHUL LITERAR.

De profesie economist.

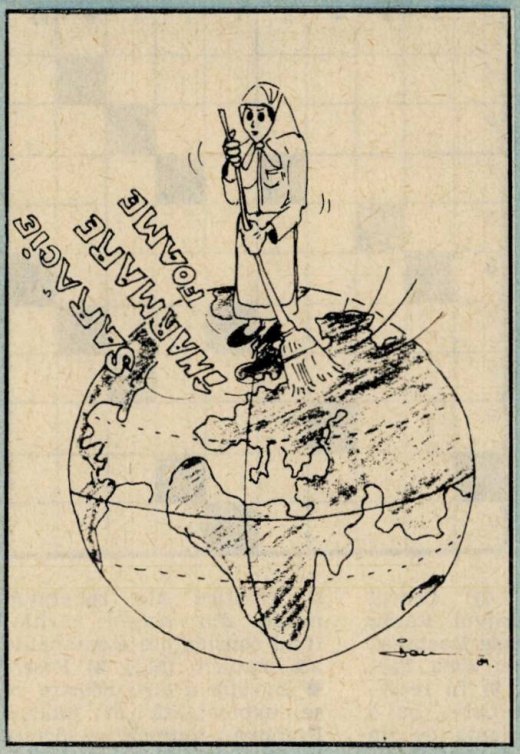
SARÁCIE
ÎMARMARE
TOAME

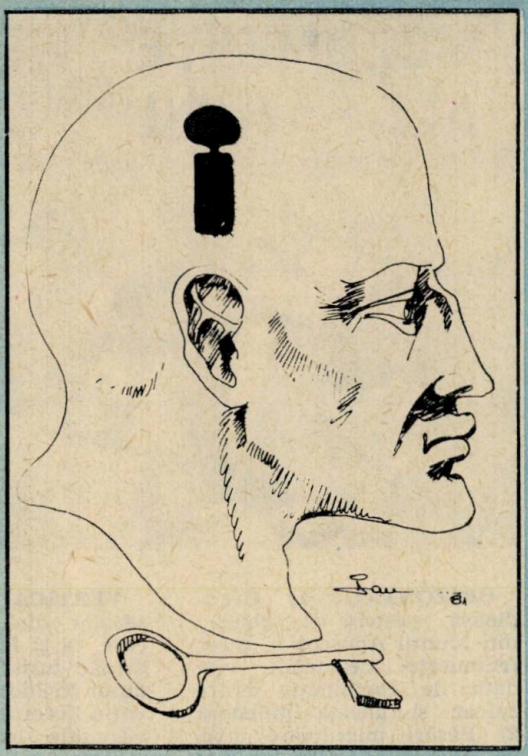

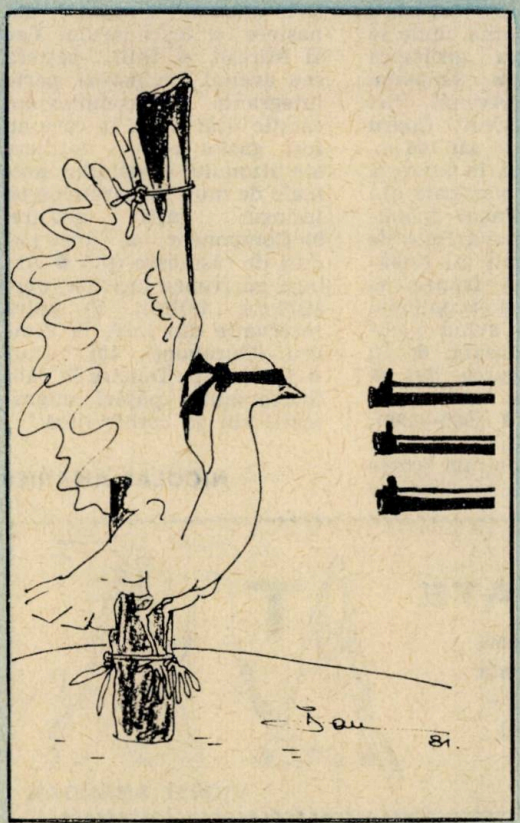

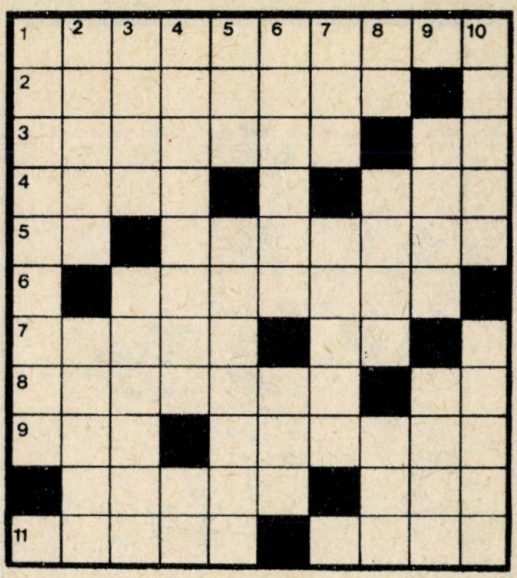

ORIZONTAL : 1) Grandioasă peşteră (şi gheţar) din Munţii Apuseni a cărei frumuseţe inegalabilă este dată de combinaţia dintre calcar şi gheaţa milenară **2)** Păsări migratoare albe, cu cioc lung şi lat întîlnite în paradisul din Delta Dunării. **3)** În Deltă ! (2 cuv.) sau... instrumente ● Cioc de pelican ! **4)** ...Crişului, din nord-vestul Transilvaniei, cu cele mai variate monumente ale naturii : izbucul de la Ponoarele, Peştera Vîntului din Pădurea Craiului, care cu cei 18 km este cea mai lungă din ţară, lotusul termal de pe rîul Peţea, unicat în Epuropa, etc. (pl.) ● Coloană. **5)** Pană ● Rezervaţia de castani comestibili, o adevărată insulă de vegetaţie submediteraneană de pe platoul Gornoviţei. **6)** Cel naţional din Retezat, cu nu mai puţin de 80 lacuri glaciare şi cu o variată faună de specii rare : capra neagră, acvila, etc. (pl.). **7)** A tăcea ● Ene ! **8)** Munţi şi parc naţional, dispunînd de o varietate a formelor de relief, cu elemente floristice şi faunistice deosebite ● Cale ! **9)** Avantaj ● **Ursus spelaeus** de la care au fost găsite oase în cimitirul de schelete din Peştera Muierii. **10)** Greşeli ● În afara terenului. **11)** Animale folosite la transportarea greutăţilor pe munte ● Urmă.

VERTICAL : 1) Codrul secular din masivul Rarău care, ca şi Pietrele Doamnei, atrage turiştii în zona nordului Moldovei. **2)** În rezervaţia forestieră Letea, cu o vegetaţie luxuriantă de tip tropical, unicat în ţara noastră (sing.) ● Localitate între Alba Iulia şi Zlatna, unde se află rezervaţia geologică **calcarele de la Ampoiţa.** **3)** Se ivesc ● Avenul Iliei situat în masivul Codru Moma care, cu ai săi 146 m, ocupă locul nouă în ierarhia celor mai mari verticale din ţară (pl.). **4)** Fagul monumental din comuna Baia de Arieş, supranumit **al împăratului,** al cărui frunziş se păstrează în mod excepţional şi peste iarnă, avînd o culoare brun-bronzată ● În cont ! **5)** Se încurcă des ● Reflectă lumini multicolore (pl.) **6)** Rural ● 1980—1981. **7)** Ceasuri ● Bucegi, masiv cu o regiune naturală foarte pitorească, cu forme glaciare şi carstice ale reliefului, multe din aceste raritaţi fiind considerate monumente ale naturii (pl.). **8)** Posezi ● Bogăţie a ţării noastre ce se exploatează în judeţul Prahova ; muntele respectiv luînd naştere în urma prăbuşirii unei mine care a dat naştere şi legendarului **Lac al Miresii** ● **Întîi...** peştera sau avenul din Şesuri, parte integrantă a complexului carstic Scărişoara în care au fost găsite resturi fosiliere ale bizonului şi elanului, animale de mult dispărute de pe întinsul ţării noastre. **9)** Component al unei păduri de răşinoase (pl.) ● Arbust cu frunze lucioase, persistente, întîlnit în unica rezervaţie din ţară, la Zimbru (Gurahonţ). **10)** Vultur ● Paradis pe Dunăre în care foarte multe păsări migratoare vin să cuibărească.

NICOLAE AMARIEI

LA SATE

(Metagramă anagramată: OXXXXXX – XXXOXXX)

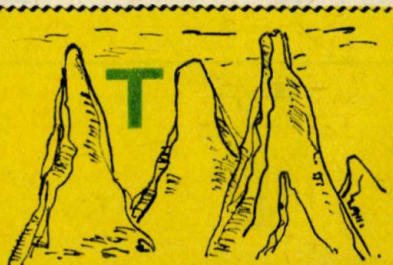

VIOREL ABRUDAN

BREVIAR JURIDIC

PENTRU TINERET

Tineretul, «viitorul însuşi al naţiunii noastre» se bucură de o deosebită grijă din partea societăţii, fiindu-i asigurată, în mod gratuit, pregătirea multilaterală, formarea şi integrarea profesională, însuşirea cunoştinţelor necesare pentru exercitarea unei profesii şi ridicarea continuă a calificării profesionale. Legislaţia muncii, prin norme specifice, exprimă şi ea preocuparea partidului şi statului nostru pentru problemele categoriei sociale a tinerilor.

În cele ce urmează vom reproduce cîteva din răspunsurile date de un jurisconsult, personalului muncitor tînăr dintr-o unitate socialistă, în cadrul orelor de consultaţii juridice. Sperăm ca în felul acesta să satisfacem interesul legitim manifestat de tineri pentru anumite aspecte ale legislaţiei în vigoare.

Atribuţiile Consiliului Oamenilor Muncii din întreprindere

1.) Secretarul Organizaţiei Uniunii Tineretului Comunist din întreprindere este desemnat (numit de drept) vicepreşedinte al Consiliului Oamenilor muncii (art. 33 alin. 1 lit. e, legea nr. 5/1978). În această calitate el trebuie să se manifeste activ, aducînd o contribuţie pe măsura mandatului său la desfăşurarea activităţii acestui important organ de conducere colectivă. Vom reda, mai jos, atribuţiile Consiliului oamenilor muncii din întreprindere, aşa cum sînt stipulate în articolul 35 din legea cu privire la organizarea şi conducerea unităţilor socialiste de stat:

— elaborează planurile cincinale şi anuale cu respectarea nivelurilor orientative şi a normativelor de plan stabilite de centrală; aprobă defalcarea indicatorilor de plan pe unităţile componente;

— efectuează, în cazuri justificate, în funcţie de cerinţele şi posibilităţile de desfacere, modificări ale sarcinilor anuale de producţie în unităţi naturale la sortimentele care alcătuiesc grupele de produse ce se aprobă prin planul naţional unic, cu acordul beneficiarilor şi cu condiţia respectării sarcinii totale anuale la grupele de produse respective, precum şi a indicatorilor valorici stabiliţi prin plan şi buget;

— analizează periodic şi răspunde de modul cum sînt exploatate, întreţinute şi reparate fondurile fixe din dotare şi ia măsuri în vederea asigurării unei utilizări cît mai raţionale a acestora;

— elaborează bugetul de venituri şi cheltuieli şi aprobă bilanţul contabil; analizează evoluţia acumulărilor băneşti şi rentabilitatea, structura cheltuielilor şi a stocurilor de valori materiale şi ia măsuri pentru utilizarea cu maximum de eficienţă a fondurilor de producţie;

— aprobă structura organizatorică pe baza normelor unitare de structură şi a structurilor tip; aprobă regulamentul de organizare şi funcţionare al întreprinderii şi regulamentul de funcţionare al consiliului oamenilor muncii; hotărăşte înfiinţarea şi încadrarea în grade de organizare a secţiilor, atelierelor de producţie, şantierelor, loturilor sau altor unităţi similare, pe baza metodologiei de gradare aprobată prin decret al Consiliului de Stat; aprobă măsurile pentru perfecţionarea sistemului informaţional, pentru mecanizarea şi automatizarea prelucrării datelor;

— stabileşte programul de elaborare şi reexaminare a normelor şi normativelor de muncă locale, precum şi programul de măsuri pentru creşterea productivităţii muncii şi le supune spre aprobare adunării generale a oamenilor muncii;

— organizează pregătirea, perfecţionarea, încadrarea şi promovarea în muncă a personalului muncitor;

— hotărăşte încadrarea şi eliberarea din funcţie a personalului de conducere a uzinelor, fabricilor, şantierelor şi altor unităţi similare, precum şi a şefilor de secţie şi de serviciu;

— asigură luarea tuturor măsurilor pentru cunoaşterea şi aplicarea legilor, a hotărîrilor de partid şi de stat; asigură condiţiile materiale şi sprijină activitatea de ridicare a nivelului conştiinţei socialiste în scopul dezvoltării unei atitudini înaintate faţă de muncă, de apărare şi gospodărire a avutului obştesc, de educare cetăţenească a oamenilor muncii;

— analizează îndeplinirea sarcinilor ce revin unităţii cu privire la sancţionarea şi reeducarea prin muncă a persoanelor care au comis abateri şi încălcări de la normele de convieţuire socială şi legile ţării;

— elaborează, împreună cu comitetul sindicatului, contractul colectiv de muncă şi îl supune aprobării adunării generale; analizează periodic îndeplinirea prevederilor acestuia, realizarea măsurilor de protecţia muncii, de combatere a poluării mediului înconjurător; repartizează spaţiul locativ;

— analizează modul de realizare a măsurilor privind asigurarea condiţiilor de muncă şi viaţă ale oamenilor muncii şi îmbunătăţirea acestora;

— asigură constituirea şi folosirea fondului pentru construcţii de locuinţe şi alte investiţii cu caracter social, în care scop:

— controlează permanent stadiul de execuţie a lucrărilor de construcţii de locuinţe;

— organizează construirea de locuinţe în regie proprie sau contractează astfel de lucrări cu întreprinderi specializate;

— repartizează, împreună cu organele sindicale, locuințele din fondul locativ propriu și stabilește personalul ce urmează să primească credite pentru construirea de locuințe proprietate personală;

— organizează administrarea fondului locativ al întreprinderii;

— aprobă constituirea și utilizarea fondului pentru acțiuni sociale; aprobă acordarea de bilete de tratament și odihnă cu reducere pentru personalul distins cu titlul de fruntaș în întrecerea socialistă;

— aprobă, împreună cu comitetul sindicatului, regulamentul de ordine interioară ș.a.;

Reglementări speciale privind protecția muncii tinerilor

2.) Ținînd seama de gradul de dezvoltare psihosomatică a tinerilor, precum și de unele nevoi sociale — cum ar fi continuarea pregătirii generale și profesionale — legiuitorul a statuat norme speciale de proteguire a acestora, după cum urmează:

— pentru protecția sănătății lor, tinerii sub vîrsta de 18 ani, încadrați în muncă, nu pot fi repartizați la locuri de muncă cu condiții vătămătoare, grele sau periculoase și nu pot fi folosiți în muncă în timpul nopții. Tot astfel, tinerii încadrați în muncă, în vîrstă de pînă la 18 ani, nu pot fi folosiți în muncă peste durata legală a zilei de lucru, decît în cazuri de excepție, anume prevăzute de lege;

— durata timpului de lucru a tinerilor între 14—16 ani se stabilește la 6 ore pe zi, fără ca prin aceasta să se aducă o scădere a remunerării;

— pentru tinerii în vîrstă de pînă la 18 ani, durata concediului de odihnă este de 18—24 zile lucrătoare, diferențiată în raport cu vîrsta, astfel:

— pînă la 16 ani, 24 de zile;

— între 16 și 17 ani, 21 de zile;

— între 17 și 18 ani, 18 zile.

Precizăm că vîrsta ce se ia în considerare pentru calculul concediului de odihnă, este aceea pe care tînărul încadrat a avut-o la data de 1 ianuarie a anului calendaristic în care urmează a se acorda concediul. (Codul muncii și Legea nr. 26/1967).

Norme pentru protejarea mamei și copilului

3.) O atenție deosebită este acordată femeilor în perioada graviditățîi și mamelor în perioada alăptării și în primii ani de viață ai copilului, în scopul asigurării unui tineret viguros. Spicuim din reglementările consacrate acestei materii;

— este interzisă repartizarea la muncă de noapte a femeilor gravide începînd din luna a șasea și a mamelor care alăptează;

— femeile au dreptul la concediu de maternitate plătit, care se compune dintr-un concediu prenatal de 52 de zile și un concediu posnatal de 60 de zile. Dacă însă nașterea se produce înainte de expirarea concediului prenatal, concediul postnatal se prelungește cu numărul zilelor de concediu prenatal neefectuat;

— unitățile sînt obligate să acorde femeilor în cursul programului de lucru pauze pentru alimentarea și îngrijirea copilului de o jumătate de oră, la intervale de cel mult 3 ore, așa încît timpul total acordat, inclusiv deplasările, să nu depășească 2 ore. La cererea mamei, pauzele pentru alimentarea și îngrijirea copilului vor fi înlocuite cu reducerea programului normal de lucru cu două ore zilnic, fără să aibe consecințe asupra remunerării sau altor drepturi materiale. Acest regim se acordă pînă la împlinirea de către copil a vîrstei de 9 luni, putîndu-se prelungi pînă la 12 luni, în cazul copiilor prematuri, distrofici și celor care necesită măsuri deosebite de îngrijire, pe baza recomandărilor medicale;

— femeile care au copii bolnavi mai mici de 3 ani li se vor acorda, cu avizul medicului, concedii plătite pentru îngrijirea acestora, care nu se includ în concediul de odihnă;

— femeile care au copii în vîrstă de pînă la 6 ani, pe care îi îngrijesc, pot lucra cu 1/2 normă, dacă nu beneficiază de creșe sau cămine; timpul cît au fost încadrate în aceste condiții se consideră la calculul vechimii în muncă, timp lucrat cu o normă întreagă. (Codul muncii).

Date fiind consecințele deosebit de grave pentru sănătatea femeii, pe de o parte, cît și prejudiciile pe care le aduce sporului natural al populației, pe de altă parte, întreprinderea cursului normal al sarcinii este prohibită de lege. Totuși, avînd în vedere unele cazuri excepționale, legiuitorul a prevăzut în Decretul Consiliului de Stat nr. 770/1966 și posibilitatea întreprinderii cursului sarcinii în cadrul unităților sanitare de specialitate, pe baza aprobărilor date de comisiile medicale instituite în acest scop. Aceste cazuri de excepție sînt următoarele:

— sarcina pune viața femeii într-o stare de pericol ce nu poate fi înlăturată prin alt mijloc;

— unul dintre părinți suferă de o boală gravă, care se transmite ereditar sau care determină malformații congenitale grave;

— femeia însărcinată prezintă invalidități grave, fizico-psihice sau senzoriale;

— femeia a depășit vîrsta de 40 de ani;

— sarcina este urmarea unui viol sau a unui incest;

— femeia a născut 4 copii pe care îi are în îngrijire sau a îngrijit 4 sau mai mulți copii înfiați, proveniți din altă căsătorie a soțului, sau înfiați de către acesta.

Transferul în altă localitate în interesul serviciului

4.) «Persoana încadrată în muncă poate fi transferată în interesul serviciului, de regulă într-o altă unitate din aceeași ramură, în vederea bunei funcționări a acestuia... în condițiile legii. Transferul în interesul serviciului nu poate avea loc în cazul în

care persoana ce urmează a fi transferată nu este de acord pentru motive de sănătate dovedite cu certificat medical, precum și în alte situații temeinic justificate. Hotărîrea asupra temeiniciei motivelor este de competența organului ierarhic superior». Refuzul nejustificat al persoanei încadrate de a executa dispoziția de transfer este socotit abatere disciplinară și poate atrage chiar sancțiunea desfacerii disciplinare a contractului de muncă. (Codul muncii).

Personalul muncitor transferat în interesul serviciului în altă localitate se bucură de următoarele drepturi:

— rambursarea costului transportului pentru cel transferat și membrii familiei sale, precum și pentru gospodăria sa;

— diurna de deplasare pe durata călătoriei;

— plata unei indemnizații — egale cu 1/4 din retribuția medie lunară a celui transferat — pentru fiecare membru de familie (dacă s-a mutat împreună cu titularul contractului de muncă);

— un concediu plătit de cinci zile lucrătoare, acordat la cerere, în vederea mutării efective;

— transferul în interesul serviciului în altă localitate se va putea face, în toate cazurile numai cu asigurarea suprafeței locative corespunzătoare. Pînă la obținerea efectivă a acesteia, persoana transferată păstrează drepturile asupra vechii locuințe;

— condițiile de stabilire a retribuției tarifare pentru personalul care este transferat sau trecut în interesul serviciului în aceleași categorii tarifare sau funcții, ori în funcții echivalente în unități sau compartimente la care se aplică niveluri de retribuire mai mici sau mai mari decît acelea de unde a fost trecut sau transferat, precum și modul de încadrare a persoanelor care, din motive independente de activitatea lor, au fost trecute sau transferate în interesul serviciului în categorii tarifare sau în funcții cu niveluri mai mici de retribuire se stabilește prin Decret al Consiliului de Stat. (Legea 57/1974 modificată și completată).

De asemenea, persoana transferată în interesul serviciului păstrează toate celelalte drepturi cu privire la sporul pentru vechime neîntreruptă în muncă în aceeași unitate, la concediul de odihnă, la alocația de stat pentru copii, la acordarea indemnizațiilor din cadrul asigurărilor sociale de stat, la premii, la participarea la beneficii, ca și cînd și-ar fi păstrat același loc de muncă.

Schimbarea domiciliului în orașe declarate potrivit legii „orașe mari"

5.) Schimbarea domiciliului din alte localități în orașe declarate, potrivit legii, ca fiind orașe mari (Arad, Brașov, Brăila, București, Cluj-Napoca, Constanța, Craiova, Galați, Iași, Pitești, Ploiești, Sibiu, Timișoara, Tîrgu-Mureș) se poate face în interes de serviciu sau în interes familial, în condițiile Decretului Consiliului de Stat nr. 68/1976.

Numărul de persoane, avînd domiciul în alte localități, care pot fi încadrate în muncă la unitățile socialiste din orașele declarate, potrivit legii, orașe mari, schimbarea domiciliului în aceste orașe, se aprobă anual prin decret prezidențial, la propunerea Consiliului de Miniștri. Unitățile socialiste, cu acordul direcțiilor pentru probleme de muncă și ocrotiri sociale, vor comunica comitetelor executive ale consiliilor populare județene și al municipiului București numărul de persoane necesar a fi încadrat în muncă din alte localități în orașele declarate, potrivit legii, orașe mari. În acest număr se includ și cei încadrați în muncă prin concurs, potrivit legii, precum și absolvenții liceelor de specialitate, școlilor postliceale, școlilor profesionale și ai cursurilor de calificare, repartizați la unitățile socialiste din orașele declarate, potrivit legii, orașe mari, sau școlarizați pentru aceste unități. Nu se includ în acest număr absolvenții institutiilor de învățămînt superior de la învățămîntul de zi repartizați în producție, care își pot schimba domiciliul în orașele declarate mari «fără nici un fel de formalitate» (Decretul nr. 54/1975). În limita numărului aprobat, pe baza propunerilor nominale formulate de unitățile socialiste, și a analizei și aprobării acestora de către comisia special constituită la nivelul comitetului executiv al consiliului popular județean și al Municipiului București, președintele comitetului executiv al consiliului popular județean sau al municipiului București dă aprobarea nominală.

Au dreptul să-și schimbe domiciliul din alte localități în orașele mari, în suprafața locativă a persoanelor la care se mută dacă aceste persoane au domiciliul în orașul respectiv:

— soțul care se mută la celălalt soț;

— minorii care se mută la părinți, la persoane obligate să le acorde întreținere, la tutore ori la persoane sau familii la care au fost încredințați spre creștere și educare.

Tot fără nici o formalitate, persoanele care au locuință proprietate personală în orașele declarate, potrivit legii, orașe mari și care, ulterior dobîndirii proprietății, și-au schimbat domiciliul în alte localități, ca urmare a schimbării locului de muncă, au dreptul să revină în orașul mare după încetarea raporturilor de muncă dacă au asigurată cazarea în locuință proprie.

Pot să-și schimbe domiciliul din alte localități în orașele declarate, potrivit legii, orașe mari, pe baza cererii justificate și analizei efectuate de către o comisie special constituită la nivelul comitetelor executive ale consiliilor populare municipale și ale sectoarelor municipiului București, cu aprobarea președinților comitetelor executive ale consiliilor populare ale acelor municipii sau sectoare ale municipiului București:

— părinții care se mută la copii, dacă vîrsta sau starea sănătății impune îngrijire din partea copiilor la care se mută;

— copiii majori care se mută la părinți, fiind în întreținerea acestora, pentru continuarea studiilor sau care sînt inapți de muncă.

În mod excepțional, președinții comitetelor executive ale consiliilor populare județene sau al municipiului București, cu acordul Comitetului pentru Problemele Consiliilor Populare și al Ministerului de Interne, pot aproba stabilirea domiciliului în orașele declarate, potrivit legii, orașe mari și altor persoane decît celor prevăzute mai sus, dacă aceste persoane au locuință asigurată și, datorită vîrstei ori incapacității de muncă, au nevoie de întreținere.

* pentru cadrele militare este prevăzut un regim derogalar în același act normativ, Decretul consiliului de Stat nr. 68/1976.

VASILE POPA

ANGELA BUCIU

Sînt printre profesioniștii ce merg spre autentic, autenticul n-are cum să vină la mine

Foto: V. BLENDEA, 1980

— Stimată Angela Buciu, am aflat că toamna trecută ați fost sărbătorită la Baia Mare. Chiar sînteți la vîrsta cînd oamenii încep să fie omagiați?

— Vîrsta mea nu trebuie încă ascunsă și acesta-i motivul pentru care m-am încumetat s-o spun și să accept o manifestare de simpatie din partea colegilor de la ansamblul folcloric «Maramureșul», din Baia Mare, cît și din partea celor care îndrăgesc glasul și cîntecul meu. S-au împlinit douăzeci de ani de cînd o fetișcană de șaptesprezece anișori era primită printre membrii ansamblului de cîntece și dansuri maramureșean, devenind cîntăreață profesionistă.

— Sună frumos «profesionistă la 17 ani», ca posibil titlu, dar ce înseamnă profesionism în folclor și care-i diferența dintre amatori și profesioniști, după părerea dumneavoastră?

— Poate să nu fie multă lume de acord cu ce spun eu, dar pentru mine există o diferență foarte mare. Ca profesionist, așa cum înțeleg eu termenul, ai o mare responsabilitate. Nu trebuie să-ți fie indiferent cum cînți, ce cînți și cum arăți.

— Să ne fie permisă o mică paranteză. Nu arătați rău, dimpotrivă, am putea spune că arătați foarte bine. Ce a făcut profesionista Angela Buciu în cei 20 de ani neîntrerupți pe scenă?

— Ei, n-am stat eu numai pe scenă. Sînt absolventă a facultății clujene de filologie, ca și soțul meu, fost dansator, în prezent maestru coregraf la același ansamblu cu mine. Am o fetiță, Adriana Angela, elevă în treapta întîi la liceu, și mă bucur că învață bine. Revenind la profesie și profesionism, pot să spun că am datoria să cercetez zona folclorică de inestimabilă valoare pe care o reprezint, dacă pot să zic c-o reprezint. Eu culeg folclor direct de la sursă, de la badea Ion și lelea Maria, le trec prin filtru-mi sufletesc, îmbrac ceea ce mi se potrivește în haină de sărbătoare și le ofer tot oamenilor simpli, din care și eu mă trag. Ce le ofer, cred eu că este artă. Dacă ei primesc și nu mă fluieră, simțind că-i vorba de ceva ce le aparține, atunci în mod sigur mi-am făcut datoria. Bat Maramureșul în lung și-n lat ca simplu turist, dar care turist își face timp să aplece urechea la zicerile bătrînilor satelor noastre. Sînt dintre profesioniștii ce merg spre autentic. Autenticul n-are cum să vină spre mine. Și aici aș vrea să fac o paranteză. Sînt împotriva acelora care-și fac ei cîntece pe gustul unei anumite categorii de ascultători.

— Ne bucurăm că este așa! Ați umblat mult în acești ani?

— Deși nu mă favorizează zicala, pot spune c-am umblat ca banul rău, adică peste tot, doar pămîntul Australiei nu l-am călcat. Pretutindeni am cîntat în spectacole românești. Am colindat mult, ducînd cu mine folclorul — acest suflet al națiunii, și am fericirea să declar că deși spectatorii nu cunoșteau limba, succesul a fost totdeauna imens. Necunoscînd limba nu poți să înțelegi textul, dar prin linia melodică și interpretarea acestor cîntece lirice, de suflet, tu cîntăreț, reușești să-i convingi și pe străini de frumusețea folclorului românesc.

— Mai țineți minte cu ce ați început?

— Am început cu cîntece de largă circulație și la foarte scurt timp după debut mi-am creat un repertoriu din zona Maramureșului. Dacă vreți să știți, chiar și cîntecul cu care am pornit la drum, vi-l spun. Este vorba de «Mocirliță cu trifoi», căruia-i datorez foarte mult și de care nu mă despart. E drept că și eu l-am tot cîntat cu încăpățînare. Am și suferit pentru el, la un moment dat, pe scenă, în opinci și cu năframa legată înapoi, cînd m-am trezit în fața unei săli ce nu-l vroia. Lumea iubește, în general, ce știe. Vă dați seama cît a trebuit să cînt eu «Mocirliță cu trifoi» pînă a ajuns să fie îndrăgit? Acum îl cîntă și Gheorghe Zamfir și Madrigalul, pe toate meridianele. Faptul acesta mă bucură, nu mă întristează.

— *Cred că astăzi frumusețea liniei melodice a «Mocirliței» nu mai scapă nimănui. Ne place să vă ştim una dintre cele mai sîrguincioase culegătoare de folclor din Maramureş, dar să n-o uităm pe solista Angela Buciu!*

— Solista are un program foarte încărcat. Aşa cum spun soldaţii «servesc patria!», noi, soliştii, nu trebuie să uităm că servim folclorul. Mă aşteaptă spectacole şi iar spectacole, imprimări şi astea toate înseamnă drumuri. Cine crede că-i uşor se-nşeală. Profesia mea nu este deloc comodă, e chiar itinerantă, ca şi aceea a gazetarilor. Dumneavoastră ştiţi bine lucrul acesta.

— *20 de ani de cîntec pot fi şi un moment de bilanţ.*

— Pot, dar e prea devreme. Totuşi, dacă ţineţi neapărat, în aceşti ani am realizat peste 70 de înregistrări la radio şi «Electrecord». Zilele acestea mi-a ieşit pe piaţă al şaptelea disc şi cel mai drag, «Aşa-i danţu din bătrîni».

— *După părerea noastră aţi merita să aveţi în palmares mai multe discuri şi imprimări la posturile naţionale de radio şi televiziune, dar probabil că şi în cazul dumneavoastră depărtarea de Bucureşti îşi spune cuvîntul. Vă mulţumim şi să sperăm că în anul acesta glasurile din provincie se vor auzi mai bine.*

ION PREDOŞANU

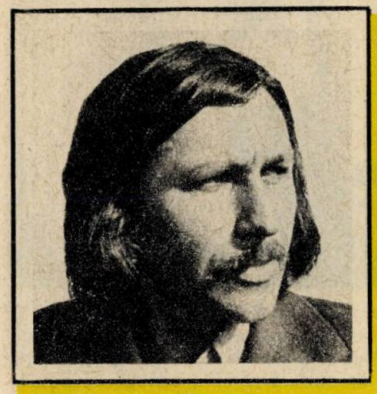

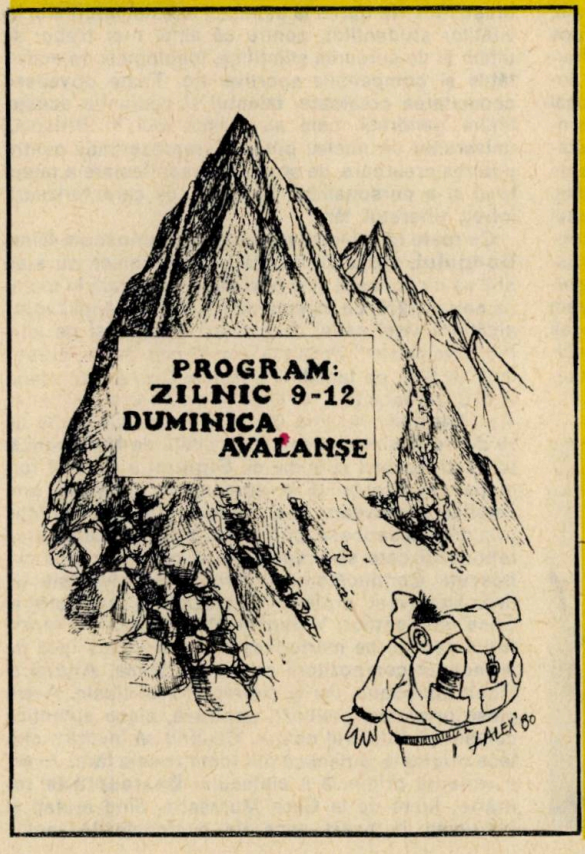

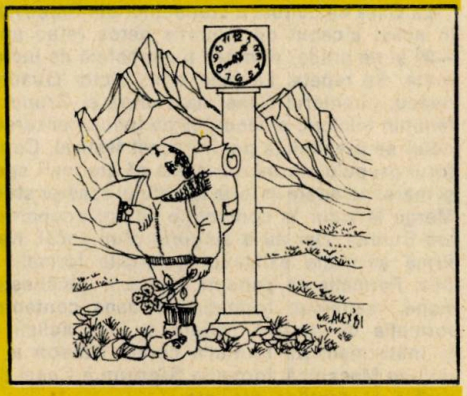

AUREL ŞTEFAN ALEXANDRESCU

S-a născut în Bucureşti la 22 iulie 1948.

Începînd din 1976 participă la aproape toate Saloanele de umor organizate în ţară.

Premiul revistei URZICA, Tîrgu Mureş, 1979.

A publicat în SCÎNTEIA TINERETULUI, LUCEAFĂRUL, FLACĂRA ş.a.

Absolvent al «Şcolii populare de artă», secţia grafică.

Este proiectant la I.C.P.I.T.M.A. Băneasa.

SIGNUM

O FORMAȚIE ARTISTICĂ STUDENȚEASCĂ

Nimic nou pe pămînt dacă afli de existența unor formații artistice studențești, fie ele la București, Timișoara, Iași, Craiova sau Brașov, antrenate în pregătirea Festivalului artei și creației studențești ce se va desfășura în acest an. Nimic nou, și totuși...

La Casa de cultură a studenților din Brașov, acum, în acest început de ianuarie geros (erau aproape —20 și de grade) domnea o atmosferă de lucru fierbinte. Se repeta. La pian prof. Victor Dumitru Ionescu, directorul Casei de cultură și Grupul vocal feminin folcloric al facultății de Industrializarea lemnului se pregătește pentru acest festival. Conducătorul grupului ne mărturisește că are mari speranțe și mare încredere în forța talentului acestor studente. Merge la sigur în competiție pentru ocuparea unui loc fruntaș. Dar nu e singurul grup vocal. Ne confirmă afirmația existența celorlalte formații artistice; Formația de dansuri populare românești, germane, maghiare; formația de dans contemporan; formația de muzică ușoară și folk; soliști vocali și instrumentiști; formația corală **Diason** a facultății de Mecanică; formația **Signum** a Casei de cultură a studenților, etc, etc...

Trebuie spus că aici la Brașov, ca pretutindeni în alte centre universitare din țară, fiecare facultate are un club în cadrul căruia activează alte cercuri, alte formații. Casa de cultură rămîne centrul ce polarizează întreg acest potențial artistic al studenților brașoveni. Ne oprim la aspectul acestei laturi a activităților studenților, pentru că altfel n-ar trebui să uităm și de cercurile științifice, ideologice, de activitățile și competițiile sportive etc. Toate dovedesc capacitatea creatoare, talentul și pasiunile acestei tinere generații, care au format aici în Brașovul universitar un nucleu puternic, reprezentativ pentru puterea creatoare, de studiu, de manifestare a talentului și a personalității fiecăruia, ce caracterizează întreg tineretul țării.

Cu toate că e binecunoscută și recunoscută faima **Songului,** studenții facultății de Mecanică nu s-au sfiit să alcătuiască și ei o formație camerală în toamna anului 1979. La început au fost puțini, apoi zvonul alcătuirii unei astfel de formații a atras și pe alții. Inițiativa poate fi împărțită între Contu Silvia, președinta A.S.C. pe facultate și Fetico Cornel secretarul A.S.C. pe facultate, ei fiind și membrii ai formației. Azi, **Signum** numără 35 de membri. Cu toate că 29 dintre ei sînt studenți ai facultății de Matematică, formînd nucleul și inima ei, **Signum** a devenit formația reprezentativă a studenților centrului universitar brașovean. Și-a cîștigat prestigiul artistic prin muncă serioasă, prin talent, prin abordarea unui repertoriu care să-i reprezinte și care să-i facă cunoscuți. Conducătorul și dirijorul corului este un tînăr absolvent, profesor de muzică, și instructor al Casei studenților, **Valentin Munteanu.** «În repertoriul nostru, ne mărturisește el, am inclus încă de la început compozitorii brașoveni, Dima, Andrei și Iacob Mureșanu, dar și din repertoriul clasic. Avem piese originale, prelucrări populare, piese autentice culese din folclorul nostru. Căutînd să învățăm cîntece originale, autentice din toate zonele țării. Avem o variantă originală a cîntecului **Deșteaptă-te române,** luată de la Casa Mureșană, fiind ajutați și îndrumați în acest sens de custodele Muzeului,

Mircea Gherman». Din dorința de a aduce ceva nou, deosebit în repertoriul formației **Signum**, și-a îmbogățit repertoriul dîndu-i un specific original prin includerea de piese folclorice noi, sau prelucrări, specifice diferitelor zone folclorice ale țării. Dar, nu trebuie să uităm că aici, la Brașov, studenții vin nu numai din părțile Transilvane, din Oaș, Oltenia, Maramureș, Banat, sau Muntenia, aici, alături de studenții români, maghiari, sași, germani învață meserie, învață prin cîntec și dans folclorul țării noastre și zeci, sute de studenți străini, veniți din cele mai îndepărtate colțuri ale lumii. Și dacă unele piese din folclorul african au fost învățate și interpretate de membrii formațiilor artistice de aici, și dacă cîntecele și dansurile aduse din Munții Pindului au prins aici viață, sau cele ale folclorului polonez, etc. au găsit glasuri care să le facă cunoscute și celorlalți nu înseamnă decît că, o dată mai mult, cîntecul și dansul popular devine liantul înțelegerii și al prieteniei. Este un cîștig nu numai artistic. istoric chiar social și uman. De profunde semnificații este faptul că aici toti studenții, indiferent de unde veniți, intonează într-un singur glas cîntecele lor, ale țării lor, învățîndu-le, înțelegîndu-le. În același timp, studenții străini devin interpreții și mesagerii pe mai departe a artei folclorice românești. Cîntecele maghiare-germane își află frumusețea alături de melodioasele cîntece românești. Dar, fapt singular, formația **Signum** are în repertoriu și 10 cîntece aromânești. prelucrate de conducătorul formației, ajutat de cîțiva studenți aromâni, veniți la studii în Brașov. Cadrele didactice ale universității sînt alături de ei ajutîndu-i, îndrumîndu-i. În acest sens prof. dr. Barba Vasile este un exemplu, dar și prodecanul facultății de Industrializarea lemnului, prof. dr. Țăran Nicolae, dar mai ales. prorectorul centrului universitar, tov. prof. ing. dr. Vulcu Vasile, cu toții înțeleg să sprijine aceste frumose inițiative ale studenților, să-i stimuleze.

Signum, care propune în repertoriu aceste cîntece aromâne, vechi dialect păstrător al latinității graiurilor de sorginte latină, subliniază o realitate, cîntecele aromânești devin semnul unității latinității noastre răsăritene. Graiul aromân a fost învățat deopotrivă de ușor de studentul din Maramureș, de cel din Oaș, sau Oltenia, de cel din Constanța, Brașov sau Moldova. Este semnificativ și grăitor întreg efortul artistic al acestor studenți, care alături de Stelian Abrazei, (student an. II la T.C.M.) venit din Livezi, Macedonia, alături de Economu Ioana din Sanmarina, Grecia, de Anastasia Sia din Tricola Grecia, (studente în anul I la facultatea de Industrializarea lemnului), sau Apostol Frederica din Calabaca, Grecia, (an. IV la Industrializarea lemnului) au aflat tălmăcirea și înțelegerea cîntecelor aromânești. Lor li s-au alăturat Chirata Ciunga din Constanța, Malmă Sotir din Slobozia, Deac Vasile din Maramureș și alții. Fiecare membru dorește să aducă cîte ceva nou, original și autentic din tradițiile folclorice ale spațiului lor natal, pornind atît de la costume, — vechi, de un admirabil farmec, dovedind arta cusăturilor tradiționale, — continuînd cu acele cîntece de dor, de suflet, sau de țară. Toate, dar toate cîntecele aduc aceeași undă de limpede istorie, de grai păstrat curat, de port sfînt, de artă și de frumos. Încrederea în munca lor i-a făcut pe membrii formației **Signum** să-și afle siguranța în toate spectacolele ce le-au susținut atît în fața colegilor cît și în fața muncitorilor din întreprinderile unde studenții își fac practica în producție. De asemeni, au îndrăznit să propună o scurtă deplasare, în primăvara acestui an, pe șantierul Dunărea—Marea Neagră, unde fac muncă patriotică 50 dintre colegii lor, cîntîndu-le, oferindu-le cîteva clipe de destindere, de frumos. Ecoul talentului și al artei acestei formații a trecut și granița, ei fiind solicitați și invitați să cînte în Grecia, în orașul Serres: «Cu scopul strîngerii legăturilor de prietenie între tineretul țărilor noastre și pentru cunoașterea reciprocă a folklorului popoarelor noastre vă propunem să stabilim legături cultural artistice între asociațiile noastre. (...) Avem o formație de cîntece și dansuri populare cu care putem chiar în acest an să dăm cîteva spectacole în fața tineretului român. În schimb, vă propunem să veniți și voi să dați spectacole cu cîntece și dansuri românești la noi.» Invitația este semnată de președintele acestei asociații, Mitru Constantin. Desigur că este semnificativă această deschidere către lume a artei noastre studențești, este grăitoare dorința altor tineri de a cunoaște și de-a face cunoscută arta lor. În acest timp, cînd în muzică solistica e o modă, ființarea unor coruri devine un simbol. Această înșiruire de inimi, tinere, aduce întregii munci un plus de optimism, de sinceritate, de bunătate, de prietenie. Calea aflării unui postament al cunoașterii, al bucuriei cîntecului și dansului este și aceasta a activării în formațiile artistice. Limbajul dansului, al cîntecului popular, limbajul minunatelor porturi populare face comunicarea dintre studenții brașoveni de o sublimă înțelegere, de o tainică frumusețe.

Îi așteptăm pe studenții brașoveni, aflați la început de drum, ca să-și facă cunoscută arta și măiestria interpretativă, **Signum** devenind o formație cu care să se mîndrească.

CARMEN STELIAN

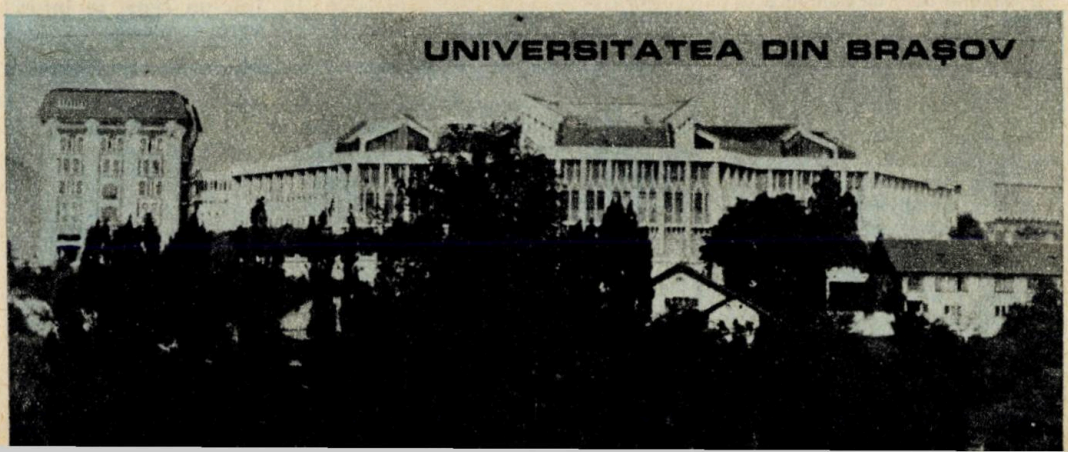

caleidoscop în circuit

minunat ele

— Ce vreme! Plouă cu găleata. Și ceea ce mă îngrijorează este faptul că soția mea nu și-a luat umbrela.

— N-avea grijă, se va adăposti într-un magazin.

— Păi, da, asta mă și îngrijorează.

— Am cumpărat pentru ziua soției mele un splendid colier de perle. Mîine și le pune.

Să vezi ce bucuroasă o să fie.

— Se poate, dar știu că pentru wekend-urile de duminică își dorea o mașină.

— O mașină?! Dar unde ai mai auzit dumneata să se vîndă mașini false?

— Lui Georgică nu-i place rochia mea nouă.

— Poți s-o schimbi.

— M-a costat atîția bani! Mai bine îl schimb pe Georgică!

— Mîine e ziua soțului meu și nu știu ce să-i cumpăr.

— Oferă-i și tu o carte.

— La ce bun? Mai are una!...

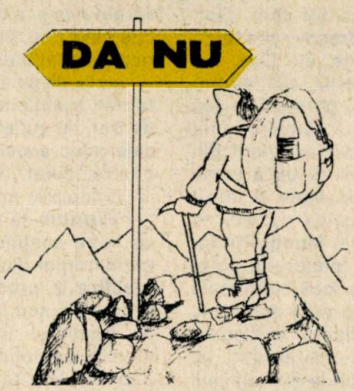

S	N	O	T	R	L	U	F
A	E	I	I	T	I	O	I
O	P	A	D	I	R	R	U
R	R	I	O	A	T	F	A
P	R	E	T	R	N	A	R
C	R	M	L	A	A	A	O
T	E	F	C	S	C	A	A
A	A	U	A	F	R	A	E

SĂRITURA CALULUI

Pe tabla de șah (imaginară) de alături sînt înscrise 64 de litere. Pornind dintr-un anumit colț și urmînd cu exactitate săritura calului veți afla un aforism celebru al lui Jean Giraudaux privind activitatea sportivă.

din reflecțiile unui turist

● Muntele te învață ca atunci cînd pornești spre vîrf să te gîndești la coborîre !

● Nu încerca marea cu degetul... dincolo de balize !

● Fetele care nu fac turism admiră numai lacul... de unghii !

● Oare nu e limpede de ce, de regulă, ajutor cer numai călătorii solitari ?

● Turistul leneș alege dintre doi munți doar... trecătoarea.

● Melcul își duce casa în spinare și nu doarme niciodată sub cerul liber.

● Cînd vei pune piciorul în vîrf de munte, acesta va fi mai înalt cu o statură omenească.

● Dintre cărările care oferă aceeași priveliște, numai una duce în vîrf.

● Cartea să-ți fie prieten de drumeție, nu... cărțile !

● Cu schiuri noi sau schiuri vechi, coborîrea depinde de schior !

● Un ghid bun nu vorbește nici mult, nici puțin, ci atît cît trebuie.

● Și în turism este valabilă maxima „Festina lente", cu condiția ca să nu plouă !

● Sportivilor nemedaliați le recomand marea — aici bronzul se obține aproape pe degeaba !

● E un cîștig și în excursiile în circuit, cu toate că, într-un sens, te întorci de unde ai plecat.

Declarația unui accidentat: «Conducătoarea autovehicolului mi-a semnalat că va vira la stînga și, contrar prevederilor mele, a virat la stînga!

Telefon primit la o stație Autoservice: «Veniți repede să-mi reparați mașina. Motorul nu pornește și se oprește.»...

!

ALBASTRU

Dintre cele 30 000 de nuanțe coloristice care există, omul cu ochi sănătoși poate deosebi mai bine de 180. Dintre toate acestea ALBASTRUL este culoarea preferată a oamenilor de pretutindeni.

❋

La vechii chinezi, albastrul este corespondentul ficatului, ochilor, lacrimilor, fierei, aerului și lemnului. Zeița așa numită Tara, «madona Tibetului», avea rezervată floarea albastră.

❋

Albastru de pe drapele și blazoane înseamnă cerul, apa rîurilor și a mărilor care scaldă țara respectivă. În același timp, pentru alții, această culoare reprezintă lealitatea, fidelitatea și manierele alese. Pentru vechii egipteni, albastru era culoarea cerului și a doliului, iar în imaginația vechilor greci, Zeus, stăpînul zeilor, purta o mantie albastră, semn al puterii.

❋

Dincolo de sensul figurat al expresiei «sînge albastru», trebuie știut faptul că există pe glob animale al căror sînge are o culoare albastră, culoare care este dată de felul pigmenților respiratori existenți în compoziția lui. Hemocianina (așa se numește acest pigment) se găsește dizolvată în sînge la gasteropode, cefalopode, moluște, arahnide și crustacei (ex. racul de rîu — Potamobius fluviatilis). Sîngele acestor animale avînd hemocianină (care conține cupru), prin oxidare devine albastru! În stare de refacere este incolor.

MIROSUL PRIMORDIAL

Doamne cum mai trec anii, exclamă într-o zi nostalgică Madelaine Boxy uitîndu-se cu melancolie în oglindă.

Și cînd te gîndești că m-am apucat de scris, așa, din senin! Asta pînă cînd m-a descoperit, primul, distinsul maestru de la revistă pe care îl știe toată lumea și care mi-a schimbat și numele din Florica Piți-ligeni cu numele acesta care are cum zicea dînsul «aer poetic» — Madelaine Boxy. Spun pînă m-a descoperit maestrul fiindcă după aceia m-au cunoscut aproape toți scriitorii, iar lucrul acesta i-l datorez, ca și prima mea carte «Mirosul primordial» pe care tot dînsul mi-a recomandat-o telefonic la editură. Mi-amintesc cu cîtă sobrietate și distincție intelectuală s-a ridicat din fotoliu, atunci făcînd gestul telefonării, îmbrăcat în halatu-i gri cu argintiu intens ce-i venea strălucit lîngă cele douăzecișiopt de fire de păr alb pe care mi-am permis să i le număr fără să știe, zicînd apoi în receptor:

— Publicați-o, e un caz în literatura noastră contemporană, un caz, un caz unic, o experiență, iar după această frază le-a citit la telefon poezia mea despre cîinii lui Stere din satul meu natal, poezie care se termină atît de ciudat, zicea dînsul, cu versul: «Hei, pi lupu lu... hei, nachiba — chibaaaa...»

Cartea a ieșit frumos, a urmat o seară de autografe la librărie unde au fost și niște băieți băieți de la televiziune și radio. Oh, m-apucă nostalgia și-acuma cînd trec prin librării și-mi văd în rafturi prima mea carte de care mă leagă atîtea amintiri...

Ehei, și-apoi recenziile, cronicile și scandalul dintre cei doi critici literari drăguți, oho și încurcătura cu maestrul meu căruia îi datorez totul inclusiv punerea la punct a cazului cărții mele de debut. Am învățat pe de rost nota pe care a înserat-o, atunci, în revistă: În cazul poetei Madelaine Boxy opinia revistei noastre este clară și vine exhaustiv prin rîndurile înserate, acum, să pună la punct polemica dintre cronicarii ce s-au exprimat în numerele trecute despre cartea «Mirosul primordial». Poeta într-adevăr a scris în mai multe feluri același lucru, dar voit, ridicînd astfel procentul de redundanță al poeziei, paradoxînd nonșalant adolescența prin gesturi tandre de efloreșcență. Dînd la o parte veșmintele mitilizării leit-motivelor folosite, poeta Madelaine Boxy trece prin asociații semantice florul, fără să facă abuz, lucru atît de necesar în poezia noastră contemporană. Așteptăm așadar cu interes deosebit cea de a doua carte a poetei, evoluția ei viitoare, cu atît mai mult cu cît credem că nu este cazul să mai adăugăm și faptul că poezia ei își trage seva dintr-un fascinant filon al folklorului nostru».

Dar maestrul a murit exact la două luni după ce a înserat nota și cea de a doua carte «Miresmele continui» zace în sertarul editurii și acum, iar anii trec atît de pe nesimțite, își mai zise poeta Madelaine Boxy scăpînd o lacrimă peste amintirea timpului trecut din ziua fatală cînd decedase subit maestrul.

GHEORGHE DARAGIU

DESTĂINUIRILE LUI BOXY

Foileton

MODA

MODA VINE, MODA TRECE...

...dacă pornim să judecăm linia modei după acest adevăr, dată fiind efemeritatea ei, nu trebuie să uităm un alt adevăr: nu vă osteniți, dragi cititori, prea mult pentru a vă încadra cu rigurozitate în linia ei, căci, moda vine, moda trece... Nici nu ne dumirim prea bine cum și ce se poartă, în actualul sezon, nici nu reușim să ne odihnim ochii cu cele văzute în ultimele reviste de specialitate și iată cum la ce ne-am gîndit a ne face nu mai e la modă! Așa, dacă lăsăm liberă imaginația, fantezia, salvăm bunul gust. Aceasta este, de fapt, criteriul cel mai generos după care ar trebui să ne orientăm atunci cînd alegem o rochie nouă. El nu se schimbă. Noi da. Un alt adevăr pe care nu trebuie să-l uităm. Căci moda este creată și în funcție de vîrstă, de siluetă, de culoarea părului, a ochilor...

Această mică rubrică sau colț al modei noului an 1981 se vrea o sinceră pledoarie pentru bunul gust, a frumosului în arta vestimentației. Spun «se vrea» pentru că, vă mărturisesc, nu știu și dacă va reuși. Nefiind o specialistă, poate...

Să începem prin a desluși cîteva din culorile la modă. Începem cu gama cromatică a actualului sezon, pentru că, lucru verificat de creatori: dacă ai parte de materiale frumoase, colorate cu gust, în nuanțe pastelate sau cu un desen discret, aproape că ți-ai rezolvat problema viitoarei rochii. Modelul ales contează mai puțin. Altfel? mă veți întreba, desigur. Altfel, trebuie să alegem cu multă grijă modelul ca să putem ascunde neajunsurile materialului, sau pentru a le suplini. Acum se poartă albul curat, viu, tineresc. Tot ei, tinerii, pot purta fără nici o frică, negrul. E elegant, tineresc, avantajînd orice talie. Deci albul și negrul sînt pe locul întîi. Indicate nu numai pentru ținuta de seară ci chiar pentru aceea de zi.. Apoi, roșul. De la tenta puternică, de roșu sînge, pînă la nuanțe de roșu-roz, această culoare punctează cromatica modei cu foarte mult curaj. Poate fi purtat de-opotrivă de blonde și de brune, la fel și de șatene. Violet, bleumarin, galbene conduc pe căi ascunse, ale nuanțelor satisfăcute. Idei de culori. Sugerări de albastru. Căci în acest an se poartă mai mult nuanțele decît culorile pur și simplu. Și ce spuneți de un oliv în locul verdelui praz? Parcă e altceva! Deci, nuanțele pastelate peste care a trecut încet o boare. Ele vor fi înviorate cu unele detalii. Un cordon, din piele, antilopă, catifea, etc., dar făcut dintr-un material contrastant și care va marca foarte tineresc talia. Dacă avem o siluetă mai zveltă. În caz contrar, apelăm la garnituri felurite: bordaje, broderii matlasate. accesorii ce pot completa o rochie, un mantou sau o bluză executată dintr-un material cu o culoare palidă. Diferitele garnituri sau combinații de materiale ne ajută să salvăm o rochie mai veche si s-o aducem la lumina zilei doar cu puțină dibăcie și răbdare. Bun gust și fantezie. desigur.

Moda anului 1981 nu se încadrează într-o linie simplă. Din contră. Pe lîngă jocul fanteziei, pus în fața alegerii materialelor și al asortării lor, adăugăm prezența cutelor, culisajelor, tăieturilor adînci, pliseurilor etc. care dau un plus de eleganță atît rochiilor, taioarelor cît și paltoanelor sau pardesiilor. Se poartă foarte mult jacheta treisferturi, sau scurtă, foarte tinerești, care vor însoți o fustă îngustă, dreaptă, cloș sau plisată. Iată cum, moda lasă portițe de scăpare tuturor siluetelor și posibilităților.

Umerii trebuiesc marcați prin tot felul de artificii, care ascund uneori un bust mai generos, sau pot să-l împlinească. Să nu uităm că se poartă asimetria. Chiar și buzunarele se pot aplica asimetric. Și nasturii.

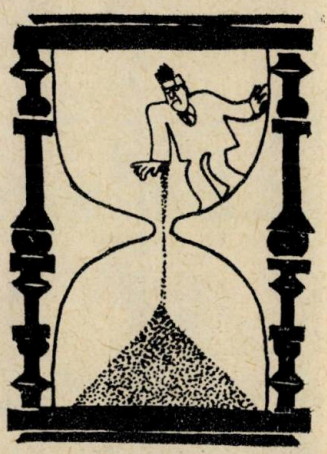

Ce se mai poartă? Volanele, desigur. Mîneca treisferturi cu sau fără manșetă, și decolteul gen barcă. Gulerul tunică, sau mic și îngust. Se poartă poșeta plic, alături de mini-poșeta agățată de gît. Pantofii cu vîrful mai puțin ascuțit și cu tocurile de forme diferite, cît mai fanteziste. Înalte. Pălăriile cu boruri largi, cloșate alături de cocheta tocă sau de bascul pus într-o parte.

Dar, pînă să acoperim capul să ne oprim puțin la moda coafurii. Și aici este o modă. Anul 1981 păstrează moda cocurilor, părăsind părul lung, sau cel creț, scurt. Cocuri diferite cu rulaje din păr, și cu împletituri diferite. Culoarea are și în acest compartiment al modei un cuvînt de spus. Pentru că nuanțele se pierd și în șuvițele capilare. Coada salvează persoana care n-are prea mult timp la dispoziție, și care dorește, totuși să fie în ton cu rigorile modei. Nu abandonați accesoriile: pieptănii, agrafele, fluturii, florile...

Cismele rămîn în atenția modiștilor, dar nu și fusta pantalon. În schimb salopeta, sarafanul își păstrează adepți, fiind foarte practice, foarte tinerești. Acestora le adăugăm taioarele din materiale în carouri, din tweed-uri, sau stofe groase, catifea pan sau reiată. S-a modificat puțin lungimea. Categoric maxi-ul a căzut. Midi-ul se pierde și la orizont mini-ul se arată. Dar, pînă una alta, creatorii de modă au căzut la o învoială. Un mic compromis care nu lezează cu nimic bunul gust de care vorbeam. Etalonul lungimii rămîn genunchii. Ei trebuie să fie acoperiți, deocamdată!

Bărbații nu se pot plînge nici ei de înțelegere din partea creatorilor. Costumele de anul trecut vor fi bune de purtat și-n acest an, cu condiția de a li se asorta și completa o jiletcă. Acest element vestimentar se arată foarte curajos în actualul sezon. Ea poate fi executată și din alte materiale decît acela al costumului.

Pantalonii sport sînt mai înguști — 22—26 cm. — dar cu falduri în talie. O jachetă treisferturi, din catifea reiată de pildă, sau din alt material potrivit se poate purta fără nici o reținere dacă le vom adăuga sau completa cîteva buzunare asimetrice, fermoare, matlasaje, clape

MODA

etc. Fantezia și bunul gust sînt chemate la ordine și aici.

Cu toate că gulerele cămășilor, și ale bluzelor, merg către mic, foarte mic și îngust, uneori rămînînd doar o bentiță, iar cravatele devin șnur — nu vă sfătuiesc să le modificați pe cele cumpărate din comerț. Întotdeauna o cămașă frumoasă are gulerul mare, tare, ce poate încadra perfect ovalul feții, dar, mai ales nodul unei cravate rigide din poliester sută la sută. Cravata aceea lată care se găsește la tot pasul în magazinele noastre. Și vii colorate, n-o tăiați, n-o decolorați. Asta e. Moda vine Moda trece... Dar pălăriile? Dar șepcile din material de blugi, sau din catifea reiată? Ce să mai vorbim!

Deși e epoca supraelasticului și a fibrelor acrilice, creatorii de modă se orientează cu încăpățînare către materialele suple, naturale, fluide. Un tweed, sau un jerse, o mătase sau un tricot, un bumbac vor fi preferate ... și cine știe, poate iar supraelasticul va impresiona pe creatori. Totul e posibil. Dar pînă atunci, nu lăsați andrelele circulare din mînă. Tricotajele rămîn și în acest sezon în atenția preferințelor nu numai ale purtătoarelor ci și ale realizatorilor modei. Ele rămîn veștimente de mult bun gust, călduroase, suple, fluide, așa cum cere moda.

CORNELIA BARBU

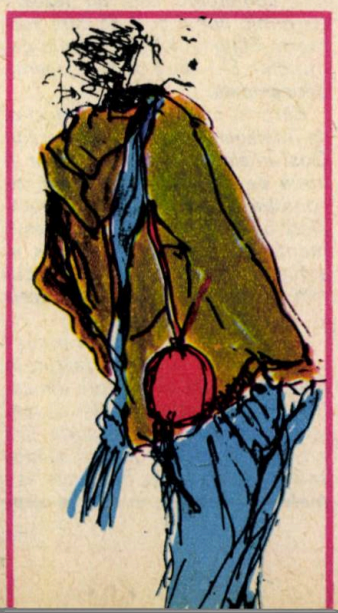

PIRIUL
RECE

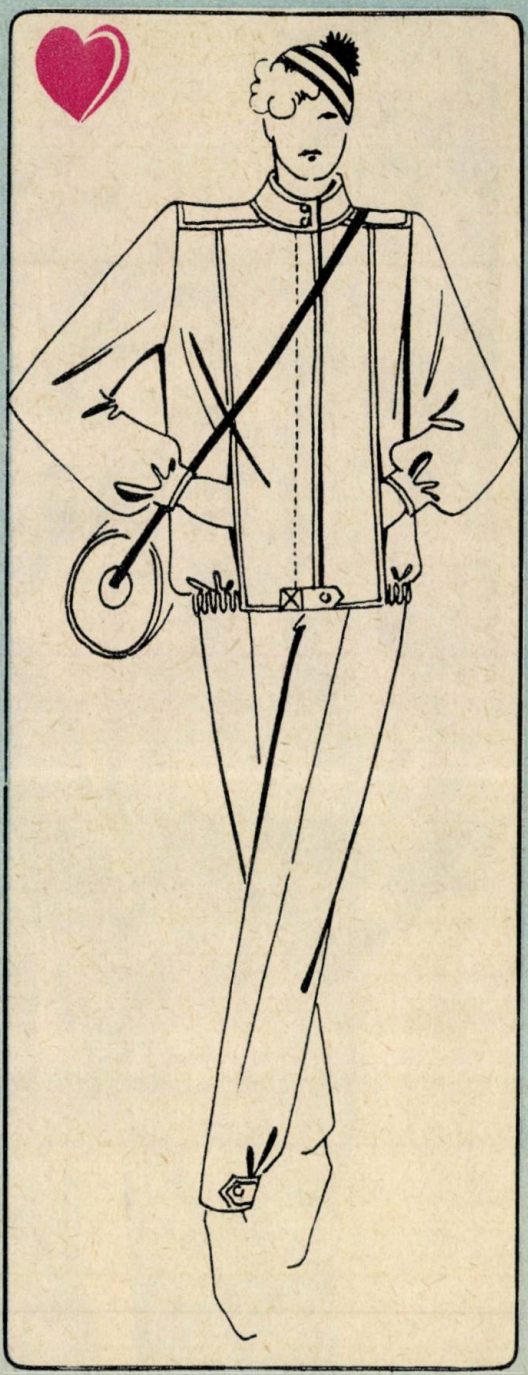

Iată cîteva sugestii pentru toaletele d-stră, pentru voiaj, excursie, camping, stradă.

Materialele folosite de obicei pentru acest gen de îmbrăcăminte se recomandă a fi uşoare, cu aspect buclat, pufos.

1. Pentru excursie, comod şi plăcut, un pantalon care se termină imediat sub genunchi, purtat peste ciorapi tricotaţi într-o culoare asortată la culoarea jachetei, si o jachetă scurtă din fîş, matlasată.

2. Un compleu elegant şi util în acelaşi timp, pentru voiaj, care se compune dintr-o jachetă fronsată pe

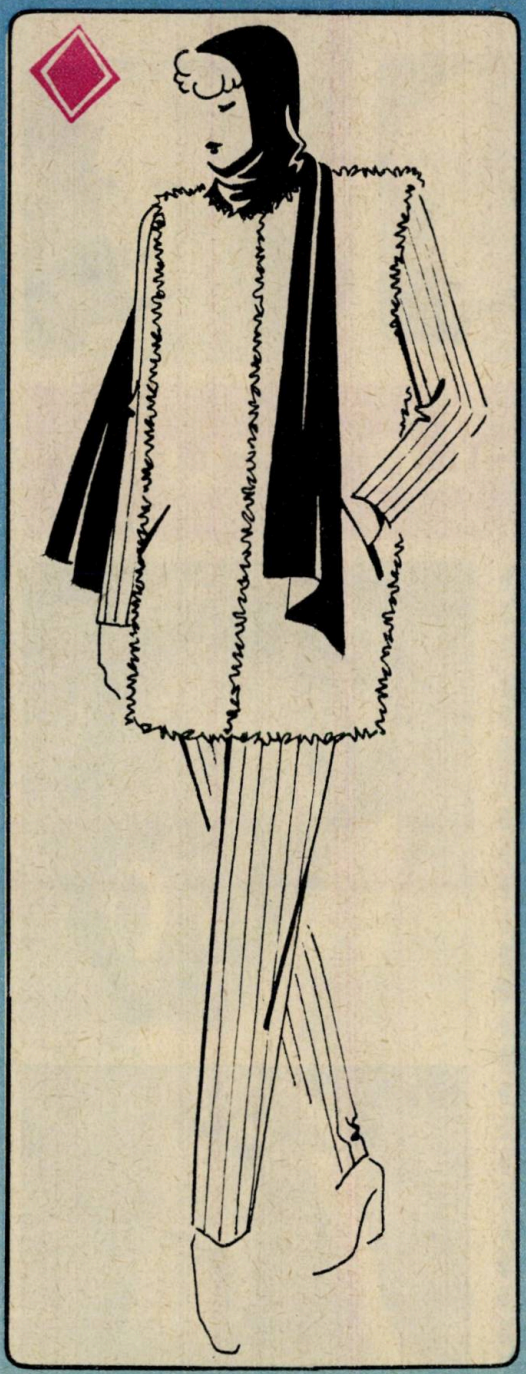

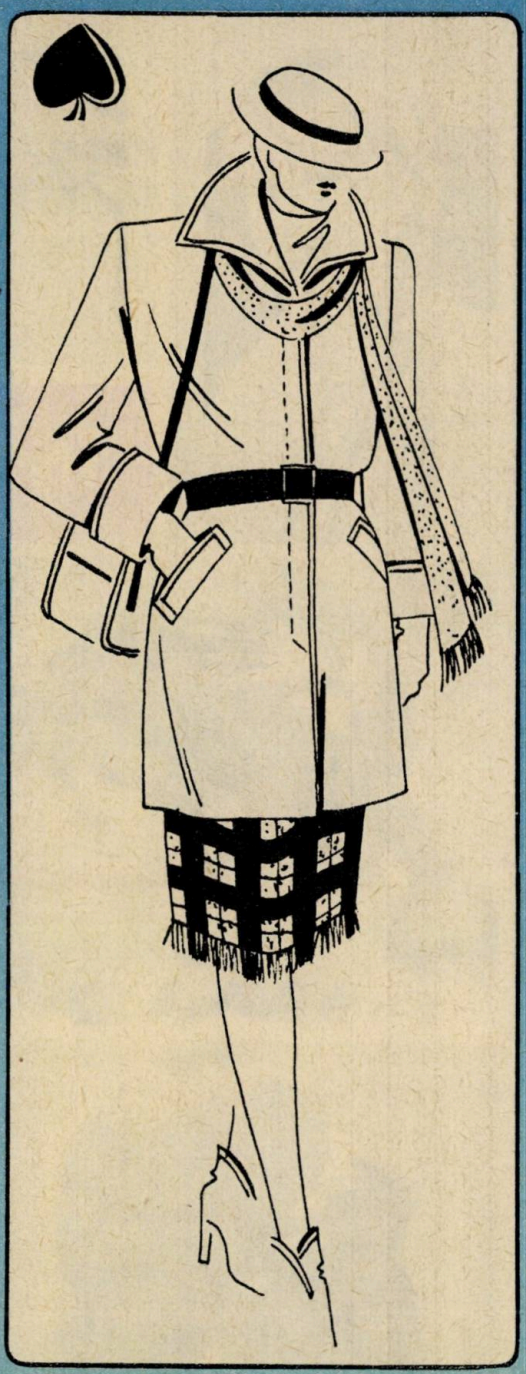

șold, cu o croială sport și cu un pantalon care se strînge pe gleznă.

3. Pentru serile răcoroase, la un camping vă recomandăm o salopetă peste care se poate purta o jachetă dintr-un material flauşat, sau un cojocel fără mîneci.

4. Pentru stradă un compleu, format dintr-o jachetă 7/8, confecționată din material clasic pentru impermeabile și cu o fustă ecosez. Ca accesoriu, o eşarfă din același material cu fusta.

NATALIA ROBESCU
OLGA CALBOREANU

ÎMPLETITURI

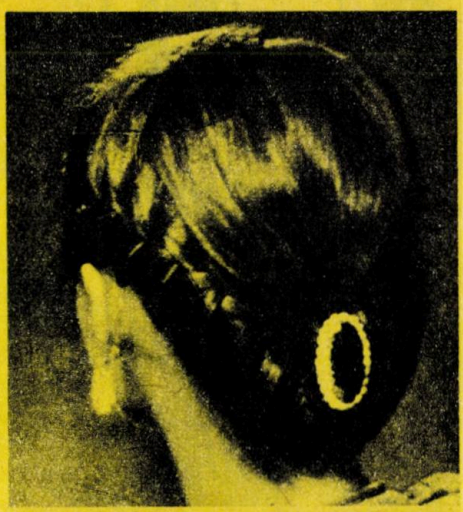

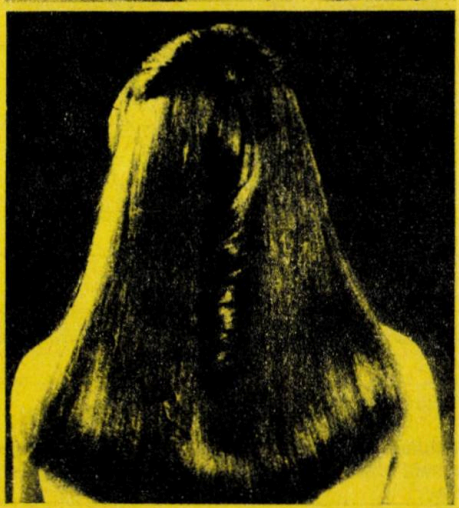

Aproape că nici nu putem spera să fim în pas cu linia modernă a coafurii, pentru că, trebuie să recunoaștem, și aici este o modă care se modifică mereu. Și atunci ce facem?! Înainte se purtau perucile. Ele rezolvau puțin problema. Acum nu se mai pune în discuție problema lor. Au dispărut, tăcute, fără să facă prea multă vîlvă ieșirea lor din modă. Nimeni nu s-a entuziasmat după ele, nimeni nu s-a plîns că vor rămîne cu perucile ascunse în seifuri...

Nu vă scurtați părul. El se poartă din nou lung. Dar nu lăsat pe spate, în valuri. Deși e comod, e tineresc, renunțați la plete. În acest sezon moderne sînt cocurile, împletiturile, răsuciturile cosițelor. Nu așa, pur și simplu, părul strîns la spate cu ace de păr invizibile ci prins în frumoase și colorate agrafe, clame, piepteni. Socotesc că, de fapt, acesta este și punctul sensibil al modei coafurii acestui an. Aici se întrec artiștii să-și arate măiestria și originalitatea. De la clamele strălucitoare, recomandate în ocazii, pînă la acelea din os, lemn, sau plastic ele capătă formele și dimensiunile cele mai diferite. Culorile pe care le vom alege trebuiesc asortate cu: nuanța părului, cu ochii dumneavoastră, cu rochia, cu poșeta, chiar și cu pantofii. Dacă purtăm și un cordon, atenție, nu trebuie să-l uităm. Asortați-l cu pieptănul din păr. Și se poartă fluturi într-o mare varietate policromă. Și se poartă flori. Dar cînd nu se poartă flori?! În basmele și poveștile copilăriei eroinele își purtau părul împletit în lungi cosițe cu flori alese și culese special pentru ele. E tineresc, e pur, e frumos, e la modă.

Nuanțele șamponului sau vopselei la care recurgem în caz de forță majoră trebuiesc căutate cu grijă. Anul acesta se poartă **nuanțe** nu **culori.** Adică părul să fie cît mai natural. Sau vopsit în așa fel încît să sugereze naturaleța lui. Blondul nordic, blondul pai ocupă mai toate compartimentele preferințelor modiștilor. Apoi acaju, roșul nuanțat, strălucitor, castaniul cu irizări. Culori naturale și flori naturale. Fluturii pot să fie artificiali. Altfel nici că se poate. Efemeride... Mor atît de repede.

Priviți aceste cîteva fotografii special alese pentru dumneavoastră. Și dacă le veți găsi frumoase, și dacă le veți afla taina împleteturilor atunci puteți fii liniștite. Atît de frumoase, cu părul atît de modern împletit și adunat în coc nu puteți decît atinge culmea bunului gust în ceea ce privește podoaba capilară. Și aici bunul gust își are cuvîntul său de spus. Și încă ce greutate, și încă ce cuvînt. Convingeți-vă singure de adevărul spusei.

Spălați-vă părul cu șampoanele ce se găsesc într-o gamă atît de bogată în comerțul nostru, spălați-l des și cu grijă, periați-l în fiece seară înainte de-a vă spune noapte bună și-apoi, dimineața împletiți-l, răsuciți-l, strîngeți-l în cocuri, în cozi. Veți fi atît de frumoase, atît de tinere, atît de moderne. Încredeți-vă în eternitatea frumuseții, neuitînd că moda e atît de efemeră.

ANAMARIA POP

AFURISISME

Frumoasele...

● Femeile vor să fie frumoase cu... orice chip.

● Cînd o femeie e rea, nu-i a bună.

● Unde nu-i cap poate-s picioare!

● Femeile sînt de două feluri: unele care se roșesc la față și altele care se roșesc ...pe față.

● Femeile își fac ochii pentru a intra în vederile noastre.

● Unele femei mai mult se gătesc decît ...gătesc.

● De multe ori viața cu o femeie dulce este amară.

● Era de-o frumusețe răpitoare... de bani.

TEODOR FRASIN

Fotbalistice

● Fotbaliștii s-au încălzit, apoi au început să se ardă.

● Bec: post stins din fotbalul modern.

● Aripa a pătruns în careu, dar a fost luată cu fulgi cu tot de apărători.

● A dat un gol și e plin de el.

● Corner — cînd mingea e pusă la colț.

● Fundaș — jucător care, uneori, se dă la fund.

● Lanternă roșie — echipă în «beciul» clasamentului, care nu mai iese la lumină.

SKI NAUTIC

Acest sport nautic este destul de recent, a fost inventat în 1927. Se poate practica pe rîuri, lacuri și la mare.

Se organizează și concursuri internaționale la acest sport care cuprind probe de viteză, sărituri și slalom sau o probă artistică și acrobatică.

Dimensiunile skiurilor depind de tipul de concurs. Skiurile „normale" măsoară între 1,65—1,80 m în lungime și 0,14—0,18 m lățime, cîntărind fiecare în jur de 3,5 kg. Skiurile de slalom sînt mai late decît cele normale, dar în competiții se folosește mai ales monoskiul, pe care concurentul stă cu amîndouă picioarele. Skiurile pentru sărituri măsoară 2 metri în lungime și 20 cm în lățime. Unele figuri acrobatice se execută cu schiuri mai scurte, de 1,20 m lungime și 0,20 m lățime.

Pentru ca schiurile să fie pe linia de plutire ele trebuie să fie remorcate de o barcă cu motor care înaintează cu viteza de 35 km/oră. Dar în competițiile de sărituri această viteză trebuie să fie mai mare de 55 km/oră. pentru slalom viteza e de circa 45 km/oră.

Trambulina pentru sărituri este formată dintr-un plan înclinat cu lungimea de 7,20 m, înălțimea este de 1,80 m pentru bărbați și 1,50 m pentru femei.

Slalomul se desfășoară pe un parcurs de 315 m, jalonat de 8 geamanduri, printre care concurentul trebuie să treacă.

Pentru cei care vor să practice acest sport e necesar înainte de toate să-nvețe bine să-noate.

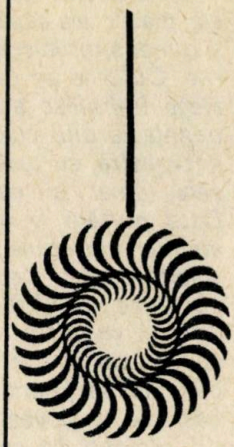

Teoria firului de păr

În fiecare fir de păr al diabeticilor procentul de crom este scăzut: la schizofrenici procentul de cadmiu și mangan este foarte scăzut în timp ce procentul de fier și plumb este foarte ridicat.

Părul citadinilor conține mai mult plumb decît al celor ce trăiesc în mediul rural; părul pescarilor conține cantități mai mari de mercur.

La persoanele mai dotate, care dau dovadă de calități intelectuale deosebite concentrațiile de zinc și cupru din firul de păr sînt mai mari, iar cele de iod, cadmiu și plumb sînt mici.

În firul de păr al bărbatului se găsește mai mult sodiu și magneziu iar în firul de păr al femeii mai mult zinc, calciu, mercur și cupru.

pentru chimiștii amatori

Pe obiectele ce pot fi atinse de o persoană se presară o substanță numită albastru de bromfenol, substanță care în stare uscată este aproape incoloră. Dacă această substanță ajunge pe degetele unei persoane datorită umidității (transpirației) se colorează în albastru, culoare care nu dispare la spălat ci din contră se intensifică.

Soluția de acetat de plumb 3% este incoloră. Dar dacă hîrtia pe care s-a scris cu această „cerneală" se pulverizează o soluție de sulfură de carbon va apare o colorație neagră (deci scrisul) datorită sulfurii de plumb care se formează.

La fel o soluție de clorură de cobalt 10% nu lasă nici o urmă pe hîrtie, dar la încălzire se albăstrește. Culoarea dispare din nou la rece. Acest schimb de culoare se datorește stării hidratate și respectiv anhidre la temperaturi.

SPORT

DACIADA

o idee de excepție

o competiție de excepție

Să organizăm competiții naționale, adevărate Olimpiade — dacă le putem numi așa, vom căuta să găsim însă un nume românesc pentru ele. Aceste competiții să se desfășoare la doi ani o dată, în așa fel încît să putem crea o bază largă de competiție națională, de promovare a celor mai buni sportivi. Și, într-adevăr, să angajăm întregul nostru tineret la aceste competiții!

Acestea sînt cuvintele cu care, în 1976, secretarul general al partidului președintele republicii, tovarășul Nicolae Ceaușescu, punea o idee de excepție la baza unei competiții sportive de excepție, destinată maselor largi de oameni ai muncii, de la orașe și sate, îndeosebi tineretului. Această idee, care a generat nu o competiție, ci un adevărat sistem de educație fizică și sport, menit să angreneze în practicarea exercițiului fizic întreaga populație a țării, înseamnă și va însemna întotdeauna un pas mare, important, și în acest domeniu care este sportul românesc.

Prin regulamentul ei, Daciada este și va rămîne o mare competiție națională, cu finale pe țară, o dată la doi ani, dar prin IDEEA ei, Daciada înseamnă o concepție înaintată în CULTURA FIZICĂ, înseamnă o conștientizare a maselor largi în privința efectelor binefăcătoare ale exercițiilor fizice asupra sănătății, asupra puterii de muncă, a capacității de creație și de apărare a patriei.

Datorită Daciadei, pe stadioane vin acum milioane de oameni, preocupați nu atît de ambiția de a se întrece între ei, ci mai degrabă cu ei înșiși, cu viața sedentară, cu comoditățile lor. Și asta, în beneficiul propriei sănătăți. Daciada a găsit un ecou fără precedent atît la orașe, cît și la sate, pretutindeni răsărind terenuri noi, baze sportive simple sau complexe, în majoritate amenajate prin munca patriotică a celor care au înțeles că au nevoie de sport, de mișcare în aer liber. Din dorința de a stimula această activitate, organizațiile U.T.C. au inițiat o amplă întrecere, «Pentru cea mai frumoasă și mai bună bază sportivă». Alături de acestea, conducerea partidului și statului nostru asigură, pe zi ce trece, noi și noi perimetre sportive moderne, răspunzînd celor mai înalte exigențe ale activității de masă și de performanță.

Răspunzînd integral cerințelor «Programului privind dezvoltarea activității de educație fizică și sport pe perioada 1976-1980»; aprobat de Comitetul Politic Executiv al C.C. al P.C.R., competiția cu nume de legendă, Daciada, inițiată de însuși președintele țării tovarășul Nicolae Ceaușescu, se constituie ca un adevărat corolar al tuturor activităților sportive de masă și de performanță, dezvoltînd pe un plan superior tradițiile valoroase ale sportului românesc.

Să privim cîteva dintre cifrele care demonstrează, fără posibilitate de tăgadă, amploarea fără egal a «competiției tuturor vîrstelor», cum a fost supranumită «Daciada». La prima ediție au participat aproape 7 milioane de iubitori ai sportului, dintre care 4 milioane la fazele de masă ale ediției de vară și mai bine de 2 milioane și jumătate la ediția de iarnă. Un număr impresionant de elevi și studenți, oameni ai muncii din întreprinderi și instituții, de la orașe și sate, au participat la acțiuni turistice și duminici cultural-sportive, cifra de aproape 3 milioane fiind elocventă. De asemenea, participanții la Complexul «Sport și sănătate» — aproape 4 milioane — și nenumărații preșcolari care au beneficiat de acțiunea «Înotul pentru toți» sînt alte argumente palpabile.

Va rămîne un moment de neuitat Finala festivă a «Daciadei», derulată în ziua de 24 septembrie 1978 la București, în prezența tovarășului Nicolae Ceaușescu și a tovarășei Elena Ceaușescu. În Mesajul de felicitare al tovarășului Nicolae Ceaușescu adresat participanților la competiția sportivă «Daciada» se spune: «Secretarul general al partidului, felicită, de asemenea maselе largi ale tineretului patri-

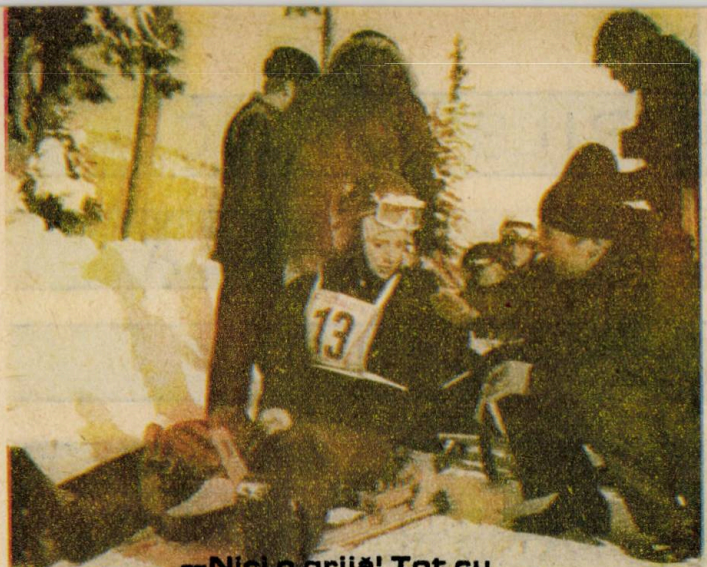

—Nici o grijă! Tot cu numărul 13 ai obținut atîtea succese...

— Va să zică este înseamnă să ...tai o minge?

Încă un efort, ultimul...

ei — muncitori, țărani, intelectuali, studenți, elevi, uteciști, pionieri, șoimi, români, maghiari, germani și de alte naționalități — care au desfășurat, de-a lungul a doi ani de zile, în cadrul «Daciadei» o amplă și bogată activitate sportivă, călindu-și trupul și voința, formîndu-se ca oameni înaintați, în marea întrecere declanșată de această acțiune cu caracter național, pregătindu-se pentru muncă și viață, pentru măreața operă de edificare a socialismului în România, de înflorire a patriei și apărare a libertății și independenței ei».

E greu să cuprindem în numai cîteva rînduri realizările excepționale ale acestei competiții sportive în toate colțurile țării, cum e greu să numim atîția și atîția campioni, tineri de talent, scoși la iveală tocmai grație «Daciadei». E greu să cuprindem în numai cîteva fraze eforturile și realizările organizațiilor de U.T.C. din întreprinderi și instituții, din școli și facultăți, pe linia Complexului aplicativ «Pentru apărarea patriei», cum e greu să vorbim despre frumoasele și dîrz disputatele finale republicane ale «Cupelor U.T.C.» la discipline ca trînta, înotul, gimnastica ritmică, schiul sau badmingtonul. Cert este că, de fiecare dată, tineretul a răspuns «prezent!» chemării în arenele sportive, luîndu-se la întrecere cu el însuși, cu rezultatele sale anterioare, pentru a urca încă o treaptă spre dezvoltarea fizică armonioasă, spre dezvoltarea multilaterală, caracteristică societății noastre.

Ne face o deosebită plăcere să reamintim că, în contextul «Daciadei», și-au cucerit un binemeritat loc de frunte manifestări organizate de C.C. al U.T.C., ca tradiționalul «Cros al tineretului» sau ca la fel de atractiva «Cupă a Scînteii tineretului» la tenis de cîmp.

De asemenea, sînt de notat numeroasele acțiuni culturale, din cadrul Festivalului Național «Cîntarea României», care se asociază deseori cu manifestări din cadrul «Daciadei», alcătuind împreună programe complexe, atrăgătoare, destinate și petrecerii timpului liber în mod plăcut, util și activ.

«Daciada» împletește în mod armonios activitatea de masă cu cea de performanță, cele mai frumoase tradiții ale sportului românesc cu formele și mijloacele moderne de practicare a exercițiilor fizice și sportului, reușind să devină, într-un interval de timp foarte scurt, un model de activitate sportivă, la nivelul exigențelor zilelor noastre.

Marele atu al «Daciadei» îl constituie, însă, CONTINUITATEA sa, faptul că, dincolo de finale, de meciuri și de scoruri, activitatea continuă non-stop, angrenînd mereu alți și alți tineri. «Daciada» nu are, deci, un punct final, ci numai un țel: acela de a atrage în arenă întregul tineret, întreaga populație a țării!

HORIA ALEXANDRESCU

SPORTURILE AVIATICE ȘI EDUCAȚIA TEHNICĂ A TINERETULUI

...Impresia cea mai puternică am simțit-o cînd am zburat pentru prima oară la Bintinți în Ardeal. Bleriot încă nu trecuse canalul Mînecii. Primul meu aparat era tot din lemn și n-avea motor. Au legat trei cai de el, trei flăcăi au prins a pocni din bici, și aparatul s-a ridicat la vreo 15 metri înălțime, după ce a alergat cîțiva zeci de metri pe pămînt.

...Bucuria cea mai mare însă, am simțit-o cînd am zburat pentru prima oară la Cotroceni. Nu m-am ridicat atunci mai sus de patru metri. Cu toate acestea nici Alpii nu mi-i închipuiam mai înalți ca înălțimea la care mă ridicasem eu. Fiindcă patru metri erau atunci pentru mine un record formidabil. Zburasem! **și asta era principalul, mă menținusem sigur în aer, făcusem evoluțiuni neșovăelnice. Publicul care era de față m-a aplaudat cu entuziasm. Iar eu, după ce m-am coborît, eram ca și beat de bucuria fără margini a izbîndei...**

Era atunci în anul 1910 la 17 octombrie cînd Vlaicu a zburat cu primul avion românesc pilotat de un român și tot el inventatorul, constructorul și pilotul își deapănă «impresii din văzduh», din care am înserat mai sus cîteva rînduri . . . . . .

. . . . . .

04 . . .04 . . . Sînt turnul de control, raportează-mi înălțimea și viteza.

Turnul, sînt 04, te aud cu 5, înălțimea 22 000, viteza 2300, văd ținta...

Acum era în anul 1980 la unul din aerodroamele noastre unde se urmărea un exercițiu al ultrarapidelor avioane supersonice.

Am imortalizat în preambul două momente semnificative, două capete ale unei ere care exprimă convingător o istorie pe cît de scurtă pe atît de spectaculoasă, cu o evoluție tot așa de rapidă ca și zborurile avioanelor pe care le-a creat această prodigioasă perioadă!

Iată deci că într-o singură viață de om și aceea nu prea lungă, în mai puțin de 70 de ani, aviația evoluează atît pe orizontală ajungînd de la viteza celor 3 cai de la Binținți care au tras planorul lui Vlaicu cu o viteză maximă de 40 km pe oră, la o viteză mult mai mare decît viteza sunetului, viteze ce au depășit de mult 3 000 km pe oră, iar pe verticală de la cei 4 m la care Vlaicu s-a ridicat în 1910 la Cotroceni, la peste 30 000 m înălțime la care se zboară frecvent astăzi cu «supersonicele», fără să amestecăm aci rachetele sau navele cosmice, care au depășit cu mult fecunda imaginație a cunoscutului Jules Vernes.

Mergînd mai departe pe firul unei fecunde dezvoltări a aviației românești, ne întîlnim cu personaje, puternice personalități, care au scris unii cu pana, alții cu sîngele lor, pasionata «aventură» a zborului, visul de milenii al omenirii, care nefiind cu nimic mai prejos decît alte personalități din țări cu mult mai dezvoltate industrial și mai numeroase ca mulțime de locuitori și cu posibilități incomparabile superioare nouă, aviatorii români au reușit să-și scrie de-a lungul anilor o istorie proprie, românească și să participe ca promotori ai aviației mondiale, la istoria omenirii.

Începînd cu numele celor 3 magnifici inventatori, constructori și chiar piloți, Traian Vuia — Aurel Vlaicu și Henri Coandă, savant de renume mondial, primul care a construit și pilotat un avion cu reacție încă în anul 1910 — cînd această nouă formă de folosire a energiei era prea puțin cunoscută în lume, continuînd cu piloții Mircea Zorileanu, Mihai Pantazi, Petre Ivanovici, femeile aviatori Caragioiu, Ioana Cantacuzino, parașutista Smaranda Brăiescu prima româncă ce a reușit să realizeze două recorduri mondiale în săritura cu parașuta de la 6 000 m la 2 oct. 1931 în Bărăgan în apropiere de Slobozia și al II-lea de la 6 933 m la Sacramento în California la 19 mai 1932.

Cu piloții sportivi și acrobați Mircea Cantacuzino, Ion Cociașu, Alex Popana și aviatoarea Mariana Drăgoescu punctăm doar cîteva secvențe ale perioadei dinainte de cel de-al 2-lea război mondial.

Caracterul sportiv al aviației reiese din dorința de întrecere fie cu secundele cu km pe orizontală, pe verticală, sau în lupta directă cu adversarul, pentru a zbura mai sus, mai repede și mai departe decît alții, întotdeauna nemulțumiți de rezultatele de ieri. Le dorim să fie mai buni astăzi și mai perfecționați mîine; Dar războiul oprește această luptă cinstită, loială, corectă, pașnică cu performanța, chemînd aviatorii la luptă pentru apărarea patriei, încheind pentru o perioadă de aproape 10 ani activitatea sportivă avia-

tică, reprofilată pe lupte adevărate în contact direct cu adversarul, întotdeauna pe viață și pe moarte. moarte.

Eliberarea țării de sub dominația fascistă a creat condiții prielnice unei dezvoltări fără precedent a tuturor activităților, printre care și activității sportive reorganizată pe principii noi, cu scopuri bine definite, angrenînd mari mase de tineri muncitori, țărani, elevi și studenți, băieți și fete care invadau stadioanele și sălile de sport.

În acest context, s-au pus bazele dezvoltării aviației sportive;

A luat ființă comisia centrală a Aviației sportive (CCAS) care funcționa pe lîngă Consiliul de miniștri.

Finanțată și controlată direct de către guvern, bucurîndu-se de condiții materiale din ce în ce mai bune, aviația sportivă cu cele 4 ramuri ale sale de sine stătătoare, aeromodelismul, parașutismul, planorismul și zborul cu motor, într-o continuă dezvoltare și-a deschis larg porțile aerodroamelor unde mii de tineri atrași de miracolul zborului veneau cu îndreptățită mîndrie să practice una sau mai multe ramuri ale aviației.

Astfel, numărul aviatorilor sportivi, aeromodeliști-parașutiști-planoriști, piloți, creștea necontenit. Ținînd seama de rolul educativ pe care-l aveau școlile de aviație unde disciplina era sinonimă cu zborul în sine, iar tehnica era la ea acasă, aviația sportivă a jucat întotdeauna un important rol în educarea tineretului în spiritul muncii, al eticii și al prieteniei, modelînd prin măiastra artă a zborului, prin temeritatea lansărilor cu parașuta, prin tehnicitatea construcțiilor de modele identice cu cele cu care zburau, înnobilînd sufletele și formînd caractere dîrze, îndrăznețe, pline de abnegație și devotament față de țara în curs de transformare, atunci cînd țara avea mai multă nevoie de asemenea tineri gata oricînd să-și pună în slujba patriei și în folosul muncii ultimul strop de energie.

Dezvoltîndu-se sistematic și armonios, sporturile aviatice au început să-și formeze performeri care păstrînd tradiția înaintașilor se făceau din ce în ce mai cunoscuți în țară și peste hotare la numeroasele concursuri la care participau.

Astfel aeromodeliști ca Ștefan Purice, de mai multe ori recordmen național și mondial, maestru emerit al sportului, soția sa Elvira Purice (una dintre femeile cu cea mai îndelungată activitate competițională și neîntrecută măestrie în construcții de modele este și în prezent o valoroasă instructoare, cu un palmares sportiv deosebit de bogat și cu înalte distincții sportive și constituie o pildă pentru elevii pe care-i pregătește cu exigență de instructor și dragoste de mamă), antrenorul emerit George Craioveanu, precum și campionii recordmeni mondiali Popa Crîngu și Mihai Muscă, rachetomodelistul Ion Radu, maestru emerit al sportului și micromodelistul Aurel Popa, prin activitatea ce au desfășurat-o au adus lauri aeromodelismului românesc.

Parașutismul, sport temerar prin structură, este un strălucit mijloc de testare a curajului, sport al bărbăției, al tenacității, este practicat cu mare succes și de fete, de acele fete care nu acceptă ideea că parașutismul ar fi rezervat în exclusivitate bărbaților. Dealtfel exemplul Elenei Băcăoanu, Elisabetei Popescu, Angelei Năstase, Mariei Iordănescu, Evei Lutch, Valericăi Ciurea, maestre emerite și maestre ale sportului a demonstrat cu prisosință că sar cu parașuta tot așa de bine ca bărbații, argumentîndu-și teza prin zeci de recorduri și titluri mondiale, alături de cunoscuții parașutiști Ion Roșu, Ion Negroiu, Gh. Iancu deținător al primului record mondial absolut și definitiv, maeștrii emeriți ai sportului, Ionel Iordănescu și Ilie Neagu adevărați maeștri în manevrarea parașutelor și în acrobația aeriană, deținători a multiple titluri de campioni și recorduri care de-alungul anilor au ridicat ștacheta parașutismului românesc pe cele mai înalte culmi.

Planorismul, zborul lin ca o poezie, în care virtuoși maeștri ca Mircea Finescu, Gh. Gîlcă, Gheorghe Mihăiță, Ervin Rosch, au realizat performanțe strălucite care au mărit prestigiul lor și al planorismului nostru, în lume.

Zborul cu motor, urmînd tradiția marilor acrobați din toate timpurile, a creat permanent generații după generații de piloți desăvîrșiți și acrobați de certă valoare ca Constantin Manolache, Ștefan Calotă, maeștri emeriți, Mihai Ionescu, Mihai Albu, Mircea Rusu, Ion Trucmel, Ana Nina Ioniță și Marcel Mitu, maeștri ai sportului, care au cinstit sportul românesc prin performanțele lor și o vor face și mai departe cu dezinvoltura și talentul care îi împing spre înaltele culmi ale măiestriei.

Alături de aceștia și de alții tot așa de buni zburători dar pe care din lipsă de spațiu nu i-am putut cita, există un mare număr de tineri aviatori, cu reale calități care bat la poarta consacrării, dornici de a-și înscrie numele în dreptul unor mari performanțe prin care să cinstească țara și s-o facă cunoscută în lumea întreagă, ca un prinos de recunoștință pentru minunatele condiții de pregătire pe care partidul și statul le pune la dispoziția tineretului.

Alte mii de tineri, elevi, studenți, muncitori, băieți și fete de pe întreg cuprinsul țării, organizați în tabere ale Uniunii Tineretului Comunist se pregătesc sistematic în aerocluburile aviației sportive în toate cele 4 sporturi aviatice în scopul formării unor deprinderi practice pentru a deveni aviatori, planoriști și parașutiști.

Concepția partidului și statului nostru privind dezvoltarea sporturilor tehnice, este în concordanță deplină cu necesitatea creșterii tineretului în spiritul educației comuniste în toate laturile ei.

Dezvoltarea unei industrii aeronautice inițiată de secretarul general al partidului și președintele statului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, deschide perspective pentru o impetuoasă dezvoltare a aviației românești, asigurînd baza materială cu aparate de construcție proprie, aparate de zbor cu calități la nivel mondial, care vor asigura sistematic necesarul concomitent cu reducerea importului. Datorită bunei tradiții în construcții aeronautice, țara noastră se bucură de unanime aprecieri în întreaga lume și avem din ce în ce mai multe solicitări la export de avioane, elicoptere, planoare, motoplanoare și parașute, prilej de a ne face cunoscuți și pe această cale.

În semn de omagiu adus partidului și statului, aviatorii, aeromodeliști, parașutiști, planoriști și piloți cercetători și constructori din industria aeronautică își vor conjuga eforturile pentru a crește necontenit prestigiul național al țării noastre, mulțumind astfel pentru condițiile deosebite, materiale și spirituale puse la dispoziția tineretului patriei noastre pentru a se pregăti permanent de a obține succese dintre cele mai mari în toate laturile muncii, de a obține sistematic performanțe sportive din ce în ce mai valoroase și de a fi gata oricînd să-și apere patria socialistă, REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA.

GHEORGHE IANCU
Maestru emerit al sportului

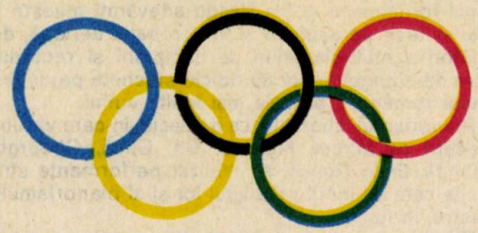

„O, sport, tu ești pacea!“

Aceste cuvinte care însoțesc ca un motto olimpiadele epocii noastre, aparțin lui Pierre de Coubertin, întemeietorul mișcării olimpice contemporane. Ele exprimă recunoașterea uriașului rol social al educației fizice și sportului, respectul pentru idealurile și principiile lor și, în sfîrșit, speranța în miracole, veșnic vie în inimile oamenilor de pretutindeni.

Olimpiadele au promovat dintotdeauna ideea de pace. Imediat ce solii răspîndeau vestea apropierii Jocurilor Olimpice, în Grecia se instaura pacea. Pentru că, orice am spune, cronica omenirii n-a fost alcătuită numai din războaie și evenimente decisive. Totdeauna a rămas loc îndestulător și terenurilor de întrecere, pe care omul s-a jucat cu pasionată bucurie de a trăi. Omului nu i-au fost niciodată suficiente cunoștințele și emoțiile pe care i le hărăzește propriul său destin. El este veșnic dornic să se împărtășească din întreaga avuție spirituală a omenirii. În această fierbinte dorință se circumscrie extraordinara însuflețire pe care o procură spectacolul întrecerilor sportive, OLIMPIADA...

Nu toți învățații antici sînt de acord cu anul 776 î.e.n. ca dată a primei ediții a Olimpiadelor antice. Aristotel, Apollodor, Euratosthenes etc. susțin ca dată a primei ediții anul 884 î.e.n.

●

Jocurile Olimpice ale antichității aveau loc în Hecatombeon — prima săptămînă cu lună plină care urma solstițiului de vară — și durau 5 zile. Olimpiada de la Moscova a început sîmbătă 19 iulie 1980 și s-a terminat duminica 03 august, deci a durat 15 zile!

●

În «Epoca de aur» și munca făcea parte din întreceri. Ulyse, vrînd să strălucească în fața regelui Alcinoos, — îi propune un concurs de... arat și cosit.

●

Legendele spun că Jocurile Olimpice antice au fost sub patronajul tatălui lui Heracles, stăpînul cerului și al fulgerului, căruia celebrul Fidias i-a ridicat o statuie de aur — considerată de antici ca una din cele șapte minuni ale lumii antice.

●

Cel mai de seamă rapsod al «Jocurilor Olimpice Antice», a fost Pindar. El s-a născut la Teba 522 î.e.n. din neamul egizilor. În familia sa, arta cîntului cu flautul era tradițională. Pindar a trăit 80 de ani și a luat parte la 37 ediții ale Jocurilor Olimpice. Pindar crede că Jocurile din Olympia au fost o continuare a jocurilor funerare de la mormîntul lui Pelops, fiul lui Tantal și nepot al lui Zeus.

●

Începînd cu a 84-a Olimpiadă (444 î.e.n.) în programul competițiilor a fost inclus obligatoriu și un concurs artistic, cu care prilej eroii olimpiadelor erau cîntați în proză și versuri. Așa se face că la olimpiade au participat multe celebrități ale lumii antice ca: Herodot, Platon, Demonstene, Hesiod, Euripide, Diogene, Socrate și alți greci de seamă. Dar gloriile sportive se bucurau de mai mult respect decît poeții, oamenii politici sau filozofii!

Cel dintîi «suporter» care, conform legendei, a murit în tribuna unui standion olimpic, a fost însuși Thales din Milet! Cei 90 de ani pe care-i avea nu-l împiedicaseră pe celebrul filozof și matematician să plece pe mare spre a asista la Jocuri și a murit chiar în cursul celei de a 58-a Olimpiade.

●

Dacă Thales din Milet a murit doborît de insolație și de bătrînețe, Chilon și el unul din «cei șapte înțelepți» ai Eladei, a fost ucis de emoție în timp ce-și îmbrățișa fiul învingător la concursul de pugilat. În epoca de glorie a Olympiei, Socrate, deși foarte bătrîn, a venit pe jos de la Atena pentru a asista la Jocuri. Pe malurile Alfeului, Herodot, părintele istoriei a citit în fața mulțimii o parte din opera sa.

Cînd doar la cei 30 de ani ai săi, steaua lui Nero începuse să apună, în anul 67 e.n. împăratul a plecat în Grecia pentru a participa la a 212-a Olimpiadă și a se acoperi de glorie. Ajuns acolo, helianodicii

(arbitrii), supuși dar disprețuitori în sinea lor, îi acordară impasibili victoria în șase specialități: trei probe hipice, în concursul heraizilor (sunătorii din trompetă), recitare și țiteră. Nero își închipuia că dobîndise aceste victorii prin luptă dreaptă. Dar adversarii lui care cunoșteau soarta tragică a filozofului Seneca și a poetului Lucullus (foști prieteni ai împăratului) care muriseră pentru că-i umbreau gloria, și-au întețit ura împotriva tiranului. Întors la Roma, în locul unei primiri triumfale, pe «olimpicul» Nero l-a așteptat... moartea!

●

Un alt personaj de pe scena Olympiei, întrucîtva asemănător la caracter cu Nero, a fost atenianul Alcibiade. Înrudit cu Pericle dinspre partea mamei, bogat, libertin, demagog, arbitru al eleganței la Atena, ambițios, cel care tăiase coada cînelui său ca să se vorbească despre el în cetate, descinde în anul 416 în Olympia și cîștigă toate cursele hipice, aliniind șapte echipaje. Toți participanții la Jocuri au fost invitați la un prînz sardanapalic, plătit de acest matador olimpic de ocazie, care în timpul ospățului a ținut un discurs faimos reprodus și în opera lui Tucidide. Acuzat de încălcarea regulamentelor olimpice, lui Alcibiade i s-a intentat un mare proces, care însă a fost tărăgănat foarte mulți ani și nu s-a închis pînă la moartea lui, provocată după cum se știe, în anul 404, de un satrap al șahului Persiei, la curtea căruia se exilase.

●

Aruncarea suliței se făcea, după cum ne informează Pausanias, și la țintă, nu numai în lungime. Același autor afirmă că Phayllos din Crotona a sărit în lungime 16,31 m!... (sigur că la... triplu salt!).

Există și astfel de... „colecționari"

Spaniolul Augusto Pereira Sampaio, în vîrstă de 48 de ani, a fost internat urgent la spital, acuzînd puternice dureri de stomac. Chirurgii i-au extras după operație exact 3 418 sîmburi de cireșe și aproape 100 sîmburi de măsline.

De fiecare dată cînd micuțul Terry Mc Grory respira profund se auzea un fel de fluierat. Același lucru se întîmpla și cînd dormea. După mai multe investigații, medicii au depistat în stomacul său un fluier jucărie, lung de 3,75 cm.

În localitatea Tuxpan din Mexic chirurgii au operat un copil de 6 ani, în stomacul căruia au găsit o pereche de cercei, un port-chei, șase mărgele și alte «mărunțișuri». Surpriza a venit, însă, din partea mamei copilului care interogată de medici asupra acestei «colecții», a afirmat: «Ce să-i faci, noi acasă îi dăm mult să mănînce».

Într-un spital englez a fost internat un bărbat care încheiase numeroase pariuri, obligîndu-se să înghită monede. I-au fost extrase 424 de monede în valoare de aproximativ cinci lire sterline. Sumă nu tocmai suficientă ca să-și plătească operația.

Tot în Anglia un băiețel de 4 ani a înghițit cîteva capsule de... naftalină. Făcîndu-i-se o spălătură stomacală, i s-a găsit în stomac o molie mare. Micul pacient a declarat sincer și nevinovat că înghițind din întîmplare o molie, s-a speriat atît de tare încît a vrut s-o facă inofensivă și de aceea s-a grăbit să înghită și capsulele.

Pe aeroportul din Cairo a fost reținut de autorități pasagerul E. Sazli care se pregătea să zboare spre Beirut. Organele vamale au dispus transportarea sa la spital unde medicii au găsit în stomacul său pungi cuprinzînd 40 000 lire italiene, 1 000 pesetas spanioli, 300 ruble, 250 coroane norvegiene, 170 de franci elvețieni, 50 dinari kuweitieni, 30 lire sudaneze și pentru 500 dolari cecuri de voiaj. Din spital «colecționarului» i-a fost schimbată ruta!

Chirurgii spitalului brazilian Joan Pesson au extras din stomacul unui pacient în vîrstă de 60 de ani, care acuza fenomene de indigestie, 280 de cuie, 22 lame de ras și cîteva pioneze. În tinerețe acest pacient își distra prietenii înghițind diverse obiecte tăioase cu excepția foarfecii pe care o considera necomestibilă.

În stomacul unui pacient internat de urgență la un spital din New Delhi s-au găsit 12 kg de aur! Pacientul era un contrabandist care nu se gîndise probabil că aurul poate produce și dureri de stomac, nu numai de cap.

38 de mici linguriță de cafea, două furculițe de pește, două piese a 100 de lire și cîteva chei, acestea sînt obiectele pe care chirurgii dintr-o clinică din Cagliari (Italia) le-au extras din stomacul unui tînăr student, înghițite de acesta, nu fără greutate, în numai cîteva ore!

Un oarecare Walter Lessing din Munchen se pare că are stomacul cît o sacoșă. În numai 45 de minute el a înghițit 37 de găluște, fără ca măcar una singură să-i rămînă în... gît!

În ce ne privește, nu vă sfătuim să le urmați exemplul!

În exclusivitate pentru almanahul nostru

OLIMPIADA

văzută de campionii săi

S-au scurs cîteva luni de la încheierea Jocurilor Olimpice de la Moscova. Şi, totuşi, imaginile păstrate în memorie sînt la fel de clare, de limpezi, fie că-ţi aminteşti de marile succese, fie că vine vorba despre marile înfrîngeri. Pentru că sportul presupune deopotrivă, succese şi înfrîngeri.

Cum putem uita, spre exemplu, ceea ce a făcut Nadia Comăneci, această pasăre măiastră, care pluteşte superb deasupra covorului de gimnastică, a bîrnei şi paralelelor, întorcîndu-se acasă, de fiecare dată, cu cel puţin o medalie de aur?! Cu patru ani în urmă, la Montreal, Nadia cucerea aproape tot ce era de cucerit, pentru ca acum, la Moscova, să valseze din nou printre aparate şi... arbitraje, aducînd acasă patru medalii, dintre care două de aur! S-ar fi cuvenit să fie tot trei, ca la ediţia canadiană a Olimpiadei, dar...

Sau cum putem uita fantastica finală de canoe dublu — 1000 m, unde Ivan Patzaichin şi Toma Simionov îşi spulberau adversarii, trecînd linia de sosire cu un avans de două secunde, pe o ploaie torenţială şi un vînt teribil?! La fel de proaspătă este şi va rămîne imaginea noii campioane olimpice la schif simplu, tînăra Sanda Toma, cea mai rapidă canotoare a lumii, din ultimii doi ani, ca şi dîrzenia luptătorului Ştefan Rusu sau a pistolarului Corneliu Ion, omul care ne-a adus «aur olimpic» după o finală dramatică, încheiată cu ...trei baraje! Acestea sînt victoriile, acestea sînt cele 6 medalii de aur cucerite de sportivii români la Moscova, reuşindu-se astfel cele mai multe titluri olimpice din istoria participării noastre la J.O. Fără discuţie, nu le putem uita, cum nu putem uita fantasticul meci de handbal dintre echipa României şi cea a U.R.S.S., în care băieţii noştri ne-au umplut sufletele de bucurie, răsturnînd un scor ce părea pecetluit, în favoarea partenerilor noştri de întrecere. La fel de spectaculoasă a fost şi revenirea multiplului campion european şi mondial Constantin Alexandru, luptătorul — care învins în primul meci — a ştiut să se regăsească pe el însuşi, regăsind în acelaşi timp drumul spre podiumul de premiere, pentru a cuceri în final o medalie de argint.

Firește, despre această ediţie a J.O., ca şi despre cele precedente, s-a vorbit şi se va vorbi încă mult timp, cronicarii avînd carnete de însemnări încărcate cu amănunte încă necunoscute. Noi ne-am gîndit, însă, să vă oferim ceva, credem, mult mai interesant, adică opiniile campionilor noştri olimpici, opinii consemnate chiar acolo, în arenele olimpice, la numai cîteva momente după intonarea imnului scump al României.

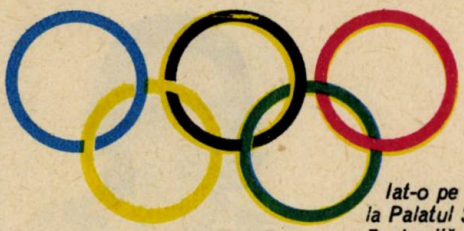

Iat-o pe Nadia, tîrziu, în noapte, la Palatul Sporturilor de la Lujniki. E obosită, dar nu întîrzie să răspundă chemării calde a turiștilor români, veniți la Olimpiadă prin Biroul de turism pentru tineret. Au susținut-o cu frenezie și încredere deplină, au aplaudat-o și o invită acum în mijlocul lor, pentru a o felicita și îmbrățișa. Fericită, **Nadia Comăneci** *declară:*

A fost cel mai greu concurs al vieții mele și, în același timp, primul pe «terenul» principalelor mele partenere de întrecere. În aceste condiții, cele patru medalii pe care le-am cucerit, cu numai una mai puțin decît la Montreal, mă satisfac și dovedesc lumii întregi că școala românească de gimnastică își menține poziția fruntașă. Ne întoarcem acasă cu un bilanț foarte bun, dar și cu regretul că au existat unele momente cînd deciziile arbitrelor au eclipsat frumusețea întrecerii pentru întîietate. M-am obișnuit și ne-am obișnuit cu asemenea situații, dar la fel de bine ne-am obișnuit să prezentăm exerciții cît mai bine executate, din care arbitrele să nu aibă... ce mai scădea!

Mulțumesc din suflet tuturor celor care ne-au sprijinit, tuturor celor care au crezut în valoarea și posibilitățile noastre, dar țin să mulțumesc în mod deosebit conducerii partidului și statului nostru, tovarășului Nicolae Ceaușescu personal și tovarășei Elena Ceaușescu, care ne-au înconjurat întotdeauna cu dragostea și atenția părintească pe care vom face totul să le merităm și de-acum înainte. Olimpiada de la Moscova s-a încheiat! Urmează Olimpiada de la Los Angeles, unde gimnastica românească va reuși și mai mult.

Ștefan Rusu, *primul campion olimpic al României la J.O. de la Moscova, cîștigător al medaliei de aur la lupte greco-romane, categoria 68 kg, ne declară în seara zilei de 24 iulie:*

«Am cîștigat în cariera mea titluri europene și mondiale, dar satisfacția pe care mi-o dă cucerirea titlului olimpic este inegalabilă. Mi-am propus să înving în absolut toate meciurile susținute aici, la Moscova, și iată, am reușit! E bine ca victoriile să fie clare, categorice, pentru a nu exista nici un dubiu asupra meritelor de învingător!

Fără o falsă modestie, vreau să subliniez că sînt mîndru de ceea ce am realizat, ducînd mai departe ștafeta glorioasă a luptătorilor români, purtată cu cinste de Dumitru Pîrvulescu, Nicolae Martinescu și Gheorghe Berceanu. Luptele noastre, care își au rădăcinile în străvechea trîntă populară românească, și-au dovedit din nou nivelul internațional și o vor dovedi în continuare. Pretutindeni, la noi acasă, tineri puternici, curajoși și dîrji, bat la porțile consacrării. Și le vom preda ștafeta, cu aceeași dragoste și încredere cu care ne-au predat-o nouă înaintașii noștri.

Sînt fericit, deopotrivă, pentru colegii mei de echipă, pentru toți concetățenii mei și, mai ales, pentru colegii mei de muncă, de la «Mobila» Rădăuți, care m-au condus la gară, urîndu-mi deplin succes și în această nouă încercare de a apăra culorile patriei iubite!

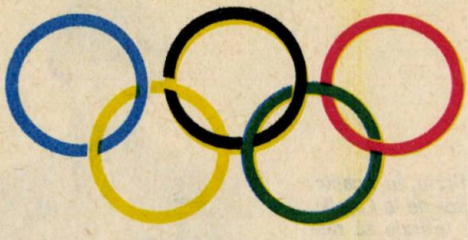

Sanda Toma, *o tînără care pînă nu demult era muncitoare la Botoşani, fiind descoperită apoi şi cîştigată pentru canotaj ca urmare a unei campanii de selecţie cu caracter naţional, cîştigă finala de schif simplu de la Krilatskoe într-o manieră impresionantă. Imediat după cursă, ea ne destăinuie:*

— Cu patru ani în urmă, urmăream întrecerile olimpice de la Montreal la televizor, fără să-mi treacă prin cap că voi ajunge sportivă de înaltă performanţă. De atunci şi pînă acum, s-au schimbat multe şi, graţie unor antrenori excepţionali, unor condiţii de pregătire fără reproş, a unei griji permanente din partea tuturor celor care s-au ocupat de pregătirea noastră, a canotoarelor, am ajuns să cunosc satisfacţiile fără egal ale marilor victorii. Titlul de campioană a lumii, cucerit anul trecut, la Bled, mă obliga la această victorie, cu care mă mîndresc, fiind prima victorie olimpică a schifului românesc. Am avut adversare de valoare remarcabilă care ţineau la fel de mult ca mine să cîştige. Le-am învins, dar cu preţul unor eforturi extraordinare, pe care nu le regret şi care mi-au demonstrat că, atunci cînd doreşti victoria şi cînd eşti pregătit temeinic s-o obţii, pentru culorile patriei, reuşeşti. De-acum, mă întorc la muncă, pentru că la orizont se află alte şi alte competiţii internaţionale de anvergură, unde va trebui să suport asaltul multor canotoare de renume. Nu e simplu să fii campioană olimpică! Dar e teribil de frumos!»

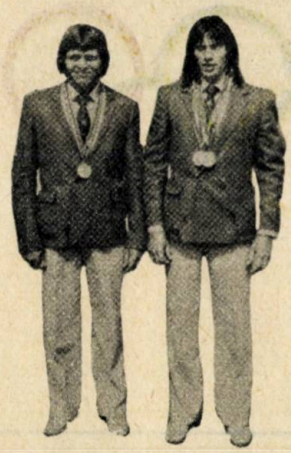

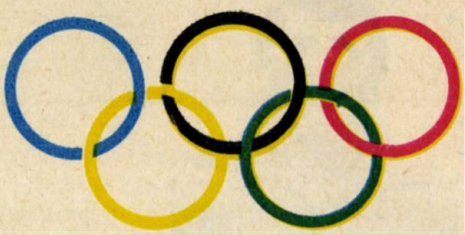

Cuplul de canoişti **Ivan Patzaichin-Toma Simionov** *a fost un echipaj-surpriză. Fireşte, marele sportiv care este Patzaichin era binecunoscut în arena olimpică, el aflîndu-se la cea de a patra sa participare la J.O., dar valoarea sa împreună cu tînărul Toma Simionov nu era cunoscută, pentru simplul fapt că ei se aliniau pentru întîia oară la startul unui concurs oficial în această formulă! Au cîştigat, cum se spune, fără drept de apel, imediat după finală spunîndu-ne emoţionaţi:*

Ivan Patzaichin:

S-au scurs 12 ani de la debutul meu olimpic. Cîştigam atunci, în 1968, o medalie de aur la canoe dublu — 1000 m, împreună cu Serghei Covaliov, pentru ca acum, după 12 ani, să cuceresc din nou aurul, la C 2 — 1000 m, alături de acest băiat nemaipomenit care este Toma Simionov. A fost, cu certitudine, ultima mea Olimpiadă şi e bine să-ţi încheie cariera tot aşa cum ai început-o, adică tot cu o medalie de aur, pe care o dedic celor de acasă, ţării, iubitorilor de sport!

Toma Simionov:

Îi mulţumesc lui Ivan Patzaichin pentru încrederea pe care mi-a acordat-o, luîndu-mă în canoea sa de aur. Nu vă miraţi că plîng! Se mai întîmplă să plîngem şi noi, bărbaţii, dar lucrul e scuzabil cînd plîngi de... fericire! Am dorit această victorie mai mult decît orice pe lume şi acum, cînd o văd realizată, singurul gînd care mă frămîntă este să-l determin pe maestrul meu, Patzaichin, să nu abandoneze activitatea competiţională. Împreună, mai avem de cucerit multe victorii de răsunet!

Corneliu Ion, *cibernetician cu nervi de oțel, omul care reușise în 1976 să realizeze «imposibilul», adică recordul absolut de 600 de puncte din 600 posibile, ne apare, în fine, destins:*

«La Montreal mă clasasem al cincilea, din cauza unui singur punct în minus, iar lucrul acesta mi-a dat de gîndit! Nu îndrăzneam, însă, să cred că aici, la Moscova, va fi nevoie de trei baraje consecutive pentru a ajunge în posesia medaliei de aur. A fost, fără discuție, cel mai greu concurs din activitatea mea și tocmai de aceea, satisfacțiile sînt enorme. La noi, în tir, e foarte greu să te menții în frunte și, mai ales, în fruntea elitei, așa că am un motiv în plus pentru a aborda pregătirile viitoare cu toată seriozitatea. Sînt conștient că am intrat în galeria marilor campioni de tir ai sportului românesc, după nume de rezonanță ca acelea ale lui Iosif Sîrbu, Ștefan Petrescu și Ion Dumitrescu. Ei au obținut marile victorii la vîrste mai înaintate decît mine, așa că nu-mi rămîne decît să continui, la fel de serios, pentru a încerca să dovedesc și eu că tirul românesc își merită din plin renumele și laurii!

Aceștia sînt cei mai proaspeți campioni olimpici ai României, acestea sînt gîndurile și cuvintele lor, imediat după aureolarea cu mult rîvnitele titluri ale Olimpiadei moscovite. Cu toții au beneficiat de condiții excepționale de pregătire, de un cadru optim pentru afirmare și consacrare, un cadru creat de conducerea partidului și statului nostru pentru întregul tineret al României. Olimpiada de la Moscova a rămas în urmă dar la orizont se află Olimpiada de la Los Angeles. Mulți din cei care s-au aflat acum în fața micilor ecrane, urmărind de la distanță întrecerile din arenele olimpice, se vor alătura, cu certitudine, campionilor de acum, purtînd culorile scumpe ale României socialiste cu demnitate și mîndrie, dăruindu-le noi și noi victorii de răsunet internațional.

HORIA ALEXANDRESCU

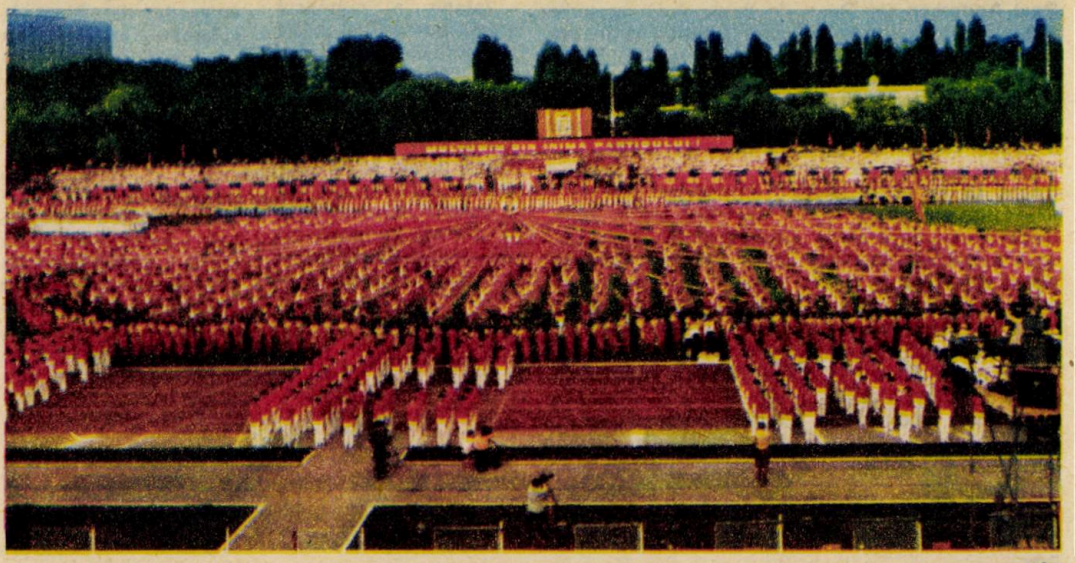

Omul nu-i o trestie...

Mitologia tuturor popoarelor e plină de uriași. Vechii greci îi aveau pe titani și giganți. Titanii, fiii lui Uranus și ai Terrei, s-au răzvrătit împotriva lui Zeus și, încercînd să ajungă pînă la cer, au așezat trei munți unul peste altul, aruncînd de acolo spre cer cu stînci grozave. Ce altceva decît un titan era Atlas, din aceeași mitologie străveche, osîndit să țină globul pămîntesc și cerul pe umerii săi crispați de efort? Hercule era și el un gigant, înzestrat cu o putere extraordinară.

Nu mai este cazul să ne punem întrebarea dacă au existat cu adevărat astfel de ființe, cîtă vreme sub ochii noștri, nu de puține ori, natura ține să scoată la iveală oameni a căror forță ar invidia-o însuși Hercule!

❋

Despre australianul Paul Anderson sau Puternicul Apollo, cum i se mai spunea în Australia, s-a dus vestea în toate continentele. În fragedă tinerețe Anderson a urcat, cu un cal pe umeri, o scară cu 32 de trepte. La 62 de ani se așeza jos și peste el treceau, unul după altul, șase automobile sau se așeza pe un pat în care erau înfipte cuie, peste piept i se așeza o piatră mare, care era apoi spartă, pe trupul lui, cu un baros. Pentru a i se încerca forța fenomenală, lui Anderson i se arunca de gît un laț și patru inși zdraveni trăgeau cu toată puterea de funie, sub privirea-i impasibilă și sfidătoare. Paul Anderson nu numai că putea să tragă după el cu dinții un tramvai și o mașină de pompieri, dar îi băga în sperieți pe cei mai curajoși oameni, cînd peste el trecea un elefant de 9 t.

❋

Acum cîteva decenii, atletul Breitbart îndoia drugi de fier, bătea cu pumnul piroane în scînduri groase de stejar și sfărîma lanțuri cu ușurința cu care un muritor de rînd ar frînge un băț de chibrit! Părea că fiecare fibră a mușchilor lui era turnată din oțel și că doar Hercule în persoană i-ar putea veni de hac. Dar într-o seară, invitînd pe cineva din public să încerce un lanț gros, văzu apropiindu-se o doamnă care, scoțîndu-și tacticos mănușile, declară: «O, dar e simplu ca bună-ziua!» și rupse lanțul în două. Apoi lucrurile s-au lămurit: doamna era o atletă vestită, Sandvina care îndoia vergele de fier între maxilare și ținea pe piept un carusel cu șase persoane.

❋

Cu cîțiva ani în urmă, ziarele arătau că în cartierul Hampstead din Londra trăiește Joan Rhodes, considerată cea mai puternică femeie din lume. Pînă la 38 de ani, călătorind în peste 50 de țări, a uimit lumea cu forța ei extraordinară, cu totul ieșită din comun. Ea putea rupe în două o carte de telefoane, putea îndoi o bară de fier, putea rupe un lanț de fier, în general putea executa destul de ușor ceea ce pentru un om obișnuit reprezintă imposibilul. Datorită formidabilei ei forțe musculare, Joan Rhodes a cîștigat nenumărate pariuri cu spectatorii care au pus la îndoială reala ei putere. În două împrejurări (pentru care a fost decorată) a intervenit, și, datorită forței sale, a împiedicat două grave accidente.

❋

Finlandezul Timo Tuomivaara a avut nevoie de numai 31 de secunde ca să se elibereze din cămașă de forță, cătușe și lanțuri. În felul acesta, «regele lanțurilor», cum e supranumit Tuomivaara, a doborît recordul legendarului Harry Houdini, care realiza acest număr, acum o jumătate de secol, într-un minut. Iluzionistul finlandez, «echipat» cum am arătat mai sus, a fost plasat într-un lift oprit la ultimul etaj al unui bloc din Tampere, de unde i s-a dat drumul să coboare cu viteză la parter. Și, spre marea lor surpriză, spectatorii aflați jos l-au putut vedea ieșind din lift eliberat de ciudatu-i echipament și cu zîmbetul pe buze.

❋

Istoria a cunoscut mulți oameni cu brațe de fier. Legendarul Tofam (Anglia) putea să ridice trei butoaie cu apă, prinse între ele cu o curea și avînd o greutate totală de 863 kg! Și pentru că-i plăceau glumele, a «răpit» într-o bună zi o gheretă cu santinela adormită înăuntru, transportînd-o la... cimitir.

Vechi cronici poloneze povestesc despre mulți oameni cu putere fizică neobișnuită. Wojciech Bredzynski, curtean al regilor Iagellon (1501—1504) și Zygmund I (1506—1548) era în stare să țină în spinare șase bărbați echipați de război (deci cu tot cu armuri). Călare fiind, se agăța cu mîinile de bîrna de deasupra porții palatului și își ridica, între picioare, calul pe care călărea.

Wiesiolowski, Mareșal al Lituaniei, oprea un car din mers, apucîndu-l de roțile dinapoi. La o vînătoare a străpuns cu lancea și a ucis un zimbru care-l atacase pe regele Zygmund August (1548—1572).

❋

Eustachy Tyszkiewicz, voievodul din Brest, la vînătoare, urmărea cîte un urs, îl întărîta pînă cînd ursul se ridica în două labe, apoi îi reteza capul cu securea.

❋

Printre oamenii înzestrați cu puteri fenomenale s-a numărat și țarul Petru I, căruia îi plăcea să-și demonstreze forța fizică rupînd cu degetele un pachet de cărți de joc, făcînd sul o farfurie de argint sau frîngînd potcoave.

❋

Cu ușurință frîngea în mîini potcoave de cai și «stîngaciul» Leonardo da Vinci!

Despre puterea fizică a lui Cesare Borgia se povestesc minuni. Se spunea, că odată, la Roma, în timpul unei coride, tînărul Cesare, pe atunci cardinal al Valenciei, ar fi despicat țeasta taurului cu o singură lovitură de paloș. În ultimii ani boala franțuzească îl cam dărîmase, și totuși nu-i frînsese forța sa de fier. Cu degetele mîinii sale delicate ca de femeie dezdoia potcoave de cai, împletea vergele de fier, rupea fără efort parîme.

❋

Dar toate aceste isprăvi pălesc pe lîngă ce era în stare să facă francezul Rolix. Închipuiți-vă următoarea scenă: pe bărbia atletului se sprijină o prăjină iar pe aceasta e instalată o platformă cu un pian și o femeie care cîntă un vals!

Un truc asemănător l-a făcut celebru și pe rusul S.A. Zass, cu deosebirea că el ținea platforma... cu dinții, agățat de trapez cu capul în jos.

❋

Un alt Hercule, de data asta unul german, ținea în echilibru, pe frunte, un turn cu o greutate de 130 kg.

❋

Campionul mondial de lupte I.M. Zaikin se plimba purtînd în spate o ancoră de 400 kg, înnoda platbande de oțel, îndoia șine de cale ferată și frîngea stîlpii de telegraf.

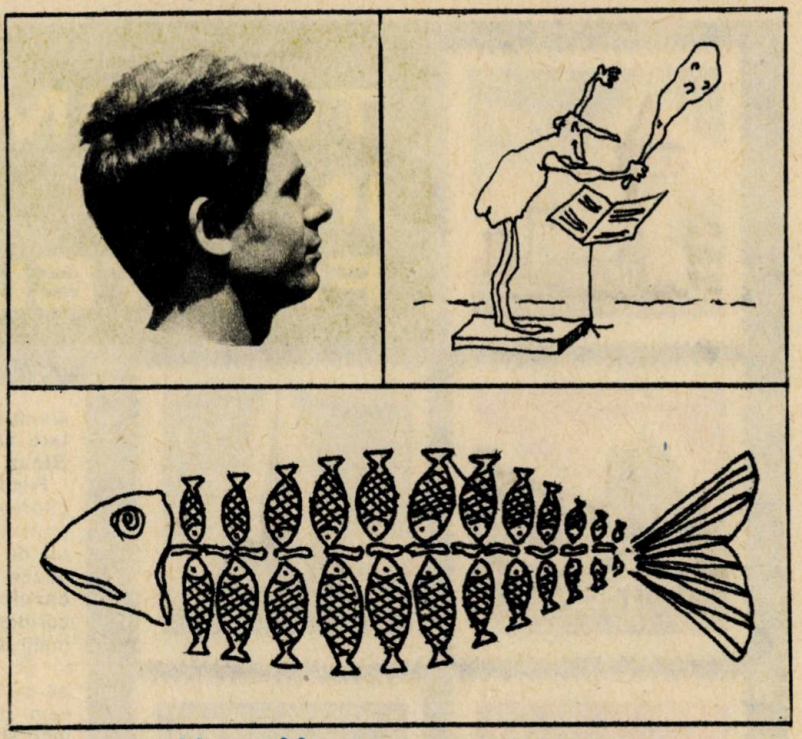

❋ FĂRĂ CUVINTE ❋

CONSTANTIN GRIGORE

S-a născut în Călmățuiul de Sus, Teleorman, la 28 iulie 1948.

Debutează cu caricaturi în revista REBUS, 1972.

A mai publicat în CALEIDOSCOP, MAGAZIN TURISTIC, STADION, ALMANAHUL FILATELIC ș.a.

Și-a ilustrat volumul de enigmistică NUMAI DESPRE J.O., Editura SPORT TURISM, 1980.

Este vulcanizator la I.T.B.

TURISMUL ÎN FILATELIE

Bucuria mea cea mai de seamă, scriind aceste rînduri, va fi aceea de a afla că în urma lecturii, măcar un singur filatelist s-a îndrăgostit de turism, măcar un singur turist s-a îndrăgostit de filatelie.

Dragostea de munte şi de drumeţia montană! Cine n-a încercat-o?

Poate tocmai de aceea Poşta Română a editat o serie formată din cinci valori intitulată **Puncte turistice la munte**, pusă în circulaţie la 29 iunie 1964.

Dintre cele cinci valori se remarcă în mod deosebit valoarea de 1,35 lei ce reprezintă o vedere panoramică — **Masivul Ceahlău** şi **Lacul de acumulare al Hidrocentralei de la Bicaz.**

Fiindcă tot sîntem în această pitorească zonă moldoveană să aruncăm o privire şi pe valoarea de 40 de bani, cea care ne aduce în prim plan **Cheile Bicazului.** După ce am admirat coridorul montan cu pereţii înalţi de 200-300 metri ai Cheilor Bicazului, ce străjuiesc, ca pe un fir de apă vie, rîul Bicaz, vom face un salt specific incursiunilor filatelice: din nordul Moldovei, pe versantul nordic al **Munţilor Făgăraş,** pentru a admira frumuseţea lacului glaciar **Bîlea,** situat în aceşti munţi la o altitudine de 2 034 metri. Cabana cu acelaşi nume se află situată pe o mică peninsulă, o limbă de pămînt care înaintează în lac, şi se cadrează cum s-ar spune, perfect în ansamblul pitorescului alpin local.

Valoarea de 1,75 lei a emisiunii ne prezintă **Hotelul Alpin** (cota 1 400) **din Sinaia.** Iată că după o plimbare minunată, dar destul de obositoare, făcută din Ceahlău în Făgăraş putem petrece acum o seară plăcută şi o noapte odihnitoare la Cota 1 400.

Ultima valoare a seriei pe care o voi descrie este aceea de 1,00 lei şi care ne înfăţişează **telefericul de la Poiana Braşov.** Destinaţia telefericului este vîrful Postăvarul şi, oricît de răutăcioşi am fi, de pe poziţia adeptului mişcării în aer liber, trebuie să recunoaştem că numai telefericul ne poate oferi un cadru montan în deplina sa desfăşurare.

Obişnuiţi de acum cu salturile, vom mai efectua unul, de data aceasta în timp — din 1964 în 1971, cînd Poşta Română animată de aceeaşi nobilă in-

tenție de popularizare a unora dintre cele mai importante puncte turistice din țara noastră editează emisiunea **Turism**, 1971.

În ordinea valorilor emisiunea ne înfățișează următoarele obiective turistice:

val. 40 bani — **Cheile Bicazului;**

val. 40 bani — **Babele;**

val. 55 bani — **Poiana Brașov;**

val. 1,00 leu — **Delta Dunării;**

val. 1,50 lei — **Băile Sovata;**

val. 2,40 lei — **Stațiunile Venus, Jupiter** și **Neptun.**

Inspirația celor care au stabilit ordinea prezentării seriei de 6 valori mă îndeamnă să remarc teribila tentație de a releva faptul că după raidul montan nici nu se putea o trecere mai adecvată decît spre litoralul românesc al Mării Negre, cealaltă splendoare naturală a frumuseților țării noastre.

ALTE EMISIUNI

Și parcă pentru a evita din nou absolut orice fel de dubii, Poșta Română a editat în anul 1978 o nouă emisiune dedicată Turismului. Revenind prin locuri deja cunoscute nouă — atît ca turiști, cît și ca filateliști între care aflăm **Delta Dunării** (valoarea de 0,55 bani reprezentînd un peisaj deasupra căruia planează un pelican, **Poiana Brașov** (valoarea de 3,40), cu o ilustrație desprinsă din pitorescul acestor locuri și stațiunea marină Mangalia (valoarea de 4,80). Pe valoarea de 1,00 leu apare imaginea **castelului Bran,** monument al constructorilor medievali. Cetatea a început a fi construită în anul 1377, iar mai tîrziu Mircea cel Bătrîn a efectuat lucrări de consolidare în vederea stăvilirii atacurilor turcești. Astăzi castelul este deschis marelui public prin transformarea lui în **Muzeu de artă feudală.** Din emisiunea care însumează un număr de șase valori merită însă o atenție cu totul deosebită cea de 2,15 lei care prezintă în premieră filatelică o imagine și o nouă tematică: «**peștera Muierii,** prima peșteră electrificată din țara noastră. Peștera este situată pe versantul sudic al Parîngului, în cheile rîului Galben și, cum ar spune un speolog, este sculptată în chenare mezozoice prezentînd resturi de faună fosilă. Am lăsat la sfîrșit valoarea de 1,50 lei care reprezintă **mănăstirea Moldovița** pentru a familiariza într-un fel pe cititor cu o altă frecventă tematică filatelică, precum și cu una dintre cele mai asaltate zone turistice din țară; perimetrul geografic al nordului Moldovei, un tărîm încărcat de istorie.

Mergînd pe linia popularizării frumuseții patrimoniului turistic românesc cu ajutorul mărcilor poștale, Poșta Română a tipărit o emisiune formată din șase valori care reprezintă cîteva din cele mai interesante peșteri din țara noastră.

În ordinea valorilor mărcile reprezintă:

— **valoarea 55 de bani** — peștera **Polovraci,** situată pe versantul sudic al Munților Căpățînei. Potrivit unei vechi legende dacice în această peșteră s-ar fi refugiat zeul Zamolxe, după ce Dacia a fost cucerită de romani.

— **valoarea de 1,50 lei** — peștera **Topolnița,** considerată ca cea mai lungă peșteră din România, situată în Podișul Mehedinți la 360 m altitudine, pe cursul mediu al riu-

lui Topolnița, este unul dintre cele mai mari ansambluri carstice din țara noastră, declarat monument al naturii.

— **valoarea de 1,50 — peștera Ponoare,** situată pe platoul calcaros al munților Mehedinți, la o altitudine de 604 m, peștera Ponoare constituie o grotă greu accesibilă dar foarte bogată în concrețiuni calcaroase și faună cavernicolă.

— **valoarea 2,15 lei — peștera Rătei,** situată în masivul Leaota, se caracterizează prin transversarea ei de către un rîu subteran care este captat la ieșire pentru a asigura alimentarea cu apă a orașului Tîrgoviște.

— **valoarea de 3,40 lei — peștera Cloșcani** — situată deasupra satului Cloșcani în peretele vestic al masivului calcaros Piatra Cloșcani; are faima de a fi socotită una dintre cele mai frumoase peșteri din România. Ea prezintă concrețiuni calcaroase de-a dreptul uimitoare: cristale de calcită pură care căptușesc pereții peșterii, brazine lungi, astăzi secate. Interesul științific al peșterii a determinat înființarea, în apropierea ei, a stațiunii de cercetări speologice.

— **valoarea de 4,80 lei — peștera lui Epuran** — situată în Podișul Mehedinți, această peșteră face parte din complexul carstic Topolnița, declarat monument al naturii.

Încadramentul grafic al emisiunii a fost realizat de cunoscutul sculptor Sava Stoianov.

Din cele mai vechi timpuri Dunărea a fost o arteră principală de navigație și de schimburi comerciale pe apă. Bătrînul fluviu este un nesecat izvor de bogăție, de întîmplări de vitejie, de dragoste și poezie. A fost mereu cîntată de poeți, studiată de oamenii de știință și discutată de oamenii politici. Iată de ce în anul 1977, cînd Poșta Română a pus în circulație o emisiune dedicată în exclusivitate bătrînului Danubius, iubitorilor de filatelie li s-a oferit o mare plăcere. Emisiunea cuprinde un număr de șapte valori și două colițe (una dantelată și una nedantelată). Pe mărci sînt reprezentate nave de călători în diferite zone ale fluviului în drumul pe teritoriul patriei noastre, după cum urmează:

— **valoarea de 55 bani,** prezintă în prim plan, **motonava Carpați,** navă fluvială, ultramodernă pentru croaziere turistice internaționale. Poziția navei este orientată în aval în zona «Cazanelor» care oferă pasagerilor o frumoasă panoramă ce se îmbină armonios cu sălbăticia variată a stîncilor și pădurilor printre care se strecoară Dunărea. În colțul din stînga sus al mărcii este reprodus reversul medaliei bătută în anul 1974 cu ocazia aniversării a 1800 ani a vechii Orșove, fiind reprezentați și doi soldați — un roman și un dac.

— **valoarea de 1,00 lei** — reprezintă pitorescul golf format de Dunăre la vărsarea rîului Cerna, pe malul căruia s-a construit într-o superbă ambianță a mediului, noul oraș Orșova. În prim plan se observă **motonava Mircești** (cu 150 locuri).

— **valoarea de 1,50 lei** — ne poartă în orașul cu mare răsunet în vremea cuceririi independenței țării noastre, Calafat. În prim plan, — **motonava turistică Oltenia.** Pe mal se mai văd: clădirea portului și alte clădiri din oraș în mijlocul unei vegetații bogate.

— **valoarea de 2,15 lei** — ne poartă pe apa Dunării în dreptul portului Giurgiu. Aici marca poștală ne reproduce un **hidrobuz pentru călători** cu o capacitate de 80 de persoane care, după terminarea rondoului, pleacă în cursă cu direcția în aval. În port se văd alte nave în staționare iar pe mal se distinge frumoasa clădire a modernului port.

— **valoarea de 3,00 lei** — ne prezintă **nava pentru pasageri Herculane** navigînd în direcția Delta Dunării. În planul doi se vede cotul Dunării, iar pe malul drept se proiectează modernele blocuri de locuințe clădite în imediata apropiere a portului Tulcea.

— **cu valoarea de 3,40 lei** — iată-ne ajunși la capătul călătoriei noastre, la Sulina. Marca poștală ne prezintă în prim plan **motonava de călători Muntenia,** ce face curse regulate între porturile dunărene.

— **valoarea de 4,80** — prezintă în mod succint geografia Deltei Dunării, paradis al vietuitoarelor și plantelor de tot felul, loc de viață și de muncă pentru oamenii curajoși și de agrement pentru turiști.

Colița dantelată în valoare de 10,00 lei ne prezintă un fragment din **Columna Traiană,** monument ridicat la Roma în Forum-ul lui Traian, inaugurat la 12 mai 113 e.n. Fragmentul reprodus reprezintă scena în care armata romană trece Dunărea pe un pod de vase, la începutul primului război dacic (101—102). Personajul redat în medalion, cu o statură puternică, afundat în apa fluviului și privind armata romană, este o simbolizare a zeului fluviului Dunării, favorabil romanilor.

Colița nedantelată în valoare de 10,00 lei redă întregul bazin al Dunării, favorabil romanilor.

Colița nedantelată în valoare de 10,00 lei, redă întregul bazin al Dunării, de la izvoare pînă la vărsarea în Marea Neagră.

Circuitul nostru s-a sfîrșit, dar orice filatelist poate să-și traseze itinerarii zilnice, așa cum orice turist, devenit filatelist, poate să-și păstreze frumoasele-i amintiri într-un scump album personal.

MIRCEA STOIAN

FIECARE CU VISUL SĂU

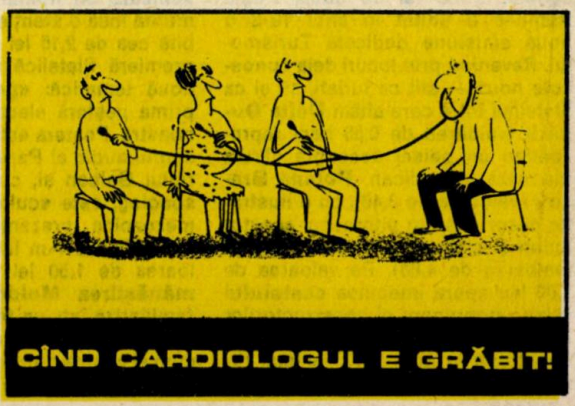

CÎND CARDIOLOGUL E GRĂBIT!

O VIAȚĂ CUMPĂTATĂ

Omenirea a fost totdeauna preocupată de găsirea celor mai optime soluții, în asigurarea unei vieți raționale, unei trăiri în plenitudinea ei organică și funcțională. Dar, la crearea microclimatului social favorabil, unei vieți echilibrate, concură fiecare subiect în parte, prin modul în care își organizează activitatea cotidiană. Sănătatea fiecărui individ se păstrează și se fortifică prin muncă, sport, plimbări și drumeții în aer liber, însă, toate rezolvate în limita normalului, specific fiecărui organism, fără exagerare în minus sau în plus.

Însă, nu rareori, există tendința de a se practica nenumărate abuzuri asupra integrității normal fiziologice, asupra organismului, așa cum ar fi stresurile, adversitățile pe care a trebuit să le întîmpine și să le depășească, bolile, abuzurile alimentare, folosirea unor droguri (alcool, cafea, medicamente etc.) care toate la un loc scurtează firul vieții, al vîrstei biologice. Dealtfel, Seneca spunea: **«Omul nu moare, ci se omoară.** Sau, Balzac afirma: **Cele mai multe drame se petrec din pricina ideilor pe care ni le facem noi singuri despre ceea ce se întîmplă. Evenimentele ce ni se par dramatice nu sînt decît subiecte cărora sufletul nostru le dă aspect de tragedie sau de comedie, potrivit caracterului nostru.** Longevitatea depinde în primul rînd de trăirea unei vieți organizate, echilibrate, prolifică, încununate de satisfacerea muncii proprii, continuă și permanentă de-a lungul anilor. Viața trebuie să aibă un sens pentru a avea satisfacții. Blaga, pentru cei care trăiesc sub auspiciile depresiei psihice și spun că viața nu are nici un rost, le răspunde printr-un aforism: **după ce descoperim că viața n-are nici un înțeles, nu ne rămîne altceva de făcut decît să-i dăm un înțeles.**

Referitor la viață, Galen, unul dintre marii medici și filozofi ai antichității, în urma unei vaste experiențe acumulate, spunea: **Vorbind adeseori și cercetînd în diverse moduri eu însumi precum și împreună cu dascălii mei și cu cei mai buni filozofi, faptul că însușirile sufletești sînt urmarea temperamentelor corpului, am aflat că teoria este pe de-a-ntregul adevărată și utilă celor ce vor să-și împodobească sufletele: noi, oferind zilnic corpului o bună temperare prin alimente, prin băuturi și altele, desăvîrșim prin aceasta o bună stare a sufletului. Tot așa au procedat, după cum se relatează, adepții lui Pitagora și ai lui Platon, precum și alții dintre cei vechi.**

Sănătatea, trebuie să fie în grija personală a fiecăruia. Azi există posibilități create de partid, pentru asigurarea unor condiții de viață și de muncă, beneficiind totodată de gratuitatea asistenței sanitare, unică în lume, și toate acestea datorită secretarului general al partidului, **tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU,** care se preocupă în permanență de creșterea unui tineret sănătos și viguros, capabil pentru muncă. Legat de vîrsta tinereții Balzac afirma: **Cînd n-ai nici o ocupație, viața este mai greu de suportat la tinerețe decît mai tîrziu, căci este plină de vlagă irosită fără rost și de mișcare fără noimă.** Iar, cu privire la sedentarism tot el spunea: **Prea mult somn îngreunează și îmbîcsește mintea.**

Un deziderat demn pe parcursul întregii vieți, este acela de a combate permanent, profilactic factorii nocivi care acționează în detrimentul unei vieți echilibrate. Pentru a-i putea combate, este necesar să-i descoperim, să le cunoaștem modul de acțiune cu toate complicațiile. În acest sens, pot fi menționați, ca factori nocivi, cu frecvență crescută, sedentarismul, alimentația nerațională, stressul psihic, alcoolul, cafeaua, tutunul.

1. **SEDENTARISMUL,** Viața contemporană, favorizează din ce în ce mai mult lipsa de mișcare, prin crearea posibilităților de transport atît în comun, dar în special cu propriul autovehicul. Se coboară din pat, fără nici un fel de exercițiu de gimnastică, se urcă în mașină, se ajunge la serviciu și se așează pe scaun, în așteptarea scurgerii zilei de lucru, se reîntoarce acasă dar fără să se oprească la un teren sau sală de sport. Se odihnește că este obosit, după ce a mîncat destul de mult pentru că dimineața nu a avut răgaz decît să-și bea cafeluța. Nu este timp pentru o jumătate de oră de plimbare după masa de prînz. După amiază nu are timp pentru un spectacol sau o plimbare în aer liber pentru că la televizor sînt meciuri de fotbal sau o emisiune interesantă. Amurgul coboară și omul nostru se grăbește să mănînce copios înainte de culcare. Somnul totuși de ce o fi așa de agitat?, că a mîncat cu destulă poftă, hai totuși să ia două tablete de diazepam ca să nu fie necesară încă o tabletă mai tîrziu. Așa se scurg zilele, vine și sfîrșitul de săptămînă dar cu regret nu pleacă nicăieri pentru că se simte foarte obosit, doarme, citește și se uită la televizor. Deși cît de odihnitor ar fi fost să meargă undeva la aer curat, într-o stațiune adecvată eventualelor afecțiuni, sau numai pentru a parcurge cu piciorul cîțiva kilometri în aerul încărcat cu ozon și nu cu hidrocarburi. Stațiunile balneo-climaterice oferă confort, posibilitatea de a face tratamentul adecvat afecțiunii. Bazele turistice ale tineretului oferă condiții favorabile de recreere și odihnă cu cheltuieli modeste și totuși nu toți tinerii reușesc să-și organizeze sfîrșitul de săptămînă în mod plăcut și recreativ. Spunem toate acestea, așa cum spunea și Cervantes, **Dacă s-ar învrednici cu toții să facă numai lucruri bune nimeni nu s-ar mai îndeletnici cu vorbirea de rău.** Referitor la activitatea cotidiană și la îndemnul de a ne caracteriza și domina sentimentul acțiunii permanente Palacio Valdes spunea: **Viața este făcută pentru a acționa și e atît de scurtă încît dacă stăm să analizăm fiecare mișcare cădem în pericolul de-a rămîne nemișcați.**

Ozonul oferit de pădurea de conifere, cîteva exerciții de gimnastică în aer liber, sau chiar cîțiva kilometri parcurși pe jos, ne reconfortează, ne fac să simțim o odihnă fizică și psihică și ne reîntoarcem acasă odihniți cu noi valențe pentru activitatea de o săptămînă. Nu ne-ar dăuna cu nimic, dacă în fiecare zi ne trezim mai dimineață, deschidem larg fereastra și ne desmorțim cu mișcările fizice — 5 minute — după care urmează micul dejun, consistent, plecăm mai devreme de acasă ca să nu alergăm după mașină și pentru a ajunge cu un sfert de oră mai înainte la serviciu. Foarte bine este ca după o oră de muncă să deschidem fereastra și, din nou, să efectuăm cîteva exerciții fizice, un minut, două, și așa din oră în oră, iar după masa de prînz, să facem o plimbare 20—30 minute,

O serie de studii întocmite atît în țară cît și în străinătate au demonstrat că acei care au o activitate sedentară sînt predispuși la obezitate, cu riscul de a face o boală cardiovasculară în incidența de 1,5 ori mai mare decît la cei cu activitate fizică. Cei care sînt cu supragreutate, își pot reduce greutatea cu 1—2 kg pe săptămînă, dacă practică exercițiile fizice medicale.

O altă constatare este aceea că prin scăderea greutății corporale, a colesterolului etc., prin practicarea exercițiilor fizice controlate, se beneficiază de o ameliorare a tonusului general și de îmbunătățire a capacității de muncă. Pentru a nu se comite unele greșeli este bine să se cunoască faptul că efortul fizic trebuie dozat și efectuat sub control medical, pentru a nu duce la accidente. În efort fizic poate accelera ritmul cardiac la peste 200 bătăi pe minut, iar debitul inimii poate trece de la 3—5 litri pe minut la aproximativ 20 litri pe minut.

Un alt factor de risc care poate duce la un dezechilibru biologic catastrofal este:

2. **ALIMENTAȚIA NERAȚIONALĂ,** și aici mă refer atît la exces cît și la subalimentație. O retrospectivă la aspectul subalimentației care caracterizează țările subdezvoltate, merită să fie făcută, pentru formarea unei imagini la scară mondială. Deși vorbim de progresul uimitor și cuceririle spectaculoase ale științei și tehnicii, aproape două treimi din populația lumii continuă să flămînzească. În cadrul simpozionului de la Stockholm, în 1973, s-a apreciat că 600 milioane de oameni sînt înfometați și că foamea ucide anual 25 milioane de locuitori ai planetei noastre. În Asia și Africa, majoritatea populației are asigurate 1 200—1 500 calorii zilnic. Dacă producția mondială de griu de peste 320 milioane tone, sau cea de orez de peste 258 milioane tone, s-ar distribui just, foametea ar fi înlăturată. Există această foame pe o arie atît de întinsă a globului, pentru că nu sînt mobilizate toate resursele. Așa că numai 1/4 din pămîntul arabil al globului ar putea hrăni peste 3 miliarde de oameni existenți pe planetă. Actualmente numai 7% din suprafața uscatului este cultivată, iar după opinia specialiștilor se consideră că peste 50% din suprafața uscatului poate fi redată agriculturii. Dacă s-ar mări suprafața cultivată, pămîntul are resurse să hrănească de 20 de ori mai mulți oameni decît în prezent. După Clark, omenirea, peste 100 de ani, va număra peste 45 miliarde, fapt ce nu prezintă nici un pericol în problema alimentației, chiar dacă știința rămîne pe loc.

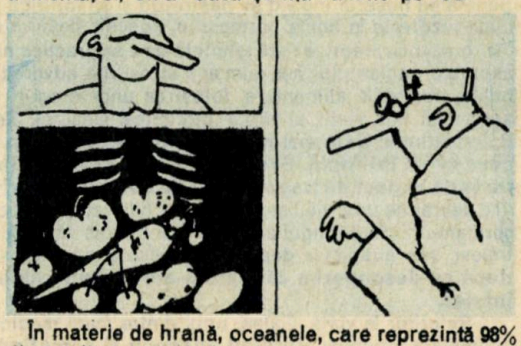

În materie de hrană, oceanele, care reprezintă 98% din totalitatea apei globului, ascund bogății alimentare deosebite, constînd atît în speciile animale, cît și din organisme microscopice vegetale și animale — planctonul. Deja în lume se extrag proteine din alge monocelulare. Închei această trecere în revistă a subnutriției populației din lumea a treia cu un aforism al lui Hipocrat: **De asemenea, chiar la cei sănătoși, regimurile prea sărace, stricte și fixe sînt periculoase, pentru că abaterile sînt suportate mai greu. Pentru aceea, dietele stricte și severe sînt în general mai dăunătoare decît acelea ceva mai nutritive.**

Cu o dietă strictă, bolnavii comit abateri și suferă de două ori mai mult, pentru că orice abatere, indiferent ce are, devine proporțional mult mai mare decît în regimurile ceva mai hrănitoare. Am amintit și acestea pentru greșelile

pe care le comit acela care fac cură de slăbire, răbdînd de foame. Tot atît de grav este și atunci cînd mănînci peste limitele fiziologice. Un om normal are nevoie zilnic de 2 700—3 500 calorii, ceea ce înseamnă 100 gr. de proteine, 450 gr de glucide, 106 gr. lipide, 1 000 unități internaționale de vitamina A, 75 mg vitamina C. Dar și acest rafinament trebuie diferențiat în funcție de vîrstă (la tineri arderile sînt mai intense, consumul de energie mai mare), de anotimp (iarna consumul este mai mare) de efort (rația este proporțional mai mare). Trebuie procedat în așa fel, încît glucidele să asigure 55—60% din rația zilnică de calorii (zahăr, miere, dulcețuri, cereale, pîine, leguminoase uscate, fructe proaspete și uscate, cartofi, etc.).

Riscul de a muri prin accidente cardiovasculare la bărbații obezi este de 1,5 mai mare, iar la femei de 1,77. Cam o zecime din viață o pierd aceia care nu fac mișcare, fac abuz de mîncare, consumă alcool, tutun. Nu trebuie uitat nici faptul că aportul necesar de sare, nu trebuie să depășească 3 gr. zilnic (o linguriță rasă), avînd în vedere că multe dintre alimente conțin și ele sare. Ca o consecință a consumului irațional de sare, poate fi hipertensiunea arterială.

3. **TUTUNUL.** Încă de la început trebuie să spun că țigara nici ca moft nu-i bună și pentru a încerca să vă conving am să arăt toate aspectele acestei îndeletniciri.

Fiecare țigară consumată reușește să consume, la rîndul ei, 1—2 minute din viața omului. În Anglia, s-a constatat că se plătește tribut tutunului cu aproximativ 5 000 de decese anual. Din 10 000 de bolnavi de cancer, numai 1,4% sînt nefumători, în rest 5,9% fumau 5 țigări pe zi, 13,5% fumau 15 țigări pe zi, 16,7% fumau 25 țigări pe zi, 29,5% au fost fumători a 50 țigări pe zi și 47,5% au fumat peste 50 de țigări pe zi. Înainte de a produce cancerul, fumatul diminuează pofta de

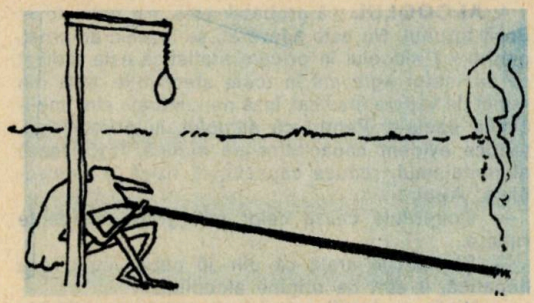

mîncare, instalează oboseala fizică a celorlalte organe, inima, creierul, etc.

— Fumatul grăbește amputarea piciorului la arteritici, prin acțiunea sa spastică asupra arterelor și în special a arterelor cu diametrul mic. Nu pot conviețui amîndouă la același om, de aceea, de la început bolnavul trebuie atenționat de medic pentru a se decide cu ce vrea să rămînă, cu tutunul sau cu piciorul?

— Fumul de țigară provoacă tulburări ale glandelor endocrine, suprarenale și glandelor sexuale.

— Bronșita tabagică este o consecință a fumatului.

— Tulbură ritmul cardiac, provoacă apariția anginei pectorale, favorizează infarctul miocardic, chiar la vîrste tinere.

— Fumul de țigară este iritant pentru stomac, modifică reacțiile chimice ale sucului duodenal și favorizează apariția ulcerului.

În țările capitaliste alături de consumul crescut de tutun, au crescut cantitativ consumul de droguri și alcool, cu apariția unor boli cardiovasculare la vîrste sub 40 ani, cu o mortalitate crescută. Nu sînt puțini aceia care se consolează cu gîndul că ei nu fumează și pot să consume...

Mergeți pe jos!

Allons! Oricine ați fi, porniți la drum cu mine! Calea mea vă va duce spre bucurii ce niciînd nu se isprăvesc!

WALT WHITMAN

Mersul pe jos, mijloc eficace în profilaxia și chiar tratamentul unor boli ale civilizației, trebuie practicat ori de cîte ori avem prilejul. Seara după cină, în liniște, se impun cel puțin 4—15 minute de mers pe jos înainte de culcare, mers obișnuit, fără grabă, dar nici prea lent, executat în mod ritmic. Mersul ritmic este un excelent mijloc de a stimula cordul, vasele de sînge, tubul digestiv, psihicul, în general, întregul organism.

Iată cîteva variante speciale de mers cu o mare valoare psihologică și reconfortantă pentru organism. Pentru a obține o rapidă calmare, îndepărtarea oboselii și concentrarea mentală, se recomandă ca, în timp ce tragem aerul în piept pentru o inspirație, să executăm patru pași, după care expirația să se efectueze în timpul altor patru pași, operație urmată apoi de reținerea respirației cale de doi pași. Se apreciază că acest mers combate insomnia și permite concentrarea mentală.

O altă sugestie: se execută patru pași în timpul unei inspirații, urmează apoi o pauză pe timpul a doi pași, după care are loc expirația timp de patru pași, urmată, iarăși, de reținerea aerului încă doi pași. Acest exercițiu constituie un foarte puternic stimulant, care duce la echilibrarea generală și la reglarea energiei în toate procesele fiziologice ale corpului omenesc. În același timp, acest sistem de mers pe jos constituie un excelent mijloc pentru păstrarea sănătății fizice și intelectuale, cu condiția să nu depășească o durată mai mare de 4—5 minute.

Mersul în linie dreaptă este o străveche tehnică, care constă în deplasarea corpului avînd ținuta dreaptă și mîndră, inclusiv modul de pășire. În acest mers, fiecare pas fiind în contact cu precedentul, călcîiul piciorului din față este lipit de degetul cel mare al celui din urmă. Pentru a obține rezultate bune, se recomandă ca această deplasare să se execute zilnic, timp de 3—5 minute, schimbînd direcția la fiecare 20 de pași. Asemenea mers dă calmul necesar, echilibrul fizic, puterea de concentrare, autocontrol și voință.

4. **ALCOOLUL** că probabil, este mai puțin toxic decît tutunul. Nu este adevărat, se înșeală amarnic, pentru că alcoolul în oricare statistică este indicat ca un factor agravant în toate afecțiunile, asta din punct de vedere medical, însă nenumărate sînt implicațiile sociale. Pentru că alcoolul, în primul rînd, reduce evident capacitatea de muncă, favorizează absenteismul, reduce capacitatea fizică și intelectuală. Apoi:

— Constituie cauza celor mai grave accidente rutiere.

— Statisticile arată că din 10 cazuri cu ciroză hepatică, 9 sînt de origine alcoolică.

— Viața de familie, deși la început normală, pe parcurs este distrusă de viciul alcoolismului.

— Copiii alcoolicilor se nasc cu debilitate intelectuală și fizică.

— Nici pentru cei care afirmă că-l folosesc ca un furnizor de energie, nu poate fi justificat actul, pentru că alcoolul pur furnizează numai 7 calorii la un gram, de aceea el distruge, arde imediat după consum și nu se depune în formă de calorii de rezervă, precum zahărul și grăsimile.

Dimpotrivă, nu uitați că produce grave tulburări cum ar fi: crize gutoase, perturbă metabolismul lipidic și îmbolnăvește ficatul, dereglează metabolismul hormonilor sexuali (scade virilitatea), tulburări de vedere, sărăcește organismul de vitamine, proteine, dă tulburări nervoase.

Observați cît de grave sînt consecințele și totuși printr-un consum chiar modest, dar zilnic, se ajunge la alcoolism. Asta, nu înseamnă că plăcerea de a consuma echilibrat alcool, trebuie refuzată categoric.

Dar, nu ne putem opri aici și vom continua cu cei care dimineața încep înviorarea cu

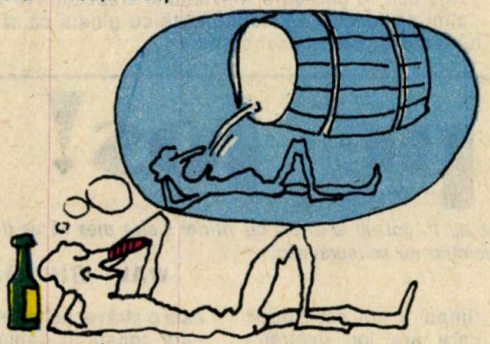

5. **CAFELUȚA** pe... nemîncate.

Pentru eventuala corectare a abuzului de cafea, voi enumera «capetele de acuzare», stabilite de specialiști:

— Cafeaua produce «cafenismul», o stare caracterizată prin iritabilitate, dureri de cap și nervozitate.

— Consumul exagerat de cafea duce la producerea infarctului, iar riscul crește în raport cu numărul cestilor și cu capacitatea lor. Riscul este cu 40% mai mare la un consum de 3 cești/zi, cu 60% la cinci cești pe zi, cu 120% la 6 cești pe zi.

— În timpul sarcinii, este complet interzis consumul de cafea avînd influență negativă asupra sistemului nervos atît al fătului cît și al mamei, putînd chiar produce malformații congenitale.

— La femei, o singură ceașcă de cafea consumată pe zi contribuie la creșterea cu 2,5% a cazurilor de afecțiuni ale vezicii biliare.

— Suferinzii de ulcer nu au voie nici chiar o cafeluță, nici ca moft.

6. **STRESSUL PSIHIC.** La producerea lui concură mulți factori. Viteza ce caracterizează secolul, duce implicit la o viață trepidantă, plină de agitație, de căutări cu destul de multe insatisfacții și neîmpliniri. De aceea trebuie cumpătare, evitînd hazardarea, ce provoacă panică și agitație la cei din jurul nostru.

Mulți nu obișnuim să ne trezească ceasul deșteptător dimineața și ne trezim din oră în oră să aprindem lumina pentru a controla dacă a sosit timpul trezirii, mod în care singuri ne facem un somn agitat, periculos pentru sănătatea psihică, dar și cea generală.

Nu plecăm la timp de acasă și trebuie să alergăm după mașină; în mașină aglomerată ne calcă vecinul pe picior și gata cearta. În sfîrșit ajungem la servici, în întîrziere, șeful nu știe ce era în mașină, ne-a tăiat din condică și ne face și mustrare în fața colegilor, iar nervii sub tensiune, stau gata de a exploda. Sau, sau, sau...

— Mergem la meci și cînd credeam că echipa noastră cîștigă, tocmai atunci pierde, iar uzura noastră nervoasă se accentuează.

— Viața noastră se desfășoară la servici și acasă, fără concedii la mare sau la munte, fără drumeții dacă nu zilnice cel puțin săptămînale, pentru că «nu avem timp» și așa se scurge viața...

— Însăși viața cotidiană contra-cronometru constituie un factor stressant, amplificînd riscul apariției neurasteniei. Emoțiile zilnice nu sînt mai puțin stressante.

— Viața dezordonată, adăugîndu-se consumul de alcool, tutun și cafea, cu nopțile pierdute fără rost etc.

Toți acești factori la un loc duc în final la apariția bolilor nervoase, la scăderea capacității de muncă și de aici dereglările generale și în special cele cadriovasculare, constituind la ora actuală inamicul nr. 1 al omenirii.

Cunoscînd cauzele putem lua măsuri încă din tinerețe pentru profilaxia bolilor de inimă. Nu întîmplător, s-a numit inamicul nr. 1, ci pentru faptul că statisticile OMS arată că peste 50% din decese sînt de cauză cardiovasculară.

Pentru a nu ajunge la medic se recomandă o viață rațională, echilibrată, așa cum spunea J.J. Rousseau **cumpătarea și munca sînt cele două leacuri adevărate ale omului: munca îi sporește pofta de mîncare, iar cumpătarea îl împiedică să abuzeze de ea.**

Dr. ȘTEFAN I. TUDOR
Chirurgie Cardiovasculară Fundeni

TRUSA MEDICALĂ A TURISTULUI

Pentru cei care voiajează cu automobilul personal, conținutul trusei medicale este fixat prin regulament și nu are rost să insistăm aici asupra acestui aspect. Tineretul călătorește însă mai mult cu rucsacul decît cu automobilul și chiar dacă nu are nevoie să care peste tot o adevărată farmacie, cîteva medicamente se impun totuși prevederii oricăruia dintre noi. Vom face abstracție aici de acei turiști care suferă de diferite afecțiuni cronice și știm, la fel de bine ca și medicii, ce medicamente trebuie să aibe asupra lor în orice împrejurare, de doze și în ce condiții le vor lua. Sfaturile noastre se adresează în primul rînd turiștilor sănătoși, care pot însă, în orice moment, să prezinte stări de disconfort sau să se îmbolnăvească.

În mica trusă medicală de voiaj trebuie să se afle, în primul rînd cîteva medicamente cu efect simptomatic. Pentru combaterea nevralgiilor de tot felul (cefalee, dureri de dinți sau de măsele etc.) este bine să avem asupra noastră, cînd călătorim, cîteva tablete de antinevralgic sau algocalmin. Fiolele prezintă dezavantajul că se pot sparge, dar fiolele de algocalmin asigură cel mai eficace efect ontologic. Deci, cine riscă trebuie să fie atent la ambalare. Dacă durerile dentare sînt previzibile pentru cei neglijenți, iar cefaleele așișderea pentru cei înclinați spre dureri de cap, o durere viscerală poate încerca oricine, fără antecedente și comodități condamnabile în îngrijirea sănătății.

Este suficient să mîncăm un aliment prost conservat sau numai depozitat și putem fi victimele unor colici împotriva cărora cîteva tablete de scobutil sau lizadon sînt indispensabile. Impotriva deranjamentelor digestive un bun și rapid efect îl are saprosanul, care deasemenea nu poate lipsi din trusa medicală de voiaj. În cazul în care avem de străbătut o porțiune de drum cu telefericul, cu vaporul sau cu avionul, un drajeu de romergan sau de emetiral ne poate fi de mare ajutor, mai ales pentru cei predispuși la rău de mare, sau de înălțime. Deci observăm că, pînă aici, trusa trebuie să conțină cîteva medicamente cu efect simptomatic. Consider că, dacă vremea este schimbătoare, organismul turistului nu este călit, sau se întrevede vreun risc de răceală datorită sezonului rece în care se poate întreprinde o excursie, este bine să avem la noi cîteva tablete de penicilina V (mai ales cei predispuși la guturai, amigdalite sau laringite) și cîteva drageuri sau capsule de tetraciclină. Cei predispuși la guturai nu vor uita acasă Zefirul (știm despre ce este vorba) mai ales că nu ridică probleme de transport.

Ar fi o mare imprudență să plecăm într-o excursie fără un pachet de romplest și o mică sticluță de iod, sau măcar de spirt, dacă ne e teamă că iodul ar putea păta obiectele din bagaje.

Mica noastră trusă de voiaj n-ar ocupa în acest fel un spațiu mai mare decît cel blocat cu vreo trei patru pachete de țigări, pe care fumătorii este bine să le lase acasă, căci în excursii se poate fuma cu ușurință mai puțin decît în mod obișnuit.

Desigur trusa medicală de voiaj poate fi completată cu cîteva plicuri de ceai de mușețel sau de mentă care ar face inutile o parte din medicamentele microtrusei noastre. Dar despre ceaiurile medicinale pe care le putem prepara, despre plantele medicinale pe care le putem recolta cu ocazia unor excursii vom scrie cu un alt prilej. Este bine ca în cadrul unui grup de excursioniști să existe și un garou de cauciuc, pentru cele mai nedorite situații imprevizibile. Cei mai prudenți excursioniști pot adăuga în trusele lor cîteva tablete de piramidon, de aspirină, precum și un tub cu unguent de tetraciclină sau un alt antibiotic. Dar dacă avem grijă să nu purcedem cu încălțări noi în excursie riscul de a folosi o astfel de pomadă este minim.

Bineînțeles, oricine pleacă în excursie cu o asemenea trusă este în stare să dea dovadă și de prevederea necesară de a nu ajunge în situația de a avea nevoie să o folosească pentru el, ci mai ales pentru tot mai rarii independenți de grup care nu întreprind alcătuirea unei microtruse medicale pentru turism. Deci să reținem că realizarea acestei truse a turistului asigură și profilaxia unor eventuale îmbolnăviri sau stări de disconfort.

DR. MIHAI NEAGU BASARAB

Sănătate!

Călirea organismului este o acțiune care trebuie să reprezinte o preocupare permanentă a fiecăruia dintre noi. Cine călătorește 3—4 săptămîni anual, cu speranța că astfel își va întări sănătatea, își face un calcul greșit, dacă se neglijează în restul anului.

Prin călire organismul devine mai puternic în lupta împotriva bolilor și stărilor de disconfort, în sensul că se asigură creșterea posibilităților de a face față unor situații mai mult sau mai puțin vitrege pentru menținerea stării de sănătate.

Gimnastica de înviorare în fiecare dimineață, în fața geamului deschis, un jet rece la sfîrșitul fiecărui duș zilnic sînt metode sigure de a asigura, în timp, o sănătate de fier.

Mersul pe jos, alimentația rațională vizează stimularea tuturor resurselor organismului în vederea creșterii rezistenței față de îmbolnăviri.

Călirea organismului, odată realizată, trebuie susținută, prin mijloace cunoscute tuturor amatorilor de sănătate personală.

Din cele mai vechi timpuri, au existat preocupări în acest domeniu preocupări care au început cu jertfirea nou născuților distrofici prin aruncarea lor de pe stîncă de către spartani. Călirea era forțat realizată cu sănătoasa ciorbă neagră spartană și cu exerciții fizice de o mare duritate. Scopul era obținerea unor militari care să omoare cît mai mulți dușmani înainte de a fi ei înșiși uciși. Posibilitatea opțiunii din partea celui care era călit era exclusă.

Am reamintit acest început al călirii conștiente pentru a evidenția avantajele călirii organismului în ziua de astăzi, pentru cititorii acestei pagini.

Ce se urmărește astăzi prin călire?

Realizarea unei sănătăți înfloritoare și durabile, a unei mari rezistențe la îmbolnăviri, în esență prelungirea unei vieți frumoase, prin asigurarea unei lungi bătrîneți la capătul unei vieți pentru care boala n-a constituit o amenințare. De altfel, preocuparea pentru sănătate asigură lipsa preocupărilor pentru vindecarea unor boli.

În prezent se dezvoltă pe principiul impetuos, mai impetuos decît în alte domenii ale medicinei, medicina profilactică, bazată pe ideea că este mai ușor să menții sănătatea decît să vindeci boala. Nu trebuie să uităm că în China antică medicii erau plătiți numai de către oameni sănătoși, bolnavii trebuind să fie ei plătiți de către medicii care n-au fost în stare să-i ferească de îmbolnăviri.

Excursiile sînt un binevenit prilej de verificare a călirii organismului. Nu trebuie să ne hazardăm, încercînd să ne călim cu ocazia unor excursii întîmplătoare. Viața sportivă se realizează zilnic, dar nu citind ziarul «Sportul» și urmărind la televizor emisiunile sportive.

Alimentația joacă un rol important în călirea organismului, întrucît prin acest mijloc se asigură necesarul energetic. Ca reguli foarte generale, se vor evita mesele copioase, abuzurile de tot felul, inclusiv de alimente foarte sănătoase cum ar fi: mierea de albine, ouăle, fructele etc. Într-o alimentație rațională, pentru a fi un om sănătos care vrea să-și mențină sănătatea și să și-o întărească, nu există interdicții calitative ci numai cantitative. Se poate bea un pahar de vin bun în fiecare zi, dar nu un litru. Excepțiile care există într-un fel sau altul, întăresc regula.

Cînd eram adolescent îmi plăcea să cred că sînt o excepție. Cîteva nepotriviri între aceste credințe și aspectele impuse de realitate m-au convins că e mai înțelept să nu ne considerăm excepții. Cu cît ajungem mai repede la mintea omului cea de pe urmă, cu atîta profităm mai mult timp de fructele ei binefăcătoare.

DR. MIHAI NEAGU
BASARAB

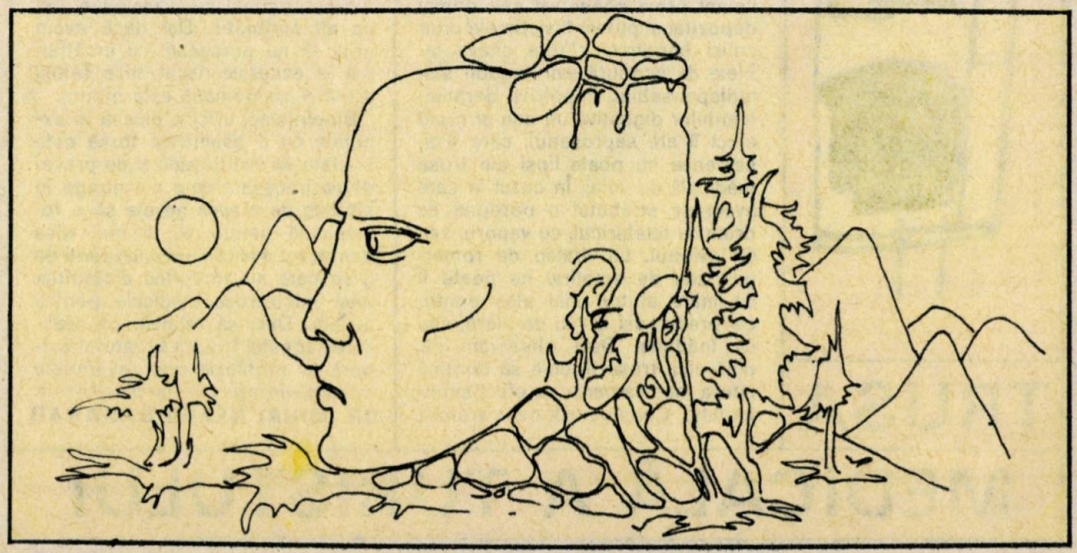

DIN TAINELE LUI AESCULAP...

Dacă nu ştiaţi, aflaţi acum...

Persoanele cărora le place cafeaua filtru poate nu ştiu că inventatorul aparatului de preparat cafea tip «express» a fost milanezul Luigi Bezzera, care şi-a prezentat creaţia sa, pentru prima dată, în cadrul expoziţiei universale deschise la Milano în anul 1906.

Invenţia mănuşilor chirurgicale de cauciuc este rezultatul unei idile între William Stewart Halsted, profesor de chirurgie la Baltimore, şi frumoasa sa infirmieră şefă, Caroline Hampton. Această tînără suferea de o eczemă a mîinilor, ceea ce îi crea anumite dificultăţi în exercitarea atribuţiilor de serviciu. Preocupat de aflarea unui mijloc de protecţie a delicatelor mîini ale Carolinei, profesorul Halsted a imaginat mănuşile subţiri de cauciuc, care au contribuit la vindecarea eczemei profesionale a infirmierei şi au intrat în folosinţa tuturor chirurgilor din lume.

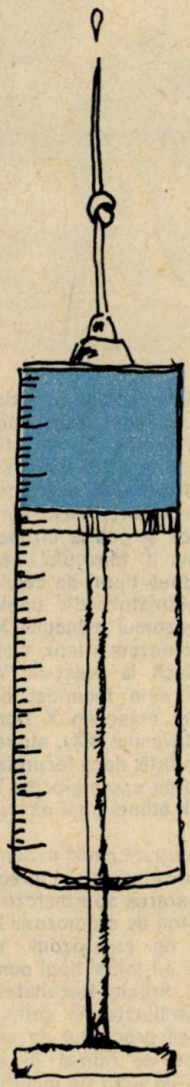

Pînă la începutul secolului al XVIII-lea stomatologia nu folosea mulaje, dinţii ajustîndu-se pe nimerite. Protezele mobile au început să se confecţioneze în Europa în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, primul maxilar artificial fiind creat de francezul Fouchard, care a făcut şi prima proteză în formă de punte.

Se consideră că medicul scoţian James Braid (1795—1860) a fost primul care a folosit hipnoza ca metodă de tratament în anumite boli psihice. Dealtfel, o perioadă de timp, cei care utilizau hipnoza în scopuri terapeutice au fost denumiţi «braidişti».

Cunoscuta «prişniţă» îşi trage numele de la hidroterapeutul german Vinzenz Priesenitz, care introduce în medicină metoda de tratament cu apă rece (o cîrpă muiată în apă rece, apoi stoarsă şi aplicată pe locul bolnav.

Medicul american Karl Landsteiner (1868—1943) este cel care a descoperit grupele sanguine, punînd astfel bazele ştiinţifice ale tratamentului prin transfuzii. El a primit premiul Nobel în anul 1930.

Plămînul de oţel, folosit într-o serie de maladii, a fost imaginat şi realizat de medicul american Charles Morgan Hammond. Fiind suferind la un moment dat de o pleurezie, doctorului Hammond i-a venit această idee chiar în timp ce se afla la pat, în spital. Acolo a elaborat schiţele iniţiale ale plămînului de oţel, pe care l-a şi realizat ulterior, cu colaborarea unui specialist în mecanică.

După cum atestă istoria medicinei, seringa este invenţia medicului francez Seringue. Acesta a cizelat-o şi i-a dat forma pe care o cunoaştem în ziua de astăzi. Ceea ce nu înseamnă că ideea seringii îi aparţine amintitului medic francez. În antice morminte din Venezuela au fost descoperite seringi a căror canulă era confecţionată din ţeava unei pene de pasăre iar pompa din băşica înotătoare a peştilor mari.

În panteonul şintoist a fost admis numai un singur european. Astfel, la Tokio, într-o grădină a Institutului Kitasoto a fost înălţată o pagodă spre a perpetua memoria marelui savant. Robert Koch, descoperitorul bacilului tuberculozei.

Eterul a fost descoperit acum vreo 700 de ani. Dar au trebuit să mai treacă două secole pînă cînd, în 1540, un elev al lui Paracelsus, pe nume Valerius Cordus, i-a descoperit calităţile de somnifer. După alţi 230 de ani, farmacistul Frebonius îl botează eter. Un englez, M. Morris, propune în 1758 utilizarea lui în terapeutică, dar nimeni nu-l ia în seamă. Abia în 1841 W. Th. Green Morton, student în medicină, roagă pe profesorul său de chimie Jackson să studieze eterul din punct de vedere chimic. Dar, probabil, pe cei doi studiul i-a... obosit căci s-au apucat de negustorie, vînzînd noul produs sub numele de «brotheon». Aşa de bine le mergeau afacerile, încît au început să se certe pentru prioritatea descoperirii şi s-au judecat pînă la moarte. Posteritatea l-a reţinut pe... student. Recunoscători, cetăţenii din Boston, i-au ridicat un monument deasupra mormîntului, care poartă inscripţia: «William Th. G. Morton, inventatorul şi descoperitorul anesteziei prin inhalaţie. Înaintea lui, în toate timpurile, chirurgia era o tortură. Prin el, durerea în chirurgie a fost stăpînită şi desfiinţată. De la el înainte, ştiinţa stăpîneşte durerea».

CE VA ADUCE BARZA?

Din timpuri străvechi şi pînă astăzi, dintotdeauna, în lume s-au născut aproximativ acelaşi număr de băieţi şi fete, cu un uşor avantaj de partea băieţilor: 105—107 băieţi la 100 de fete. Mecanismul prin care izbuteşte natură să realizeze acest echilibru nu este cunoscut. Se consideră că variaţia spontană a sexului copiilor la naştere depinde de un complex de factori cum ar fi: vîrsta tatălui, vîrsta mamei, rangul (al cîtelea copil este, în familie, cel născut), secetele, împrejurările etnice sau geografice, epidemiile virotice ş.a. Proporţia, s-ar putea spune admirabilă, dintre sexe ar trebui să mulţumească pe toată lumea. Practic însă lucrurile nu se petrec aşa. Familii în care toţi copii sînt fete îşi doresc aprig să aibă şi un băiat; şi viceversa. Pe urmă, sînt familii cu anomalii ereditare legate de sex, care deci se răsfrîng asupra copilului numai dacă este băiat — pentru unele boli, — sau numai dacă este fată — pentru altele; aşa sînt, de pildă, hemofilia şi miopatia, care nu se manifestă decît la băieţi. Aceşti părinţi pot avea copii sănătoşi numai dacă aceştia vor fi de sexul opus celui asupra căruia se manifestă anomalia în familia lor. Posibilitatea dirijării ar fi, în acest caz, salvatoare. Sînt apoi şi părinţi care, aşteptînd un copil, vor neapărat unii numai băiat, alţii numai fetiţă. Iată de ce problema dirijării, a alegerii sexului copilului care urmează să fie conceput s-a pus de multă vreme, rezolvarea ei fiind considerată ca un vis ancestral al umanităţii.

Pentru împlinirea acestui vis, arată «Le Monde» într-un recent articol consacrat problemei de faţă s-au făcut tot felul de încercări, s-au recomandat, de-a lungul veacurilor, numeroase metode pe întreaga suprafaţă a pămîntului. Pentru Aristotel, vîntul de nord era aducător de băieţi, iar cel de sud — de fete. În Evul Mediu a fost în mare vogă doctrina după care luna plină favorizează procrearea de băieţi, în timp ce fetele se procrează mai ales pe lună nouă. Încercări de a dirija sexul pe baze ştiinţifice s-au făcut însă numai după descoperirea mecanismului genetic.

În mod simplificat, acest mecanism este următorul. Se ştie că la om, ca şi la orice mamifer, femela nu elaborează decît celule sexuale neutre, care sînt, toate, identice şi poartă cromozomul feminin X. Masculul însă elaborează două tipuri de celule sexuale (spermatozoizi): unele poartă cromozomul masculin X, altele un cromozom diferit, care nu există decît la masculi, Y. Dacă ovulul este fecundat de un cromozom masculin X (formula oului devenind XX), atunci se va naşte o fată; dacă fecundarea o va face un spermatozoid Y (formula XY), atunci noul născut va fi băiat.

Odată descoperit acest sistem, savanţii au început să se preocupe de separarea spermatozoizilor în purtători de cromozomi X şi purtători de cromozomi Y, cu scopul de a-i folosi apoi pentru fecundări dirijate. Rezultatele n-au fost strălucite, în primul rînd pentru că procentul de separare izbutit, de numai 75 la sută, duce la un grad de incertitudine foarte ridicat, şi, în al doi-

lea rînd, fiindcă spermatozoizii separați pot fi folosiți doar pentru însămînțări artificiale, de genul celor practicate de Robert Graham, fondatorul «băncii» de spermă donată de laureați ai premiilor Nobel pentru știință.

S-a avansat și ideea unei legături între sexul copilului care urmează să se nască și distanța dintre momentul actului fecundant și momentul ovulației. Astfel, potrivit unor savanți americani proporția băieților va fi foarte mare, de circa 80 la sută, dacă raportul fecundant are loc în timpul ovulației sau cu puțin înainte; dacă acest raport se va produce distanțat de momentul ovulației, se vor naște multe fete. Explicația ar fi că spermatozoizii purtători de cromozomi X, mai rezistenți, pot aștepta mai mult timp momentul ovulației, pe cînd cei de tipul Y, mai rapizi și mai numeroși, au șanse sporite de a ajunge primii la ovul dacă acesta este gata să-i primească imediat. Această ipoteză, de altfel foarte controversată, este practic inaplicabilă, întrucît pînă acum nu există nici un mijloc de a prevedea în mod cert momentul ovulației. Găsirea acestui mijloc — care ar furniza totodată și cheia celei mai eficace și mulțumitoare metode anticoncepționale, metoda naturală — rămîne însă, deocamdată, după cum aprecia «Le Monde», un vis inaccesibil.

Pe diferența de comportament, de rapiditate și de rezistență la condițiile mediului înconjurător a spermatozoizilor X și Y se bazează și tehnica recomandată de unii autori în anii 30 și care constă în modificarea acidității mediului vaginal înainte de actul conceptual. Pentru ca să se nască băieți, se recomandă alcalinizarea prin injectarea unei soluții de bicarbonat de sodiu; pentru apariția fetelor — acidularea cu o soluție slabă de oțet. Recomandarea se bazează pe faptul că mediul alcalin favorizează ascensiunea spermatozoizilor Y, în timp ce mediul acid îi împiedică să supraviețuiască. Dar nici această metodă n-a dat rezultate probante, întrucît lichidul seminal în care se află spermatozoizii are o putere considerabilă de a neutraliza o aciditate vaginală excesivă în cîteva secunde, și această putere se menține timp de zece ore.

Iată că, în ultima vreme, specialiștii au făcut o nouă descoperire, și anume legătura dintre metabolismul mineral al organismului mamei și determinarea sexului la urmași: dacă în organismul matern predomină, în momentul concepției, sodiul și potasiul, se va naște băiat, dacă predomină calciul și magneziul, se va naște fată. Pornind de la această idee, un grup de savanți canadieni au studiat problema în mod aprofundat. Într-o primă etapă, ei au realizat o anchetă de tip retrospectiv, analizînd habitudinile alimentare a 50 de familii care aveau numai băieți și a altor 50 de familii care nu aveau decît fete. În 80 la sută din cazuri, familiile cu băieți urmau, în mod inconștient, un regim alimentar foarte sărat, iar cele cu fete — un regim cu predominanță alcalină. Într-o a doua etapă, echipa canadiană a întocmit o anchetă de tip prospectiv, care consta în examinarea descendenței unor cupluri selecționate după obiceiurile lor alimentare dezechilibrate — fie un regim hipersărat, fără lactate, fie, dimpotrivă, un regim bogat în calciu și lipsit de sare. În cele 30 de familii care urmau primul regim, s-au născut 24 de băieți; în cele 20 de familii care urmau regimul al doilea, s-au născut 16 fete. Eficacitatea obținută, de 80 la sută, corespunde și cu procentul determinat în ancheta retrospectivă.

De la anchetă, s-a trecut la experiență, în clinici specializate, atît în Canada, cît și în Franța. Procentul reușitelor a fost chiar mai ridicat, de 81 la sută. Ca urmare, s-a tras concluzia că determinismul ionic al formării sexelor este o realitate și că printr-un regim ținut de mamă înainte de procreare, pe o durată de cel puțin două luni și jumătate, se poate determina, în peste 80 la sută din cazuri, sexul copilului. Iată, după «Le Monde», care ar fi regimurile necesare. Pentru zămislirea de băieți: ceai, cafea, suc de fructe, ape minerale sodice, toate felurile de carne, pește, pîine, produse de patiserie, cartofi, ciuperci, fasole albă uscată, mazăre uscată, soia boabe, porumb boabe și alte legume, toate fructele proaspete, prune și caise uscate, migdale, ciocolată fără lapte, supe și ciorbe, zahăr, miere, jeleu, dulceață, gem, margarină, ulei vegetal, conserve de legume în saramură și oțet; toate aceste alimente trebuie să fie cît mai sărate. Sînt interzise: laptele și orice produse lactate, precum și orice alimente în compoziția cărora intră laptele; la fel cu ouăle; apele minerale calcaroase, crabii, crevetele, salata verde, fasolea verde, spanacul, nucile, castanele, amandinele, cacao, ciocolata cu lapte, orice deserturi, supe etc. care conțin lapte. Regimul pentru venirea fetelor ar fi: lapte și toate produsele lactate nesărate, suc de mere și de struguri, ape minerale calcaroase, 120 g carne pe zi (de vacă, porc, pasăre), pește oceanic și moluște, ouă și toate preparatele cu ouă, brînzeturi fără sare, iaurt, caș nesărat, pîine și biscuți fără sare, patiserie fără sare, orez, paste făinoase, legume proaspete sau conserve fără sare: fasole verde, morcovi, țelină, ceapă, mazăre, ridichi, castraveți; fructe proaspete (numai o porție pe zi), ananas, mere, mandarine, pepene, pere; zahăr, miere, dulceață unt sau margarină fără sare: toate produsele recomandate trebuie să fie consumate fără sare. Se interzic: cafeaua, ceaiul, ciocolata, apele minerale sodice, lichiorurile, berea, jambonul și orice carne conservată: afumată, sărată, uscată; la fel peștele; brînzeturile sărate, pîine sărată, produsele de patiserie sărate, sfecla, varza, tomatele, fasolea albă uscată, mazărea uscată, porumbul boabe, bananele, piersicele, caisele, cireșele, portocalele, fructele uscate, ciocolata, murăturile de orice fel (în saramură sau în oțet), supele și ciorbele.

Bineînțeles, un regim sau altul se poate începe numai cu avizul medicului și se ține sub supravegherea medicului pe toată durata sa.

Dacă această descoperire se va dovedi fermă, se pune întrebarea: care va fi folosul ei? Specialiștii consideră că ar putea fi aplicată în zootehnie, pentru a dirija, de pildă, numărul de viței și de vițele în funcție de nevoile de carne și de lapte. În ceea ce privește aplicativitatea dirijării sexului la oameni, ea se justifică numai în cazul celor cu anomalii ereditare. Altfel, se poate ajunge, pe plan mondial, la un serios dezechilibru între sexe, cu atît mai grav cu cît astăzi, din păcate, nu mai există rezerva strategică din grădina sabinilor. Strămoșii noștri au avut noroc. Noi însă trebuie să ni-l facem singuri, lăsînd barza să-și practice meseria.

ION D. GOIA

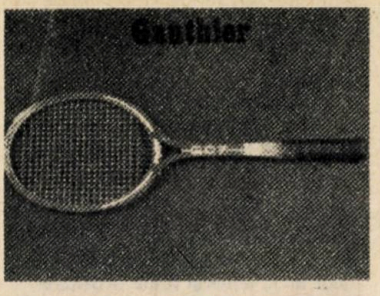

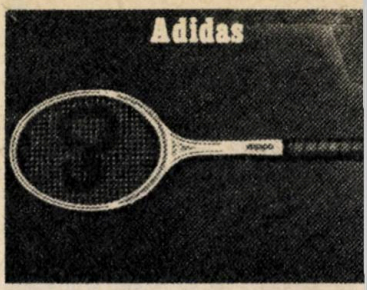

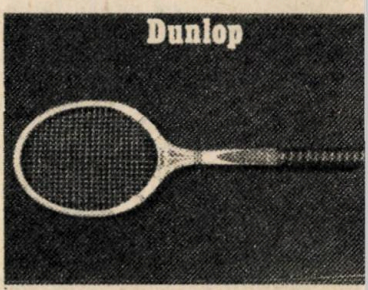

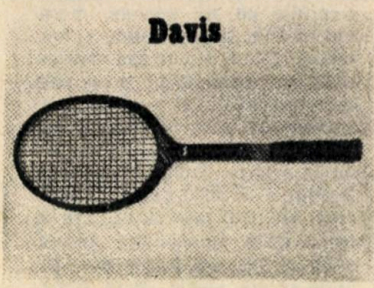

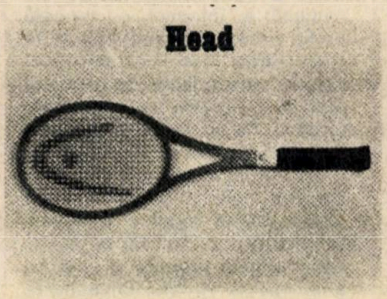

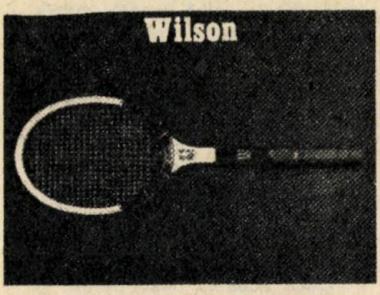

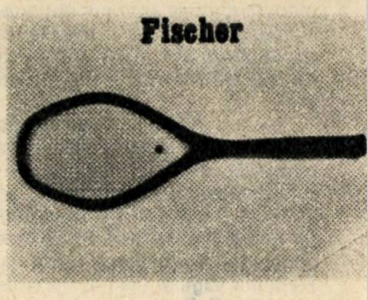

Revirimentul tenisului de cîmp s-a produs o dată cu apariția supercampicnilor moderni, fenomen caracteristic ultimilor cincisprezece ani. Este destul să amintim cîțiva dintre ei: Ion Țiriac, Ilie Năstase și Virginia Ruzici la noi în țară, Arthur Ashe, Jimmy Connors, Bjorn Borg, John McEnroe, Billy-Jane King, Chris Evert, Tracy Austin sînt numai cîțiva dintre acești supercampioni care au făcut ca tenisul de cîmp să fie îmbrățișat de milioane de iubitori ai acestui sport. Orice adolescent care ține în mînă o rachetă de tenis îl are înaintea ochilor pe Năstase sau Borg. De altfel, cererea supermasivă a fost cea care a determinat un nemaiîntîlnit «boom» în industria constructoare de rachete de tenis, de la cele destinate începătorilor pînă la acelea produse exclusiv pentru campioni. Iată cîteva dintre cele mai cunoscute mărci.

Gauthier — Dublă ramificație în lemn+fibră. O rachetă de calitate, foarte rezistentă și bine echilibrată.
Lacoste — Prima rachetă de lemn a unei mărci ce a lansat în Franța prima rachetă metalică. Cordaj special.
Adidas — O rachetă recomandată începătorilor și amatorilor. Structură din lemn.
Marville — O bună rachetă clasică din lemn și fibră.
Rossignol — Dublă ramificație de Xicral, poliuretan elastolan.
Dunlop — A fost racheta celor mai mari jucători timp de 20 de ani. O «tradițională» din lemn.
Davis — Este racheta nr. 1 în SUA. Din lemn și aluminiu ea obține rezultate bune.
Head — Cadru redus în lungime, cu unghiurile mai rotunjite. Greutate redusă. Fibră de sticlă+rășină epoxată. Ușoară în mînă.
Montana — Rachetă cu simplă ramificație de lemn, pentru începători.
Wilson — O frumoasă rachetă clasică, de calitate. Din lemn, simplă ramificație.
Slazenger — Rachetă tradițională, din lemn, simplă ramificație. Estetică și foarte frumos colorată, în două culori: roșu și verde.
Fischer — Rachetă cu un design foarte original. Simplă ramificație din fibră, de o formă alungită. Echipată cu un vibrastop.

SPORTUL STUDENȚESC

O ECHIPĂ A TINEREȚII ETERNE

Nu, rîndurile de față nu-și propun o analiză a **Sportului studențesc,** ci o trecere în revistă a acestui club de fotbal, o întîlnire a marelui public, prin intermediul rîndurilor de față, cu toții cei ce alcătuiesc această mare echipă de fotbal, cu istoria sa, cu zbaterile și frămîntările sale, cu bucuriile și amărăciunile sale.

Dar, pentru a nu fi acuzați că sîntem rupți de realitatea imediată și prezentă, că nu vedem copacii din cauza pădurii, sîntem obligați să precizăm că, la ora actuală, echipa studenților bucureșteni trece printr-un moment de mare cumpănă. Astfel, unul dintre cronicarii sportivi care cunoaște mai în amănunt viața și resorturile intime ale **Sportului studențesc,** Mihai Ionescu, afirma în **Radiografiile de toamnă ale divizionarelor A,** că la începerea turului actualului campionat **«Sportul studențesc»** — cîștigătoarea **Cupei balcanice** — cu trei achiziții de marcă (Fl. Grigore, Bozeșan și Bucurescu) și avînd la timonă un nou cuplu de antrenori, C. Cernăianu și I. Voica, amîndoi tehnicieni valoroși, care activează de multă vreme și în cadrul lotului național, s-a prezentat la startul noului an competițional ca UNA DIN PRINCIPALELE PRETENDENTE ÎN LUPTA PENTRU TITLU sau — cel puțin — ca o aspirantă la un loc pe podium.» În continuare, același ziarist, cu o amărăciune pe care doar o bănuim, dar cu o obiectivitate pe care o impun cifrele, constată: «Patru luni mai tîrziu. Sfîrșitul sezonului de toamnă. Formația studenților bucureșteni înregistra un bilanț foarte slab, aproape de necrezut: 12 puncte (procentaj 35 la sută) minus patru în clasamentul adevărului, golaveraj minus opt, LOCUL 17 în clasament și, capac peste toate, eliminată din Cupa României de o divizionară C!»

Cu aproape o lună înaintea apariției acestor rînduri în ziarul de specialitate, **Sportul,** Marius Popescu, redactorul-șef adjunct al acestui cotidian afirma într-o sugestivă analiză «18 sinteze în minutul 1531»: «candidată la titlu (se spunea), după valoarea lotului, echipa studenților bucureșteni **a căzut** în serie la colocvii și examene aparent ușoare pentru ea. Ca și **Steaua,** nu are scuze...»

Ajunsă la capătul turului într-o astfel de situație, același Mihai Ionescu, în serialul ziarului Sportul «Divizionarele A pregătesc returul 1», insinuîndu-se, dacă putem spune și așa, în viața și frămîntările acestei echipe, constata că **«Sportul studențesc** este hotărîtă să urce spre locul ...12». Cu alte cuvinte, «restanțieră în sesiunea din toamnă a campionatului, formația studenților bucureșteni nu și-a permis, ca în alți ani, o vacanță adevărată și, preocupată mai mult ca oricînd de examenul returului, **s-a pus serios pe carte** încă de la începutul ultimei decade a lunii decembrie. Așa se face că, pînă la această oră a pregătirilor (pînă în 12 ianuarie, n.n.), cînd restul divizionarelor A, exceptînd **Politehnica Timișoara,** de-abia au trecut la de așa-numita adaptare a organismului la efort, **Sportul studențesc** a fi adunat mai bine de 50 de ore de antrenament în cadrul cărora a susținut 3 meciuri amicale în compania **Lotului național de tineret.»**

Cu convingerea că, prin intermediul specialiștilor, am făcut, totuși, o analiză la zi a situației în care se prezintă echipa studenților bucureșteni și cu convingerea că din rîndurile de mai sus transpare părerea unanimă că Sportul studențesc are suficiente resurse pentru redresarea situației sale, să punem punct, deocamdată, prezentului imediat și să purcedem la ceea ce ne-am propus încă de la bun început, la trecerea în revistă a acestui mare club de fotbal, la o întîlnire a marelui public cu toți cei ce au alcătuit și alcătuiesc această echipă a tinereții, a entuziasmului, a pasiunii.

Mai, 1943: Nicu Virgil, Valentin Stănescu și Gh. Teodorescu

Balet fotbalistic: Chihaia și Iordănescu

Vitrina cu trofee

Mircea Sandu sau bucuria de a marca

SĂ ÎNCEPEM CU TRECUTUL ÎNDEPĂRTAT

Să începem, deci, cu trecutul îndepărtat, cu acel februarie 1916 cînd, la inițiativa unui grup de studenți a luat ființă clubul **Sportul studențesc.** Dintr-un excelent program, mai exact spus o adevărată revistă intitulată **Sportul studențesc-Fotbal 78/79,** un program care, ca profesionalitate și ca prezentare grafică, ar ocupa, în întrecere cu zeci și zeci de încercări similare din întreaga țară, locul întîi, aflăm că primul președinte al clubului a fost chiar matematicianul de renume mondial **prof. Traian Lalescu.**

De-altfel, pentru exactitatea datelor, vom apela în continuare la însemnările cuprinse în acest program-revistă alcătuit de publiciștii Ioan Buduca, Cornel Nistorescu și Octavian Știreanu în colaborare cu fotoreporterii Emanuel Tânjală și Constantin Boca, acestora adăugîndu-li-se și arhitectul Ștefan Cocioabă în calitate de caricaturist. Desigur, în ceea ce ne privește, intrînd în posesia datelor privind istoria clubului, le puteam folosi ca atare, fără o trimitere la autorii mai sus amintitului program, dar prea ne-a încîntat strădania și reușita celor trei colegi. Cu atît mai mult ne simțim obligați să-i amintim cu cît programul, deși tipărit într-un tiraj destul de mare, s-a epuizat relativ rapid, motiv pentru care mulți iubitori ai echipei **Sportul studențesc,** mai ales cei din provincie n-au avut cum să ajungă în posesia acestei apariții publicistice de excepție. Așadar, dînd credit informațiilor și însemnărilor colegilor amintiți, aflăm că la conducerea clubului, ca președinte, mai poate fi amintită și personalitatea **profesorului Constantin Stoicescu,** rector al **Universității** din București.

Dar în 1929, avea să se petreacă prima mare cotitură în viața și statutul clubului, acesta devenind clubul autonom al elevilor, muncitorilor și studenților. În același an, la conducerea clubului avea să se impună, ca secretar, **Constantin (Titel) Ursache,** un **totum factum** pentru activitatea fotbalistică a clubului care mai avea, pe lîngă fotbal, alte două secții, tenis și rugby. Insistînd asupra anului 1929, trebuie să mai spunem că în acea perioadă **Sportul studențesc** intră într-un circuit competițional, în seria «Onoare» a orașului București, alături de alte viitoare mari echipe ale Capitalei, ca **Venus, Juventus, CFR** (actualul **Rapid), Unirea Tricolor, Belvedere, Olimpia, Sparta CAB, Colțea** și **Valvîrtej.** Este perioada în care în echipa alb-negrilor joacă **Jean Lăpușneanu, Ego Munteanu, Augustin Botescu, Dincă Schileru, Petre Gațu,** nume care mai apoi s-au impus în mișcarea sportivă a țării. Este perioada în care alb-negrii, în confruntarea cu celelalte echipe ale Bucureștiului, vor juca un rol important pentru stabilirea ierarhiilor fotbalistice. În 1933 se înființează divizia B și **Sportul studențesc** participă în seria I pe care o va cîștiga la cea de-a treia ediție (1936/1937) și va promova pe prima scenă a fotbalului nostru. Iată echipa care a realizat această primă mare performanță: **Mișu Constantinescu, Coe Duce, Ion Andreescu, Mircea Bădulescu, Tache Dumitrescu, Alexandru Drăgan, Constantin Mitan, Dan Busuioc, Ion Voicu, Traian Ștefănescu, Marin Marinescu, Titi Dumitrescu, Gică Popescu, Ștefan Dumitrescu, Remus Angheloiu.**

SUB SOARELE DIVIZIEI A

Cucerindu-şi, deci, un fotoliu pe prima scenă fotbalistică a ţării, **Sportul studenţesc** se dovedeşte a fi un adversar de temut pentru celebrele **Venus, Unirea Tricolor** sau **Rapid,** echipe pe care le-a învins atît în campionat cît şi în **Cupa României,** competiţie în finala căreia s-a calificat doi ani mai tîrziu, în 1939, dar pe care o pierde, din păcate, în faţa unui etern rival, **Rapid,** cu 0—2. Jucau pe-atunci, la Rapid, nume de legendă ale fotbalului nostru, ca **Lengheriu, Vintilă, Costea, Auer, Baratki, Gabrilescu, Bogdan.** Foarte aproape de performanţa cuceririi acestui mare trofeu care este **Cupa României** s-a mai aflat **Sportul studenţesc** şi în 1947, dar pierde în faţa **CFR**-ului din **Turnu Severin,** unde jucau în acea vreme **Pavlovici, Ionescu-Crum,** fraţii **Felecan** şi alţii. În acea vreme în alcătuirea **Sportului studenţesc** se aflau jucători ca **Valentin Stănescu, Gică Teodorescu, Nicu Virgil, Gheorghe Constantinescu (Grecu), Alexandru Drăgan, George Popa, Pricop, Titi Dumitrescu, Gică Popescu, Constantin Rădulescu, Coco Dumitrescu.** Acestor nume cărora le pot fi adăugate multe altele ca **Mircea Cruţescu, Ştefan Stănculescu, Constantin Dobre, Ion Marinescu, Constantin Minciu,** sau, mai tîrziu, **Dumitru Nicolae-Nicuşor, Viorel Tilmaciu, Ignat, Mircea Sămăreanu, George Dan, Dumitru Gheţu,** li s-ar fi cuvenit, desigur, o tratare mai deosebită în aceste pagini privind istoria clubului **Sportul studenţesc.** Dar, deocamdată, ne limităm doar la aceste simple notaţii pe care le încheiem cu precizarea că în perioada 1934—1943, la conducerea tehnică a clubului s-au perindat antrenorii **Dabo Eugen, Csilag Ladislau, Coloman, Braun-Bogdan, Constantinescu Gheorghe.** A nu se înţelege, desigur, că între anii 1941—1943 **Sportul studenţesc** a participat la campionat, competiţie care s-a întrerupt încă din 1941, din cauza războiului. În ultimii trei ani, **Sportul studenţesc,** ca şi celelalte echipe, a participat doar la **Cupa României,** competiţie care avea să se întrerupă în 1943.

HAIDE SPORTUL!

ŞI TOTUL A FOST LUAT DE LA ÎNCEPUT

La realuarea campionatului naţional, în 1946, **Sportul studenţesc** ar fi putut să participe direct în prima divizie, dar, datorită greutăţilor de ordin material, a pierdut, ca să zicem aşa, startul, astfel că s-a văzut pusă în situaţia de a o lua de la început. Printre inimoşii studenţi care s-au gîndit şi s-au încumetat să dea glas pasiunii pentru fotbal a universitarilor bucureşteni s-au numărat Cornel Pacoste, Constantin Bărbulescu, Mihai Tătărăscu, Gheorghe Ola care încropesc, pentru început, o echipă cu numele de **CUB,** adică **Clubul Universitatea Bucureşti.** Dar o adevărată echipă se va forma ceva mai tîrziu, prin 1951, echipă care în 1954 va promova în divizia B şi va purta un timp numele de **CUB,** apoi **Ştiinţa,** apoi **Politehnica,** pentru că în campionatul 1969/1960 să revină la numele de tradiţie al fotbaliştilor universitari bucureşteni, **Sportul studenţesc,** denumire cu care, în 1972, revine în divizia A după o absenţă de 31 de ani. Dar, pînă la acest al doilea mare moment din istoria clubului, aveau să se petreacă o sumedenie de alte întîmplări, cum ar fi ocuparea de trei ori consecutiv a locului II în campionatul diviziei B, sau chiar retrogradarea în divizia C, fapt datorat mai ales unor masive transferuri de jucători care crescuţi şi afirmaţi la **Sportul studenţesc,** au fost ademeniţi de alte echipe. Astfel, ca să dăm doar cîteva exemple, **Mîndru** şi **Cruţiu** au plecat la **Progresul, Ion Ionescu** şi **Bălint** la **Rapid.** Ajunsă în divizia C, echipa nu dezarmează. Strînge rîndurile şi promovează o serie de jucători ca **Păiş, Răducanu, Mircea Rădulescu, Anton, Moldoveanu** (pe atunci juniori) care jucau alături de **Rămureanu, Manta, Sîrbu Dridea II, Lucescu, Ciornoavă, Gigi Dragomir, Gigi Dumitrescu, Halagian.** În 1967 această echipă s-a aflat la un pas de a promova în divizia A. Cinci ani mai tîrziu, o echipă mult schimbată, cu doar cîţiva vechi jucători, avea să împlinească visul suporterilor săi, mult mai numeroşi atunci decît la ora actuală, acela de a promova în prima divizie. Cei care au împlinit acest vis au fost: **Ion Vasile, C. Marian, M. Stan (portari), Jurcă, Dumitru Nicolae, Măţoanu, M. Rădulescu, G. Ionescu, I. Secoşanu, Sîrbu (fundaşi), Jamaischi, Culda, Damian, Badea (mijlocaşi), Leşeanu, Pană, Mircea Sandu, Nuţu, Kraus, C. Sava, D. Georgescu, Firiţeanu, Florea (înaintaşi).**

DIN NOU ÎN DIVIZIA A

Revenită sub soarele atît de dulce, dar deloc blînd, mai degrabă neiertător, al primei noastre divizii, echipa studenților bucureșteni a avut de luptat în primul an pentru ceea ce se numește supraviețuirea. Atît de acerbă și plină de neprevăzut a fost această luptă, încît suporterii echipei își pot aduce aminte cu oarecari frisoane că marele vis realizat era cît pe-aci să se năruie. De-altfel, acel prim campionat în prima divizie a fost marcat de un fapt fără precedent în fotbalul nostru în sensul că din cei 27 de jucători care au îmbrăcat tricoul alb-negrilor au mai rămas în viitorul sezon doar 13, acestora adăugîndu-li-se alți tineri pe care conducerea clubului i-a promovat cu un deosebit curaj și cu o încredere greu de întîlnit astăzi. Și roadele acestei noi atitudini față de fotbal și față de interesele clubului n-au întîrziat să apară. În campionatul 73/74, **Sportul studențesc** a ocupat un liniștitor loc 11, apoi două onorante locuri IV în următoarele două campionate, pentru ca anul competițional 1976/1977 să marcheze un oarecare regres, locul 7, datorită unei schimbări din mers a generațiilor. Dar, dincolo de aceste rezultate care fac dovada certă că **Sportul studențesc** a devenit o adevărată echipă, trebuie să mai spunem că ea a devenit și o adevărată valoare a fotbalului nostru, valoare confirmată mai ales în anii 1978, 1979 și 1980, cu excepția turului din actualul campionat, firește, cînd în sînul acestei echipe s-a întîmplat ceva, ceva care, cu toată strădania noastră, încă nu poate fi numit cu precizie și nici explicat ca atare, așa cum în fotbal deseori se-ntîmplă ceva dincolo de logică, dincolo de puterea noastră de înțelegere. Dar, cum spuneam în chiar primele rînduri ale acestui articol, intenția noastră nu este de a face o analiză a cauzelor ce au concurat la slaba prestație a **Sportului studențesc** în prima parte a campionatului, ci doar aceea de a reface, pentru marele public, cîteva din momentele istoriei acestui club de renume în fotbalul nostru. Și, după cele consemnate pînă acum, orice cititor, fie sau nu suporter al **Sportului studențesc,** dar neapărat suporter al adevărului, trebuie să recunoască un fapt evident, acela că echipa alb-negrilor are o tradiție de excepție, că sub culorile sale au jucat mari nume ale fotbalului nostru și că are doar nesansa unor conjuncturi dintre cele mai diverse a făcut ca **Sportul studențesc** să aibă, de-a lungul istoriei sale, și un mers mai anevoios, mai împleticit, mai plin de obstacole pe drumul ce duce spre marea performanță.

PRESUPUȘII CAMPIONI VOR EVITA, FĂRĂ DOAR ȘI POATE, RETROGRADAREA

Dincolo de usturătoarele lecții de fotbal pe care **Sportul studențesc** le-a administrat mai tuturor echipelor mari ale campionatului nostru, alb-negrii au atins, totuși, marea performanță prin cîștigarea **Cupei balcanice,** așa cum, cu un an în urmă, au fost foarte aproape de cîștigarea chiar a campionatului, eveniment care, în realizarea sa, a fost brusc stopat de-acel antologic gol primit de Răducanu într-o memorabilă partidă cu **Steaua,** pe Ghencea, cînd **Sportul studențesc**, fără acel gol, ar fi atacat direct titlul de campioni și nu puțini sînt cei ce au subscris atunci la ideea că nimeni nu i-ar mai fi putut opri. Dar n-a fost să fie așa, pentru că în fotbal se-ntîmplă nepreväzutul, acel ceva ce dă sare și piper minunatului spectacol din dreptunghiul de gazon, acel ceva ce a dus la o subită transformare a echipei, o subită și spectaculoasă schimbare a pretențiilor sale în actualul campionat, adică de la emiterea pretențiilor pentru cîștigarea titlului, iată, în primăvara acestui an, **Sportul studențesc** va lupta pentru evitarea retrogradării, acțiune care, sperăm noi din tot sufletul, se va încheia cu bine. Și se cuvine să precizăm că speranțele noastre și încrederea noastră nu se bazează pe ideea că în fotbal totul este posibil, cît mai ales pe faptul că în campionatul nostru nu sînt, totuși, prea multe echipe care se pot lăuda cu un lot de valoarea celui deținut de **Sportul studențesc,** după cum nu multe echipe se prea pot lăuda că dețin o personalitate, ca idee de joc, precum cea a **Sportului studențesc.** În rest, singura problemă reală care se pune la ora actuală, este cea a muncii. Și, după cum ne informează specialiștii, alb-negrii au început înaintea multor altora sesiunea de primăvară, adică, vorba ziaristului Mihai Ionescu, studenții bucureșteni **s-au pus deja serios pe carte.** Să așteptăm cu încredere rezultatele unei pregătiri care a început de mult și să așteptăm, în aceeași măsură, tresărirea de orgoliu a tuturor celor pe care suporterii îi și vedeau campioni la sfîrșitul acestui campionat, poate cel mai zbuciumat din istoria de pînă acum a **Sportului studențesc.**

Ajunși la acest ultim paragraf al încercării noastre privind trecerea în revistă a echipei **Sportul studențesc,** ni se pare că e momentul să transcriem numele tuturor celor ce se pregătesc de asalt: **Dumitru Moraru și Lazăr Vasile** (portari), **Niculae Tănăsescu, Paul Cazan, Ion Grigore, Ion Constantinescu, Ion Munteanu, Constantin Stroe și Ion Cățoi (fundași), Dumitru Șerbănică Gino Iorgulescu, Aurel Munteanu, Octavian Ionescu și Laurențiu Bozeșan (mijlocași) și Florin Grigore, Mircea Sandu, Romulus Chihaia, Mihai Marian și Marian Bucurescu (înaintași).** Lor, și antrenorului lor, **Ion Voica,** din toată inima, succes!

VICTOR NIȚĂ

MOMENTE DIN ISTORIA ALPINISMULUI ROMÂNESC

Precizez, de la bun început, că noțiunea de alpinism o înțeleg în sensul în care o definesc dicționarele **Larousse** și **Grande encyklopedie de la Montagne** — 1977, adică «sportul ascensiunilor în munte».

Voi marca, așadar, momente principale ale alpinismului, în înțelesul larg al cuvîntului, consemnînd și anii înființării primelor asociații turistice (alpiniste) din România.

1809: mitropolitul Veniamin Costache a urcat pe Ceahlău «spre a privi țara Moldovei și încă mai departe...»; prelatul moldovean poate fi considerat părintele spiritual al alpinismului românesc, tot așa cum Petrarca, cel care a urcat în 1336 pe Ventoux «numai din dorința de a sta pe această înălțime dominantă», este considerat părintele spiritual al alpinismului mondial.

1839. Ghrorghe Asachi a urcat pe Ceahlău și a scris lucrarea **Dochia și Traian după scrierile populare ale românilor cu itinerarul muntelui Pionul**, descriere considerată ca primul ghid montan.

1855 (iunie 11) Elena Ghica (Dora d'Istria) a urcat muntele Monch, unde a înfipt steagul tricolor pe care scria VALACHIA.

1872 (septembrie): zece alpiniști brașoveni, pe Vîrful La Om, în Piatra Craiului, au hotărît înființarea Societății carpatine din Brașov; la 10 mai **1873** s-a obținut forma legală, iar în comitetul de conducere erau și avocatul Iosif Pușcariu, profesorii George și Pantelimon Dima, Ion Meșiote, director de liceu, Ion Florian etc.

1877 (octombrie 2): studentul Radu Porumbaru a urcat pe Mont Blanc, în istoria

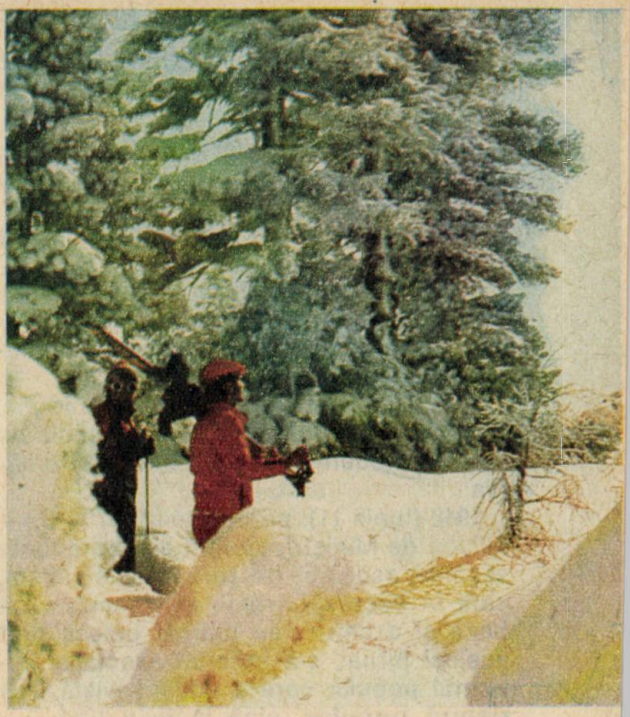

căruia a scris numele primului român.

1880 (noiembrie 28): s-a constituit la Sibiu Societatea carpatină a Transilvaniei S.K.V.; a editat **Jahrbuch des S.K.V.**

1891 (ianuarie 11): s-a constituit la Cluj Societatea carpatină ardeleană E.K.E., care a editat revista **Erdely.**

1893 (martie 11): s-a constituit la Sinaia Societatea carpatină «Sinaia», care a funcționat pînă în 1913.

1902: la Iași a luat ființă Societatea de gimnastică, sport și muzică, care a avut și o secție de turism-alpinism.

1903 (ianuarie 1): la București a luat ființă Societatea turiștilor din România; a editat **Anuarul S.T.R.;** În 1916 s-a desființat.

1921: Emil Racoviță a înființat la Cluj Societatea Frăția munteană, care în 1931 a fuzionat cu Turing Clubul României.

1921: s-a constituit la București S.A. Hanul drumeților, care a funcționat pînă în 1925.

1925 (iunie 10): s-a constituit la București Turing Clubul României; a editat **Anuarul T.C.R.** și **Enciclopedia turistică.**

1929: a luat ființă la București A.D.M.I.R. care a editat un timp **Buletinul alpin.** Tot în acest an a luat ființă grupul Brav, transformat în **1937** în Clubul carpatin român.

1931: a luat ființa Societatea România pitorească care a editat revista **România pitorească.**

1934 (martie 18): a luat ființă Clubul alpin român; a editat **Buletinul alpin** și **Buletinul C.A.R.**

1934 (martie 22): a luat ființă Federația română de turism.

1935 (octombrie 20): echipa Niculae Baticu, Dan Popescu ș.a. a urcat în premieră traseul Furcile din peretele Gălbenelelor-Bucegi.

1938: Niculae Baticu inițiază și conduce, în cadrul Clubului alpin, prima școală de tehnică modernă de cățărătură din România.

1948 (iunie 11): prin jurnalul 837 al Consiliului de Miniștri, au fost dizolvate toate vechiile asociații de turism și alpinism, care în decursul vremii au construit cabane și drumuri, au marcat poteci; prin același jurnal, s-a înființat asociația Turismul popular care a editat revista **Turismul popular,** pînă în iulie 1951.

1949 (martie):prin decretul 88 atribuțiile O.N.T. au trecut asupra C.G.M.; s-a înființat Secția de turism C.G.M.

1949 (august 6): prin decretul 329 a fost constituit Comitetul de cultură fizică și sport-C.C.F.S.

1950 (august 1): la Cabana Curmătura din Piatra Craiului, Secția de turism a C.G.M. a înființat școala de alpinism, de vară.

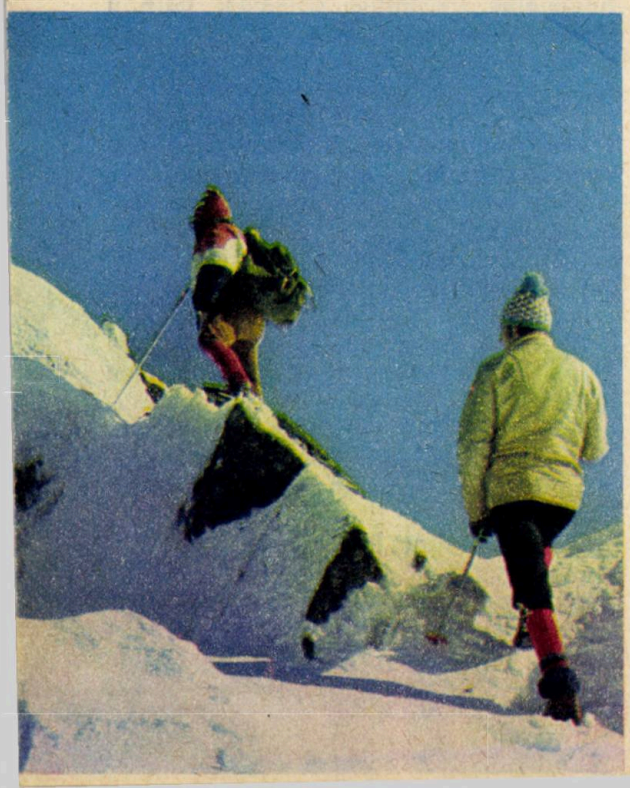

1950 (decembrie): s-a constituit Comisia centrală de alpinism.

1951 (aprilie): la cabana Bîlea Lac a luat ființă prima școală de alpinism de iarnă, organizată de Secția de turism a C.G.M.

1953: alpinismul a apărut în Calendarul competițional, ca sport de performanță.

1955: echipa asociației Voința, formată din Alexandru Floricioiu și Norbert Hiemesch a urcat în premieră Fisura Albastră din Bucegi.

1955: echipa C.C.A. formată din Emil Cristea, Aurel Irimia, Ladislau Caracsony și echipa Voința cu Alexandru Floricioiu și Paul Fozocoș au parcurs în premieră de iarnă Carpații Meridionali.

1957: s-a înființat U.C.F.S. și Federațiile sportive; pentru turism și alpinism s-a înființat Asociația turiștilor. Alpinismul a fost scos din Calendarul competițional.

1959: alpinismul s-a afiliat la Federația de schi-bob, care a organizat din nou școlile de alpinism.

1961: alpinismul a reintrat în Calendarul competițional, a ieșit din Federația de schi-bob și a funcționat pe lîngă U.C.F.S. cu denumirea Comisia centrală de alpinism.

1961: soții Ciulli au urcat pe Vîrful Lenin-Pamir.

1963 (ianuarie 1): echipa Igor Popovici și Robert Domnești eanu a realizat premiera de iarnă a Fisurii Albastre.

1963: echipa Armata-Brașov, formată din Chivu Dumitru și Ladislau Caracsony a urcat într-o zi și jumătate, cu bivuac în perete, într-un singur efort, traseul Pintenilor din Cheile Bicazului, realizînd singura premieră a unui traseu dificil, conformîndu-se normelor alpinismului clasic.

1967: Taina Dutescu a realizat premiera feminină, de iarnă, în cap de coardă, a traseului Fisura Albastră.

1967: a luat ființă Federația română de turism alpinism și Consiliul Național de Educație Fizică și Sport.

1971: a luat ființă Ministerul Turismului.

1972 (iulie 30): Alexandru Floricioiu și Adrian Tănase au urcat pe Vîrful Comunismului (7485 m) în Pamir, cea mai mare altitudine atinsă de alpiniștii români.

NICULAE BATICU

ALMANAHUL BTT

GHIDUȘ

NOTE
ȘTIRI
REBUS
ENIGME
TESTE
UMOR
FOTO
ETC.

Prieteni dragi, luați-vă bastonul
Duceți-vă-n pădure, vă plimbați
Să obosiți plimbînd pe culmi, pe dealuri
Și-n noaptea lungă veți dormi adînc

A.S. PUSKIN

Pasul, măsura putinței noastre, de mii de ori repetat, se acordă cu ritmul gîndirii. El o provoacă, o ajută să se formuleze, o susține. Proiectul lese din adîncuri cu luciala fulgerului, ca fluturii iviți într-o clipă și dispăruți în clipa următoare. Mîna dibuie creionul, un petic de hîrtie pentru a statornici părerea călătoare. Gîndirii îi sînt necesare pașii călătorului, zvonul apelor, mireasmele muntelui, ozonul tărîlor albastre, bolta brazilor; verdeața lor perenă e un simbol al longevității la care rîvnește ființa noastră plăpîndă.

AL. ROSETTI

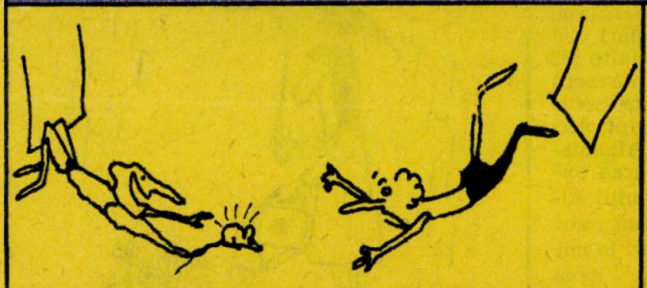

DUPĂ BILETE
(Biverb: 2, 7)

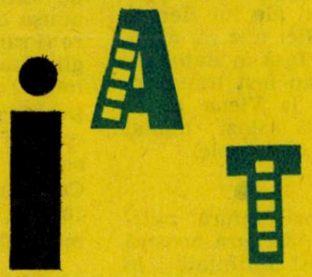

VERIFICAȚI-VĂ CUNOȘTINȚELE

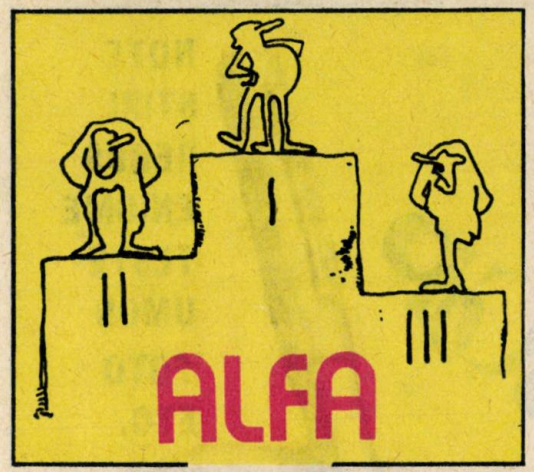

Primul observator astronomic din țara noastră a fost înființat la Oradea, în secolul al XV-lea de către Ion Viteaz.

●

Primul proiect pentru o Casă de păstrat și împrumutare în țara noastră, aparține lui Costache Bălcescu (fratele lui Nicolae Bălcescu) și a fost publicat în februarie 1854 în **Curierul românesc** și în același an într-o broșură.

●

Izvoarele termale de la Băile Herculane au fost folosite pentru prima oară de romani, după ocuparea Daciei (secolul II e.n.). Ei le-au numit **Ad aquas Herculi sarcas,** fiindcă le închinaseră legendarului erou mitologic. În 1737 s-au găsit printre ruinele vechilor construcții nu mai puțin de șase statui ale lui Hercule. Nici una nu a rămas însă în stațiune ; ele au fost transportate la Viena (unde există astăzi numai trei dintre ele).

●

Prima fanfară militară din țara noastră a fost înființată în anul 1830 la Craiova.

La 14 mai 1839, în grădina Socola din Iași, s-a inaugurat prima **Expoziție** de flori din România. A fost organizată de Gheorghe Asachi cu sprijinul botanistului Edel și al medicilor Ciliac și Zota.

●

Primul concert simfonic cu public a avut loc în țara noastră la 15 decembrie 1868 și a fost dat de **Societatea Filarmonică Română** dirijor al orchestrei fiind Eduard Wachman.

●

În toamna anului 1898 s-a organizat la București prima expoziție viticolă din țara noastră. Au fost prezentate atunci 437 varietăți de struguri, dintre care 45 erau produse ale pepinierelor de la Pietroasa, Istrița, Cotnari și Strehaia. Celelalte 392 de varietăți fuseseră aduse de peste hotare (Franța, Egipt, Anglia, Italia și Afganistan). Tot în acea expoziție s-au putut admira și cei mai mari bostani produși la noi. Cel mai „mic" avea 105 kg, iar cel mai mare 125 kg

MIHAI BURDUJA

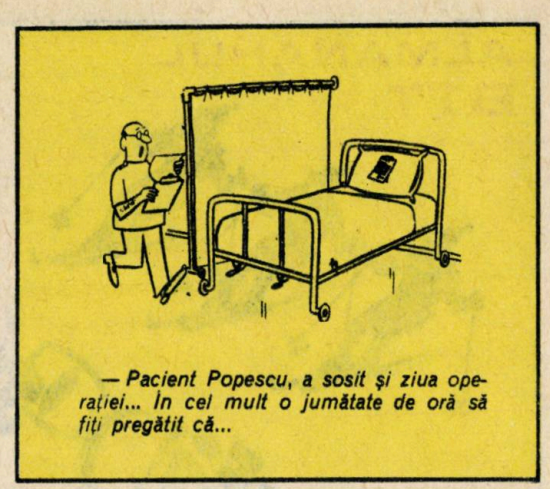

— Pacient Popescu, a sosit și ziua operației... În cel mult o jumătate de oră să fiți pregătit că...

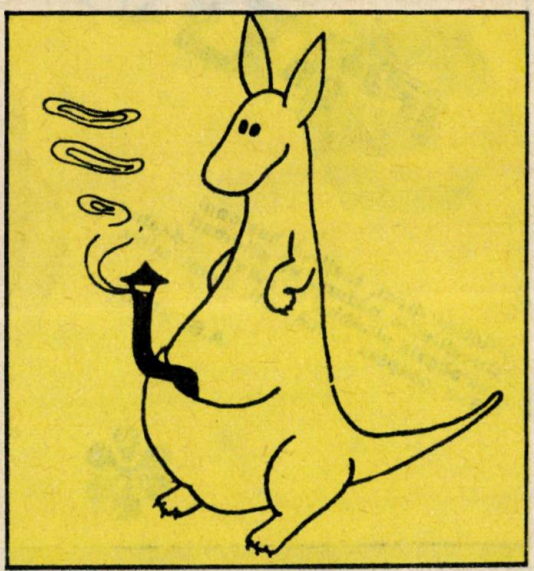

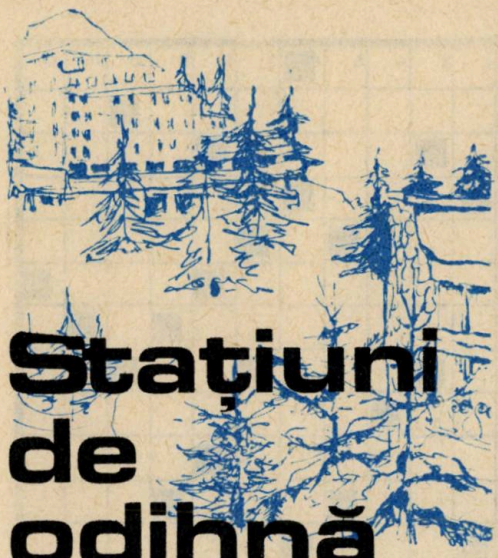

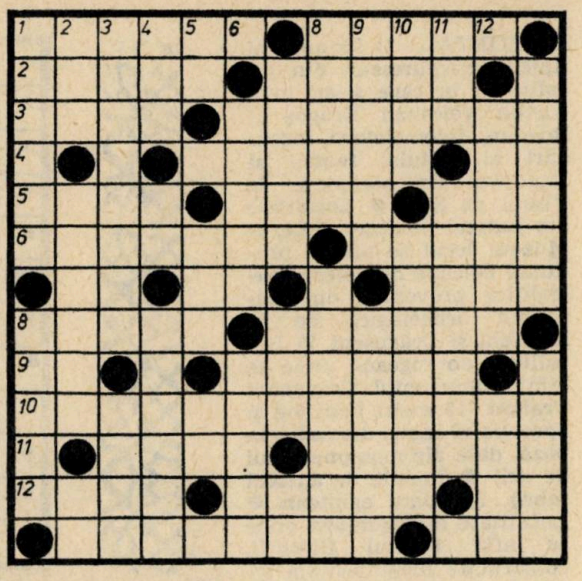

Stațiuni de odihnă și tratament

ORIZONTAL : 1) Cea mai cunoscută stațiune maritimă românească, unde în timpul verii se înregistrează în medie 25 zile însorite lunar ● Pitorească comună din județul Brașov, așezată pe traseul turistic al văii Oltului. **2)** Stațiune balneoclimaterică permanentă situată pe malul lacului omonim, cu instalații pentru băi calde și reci, pentru aplicații calde cu nămol, precum și tabără a B.T.T. ● Stațiune sezonieră din zona Mangalia-Nord, indicată pentru cura balneofizicală. **3)** Fiică a anului ● Stațiune climaterică permanentă străjuită de munții Suhardului, cu climat indicat în tratamentul asteniei, surmenajului etc. (2 cuv.). **4)** ...Brașov, principala stațiune de practicare a sporturilor de iarnă din țară, dotată cu telecabină și telescaune ● Loz gol ! **5)** Hotel în stațiunea maritimă Aurora ● Acest (pop.) ● Luna florilor. **6)** Singuratic ● A-și asigura o serie de servicii la domiciliu. **7)** La intrarea în Vîlcele ! ● În vilă ! ● La unison, pînă aproape de final ! **8)** Strălucirea sa durează pe litoral circa 2.300 ore anual, asigurînd zonei o temperatură medie anuală de peste 11°C ● Stațiune balneoclimaterică subalpină, cu renumite izvoare cu ape minerale. **9)** Unguent ● Altă stațiune balneoclimaterică cu climat subalpin, indicată pentru tratamentul afecțiunilor aparatului locomotor. **10)** Stațiune permanentă din nord-estul Olteniei (2 cuv.). **11)** Puternici ● Stațiune balneoclimaterică permanentă, situată pe Valea Prahovei, la poalele muntelui Furnica. **12)** Omenesc ● Arcul de piatră al Carpaților, izvor de bogăție, frumusețe și sănătate. ● Cît un munte ! **13)** Băile..., stațiune permanentă așezată în nord-vestul țării, la 2 km de Băile Felix, într-o regiune de dealuri (2 cuv.) ● Minerală, gazoasă, de izvor etc.

VERTICAL : 1) Stațiune balneoclimaterică sezonieră situată într-o poziție pitorească, în mijlocul pădurilor de fag și stejar ale munților Baraolt ● Județ în centrul țării, cu important potențial turistic și numeroase stațiuni de tratament și odihnă (Bazna, Miercurea, Păltiniș etc.). **2)** Acum, mai demult ! ● Altă localitate din nord-estul Olteniei, cu vestite băi cu ape iodurate și sulfuroase, în stațiune existînd și sanatorii pentru copii ● Mei ! **3)** Stațiune balneoclimaterică permanentă situată în partea de sud a litoralului românesc ● Locuitor de la munte. **4)** A lucra pămîntul ● Cutie ! ● Se deplasează... prin rostogolire. **5)** Mangalia-Sud ! ● Tei ! ● În seră ! **6)** Ca un tratament care se aplică direct pe porțiunea vătămată ● Viteji (fig.). **7)** Plînsul vîntului ● Cocoloș ● În lume ! **8)** Comună în județul Timiș ● Stațiune balneoclimaterică permanentă situată în depresiunea Breței, indicată pentru tratamentul afecțiunilor cardiovasculare. **9)** A vesti ● Au nevoie de îngrijire. **10)** Cea balneoclimatică folosește în scop terapeutic acțiunea apelor minerale, a nămolurilor, a factorilor climatici etc. ● Stațiune climaterică permanentă de la poalele Caraimanului, recomandată pentru odihnă, vacanțe și turism. **11)** Aproape osos ! ● Stațiune de la poalele masivului Codru Moma, cu numeroase izvoare cu ape minerale... **12)** ...și o alta, moldovenească, pe valea rîului omonim, deasemeni cu numeroase izvoare cu ape minerale ● Vreme. **13)** Stațiune balneoclimaterică permanentă, situată în lunca joasă a Timișului, cu izvoare indicate în tratamentul afecțiunilor aparatului cardiovascular și ale sistemului nervos central ● Sinteza integratoare a proceselor organice.

EUGEN GUJA

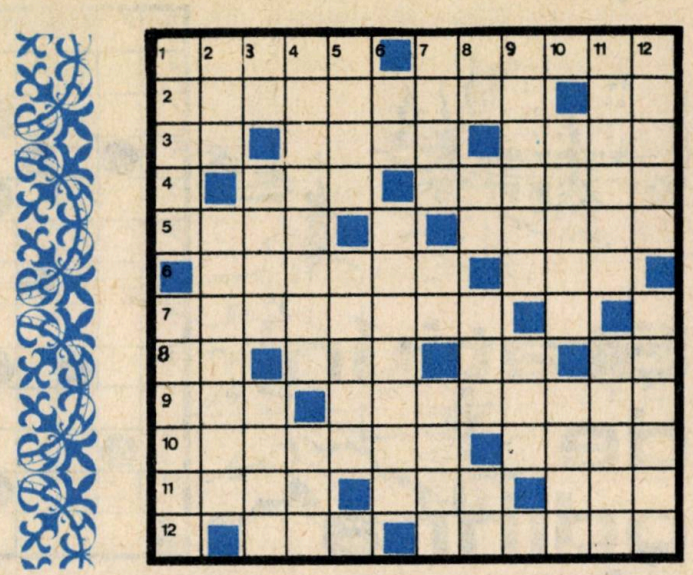

monumente și locuri istorice

ORIZONTAL : **1)** Monument tipic maramureșean din localitatea în care și-au avut curțile voievozii Dragoș și Bogdan, întemeietorii legendari ai statului feudal al Moldovei (în apropiere de Vișeul de Sus) ● Localitate din județul Botoșani unde, la Muzeul local se află o prețioasă colecție de obiecte paleolitice provenind din stațiunile arheologice de la Ripiceni și Drăgușeni. **2)** Localitate dobrogeană unde se află Monumentul **Tropaeum Traiani** (16 metri înălțime și aproape 40 metri diametru la bază, date ale monumentului de azi) ● Înainte de amiază (abr.). **3)** Soare egiptean ● Localitate din Moldova unde se află **Palatul Culturii,** construcție monumentală ridicată pe locul vechii Curți Domnești ; alături într-un Muzeu subteran se păstrează vestigii din vechiul palat al voievozilor Moldovei ● Nume propriu. **4)** Persoană ● Marele împărat roman în vremea căruia Apolodor din Damasc construiește peste Dunăre, în dreptul municipiului Drobeta-Turnu Severin un impunător pod ale cărui ruine se mai văd și astăzi. **5)** Bunice (mold.) ● A pătrunde repede în esența problemelor. **6)** Un alt oraș moldovean, reședință domnească a lui Ștefan cel Mare în anul 1470, în care se pot admira și astăzi ruinele curții domnești, precum și un mausoleu al eroului de la 1877, Peneș Curcanul ● Abreviație latină. **7)** Locul de naștere și sediu al unei case memoriale a marelui nostru poet Vasile Alecsandri. **8)** Poftim, privește ! ● Aliment lactat ● Dată ● Fete. **9)** Radioteleviziune (abr. uz.) ● Monumentul istoric ce se ridică pe dealul din orașul Deva, unul din punctele fortificate ale marelui rege dac Decebal (dim.). **10)** Una din părțile cunoscutului triptic sculptural al lui Constantin Brâncuși ridicat în Tîrgu Jiu, orașul eroinei Ecaterina Teodoroiu (aici se află și casa sa memorială) ● Comună din județul Argeș. **11)** Purpură (înv.) ● Refren din cîntecele noastre populare ● Soția meșterului Manole, cea îngropată de vie în zidul mînăstirii de la Curtea de Argeș. **12)** Marele rege Burebista, întemeietorul primului stat dac centralizat și independent de pe aceste meleaguri ● Cronicarul moldovean, autor al capodoperei **De neamul Moldovenilor, din ce țară au eșit strămoșii lor** (1685), charta conștiinței latine și a mîndriei originii romane.

VERTICAL : **1)** Oraș din nordul țării unde se înalță Monumentul Eroilor Patriei, opera sculptorului Gheza Vida, ridicat în memoria celor căzuți în războiul de eliberare a patriei de sub ocupația fascistă ● Domn al Țării Românești înmormîntat la Cozia (ctitoria lui Radu Basarab) într-un edificiu re-

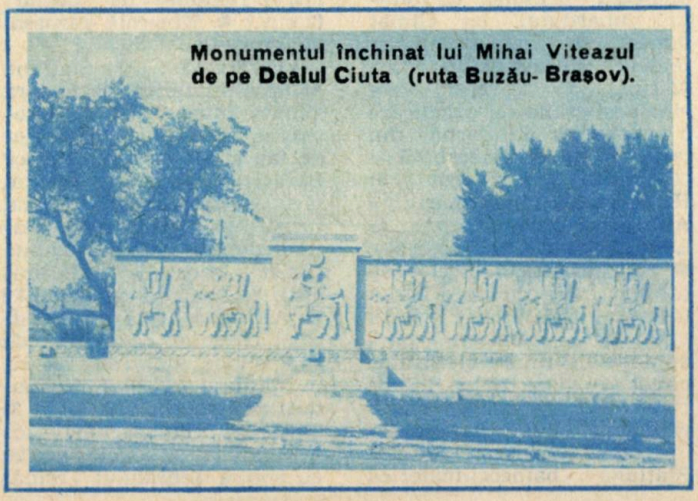

Monumentul închinat lui Mihai Viteazul de pe Dealul Ciuta (ruta Buzău- Brașov).

prezentativ pentru secolul al XIV-lea. **2)** A iriga ● Li s-a ridicat un monument în București (sculptori **L. Kotzebue** și **I. Fekete**) pe un soclu de granit, o compoziție sculpturală de 9 metri, turnată în bronz (bazoreliefurile care îl flanchează înfățișează principalele momente din lupta pentru libertate socială și națională ; autori : M. Butunoiu, Z. Băicoianu, I. Dămăceanu, T.N. Ionescu) (sing.). **3)** Hectar ● Reprezentat simbolic în monumentul de mai sus ● Domnitorul din timpul căruia s-a păstrat cea mai veche atestare documentară a orașului București, capitală a țării, din anul 1459. **4)** Marele nostru poet național în a cărui comună natală, Ipotești, se află casa în care a copilărit poetul, casă care a fost reconstruită și transformată în muzeu național ● Unitate de timp. **5)** La mama ● Nume feminin. **6)** Locul sigiliului ● Oraș de pe Valea Prahovei în care se află Muzeul memorial **Cezar Petrescu.** **7)** Sfiit (reg.) ● Caiete ! ● Pudră pentru gimnaști. **8)** Monedă romană ● Carei ! ● Rîu din nordul țării ● Alfa și omega. **9)** Localitate de pe malul stîng al Buzăului, la nord-vest de comuna Mircea Vodă ● Fir la războiul de țesut. **10)** Locul unei răsunătoare victorii a armatei române în timpul primului război mondial care, împreună cu victoria de la Mărășești (unde se află un Mausoleu în memoria eroilor căzuți pentru patrie), a reușit să dejoace planul strategic al inamicului privind frontul românesc ● Colindat. **11)** Oraș transilvănean unde, între obiectivele turistice, pot fi admirate clădirea fostei Cazarme Svarda (sec. XVIII), Școala normală (1858), iar în împrejurimi Muzeul memorial **George Coșbuc** ● Și un oraș din județul Dîmbovița de unde se pot face excursii pe muntele Leaota și la cabana Leaota (1370 metri). **12)** Pregătiți contra îmbolnăvirii ● Marele domn al Moldovei înmormîntat la Putna, prima sa ctitorie, valoros muzeu de artă veche românească.

Dicționar : IACE, IUD, ERAR.

Zece „porunci“ pentru sexul frumos

● **Fiți pentru soți pîinea nu cozonacul. E adevărat, cozonacul e mai gustos dar satură repede. De pîine e mereu nevoie. Deși, nu uitați, omul nu trăiește numai cu pîine!**

● **Fiți mereu prietenoase și optimiste. Oamenilor nu le place pesimismul. Iar bărbatul e, la urma urmei, și el om!**

● **Fiți înțelegătoare față de nevinovatele pasiuni ale soților: șah, vînătoare, pescuit, fotbal, remy, table etc). Acceptați-le fără reticențe și fără rezistențe. Acest lucru sporește în ochii bărbaților efectul izbînzii lor asupra voastră. Protestele pot avea drept urmare pasiuni mai puțin nevinovate!**

● **Cedați totdeauna în lucrurile mici, pentru a avea șanse să cîștigați în cele mari. Treceți deci strada pe unde vrea el, pentru ca să-i duceți unde vreți voi.**

● **Dezvoltați la soți spiritul creator în treburile casnice. Realizările dobîndite îi vor umple de mîndrie și-i vor stimula către alte acțiuni creatoare!**

● **Fiți bune sfătuitoare pentru soți. Un oftat compătimitor la momentul potrivit, vă poate fi de mare ajutor cu alt prilej!**

● **Iubiți adevărul, dar nu încercați să jucați rolul de judecător. Căci, dacă adevărul e bun, fericirea e și mai bună.**

Soțul în vacanță,
de unul singur

El soția-și consolează
Cu vederi toată vacanța!
Dar, ciudat, nu precizează
Cît de blondă e Constanța.

● **Aveți grijă de o riguroasă împărțire a treburilor bănești. Lăsați bărbaților dreptul de a cîștiga și mulțumiți-vă cu acela de a cheltui!**

● **Nu vă lăsați întovărășite la cumpărături. În felul acesta feriți sistemul nervos al soților de șocuri primejdioase.**

● **Dacă oscilați în educația copiilor între severitate și gingășie, nu uitați că prezența unei bunici poate face ca acest sistem să devină mai labil!**

Sfaturile sînt oferite de umoristul sovietic
ALEXANDR PROKOFIEV

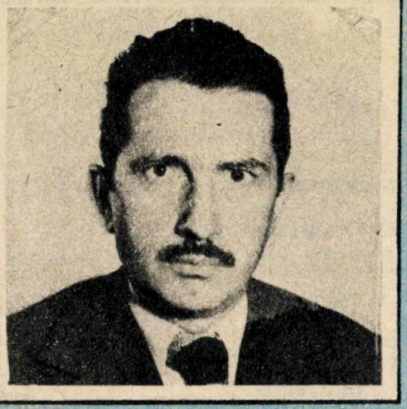

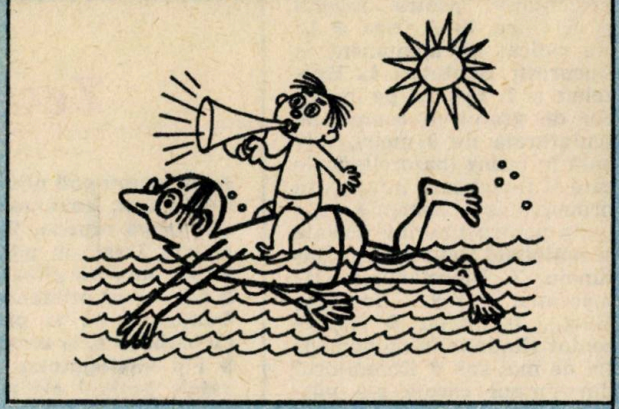

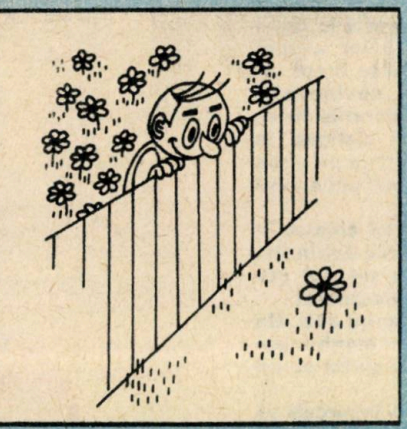

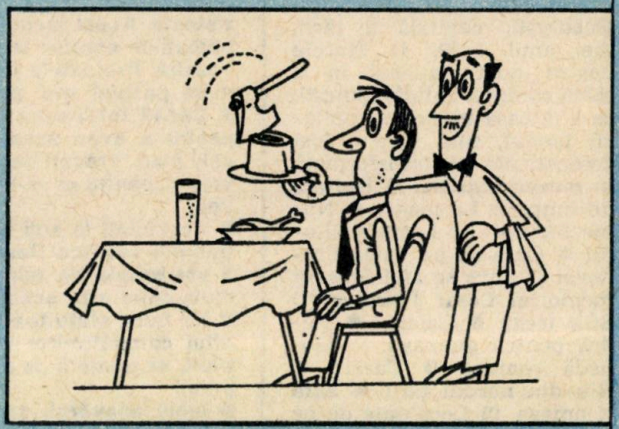

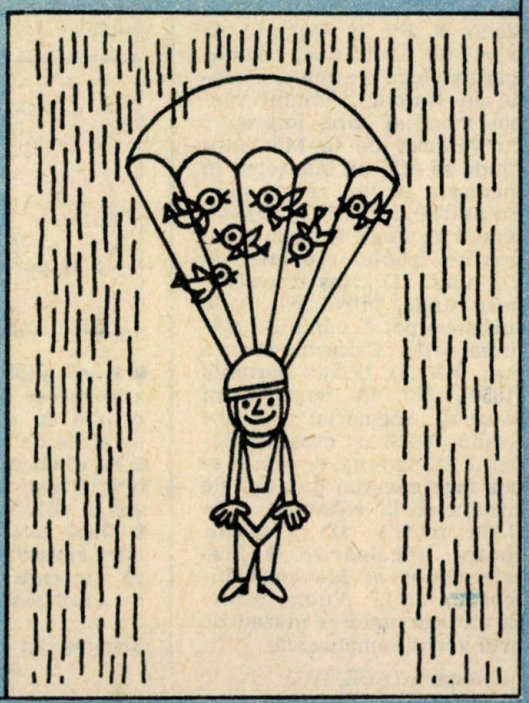

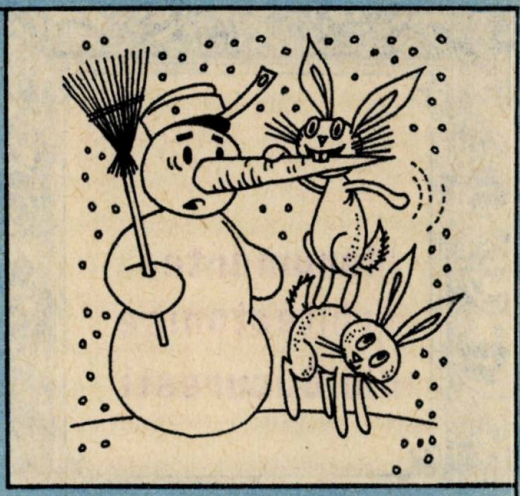

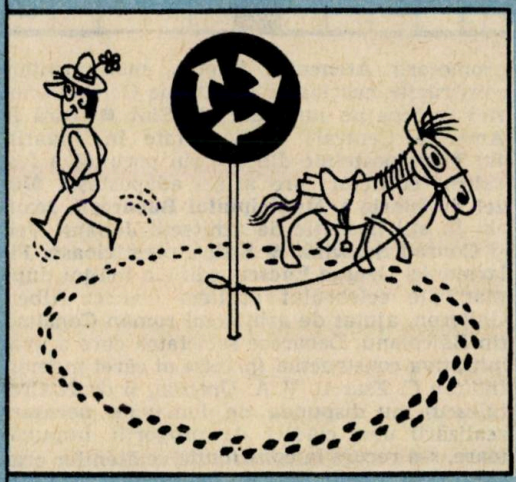

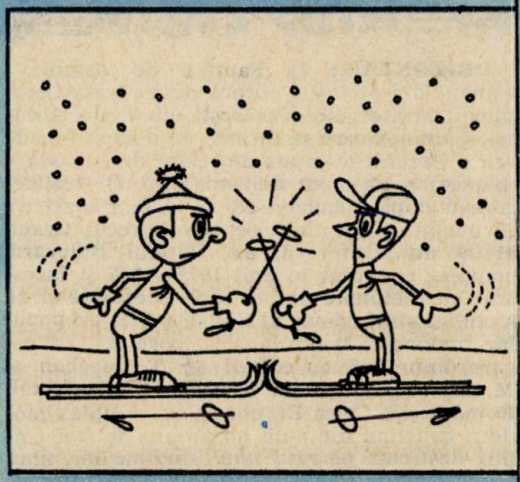

NIC NICOLAESCU

Născut în 1936 la Brănești, Dîmbovița.

Debutează cu caricaturi în 1954 la URZICA.

Publică de peste două decenii în aproape toate ziarele și revistele din țară, numeroase desene fiindu-i reproduse de către publicații din străinătate.

A participat la Saloane județene și naționale ale umorului.

Lucrează în cadrul redacției revistelor pentru copii CUTEZĂTORII și START SPRE VIITOR.

Monumente arhitectonice din București

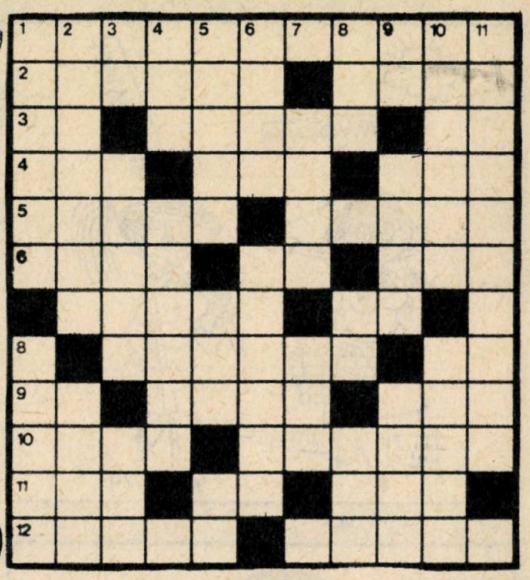

ORIZONTAL: **1)** Familie de domnitori români din perioada cărora ne-a rămas Complexul arhitectonic **Văcărești** din Piața Sudului, Complex care se întinde pe o suprafață de cca 3 hectare (compus din Casa domnească, o mânăstire, un palat mai mic etc). **2)** Arhitect român după planurile căruia a fost construit în a doua jumătate a secolului trecut **Grand Hotel du Boulevard,** azi Hotelul **Bulevard,** complet restaurat în anii 1975—1977 și înzestrat cu minunate decorațiuni interioare și cu mobilier stil Ludovic al XVI-lea ● Sport popular românesc. **3)** Mariana Grigore ● Arhitect care, împreună cu colegii săi T. Iacoban și M. Căciulă, a realizat **Complexul Televiziunii Române** din Calea Dorobanților, complex modern constînd dintr-un ansamblu de trei clădiri destinate pe rînd unul studiourilor, unul atelierelor de producție și unul redacțiilor de transmisie ● Get ! **4)** Localitate în U.R.S.S. ● Noi (pop.) ● Oftat, suspin (reg.). **5)** Statuie alegorică de pe fațala principală a **Palatului Justiției** (celelalte semnificînd **Dreptatea, Justiția și Adevărul),** întreaga construcție fiind concepută de arhitectul A. Ballu în stilul Renașterii franceze ● Autorul planurilor după care în perioada 1960—1961 s-a construit **Circul de Stat București,** edificiu care prin forma și proporțiile sale este unul din cele mai interesante monumente arhitectonice moderne ale Capitalei. **6)** Comună în SUA ● Începe școala! ● Atlas lingvistic român. **7)** Insecte coleoptere ● La ieșirea din București ! **8)** Unul dintre promotorii **Ateneului Român,** monumentală construcție neoclasică situată pe Calea Victoriei ● Scos pe jumătate ! **9)** Sînt ● Țară în America Centrală ● Localitate în Ungaria. **10)** Mare postelnic din a cărui poruncă a fost ridicat edificiul care astăzi adăpostește **Muzeul de istorie a Municipiului București,** realizat în stil neogotic de arhitecții Johann Veit și Conrad Schwink ● Sediul prestigioasei **Filarmonici George Enescu,** edificiu înălțat după planurile celebrului arhitect francez Albert Galleron, ajutat de arhitectul român Constantin Băicoianu. Deoarece societatea care a avut inițiativa construcției (printre ai cărei membri figurau C. Esarcu, V. A. Urechia, și dr. N. Crețulescu) nu dispunea de fondurile necesare realizării unei clădiri de proporții impunătoare, s-a recurs la contribuția cetățenilor orașului prin apelul **Dați un leu pentru... 11)** Nepoată a lui Dinicu Golescu care a locuit o perioadă de timp în cartierul **Grant** în **Palatul Belvedere** sau **Casa cu turn** cum mai era numită. Locuința era înconjurată de una din cele mai frumoase grădini bucureștene din veacul trecut iar astăzi adăpostește **Casa de copii școlari nr. 8** ● Floare albastră ● ...**cu bere,** restaurant bucureștean construit în jurul anului 1878 după planurile arhitectului polonez Zigfrid Kofzcincky, restaurant care spre sfîrșitul secolului trecut și începutul secolului nostru găzduia adevărate cenacluri literare avînd ca principal animator pe George Coșbuc (ne-art.). **12)** Domnitor al Țării Românești (1559—

1568) în timpul căruia a început construcția complexului arhitectonic **de la podul Colentinei** pe care populația l-a numit **Plumbuita** (Petru cel...) ● **...Comitetului Central al Partidului Comunist Român,** monumentală construcție realizată în anii 1938—1948 după planurile arhitectului E. Nădejde (neart.). Conceput în stil neoclasic, edificiul constituie unul dintre principalele monumente arhitectonice ale Capitalei.

VERTICAL : 1) Sală din fostele **case Slătineanu** unde, odată cu anul 1844, a început să dea spectacole un **teatru de diletanți** condus de Costache Caragiale. Ulterior edificiul a fost cumpărat de frații Capșa, cofetari de meserie, care au amenajat o cafenea frecventată de oameni politici, literați și artiști bucureșteni. Acum aici funcționează restaurantul **București** ● În 1846, în casele mai sus menționate, în cadrul unor reuniuni muzicale, a concertat și acest celebru pianist ungur. **2)** Covîrșitoare personalitate a poeziei noastre contemporane care a trăit mulți ani într-o casă din dealul Piscului, pe strada Mărțișor, locuință transformată astăzi în **Casa memorială Mărțișor** ● Șuvoi (pop.). **3)** La ieșirea din Rahova ! ● ● Încet ● Obraz. **4) Sala...,** monumentală clădire din zona centrală a orașului, concepută de arhitecții H. Maicu, T. Ricci și, Ignat Șerban (abr.). Dotată cu instalații moderne Sala poate fi folosită pentru reuniuni de amploare: Congrese, conferințe, Naționale, concerte ● Autor al planurilor (împreună cu Ascanio Damian) pentru **Pavilionul central** al **Complexului Expozițional din Piața Scînteii,** impozant edificiu arhitectonic întins pe o suprafață de 10 000 m.p. pe locul fostelor hipodromuri de trap și galop. **5)** Moștenire (înv.) ● Afluent al Dunării ● Alifie. **6)** Un alt arhitect român, participant alături de Horia Maicu și Romeo Belea la realizarea planurilor după care s-a construit impunătoarea clădire a **Teatrului Național** din Piața N. Bălcescu ● **Hanul... Vodă,** cel mai mare han bucureștean cu o existență de aproape 200 de ani, înălțat de domnitorul Cantacuzino (al cărui nume îl purta), pe locul căruia se află azi, în strada Lipscani, **Banca Națională a R.S.R. 7)** Edificiul ridicat de arhitecții N. Porumbescu și C. Rulea pe fostul teren viran Tonola, între Șoseaua Ștefan cel Mare și b-dul Lacul Tei ● Etaj. **8)** Grup compact de albine ● Dumneata ● Romancier spaniol. **9)** Dan Ionescu ● Mulțime ● Canale fără margini ! **10)** Sculptor român, autorul statuii lui Mihai Eminescu din fața **Ateneului Român** ● O altă construcție monumentală a Capitalei realizată în 1953 de arhitectul Octav Doicescu. Autorul a folosit un fond compozițional clasic combinat cu elemente stilizate din arhitectura națională. **11)** Pictor român (1820—1894) căruia, în 1871, i-a fost încredințată repictarea bisericii din cadrul **Complexului arhitectonic Colțea,** după un incendiu dezastruos.

Dicționar : OHA, NUI, AHT, OZAN, ALR, APC, SUOI, NAU, ECA.

MERIDIANE

● **Organizația Mondială de Turism — OMT a luat naștere în anul 1975 ca instituție interguvernamentală, care a înlocuit Uniunea Internațională a Organismelor Oficiale de Propagandă Turistică (din 1946 cu denumirea de Uniunea Internațională a Organismelor Oficiale de Turism — UIOOT) creată în anul 1925. OMT are 102 țări membre, 2 membri asociați, 141 membri atiliați.**

● **Alianța Internațională de Turism (AIT) cuprinde 140 de turingcluburi naționale, cu 42 de milioane de membri.**

● **Federația Internațională a Ziariștilor și Scriitorilor de Turism — FIJET, are circa 1 500 de membri din circa 30 de țări europene și din ale continente. Din FIJET fac parte și membrii Asociației Române a Ziariștilor și Scriitorilor de Turism-ARJET.**

● **Orașul erou Leningrad are și o mare importantă turistică prin numeroasele monumente de arhitectură din secolul XVIII și începutul secolului al XIX-lea ca Palatul de iarnă, clădirile Senatului, Palatul amiralității, fortăreața Petropavlovsk, catedralele Kazan, Isaakiev, Ermitajul. Ermitajul este unul dintre cele mai renumite muzee de artă din lume.**

● **Pentru prima dată, în anul 1977, cheltuielile, în turismul intern și internațional pe tot globul, au depășit cheltuielile militare pe glob ale acelui an.**

● **Calculatorul electronic a pătruns și-n sistemul hotelier pentru rezervare de locuri, operațiuni contabile, stabilirea situației camerelor ș.a.**

● **Vîrsta medie de viață a trecut, în decurs de 100 de ani, de la 40 la 75 de ani în țările dezvoltate. Vîrsta a treia, pentru turism, adică persoanele peste 60 de ani, cuprindea 188 de milioane de persoane în anul 1951, în anul 1970 a ajuns la 291 de milioane iar pentru anul 2000 se prevăd 585 de milioane.**

● **Turismul reprezintă în comerțul mondial un «produs» a cărui pondere, exprimată în dolari, depășește pe cea a fierului, oțelului și minereurilor.**

● **Sutele de mii de turiști care vizitează celebra citadelă incașă Machu Picchu din Peru, rup «suveniruri» din pereții clădirilor făcînd distrugeri pe care nu le-au putut face în decursul secolelor numeroasele cutremure din acea regiune.**

● **Pentru atragerea unui număr mai mare de turiști, în perioada noiembrie-februarie, o companie hotelieră din Portugalia folosește metoda ca la hotelurile din stațiunea Algarve să reducă din tarif 5 lire sterline pentru zilele în care a plouat mai mult de... 60 minute, banii economisiți putînd fi folosiți pentru prelungirea sejurului sau în alte scopuri.**

Fiica lui Arthur Papper din West-Derby, născută la 19 decembrie 1882 a fost botezată cu următoarele prenume: Anne, Bertha, Cecilia, Diana, Emmily, Fany, Gertrude, Hyppia, Ines, Jane, Ketty, Louisa, Made, Nora, Rebeca, Thereza, Ulyssis, Venera, Vinifred, Xenofen, Yetti, Zeus!

Cel mai lung prenume şi nume de persoană a aparţinut unui cetăţean născut la 29 februarie 1904 la Bergerdorf, în R.F. Germania. Acestea erau următoarele: Adolph Blaine Charles David Earl Frederich Gerald Hubert Irvin John Kenneth Lloyd Martin Nero Oliver Paul Quincy Randolph Sherman Thomas Uncas Victor William Xeres Yancy Zeus Wolfeschlegelsteinhansenbergerdorff senior. Cînd semna «seniorul» nu folosea decît prenumele Blaine şi Hubert şi cele 35 litere din numele său, sau, mai expeditiv, «M. Wolfe+590 senior».

●

Dacă despre naşii acestui personaj nu se poate spune că au fost lipsiţi de imaginaţie, despre Brian Brown din Wolwerhampton (Anglia) ce să mai zicem? Mare îndrăgostit al boxului, acesta şi-a înscris fetiţa (februarie 1974) în registrul de naştere cu următoarele prenume: Maria Sullivan Corbett Jeffier Fitzsimmons Hart Burns Johnson Willard Dempsey Tunney Schmelling Sharkey Carnera Baer Braddock Louis Charles Walcott Marciano Patterson Johannson Liston Clay Frazier Foreman Brown (adică numele celor mai reprezentativi campioni mondiali de box la toate categoriile).

Într-unul din cartierele periferice ale Londrei, la Camberwell, un prunc nou-născut a avut fericirea (sau nefericirea!) să fie botezat de tatăl său, domnul Holmes, cu 20 de prenume, ele în sine nu prea complicate, însă îngreunînd fără rost scurtul şi obişnuitul nume de familie. Holmes-tatăl un mare pasionat al fotbalului (noroc că nu-i place rugbyul...) si-a botezat copilul cu numele — aţi ghicit — jucătorilor şi rezervelor echipei locale de fotbal. Un ziarist american, comentînd micul eveniment, scria: «Englezii sînt singurii care-şi mai bat copiii. Dar douăzeci de nume, în cazul cînd l-ar chema pe copil să-i dea una la spate, ar ţine loc de amortizare a mîniei».

Cel mai lung prenume (cunoscut) a fost atribuit în februarie 1967 unei fetiţe din Honolulu, în insulele Hawaii. El totalizează nu mai puţin de 94 litere: Napuamahalaonaonekawehiwhionkuahiweanenawawakehoonkakehoaalekeeaonanainananiakeaohawaiikawao. De fapt acest prenume reprezintă o întreagă frază.

«Minunatele flori din munţi şi văi încep să parfumeze aerul cu mireasma lor pe deasupra Hawaiului». Cam lung, dar ce-i drept, ...poetic!

●

Un tînăr havaian care s-a stabilit în Sf. Paul (Minnesota) s-a adresat autorităţilor locale cu cererea de a i se schimba numele din «motive personale». El se numeşte acum Valentin Neuhaus în loc de Valentin Kekahiolanikapukanehunamo — Kiukakuia Lonoikaoulaulani Kanehailu. Între altele, el a adus argumentul că formularele oficiale nu au suficient spaţiu pentru a-l cuprinde. În traducere numele său înseamnă: «Porţile cerului sînt rezervate acelei persoane sfinte protejate de către zeul mării Lono pînă în ceasul reîntoarcerii sale în cer». Cum va fi în ceruri rămîne de văzut, pe pămînt în orice caz îi era destul de greu cu numele original.

●

Un cetăţean din Capetown Gnanasamunthamurthi Naicker a vrut să-şi schimbe numele. El s-a adresat unui tribunal şi contrar tuturor aşteptărilor n-a cerut să-şi schimbe prenumele ci... numele de familie. Cererea i s-a aprobat şi el se numeşte acum Gnanasamunthamurthi Moodley!

●

Omul cu cel mai lung nume din Anglia este un artist care se numeşte Jonathan Nicholas Vivien Francis Hilary Boise Randolph Montague Jarvis Hyacinth Bertram St. John Aubin-Gale de la Courtie.

●

Cum aţi reuşi să vă descurcaţi, dacă aţi fi primit, la naştere, prenume ca: «Sfeclă agricolă», sau «Antonio murind de durere»?

Destul de prost au răspuns legislatorii brazilieni, care au decis să frîneze toanele concetăţenilor lor. Şi au decretat că «ofiţerii de stare civilă nu vor mai înregistra nume şi prenume susceptibile să-i expună ridicolului pe cei care le poartă». Aşa că «fantezia» a pierdut în profitul decenţei. Pentru că cine, oare, poate accepta bucuros să se numească «Analgezic», «Cafiaspirina», «Criza cardiacă», «Eter sulfuric» sau... «Biet inocent paşnic». Nu, nu este nici o glumă, aceste prenume figurează în registrele braziliene de stare civilă, ca şi altele de cele mai diverse inspiraţii: istorică — «Faraonul Egiptului», sportivă — «Antonio campion finalist», onomatopeică — «Zig-Zag», «Alo», «Gerondif pif-paf», sau pur şi simplu, «Antonio 13 iulie 1917»...

●

Legile din S.U.A. permit folosirea oricărui cuvînt care poate fi ales drept prenume. Pat Brownswood din New Orleans a dat celui mai mic dintre copiii săi numele de FINISH, crezînd că el va încheia seria descendenţilor. Dar după un timp soţia i-a dăruit şi pe cel de-al şaselea fecior. Pe acesta tatăl l-a botezat... SUPPLEMENT!

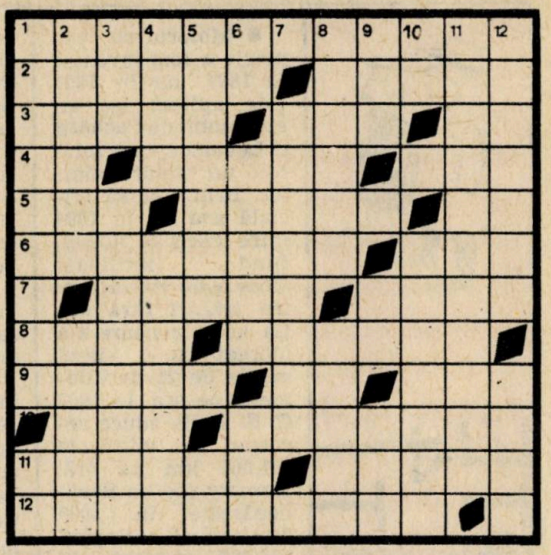

Jocuri populare românești

ORIZONTAL : 1) Cunoscută melodie precum și numele unui ritmat joc popular românesc (compozitor — Grigoraș Dinicu) (2 cuv.). **2)** Dans de perechi, lent, cu mișcări simple. Melodia acompaniată de voce (G. T. Niculescu-Varone și Elena Costache Găinariu-Varone : **Dicționarul jocurilor populareę românești)** ● Strădanie. **3)** Dans din Oaș, comuna Negrești, jucat în cerc cu brațele libere pe lîngă corp sau cu mîna dreaptă așezată pe umărul partenerului din față ● Vehicul rustic și... astral ! ● Merg la Roma. **4)** Ler ! ● Cabană din masivul Făgărașului, la 600 metri altitudine ● Fel. **5)** Numele popular al unui vînt de răsărit. ● Joc în Desa și Ciupercanii noi, județul Dolj (art.) ● **...lîngă boi,** horă de Eduard Caudella pe versurile lui George Coșbuc. **6)** Dans bărbătesc din comuna Bîrca, județul Dolj, jucat în linie cu un lanț de brațe încrucișate la spate ● Zeu al turmelor și al păstorilor considerat a fi inventatorul naiului. **7)** Scăldat în soare ● Puii caprei. **8)** A căuta (pop.) ● Locuințe pentru cei mici (fig.). **9)** Partenerii de la horă ● Carei ! ● Însemne dragi nouă tuturor. **10)** Diviziune administrativă în Danemarca ● Horă consemnată de D. Vulpian în **Muzica populară. Jocuri de brîu, aranjate pentru pian,** București, 1886. **11)** ...și **Intră...,** încă o bucată populară, un brîu, citat și prelucrat de către autorul de mai sus ● Piesă populară de virtuozitate din repertoriul naistului Gheorghe Zamfir. **12)** Un foarte cunoscut joc popular românesc, cu un ritm extrem de vioi (3 cuv.).

VERTICAL : 1) Joc popular din județul Botoșani, format pe două rînduri, unul de flăcăi, altul de fete, care se termină cu împerechere și strigături ● Mică ustensilă casnică. **2)** Horă ce apare în lucrarea lui Gh. Fira **Cîntece și hore. Din viața poporului român,** București, 1916, care prezintă 49 de hore puse pe note muzicale de D. D. Kiriak ● Aliaj de cupru și zinc. **3)** Marcă de lampă de radio ● Dans popular din comuna Studina, județul Olt, un joc bărbătesc cu două figuri în lanț de brațe încrucișate la spate. **4)** Ea... e o literă grecească ! ● **Hora... românească,** joc popular din județul Vîlcea. **5)** Dă plecarea într-o cursă sportivă ● George Bacovia. **6)** Dumneata ● Alt joc consemnat de către D. Vulpian, dar și de T. Brediceanu **(Melodii populare românești din Banat),** joc cunoscut în Bocșa Montană, județul Caraș-Severin (2 cuv.) ● Curat. **7)** Joc național amintit de către Dimitrie Cantemir în **Descriptio Moldaviе** (tradusă de A. Papiu Ilarian, 1872), în capitolul XVII **Despre datinile moldovenilor. 8)** Joc mixt cu mișcări laterale pe linia cercului dreapta și stînga, răspîndit în județul Galați ● **...la patru,** dans mixt din comuna Curmătura, județul Dolj, jucat cu brațele pe umeri. **9)** Însemnele feroviarilor noștri ● Chiot de veselie ● Biletul cu noroc ! **10)** Alfa și omega ● **Hora lui... Surubaru,** cunoscută din Munteni, județul Neamț. **11)** Joc popular plin de vioiciune atît de răspîndit în Oltenia, încît fiecare sat își are varianta sa (2 cuv.). **12) Brîul de la...,** care se joacă în județul Ilfov, cu brațele pe umeri ca la sîrbă ● Melodie din repertoriul Margaretei Pîslaru pe motiv de cîntec și joc popular românesc.

Dicționar : EUR, AMT, RCA, AETA.

NOTE PE ROTI 4

● Motorul cu explozie a fost inventat în 1887, iar în 1891 este aplicat pe un automobil de Pachard şi Levassor, care folosesc un motor Daimler. Prima cursă oficială are loc în 1894 între Paris şi Rouen, fiind intitulată **concurs de viteză pentru trăsuri fără cai.** La acest concurs s-a alergat cu o viteză medie de 21 de kilometri pe oră. În 1902 C. S. Rolls aduce recordul de viteză la 101,664 km pe oră. Hemery (pe un **Benz**) depăşeşte în 1909 200 km/oră atingînd 202,655 km/oră, în 1924 un **Sunbeam** condus de H. O. D. Segrave depăşeşte graniţa celor 300 km/oră : 326,487 km/oră. În 1965 Craig Breedlove pilotînd un **Spirit of America II** se apropie însă de limita fantastică a celor 1 000 de kilometri pe oră, realizînd 966,571 km/h. De curînd s-a depăşit şi această limită.

● Sportul automobilismului este consacrat însă mai ales de renumitele Grand Prix, care debutează în 1906, fiind iniţiate de Automobil Clubul Francez. Primul concurs e cîştigat de Szisz pe un automobil **Renault.** Construirea în 1907 a autodromului de la Brookland (Anglia) şi după un an a celui de la Indianapolis sînt momentele de plecare pentru dezvoltarea ulterioară a curselor de automobile, din care cea mai spectaculoasă şi mai renumită rămîne pînă azi cea de la Indianapolis.

● Campioni mondiali de formula 1 în deceniul 6 (1951—60). 1951 : J. M. Fangio (Argentina), 1952 şi 1953 : Alberto Ascari (Italia), 1954—1957 : J. M. Fangio, 1958 : Mike Hawthorn (Anglia), 1959—1960 : Jack Brabham (Australia). După cum se vede deceniul e dominat de Juan Manuel Fangio. Totodată, apare steaua luminoasă a lui Brabham la sfîrşitul perioadei.

Toţi conducătorii de automobile doresc să conducă automobilul de mîine. Dar ei nu trebuie să uite că sînt automobilişti de astăzi şi merg pe şosele de ieri, după cum nu trebuie să uite niciodată cît e de necesar ca la volan să fii prudent.

De altminteri, pretutindeni în lume, pancarte cu litere mari sînt aşezate în locuri vizibile pe marginea drumurilor ca să ne amintească: La intrarea într-un oraş francez: Încetiniţi! Nu există spital!

Tot în Franţa: Dacă mergeţi încet, veţi vedea oraşul nostru; dacă mergeţi repede, veţi vedea închisoarea noastră.

În S.U.A. pe o tablă mare se află acest text laconic: «Rugăm circulaţi mai încet! Sîntem supraaglomeraţi». Semnat: Producătorii de sicrie sau: «Mergeţi încet şi veţi vedea lacul. Mergeţi repede şi veţi vedea pe judecător».

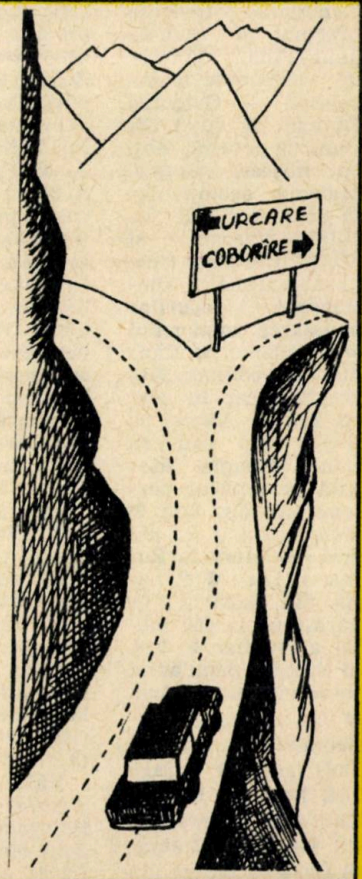

Fiţi deci prudenţi şi niciodată nu vă credeţi prea grozavi pentru că:

● Deşi duminica şoselele sînt aglomerate, nu trebuie să le descongestionaţi dv. luînd-o prin şanţuri.

● Dacă sînteţi în stare să conduceţi o maşină şi să îmbrăţişaţi în acelaşi timp o fată, înseamnă că nu acordaţi prea multă atenţie tinerei fete.

● E minunată romanţa «La umbra nucului bătrîn». E foarte plăcut şi un popas la umbra acestui pom. Dar atenţie! Nu confundaţi umbra cu nucul!

● Nu luaţi în port bagaj canistre cu benzină şi canistre cu vin. S-ar putea să le confundaţi şi să vă daţi seama de aceasta abia după ce veţi duce la gură ţigara aprinsă...

● Legumele sînt şi hrănitoare şi foarte apreciate. Totuşi nu v-am recomanda morcovii de pe marginea şoselei.

HAI LA DRUM

DAN URSULEANU

ORIZONTAL : 1) Drumul oraşului ● Nava celor mai lungi drumuri. **2)** Graficul călătoriei, pe coordonata timp ● Dau plecarea. **3)** Deschid ochii la drum ● Turneul inspecţiei de noapte. **4)** Cutezătorii drumurilor aeriene (fig.) ● Intrare barată ! ● A nu-şi găsi locul. **5)** Lumină în calea caravanelor ● Final în călătoria soarelui ● Dirijor de cale ferată. **6)** De-a curmezişul la capătul cursei ● Drumeţ prin excelenţă. **7)** Drumurile marilor sfere ● Calea tuturor trenurilor. **8)** Primitoare la drum de munte ● Lumini călătoare la drumul mare. **9)** Rătăciri pe drumul adevărului ● Porniţi la drum. **10)** Reni pe un drum greşit ! ● Marea călătorie a familiei de albine ● Impediment pe drumurile primăverii şi toamnei. **11)** Oraş pe drumul de ieşire din Viena ! ● Drumul fără pulbere ● Tunse scurt ! **12)** Se zăreşte uscatul ! ● Îmbucătăţită ● Drum bun, cale bătută ! **13)** Alăturea cu drumul ● Uriaş cu pînze pe liniile maritime. **14)** Foaie de drum ● Obiectiv profesional pe drumul poştaşului ● Trepte pe drumul vieţii.

VERTICAL : 1) La capătul călătoriei (pl.) ● Brîul rutier al oraşelor. **2)** Drum printre munţi ● Luat la drum pentru dormit. **3)** Propulsoare pe căi de apă ● Prezenţe de-a lungul şoselei, uneori punct terminus al călătoriei ● Parte ! **4)** Din loc în loc ● Închide drumul. **5)** Oferă de băut drumeţilor ● Fruct blindat. **6)** Intră în asociaţie ! ● Kilometrajul orei, pe autostradă ● Călătoreşte cu mare viteză pe calea ferată. **7)** Cantonamente de vacanţă, cu deschidere spre minunate drumeţii ● Vîrf de colină, deasupra unei zone domoale ! ● Piesă de Tudor Muşatescu. **8)** Drumurile muntelui ● Apanaj al celebrităţilor, cu mare putere circulatorie. **9)** Puncte de control în călătoria timpului ● A face din drum şosea ● Cesiu. **10)** Staţie la treimea drumului ! ● Drum important ● A drumeţi pe două roţi. **11)** A călători ● Privitori la drum. **12)** Eroi (reg.) ● Ne poartă pe drumurile aeriene ale ţării ● Drum fără pulbere. **13)** Verb artistic, conjugat în drumeţii ● Uriaş cărăuş al şoselelor internaţionale ● Călătoreşte pe drumuri de fier. **14)** Porneşte la drum de la Piteşti ● Plecări.

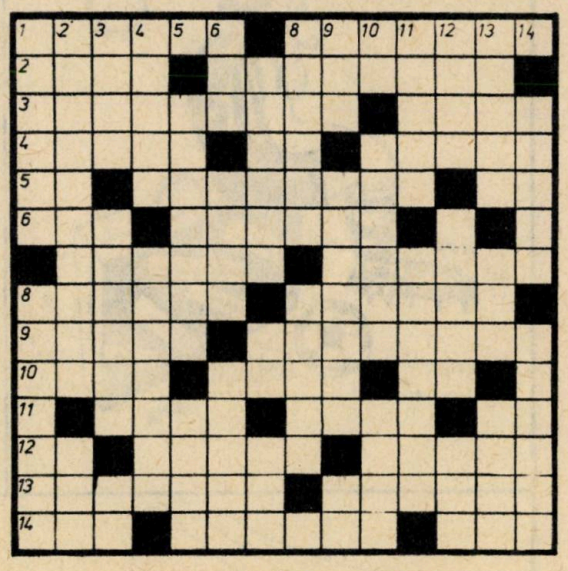

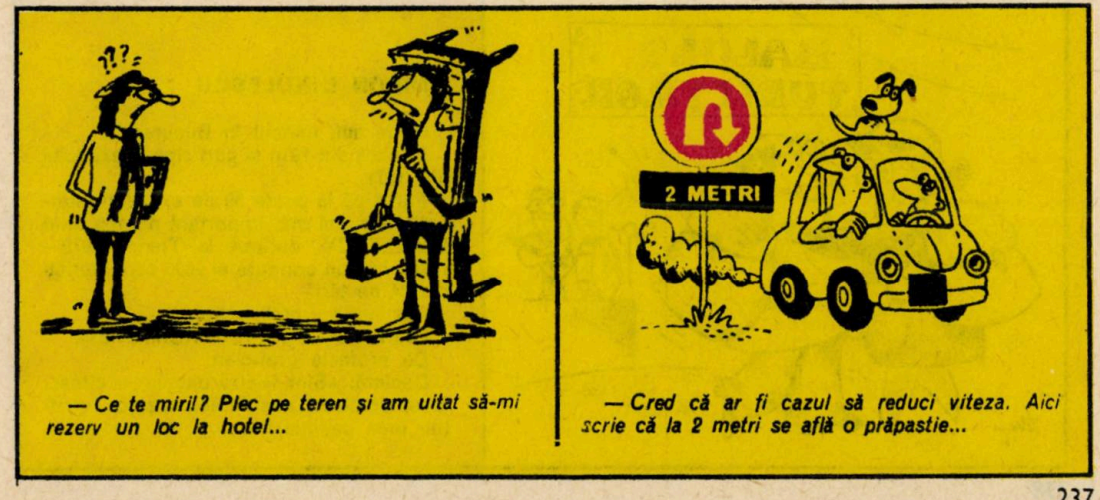

— Ce te miri!? Plec pe teren şi am uitat să-mi rezerv un loc la hotel...

— Cred că ar fi cazul să reduci viteza. Aici scrie că la 2 metri se află o prăpastie...

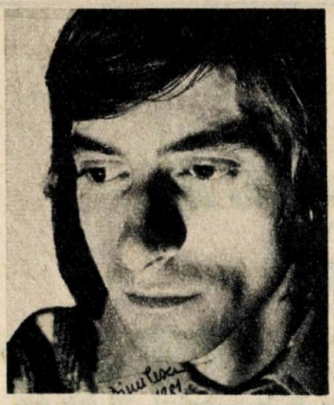

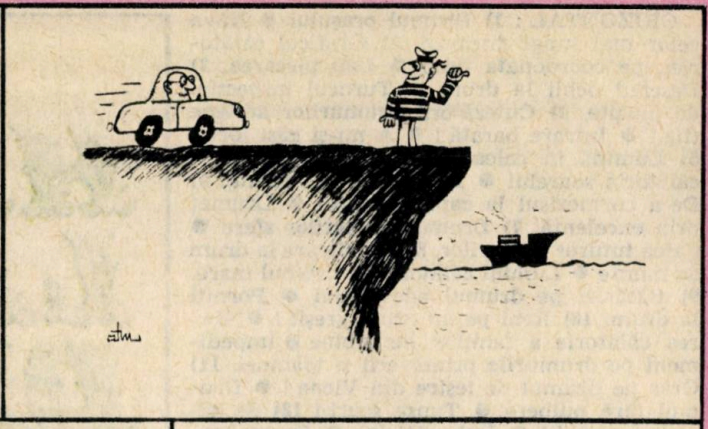

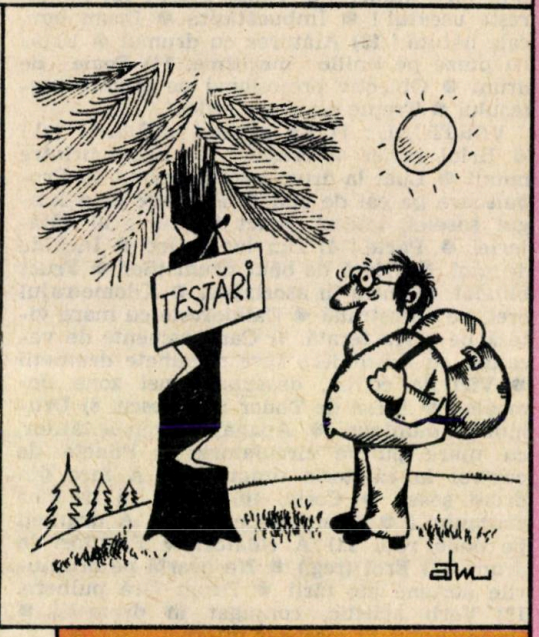

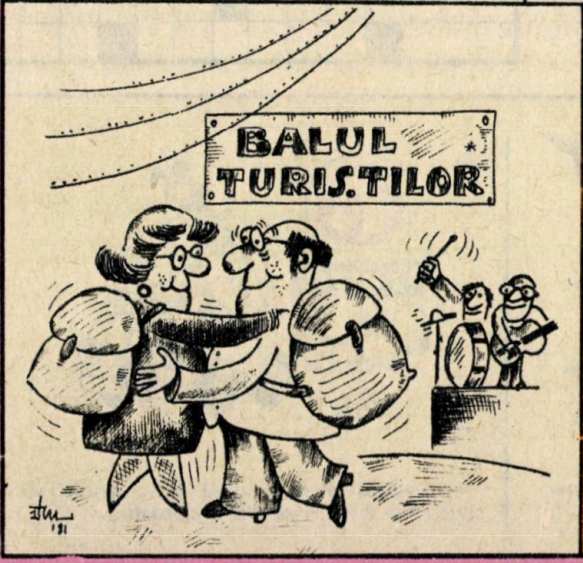

MIRON DINULESCU

31 de ani, născut în București.

Publică din 1970 și participă la expoziții din 1971.

Participă la peste 30 de expoziții internaționale, cel mai important premiu fiind EXCELENCY, obținut la Tokio (1979—1980), într-un concurs al 9876 caricaturiști din 34 de țări.

Mai multe premii naționale.

Laureat al «CÎNTĂRII ROMÂNIEI».

De profesie grafician.

Declară: «Sînt foarte pașnic — citesc, cresc pești, ascult Mozart și joc fotbal (nu prea pașnic!)».

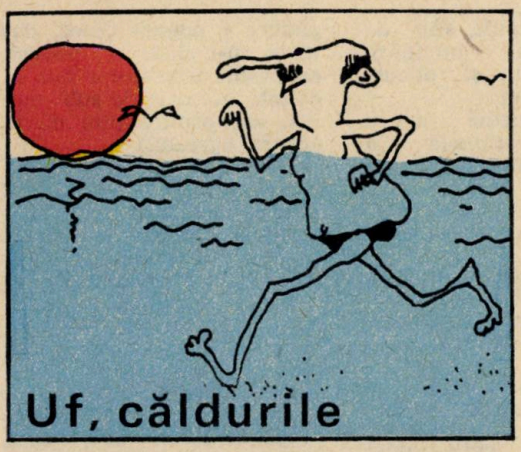

ORIZONTAL : 1) Băutură împotriva căldurii. **2)** Teren uscat de prea multă căldură ● Ne dă căldura noastră cea de toate zilele. **3)** Cioc (ban.) ● Parasolarul... pălăriei ● Localitate în jud. Hunedoara. **4)** De aici izvorăşte căldura sau răceala omului ● Răcorită în cele din urmă ! **5)** Trecuţi în dreapta ! ● Compoziţie muzicală ● Vine la telefon. **6)** Ochi de lanţ ● Împărat roman de pe vremea căruia se cunoaşte îngheţata. **7)** Radu Bănciulescu ● Sud-sud-est ● Colină (reg.). **8)** Mioare ● Pseudonim al lui Tonitza. **9)** Căldură mare ● Întrebare. **10)** Teren ● Perceptor. **11)** Se face cu căldură ● Trag la mare.

VERTICAL : 1) Frigider ieşit la pensie ● Tras de boi. **2)** Arborii rîurilor de munte ● O uşoară adiere. **3)** Nume de fată ● Cerc. **4)** În pod ! ● Baia... porcilor. **5)** Mult solicitate pe căldură ● Lipsit de umezeală. **6)** Prefix cu sensul de „egal" ● Morfeu autohton. **7)** Ţinuturi foarte calde ● Ca zăpada (fem. pl.). **8)** În plin soare ! ● Curge ! ● Usturoi. **9)** Dogoritori ● Soarele egiptenilor. **10)** Lipsită de căldură. ● Teren arid. **11)** Semne de căldură.

Dicţionar : CIC, ZAM, ISI, ISO.

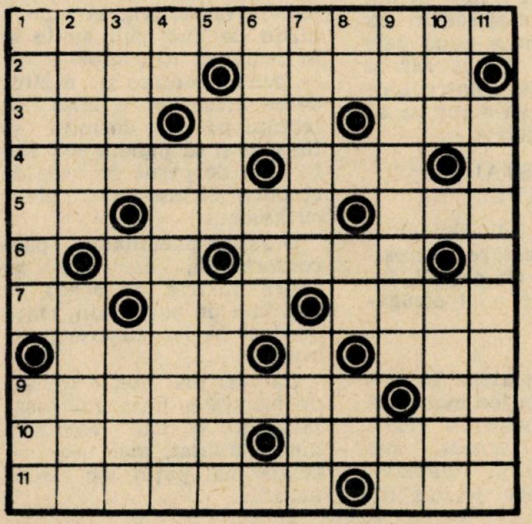

ORIZONTAL : 1) Apă cu... piatră ● Nivel de trecere. **2)** Ploaie torenţială de scurtă durată ● Produce o binecunoscută răceală. **3)** Masă lichidă şi incandescentă ● Trecut prin apă de ploaie. **4)** Ţinuţi în apă fierbinte ● Localitate în India. **5)** Stropitoare naturală ● Tare ca piatra ● Sud-nord. **6)** Ca gheaţa ● Localitate în Columbia. **7)** Prima şi... ultima ! ● Ofiţer turc ● Trage la mare. **8)** Strîngătoare de apă ● Gol-puşcă **9)** Ca fulgerul (pl.) ● Ca zăpada ● Soare. **10)** Iute ● Piatră... preistorică. **11)** Urmează fulgerele ● Suflă vîntul.

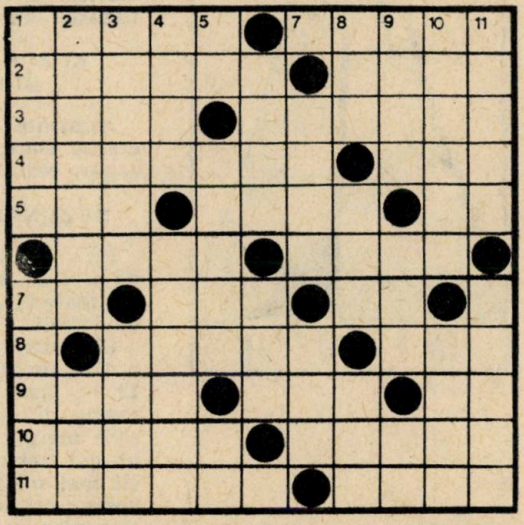

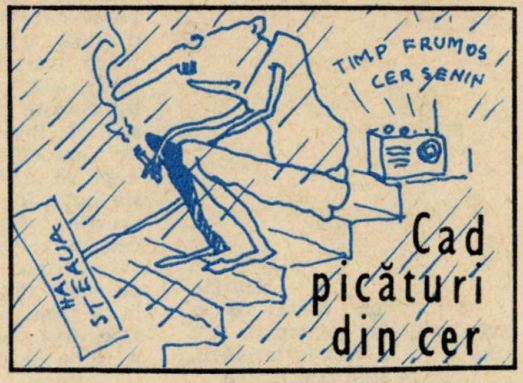

VERTICAL : 1) Obiect meteorologic... plin cu aer ● Ţinut în apă. **2)** A se transforma în vapori ● Izvor de apă curgătoare (la malaezi). **3)** Aparate de răcire ● Vale în Italia. **4)** Program de activităţi ● Trecere prin foc şi apă. **5)** Dans final ! ● A uda un teren în mod artificial ● Ţeţe ! **6)** Munte în Corsica ● Fibră (înv.). **7)** A cădea în picături ● Dînsele. **8)** Plouată în cele din urmă ! ● Masă lichidă ● Alunecă pe zăpadă. **9)** Reci (fig.). ● Abreviaţie medicală ● Notă muzicală. **10)** Bine închisă ● Timp nefavorabil. **11)** Gaz fără culoare şi fără miros ● Plouate.

Dicţionar : ENA, APIA, AGI, ULU, OTEN, ASTO, INA, ITN.

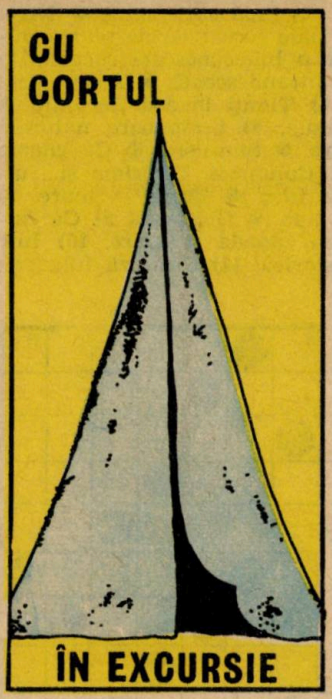

Excursia cu cortul e o aventură, dar pentru a nu lăsa totul la voia întîmplării, iată cîteva sfaturi practice.

Îmbrăcăminte — lenjerie şi lucruri de schimb ; pulover, impermeabil.
Obiecte de toaletă — săpun, prosop, perie şi pastă de dinţi, pieptene, oglindă, trusă de bărbierit.
Pentru dormit — pijama sau trening, pernă, sac de dormit sau saltea pneumatică şi pătură.
Pentru mîncare — gamelă, pahar, tacîmuri, şerveţele, botă pentru apă, alimente.
Diverse — sandale, slip de baie, lanterne, lumînări, chibrituri, hîrtie şi plicuri pentru scrisori etc..

Iată şi o schemă pentru organizarea raţională a obiectelor şi alimentelor în rucksack :

BUZUNARUL DIN STÎNGA

Lampă de încălzit, linguri, furculiţe, gamele, 1 sau două, cratiţe de aluminiu, ciorapi, batiste, lenjerie mică.

BUZUNARUL DIN DREAPTA

Alimente în cutii mici etanşe (sare, piper, cafea, zahăr, ceai, etc.) chibrituri.

BUZUNARUL DE JOS

Pijama, pulover, lenjerie de schimb, sandale, obiecte de toaletă, saltea, cort, sac de dormit.

Ce rucksack să alegem e o altă problemă. A depăşi 12 kg înseamnă să rămîi mereu ultimul în grupul cu care mergi. Greutatea sacului gol trebuie desigur să fie cît mai mică, iar în ce priveşte conţinutul trebuie să eliminăm tot ce nu e neapărat necesar. De exemplu o bluză de trening poate să joace acelaşi rol cu un pulovăr, sau un săpun de rufe înlocuieşte lenjeria de schimb. Iată o veche metodă de autoeducaţie turistică : după ce te întorci din excursie pune în trei grămezi lucrurile folosite : în prima cele de care te-ai servit cu regularitate, în a doua cele de care te-ai servit rar şi în a treia cele neîntrebuinţate. Aşa vei şti sigur ce să iei şi ce nu altădată.

UNDE INSTALĂM CORTUL ?

Bineînţeles, întîi de toate, în locurile necesare, accesibile. Apoi, pe cît posibil, într-un peisaj cît mai atrăgător.
Alte reguli :

— *pe un teren uscat.* În primul rînd pe un loc mai înalt (văile şi malurile de rîuri sînt în general umede, mai ales primăvara şi toamna). Apoi, pe un loc deschis (în pădure e adesea umed, dar unde nu-i chiar o pădure, adăpostul arborilor e bun — evitaţi : locurile de sub molizi, dar printre pini e în general agreabil).

— *pe un teren adăpostit.* E bine ca locul ales să fie adăpostit contra vîntului — ori de o uşoară ondulaţie a terenului, ori poate de o creastă de deal, de o perdea de arbori, de un taluz. În felul acesta veţi fi în acelaşi timp şi la adăpost de ploaie, în mare măsură.

— *pe un teren confortabil.* Trebuie un teren plat şi moale (adesea trebuie curăţat de pietre şi rămuriş). Apa să fie bună de băut, şi să fie în apropiere (şi să vedem dacă este într-adevăr) ca şi crengile pentru foc.

În ce priveşte montarea cortului ; desigur el trebuie instalat înainte de căderea nopţii.

UN SOMN BUN

Somnul e foarte important. De el depinde în mare măsură forma în care vom fi a doua zi.
De aceea se recomandă :
— somnul să dureze 8—10 ore
— să lăsăm să intre în cort aerul proaspăt
— să nu păstrăm pe noi lenjeria purtată în timpul zilei
— să ne acoperim mai bine partea de sus a corpului (cînd e foarte frig să punem hîrtie de ziar sub spate şi în regiunea rinichilor)
— pentru confort şi destinderea muşchilor e bine ca terenul pe care dormim să fie plat şi să punem sub cap în chip de pernă hainele de zi bine strînse sau chiar rucksackul

O saltea pneumatică pare confortabilă, dar nu ne apără de frig, de aceea e mai bun un pat pliant, chiar fabricat pe loc cu crengi de brad.

Dar cel mai bun e un sac de dormit, cu husa interioară lavabilă : e mai călduros, bine matlasat, mai uşor şi ocupă mai puţin loc decît păturile.

„Cu metodă și logică
se poate obține orice"

acest citat este dintr-o povestire semnată de

Agatha Christie

din scrierile căreia vă prezentăm

PATRU POVESTIRI

- **Vizita domnului Quin**
- **Tragedie la conacul Marsdon**
- **Răpirea primului ministru al Angliei**
- **Accident**

VIZITA DOMNULUI QUIN

ERA AJUNUL ANULUI NOU. Membrii mai vîrstnici ai grupului invitat la Royston, pentru a petrece ultimele zile ale acelui an, se aflau în salonul mare.

Domnul Satterthwaite se bucura că tinerii o şterseseră la culcare. Nu se prea simţea în apele lui atunci cînd era înconjurat de o seamă de copilandri. Îi considera neinteresanţi şi necopţi şi pe deasupra lipsiţi de subtilitate, iar lui, pe măsură ce treceau anii, îi plăceau mai mult subtilităţile.

În vîrstă de 62 de ani, domnul Satterthwaite — puţin cocoşat, uscat, cu o faţă cercetătoare, foarte asemănătoare cu a unui gnom — era mult prea interesat de vieţile altora. Îşi petrecuse toţi anii ca spectator, în primul rînd de staluri ale „teatrului vieţii" martor la diversele drame ale naturii umane. Numai că, odată cu sosirea bătrîneţii, devenise extrem de critic faţă de tragediile ce i se dezvăluiau. Acum nu se mai mulţumea cu orice ; vroia ceva cu totul ieşit din comun.

Nu există nici o îndoială că avea fler pentru asemenea lucruri. Ştia perfect cînd începea să se înfiripe o dramă. Asemenea unui cal de război, adulmeca „mirosul" de la o poştă. Din momentul în care ajunsese la Royston, în după-amiaza respectivă, acel simţ

interior pe care îl poseda nu-i mai dădea pace, avertizîndu-l că trebuie să fie în alertă. Ceva se întîmpla, sau avea să se întîmple.

Invitaţii nu erau prea numeroşi. Aveau ca gazdă pe Tom Evesham — un om bine dispus şi foarte original ; soţia sa — o femeie serioasă, un „adevărat" cap politic, se numise înainte de căsătorie Lady Laura Keene. Mai erau Sir Richard Conway militar, un tip sportiv căruia îi plăcea să călărească, şase sau şapte tineri al căror nume dl. Satterhwaite nu-l reţinuse, precum şi familia Portal.

Tocmai aceştia din urmă îl interesau pe domnul Satterthwaite.

Deşi nu-l întîlnise niciodată pînă atunci pe Alex Portal totuşi ştia totul despre el. Îi cunoscuse pe tatăl şi pe bunicul acestuia : Alex Portal le semăna în toate. Era un bărbat care se apropia de 40 de ani, blond, cu ochii albaştri — ca toţi cei din familia Portal ; îi plăcea sportul, se dovedea priceput la tot felul de jocuri, dar era total lipsit de imaginaţie. Nu avea nimic ieşit din comun — un adevărat reprezentant al „rasei" engleze.

Cu soţia lui însă era ceva cu totul deosebit. Domnul Satterthwaite ştia că vine din Australia. Portal fusese plecat acolo, în urmă cu doi ani ; s-au întîlnit, s-au căsătorit după care a adus-o cu el acasă. Nu fusese în Anglia înainte de căsătorie. Fapt este că se deosebea categoric de toate celelalte femei din Australia pe care le cunoscuse domnul Satterhwaite.

Acum o privea pe furiş. O femeie interesantă, chiar foarte interesantă. Atît de nemişcată şi totuşi atît de plină de viaţă. Plină de viaţă ! Asta era ! Nu se arăta a fi o frumuseţe — nu în mod cert n-ai fi putut spune că era frumoasă — dar emana un fel de atracţie funestă, căreia nu-i puteai opune rezistenţă, căreia nici un bărbat nu i se putea împotrivi. Astfel gîndea partea masculină a domnului Satterthwaite ; partea din el sensibilă faţă de femei (deoarece domnul Satterthwaite era un bun cunoscător al sufletului feminin) se arăta preocupată de o altă problemă : De ce îşi vopsea părul d-na Portal ?

Nici unui alt bărbat nu i-ar fi trecut prin gînd că ea şi-ar fi vopsit părul, dar domnul Satterthwaite o ştia ; se pricepea la toate lucrurile de genul acesta — şi nu-şi dădea seama de ce. Multe femei îşi fac părul blond ; dar pînă atunci, el nu întîlnise nici o blondă care să-şi vopsească părul în negru.

Totul era de natură să-l intrige. Intuia că ea trebuie să fie sau foarte fericită sau foarte nefericită — dar nu ştia care era adevărul şi asta îl deranja extrem de mult. Pe lîngă toate acestea doamna Portal avea o deosebită influenţă asupra soţului ei.

„O adoră", îşi spuse domnul Satterthwaite ; „şi totuşi cîte odată îi este... da, îi este frică de ea ! Asta este foarte interesant... neobişnuit."

Portal bea prea mult ; acest lucru era cert. Iar atunci cînd soţia nu era atentă, o privea foarte dubios.

„Nervii", gîndi domnul Satterthwaite. „Omul ăsta este chinuit de nervi şi ea îşi dă seama de asta, dar nu face nimic să îndrepte lucrurile".

Perechea respectivă îi inspira o curiozitate deosebită. Era ceva în neregulă, ceva ce el nu putea să descifreze.

Meditaţiile sale asupra subiectului fură întrerupte de bătăile solemne ale imensului ceas din colţul salonului.

„Miezul nopţii", spuse Evesham. „A sosit Anul Nou. La mulţi ani ! De fapt ceasul ăsta merge cu cinci minute înainte... Nu înţeleg de ce copiii n-or fi aşteptat Anul Nou ?"

„N-o să cred nici o clipă că s-au dus să se culce", spuse calm soţia sa. „Probabil că ne pun perii sau alte bazaconii în paturi ; le face atîta plăcere ! Şi nici nu ştiu de ce. Pe vremea mea, dacă am fi făcut astfel de prostii..."

„O tempora, o mores ! spuse zîmbind Conway.

Era un bărbat înalt cu alură de militar. Şi el şi Evesham erau făcuţi cam după acelaşi calapod — sinceri, integri, cumsecade şi fără prea mari pretenţii în ceea ce priveşte intelectul.

„În tinereţea mea toată lumea se prindea într-un cerc şi cînta „Auld Lang Syne", spuse în continuare Lady Laura. „Toate cele rele să fie uitate. Emoţionant ; cuvintele sînt foarte emoţionante".

Evesham părea stînjenit.

„Hai Laura, termină" — mormăi el. „Nu aici".

„Hm, într-adevăr, ce stupid din partea mea", spuse Lady Laura „Sotto voce". Asta-i aduce întotdeauna aminte de sărmanul domn Capel. „Draga mea, focul este cumva prea tare pentru tine ?"

Eleanor Portal făcu o mişcare bruscă.

„Mulţumesc mult. O să-mi dau scaunul puţin mai în spate".

„Ce voce plăcută are", gîndi domnul Satterthwaite, „O voce joasă, cu ecou şoptit, care îţi rămîne întipărită în minte. Faţa îi este în umbră, ce păcat !"

Vocea doamnei Portal se auzi, din nou din umbră.

„Domul... Capel ?"

„Da ! Casa aceasta a fost a lui. Ştiţi, s-a împuşcat ! Oh, bine, bine, Tom dragule dacă nu vrei, nu mai vorbesc. A fost un şoc foarte puternic pentru Tom ; se afla în casă cînd s-a întîmplat. Şi dumneavoastră eraţi aici nu-i aşa Sir Richard ?

„Da, Lady Laura, aşa este."

O veche pendulă, aşezată într-un colţ, începu să „mîrîie", să „răsufle" astmatic, să „şuiere" şi în cele din urmă bătu miezul nopţii.

„La mulţi ani, Tom ! mormăi Evesham.

Lady Laura îşi strînse ostentativ lucrul de mînă.

„Ei, am apucat şi Anul Nou", remarcă ea.

„La ce te gîndeşti draga mea ? — o întrebă pe doamna Portal.

Eleanor Portal se ridică repede din fotoliu.

„La culcare, bineînţeles", răspunse ea încet.

„Este foarte palidă", gîndi domnul Satterthwaite, ridicîndu-se şi el şi făcîndu-şi de lucru cu nişte lumînări. De obicei nu este atît de palidă".

îi aprinse lumînarea ei, făcu o mică reverenţă ridicolă în timp ce i-o înmîna. Doamna Portal luă sfeşnicul mulţumindu-i şi se îndreptă încet spre scări.

Deodată, domnul Satterthwaite fu cuprins de o oarecare nelinişte. Vroia să se ducă după ea — s-o reconforteze — avea ciudata presimţire că ea ar fi în pericol. Se calmă şi îi fu ruşine de ce voise să facă. Nervii începeau să-i joace şi lui feste.

Doamna Portal nu se uită la soţul ei în timp ce urca scările, dar ajunsă sus întoarse capul şi îi aruncă o privire cercetătoare, plină de înţeles, care îi produse un sentiment straniu domnului Satterthwaite.

Se trezi urîndu-i noapte bună gazdei sale ca un şcolar ruşinos.

„Aş vrea să fie într-adevăr un an nou fericit", spuse Lady Laura. Dar, ştiu eu ce se mai poate întîmpla ?"

„Sînt sigur că aşa va fi", răspunse domnul Satterthwaite cu sinceritate.

„Aş vrea" — continuă imperturbabilă Lady Laura, „ca primul om care păşeşte pragul casei să fie brunet. Sper că, dumneavoastră domnule Satterthwaite cunoaşteţi această veche superstiţie ?"

„Nu-i aşa ? Mă surprindeţi ! Există credinţa că pentru ca să fie înţelegere şi noroc tot anul într-o casă, un bărbat brunet trebuie să intre primul în casă în ziua de Anul Nou. Tare aş vrea să nu găsesc ceva neplăcut ascuns sub plapumă. N-am niciodată încredere în copiii ăştia. Au atîta energie şi imaginaţie".

Clătinîndu-şi capul cu amărăciune Lady Laura se îndreptă maiestuoasă spre scări.

Odată cu plecarea femeilor, scaunele au fost trase mai aproape de şeminee, unde focul trosnea vîrtos.

„Spuneţi cît", zise Evesham, ospitalier, ţinînd în mînă sticla de wisky.

După ce toţi îşi umplură paharele, convorbirea reluă firul părăsit mai devreme.

„Îl cunoaşteţi pe Derek Capel, nu-i aşa Satterthwaite", întrebă Conway.

„Oarecum — da !"

„Şi tu Portal ?"

„Nu, eu nu l-am văzut niciodată".

Tonul pe care acesta din urmă îl folosi fu atît de ascuţit şi totodată defensiv, încît domnul Satterthwaite îl privi surprins :

„Mă enervez de fiecare dată cînd Laura deschide subiectul," spuse încet Evesham.

„Ştiţi că după tragedie, casa asta a fost vîndută unui mare industriaş. Dar după un an s-a mutat — nu i-a plăcut sau ceva asemănător. S-au spus tot felul de prostii cum că ar bîntui stafiile prin casă şi bineînţeles că asta nu a fost deloc favorabil pentru Royston. Pe urmă, Laura m-a pus să candidez în West Kidleby şi asta însemna să ne mutăm prin împrejurimi. Royston se vindea destul de ieftin şi în cele din urmă am cumpărat-o. Stafiile sînt prostii, bineînţeles, dar oricum, nimănui nu-i place să i se aducă aminte că în casa în care locuieşte s-a sinucis un om. Sărmanul Derek — nu vom şti niciodată de ce a făcut-o."

„N-o să fie nici primul şi nici ultimul care s-a împuşcat fără să dezvăluie motivul", spuse Alex Portal greoi.

Se ridică şi-şi turnă wisky din belşug.

„Ceva este în neregulă cu omul ăsta", îşi spuse domnul Satterthwaite. „Este ceva foarte în neregulă. Tare aş vrea să ştiu despre ce este vorba".

„Hei, i-a ascultaţi cum şuieră vîntul", spuse Conway. O noapte înfiorătoare".

„Tocmai bună pentru ca spiritele şi stafiile să înceapă să bîntuie" adăugă Portal cu un rîs sfidător. „Toţi dracii din iad hoinăresc în noaptea asta".

„Dacă ne luăm după ce spune Lady Laura şi cel mai întunecat ne va aduce noroc" zise Conway rîzînd. „Hai noroc şi pe chestia asta".

Vîntul scoase un tînguit jalnic şi în timp ce se calma, se auziră trei lovituri în uşa masivă de la intrare.

Toţi bărbaţii tresăriră.

„Cine poate fi la ora asta din noapte !" strigă Evesham.

Se uitară unii la alţii.

„Mă duc să deschid", spuse Evesham „Toţi servitorii dorm la ora asta".

Se îndreptă spre uşă, poticnindu-se puţin pînă să deschidă toate lacătele, pentru ca în cele din urmă să o dea de perete. O pală de vînt îngheţat intră, viscolind, în hol.

În uşa deschisă se distingea forma unui bărbat înalt şi subţire. Domnului Satterthwaite i se păru — din cauza luminii care se răsfrîngea prin vitraliul de deasupra intrării — că bărbatul era îmbrăcat în toate culorile curcubeului — ca un arlechin. Iluzia optică se destrămă atunci cînd acesta păşi în lumină — era un bărbat brunet, înalt şi subţire, îmbrăcat în haine de drum.

„Vă cer scuze pentru că am dat buzna peste dumneavoastră", începu străinul cu o voce plăcută, bine echilibrată. „Dar mi s-a stricat maşina. Nu-i nimic grav, şoferul meu lucrează la ea ; dar va dura [însă] cam jumătate, trei sferturi de oră, iar afară este atît de frig".

Se întrerupse şi Evesham continuă :

„Vă cred că este frig domnule. Intraţi şi beţi ceva. Nu vă putem ajuta cumva în privinţa maşinii ?"

„Nu, mulţumesc. Omul meu ştie ce are de făcut. Apropo, numele meu este Quin — Harley Quin."

„Luaţi loc domnule Quin", spuse Evesham. „Acesta este Sir Richard Conway, dînsul domnul Satterthwaite. Numele meu este Evesham".

Domnul Quin reţinu prezentările şi se aşează în fotoliul pe care domnul Satterthwaite îl împinse mai în faţă. Cum sta în fotoliu, lumina focului arunca o umbră peste faţa lui, care lăsa impresia unei măşti.

Evesham aruncă cîţiva butuci în foc.

„Vreţi ceva de băut ?"

„Mulţumesc, da".

Evesham îi aduse paharul şi îl întrebă în timp ce i-l oferea.

„Deci, cunoaşteţi regiunea asta, domnule Quin ?"

„Am trecut pe aici, acum cîţiva ani."

„Adevărat ?"

„Da — casa asta aparţinea pe atunci unui om numit Capel".

„Oh ! da ?" spuse Evesham. „Săracu' de el. L-aţi cunoscut ?"

„Da, l-am cunoscut !"

Comportarea lui Evesham se schimbă, lucru imperceptibil pentru cineva care nu cunoaşte caracterul englezilor. Înainte, se simţea o vagă reticenţă, acum, aceasta era lăsată deoparte. Domnul Quin îl cunoscuse pe Derek Copel. Era prietenul unui prieten şi în această calitate, i se acorda tot creditul şi toată încrederea.

„O treabă dubioasă" îi spuse acesta, pe un ton confidenţial. „Tocmai discutam despre ea. Pot să vă spun sincer : n-aş fi vrut să cumpăr casa asta. Dacă ar fi fost altceva disponibil la ora aceea am fi cumpărat — dar n-a fost. Eram în casă, în seara în care s-a împuşcat — şi Conway era şi, să fiu al naibii, mă tot aştept să-i văd stafia umblînd prin casă".

„Este ceva de neînţeles în toată afacerea asta" spuse domnul Quin încet şi deliberat, se opri, avînd aerul unui actor care tocmai a spus o replică cheie.

„Aveţi perfectă dreptate", adăugă Conway. „Este cel mai întunecat mister, şi aşa va rămîne".

„Mă îndoiesc" zise domnul Quin neatent. „Parcă spuneaţi ceva Sir Richard ?"

„De necrezut ! Un bărbat în floarea vîrstei, vesel, lipsit de griji. Cinci sau şase prieteni la el în vizită. În timpul mesei, era nespus de bucuros, îşi făcea planuri pentru viitor. Şi, de la masă, s-a dus în cameră, a luat un revolver şi s-a împuşcat. De ce ? Nimeni n-a ştiut şi nici nu va şti vreodată".

„Nu credeţi că este o afirmaţie prea pripită, Sir Richard ?" întrebă zîmbind domnul Quin.

Conway îl privi fix.

„Ce vreţi să spuneţi ? Nu vă înţeleg !"

„O problemă nu se consideră insolubilă numai pentru că a rămas nerezolvată".

„Să fim serioşi ! Dacă nu a ieşit nimic la iveală atunci, nu vreţi să-mi spuneţi că se va soluţiona acum — după zece ani !"

Domnul Quin dădu uşor din cap.

„Nu sînt de acord cu dumneavoastră. Putem lua ca dovadă istoria. Istoricul contemporan nu o să scrie niciodată o cronică la fel de adevărată ca un cronicar dintr-o generaţie viitoare. Lucrurile trebuiesc văzute aşa cum sînt, trebuie avut o perspectivă reală. Dacă vreţi să-i spuneţi altfel, nu este decît o problemă relativă ca de altfel toate lucrurile care ne înconjoară.

Alex Portal se aplecă înainte ; faţa îi era cumplit de distorsionată.

„Aveţi dreptate domnule Quin", strigă el. „Aveţi perfectă dreptate. O întrebare nu depinde de timp — acesta nu face decît să o prezinte din alt punct de vedere, sub un alt „veşmînt.

Evesham zîmbea cu îngăduinţă.

„Ceea ce vreţi să spuneţi domnule Quin, este că dacă am alcătui aici, în seara aceasta, o curte de anchetă, care să cerceteze circumstanţele morţii lui Derek Copel, am ajunge la adevăr la fel de uşor ca şi atunci cînd s-a întîmplat" ?

„Mai mult ca sigur, domnule Evesham. Implicaţia emotivă s-a exclus în mare parte odată cu trecerea anilor, iar faptele vă vor veni în minte ca simple fapte fără ca dumneavoastră să interveniţi în desfăşurarea lor naturală".

Evesham se încruntă, avînd mari îndoieli.

„Bineînţeles trebuie să găsim un punct de plecare" continuă domnul Quin cu vocea lui liniştită şi frumos timbrată." Punctul de plecare este, de fapt, o teorie. Sînt sigur că unul din voi trebuie să se fi gîndit la ceva. Ce spuneţi Sir Richard ?"

Conway răspunse gînditor.

„Eh da, sigur", începu el pe un ton de scuză. „Ne-am gîndit — adică toţi cei care eram prezenţi — că trebuie să fie vorba de o femeie. În astfel de cazuri o femeie sau banii sînt la mijloc, nu ? Şi, în mod sigur, nu erau banii ; n-avea nici o problemă din punctul ăsta de vedere. Deci..."

Domnul Satterthwaite tresări. Se aplecase puţin înainte pentru a spune şi el ceva şi, făcînd această mişcare observă forma unei femei ghemuită lîngă balustrada culoarului de sus. Stătea acolo ghemuită, neputînd fi văzută decît din locul unde era el ; în mod evident asculta cu mare atenţie ceea ce se vorbea. Stătea atît de nemişcată, încît domnul Satterthwaite nu-şi credea ochilor.

Îi recunoscu însă modelul rochiei — un brocart de modă veche. Mogîldeaţa era Eleanor Portal.

Şi, dintr-o dată, toate întîmplările serii începură să aibă sens — venirea domnului Quin, nu a fost deloc întîmplătoare, ci pur şi simplu apariţia unui actor pe scenă cînd a venit momentul să dea replica.

În marele salon de la Royston, în această noapte se juca o dramă — o dramă cu atît mai reală, cu cît unul din actorii ei era mort. Da ! Derek Capel avea un rol în această piesă. De acest lucru domnul Satterthwaite era absolut sigur.

Şi, deodată, o altă idee îi străfulgeră prin minte. Toate acestea se întîmplau din cauza domnului Quin. El punea în scenă piesa — el dădea actorilor replicile. Se afla în centrul misterului, trăgînd sforile, mînuind păpuşile după placul lui. Ştia tot şi toate — pînă şi prezenţa femeii de la etaj. Ştia tot.

Aşezîndu-se comod în fotoliu, sigur de rolul său de spectator, domnul Satterthwaite privea desfăşurarea dramei. Uşor şi cu multă naturaleţe, domnul Quin îşi acţiona păpuşile.

„O femeie — mda", şopti el îngîndurat. „A fost vorba de vreo femeie atunci la masă ?"

„Da, bineînţeles" — strigă Evesham. „Şi-a anunţat logodna. Asta face ca povestea să fie şi mai absurdă. Era pur şi simplu extaziat. Spunea că nu este nimic oficial, dar că a intrat în „cursa" spre ceremonia căsătoriei".

„Sigur noi toţi ştim despre cine era vorba", spuse Conway. „Marjorie Dilke — drăguţă fată".

Părea a fi rîndul domnului Quin să vorbească, dar nu scoase nici un cuvînt — tăcerea lui apărea ca o provocare : era ca şi cum punea sub semnul întrebării ultima afirmaţie. Ca urmare Conway trecu în defensivă.

„De fapt, cine să fie altcineva ? Evesham tu ce zici ?"

„Nu ştiu sigur", răspunse încet Tom Evesham.

„Staţi să-mi amintesc ce-a spus... Ceva în legătură cu pusul pirostriilor — că nu ne putea spune numele fetei decît atunci cînd avea să-i dea ea voie — că nu este însă nimic oficial. Spunea, mi-aduc aminte, că este un tip extrem de norocos. Voia ca cei doi buni prieteni ai săi să ştie că peste un an va fi un om fericit şi la casa lui. Bineînţeles că noi ne-am închipuit că trebuie să fie Marjorie. Erau prieteni apropiaţi şi erau mereu împreună".

„Numai că..." începu Conway, dar se opri.

„Ce vroiai să spui Dick ?"

„Doar că, este cam dubios ; dacă Marjorie era fata, atunci de ce să nu fie anunţată logodna imediat ? De ce atîta secret ? Mai degrabă să fi fost o femeie măritată, ştiţi una al cărui soţ tocmai a murit sau care era pe punctul de a divorţa".

„Asta este foarte adevărat" spuse Evesham.

„Dacă aşa stăteau lucrurile, era şi normal ca logodna să fie amînată. Dacă stau bine şi mă gîndesc, nu prea se mai vedea cu Marjorie. Asta se întîmpla cu un an înainte. Mi-aduc aminte că relaţiile se cam răciseră între ei".

„Curios" interveni domnul Quin.

„Da — părea exact ca şi cum cineva s-ar fi strecurat între ei".

„O altă femeie", adăugă Conway gînditor.

„Cerule" spuse Evesham. „Ştiţi, era ceva hilar pînă la indecenţă în seara aceea cu Derek. Era beat de bucurie şi totuşi — nu ştiu cum să spun — părea foarte provocator".

„Ca un om care sfida soarta", spuse Alex Portal greoi.

Vorbea de Derek Capel sau chiar despre el ? Domnul Satterthwaite, uitîndu-se la el, era înclinat să creadă partea a doua a supoziţiei. Într-adevăr Alex Portal întruchipa omul care sfidează soarta.

Imaginaţia lui, împăienjenită de băutură, răspundea spontan acelei părţi a povestei care-i amintea preocupările sale secrete.

Domnul Satterthwaite privi în sus. Ea era acolo. Privind, ascultînd — la fel de nemişcată, de îngheţată ca o moartă.

„Cum nu se poate mai adevărat", interveni Conway. „Capel era, într-adevăr, agitat — într-un mod foarte curios. Aş descrie starea lui ca aceea a unui om care a mizat foarte mult şi care a cîştigat, în pofida unor şanse minime de izbîndă".

„Nu încerca oare să prindă curaj pentru ce-şi propusese să îndeplinească ?" sugeră Portal.

Şi, ca şi cînd ar fi fost îmboldit de o asociaţie de idei, se ridică şi-şi mai turnă un pahar.

„Nici nu mă gîndesc la aşa ceva", adăugă Evesham repede. „Pot să jur că nu se gîndea la ceva de acest gen. Conway are dreptate. Un jucător norocos care a cîştigat marele pot şi căruia nu-i vine să creadă ochilor. Asta era atitudinea lui !"

Conway făcu o mişcare de descurajare.

„Şi totuşi", adăugă el „zece minute mai tîrziu..."

Stăteau toţi fără să scoată un cuvînt. Evesham lovi masa cu pumnul. Strigă :

„Şi totuşi ceva s-a întîmplat în acele zece minute. Trebuie. Dar ce ? Să mai trecem odată în revistă cele întîmplate. Vorbeam cu toţii. În toiul discuţiei, Capel s-a ridicat şi a părăsit încăperea..."

„De ce ?" întrebă domnul Quin.

Întreruperea îl descumpăni pe Evesham.

„Ce-aţi spus ?"

„N-am întrebat decît : De ce ?"

Evesham se încruntă, făcînd un efort de memorie.

„Nu părea de prea mare importanţă, atunci. Ah ! bineînţeles — venise poştaşul. Nu-ţi aduci aminte de ţîrîitul soneriei şi de faptul că eram cu toţi nerăbdători ? Fuseserăm înzăpeziţi timp de trei zile, ţii minte ? Cea mai cumplită furtună de zăpadă de ani şi ani. Toate drumurile au fost închise. Nu tu ziare, nu tu scrisori. Capel a ieşit să vadă dacă a primit ceva şi s-a întors cu un maldăr întreg de ziare şi scrisori. A deschis ziarul să vadă dacă erau ceva noutăţi şi pe urmă a urcat să-şi desfacă scrisorile. După trei minute am auzit o împuşcătură — de neexplicat, de neînţeles".

„Nimic de neînţeles" spuse Portal. „Tipul o fi primit vreo veste într-o scrisoare ; de fapt, este un lucru normal, aş spune".

„Dar crezi că nu ne-am gîndit la aşa ceva ? A fost prima întrebare a medicului legist. Dar Capel nu s-a atins de nici o scrisoare. Stăteau grămadă, nedeschise, pe noptieră".

Portal privea abătut.

„Sînteţi sigur că nu a deschis măcar una ? Ar fi putut s-o distrugă după ce a citit-o !"

„Nu, sînt absolut sigur că n-a deschis nici una. Asta ar fi fost soluţia evidentă. Dar nu, toate scrisorile erau nedesfăcute. Nimic ars, nimic rupt, iar în cameră nu era făcut focul.

Portal dădu din cap.

„Extraordinar !"

„A fost o treabă murdară", adăugă în şoaptă Evesham. „Conway şi cu mine am urcat cînd am auzit împuşcătura şi l-am găsit acolo — am avut un şoc groaznic !"

„Altceva nu vă rămînea decît să daţi telefon şi să chemaţi poliţia, nu ?" întrebă domnul Quin.

„Royston nu avea atunci pus telefon. L-am instalat eu cînd l-am cumpărat. Nu ! Am avut noroc — poliţistul din sat era în bucătărie la ora aceea. Unul din ciini — îţi aminteşti de bietul Rover, nu Conway ? — se pierduse cu o zi mai înainte. Un căruţaş, care tocmai trecea, îl găsise pe jumătate mort în zăpadă şi-l dusese la circă. L-au recunoscut ca fiind a lui Capel, un cîine la care ţinea în mod deosebit şi poliţistul tocmai îl adusese. Ajunsese cu un minut înainte de a se auzi împuşcătura. Ne-a scăpat de încurcătură".

„Dar ce vijelie era", adăugă Conway. „Era cam pe vremea asta, nu ? Începutul lui ianuarie".

„Februarie, cred. Adică, stai să văd — ştiu că am plecat într-o călătorie imediat după aceea".

„Sînt sigur că era ianuarie. Ciinele meu de vînătoare, Ned — îl ţii minte pe Ned — s-a lovit la picior pe la sfîrşitul lui ianuarie. Era imediat după treaba asta".

„Atunci era sfîrşitul lui ianuarie. Curios, cît de greu este să-ţi aduci aminte după ce au trecut atîţia ani".

„Este într-adevăr unul din cele mai grele lucruri", spuse domnul Quin pe ton de conversație. „Dar dacă îți găsești ca punct de reper un eveniment important în viața publică — un asasinat, o încoronare sau un proces în legătură cu o crimă gravă atunci..."

„Dar cum să nu, s-a întîmplat chiar înainte de cazul Appleton", spuse Conway.

„N-a fost după ?"

„Nu, nu, nu-ți amintești ? Capel îi cunoștea pe Appleton-i — stătuse cu bătrînul primăvara trecută — chiar cu o săptămînă înainte de a muri. Vorbea de el într-o seară — cît de zgîrcit era și ce groaznic trebuie să fie pentru tînăra și frumoasa doamnă Appleton să trăiască cu el. Nu bănuia nimeni atunci că ea l-ar fi omorît".

„Așa este. Țin minte că am citit un paragraf din ziar în care se spunea că s-a hotărît exhumarea cadavrului. Urma să aibă loc în ziua aceea, îmi amintesc că am citit știrea numai cu jumătate de atenție — cealaltă jumătate fiind preocupată de sărmanul Derek care zăcea sus".

„Un fenomen foarte obișnuit și totuși foarte curios", observă domnul Quin. „În momente de mare stres mintea se concentrează asupra unui amănunt cu totul nesemnificativ, dar care mai tîrziu este readus în memorie cu o mare fidelitate, împins, cum s-ar spune, de acea activitate mintală excesivă a momentului. Poate fi ceva la fel de insignifiant ca modelul tapetului de perete, dar care nu va fi niciodată uitat."

„Dubios lucru ați spus domnule Quin" interveni Conway. „În timp ce vorbeați mi-am reamintit de camera lui Derek Capel — cu Derek zăcînd mort pe jos — am văzut foarte clar pe fereastră marele pom care se afla chiar în față și de umbra pe care o arunca pe zăpadă. Da, lumina lunii, pomul și zăpada — le revăd în clipa aceasta — cred că aș putea să le și desenez — și totuși atunci nu mi-am dat seama că mă uit la ele".

„Camera lui era chiar deasupra ușii de la intrare, nu ?" — întrebă domnul Quin.

„Da, și pomul era un arțar înalt, așezat chiar în unghiul care-l făcea drumul ce duce la casă".

Domnul Quin dădu din cap satisfăcut. Domnul Satterthwaite se simțea neobișnuit de intrigat. Era convins că fiecare cuvînt, fiecare inflecțiune a vocii domnului Quin erau pline de înțeles. Vroia să atingă un scop — ce anume, domnul Satterthwaite nu știa, dar era ferm convins că tot ce se petrecea era în mîini bune.

După o scurtă pauză, Evesham se întoarse la subiectul precedent.

„Cazul Appleton — mi-l amintesc foarte bine acum. Ce senzație a făcut ! A fost achitată, nu ? Femeie drăguță, foarte blondă — extrem de blondă".

Aproape împotriva voinței lui, domnul Satterthwaite căută cu privirea mogîldeața de sus. I se părea doar sau se strîngea și mai tare, ca sub lovitura cuiva ? Vedea cumva o mînă care aluneca înspre masă, ca apoi să se oprească ?

Se auzi un zgomot de sticlă spartă. Alex Portal, vrînd să-și mai toarne wisky dăduse drumul la sticlă.

„Îmi pare groaznic de rău ! Nu știu ce m-a apucat !".

Evesham îi reteză scurt scuzele.

„Nu face nimic, nu s-a întîmplat nimic. Hm, sticla asta spartă mi-a adus aminte de ceva. Același lucru l-a făcut și ea, nu ? Doamna Appleton ! N-a spart o sticlă de vin de Porto ?".

„Ba da. Bătrînul Appleton bea cîte un pahar de vin de Porto în fiecare seară — dar numai unul singur. A doua zi, după moartea lui, unul din servitori a văzut cum a luat sticla și a dat cu ea de pămînt. Așa a început cleveteala. Toată lumea știa cît de nenorocită fusese alături de el. Zvonurile s-au întețit și pînă la urmă — cîteva luni după aceea — o rudă a cerut să fie exhumat cadavrul. Și, bineînțeles, bătrînul fusese otrăvit cu arsenic, nu ?"

„Nu — cu stricnină, cred. Oricum n-are importanță. Cam așa a fost. O singură persoană a fost bănuită — doamna Appleton a fost judecată ; au achitat-o pentru că n-au avut dovezi, nu pentru că era ea nevinovată. Cu alte cuvinte, a avut noroc. Este aproape sigur că ea l-a omorît pe soțul ei. Ce s-a întîmplat cu ea după aceea ?"

„S-a dus în Canada, cred. Sau Australia ? Avea un unchi — sau ceva asemănător — acolo, care i-a oferit să stea cu el. Cel mai bun lucru pe care îl putea face, dată fiind situația..."

Domnul Satterthwaite era fascinat de puterea cu care Alex Portal strîngea paharul în mîna dreaptă.

„O să se spargă în cîteva momente dacă nu ești atent", gîndi domnul Satterthwaite. Ce palpitant e totul !"

Evesham se ridică și-și turnă de băut.

„Tot nu m-am apropiat de motivul pentru care s-a împușcat săracul Derek Capel. Ancheta nu a prea avut mare succes, nu-i așa, domnule Quin ?"

Domnul Quin rîse... un rîs batjocoritor și totuși foarte tragic. Toată lumea tresări.

„Îmi cer scuze", spuse el. „Dumneavoastră trăiți în trecut domnule Evesham. Sînteți sub influența gîndurilor dumneavoastră preconcepute. Dar eu — omul care privește totul din afară, străinul care este doar în trecere, văd numai faptele !"

„Faptele ?"

„Da".

„Ce vreți să spuneți ?" întrebă Evesham.

„Văd o înșiruire clară de fapte, scoase în evidență de dumneavoastră, dar de a căror semnificație nu v-ați dat seama. Să ne întoarcem cu zece ani în urmă și să ne uităm la cele ce vedem — neinfluențați de idei sau sentimente".

Domnul Quin se ridicase. Era foarte înalt. Focul sărea jucăuș în spatele lui. Vorbea cu o voce joasă, irezistibilă.

„Sînteți cu toții la masă. Derek Capel își anunță logodna. Pe atunci credeați că este vorba de Marjorie Dilke. Acum nu mai sînteți atît de siguri. El se comportă ca un om care a sfidat soarta — care — cu cuvin-

tele dumneavoastră — a dat marea lovitură luptînd împotriva unor obstacole imense. După aceea se aude soneria de la uşă. El iese să ia poşta care întîrziase cîteva zile. Nu deschide nici o scrisoare, dar — chiar dumneavoastră aţi spus — s-a uitat în ziar ca să vadă ultimele ştiri. Totul se întîmplă acum zece ani — aşa că nu ştim exact care erau ultimele ştiri — un cutremur în locuri îndepărtate, o criză politică ? Singurul lucru pe care îl ştim este că ziarul conţinea un mic paragraf în care menţiona că Ministerul de Interne acordase cu trei zile înainte un ordin de exhumare pentru corpul neînsufleţit al domnului Appleton".

„Cum ?"

Domnul Quin continuă.

„Derek Capel a urcat în cameră şi de acolo a văzut ceva pe fereastră. Sir Richard Conway ne-a spus că perdeaua era trasă şi că geamul dădea înspre drumul ce ducea spre casă. Şi ce a văzut el ? Ce putea să-l determine să-şi ia singur viaţa ?

„Ce vreţi să spuneţi ? Ce-a văzut ?"

„Cred, spuse domnul Quin, „că a văzut un poliţist. Un poliţist care tocmai venise să aducă un cîine. Dar Derek Capel nu ştia pentru ce venise — el a văzut poliţistul".

Se lăsă o tăcere îndelungată — ca şi cum ar fi trebuit timp ca toată lumea să înţeleagă cele spuse.

Evesham, în cele din urmă întrebă şoptit :

„Dar nu vreţi să spuneţi că... Appleton ? Dar nu se afla acolo cînd a murit ! Bătrînul era singur cu soţia".

„Da, dar se afla acolo cu o săptămînă înainte ! Stricnina nu este prea solubilă decît sub forma unei hidrocarburi. Cea mai mare parte a cantităţii puse în vinul de Porto nu a fost băută decît în ultimul pahar — cu o săptămînă mai tîrziu".

Portal sări ca ars. Vocea îi era răguşită şi ochii injectaţi.

„De ce a spart sticla ? Spune-mi de ce a spart ea sticla ?"

Pentru prima dată în seara aceea domnul Quin se adresă domnului Satterthwaite.

„Aveţi o vastă experienţă de viaţă domnule Satterthwaite. Puteţi să răspundeţi dumneavoastră la această întrebare !"

Vocea domnului Satterthwaite tremura uşor. Îi venise şi lui rîndul să-şi rostească replica. Avea să declare cele mai importante cuvinte din piesă. Acum devenise şi el actor — nu mai era spectator.

„După cum văd eu lucrurile", spuse el cu modestie „ea ţinea la Derek Capel. Cred că era o femeie tare cinstită — aşa că l-a refuzat. Cînd soţul ei a murit, ea a bănuit ceea ce se întîmplase. Şi ca să-l scape pe omul iubit, a încercat să distrugă dovezile care erau acuzatoare. Mai tîrziu, el a reuşit să o convingă că temerile ei erau neîntemeiate, aşa că ea a consimţit să se mărite cu el. Dar chiar şi atunci nu prea era hotărîtă — femeile au un instinct foarte dezvoltat".

Domnul Satterhwaite îşi terminase replica.

Deodată se auzi un oftat lung, tremurat.

Tresărind, Evesham, întrebă :

„Ce a fost asta ?"

Domnul Satterthwaite ar fi putut să-i spună că sus la galerie se afla Eleanor Portal — dar nu voia să strice efectul.

Domnul Quin zîmbea.

„Cred că maşina mea este gata. Vă mulţumesc pentru ospitalitate, domnule Evesham. Sper să fi făcut ceva pentru prietenul meu".

Toţi se priviră uluiţi.

„Hm, văd că nu v-aţi gîndit la acest aspect al poveştii. El o iubea pe această femeie ; o iubea destul de mult ca să comită o crimă pentru ea. Cînd „răsplata" venise — aşa cum a crezut el în mod greşit — şi-a luat viaţa ; şi, fără să vrea, a lăsat-o pe ea să facă faţă scandalului".

„A fost achitată", mormăi Evesham.

„Pentru că nu s-au găsit dovezi împotriva ei. Dar cred — s-ar putea să mă înşel totuşi — că pentru ea totul încă nu s-a terminat".

Portal se lăsă să cadă într-un fotoliu şi-şi luă capul în mîini.

Quin se întoarse spre Satterthwaite.

„La revedere, domnule Satterthwaite. Vă interesează dramele, nu-i aşa ?

Surprins, domnul Satterthwaite dădu din cap afirmativ.

„Aş vrea să vă atrag atenţia asupra Arlechinadei. Nu prea mai este „en vogue" în zilele noastre — dar răsplăteşte pe cei care sînt foarte atenţi la detalii. Simbolismul este cam greu de urmărit — dar nemuritorii vor rămîne nemuritori — ei rămîn în sufletele celor vii. Vă urez la toţi noapte bună".

Îl văzură ieşind înghiţit de întuneric. Cînd trecu pe sub vitraliul de la intrare, sticla îi coloră din nou costumul ca la început, dîndu-i efectul curcubeului, ca şi costumul unui Arlechin.

Domnul Satterthwaite urcă în cameră. Se duse să-şi închidă geamul — aerul era foarte rece... Domnul Quin mergea de-a lungul aleii ; dintr-o parte a casei ţîşni forma unei femei. Vorbiră o clipă împreună, după care ea reveni în casă. Trecu chiar pe sub fereastra domnului Satterthwaite ; acesta fu frapat de imensa vitalitate a feţei ei. Mergea ca o femeie într-un vis fericit.

„Eleanor !"

Alex Portal veni lîngă ea.

„Eleanor, iartă-mă. Te rog să mă ierţi. Mi-ai spus adevărul, dar zău — nu eram pe deplin convnis că..."

Domnul Satterthwaite era foarte interesat în problemele altor oameni, dar mai era şi un gentleman. Se cădea să închidă geamul — şi îl închise — dar foarte, foarte încet. Şi auzi vocea ei, frumoasă, de nedescris.

„Ştiu, ştiu. Ai trăit ca într-un coşmar. Dar şi eu am trecut prin asta odată — iubind şi totuşi bănuind — punînd dubiile la o parte, dar ele reveneau mereu, cu figuri hidoase, să mă sfîşie. Ştiu, Alex, ştiu. Dar mai există un coşmar, mai cumplit decît acesta — cel pe care l-am trăit cu tine. Ţi-am văzut bănuielile, frica ta de mine — toate astea otrăvindu-ne dragostea. Omul acela — acel trecător, m-a salvat. Nu mai puteam îndura, mă înţelegi ? În seara asta, în noaptea asta voiam să mă omor. Alex... Alex..."

Traducere de IULIA VLADU

TRAGEDIE LA CONACUL MARSDON

CÎTEVA ZILE FUSESEM REținut cu treburi afară din oraș, astfel încît atunci cînd m-am întors l-am găsit pe Poirot închizîndu-și mica valiză.

„Ai sosit la timp, Hastings. Tocmai mă temeam că n-ai să ajungi la vreme ca să mă însoțești".

„Nu cumva ești iarăși chemat să rezolvi un nou caz ?"

„Da, deși mă văd nevoit să recunosc că așa cum se prezintă la prima vedere problema nu pare deloc promițătoare. Compania de asigurări „Northern Union" mi-a cerut să investighez moartea unui domn Maltravers care cu cîteva săptămîni înainte de aceasta încheiase o asigurare pe viață pentru uriașa sumă de 50 de mii de lire".

„Și ?" — întrebai eu foarte interesat.

„În poliță era desigur inclusă obișnuita clauză «Pentru eventualitatea sinuciderii». În caz că s-ar fi sinucis în decurs de un an suma avea să fie pierdută. Domnul Maltravers a fost examinat de doctorul firmei și deși era un bărbat care trecuse de prima tinerețe, s-a constatat că era sănătos tun. În ciuda acestui fapt, miercurea trecută — adică alaltăieri — cadavrul domnului Maltravers a fost găsit lîngă casa lui din Essex, conacul Marsdon, cauza morții fiind descrisă drept o hemoragie internă. Asta nu ar fi constituit ceva deosebit dacă n-ar fi existat zvonuri sinistre cum că situația financiară a domnului Maltravers era dezastruoasă, fapt stabilit precis de firma «Northern Union» care a constatat că era aproape falit. Acest lucru face ca situația să se schimbe considerabil. Maltravers avea o soție tînără și frumoasă și s-a sugerat că el ar fi strîns toți banii lichizi ca să plătească o asigurare pe viață de care să beneficieze soția sa, după care s-a sinucis. Asemenea cazuri nu sînt deloc rare. Oricum prietenul meu, Alfred Wright, președintele «Companiei Northern Union», m-a rugat să cercetez faptele acestei întîmplări dar, așa cum i-am spus și lui, nu prea sînt sigur de reușită. Dacă moartea ar fi survenit ca urmare a unui atac de cord, aș fi fost mult mai optimist. Acest diagnostic poate întotdeauna să mascheze incapacitatea medicului local să descopere cauza reală a morții pacientului său. Dar o hemoragie — asta pare a fi destul de definitiv. Ai cinci minute să-ți faci valiza, Hastings, după care vom lua un taxi pînă la gara de pe strada Liverpool".

Cam după o oră ne-am dat jos din tren în mica gară de la Marsdon Leigh. Întrebînd într-o parte și în alta am aflat că conacul Marsdon se află la o distanță de o milă. Poirot decise să mergem pe jos, așa încît ne luarăm calabalîcul și o pornirăm pe strada principală.

„Care este planul de acțiune ?" întrebai eu.

„În primul rînd îi vom face o vizită doctorului. Am aflat că nu există decît o singură persoană cu această profesie în Marsdon Leigh, doctorul Ralph Bernard. De altfel, iată-ne ajunși !"

Casa era un fel de vilă răsărită, așezată puțin mai departe de șosea. O plăcuță fixată pe ușă avea pe ea numele doctorului. Am mers pe alee și sunarăm.

S-a dovedit că eram norocoși. Doctorul avea consultații, dar pentru moment nu era nici un pacient. Doctorul Bernard era un om în vîrstă, cu umerii înalți, puțin adus de spate și cu maniere plăcute.

Poirot se recomandă și îi explică scopul vizitei noastre, adăugînd că firmele de asigurări fac investigații minuțioase în astfel de cazuri.

„Bineînțeles, bineînțeles" răspunse vag doctorul. „Presupun că fiind un om atît de bogat și-a asigurat viața cu o sumă considerabilă ?".

„Îl credeți un om bogat, doctore ?"

Doctorul ne privi puțin surprins.

„Nu era ? Doar avea două mașini, iar conacul Marsdon este o casă destul de mare, deși am impresia că a cumpărat-o la un preț convenabil".

„Am înțeles că în ultima vreme a avut pierderi mari", spuse Poirot, privindu-l pe doctor foarte atent.

Acesta nu făcu decît să-și clatine capul cu tristețe.

„Chiar așa ! Într-adevăr... În acest caz soția trebuie să fie foarte norocoasă deoarece o să pună mîna pe atîția bani. O ființă foarte frumoasă și cu mult farmec, dar a fost dată peste cap de această catastrofă. E un pachet de nervi, sărmana. M-am străduit s-o menajez cît am putut, dar șocul a fost considerabil".

„În ultima vreme îl îngrijeați pe domnul Maltravers ?"

„Dragă domnule, eu nu l-am îngrijit niciodată".

„Cum ?"

„Domnul Maltravers era un adept al celor care nu cred în vindecarea pe cale medicală sau ceva de genul acesta".

„Totuși ați examinat cadavrul".

„Da, bineînțeles ! Am fost chemat de unul din grădinari".

„Cauza morții era clară ?"

„Sigur. Avea sînge pe buze, dar cea mai mare parte a sîngerării a avut loc înăuntru".

„Corpul era acolo unde fusese găsit ?".

„Da. Cadavrul nu fusese atins. Zăcea lîngă un răzor. Cred că ieșise să împuște ciori pentru că s-a găsit o armă pentru împușcat ciori lîngă el. Hemoragia a început dintr-o dată. Ulcer gastric — fără îndoială".

„Deci n-a putut să fie împușcat, nu ?"

„Domnule, mă jigniți !"

„Îmi cer scuze", spuse Poirot, umil. „Dar dacă memoria nu-mi joacă feste, într-un caz recent doctorul a diagnosticat atac de cord — schimbîndu-l abia atunci cînd polițistul orașului i-a atras atenția că avea o rană provocată de glonț la cap".

„Nu veți găsi astfel de urme pe cadavrul domnului Maltravers", răspunse doctorul Bernard înțepat. „Domnilor dacă nu mai aveți nimic de întrebat, atunci..."

Înțeleserăm apropoul.

„Bună ziua și mii de mulțumiri doctore, ați fost foarte drăguț că ne-ați răspuns la întrebări. Ah, uitasem, nu ați crezut necesar să faceți o autopsie ?"

„Bineînțeles că nu". Doctorul deveni de-a dreptul furios. „Cauza morții a fost clară. În profesia mea nu considerăm necesar să alarmăm degeaba rudele pacientului decedat".

Întorcîndu-se spatele, doctorul ne trînti ușa în nas.

„Și ce părere ai Hastings despre doctorul Bernard ?" mă întrebă Poirot, în timp ce ne îndreptam spre conacul Marsdon.

„Un măgar bătrîn".

„Exact. Judecățile tale prietene asupra caracterului uman sînt întotdeauna profunde".

Îl privii cu îndoială deși părea să fi vorbit serios. Și totuși în ochi îi apăru o mică sclipire. El adăugă cu șiretenie.

„Vreau să spun că totul este foarte profund pînă dai de o femeie frumoasă".

Îi aruncai o privire rece.

Ajungînd la conac ușa ne-a fost deschisă de o femeie de servici, între două vîrste. Poirot îi întinse cartea de vizită, precum și o scrisoare din partea firmei de asigurări către doamna Maltravers. Ne conduse într-un mic salonaș și se retrase să-și anunțe stăpîna. Trecură vreo zece minute pînă să vină cineva ; ușa se deschise și în prag apăru o femeie subțire, îmbrăcată în doliu.

„Domnul Poirot ?" — întrebă ea, șovăind.

„Madame !" Poirot se ridică repede în picioare și galant se grăbi spre ea. „Nu vă pot spune cît de rău îmi pare să vă inoportunez cu prezența mea în astfel de ocazie... dar, știți cum este. Afacerile nu ne iartă".

Doamna Maltravers se lăsă condusă pînă la un fotoliu. Ochii îi erau roșii de plîns, dar această urîțire temporară nu putea ascunde marea ei frumusețe. Avea în jur de douăzecișișapte-douăzecișiopt de ani, extrem de blondă, cu ochii mari, albaștri, și o gură drăguț bosumflată.

„Este ceva în legătură cu asigurarea soțului meu, nu ? Dar oare trebuie să mă ocup de acestea acum — atît de curînd ?"

„Curaj, dragă doamnă, curaj ! Vedeți, răposatul dumneavoastră soț și-a asigurat viața pentru o sumă considerabilă. În asemenea cazuri firma trebuie să cunoască cîteva detalii. M-au împuternicit pe mine să acționez în interesul lor. Vă rog să mă credeți că voi face tot posibilul să nu vă deranjez mai mult decît va fi necesar. Vreți să-mi povestiți evenimentele tragice care au avut loc miercuri ?"

„Tocmai mă schimbam să cobor la ceai cînd servitoarea mi-a spus. Unul din grădinari tocmai venise cu vestea — îl găsise..."

Vocea i se topi în aer. Poirot îi strînse mîna în semn de înțelegere.

„Înțeleg. Este destul ! L-ați mai văzut pe soțul dumneavoastră în după amiaza aceea ?"

„De la prînz nu l-am mai întîlnit. Eu plecasem în sat să cumpăr niște timbre și cred că el se dusese să se plimbe prin grădină".

„Să împuște ciori cumva ?"

„Da ! Își lua de obicei pușca cu el și eu am auzit cîteva împușcături în depărtare".

„Și pușca unde este acum ?"

„Cred că în hol".

O luă înainte și ne duse în hol unde găsi mica armă. O întinse lui Poirot, care o examină superficial.

„Două focuri au fost trase" spuse el în timp ce i-o dădea înapoi. „Și acum, madame, dacă aș putea să văd..." făcu o mică pauză.

„Servitoarea vă va însoți", răspunse ea, întorcîndu-și capul.

Servitoarea îl conduse pe Poirot sus. Eu rămăsei cu frumoasa și nefericita femeie. Nu știam ce să fac — să vorbesc sau să tac. Am încercat să fac cîteva remarci la care ea răspunse absent ; după cîteva minute Poirot se întoarse.

„Vă mulțumesc pentru bunăvoință, doamnă. Nu cred că va mai fi nevoie să vă deranjăm

în această privință. Apropo — cunoașteți situația financiară a soțului dv. ?"

Dădu din cap.

„Nu, nu cunosc nimic în această privință. Nu mă pricep chiar deloc la afaceri".

„Mda. Deci nu ne puteți da nici un indiciu în ceea ce privește această decizie luată în grabă de a-și asigura viața ? Am înțeles că nu a făcut nimic de acest gen înainte, nu ?"

„Noi nu eram căsătoriți decît de un an și ceva. În ce privește această asigurare, îi intrase în cap că avea să moară. Își prevedea moartea. Am impresia că mai avusese o astfel de hemoragie și știa că a doua avea să-i fie fatală. Am încercat să-i risipesc aceste temeri, dar fără succes — după cum vedeți a intuit bine !"

Cu ochii în lacrimi, își luă rămas bun de la noi. Poirot făcu un gest caracteristic cu mîna, în timp ce ne îndepărtam de casă.

„Ei bine, asta-i tot ! Înapoi la Londra, prietene ; se pare că nu există nici un șoarece în această gaură de șobolani. Și totuși..."

„Și totuși, ce ?"

„O mică discrepanță și nimic mai mult ! Ai observat-o, NU ? Și totuși, viața este plină de contradicții și, în mod cert, omul acela nu și-a putut lua singur viața — nu există o otravă care să lase sînge pe buze. Nu, nu — trebuie să mă resemnez ! Aici totul este clar și precis. Oho, dar ăsta cine mai este ?"

Un tînăr înalt înainta spre noi cu pași mari. Trecu pe lîngă noi fără să dea „bună ziua", dar băgai de seamă că nu era urît, cu o față bronzată, bine făcută, care trăda o viață trăită într-un climat tropical. Un grădinar se oprise pentru puțin timp din lucru — și Poirot fugi repede la el.

„Spuneți-mi, vă rog, cine este acel domn ? Îl cunoașteți cumva ?"

„Nu-mi aduc aminte numele lui, domnule, deși cred că l-am auzit. A stat aici săptămîna trecută pentru o noapte — marți seara".

„Repede, prietene să-l urmărim".

Ne grăbirăm să ajungem din urmă „forma" ce se îndrepta spre conac. Văzînd figura îmbrăcată în negru a doamnei Maltravers, bărbatul o luă înspre terasa aflată într-o parte a casei — noi după el, așa încît am fost martori la întîlnire.

Doamna Maltravers aproape că a leșinat văzîndu-l, fața albindu-i-se considerabil.

„TU !", icni ea. „Dar te credeam plecat, în drum spre Africa !"

„Am primit niște vești de la avocatul meu, care m-au reținut", explică tînărul. Unchiul meu din Scoția a murit și mi-a lăsat ceva bani, așa că mi-am amînat plecarea. Apoi am citit în ziar despre supărarea ta și am venit să văd dacă te pot ajuta. Vei avea nevoie pentru un timp de cineva care să-ți aranjeze treburile".

În acel moment își dădură seama de prezența noastră. Poirot făcu un pas înainte și pierzîndu-se în scuze, explică că își lăsase bastonul în hol. Cu multă reținere, doamna Maltravers făcu prezentările.

„Dl. Poirot, căpitanul Black".

Se înfiripă o discuție de cîteva minute din care Poirot află că Black stătea la hanul Anchor. Bastonul nefiind de găsit nicăieri (ceea ce nu era deloc de mirare), Poirot și cu mine plecarăm într-o efuziune de scuze.

Ne întoarserăm în sat în mare grabă și Poirot o luă drept spre hanul Anchor.

„Vom poposi aici pînă cînd prietenul nostru, căpitanul se va întoarce. Sper că ai observat că am pus accent pe faptul că ne vom întoarce la Londra cu primul tren ? Probabil că ai crezut că vorbeam serios. Dar nu, doar ai văzut ce mutră a făcut doamna Maltravers cînd a dat cu ochii de tînărul Black ? E clar că nu i-a convenit, iar el, ei bine, el era foarte devotat nu crezi ? Și se afla aici marți noaptea — cu o zi înainte de a muri domnul Maltravers. Hastings, trebuie să cercetăm ce-a făcut căpitanul Black".

După vreo jumătate de oră văzurăm că „prada" noastră se întorcea la han. Poirot ieși să-l acosteze, aducîndu-l cu el înăuntru.

„Tocmai îi spuneam căpitanului Black despre misiunea care ne-a adus aici", explică el. „Cred că înțelegi, domnule căpitan, că vreau să descopăr starea sufletească a domnului Maltravers dinainte de moarte și că, în același timp, vreau s-o cruț pe doamna Maltravers cît mai mult. Dumneavoastră vă găsești aici chiar înainte de a se petrece faptul, așa că ne puteți da informații neprețuite".

„Voi face, bineînțeles tot ce-mi stă în putere ca să vă ajut, dar mă tem că nu am remarcat nimic ieșit din comun. Deși Maltravers era un vechi prieten al părinților mei, eu nu-l cunoșteam așa de bine".

„Ați venit aici... cînd ?"

„Marți după-amiază. M-am întors în oraș miercuri, foarte de dimineață, pentru că vaporul pleca de la Tilburg în jur de douăsprezece. Dar, între timp, am primit niște vești care mi-au schimbat planurile, așa cum cred că m-ați auzit spunîndu-i doamnei Maltravers".

„Da, înțeleg că vă întorceați în Africa, nu ?"

„Da. Locuiesc acolo de cînd s-a terminat războiul. Nemaipomenit ținut !".

„Într-adevăr. Spuneți-mi, ce-ați discutat la masă, marți seara ?".

„Eh, diverse, nici nu mai știu. Maltravers m-a întrebat ce mai fac părinții mei ; am discutat problema refacerii Germaniei și pe urmă doamna Maltravers mi-a pus multe întrebări în legătură cu Africa. Le-am mai spus eu cîteva povești și asta a fost cam tot".

„Vă mulțumesc".

Poirot nu scoase un cuvînt pentru cîteva clipe, apoi, spuse ușor :

„Cu permisiunea dumneavoastră aș vrea să fac o mică experiență. Ne-ați spus tot ceea ce «conștientul» dumneavoastră cunoaște. Aș vrea acum să vă chestionez subconștientul".

„Ce ? Psihanaliză ?" — întrebă Black, vizibil alarmat.

„Nu, nicidecum" îl asigură Poirot. „Vedeți, funcționează în felul următor : eu vă dau un cuvînt și dumneavoastră îmi răspundeți cu primul cuvînt care vă vine în minte și așa mai departe. Putem începe ?"

„Bine", răspunse Black încet, dar părea stingherit.

„Te rog să notezi cuvintele pe ceva, Hastings."

După acestea Poirot își scoase din buzunar ceasul său în formă de ridiche și-l puse pe masă, lîngă el.

„Vom începe. Zi"

După o mică pauză, Black răspunse :

— „Noapte"

Poirot continuă în timp ce răspunsurile veneau unele după altele :

— „Nume" — spuse Poirot
— „Loc"
— „Bernard"
— „Shaw"
— „Marți"
— „Dineu"
— „Călătorie"
— „Vapor"
— „Țară"
— „Uganda"
— „Poveste"
— „Lei"
— „Pușcă de ciori"
— „Fermă"
— „Împușcătură"
— „Sinucidere"
— „Elefant"
— „Colți de elefant"
— „Bani"
— „Avocați"

„Vă mulțumesc, căpitane Black. Poate îmi veți mai acorda cîteva minute, cam peste o jumătate de oră ?"

„Bineînțeles".

Tînărul militar îl privi curios și își șterse fruntea în timp ce se ridica.

„Acum, Hastings" spuse Poirot, zîmbindu-mi, în timp ce tînărul ieșea. „Acum vezi totul, nu-i așa ?"

„Nu înțeleg ce vrei să spui !"

„Cum, lista asta de cuvinte nu-ți spune nimic ?"

Privii atent lista ; nu observam nimic.

„Te voi ajuta. În primul rînd Black a răspuns în limita timpului stabilit, fără pauze, ceea ce ne arată că el nu are nici un gînd ascuns. Zi-Noapte și Loc-Nume sînt asociații comune. Am amintit de „Bernard" crezînd că el va face o asociație cu doctorul din sat. Dar e clar că el nu-l cunoștea. După conversația noastră a răspuns „Dineu" la „Marți", dar la „Călătorie" și la „Țară" a răspuns cu „Vapor" și „Uganda", arătînd că important pentru el era drumul în străinătate și nu cel pe care l-a făcut încoace. Povestea îi aduce aminte de cea pe care a povestit-o la masă, o poveste cu „Lei". Am trecut la „Pușcă de ciori", iar el a răspuns cu totul neașteptat prin „Fermă". Cînd am spus „Împușcătură" el a zis imediat „Sinucidere". Asocierea pare clară ; o cunoștință de-a lui s-a sinucis cu o pușcă de ciori la o fermă undeva. Trebuie avut în vedere că mintea îi este preocupată de poveștile pe care le-a spus la masă și cred că nu vei avea nimic împotrivă dacă îl voi rechema pe căpitanul Black să ne relateze și nouă istoria cu sinuciderea pe care el a spus-o marți seara la masă".

Black răspunse într-o manieră directă.

„Da, dacă stau bine și mă gîndesc, am spus o astfel de poveste. Un tip s-a împușcat la o fermă în Uganda — cu o pușcă de ciori, în cerul gurii ; glontele a rămas undeva în creier. Doctorii au fost foarte intrigați — nu avea decît puțin sînge pe buze. Dar ce are a face cu...?"

„Cu domnul Maltravers ? Văd că nu știați că s-a găsit o pușcă de ciori lîngă cadavrul lui ?"

„Vreți să spuneți că povestea mea i-a sugerat... Vai, dar este îngrozitor !".

„Nu vă faceți griji — oricum aceasta s-ar fi întîmplat într-un fel sau altul. Va trebui să dau un telefon la Londra".

Poirot avu o convorbire foarte lungă și se întoarse gînditor. Plecă să se plimbe singur și se întoarse pe la șapte seara, spunînd că nu mai poate amîna nimic și că trebuie să-i spună totul nefericitei văduve. Deja mie îmi era tare milă de ea. Să fie lăsată fără nici un ban, știind că soțul s-a omorît ca să-i asigure un viitor — toate acestea erau o povară mult prea grea ca s-o poată suporta ușor. Totuși, nutream speranța ca tînărul Black să-i poată alina durerea — după ce ar fi trecut perioada de doliu. Evident, el o admira foarte mult.

Interviul nostru cu doamna a fost dureros. Ea refuza în mod vehement toate faptele pe care i le prezenta Poirot și cînd, în cele din urmă, se convinse că toate erau adevărate, începu să plîngă amarnic. O examinare minuțioasă a cadavrului arăta că suspiciunile noastre erau întemeiate. Lui Poirot îi părea foarte rău pentru biata femeie — dar el era angajat de către firma de asigurări și ce putea face ? Pregătindu-se să plece, îi șopti doamnei Maltravers :

„Doamnă, dumneavoastră ar trebui să știți că nu există morți !"

„Ce vreți să spuneți ?" îngăimă ea. Ochii i se măriră considerabil.

„N-ați participat niciodată la vreo ședință de spiritism ? Dumneavoastră aveți calități de mediu, știați ?".

„Mi s-a mai spus. Dar cred că dumneavoastră nu credeți în așa ceva, nu ?".

„Doamnă, am văzut multe lucruri în viața mea. Știți că în sat se spune că această casă ar fi bîntuită de stafii ?"

Dădu din cap aprobator ; în acel moment servitoarea anunță că masa era gata.

„Nu vreți să rămîneți să mîncați ceva ?"

Acceptarăm invitația cu recunoștință, simțind că prezența noastră nu putea să-i facă decît bine, s-o distragă de la durerea ei.

Tocmai terminasem supa cînd auzirăm un strigăt urmat de un zgomot de porțelan spart, chiar în fața ușii. Toată lumea sări în picioare. Servitoarea apăru cu mîna pe inimă.

„Era un bărbat, stătea în capătul coridorului !"

Poirot o zbughi afară, dar se întoarse numaidecît.

„Nu este nimeni".

„Chiar nu este nimeni, domnule ?" întrebă servitoarea aproape leșinată. „M-am speriat înfiorător !"

„De ce ?"

Vocea îi deveni șoaptă.

„Am crezut, am crezut că era conașul — seamănă cu el !"

O văzui pe doamna Maltravers tresărind puternic ; în veni în minte vechea superstiție care spunea că omul ce s-a sinucis nu se poate odihni în mormînt. Cred că și ea se gîndea la același lucru ; un minut mai tîrziu îi apucă brațul lui Poirot și scoase un strigăt.

„N-ați auzit ? Cele trei ciocănituri în fereastră ? Așa bătea el mereu cînd intra în casă prin partea aia !"

„Nu este decît iedera ; iedera lovește în geam" spusei eu.

Dar frica punea stăpînire pe noi toți. Servitoarea era dărîmată ; odată masa terminată doamna Matravers îl rugă pe Poirot să nu plece imediat. Era clar că îi era teamă să rămînă singură.

Stăteam cu toții în micul salonaș. Vîntul începu să se întețească cuprinzînd întreaga casă într-un geamăt prelung, sfîșietor. De două ori ușa de la salonaș se deschise și de fiecare dată doamna Maltravers se agăță de mine disperată.

„Vai, dar ușa asta este fermecată", spuse Poirot. „O voi încuia", adăugă el, îndreptîndu-se spre ușă.

„Nu, nu faceți asta !" strigă ea. „Dacă se va deschide și după aceasta".

Și ca un făcut, imposibilul se produse. Ușa încuiată se deschise ușor. De unde stăteam nu puteam să văd coridorul. Ea și cu Poirot erau chiar în față. Ea scoase un țipăt ascuțit și se întoarse înspre el :

„L-ați văzut, nu ? Acolo, pe coridor ?"

Poirot o privea nedumerit și clătină negativ din cap.

„L-am văzut — pe soțul meu — trebuie să-l fi zărit și dumneavoastră."

„Doamnă nu am văzut nimic. Nu vă simțiți bine — sînteți puțin nervoasă..."

„Mă simt perfect, n-am nimic — ah, cerule !"

Deodată luminile licăriră, apoi se stinseră. În întuneric am putut auzi trei pocnituri zdravene. Doamna Maltravers gemea.

Și atunci am văzut !

Omul pe care îl văzusem întins în pat, sus, stătea acum înaintea noastră cu o față care îi sclipea. Era o lumină străvezie. Avea sînge pe buze și ținea mîna dreaptă întinsă înainte, arătînd ceva. La un moment dat din mînă îi porni o lumină orbitoare, lumină care trecu de mine și de Poirot și se opri pe doamna Maltravers. I-am văzut fața albă, schimonosită de frică și încă ceva.

„Poirot" — am strigat eu — „uită-te la mîna ei, la mîna dreaptă. E roșie !"

Privirea ei se opri pe mînă. Apoi căzu grămadă pe covor :

„Sînge", țipă ea isterică. „Da, e sînge. Eu l-am omorît. Eu am făcut-o. El îmi arăta și pe urmă eu am pus mîna pe trăgaci și am apăsat. Scăpați-mă de el, scăpați-mă ! El s-a întors !"

Vocea i se transformă într-un gîlgîit.

„Lumina", spuse brusc Poirot.

Luminile se aprinseră dintr-o dată.

„Gata", continuă Poirot. „Ai auzit Hastins? Și tu, Everett ? A, acesta este domnul Everett, un membru deosebit de talentat din tagma actoricească. Î-am telefanat în după-amiaza aceasta. Machiajul a fost foarte reușit, nu ? Întocmai mortul de sus ; puțină lumină de la lanternă, puțină fosforescență, și totul a mers strună. N-aș pune degetul pe mîna ei, Hastings. Vopseaua roșie pătează înfiorător. Cînd s-a stins lumina, am apucat-o de braț, uite-așa. Apropo nu trebuie să pierdem trenul. Inspectorul Japp este afară, lîngă fereastră. O noapte tare păcătoasă — dar cred că i-a trecut timpul mai ușor tot bătînd în geam !".

„Vezi tu", continuă Poirot în timp ce mărșăluiam prin vînt și ploaie, „am văzut acea mică discrepanță. Doctorul avea impresia că decedatul făcea parte din liga celor ce nu apelează la medic pentru îngrijirea sănătății. Dar cine i-a sugerat această ideie, dacă nu chiar doamna Maltravers însăși ? În ochii noștri însă l-a prezentat ca fiind foarte preocupat de sănătatea lui. Și apoi, de ce a deranjat-o atît de mult revenirea tînărului Black ? În sfîrșit e drept ca o femeie să pară înecată de durere cînd îi moare soțul — dar mie, unul, nu-mi plac pleoapele așa de tare fardate cu roșu ! Tu n-ai observat asta, Hastings ? Nu ? Am spus-o întotdeauna, Hastings, că tu nu vezi nimic !

Iată cum am ajuns la concluziile mele. Existau două posibilități. Oare povestea lui Black i-a sugerat soțului o soluție ingenioasă de sinucidere sau alt ascultător, soția de exemplu, a văzut în asta o metodă ingenioasă să comită crima. Am înclinat să cred că a doua presupunere era mai plauzibilă. Ca să se împuște în felul în care povestise tînărul, Maltravers ar fi trebuit să apese pe trăgaci cu degetul de la picior — oricum așa-mi închipui. Deci, dacă Maltravers ar fi fost găsit cu un picior descălțat ni s-ar fi adus la cunoștință acest lucru — era ceva care ar fi sărit în ochi. Nu, eu am înclinat să cred că aveam de-a face cu un caz de omucidere și nu de sinucidere ; dar mi-am dat seama că nu aveam nici o cale să dovedesc teoria mea. Așa încît am recurs la această mică stratagemă la care ai asistat și tu în noaptea asta".

„Dar, să știi, că nici acum nu-mi dau seama de toate detaliile crimei", spusei eu.

„Să începem cu începutul. Avem de-a face cu o femeie vicleană care, cunoscînd situația financiară dezastruoasă în care se afla soțul ei, și plictisită de vîrstnicul ei partener, cu care se căsătorise numai pentru avere — își convinge bărbatul să-și asigure viața pentru o sumă mare de bani și apoi așteaptă prilejul să-și ducă la capăt planul. O simplă coincidență îi oferă această șansă — curioasa poveste a tînărului militar. A doua zi, după amiază, convinsă fiind că domnul căpitan este deja pe mare — ea și cu soțul pleacă la plimbare. «Ce poveste stranie» — îi spune ea. «Chiar poate un om să se împuște în felul ăsta ? Nu vrei să-mi arăți ?» Și tîmpitul îi arată. Își bagă țeava puștii în gură. Ea se apleacă, pune degetul pe trăgaci și îi rîde în față. «Și acum, dragă domnule, ce-ai zice dacă aș apăsa pe trăgaci ?» îl întrebă ea obraznic.

Și apoi, ei bine, Hastings — apoi chiar a apăsat !".

Traducere de IULIA VLADU

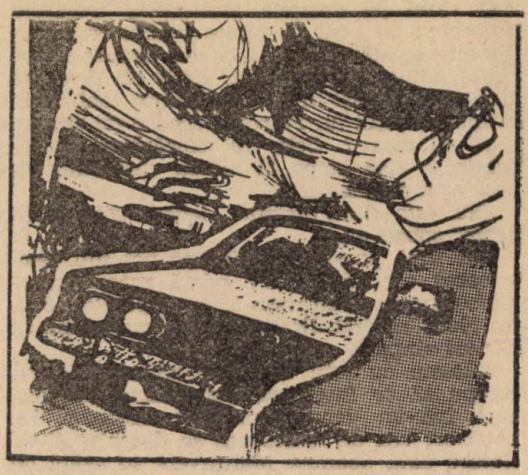

RĂPIREA PRIMULUI MINISTRU AL ANGLIEI

ACUM, CÎND RĂZBOIUL S-A sfîrşit şi tot ce este legat de el ţine de domeniul istoriei, cred că mă pot aventura, fără nici un risc, în a dezvălui rolul pe care prietenul meu Poirot l-a avut în soluţionarea unui moment de criză naţională. Secretul a fost păstrat cu străşnicie, presa nefăcînd nici o aluzie la cele petrecute. Acum, cînd acest secret şi-a pierdut importanţa, cred că ar fi drept ca Anglia să ştie ce datorează ciudatului meu prieten, al cărui inteligenţă sclipitoare a contribuit la evitarea unei mari catastrofe.

Într-o seară, după cină — nu voi specifica data exactă, dar este suficient să spun că era în perioada în care duşmanii Angliei nu vorbeau despre altceva decît despre „pacea pe calea tratativelor" — eram acasă la prietenul meu. După ce fusesem rănit pe front şi declarat inapt pentru armată, mi se dăduse o slujbă la un oficiu de recrutare. Îmi făcusem pe atunci obiceiul de a trece seara pe la Poirot ca să mai stăm de vorbă despre cazurile mai interesante de care se ocupa.

Mă pregăteam să discut cu el senzaţionala ştire a zilei — nici mai mult nici mai puţin decît tentativa de asasinare a domnului David MacAdam, prim-ministrul Angliei. Relatarea din ziare fusese, evident, cenzurată cu multă grijă. Nu se dădeau nici un fel de amănunte, în afara faptului că primul ministru scăpase ca prin minune, glontele zgîrîindu-i numai obrazul. Eu consideram că poliţiştii noştri trebuie să fi fost ruşinos de neglijenţi pentru ca o astfel de grozăvie să fi fost posibilă. Înţelegeam prea bine că agenţii germani din Anglia ar fi dat orice pentru a reuşi aşa ceva. „Mac Luptătorul", cum îl porecliseră cei din partidul său, combătuse cu fermitate şi fără echivoc tendinţa conciliatoristă care dobîndea o pondere din ce în ce mai însemnată.

Era mai mult decît prim-ministrul Angliei, era Anglia însăşi, iar a-l îndepărta din poziţia influentă pe care o ocupa ar fi reprezentat o lovitură zdrobitoare şi paralizantă pentru Britania.

POIROT ÎȘI CURĂȚA UN costum gri cu un burete minuscul. Niciodată nu a mai existat un dandy[1] pe măsura lui Hercule Poirot. Ordinea și curățenia erau marile lui pasiuni. Acum, în aerul încărcat cu miros de benzină, pur și simplu nu putea fi atent la mine.

— Într-o clipă voi fi al tău, dragul meu prieten. Aproape am terminat. Of, pata asta de benzină, trebuie neapărat să o îndepărtez. Așa !

Am zîmbit și mi-am mai aprins o țigară.

— Ceva interesant la ordinea zilei ? am întrebat după un minut sau două.

— Ajut o — cum 'i se spune ? — o femeie din astea care se angajează cu ziua la curățenie — să-și găsească bărbatul. O treabă grea, care cere mult tact. Mai ales că eu cred că atunci cînd va fi găsit nu va fi tocmai încîntat. Parcă tu în locul lui ai fi ? În ceea ce mă privește, eu îl înțeleg. A știut el ce face cînd s-a dat dispărut.

ADNOTĂRI LA TEXT

[1] persoană (bărbat) care dă prea multă importanță înfățișării sale.
[2] copilării — în limba franceză.
[3] ei bine — în limba franceză.
[4] reședință regală în Anglia, situată pe malul Tamisei, la 37 km vest de Londra, la marginea dinspre NE a orașului New Windsor.
[5] cartier al Londrei, la N de Tamisa.
[6] un sat la 9,5 km SV de New Windsor.
[7] foarte bine — în limba franceză.
[8] prescurtare pentru Criminal Investigation Department (departamentul de cercetări penale), secție a Scotland Yardului.
[9] topica propoziției este specifică limbii franceze și neobișnuită pentru limba engleză.
[10] departament în provincia Munster, Republica Irlanda.
[11] aha, ia te uită — în limba franceză.
[12] este evident — în limba franceză.
[13] cartier al Londrei la N de Tamisa, cunoscut pentru restaurantele sale franțuzești și italienești.
[14] cum — limba franceză.
[15] prefectul — limba franceză.
[16] prietenul meu — limba franceză.
[17] nemții — limba franceză, peiorativ.
[18] vagon special amenajat pentru călătorii confortabile ziua și noaptea.
[19] Dumnezeule ! — limba franceză.
[20] răul de mare — limba franceză.
[21] prietenii mei — limba franceză.
[22] un mare bulevard în partea de V a Londrei.
[23] atît cartierul Hammersmith cît și cele două suburbii se află în partea de V a Londrei.
[24] de loc — în limba franceză.
[25] nume foarte comun în Anglia, cum ar fi la noi Ion Popescu.

Am rîs.

— În fine ! Afurisita asta de pată, bine că s-a dus ! Îți stau la dispoziție !

— Te întrebam ce crezi despre încercarea de asasinare a lui MacAdam.

— Enfantillage[2] ! răspunse Poirot cu promptitudine. Ți-e și greu s-o iei în serios. Auzi, să tragi cu pușca ! Niciodată nu nimerești. Este o metodă ce ține de domeniul trecutului.

— De data aceasta era cît pe ce să nimerească, îi adusei eu aminte.

Poirot dădu din cap nerăbdător. Tocmai vroia să-mi dea o replică cînd femeia de servici băgă capul pe ușă și-l anunță că jos erau doi domni care doreau să-l vadă.

— Nu vrea să-și zică numile, domnule, da' ei cică e foarte important.

— Lasă-i să urce, spuse Poirot împăturindu-și cu grijă pantalonii gri.

Peste cîteva clipe, cei doi musafiri au fost poftiți în cameră. Văzîndu-i mi-a tresărit inima, căci în primul l-am recunoscut pe lordul Estair, șeful Camerei Comunelor, iar însoțitorul său nu era altul decît domnul Bernard Dodge, membru al Cabinetului de Război și, după cîte știam, prieten intim al primului ministru.

— Domnul Poirot ? spuse lordul Estair pe un ton interogativ.

Prietenul meu se înclină. Personajul cel important se uită la mine, și, după o clipă de ezitare, spuse :

— Am o problemă personală.

— Puteți vorbi deschis în fața căpitanului Hastings, spuse prietenul meu, făcîndu-mi semn să rămîn. Nu este el dotat chiar cu toate calitățile, asta nu ! Dar pentru discreția lui răspund eu !

Lordul Estair mai ezita încă, dar domnul Dodge interveni prompt :

— Ei, hai, fără ocolișuri ! După cîte îmi dau eu seama, în curînd întreaga Anglie va afla în ce încurcătură îngrozitoare am intrat. Acum timpul este totul.

— Vă rog să luați loc, domnilor, spuse Poirot politicos. Vreți să luați loc în scaunul acela mai mare, milord ?

Lordul Estair tresări ușor :

— Mă cunoașteți ?

Poirot zîmbi :

— Bineînțeles. Citesc reviste ilustrate. Cum aș putea să nu vă cunosc ?

— Domnule Poirot, am venit să vă cer sfatul într-o chestiune de maximă urgență. Și trebuie să vă cer discreție absolută.

— Aveți cuvîntul lui Hercule Poirot, mai mult de atît nu vă pot spune ! rosti prietenul meu grandilocvent.

— Este în legătură cu primul ministru. Sîntem la mare ananghie.

— Sîntem în plop ! interveni domnul Dodge.

— Deci rana este gravă ? am întrebat eu.

— Care rană ?

— Rana făcută de glonț.

— Aha, strigă domnul Dodge cu dispreț. Aceasta este o poveste veche.

— Așa cum spune și colegul meu, continuă lordul Estair, povestea aceea este de domeniul

trecutului și este încheiată. Din fericire, adversarii noștri au dat greș. Aș fi vrut să pot spune același lucru și despre cea de a doua tentativă.

— Deci, a avut loc și a doua tentativă ?

— Da, deși nu de aceeași natură. Domnule Poirot, prim-ministrul a dispărut !

— Ce ?

— A fost răpit !

— Imposibil ! am strigat eu stupefiat.

Poirot îmi aruncă o privire care mă îngheță și care știam că-mi cere să nu mai deschid gura.

— Din nefericire, așa imposibil cum pare, este prea adevărat, continuă excelența sa.

Poirot se uită la domnul Dodge.

— Domnule, spuneați chiar adineauri că timpul este totul. Ce vroiați să spuneți cu aceasta ?

Cei doi schimbară o privire, după care lordul Estair spuse :

— Ați auzit, domnule Poirot, de apropiata Conferință a Aliaților ?

Prietenul meu aprobă cu o mișcare a capului.

— Din motive lesne de înțeles, nu s-au făcut cunoscute amănuntele cu privire la data și la locul unde urmează să se desfășoare. Dar, deși nu a apărut în ziare, data este binecunoscută în cercurile diplomatice. Conferința trebuie să aibă loc mîine — joi — seara la Versailles. Acum vă dați seama de gravitatea deosebită a situației. Nu vă voi ascunde faptul că prezența primului ministru la Conferință este o necesitate vitală. Propaganda conciliatoristă, inițiată și menținută de agenții germani care se află printre noi, a fost deosebit de activă. Opinia publică internațională consideră că piesa de rezistență a Conferinței va fi puternica personalitate a primului ministru. Absența lui ar putea avea urmări dintre cele mai grave, poate chiar o pace prematură și dezastruoasă. Și nu avem pe nimeni care ar putea fi trimis în locul său. Numai dînsul poate reprezenta Anglia.

Figura lui Poirot devenise foarte gravă.

— Deci considerați că răpirea primului ministru este o încercare directă de a-l împiedica să participe la Conferință ?

— Mai mult ca sigur ! De fapt, era deja în drum spre Franța cînd a fost răpit.

— Iar Conferința va începe... ?

— Mîine seara la orele 21.

Poirot scoase din buzunar un ceas imens.

— Acum este ora 9 fără un sfert.

— Douăzeci și patru de ore, spuse domnul Dodge dus pe gînduri.

— Și un sfert, îl corectă Poirot. Nu uitați acest sfert, domnule, s-ar putea să ne fie util. Și acum, amănuntele : răpirea, a avut loc în Anglia sau în Franța ?

— În Franța. Domnul MacAdam a trecut canalul în Franța azi dimineață. Urma să-și petreacă noaptea ca invitat al Comandantului Șef și să plece mîine dimineață spre Paris. A trecut Canalul pe un contra-torpilor. La Boulogne a fost așteptat de o mașină de la Cartierul General și de unul dintre aghiotanții Comandantului Șef.

— Eh bien[3] ?

— Ei bine, au plecat de la Boulogne dar nu au ajuns la destinație.

— Ce ?

— Domnule Poirot, mașina care l-a preluat pe primul ministru era o mașină falsă, ca și aghiotantul, de altfel. Mașina trimisă de Comandantul Șef a fost găsită pe un drum local cu șoferul și aghiotantul legați fedeleș și cu călușe în gură.

— Și mașina falsă ?

— E de negăsit.

Poirot făcu un gest de nerăbdare.

— Incredibil ! Sînteți siguri că este imposibil să treacă prea mult timp pînă să fie găsită ?

— Așa credeam. Părea că va fi vorba numai de a fi căutată cu atenție. Acea regiune a Franței se află sub jurisdicție militară. Eram convinși că mașina nu va putea trece multă vreme neobservată. Poliția franceză, oamenii noștri de la Scotland Yard, chiar și armata sînt în stare de alertă. Este, așa cum spuneți, incredibil, și totuși nu s-a găsit nici o urmă !

În acea clipă se auzi o bătaie în ușă. Intră un tînăr ofițer cu un plic plin de sigilii pe care i-l înmînă lordului Estair.

— Direct din Franța, domnule. L-am adus aici așa cum ați ordonat.

Ministrul îl desfăcu cu nerăbdare și citindu-l scoase o exclamație. Ofițerul se retrase.

— În sfîrșit, avem vești ! Această telegramă a fost tocmai decodificată. Au găsit a doua mașină și pe secretar, Daniels, adormit cu cloroform, legat și cu căluș în gură, la o fermă părăsită de lîngă C. Nu-și aduce aminte de nimic în afară de faptul că i s-a pus, din spate, ceva la nas și la gură și că a luptat ca să se elibereze. Polițiștii sînt mulțumiți de acuratețea declarației sale.

— Nu s-a mai găsit nimic altceva ?

— Nu.

— Nici cadavrul primului ministru ? Atunci mai avem speranțe. Dar e curios. De ce, după ce azi dimineață au încercat să-l împuște, acum fac atîtea eforturi ca să-l țină în viață ?

Dodge dădu din cap.

— Un lucru este aproape sigur. Sînt hotărîți să-l împiedice să participe la Conferință cu orice preț.

— Dacă acest lucru este uman posibil, prim ministrul va fi acolo ! Să sperăm că nu va fi prea tîrziu. Acum, domnilor, povestiți-mi din nou totul de la început. Trebuie să știu totul și despre afacerea aceasta cu împușcătura.

— Noaptea trecută, primul ministru, însoțit de unul dintre secretarii săi, căpitanul Daniels,...

— Același care-l întovărășea în Franța ?

— Da. După cum spuneam, au plecat cu mașina spre Windsor[4] unde primului ministru îi fusese acordată o audiență. Astăzi, dis-de-dimineață, s-a întors în oraș și pe drum a avut loc tentativa de asasinare.

— Un moment, dacă sînteți amabil ! Cine este acest căpitan Daniels ? Aveți dosarul lui ?

Lordul Estair zîmbi.

— Mă așteptam să mă întrebați. Nu știm prea multe despre el. Nu provine dintr-o fa-

milie cunoscută. A activat în armata engleză și este un secretar deosebit de capabil, fiind un lingvist de excepție. Cred că vorbește șapte limbi. De aceea l-a și ales primul ministru pe el ca să-l însoțească în Franța.

— Are vreo rudă în Anglia ?

— Două mătuși. O anume d-nă Everard, care locuiește în Hampstead [5] și o d-ră Daniels, care locuiește lîngă Ascot [6].

— Ascot ? Aproape de Windsor, nu-i așa ?

— Acest lucru nu a fost trecut cu vederea, dar nu a dus la nimic.

— Deci, dumneavoastră îl considerați pe căpitanul Daniels în afara oricărei bănuieli ?

O nuanță de amărăciune deveni perceptibilă în vocea lordului Estair cînd răspunse :

— Nu, domnule Poirot. În aceste zile aș ezita înainte de a declara pe *oricine* în afara oricărei bănuieli.

— Très bien [7] ! Acum înțeleg, milord, că prim-ministrul este întotdeauna, de la sine înțeles, sub protecția vigilentă a poliției, ceea ce ar trebui să excludă posibilitatea oricărei tentative împotriva sa.

Lordul Estair lăsă capul în jos.

— Așa este. Mașina primului ministru a fost îndeaproape urmată de o altă mașină cu detectivi îmbrăcați civil. Domnul MacAdam nu știa nimic despre aceste precauții. El însuși este un bărbat deosebit de neînfricat și ar fi fost înclinat să-i îndepărteze în mod arbitrar. Dar poliția își vede, desigur, de treburile ei. De fapt, șoferul premierului, O'Murphy, este un om al C.I.D. [8].

— O'Murphy ? Este un nume al Irlandei [9], nu-i așa ?

— Da, este irlandez.

— Din ce parte a Irlandei ?

— Departamentul Clare [10], cred.

— Tiens [11] ! Dar continuați, milord.

— Premierul a plecat spre Londra. Călătorea într-o mașină blindată. Înăuntru era el și cu căpitanul Daniels. Dar, din nefericire, mașina primului ministru s-a abătut de la drumul principal...

— La un punct unde șoseaua face o curbă ? îl întrerupse Poirot.

— Da, dar cum de ați știut ?

— Ah, c'est évident [12] ! Continuați.

— Dintr-o cauză necunoscută — continuă lordul Estair — mașina premierului a părăsit șoseaua principală. Nedîndu-și seama, mașina poliției a continuat să ruleze pe șoseaua principală. La scurt timp, pe drumul pustiu, mașina primului ministru a fost deodată oprită de un grup de oameni cu măști. Șoferul...

— Acel viteaz O'Murphy ! murmură Poirot pe gînduri.

— Șoferul, luat prin surprindere pe moment, a apăsat frîna. Primul ministru scoase capul pe fereastră. Instantaneu se auzi o împușcătură, apoi încă una. Primul glonț i-a ras obrazul, al doilea, din fericire, a luat-o mult pe alături. Șoferul, dîndu-și acum seama de pericol, a pornit imediat demarînd în forță și împrăștiind grupul de oameni.

— Au scăpat la mustață, am replicat simultan, tresărind.

— Domnul MacAdam nu a vrut să se facă vîlvă în legătură cu rana sa. A declarat că este vorba numai de o mică zgîrietură. S-a oprit la un spital de țară, unde i s-a dezinfectat rana și a fost pansat, bineînțeles fără a-și dezvălui identitatea. A plecat apoi mai departe, conform programului, direct la gara Charing Cross unde îl aștepta un tren special care avea să-l ducă la Dover. După ce căpitanul Daniels a informat pe scurt poliția deja alertată, au plecat la ora prestabilită spre Franța. La Dover primul ministru s-a îmbarcat pe contra-torpilorul care-l aștepta. La Boulogne, după cum știți, îl aștepta mașina falsă, cu steagul Angliei pe ea și cu cele mai mici amănunte corect puse la punct.

— Aceasta este tot ce aveți să-mi spuneți ?

— Da.

— Nu există nici o altă împrejurare pe care să o fi omis din cele relatate, milord ?

— Ei bine, ar mai fi ceva destul de ciudat.

— Da ?

— Mașina prim ministrului nu s-a întors acasă după ce l-a lăsat pe dînsul la gara Charing Cross. Polițiștii erau nerăbdători să-l interogheze pe O'Murphy așa că au plecat imediat în căutarea lui. Mașina a fost găsită în fața unei cîrciumi respingătoare din Soho [13] care este binecunoscută ca loc de întîlnire al agenților germani.

— Și șoferul ?

— Șoferul nu este de găsit nicăieri. A dispărut și el.

— Așa — zise Poirot dus pe gînduri — avem deci doi dispăruți : prim ministrul în Franța și O'Murphy la Londra. Se uită pătrunzător la lordul Estair care făcu un gest de disperare :

— Nu pot decît să-ți spun, Monsieur Poirot, că dacă ieri mi-ar fi sugerat cineva că O'Murphy este trădător i-aș fi rîs în nas.

— Dar azi ?

— Azi nu știu ce să mai cred.

Poirot dădu grav din cap. Se uită din nou la „pendula" lui de buzunar.

— Înțeleg că-mi acordați un cec în alb, *messieurs* ? Trebuie să am acces oriunde găsesc de cuviință și indiferent cum.

— Perfect. Este un tren special care pleacă la Dover peste o oră cu un nou contingent pentru Scotland Yard. Veți fi însoțit de un ofițer și de un om de la C.I.D. care vă vor sta la dispoziție în orice problemă. Sînteți mulțumit ?

— Încă o întrebare înainte de a pleca, *messieurs*. Ce v-a determinat să veniți la mine ? Sînt un necunoscut, un nimeni în această imensă Londră a dumneavoastră...

— V-am solicitat la recomandarea specială și la dorința unui mare compatriot al dumneavoastră.

— Comment [14] ? Vechiul meu prieten le Préfet... [15] ?

Lordul Estair dădu din cap.

— Nu, cineva mai mare decît *le Préfet*. Cineva al cărui cuvînt era cîndva literă de lege în Belgia — și va fi din nou. Așa a jurat Anglia !

Mîna lui Poirot se ridică fulgerător într-un salut dramatic.

— Așa să fie ! Aha, deci Patronul nu uită... *Messieurs*, eu, Hercule Poirot, vă voi sluji cu credință. Cu puțin noroc vom putea rezolva lucrurile la timp. Dar e încurcată, e încurcată rău.

— Ei bine, am strigat eu nerăbdător în vreme ce se închidea ușa în spatele miniștrilor, ce crezi ?

— Nu știu ce să cred. Simt că mintea nu mă ajută.

— Așa cum spuneai și tu, de ce să-l răpească cînd o lovitură în moalele capului le-ar fi rezolvat problema ? gîndeam eu cu glas tare.

— Iartă-mă, *mon ami* [16], dar eu nu am spus așa ceva. Pentru ei este mult mai avantajos să-l răpească.

— Dar de ce ?

— Pentru că incertitudinea creează panică. Acesta ar fi un motiv. Dacă primul ministru ar fi fost mort, aceasta ar fi însemnat o mare catastrofă, dar ar fi fost o situație căreia ar fi trebuit să i se facă față. Pe cîtă vreme acum totul e paralizat. Va reapare primul ministru, sau nu ? E mort sau viu ? Nimeni nu știe nimic, și pînă nu se va ști nu se poate face nimic concret. Și, așa cum îți spuneam, incertitudinea duce la panică, ceea ce reprezintă exact miza pe care joacă *les Boches* [12]. Apoi, dacă cei ce l-au răpit îl țin undeva ascuns, au avantajul că pot negocia cu ambele părți. Guvernul german nu este de obicei tocmai spart la pungă, dar nu există nici un dubiu că într-o situație ca aceasta poate desface foarte larg baierele pungii. În al treilea rînd, așa nici măcar nu riscă să ajungă să se bălăngăne într-o funie. Da, cu siguranță răpirea este cea mai bună soluție pentru ei.

— Atunci, dacă-i așa, de ce au încercat mai întîi să-l împuște ?

Poirot făcu un gest de enervare.

— Ei, tocmai asta nu înțeleg nici eu ! Este inexplicabil, stupid ! Au toate pregătirile făcute (și încă foarte bine făcute !) pentru a-l răpi și totuși periclitează reușita acțiunii printr-un atac ce aduce mai degrabă a scenă de film, atît pare de ireal ! Este aproape imposibil de conceput — bandiți mascați la numai 20 de mile de Londra !

— Poate că au fost două tentative complet diferite și independente una de cealaltă, am sugerat eu.

— Ah, nu ! O astfel de coincidență ar fi prea de tot ! Și apoi, cine este trădătorul ? Trebuie să fi existat un trădător, oricum cel puțin în primul incident. Dar cine : Daniels sau O'Murphy ? Trebuie să fi fost unul dintre ei, sau de ce s-a abătut mașina de la șoseaua principală ? Nu putem presupune că primul ministru ar fi colaborat la propria lui asasinare ! A virat O'Murphy din proprie inițiativă sau Daniels i-a spus să o facă ?

— O'Murphy a făcut-o cu siguranță.

— Da, căci dacă i-ar fi spus Daniels ar fi auzit prim ministrul și ar fi întrebat de ce. Dar deja sînt prea mulți „de ce" în afacerea aceasta și se contrazic între ei. Dacă O'Murphy e necinstit, *de ce* ar fi pornit mașina cînd nu se trăseseră încă decît două focuri, salvînd astfel — după cît se pare — viața prim ministrului ? Dar, de pe altă parte, dacă e cinstit, *de ce* imediat după ce a plecat de la gara Charing Cross s-a dus la un binecunoscut loc de rendez-vous al spionilor germani ?

— E încurcată rău — spusei eu.

— Dar să privim cazul metodic ! Ce este în favoarea și ce este împotriva acestor doi oameni ? Să vedem întîi cazul lui O'Murphy. Împotrivă : părăsirea șoselei principale este dubioasă ; este irlandez din departamentul Clare ; a dispărut cît se poate de suspect. În favoarea lui : promptitudinea cu care a pornit mașina a salvat viața prim ministrului ; este un om al Scotland Yard-ului și, judecînd după misiunea ce i-a fost încredințată, trebuie să fie un detectiv de încredere. Și acum, în ceea ce-l privește pe Daniels, n-ar fi prea multe împotriva lui în afară de faptul că nu se cunoaște nimic despre antecedentele sale și că știe prea multe limbi pentru un englez cinstit (scuză-mă, *mon ami*, dar ca lingviști sînteți deplorabili !). Și acum, în favoarea lui ar fi faptul că a fost găsit legat, cu căluș în gură și adormit de cloroform, ceea ce nu prea arată ca și cum el ar fi avut ceva de a face cu toată povestea aceasta.

— Ar fi putut să se lege și să-și pună călușul și singur ca să nu fie suspectat.

Poirot dădu din cap.

— Poliția franceză nu ar putea face o astfel de greșeală. Și apoi, odată ce-și atinsese țelul și primul ministru era deja răpit, nu prea mai avea nici un sens ca el să rămînă în mîinile noastre. Complicii lui *ar fi putut* să-l lege, să-i pună căluș și să-l adoarmă cu cloroform, dar eu tot nu înțeleg ce urmăreau cu aceasta. Acum nu le mai poate fi de folos, căci pînă ce vor clarifica pe deplin toate aspectele legate de răpirea primului ministru el va fi sub o supraveghere strictă.

— Poate că a vrut să orienteze poliția pe o pistă greșită ?

— Atunci de ce nu a făcut-o ? El susține pur și simplu că i s-a pus ceva pe nas și gură și că nu-și amintește nimic. Nu miroase a nimic suspect. Pare adevărul gol-goluț.

— Ei bine, zisei eu aruncîndu-mi privirea la ceas, cred că ar fi bine să plecăm la gară. Poate vei găsi mai multe indicii în Franța.

— Se prea poate, *mon ami*, dar mă îndoiesc. Încă nu pot să cred că primul ministru ar putea fi găsit în zona aceea atît de bine delimitată unde trebuie să fie îngrozitor de greu de ascuns. Dacă armata și poliția a două țări nu l-au putut găsi, cum să-l găsesc eu ?

*

La gara Charing Cross ne aștepta domnul Dodge.

— Vi-l prezint pe detectivul Barnes de la Scotland Yard și pe maiorul Norman. Vor fi la dispoziția d-stră în orice moment. Vă urez succes ! Aveți o misiune grea, dar eu nu dispер. Acum trebuie să plec.

Și maiorul plecă grăbit.

Am schimbat cîteva vorbe fără nici o importanță cu maiorul Norman. Într-un mic grup de oameni de pe peron am recunoscut pe un tip cu mutră de șobolan care vorbea cu un bărbat blond, înalt. Era o veche cunoștință de a lui Poirot — inspectorul detectiv Japp — considerat a fi unul dintre cei mai buni ofițeri ai Scotland-Yardului. El veni la noi și-l salută plin de voie bună pe prietenul meu.

— Am auzit că vă ocupați și dumneavoastră de afacerea aceasta. Bună trebușoară! Pînă acum s-au fofilat cu „marfa". Dar nu cred că-l vor putea ține ascuns multă vreme. Oamenii noștri piaptănă Franța de-a lungul și de-a latul. Și francezii la fel. Cred că este o chestiune de ore.

— Asta în cazul că mai trăiește, remarcă pesimist detectivul cel înalt.

Japp se schimbă la față.

— Da... Dar eu am așa, o presimțire, că este bine-merci în viață.

Poirot dădu din cap.

— Da, da. Trăiește. Dar va putea fi oare găsit la timp? Și eu, ca și dumneavoastră, nu cred că poate fi ascuns chiar atîta vreme.

Se auzi semnalul și ne urcarăm cu toții în vagonul Pullman [18]. Trenul se puse apoi în mișcare cu o ușoară smucitură.

*

A fost o călatorie ciudată. Oamenii de la Scotland Yard au stat împreună. S-au întins hărți ale nordului Franței și arătătoare grăbite urmăreau liniile drumurilor și localităților. Fiecare avea cîte o teorie proprie. Poirot nu dădea nici un semn al limbuției sale obișnuite ci stătea uitîndu-se în gol cu o expresie care-mi amintea de mutra unui copil uimit. Am stat de vorbă cu Norman pe care l-am găsit un tip destul de amuzant. Cînd am ajuns la Dover comportarea lui Poirot m-a distrat copios. Omulețul nostru, de cum s-a urcat pe punte, s-a agățat disperat de brațul meu. Vîntul bătea cu înverșunare.

— Mon Dieu [19]! Îngînă el. E îngrozitor!

— Fii curajos, Poirot! strigai eu. Vei reuși. Îl vei găsi. Sînt sigur.

— Ah, *mon ami*, m-ai înțeles greșit! Marea asta nenorocită e cea care mă îngrozește. *Le mal de mer* [20] este o suferință înfiorătoare!

— Aha, spusei eu destul de surprins.

Se simți prima pulsație a motoarelor, iar Poirot gemu și închise ochii.

— Maiorul Norman are o hartă a nordului Franței pe care, dacă vrei, poți să o studiezi.

Poirot dădu nerăbdător din cap.

— Nu, nu. Lasă-mă, prietene! Vezi tu, pentru a gîndi, stomacul și creierul trebuie să se afle într-o armonie perfectă. Laverguier are o metodă excelentă pentru a evita *le mal de mer*. Inspiri profund, apoi expiri încet, așa, întorcînd capul de la stînga spre dreapta și numărînd pînă la șase între două inspirații.

L-am lăsat să-și vadă de exercițiile sale de gimnastică și am ieșit pe punte.

Pe cînd intram încet în portul Boulogne apăru și Poirot, pus la punct și zîmbitor, și mă anunță în șoaptă că sistemul lui Laverguier a reușit „o adevărată minune"!

Arătătorul lui Japp încă mai trasa rute imaginare pe hartă.

— Prostii! Mașina a plecat din Boulogne, aici s-au despărțit. Acum, părerea mea este că l-au transferat pe prim-ministru în altă mașină. Înțelegi?

— Ei, bine, spuse detectivul cel înalt. Eu mă voi ocupa de porturile la mare. Mie-n sută l-au îmbarcat pe un vas.

Japp dădu din cap.

— Prea bătător la ochi! S-a emis imediat ordinul de a se închide toate porturile.

Tocmai se crăpa de ziuă cînd am debarcat. Maiorul Norman îl prinse pe Poirot de brat.

— Vă așteaptă o mașină militară, domnule.

— Vă mulțumesc, monsieur. Dar deocamdată nu am de gînd să plec din Boulogne.

— Ce?

— Nu. Vom intra în acest hotel de aici, de pe chei.

Făcu așa cum zise. Ceru și căpătă o cameră. Noi trei îl urmarăm uimiți, fără a înțelege nimic.

Ne aruncă o privire pătrunzătoare.

— Ei, așa-i că nu astfel ar trebui să procedeze un bun detectiv? vă citesc gîndurile. Un bun detectiv ar trebui să acționeze energic. Ar trebui să se grăbească încoace și încolo. Ar trebui să se trîntească în țărîna drumului și să caute cu lupa urmele cauciucurilor. Ar trebui, poate, să adune mucurile de țigară și chibriturile arse. Așa vedeți voi lucrurile, nu?

Privirea lui era pătrunzătoare.

— Dar eu, Hercule Poirot, vă asigur că lucrurile nu stau tocmai așa! Cheia se află *aici*, înăuntru! și se bătu ușor cu palma peste frunte. Știți, de fapt n-ar fi trebuit să plec de la Londra. Ar fi fost suficient să stau liniștit acasă. Nu contează decît micuțele celule cenușii dinăuntru. În secret, ele își fac treaba conștiincios pînă cînd, deodată, eu cer o hartă, pun degetul într-un anumit loc — așa — și spun: primul ministru se află *aici*! Și asta este! Cu metodă și logică se poate obține orice. Precipitatea noastră venire în Franța a fost o greșeală, e ca și cum ne-am juca de-a v-ați-ascunselea. Dar acum, deși s-ar putea să fie deja prea tîrziu, mă voi pune pe treabă de îndată, din interior. Liniște, prietenii mei, liniște, vă implor!

Și timp de cinci ore omulețul nostru stătu nemișcat, clipind ca o pisică, cu ochii săi verzi scînteind și devenind din ce în ce mai verzi. Tipul de la Scotland Yard era în mod evident disprețuitor, maiorul Norman era plictisit și nerăbdător, iar eu găseam că timpul trece obositor de încet.

În cele din urmă m-am sculat și m-am îndreptat spre fereastră străduindu-mă, pe cît îmi era cu putință, să nu fac zgomot. Totul începea să semene a farsă. Eram îngrijorat pentru prietenul meu, fără a o arăta. Dacă era să rateze, aș fi preferat să i se fi întîmplat de o manieră mai puțin ridicolă. De la

fereastră urmăream alene ambarcațiunea militară, cu soldați englezi care plecau în permisie acasă, ancorată la chei și din care se înălțau coloane albe de fum.

Deodată vocea lui Poirot mă făcu să tresar.

— *Mes amis*[21], să mergem !

M-am întors. Prietenul meu suferise o schimbare extraordinară. Ochii îi scînteiau, iar pieptul umflat stătea să-i plesnească.

— Am fost un imbecil, prieteni ! Dar în cele din urmă m-am luminat.

Maiorul Norman se îndreptă în goană spre ușă.

— Voi cere mașina.

— Nu este nevoie. Nu o voi folosi. Noroc că s-a mai domolit vîntul.

— Vreți să spuneți că vom merge pe jos, domnule ?

— Nu, tinere ! Doar nu sînt sfîntul Petru ! Prefer să trec marea cu o barcă.

— Să treceți *marea* ?

— Da. Ca să lucrezi metodic trebuie să începi cu începutul. Iar începutul acestei afaceri a fost în Anglia. Deci, ne întoarcem în Anglia.

La orele 15 ne aflam din nou pe peronul gării Charing Cross. Poirot a fost surd la toate protestele noastre și și-a reiterat de nenumărate ori teoria conform căreia a începe cu începutul nu era nicidecum o pierdere de timp ci era pur și simplu singura cale. Pe drumul de întoarcere a discutat cu Norman în șoaptă, iar acesta a transmis un teanc de telegrame de la Dover.

Cu ajutorul autorizațiilor speciale pe care le deținea Norman am reușit să îndeplinim toate formalitățile într-un timp record. La Londra ne aștepta o mașină a poliției în care se aflau niște tipi în civil, iar unul dintre ei i-a dat prietenului meu o foaie de hîrtie bătută la mașină. El răspunse privirii mele întrebătoare.

— Lista spitalelor de țară pe o anumită rază la vest de Londra. Le-am cerut telegrafic din Dover.

Am străbătut rapid străzile Londrei. Ne aflam pe Bath Road[22]. Am mers mai departe traversînd cartierul Hammersmith și suburbiile Chiswick și Brentford[23]. Începeam să deslușesc obiectivul nostru. Prin Windsor și spre Ascot. Inima mi-a zvîcnit. Ascot era localitatea unde locuia una dintre mătușile lui Daniels. Deci eram pe urmele *lui*, nu ale lui O'Murphy.

Ne-am oprit scurt în fața unei vile dichisite. Poirot sări din mașină și sună. Am văzut cum o încruntare perplexă îi umbrește fața pînă atunci radioasă. Pe scurt, era nemulțumit. I s-a deschis. A fost poftit înăuntru. Peste cîteva secunde reapăru și se urcă în mașină clătinînd des și scurt din cap. Speranțele începeau să mă părăsească. Era deja trecut de patru. Chiar dacă găsise dovezi incriminatoare împotriva lui Daniels, la ce bun, dacă nu putea stoarce de la cineva locul exact din Franța unde se afla prim ministrul ?

Drumul nostru de întoarcere la Londra a fost cu halte. Ne-am abătut de la șoseaua principală nu numai o dată și ne-am oprit de mai multe ori în fața cîte unei clădiri în care nu-mi era greu să recunosc cîte un spital de țară. Poirot petrecea numai cîteva secunde în ele, dar la fiecare oprire siguranța lui radioasă era din ce în ce mai evident restaurată.

Îi șopti ceva lui Norman, la care acesta îi răspunse :

— Da. Dacă cotiți la stînga îi veți găsi așteptînd lîngă pod.

Am întors pe o stradă lăturalnică și, în lumina slabă a apusului, am deslușit o mașină așteptînd la marginea drumului. În ea erau doi tipi în haine civile. Poirot coborî și vorbi cu ei, apoi pornirăm cu toții înspre nord, cealaltă mașină urmîndu-ne îndeaproape.

Am mers o bucată de drum, obiectivul nostru aflîndu-se în mod evident într-una din suburbiile de nord ale Londrei. În cele din urmă ne-am oprit în fața intrării unei clădiri înalte. O slujnică îngrijită deschise. Detectivul vorbi.

— Sînt ofițer de poliție. Am mandat de percheziție pentru această casă.

Fata scoase un strigăt slab și o femeie înaltă, între două vîrste, prezentabilă, apăru în spatele ei în hol.

— Închide ușa, Edith ! Trebuie să fie niște borfași.

Dar Poirot își proptise cu iuțeală piciorul în canatul ușii și în același moment fluieră. Instantaneu veniră în goană ceilalți detectivi care năvăliră în casă închizînd ușa în spatele lor.

Norman și cu mine petrecurăm vreo cinci minute blestemînd inactivitatea ce ni se impusese. În cele din urmă, ușa se deschise din nou și oamenii noștri ieșiră escortînd trei prizonieri : o femeie și doi bărbați. Femeia și unul dintre bărbați au fost duși la cea de a doua mașină. Celălalt bărbat a fost adus la noi în mașină de Poirot însuși.

— Eu trebuie să merg cu ceilalți, prietene. Dar ai tu grijă de acest domn. Nu-l cunoști, așa-i ? Ei bine, să ți-l prezint : Monsieur O'Murphy !

O'Murphy ! M-am *holbat* la el cu gura deschisă în timp ce demaram din nou. Nu avea cătușe, dar nu-mi putea trece prin minte că va încerca să scape. Stătea uitîndu-se în gol, parcă ar fi fost năuc. Oricum, Norman și cu mine i-am fi putut face față cu ușurință.

Spre surprinderea mea, mergeam tot spre nord. Deci nu ne întorceam la Londra ! Eram foarte încurcat. Deodată, în timp ce mașina reducea viteza, mi-am dat seama că eram în apropiere de aerodromul Hendon. Pe loc mi-am dat seama de planul lui Poirot. Vroia să ajungă în Franța cu avionul.

Era o idee îndrăzneață, dar cel puțin aparent, era nepractică. O telegramă ar ajunge mult mai repede. Timpul era totul. Ar fi trebuit să renunțe în favoarea altuia la gloria de a-l salva personal pe prim ministru.

După ce-am ajuns, maiorul Norman sări din mașină și un alt individ în civil îi luă locul. Discută cu Poirot cîteva minute și apoi plecă sprinten.

Am sărit și eu din mașină și l-am apucat pe Poirot de braț :

— Te felicit, bătrîne ! Ți-au spus unde-l țin ascuns ? Dar, fii atent, trebuie să telegrafiezi imediat în Franța. Vei ajunge prea tîrziu dacă vrei să te duci personal.

Poirot se uită la mine curios preț de un minut sau două.

— Din păcate, dragul meu, sînt lucruri care nu se pot trimite prin telegrame !

În acel moment se întoarse Norman însoțit de un tînăr ofițer în uniforma corpului de aviație.

— Vi-l prezint pe căpitanul Lyall, care vă va duce în Franța. Poate decola imediat.

— Să vă îmbrăcați bine, domnule, spuse tînărul pilot. Vă pot împrumuta eu o haină călduroasă, dacă doriți.

Poirot își consultă imensul său ceas. Îngînă ca pentru sine.

— Da, este timp, este timp destul.

Apoi își ridică privirea și se înclină politicos înspre tînărul ofițer.

— Vă mulțumesc, *monsieur*. Dar nu eu sînt pasagerul dumneavoastră. Acest domn este.

În timp ce vorbea se dădu puțin deoparte și din întuneric se desprinse o siluetă. Era cel de al doilea bărbat luat prizonier, care mersese în cealaltă mașină, și cînd fața îi fu luminată îmi scăpă un strigăt de uimire. *Era prim ministrul !*

— Pentru numele lui Dumnezeu, spune-mi totul ! am strigat eu nerăbdător în timp ce Poirot, Norman și cu mine călătoream înapoi spre Londra. Cum au reușit să-l aducă înapoi în Anglia ?

— Nu a fost nevoie să-l aducă înapoi, răspunse Poirot sec. Prim ministrul nu a părăsit deloc Anglia. A fost răpit pe cînd se întorcea de la Windsor la Londra.

— Cum ?

— Îți voi explica. Prim ministrul era în mașina lui, cu secretarul lîngă el. Deodată, o cîrpă îmbibată cu cloroform îi fu pusă pe față...

— De cine ?

— De nemaipomenitul lingvist, căpitanul Daniels. Imediat ce prim ministrul și-a pierdut cunoștința, Daniels i-a cerut lui O'Murphy să facă la dreapta, ceea ce șoferul și făcu fără a bănui nimic. La cîteva sute de metri pe drumul necirculat dădură peste o limuzină ce părea că este în pană. Șoferul îi făcu semn lui O'Murphy să oprească. O'Murphy încetini. Străinul se apropie. Daniels, probabil cu ajutorul unui anestezic instantaneu, cum ar fi clorura de etil, de exemplu, repetă scena cu cloroformul. În cîteva secunde, cei doi bărbați adormiți au fost scoși afară și transferați în altă mașină, locul lor fiind luat de doi impostori.

— Imposibil !

— *Pas de tout*[24] ! N-ai văzut niciodată actori de music-hall care imită perfect diverse celebrități ? Nimic mai ușor decît să joci rolul unui personaj public. Primul ministru al Angliei este mult mai ușor de personificat decît un oarecare John Smith[25]. Cît despre dublura lui O'Murphy, nimeni nu avea să-i dea prea multă atenție decît după plecarea primului ministru, și pînă atunci avea tot timpul să se dea la fund. De la gara Charing Cross s-a dus direct la locul de întîlnire al prietenilor săi. A intrat acolo ca O'Murphy și a ieșit cu totul altul. Astfel, O'Murphy dispare și lasă o urmă suficient de dubioasă.

— Bine, dar cel care-l întruchipa pe prim ministru a fost văzut de toată lumea !

— Nu a fost văzut de nimeni care să-l fi cunoscut personal sau să-i fi fost apropiat. Iar Daniels a evitat pe cît posibil să intre în contact cu cineva. Mai mult încă, fața îi era bandajată și orice ciudățenie în comportamentul său care ar fi putut trezi suspiciuni ar fi putut să fie explicată prin faptul că suferise un șoc provocat de tentativa de asasinat a cărei victimă fusese. Domnul MacAdam are un gît foarte sensibil și întotdeauna își menajează vocea pe cît posibil înaintea unui discurs important. Înșelăciunea nu ar fi putut fi descoperită în Franța. Acolo ar fi fost imposibil. Deci prim ministrul dispare. Poliția de aici se grăbește să treacă canalul și nimeni nu se ocupă de primul atac. Pentru a întări iluzia că răpirea a avut loc în Franța, Daniels este legat, i se pune căluș și este tratat cu cloroform pentru ca totul să pară verosimil.

— Și cel care a jucat rolul primului ministru ?

— Renunță la deghizaj. El și șoferul fals pot fi arestați ca suspecți, dar nimănui nu i-ar trece prin cap să-i bănuiască de adevăratul rol pe care l-au jucat în această dramă, iar în cele din urmă ar fi eliberați din lipsă de probe.

— Și adevăratul prim ministru ?

— El și O'Murphy au fost duși direct acasă la „doamna Everard" la Hampstead, presupusa „mătușă" a lui Daniels. În realitate ea este Frau Bertha Ebenthal pe care poliția o caută de cîtva timp. Le-am făcut-o cadou, ca să nu mai vorbesc de Daniels ! Da, a fost un plan isteț, dar nu au luat în considerare inteligența lui Hercule Poirot !

Cred că prietenului meu i se poate ierta acest moment de vanitate.

— Cînd ai început să bănuiești adevărul ?

— Cînd am început să lucrez așa cum se cuvine. Adică din interior ! Nu reușeam să încadrez scena cu împușcătura în planul general, dar cînd mi-am dat seama că rezultanta clară a episodului era că *prim ministrul a plecat în Franța cu fața bandajată* am început să înțeleg. Și cînd, vizitînd toate spitalele de țară dintre Windsor și Londra, am constatat că nimeni care să se fi potrivit descrierii ce o făceam nu fusese bandajat în acea dimineață, am fost sigur. După aceea n-a fost decît o joacă de copil pentru un cap ca al meu !

În dimineața următoare Poirot mi-a arătat o telegramă pe care tocmai o primise. Nu avea adresa expeditorului și nici nu era semnată. Suna așa : „La timp."

Mai tîrziu în cursul aceleiași zile, ziarele publicau relatări despre Conferința Aliaților. Se punea un accent deosebit pe ovațiile ce i-au fost rezervate domnului MacAdam, al cărui discurs inspirat a lăsat o impresie profundă și durabilă.

Traducere de LIGIA IVAN

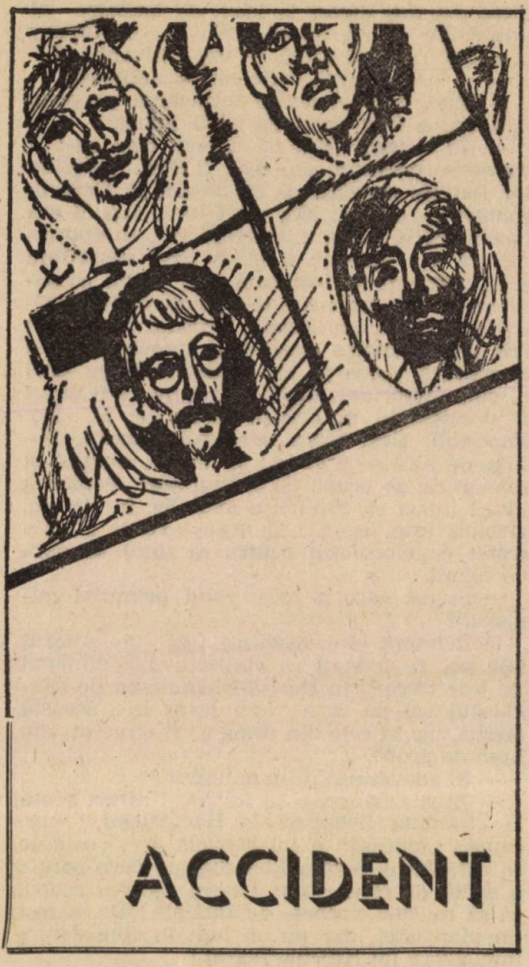

ACCIDENT

DA, DA, ASCULTĂ-MĂ PE mine — e una şi aceeaşi femeie — fără nici un dubiu! Căpitanul Haydock se uită la expresia nerăbdătoare vehementă a prietenului său şi suspină. Ar fi vrut ca Evans să nu fie chiar atît de hotărît şi de triumfător. De-a lungul unei cariere pe mare, bătrînul căpitan de marină învăţase că e mult mai bine să laşi deoparte problemele care nu te privesc. Prietenul său, Evans, fost inspector C.I.D., avea o filozofie diferită de viaţă. „Să acţionezi pe baza informaţiilor căpătate" — fusese deviza sa la începutul carierei, pe care apoi şi-o îmbunătăţise căutîndu-şi singur informaţiile. Inspectorul Evans fusese un ofiţer foarte inteligent şi cu un dezvoltat spirit de observaţie, care-şi meritase din plin promovările. Chiar acum, cînd se retrăsese din armată şi se stabilise la ţară în căsuţa pe care o visase dintotdeauna, instinctul său profesional era încă viu.

— Să nu uiţi niciodată nici o figură — repetă el sigur de sine. Doamna Anthony — da, aşa e, doamna Anthony. Cînd ai spus doamna Merrowdene — am recunoscut-o imediat.

Căpitanul Haydock se mişcă în scaun stingherit. Familia Merrowdene erau vecinii săi cei mai apropiaţi, cu excepţia lui Evans însuşi, şi această identificare a doamnei Merrowdene cu o eroină a unei *cause célèbre* îl indispunea.

— E atît de mult de atunci! — spuse el cu glas stins.

— Nouă ani, spuse Evans, precis ca întotdeauna. Nouă ani şi trei luni. Îţi aminteşti cazul?

— Destul de vag.

— S-a dovedit că domnul Anthony utiliza arsenic, spuse Evans, aşa încît ea a fost achitată.

— Bine, şi de ce n-ar fi achitat-o?

— Nu exista absolut nici un motiv. Era singurul verdict care putea fi dat pe baza probelor respective. Absolut corect.

— Atunci e-n regulă, spuse Haydock. Şi nu văd de ce ne-am mai bate capul cu asta.

— Cine îşi bate capul?

— Credeam că tu.

— Nicidecum.

— Afacerea e rezolvată şi clasată, conchise căpitanul. Dacă doamna Merrowdene, într-un anumit moment din viaţa ei a avut nenorocul

de a fi judecată și achitată pentru crimă...

— Deobicei cînd ești achitat nu prea e vorba de nenoroc, interveni Evans.

— Înțelegi ce vreau să spun, îi răspunse iritat căpitanul Haydock. Dacă biata doamnă a trecut prin această experiență îngrozitoare, ei bine, nu-i treaba noastră s-o mai răscolim acum, nu ?

Evans nu răspunse.

— Ei, hai Evans. Doamna a fost nevinovată, așa ai spus și tu.

— Eu n-am spus că a fost nevinovată. Am spus că a fost achitată.

— E același lucru.

— Nu întotdeauna.

Căpitanul Haydock, care începuse să-și scuture pipa de brațul scaunului, se opri și se ridică în picioare cu o expresie foarte îngrijorată.

— A-ha-ha ! exclamă el. Deci asta e părerea ta ! Nu crezi că a fost nevinovată ?

— N-aș spune asta. Eu, ei bine, nu știu. Anthony urma un tratament cu arsenic. Soția sa era cea care i-l procura. Într-o zi, din greșală, a luat mult prea mult. Greșala a fost a lui sau a soției sale ? Nimeni n-ar fi putut spune, iar juriul, cum era și normal, a interpretat această incertitudine în favoarea ei. Toate bune, iar eu nu vreau să caut nimănui nod în papură. Și totuși, mi-ar place să știu adevărul.

Căpitanul Haydock își concentră din nou atenția asupra pipei.

— Bine, zise el împăcat, oricum nu-i treaba noastră.

— Nu sînt chiar atît de sigur.

— Dar...

— Ascultă-mă o clipă. Acest om, Merrowdene — aseară, în laboratorul său, amuzîndu-se cu diverse experiențe — îți amintești...

— Da. A menționat testul Marsh pentru arsenic. A spus că tu probabil cunoști testul — era utilizat în domeniul tău, al investigațiilor criminale — și a chicotit. N-ar fi spus-o dacă s-ar fi gîndit măcar o secundă...

Evans îl întrerupse.

— Vrei să spui că nu ar fi spus-o dacă ar fi știut. De cît timp sînt căsătoriți, de șase ani, parcă ziceai ? Pun pariu cu tine pe orice că el habar nu are că soția sa este faimoasa doamnă Anthony de odinioară.

— Și poți fi sigur că nici nu o va ști de la mine, spuse căpitanul Haydock înțepat.

Evans nu-i dădu nici o atenție, și continuă.

— M-ai întrerupt tocmai acum. După testul Marsh, Merrowdene a încălzit o substanță într-o eprubetă, a dizolvat reziduul metalic în apă și apoi l-a precipitat adăugînd nitrat de argint. Acesta a fost un test pentru cloranții. O experiență simplă, fără pretenții. Dar, din întîmplare, am citit într-o carte care era deschisă pe masă următoarele : H_2SO_4 descompune cloranții producînd Cl_{2O4}. La încălzire se produce o explozie violentă, deci amestecul trebuie păstrat la rece și trebuie folosite numai cantități mici.

Haydock îl privea fix pe prietenul său.

— Ei, și ce-i cu asta ?

— Tocmai asta e ! În profesia mea există asemenea teste — teste de crimă. Se analizează faptele, se cîntăresc, se disecă reziduurile, se iau în considerare prejudiciile pe care le-ar putea aduce lipsa de acurateță a mărturiilor. Dar pentru crimă mai există un test — un test sigur — dar destul de periculos. Un criminal rareori se mulțumește cu o singură crimă. Dacă i se dă timp și nu este suspectat va mai comite una. Prinzi un om — și-a omorît sau nu nevasta ? — poate că probele nu sînt toate împotriva sa. Îi analizezi trecutul — dacă constați că a avut mai multe neveste, și că ele toate au murit în circumstanțe, să zicem dubioase, — ei bine, poți fi sigur ! Nu vorbesc din punct de vedere juridic, mă înțelegi. E vorba de certitudinea morală. Și odată ce știi cu siguranță, poți să procedezi la căutarea probelor.

— Și ?

— Așteaptă. Acum ajung la cheia unui astfel de caz. Cînd există un trecut ce poate fi cercetat e foarte bine. Dar să presupunem că prinzi criminalul la prima lui (sau ei) crimă ? Atunci la acest test nu vei avea o reacție. Dar un acuzat achitat — care a început o nouă viață sub alt nume ? Va repeta sau nu va repeta ucigașul crima ?

— Este o idee oribilă.

— Mai susții că nu e treaba noastră ?

— Da, mai susțin. Nu ai nici un motiv să crezi că doamna Merrowdene ar fi altceva decît o femeie absolut nevinovată.

Fostul inspector tăcu o clipă. Apoi spuse rar :

— Ți-am spus că i-am cercetat trecutul și nu am găsit nimic. Dar nu este tocmai așa. A existat un tată vitreg. Pe cînd era tînără, de 18 ani, s-a îndrăgostit de un tînăr oarecare, iar tatăl vitreg și-a exercitat autoritatea ca să-i țină la distanță. Ea și tatăl ei vitreg au plecat la plimbare într-o zonă foarte periculoasă pe culmea unui deal. A avut loc un accident : tatăl vitreg a pășit prea pe marginea prăpastiei, malul s-a surpat și s-a prăbușit, iar el a murit.

— Dar nu crezi că...

— A fost un accident. Accident. Doza prea mare de arsenic a lui Anthony a fost un accident. Ea nici măcar nu ar fi fost pusă sub acuzare dacă nu s-ar fi aflat că exista în viața ei și un alt bărbat, care — apropos — a și dispărut. Ca și cum el nu ar fi fost convins, chiar dacă juriul fusese. Îți spun Haydock, în ceea ce o privește pe această femeie, eu mă tem de un alt accident !

Bătrînul căpitan ridică din umeri.

— Ei bine, nu văd cum putem preveni așa ceva.

— Nici eu, spuse Evans trist.

— Ar trebui să ne vedem de treburile noastre, spuse căpitanul Haydock. Niciodată nu iese nimic bun cînd îți bagi nasul unde nu-ți fierbe oala.

Dar acest sfat nu era pe placul fostului inspector. Era un om răbdător dar hotărît. Luîndu-și rămas bun de la prietenul său plecă agale spre sat, întorcînd în mintea sa pe toate fețele șansele de a acționa cu succes.

Intrînd la poștă să cumpere niște timbre, se ciocni tocmai de obiectul îngrijorării sale :

George Merrowdene. Fostul profesor de chimie era un bărbat scund, visător, blînd și amabil, deobicei foarte distrat. Îl recunoscu pe fostul inspector și-l salută prietenos, apoi se aplecă să ridice scrisorile ce-i căzuseră pe jos cînd se ciocniseră. Evans se aplecă și el, și, mai iute în mișcări decît celălalt, le termină de strîns primul și i le înmînă cu scuze.

Făcînd aceasta le privi și adresa de pe primul plic din teanc îi redeșteptă deodată toate bănuielile. Purta numele unei binecunoscute companii de asigurări.

Se decise pe loc. Naivul domn Merrowdene aproape că nici nu-și dăduse seama cum se făcuse că mergea spre casă alături de fostul inspector și încă și mai puțin știa cum ajunsese conversația lor să se învîrtă în jurul asigurării pe viață.

Evans nu întîmpinase nici o greutate în atingerea scopului său. Merrowdene, de bună voie, îi oferise voluntar informații în legătură cu asigurarea pe viață pe care tocmai o încheiase în beneficiul soției sale și-i ceruse lui Evans părerea în legătură cu compania la care apelase.

— Am făcut niște investiții cam nesocotite, îi explică el. Ca urmare, venitul meu a scăzut. Dacă ar fi să mi se întîmple ceva, soția mea ar rămîne într-o situație financiară destul de jenantă. Dar această asigurare îndreaptă lucrurile.

— Și dînsa n-a avut obiecții ? — se interesă Evans ca din întîmplare. Unele doamne au astfel de obiecții, știți, consideră că ar putea aduce ghinion, chestiile astea !

— Ah, Margaret este foarte practică, spuse Merrowdene zîmbind. Nu este de loc superstițioasă. De fapt, cred că inițial a fost ideea ei. Nu-i plăcea să mă vadă atît de îngrijorat.

Evans obținuse informația de care avea nevoie. Îl părăsi la scurt timp după aceea iar buzele îi erau strînse într-o expresie mînioasă. Domnul Anthony încheiase o asigurare pe viață în favoarea soției sale cu cîteva săptămîni înaintea morții.

Obișnuit să aibă încredere în instinctele sale, era absolut sigur în sinea sa. Dar cum să acționeze, asta era cu totul altceva. El nu dorea să aresteze un criminal cu mîinile pătate de sînge, ci să împiedice înfăptuirea unei crime, ceea ce era cu totul altceva și cu mult mai greu de realizat.

Toată ziua fu cufundat în gînduri. În după-amiaza aceea era un iarmaroc în piața centrală, la care se duse, încercă chiar să pescuiască o monedă din găleată, să ghicească greutatea unui porc, să doboare o nucă de cocos din trei lovituri, dar în timp ce făcea toate acestea rămăsese cu aceeași expresie concentrată pe față. Ba chiar dădu jumătate de coroană ca să intre la Zoro-ghicitoarea, zîmbind în sinea sa la amintirea propriilor sale acțiuni împotriva acestor șarlatani pe vremea cînd era ofițer activ.

Nu dădu prea multă atenție la incantațiile ei nazale, pînă cînd sfîrșitul unei fraze îi atrase atenția :

— ...și curînd, chiar foarte curînd, vei fi amestecat într-o chestie de viață și moarte, viața și moartea unei persoane.

— O hotărîre, trebuie să iei o hotărîre. Trebuie să fii atent, — foarte, foarte atent. Dacă ai să faci o greșeală, chiar cea mai mică greșală...

— Da ?

Ghicitoarea se cutremură. Inspectorul Evans știa că totul nu era decît o prostie, dar totuși era impresionat.

— Ei, adică cum ? — întrebă el repezit.

— Te previn, nu trebuie să greșești. Dacă greșești, văd clar rezultatul — moartea !

Ciudat, al dracului de ciudat ! Moartea.

— Dacă fac o greșeală, rezultatul va fi moartea ? Asta este ?

— Da.

— În acest caz — spuse Evans ridicîndu-se și dîndu-i jumătatea de coroană — nu trebuie să fac nici o greșeală, așa-i ?

Vorbise destul de liniștit, dar cînd ieși din cortul ghicitoarei avea maxilarele încleștate. Ușor de zis, dar nu chiar atît de ușor de făcut. Nu trebuia să dea greș. O viață, o valoroasă viață de om depindea de aceasta.

Și nu era nimeni care să-l ajute. Îl zări în depărtare pe prietenul său Haydock. Dar de la el nu putea aștepta nici un ajutor. „Nu te băga !" acesta era motto-ul lui Haydock. Ori acesta nu-i putea fi de nici un folos acum.

Haydock vorbea cu o femeie. Ea se depărtă de el și veni spre Evans, iar inspectorul o recunoscu. Era doamna Merrowdene. Din instinct îi ieși în cale.

Doamna Merrowdene era o femeie destul de frumoasă. Avea o frunte înaltă, senină, ochi căprui foarte frumoși și o expresie blajină. Avea înfățișarea unei madone italiene, impresie și mai mult accentuată de părul pe care îl purta cu cărare la mijloc și unduit peste urechi. Avea o voce stinsă, aproape adormită.

Îi zîmbi lui Evans ridicînd spre el o privire încîntată, de salut.

— Eram sigur că sînteți dumneavoastră, doamnă Anthony — vreau să spun doamnă Merrowdene, spuse el fără șovăire.

Rostise special numele primului ei soț, urmărindu-i reacția, fără a lăsa să se vadă acest lucru. Văzu cum i se măresc ochii, auzi cum inspiră. Dar nu clipise. Îl privea fără șovăială, semeață.

— Îl căutam pe soțul meu, spuse ea încet. L-ați văzut cumva pe aici, pe undeva ?

— Era pe acolo, în partea aceea, ultima oară cînd l-am văzut.

Merseră unul lîngă altul în direcția indicată sporovăind calmi și amabili. Inspectorul simțea cum îi crește admirația. Ce femeie ! Cîtă stăpînire de sine ! Ce siguranță deosebită ! O femeie teribilă — și foarte periculoasă. Era sigur o femeie foarte periculoasă.

Încă se mai simțea stingherit, deși era mulțumit de primul pas pe care îl făcuse. O lăsase să-și dea seama că fusese recunoscută. Aceasta o va pune în gardă. Nu va îndrăzni să încerce să facă nimic în pripă. Dar mai rămînea Merrowdene. Dacă ar putea să-l prevină...

Îl găsiră contemplînd distrat o păpușă de porțelan cîștigată ca recompensă pentru că reușise să pescuiască o monedă. Soția sa

sugeră să se întoarcă acasă, iar el acceptă pe dată. Doamna Merrowdene se întoarse spre inspector :

— Nu vreți să veniți cu noi, să serviți în tihnă un ceai, domnule Evans ?

Oare era în vocea ei o ușoară nuanță de provocare ? Inspectorul consideră că da.

— Vă mulțumesc, doamnă Merrowdene. Mi-ar face mare plăcere.

În drum spre casă vorbiră despre nimicuri fără importanță. Soarele strălucea, adia un vînt blînd, totul în jur era plăcut și calm.

Servitoarea lor era plecată la iarmaroc, explică doamna Merrowdene cînd ajunseră la căsuța lor bătrînească. Ea se duse în camera ei să-și scoată pălăria, apoi se întoarse să pregătească ceaiul, punînd ceainicul să fiarbă pe o mică lampă de argint. De pe un raft de lîngă șemineu luă trei boluri cu farfurioare.

— Avem un ceai special chinezesc, explică ea. Și ne place întotdeauna să-l bem așa, ca în China, din boluri, nu din cești.

Tăcu brusc, examină cu atenție o ceașcă, apoi o schimbă cu alta, exclamînd iritată :

— George, cum se poate una ca asta ! Iar ai folosit aceste boluri pentru experiențele tale !

— Iartă-mă dragă, spuse profesorul pe un ton de scuză. Sînt exact mărimea care-mi trebuie. Cele pe care le-am comandat nu au sosit încă.

— Într-o bună zi ne vei otrăvi pe toți ! spuse soția sa jumătate-n glumă, jumătate-n serios. Mary le găsește în laborator, le ia și le pune la locul lor fără a-și da osteneala să le spele, în afară de cazul că au în ele ceva foarte vizibil. Ei bine, zilele trecute foloseai una dintre ele pentru cianura de potasiu. Orice ai spune, George este îngrozitor de periculos.

Merrowdene părea cam enervat.

— Nu-i treaba lui Mary să ia lucruri din laborator. Nu trebuie să se atingă de nimic de acolo.

— Dar deseori lăsăm cestile acolo după ce luăm ceaiul, nu ? Cum ar putea să știe cînd să le ia și cînd nu ? Fii rezonabil, dragă.

Profesorul se duse în laboratorul său mormăind ceva numai pentru sine, iar doamna Merrowdene, zîmbitoare, turnă apă clocotită peste ceai și suflă în flacăra lămpii de argint.

Evans era nedumerit. Totuși fu străfulgerat de un gînd. Pentru un motiv sau altul doamna Merrowdene își dădea cărțile pe față. Oare acesta avea să fie „accidentul" ? Oare vorbea de toate acestea pentru a-și construi, în mod deliberat, un alibi ? Astfel încît, într-o bună zi, cînd „accidentul" se va fi petrecut, el să fie obligat să depună mărturie în favoarea ei. Cît putea fi de proastă, în acest caz, căci înainte...

Deodată își opri respirația. Ea turnase ceaiul în cele trei boluri. Unul îl puse în fața lui, unul în fața ei însăși, iar celălalt îl puse pe o măsuță lîngă foc în fața scaunului pe care de obicei stătea soțul ei, și parcă atunci cînd îl pusese pe acesta din urmă la locul său, pe chip i se creionase un zîmbet straniu. Zîmbetul fu totul. *El* știa.

O femeie deosebită — o femeie periculoasă. Fără așteptări — fără pregătiri. În această după-amiază — exact în această după-amiază — cu el acolo, ca martor. I se tăie respirația dîndu-și seama de îndrăzneala ei.

Era un plan isteț, al dracului de isteț. El nu ar putea dovedi nimic. Ea conta pe faptul că el nu ar putea bănui ceva, tocmai pentru că era aplicat imediat. O femeie de iuțeala fulgerului în gînd și-n faptă.

Inspiră profund și se aplecă înainte.

— Doamnă Merrowdene, sînt un om cu multe ciudățenii. Sînteți atît de amabilă să-mi satisfaceți una ?

Ea îl privi întrebătoare, dar fără nici o urmă de suspiciune.

El se ridică, luă bolul din fața ei, și se duse la măsuță unde îl puse în locul celui ce se afla acolo. Îl aduse pe cel de pe măsuță și îl puse în fața ei :

— Aș vrea să vă văd bîndu-l pe acesta.

Privirile lor se încrucișară. Erau ferme, de nepătruns. Obrazul ei păli.

Întinse mîna, luă bolul. El își ținu răsuflarea.

Să presupunem că el ar fi greșit.

Ea îl ridică la gură. În ultimul moment, tremurînd, se aplecă și... și-l turnă cu repeziciune într-un ghiveci cu o ferigă. Apoi se așeză la loc și-l privi sfidătoare.

El răsuflă ușurat și se așeză din nou.

— Ei bine ? spuse ea.

Vocea i se schimbase. Era ușor batjocoritoare, sfidătoare.

El îi răspunse calm și stăpîn pe sine :

— Sînteți o femeie foarte înțeleaptă, doamnă Merrowdene. Cred că mă înțelegeți. Nu trebuie să mai existe nici o tentativă. Înțelegeți ce vreau să spun, nu ?

— Înțeleg.

Vocea ei era monotonă, lipsită de expresie. El dădu din cap satisfăcut. Era o femeie inteligentă care nu ținea morțiș să atîrne într-o spînzurătoare.

— Beau pentru viața dumneavoastră lungă și pentru cea a soțului dumneavoastră, spuse el cu subînțeles ridicîndu-și bolul la gură.

Apoi se schimbă la față. Se contorsionă îngrozitor, încercă să se ridice, să strige. Corpul i se înțepeni, fața i se învineți. Căzu pe spate, membrele îi fură zguduite de o convulsie.

Doamna Merrowdene se aplecă asupra lui urmărindu-l. Un zîmbet vag îi trecu pe față. Îi vorbi în șoaptă, cu multă blîndețe :

— Ai făcut o greșeală domnule Evans. Credeați că vreau să-l omor pe George. Cît ați fost de prost, foarte prost chiar.

Mai zăbovi un minut privind omul mort, cel de al treilea care amenințase legătura ei cu omul iubit.

Zîmbetul i se întinse pe toată fața. Acum, mai mult ca oricînd, semăna cu o madonă. Apoi strigă ridicînd vocea :

— George, vai, George ! Vino aici ! Mă tem că a avut loc un accident îngrozitor. Sărmanul domn Evans...

Traducere de LIGIA IVAN

O povestire de

KATHERINE MANSFIELD

CĂLĂTORIE

Vaporul spre Picton trebuia să plece la 11,30. Era o superbă noapte, cu cerul plin de stele, fără nici o adiere ; numai atunci cînd s-au dat jos din taxi și s-au îndreptat înspre „Old Wharf", debarcaderul ce se prelungea ca o limbă în mare, o pală de vînt venită dinspre apă, se strecură pe sub pălăria Fenelei, care de teamă să nu i-o zboare de pe cap, trebui s-o prindă cu mîna. Era întuneric pe „Old Wharf", chiar foarte întuneric ; depozitele de lînă, camioanele pentru transportul vitelor, macaralele ale unor siluete se înălsvelte în aer, locomotiva bondoacă — toate

păreau să fie sculptate în acea obscuritate densă. Ici-colo, atîrnate de stive de lemne — ce semănau cu piciorul unei ciuperci — se vedea cîte un felinar, care părea că-i este frică să-şi dezvăluie lumina, atît de timidă şi tremurătoare era ea în întunericul de atunci, încît pur şi simplu ardea uşor, ca pentru sine.

Tatăl Fenellei mergea cu paşi repezi, nervoşi. Alături de el, bunica se agita înainte, înfăşurată în mantaua ei lungă şi neagră. Înaintau atît de repede încît, din cînd în cînd, ca să fie în pas cu ei era nevoită să facă cîte un mic salt, ceea ce era foarte puţin demn pentru ea. Pe lîngă bagajul în formă de cîrnat apetisant, Fenella ţinea strîns în mînă umbrela bunicii, mînerul acesteia în formă de cap de lebădă, o împungea, din cînd în cînd, pe umăr, ca şi cum ar fi vrut s-o îmboldească să meargă mai repede.... Bărbaţi cu căciulile trase pe ochi şi cu gulerele ridicate treceau pe lîngă ei ; cîteva femei, toate înfofolite, se grăbeau şi ele ; iar un băieţel, căruia nu i se mai vedeau decît minuţele şi picioruşele de sub imensul fular cu care fusese înfăşurat, era tras cu violenţă de părinţii săi ; semăna cu o musculiţă căzută în smîntînă.

Şi deodată, din spatele unui depozit de lînă — cel mai mare care era înconjurat de o dîră de fum — se auzi un mia-uu-uu-u-u, atît de puternic încît Fenella şi bunica tresăriră înspăimîntate.

„Primul şuierat", zise tatăl ei — şi în acelaşi moment, vaporul de Picton îşi făcu apariţia în faţa lor. Cum sta acostat lîngă debarcaderul întunecat, bine legat, iluminat cu mărgeluţe de becurii aurii, vaporul de Picton arăta ca şi cum s-ar fi pregătit să navigheze printre stele şi nu pe marea înghemată. Pasagerii se grăbeau de-a lungul schelei. Mai întîi urcă bunica, apoi tatăl şi în urmă Fenella. Ca să ajungi pe punte trebuia să urci o treaptă înaltă ; un bătrîn marinar, îmbrăcat într-un jerseu, ce stătea pe-acolo, îi întinse mîna lui uscată şi dură ca s-o ajute. Gata ! Ajunseseră ; se traseră la o parte din calea celor ce voiau să urce şi, oprindu-se sub scara de fier ce ducea spre puntea superioară, începură să-şi ia rămas bun.

„Uite mamă, bagajul tău !" spuse tatăl Fenellei, înmînîndu-i bunicii un alt „cîrnat" legat fedeleş.

„Mulţumesc Frank."

„Aveţi biletele la îndemînă ?"

„Da, dragă."

„Dar biletele de cabină ?"

Bunica le căută înăuntrul mănuşilor şi i le arătă.

„Atunci, e bine."

Părea sever, dar Fenella, uitîndu-se atent la el, observă că este obosit şi supărat. Mia-uu-u-u ! Al doilea şuierat se auzi chiar deasupra capetelor lor, şi o voce — ce părea un strigăt — spuse :

„Mai e cineva care trebuie să coboare ?"

„Să-i transmiteţi lui tata cele bune", descifră Fenella de pe buzele părintelui său. Bunica îi răspunse : „Bineînţeles, dragul meu. Hai, acum du-te, Frank. O să rămîi pe punte. Hai, du-te".

„Nu-ţi face griji mamă, mai am 3 minute." Spre surprinderea Fenellei, tatăl ei îşi scoase pălăria. O luă pe bunica în braţe şi o strînse la pieptul său. „Să ai grijă de tine mamă !" — îl auzi spunînd.

Iar bunica întinse mîna ei înmănuşată (mînuşile ei de macrame erau roase la vîrful inelarului) spre obrazul lui şi spuse plîngînd : „Şi tu, băiatul meu scump, ai grijă de tine."

Pentru Fenella aceasta era ceva îngrozitor ; aşa că se întoarse repede cu spatele la ei, înghiţi o dată, de două ori şi se încruntă diabolic la o mică steluţă verde din vîrful catargului. Dar trebui să se întoarcă din nou ; tatăl ei pleca.

„La revedere, Fenella. Să fii fetiţă cuminte". Şi mustaţa lui rece şi udă îi mîngîie obrazul. Dar Fenella îl apucă de reverele paltonului.

„Cît de mult o să stau acolo ?" şopti ea neliniştită. El nu vroia să se uite în ochii ei. O dădu uşor la o parte şi la fel de uşor îi spuse : „Vom mai vedea noi". Uite ! „Unde ţi-e mîna ?" Îi puse ceva în palmă. „Ai aici un şiling, în caz că vei avea nevoie."

Un şiling ! Asta înseamnă că ea pleacă pentru totdeauna. „Tată !" strigă ea îngrozită. Dar el plecase. Fusese ultimul care coborîse de pe vapor. Marinarii tocmai împingeau schela. Un „şarpe" imens de frînghie zbură prin aer şi căzu „buf" pe debarcader. Se auzi un clopot bătînd, concomitent cu şuieratul unui fluier. Încet, încet, debarcaderul întunecat se desprinse, simţi că „alunecă", se depărtează de ei. Apa începu să bolborosească. Fenella se strădui din răsputeri să vadă. „Nu tata este cel care s-a întors ? — N-a făcut el cu mîna ? — Nu stătea el singur ? — Nu mergea el singur ?"

„Bucata" de apă dintre navă şi debarcader devenea tot mai mare şi mai întunecată. Vaporul de Picton vira uşor, îndreptîndu-se spre larg. Nu mai avea rost să privească. Nu se mai vedeau decît cîteva lumini, ceasornicul oraşului suspendat în aer, ca şi alte petice de lumină de pe dealurile obscure.

Vîntul răcoros se juca cu fusta Fenellei, în timp ce se întorcea lîngă bunica. Spre bucuria ei, bunica părea a nu mai fi supărată. Pusese cei doi „cîrnaţi" unul peste celălalt şi stătea pe ei, cu mîinile împreunate şi capul dat uşor într-o parte. Avea o privire fixă, luminoasă, iar buzele i se mişcau uşor. Fenella se uita la ea uluită. Dar bătrîna dădu din cap, îşi desfăcu mîinile, apoi oftă şi le împreună din nou, se aplecă şi, în cele din urmă, se scutură uşor.

„Şi acum copilă — zise ea jucîndu-se cu funda de la boneta sa — cred că ar trebui să vedem ce este cu cabinele noastre. Stai aproape de mine şi ai grijă să nu aluneci."

„Da, bunică !"

„Şi fii atentă să nu se agaţe umbrelele de scări. Am văzut cum s-a rupt o umbrelă în felul ăsta cînd veneam spre voi."

„Da, bunică !"

Forme întunecate de bărbaţi stăteau aplecate peste parapet. Strălucirea pipelor lor făcea să se vadă cîte un nas, un cozoroc sau cîte o pereche de sprîncene ce păreau foarte surprinse. Fenella se uită în sus. Sus, în aer, o mică formă, cu mîna înfundată în buzunarul

scurt al jachetei, stătea privind spre largul mării. Vaporul se zgîlţîi puţin şi ea crezu că şi stelele au început să se miște. Un valet palid, înveşmîntat într-un costum de bumbac, ce ţinea o tavă pe mîna-i ridicată, apăru în pragul unei uşi luminoase şi trecu pe lîngă ele, topindu-se în obscuritate. Trecură şi ele prin uşa aceea — păşind atent de pe treapta cu marginea de alamă pe preşul de cauciuc, iar apoi, la fel de precaut, urcară scările, care erau atît de abrupte, încît bunica trebuia să pună ambele picioare pe fiecare treaptă, iar Fenella se ţinea strîns de balustrada de bronz, uitînd cu desăvîrşire să fie grijulie cu umbrela, cea cu mînerul în formă de cap de lebădă.

Ajunse jos, bunica se opri ; Fenellei îi era teamă că iar avea să înceapă să mormăie. Dar nu ; se oprise să scoată biletele de cabină, după care intrară în micul salon. Înăuntru era o lumină orbitoare ; aerul înecăcios mirosea a vopsea, a friptură scorojită şi a cauciuc ars. Fenella vroia ca bunica ei să meargă înainte dar nu era chip s-o facă să se grăbească. Un coş enorm de senvişuri cu brînză, şuncă îi „acapară" privirea. Se îndreptă spre coş, atingînd primul senviş cu un deget delicat.

„Cît costă senvişurile ?" întrebă ea.

„2 pence !" zbieră la ea un valet prost-crescut, aruncînd pe jos în cuţit şi-o furculiţă.

Bunicii nu-i venea să-şi creadă urechile.

„2 pence pentru *unul singur* ?"

„Cam aşa ceva !" răspunse valetul şi făcu cu ochiul tovarăşului său.

Pe faţa bunicii se citea surprinderea şi, totodată, disprețul. Apoi îi şopti Fenellei : „Cîtă răutate !" şi „navigară" pînă la următoarea uşă, ajungînd la un pasaj ; de-o parte şi de alta se găseau cabinele. O stewardesă extrem de drăguţă le veni în întîmpinare. Era toată îmbrăcată în albastru, iar gulerul şi manşetele se încheiau cu nasturi mari, de metal. Părea că o cunoaşte foarte bine pe bunica.

„Ei, doamnă Crane", spuse ea descuind uşiţa de la chiuvetă. „Călătoriţi din nou cu noi. Nu vă oferiţi prea des luxul unei cabine".

„Nu", răspunse bunica. „Dar de data aceasta a avut grijă fiul meu..."

„Sper că..." începu stewardesa. Dar se opri, uitîndu-se lung şi trist la mantaua neagră a bunicii şi la paltonul, fusta, bluza — toate negre, ca şi la panglica tot neagră de la pălăria Fenellei.

Bunica încuviinţă : „Aşa a fost să fie" — îngăimă ea.

Stewardesa îşi strînse buzele şi, inspirînd adînc, dădu drumul cuvintelor :

„Aşa cred eu" — spuse ea, ca şi cum ar fi fost propria-i descoperire — „odată şi odată, toţi ne ducem şi asta este „sigur" ! Făcu o mică pauză, apoi adăugă : „Pot să vă aduc „orice" doamnă Crane ? O ceaşcă cu ceai ? Ştiu că e de prisos să vă dau o duşcă de ceva care să scoată frigul din oase."

Bunica dădu din cap : „Nimic, mulţumesc. Avem nişte biscuiţi, iar Fenella are o banană foarte drăguţă."

„Atunci, vin eu mai tîrziu să vă arunc o privire", spuse stewardesa în jargonul ei, ieşind şi închizînd uşa.

Ce mică era cabina ! Era ca şi cum ar fi fost închisă într-o cutie cu bunica. Ochiul întunecat şi rotund de deasupra chiuvetei lucea plictisit. Fenella se simţea stingherită. Stătea rezemată de uşă — ţinînd strîns bagajul şi umbrela. Oare aveau să se dezbrace aici ? Deja bunica îşi scoase boneta şi înainte de a o pune în cuier răsuci panglicele şi le prinse pe amîndouă de căptuşeală, cu un ac. Părul ei alb strălucea ca mătasea ; micul coc era prins într-o plasă neagră. Fenella nu o mai văzuse pe bunica ei cu capul descoperit ; arăta foarte straniu.

„O să-mi pun scufia de lînă croşetată de draga de maică-ta", spuse bunica şi desfăcînd „cîrnatul", o scoase afară şi şi-o puse pe cap ; ciucureii mici şi gri dansară deasupra sprîncenelor, iar ochii-i zîmbiră Fenellei milos şi tragic. Apoi, îşi desfăcu corsajul şi altceva de dedesupt şi încă ceva. Urmă o încurcătură de fuste şi corsaje şi bunica roşi uşor. Poc ! Poc ! îşi desfăcu copcile şi oftă uşurată ; aşezîndu-se pe canapeaua de pluş îşi trase cizmele, prinse cu elastic, şi le puse alături.

În timp ce Fenella îşi scoase paltonul şi fusta şi îşi puse capotul de flanel, bunica era gata.

„Bunică, chiar trebuie să-mi scot şi cizmele ? Doar sînt de dantelă !"

Bunica meditâ puţin apoi răspunse :

„O să te simţi mult mai bine fără ele, copilă." O sărută pe Fenella — „Eu voi dormi în patul de sus."

„Dar, bunică, cum o să ajungi sus ?"

Fenella nu văzu decît trei trepte subţiri ca pînza de păianjen. Bătrîna rîse uşor înainte de a-şi începe escaladarea ; ajunsă sus, se uită peste marginea înaltă a patului la o Fenella surprinsă.

„Nu credeai că bunica ta este în stare de aşa ceva, nu ?" Şi, în timp ce se băga în aşternut, Fenella o auzi rîzînd din nou.

Pătratul tare de săpun refuza să facă spumă, iar lichidul din sticlă devenise un fel de gelatină albastră. Şi ce greu era să desfaci cearşafurile scrobite ; altă soluţie nu era decît să-ţi „croieşti drumul" pînă să ajungi într-o poziţie confortabilă... Dacă situaţia ar fi fost alta, Fenella ar fi rîs de toate acestea. În cele din urmă ea reuşi să se strecoare în pat ; gîfîia de atîta efort ; de sus, un sunet uşor, abia perceptibil — ca şi cum cineva ar fi căutat ceva printre şerveţele — se strecură pînă la urechile fetei. Era bunica : mormăia ceva.

După un timp, stewardesa intră în cabină ; călca uşor şi-şi puse mîna pe patul bunicii.

„Tocmai intrăm în strîmtoare" — spuse ea.

„Oh !"

„Este o noapte foarte liniştită, dar nefiind mulţi pasageri, tangajul va fi mai mare."

Şi, într-adevăr, în acel moment, vaporul de Picton se ridică şi iar se ridică şi rămase suspendat în aer, doar atît cît să se scuture puţin, ca apoi să coboare din nou pe valuri ; apa care se lovea de marginile ambarcaţiunii făcea un zgomot surd şi greu. Fenella îşi aduse aminte că lăsase umbrela cu cap de

lebădă sprijinită de canapea. Dacă ar fi căzut aceasta s-ar fi rupt ? Bunica își aminti de acest lucru în același timp.

„Dacă nu vă supărați, domnișoară, puteți să-mi puneți umbrela pe jos ?“ — șopti ea.

„Desigur, doamnă Crane.“ După aceea stewardesa, venind din nou lîngă bunică, îi spuse : „Nepoțica dumneavoastră doarme atît de frumos.“

„Vai, ce bine“ — răspunse bunica.

„Săracu' plod ! Lipsit de mamă !“ continuă stewardesa. Și în timp ce bunica îi povestea ce se întîmplase, Fenella adormi.

Dar nu dormise suficient de mult ca să poată visa. Cînd se trezi, văzu ceva balansîndu-se în aer deasupra capului ei. Ce era ? Ce putea fi ? Era un picior mic, cenușiu. Lîngă el veni și cel de-al doilea. Păreau că sînt în căutarea unui sprijin ; se auzi un oftat.

„Nu dorm, bunică,“ spuse Fenella.

„Of, of draga mea — sînt cumva lîngă scăriță ?“ întrebă ea. „Credeam că se găsește la acest capăt al patului.“

„Nu, bunică, este la celălalt capăt. Stai să-ți potrivesc eu piciorul. Am ajuns ?“

„Sîntem în port“, răspunse bunica. „Trebuie să ne sculăm, copilă. Mănîncă un biscuite să-ți potolești foamea înainte de a te da jos din pat.“

Dar Fenella deja sărise din pat. Lampa mai ardea, dar noaptea se sfîrșise și se făcuse foarte frig. Uitîndu-se prin hublou, putea să vadă în depărtare niște stînci. Tocmai se spărsese un val și erau stropite cu spumă ; trecu și un pescăruș ; în curînd, văzu și o bucată de pămînt adevărat.

„Pămînt, bunică“, strigă Fenella, gînditoare, ca și cum amîndouă ar fi călătorit pe mare săptămîni în șir. Se cuprinse cu brațele ; stătea pe un singur picior, frecîndu-l cu degetele de la celălalt ; tremura. Vai, în ultimul timp totul fusese atît de trist. Oare se va schimba curînd ? Dar bunica nu-i spuse decît : Grăbește-te copilă. Ar trebui să las banana asta drăguță stewardesei — tu tot n-ai mîncat-o și Fenella se îmbrăcă din nou cu hainele-i negre și un nasture îi sări de pe mănușă, rostogolindu-se într-un loc unde nu-l putea ajunge. Urcară pe punte.

Dacă în cabină fusese frig, pe punte era ger. Soarele încă nu răsărise, iar stelele deveniseră doar niște simple urme ; cerul, palid și rece, avea aceeași culoare ca și marea palidă și rece. Pe pămînt, o ceață albă cădea și se ridica. Acum putea să vadă destul de clar boschetii negri. Pînă și silueta ferigilor devenise distinctă, iar pomii aceia stranii, argintii și ofiliți, arătau ca niște schelete...

Schela venea în întîmpinarea lor, ca și un bărbat, ce ținea „șarpele“ de frînghie și o căruță“ trasă de un cal mic și posomorît și un alt om ce stătea pe scară.

„Fenella uite-l pe domnul Penreddy, a venit să ne aștepte“ — exclamă bunica. Părea bucuroasă. Obrajii ei albi, ca de ceară, deveniseră vinețiii din cauza frigului, bărbia îi tremura și își ștergea încontinuu ochii și nasul ei mic și roz.

„Mi-ai luat...“

„Da, bunică.“ Fenella i-o arătă.

Frînghia zbură prin aer și căzu „buf“ pe punte. Schela fu coborîtă. Din nou, Fenella, își urmă bunica pe debarcader și apoi spre mica șaretă cu care puțin mai tîrziu se îndreptară încetișor spre casă. Copitele căluțului bocăneau pe șipcile de lemn, iar apoi se înfundară în nisipul drumului. Nu se vedea nici o ținută de om ; nu se simțea nici o adiere de fum. Ceața se ridica și cădea la loc, iar marea părea adormită.

„L-am văzut pe domnul Crane, deunezi“, spuse Penreddy. „Arăta mai omenește. Nevastă-mea i-a copt o tavă de plăcinte săptămîna ce trecu“.

Căluțul trase în fața unei case ce semăna cu o scoică. Coborîră. Fenella puse mîna pe poartă ; picăturile mari și strălucitoare de rouă îi udară vîrfurile mănușii. Merseră pe o potecă pavată cu pietricele albe și rotunde ; poteca era străjuită de flori adormite și încărcate de rouă. Delicatele garoafe ale bunicii erau și ele atît de pline de rouă încît căzuseră la pămînt ; totuși parfumul lor făcea parte din acea dimineață răcoroasă. Jaluzelele erau lăsate la geamurile căsuței ; urcară treptele pînă la verandă. Într-o parte a ușii era așezată o pereche de botine bărbătești, iar de cealaltă parte o stropitoare mare roșie.

„Vai, vai, ce ți-e și cu bunicul ăsta al tău“ ciondăni bunica. Puse mîna pe clanță. Nici un zgomot. Strigă : „Walter !“ și imediat se auzi o voce groasă, dar care părea totuși pe jumătate înăbușită „Tu ești Mary ?“

„Așteaptă puțin, drăguță“ spuse bunica. „Intră aici !“ și o împinse încet pe Fenella într-un salon în care domnea semiobscuritatea.

Pe masă o pisică albă, ce stătuse încolăcită, se ridică, se întinse, căscă și apoi sări pe vîrful picioarelor. Fenella își vîrî o mînuță rece în blana albă și călduroasă și zîmbi timid, în timp ce o mîngîia și, concomitent, asculta vocea suavă a bunicii și timbrul rostogolit al bunicului.

O ușă scîrțîi. „Hai, drăguță, vino.“ Bătrîna o chemă, iar Fenella o urmă. Înăuntru, pe marginea unui pat imens, zăcea pe o rînă, bunicul. Deasupra plapumei nu i se vedeau decît capul cu coama-i albă, răvășită și fața lui rozalie, cu o barbă lungă, argintie. Semăna cu o pasăre bătrînă, dar vioaie.

„Ei, fetițo“ — spuse el, „nu mă pupi ?“ Fenella îl sărutâ. „Îh — năsucul îi este la fel de rece ca un nasture. Și ce ții tu acolo în mînuță ? Umbrela bunicii ?“

Fenella zîmbi și rezemă gîtul de lebădă de marginea patului. Deasupra acestuia, pe perete, într-un chenar negru se puteau citi următoarele cuvinte :

„Pierdută ! O oră de aur
Bătută cu șaizeci de minute de diamant.
Nici o recompensă nu e oferită
Deoarece este pierdută pentru
TOTDEAUNA.“

„Bunică-ta la pictat“ — lămuri bunicul. Își scărpină coama albă, privind-o pe Fenella atît de voios, încît ei i se păru că i-a făcut cu ochiul.

Traducere de IULIA VLADU

MERIDIANELE UMORULUI

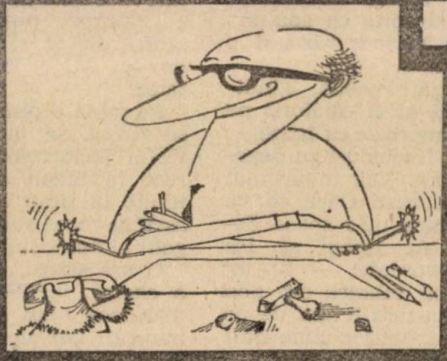

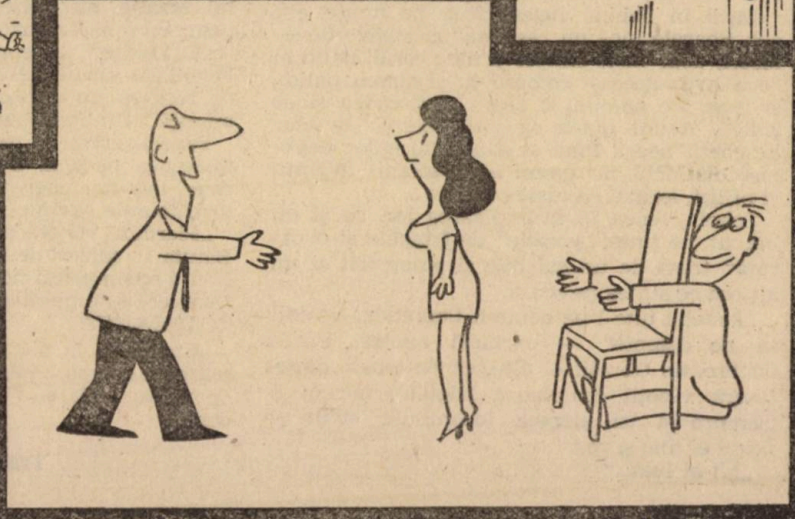

În
ALMANAHUL TURISTIC
PENTRU TINERET, 1981
semnează :

Viorel ABRUDAN (174), **Aurel Ştefan ALEXANDRESCU** (160, 179), **Horia ALEXANDRESCU** (195, 200), **Ioan ALEXANDRU** (72), **Nicolae AMARIEI** (174), **Octavian ANDRONIC** (162), **Corneliu ANTIM** (166), **Rodica ARDELEAN** (32), **George ARION** (152), **Laurenţiu Amira ARISTOFAN** (87), **Andreea BABOŞ** (148), **Cornelia BARBU** (55, 185), **Mihai Neagu BASARAB** (213, 214), **Niculae BATICU** (223), **Vasile BĂRAN** (57), **Dan Mihai BÂRLIBA** (24), **Dan BÎRLĂDEANU** (111, 149), **Letiţia BLAGA** (22), **Valentin BORDA** (28, 49), **Octavian BOUR** (145) **Horia BUCUR** (48), **Mihai BURDUJA** (113, 143, 226), **Gabriela BURUIANĂ** (63), **Teodor CABA** (48), **Olga CALBOREANU** (188), **Georgeta Mircea CANCICOV** (79), **Mitică CHIMION** (95), **Mircea CONSTANTINESCU** (81, 82), **N. Ghe. CONSTANTINESCU** (156), **Eugenia CRĂCIUN** (61), **Gheorghe DARAGIU** (61, 183), **Dumitru DINULESCU** (138, 139), **Miron DINULESCU** (238), **Cornelia DJIGOLA** (146), **Petru Novac DOLÎNGĂ** (55), **Ştefan DONCEA** (86), **ION DONOIU** (42), **Fl. DOROBĂŢ** (96), **Liliana DUMITRESCU** (92), **Mihaela DUŞA** (86), **Teodor FRASIN** (191), **Dumitran FRUNZĂ** (168), **Tudor GEORGE** (155), **Ion D. GOIA** (216), **Constantin GRIGORE** (205), **Nicolae GRIGORE** (170), **Eugen GUJA** (227), **Al. IANCU** (59), **Gheorghe IANCU** (197), **David IOACHIM** (85), **Dan IOANIŢESCU** (172), **Ligia IVAN** (XIV, XXII), **Haralambie LEREA** (102), **Ileana LIMAN** (95), **Ion LOTREANU** (61, 99), **Lazăr LUPESCU** (116), **Dan MANOLESCU** (169), **Horia C. MATEI** (9), **D. C. MAZILU** (148), **N. Grigore MĂRĂŞANU** (91, 121), **Ovid MĂRGĂRIT** (165), **Toma MICHINICI** (108), **Mircea MICU** (150), **Virginia MIHU** (69), **S. MIHAIL** (100), **Liviu MINCU** (27), **Angela MITRICĂ** (97), **Ştefan MITROI** (30), **Adrian MITU** (53), **Corneliu MOCANU** (44), **Florin MUGUR** (154), **Lucia NEGOIŢĂ** (154), **Ştefan NEGREA** (104), **Silviu NEGUŢ** (56, 163), **Ion NICOLESCU** (60), **Nic. NICOLAESCU** (230), **Victor NIŢĂ** (60, 219), **Mihai PELIN** (90, 106), **Liviu PINTILIE** (68), **Nicolae PLOPEANU** (126),

Anamaria POP (191), **Vasile POPA** (154, 175), **Florentin POPESCU** (58, 66), **Sorin POSTOLACHE** (94), **Ion PREDOȘANU** (145, 178), **Radu PROCOPOVICI** (70, 74), **Ilie PURCARU** (88), **Mircea RAICOPOL** (85), **Natalia ROBESCU** (188), **Ion SMEADU** (62), **Noe SMIRNOV** (47), **Nichita STĂNESCU** (76, 84), **Carmen STELIAN** (180), **Mircea STOIAN** (206), **Aurel STORIN** (155), **Stelian STREJA** (35), **B. SURU** (40), **Gheorghe TOMOZEI** (10, 60), **Ștefan I. TUDOR** (209), **F. URSEANU** (118), **Dan URSULEANU** (237), **Tiberiu UTAN** (29), **Dan VERONA** (39), **Florin VLADU** (19), **Iulia VLADU** (144, II, IX, XXVI), **Tiberiu VLĂDESCU** (155).

S-au folosit reproduceri după ilustrații și fotografii de : **Octavian ANDRONIC, Vasile BLENDEA, Adrian BUBĂ, Ștefan CÎLȚIA, Gheorghe CUCU, Șerban DRĂGUȘANU, Cornelia Ionescu DRĂGUȘIN, Viorica ENACHE, Constantin GRIGORE, Mircea HUDEC, Dan IOANIȚESCU, Lucia MARTIN, Mihai MATEI, C. MIHAIL, Aurel MIHAILOPOL, Corneliu MOCANU, Georgeta MOISE, Cătălin MOȘ, Nic. NICOLAESCU, Dumitru NICOLESCU, Ion PACEA, Emilian PLECAN, Maria Kira POPESCU, Leonard RĂCHITĂ, Armand ROSENTHAL, Liviu RUSSU, Mihail SANDU, Victor STAMATE, Marin STELIAN, Ștefan ȘTIRBU, Sava STOIANOV, Victor Marin UDRIȘTE, C. VELUDA, Gheorghe ZĂRNESCU.**

Liviu PINTILIE (dactilografia), **Liliana DUMITRESCU, Teodor CRIȘAN** (corectura), **Radu LEU** (coperta), **M. TOMA** (prezentarea grafică), **Victoria ANDONOVICI** și **Lucian TEODORESCU** (prezentarea tehnică).

Redactor responsabil :
TOMA MICHINICI

Tiparul executat la Combinatul Poligrafic **CASA SCÎNTEII**,
București, **R. S. România**, sub comanda nr. 705
Apărut : mai 1981

BIROUL DE TURISM PENTRU TINERET

UNIUNEA TINERETULUI COMUNIST
COMITETUL CENTRAL

Biroul de turism pentru tineret

N
V E
BIT
S

1981

Lei 25